

PhD ÉRTEKEZÉS

dr. Jánosi Andrea

Miskolc

2012

Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

dr. Jánosi Andrea

**A szabad mozgás büntető eljárásjogi
aspektusai az Európai Unióban, különös
tekintettel a bizonyítás kérdésére**

(PhD értekezés)

Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

A doktori iskola vezetője: Prof. Dr. Bragyova András

*A doktori program címe: A magyar állam- és jogrendszer,
jogtudomány továbbfejlesztése, különös tekintettel az európai
jogfejlődési tendenciákra*

A doktori alprogram címe: A bűnügyi tudományok fejlődési irányai

Tudományos vezető: Prof. Dr. Farkas Ákos

Miskolc

2012

„A kutató munka a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt
részeként
– az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében –
az Európai Unió támogatásával, az
Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.”

**A szabad mozgás büntető eljárásjogi aspektusai
az Európai Unióban, különös tekintettel a
bizonyítás kérdésére**

(PhD értekezés)

A kézirat lezárásának időpontja: 2012. december 20.

TUDOMÁNYOS VEZETŐI VÉLEMÉNY

dr. Jánosi Andrea

*A szabad mozgás büntető eljárásjogi aspektusai az Európai Unióban,
különös tekintettel a bizonyítás kérdésére*
című PhD értekezéséhez

A Corpus Iuris Europee első változatának 1997-i közzététele óta figyelemre méltó változások történtek az EU bűnügyi együttműködési rendszerében. A kezdeti – az EK pénzügyi érdekeinek I. pilléres büntetőjogi védelmére irányuló – törekvések jelentősen kibővültek. A büntetőjog szektorális integrációjának eszméjét felváltotta az európai büntetőjog gondolata. Az 1990-es évek vége felé megfogalmazódott az európai igazságszolgáltatási térség kialakításának szükségessége, a gazdasági integráció mellett megindultak a jogi, ezen belül is a büntetőjogi integráció megvalósítására irányuló törekvések.

Megkezdődött az európai igazságszolgáltatási, ezen belül büntető igazságszolgáltatási térség berendezése. Ennek következményeként kezdett formát ölteni az európai büntetőjog, amelynek létezését egyre kevesebben vonják kétségbe. Az európai büntetőjog komplex jogterület, amely széles értelemben az EU büntetőjogi együttműködési rendszerén kívül magában foglalja az Európa Tanács jogalkotó tevékenységét, az Európai Emberi Jogi Bíróság büntetőjogi vonatkozású ítélkezési gyakorlatát is, szűkebb értelemben azonban az EU büntetőjogi együttműködési rendszeréhez kapcsolódik.

Kétség nem fér hozzá, hogy az európai büntetőjog még nem viseli magán a klasszikus büntetőjog és büntetőeljárás minden jegyét, és hiányzik az

egységes dogmatikai gondolkodás is, azonban egyre több olyan EU jogforrás jelenik meg, amely ezeknek a hiányosságoknak a kiküszöbölésére törekszik. Az is egyértelmű, hogy az európai büntetőjog egy szupranacionális szervezet föderalizációs törekvéseit testesíti meg, így természetéből adódóan a kompromisszumok büntetőjoga is.

Ez a Maastrishti Szerződés hatályba lépése óta – immáron húsz éve – tartó, több korszakot magában foglaló komplex folyamat a tudomány érdeklődését is kiváltotta. Számos külföldi tanulmány, monográfia, tankönyv jelent meg, amelyek az európai büntetőjog fejlődését, perspektíváit elemezték. Meg kell jegyezni azonban, hogy a magyar büntetőjogi szakirodalom – dacára az eddig szórványosan megjelent cikkeknek, monográfiáknak, kézikönyvnek – nem mutatott olyan intenzív érdeklődést a téma iránt, mint ami a témát megilletné. Ez nem jelenti azt, hogy a témában ne születtek volna a szárnyait 2000 után bontogató fiatal tudósgeneráció tollából színvonalas tudományos dolgozatok, PhD értekezések. Ebbe a sorba illeszkedik dr. Jánosi Andrea értekezése is, aki a szabad mozgás európai uniós elvéből kiindulva közelíti meg az európai büntetőjog fejlődését.

A dolgozat 14 fejezetre tagolva, közel 210 szakirodalmat felhasználva, 280 oldalon át, 1240 szakirodalmi hivatkozás segítségével elemzi a témát. Értékeli, kritikailag elemzi az EU bűnügyi együttműködésének meghatározó kriminálpolitikai tényezőit, a Maastrichti, Amszterdami, Nizzai és a Lisszaboni Szerződések rendelkezéseit a kölcsönös elismerés elvét, az ebből fakadó bizonyítással összefüggő kérdéseket, az ehhez kapcsolódó kerethatározatokat, irányelveket, az európai bűnügyi nyilvántartások problémáit az európai ügyész jövőbeni szerepét, és számos de lege ferenda

javaslatot is megfogalmaz A dolgozat alapos, jól szerkesztett világos közérthető stílusban íródott.

Az eredmények a szerző eredményei. A munka újdonságereje, magas színvonala a szakavatott olvasó számára sem kérdőjelezhető meg. A dolgozat minden tekintetben megfelel a PhD dolgozatokkal szemben támasztott minőségi követelményeknek és alkalmas arra, hogy a szerző bíráló bizottság előtt nyilvános vitában védje meg.

Miskolc, 2012. november 18.



Prof. Dr. habil. Farkas Ákos

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ GONDOLATOK – PROBLÉMAFELVETÉS	11
I. A KUTATÁS TÁRGYÁNAK, CÉLJAINAK AZ ISMERTETÉSE	11
II. A KUTATÁS MÓDSZERTANÁNAK ISMERTETÉSE	17
I. FEJEZET	20
AZ EURÓPAI BÜNTETŐ IGAZSÁGÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS FEJLŐDÉSE AZ ELSŐDLEGES JOGFORRÁSOK TÜKRÉBEN	20
I.1. ELŐZMÉNYEK	20
I.2. A MAASTRICHTI SZERZŐDÉS	24
I.3. AZ AMSZTERDAMI SZERZŐDÉS	26
I.4. A NIZZAI SZERZŐDÉS	30
I.5. A LISSZABONI SZERZŐDÉS	32
II. FEJEZET	40
TAMPERÉTŐL STOCKHOLMIG – AVAGY A BÜNTETŐ IGAZSÁGÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS FEJLŐDÉSÉNEK LÉPCSŐFOKAI A BIZONYÍTÉKSZERZÉS SZOLGÁLATÁBAN	40
II.1. ELŐZMÉNYEK – AZ EURÓPAI TANÁCS CARDIFFI CSÚCSTALÁLKOZÓJA	40
II.2. A TAMPEREI KÖVETKEZTETÉSEK	41
II.2.1. <i>A Tamperei Következtetések általános értékelése</i>	41
II.2.2. <i>A kölcsönös elismerés elvének létjogosultsága a Tamperei Következtetések alapján</i>	43
II.2.3. <i>A szervezett és határokon átnyúló bűnözés elleni hatékony küzdelem perspektívái</i>	45
II.3. A HÁGAI PROGRAM	48
II.3.1. <i>A szabadság és biztonság megerősítése mint prioritás</i>	49
II.3.2. <i>Az európai jogi térség érvényesülésének megerősítése mint prioritás</i>	52
II.4. A STOCKHOLMI PROGRAM	57
II.4.1. <i>A Stockholmi Program célkitűzései</i>	57
II.4.2. <i>A Stockholmi Program a büntető igazságügyi együttműködés szolgálatában</i>	61
III. FEJEZET	64
A SZABAD MOZGÁS KORLÁTOZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI	64
III.1. TÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK	64
III.2. A SZABAD MOZGÁS KORLÁTOZÁSÁT BIZTOSÍTÓ UNIÓS JOGANYAG	67
III.2.1. <i>Elsődleges jogforrás – az EUMSZ vonatkozó rendelkezései</i>	67
III.2.2. <i>Másodlagos jogforrás – 2004/38/EK irányelv vonatkozó rendelkezései</i>	68
III.3. AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG GYAKORLATA	73
IV. FEJEZET	86
A NE BIS IN IDEM ELV ALKALMAZÁSÁNAK GYAKORLATI KÉRDÉSEI AZ EURÓPAI UNIÓBAN	86
IV.1. ALAPVETÉS	86
IV.1.1. <i>Ne bis in idem elve a nemzetközi dokumentumokban</i>	86
IV.1.2. <i>Ne bis in idem elve az Európai Unióban</i>	89
IV.2. AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG JOGGYAKORLATA A NE BIS IN IDEM ELV VONATKOZÁSÁBAN	93
IV.2.1. <i>Gözütök és Brügge egyesített ügyek</i>	93
IV.2.2. <i>Miraglia-ügy</i>	95
IV.2.3. <i>Van Esbroeck-ügy</i>	97

A szabad mozgás büntető eljárásjogi aspektusai az Európai Unióban, különös tekintettel a bizonyítás kérdésére

IV.2.4. <i>Gasparini-ügy</i>	99
IV.2.5. <i>Van Straaten-ügy</i>	100
IV.2.6. <i>Kretzinger-ügy</i>	102
IV.2.7. <i>Kraaijenbrink-ügy</i>	105
IV.2.8. <i>Bourquain-ügy</i>	106
IV.2.9. <i>Turanský-ügy</i>	108
V. FEJEZET	110
A POZITÍV JOGHATÓSÁGI ÖSSZEÜTKÖZÉS PROBLEMATIKÁJA	110
V.1. A JOGHATÓSÁGI ÖSSZEÜTKÖZÉS RENDEZÉSÉRE IRÁNYULÓ TÖREKVÉSEK	110
V.2. A JOGHATÓSÁG KIJELÖLÉSÉRE VONATKOZÓ HATÁLYOS SZABÁLYOZÁS	120
VI. FEJEZET	129
A KÖLCSÖNÖS ELISMERÉS ELVE AZ EURÓPAI UNIÓ BŰNÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK TÜKRÉBEN	129
VI.1. A KÖLCSÖNÖS ELISMERÉS ELVÉNEK TÖRTÉNETI GYÖKEREI	129
VI.2. A KÖLCSÖNÖS ELISMERÉS ELVÉNEK FOGALMA – ALKALMAZÁSÁRA SZOLGÁLÓ MINTÁK	133
VI.2.1. <i>A kölcsönös elismerés elvének fogalma</i>	133
VI.2.1. <i>A kölcsönös elismerés elvének alkalmazására szolgáló minták</i>	136
VI.3. A KÖLCSÖNÖS ELISMERÉS ELVÉN NYUGVÓ KERETHATÁROZATOK	138
VI.3.1. <i>Az első lépések – az európai elfogatóparancs</i>	138
VI.3.3. <i>További, a kölcsönös elismerés elvén nyugvó kerethatározatok</i>	143
VII. FEJEZET	156
A BÜNTETŐÜGYEKBE BESZERZETT BIZONYÍTÉKOK ELFOGADHATÓSÁGÁNAK ÉS FELHASZNÁLHATÓSÁGÁNAK KÉRDÉSEI AZ EURÓPAI UNIÓBAN	156
VII.1. A TÖBB TAGÁLLAMOT ÉRINTŐ BIZONYÍTÁS PROBLEMATIKÁJA	156
VII.1.1. <i>Elméleti alapvetések</i>	156
VII.1.2. <i>A több tagállamot érintő bizonyítás hatályos keretrendszere</i>	157
VII.2. TÖREKVÉSEK A TÖBB TAGÁLLAMOT ÉRINTŐ BIZONYÍTÁS KÉRDÉSÉBEN	161
VIII. FEJEZET	166
KÖZÖS NYOMOZÓCSOPORTOK	166
VIII.1. A KÖZÖS NYOMOZÓCSOPORTOK LÉTREHOZÁSÁNAK JOGALAPJA	166
VIII.2. KÖZÖS NYOMOZÓCSOPORTOK LÉTREHOZÁSA A KÖLCSÖNÖS JOGSEGÉLYEGYEZMÉNY ALAPJÁN	168
VIII.3. A KÖZÖS NYOMOZÓCSOPORTOKRÓL SZÓLÓ KERETHATÁROZAT	170
IX. FEJEZET	177
A VAGYONNAL VAGY BIZONYÍTÉKKAL KAPCSOLATOS BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉST ELRENDELŐ HATÁROZATOK	177
IX.1. A JOGINTÉZMÉNY ÁLTALÁNOS BEMUTATÁSA	177
IX.2. A BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉST ELRENDELŐ HATÁROZAT ALKALMAZÁSA SORÁN ÉRVÉNYESÜLŐ ELJÁRÁSI GARANCIÁK	181
IX.3. A KERETHATÁROZAT ÁLTAL BIZTOSÍTOTT ELŐNYÖK	183
X. FEJEZET	187
AZ EURÓPAI BIZONYÍTÁSFELVÉTELI PARANCS	187
X.1. AZ EURÓPAI BIZONYÍTÁSFELVÉTELI PARANCS GYÖKEREI, ELŐZMÉNYEI	187
X.2. AZ EURÓPAI BIZONYÍTÁSFELVÉTELI PARANCS VÍVMÁNYAI	189

A szabad mozgás büntető eljárásjogi aspektusai az Európai Unióban, különös tekintettel a bizonyítás kérdésére

X.3. AZ EURÓPAI BIZONYÍTÁSFELVÉTELI PARANCS MEGKÉRDŐJELEZHETŐ PONTJAI _____	193
X.4. AZ EURÓPAI BIZONYÍTÁSFELVÉTELI PARANCS ALKALMAZÁSA SORÁN ÉRVÉNYESÜLŐ ELJÁRÁSI GARANCIÁK _____	198
XI. FEJEZET _____	208
EURÓPAI NYOMOZÁSI HATÁROZAT _____	208
XI.1. AZ EURÓPAI NYOMOZÁSI HATÁROZAT GYÖKEREI – MEGALKOTÁSÁNAK INDOKAI _____	208
XI.2. AZ EURÓPAI NYOMOZÁSI HATÁROZAT ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI _____	214
XI.3. AZ EURÓPAI NYOMOZÁSI HATÁROZAT VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓ ELJÁRÁS SPECIFIKUMAI _____	219
XI.4. AZ EURÓPAI NYOMOZÁSI HATÁROZAT KERETÉBEN VÉGREHAJTHATÓ EGYES ELJÁRÁSI CSELEKMÉNYEKRE VONATKOZÓ SPECIÁLIS RENDELKEZÉSEK _____	228
XI.4.1. Fogva tartott személyek ideiglenes átadása a kibocsátó államnak nyomozási célból _____	228
XI.4.2. Fogva tartott személyek nyomozás céljából történő ideiglenes átadása a végrehajtó államnak _____	229
XI.4.3. Videokonferencia útján történő meghallgatás _____	230
XI.4.4. Telefonkonferencia útján történő meghallgatás _____	234
XI.4.5. Bankszámla-információk megszerzése _____	235
XI.4.6. Ellenőrzött szállítások _____	238
XI.4.7. A bizonyítékok valós idejű, folyamatos, illetve meghatározott ideig tartó gyűjtésével járó nyomozási cselekmények _____	239
XII. FEJEZET _____	240
BŰNÜLDÖZÉSI CÉLÚ ADATBÁZISOK AZ EURÓPAI UNIÓBAN _____	240
XII.1. A BŰNÜGYI NYILVÁNTARTÁSOKRÓL ÁLTALÁBAN _____	240
XII.2. A SCHENGENI INFORMÁCIÓS RENDSZER ALAPJAI _____	244
XII.2.1. A Schengeni Információs Rendszer létrehozásának indokai, célkitűzése, funkciója _____	244
XII.2.2. A Schengeni Információs Rendszer tartalma, a rendszerezett adatok köre _____	246
XII.2.3. A második generációs SIS (SIS II.) kidolgozása _____	247
XII.2.4. Hozzáférés a SIS rendszerben rögzített adatokhoz _____	250
XII.3. AZ EUROPOL INFORMÁCIÓS RENDSZERE _____	252
XII.4. EURÓPAI BŰNÜGYI NYILVÁNTARTÁSI INFORMÁCIÓS RENDSZER (ECRIS) _____	255
XIII. FEJEZET _____	258
AZ EURÓPAI ÜGYÉSZSÉG INTÉZMÉNYE _____	258
XIII.1. AZ EURÓPAI ÜGYÉSZSÉG KIALAKÍTÁSÁNAK FORMÁLÓDÓ GONDOLATA _____	258
XIII.1.1. Az Európai Ügyészség felállítására vonatkozó javaslat a Corpus Jurisban _____	258
XIII.1.2. Javaslatok a Lisszaboni Szerződést megelőző időszakban _____	265
XIII.2. AZ EURÓPAI ÜGYÉSZSÉG KIALAKÍTÁSÁT ÖVEZŐ VITA – POSZT-LISSZABON _____	268
XIV. FEJEZET _____	275
ZÁRÓ GONDOLATOK – DE LEGE FERENDA JAVASLATOK _____	275
FELHASZNÁLT IRODALOM _____	288
RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE _____	324
A TÉMAKÖRHÖZ KAPCSOLÓDÓ, SAJÁT KÖZLEMÉNYEK LISTÁJA _____	325
ÖSSZEGZÉS _____	327
SUMMARY _____	330
MELLÉKLETEK _____	334
NYILATKOZAT _____	340

BEVEZETŐ GONDOLATOK – PROBLÉMAFELVETÉS

I. A kutatás tárgyának, céljainak az ismertetése

Kutatásom eredményeként egy olyan disszertáció elkészítését tűztem ki célul, amely a szabad mozgás¹ büntető eljárásjogi szempontból releváns valamennyi elemét bemutatja és felsorakoztatja.² A határokon átnyúló bűnözés problematikájára³ a szabad mozgás egyik negatív következményeként is értékelhető, ugyanis a belső határok felszámolásával, a korlátok nélküli mozgásszabadság széleskörű érvényesítésével egy olyan biztonsági deficittel kell számolni az Európai Unión belül, amely mindenképpen tevékenységre ösztönzi a jogalkotókat.

Ezt a tevékenységet, amelyet akár már cselekvési kényszerként is értékelhetünk, több aspektusból is érdemes vizsgálni. Egyrészt indokolt górcső

¹ A szabad mozgáshoz való jog három csoportját indokolt megkülönböztetni. (1) Az ország területén való szabad mozgást. (2) Az országhatárokat átlépő szabad mozgást. (3) Ingázást. Lásd: PAP, András László: Mozgásszabadság a magyar alkotmány alapján - gondolatok a schengeni csatlakozás margójára. In: Állam és jogtudomány. 2009. (50. évf.) 2. sz. 139-172. o. 140. o.

Értekezésemben a szabad mozgást, illetve az ahhoz való jogot országhatárokat átlépő viszonylatban, az Európai Unió keretein belül kívánom vizsgálni.

² Ez a szándék inspirálta értekezésem címének megválasztását, s szolgált egyben kapcsolatot az abban vizsgált területek/témakörök között. Fontos azonban megjegyezni, hogy célkitűzésem alapvetően a vonatkozó Európai Unió joganyag elemzése, kritikai szempontú feldolgozása volt, amelynek nem képezi részét a vizsgált jogintézmények nemzeti jogba történő átültetésének megvalósulására irányuló kutatás.

³ A határokon átnyúló bűnözés való problematikájára hívja fel a figyelmet az Európai Tanács a 2010-2014 évekre elfogadott Stockholmi Programban. Eszerint: „A határokon átnyúló bűnözéssel szemben nagyobb erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy az igazságügyi együttműködés hatékonyabbá váljon.” Lásd: 3.1.1. Büntetőjog. „Továbbra is kihívást jelent az Unió belső biztonsága számára – többek között – a terrorizmus és a szervezett bűnözés, a kábítószer-kereskedelem, a korrupció, az emberkereskedelem, az embercsempészet és a fegyverkereskedelem.” 4.1. Belső biztonsági stratégia. A Stockholmi Program – A polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa. HL L 115., 2010.5.4.

Ezt támasztja alá az Európai Unió Tanácsának 2012. júniusában közzétett következtetései is, amelyben a határokon átnyúló bűnözésre mint komoly és egyre növekvő problémára utal.

Lásd: Council conclusions on the increased and more effective use of the Europol Information System in the fight against cross-border crime. 3172nd Justice and Home Affairs Council meeting. Luxembourg, 7 and 8 June 2012

Az Europol 2011. évi jelentésében arról számol be, hogy a nemzetközi szervezett bűnözői csoportok aktivitása rendkívül komoly veszteséget jelent. Erre utal azon határokon átnyúló ügyek száma is, amelyekben a 2011. év során segítséget nyújtott. Lásd: Europol Review. General Report on Europol Activities. European Police Office, Luxembourg, 2012. 13. o.

alá venni a szabad mozgás elve korlátozásának esetleges indokait. Ez a kérdés azért érdemel különös figyelmet, hogy érzékeljük, melyek azok a hivatkozási alapok, amelyek a tagállamok rendelkezésére állnak a nevezett szabadságjog korlátozására. Milyen megfontolások szolgálhatnak alapul ahhoz, hogy egy tagállam arra a megállapításra jusson, hogy meghatározott személyt⁴ nem enged be területére, vagy éppen kiutasítja onnan. Ezen indokok köre – ahogyan az az értekezés keretében is bemutatásra kerül – meglehetősen szűk, hiszen pusztán a közrend, közbiztonság érdekében hivatkozással, s mintegy ultima ratio jelleggel állnak rendelkezésre. Emellett pedig, ahogyan az az Európai Bíróság által is több ízben megállapítást nyert, míg a szabad mozgás elve tág, addig a korlátozás alapjául szolgáló potenciális okok szűk körű értelmezés kötelezettségét rója a tagállamok eljáró hatóságaira. Akár a közrend, akár a közbiztonság definiálását, illetve tartalmának meghatározását vesszük, valamennyi tekintetében a tagállamokat bizonyos mértékű autonómia illeti meg, azonban önkényes, vagy akár gazdasági megfontolásokat szem előtt tartó magyarázatát az Európai Unió több eszköz felhasználásával is féken tartja. Ha ezeket a korlátozási lehetőségeket vizsgáljuk, joggal merül fel a kérdés, hogy kellően hatékony eszköznek minősülnek-e a „bűnözők szabad mozgásának”⁵ meggátolásában, visszaszorításában.

Természetesen utópisztikus lenne azt gondolni, hogy pusztán ilyen korlátozási alternatívák legitimálása, – amelyet a gyakorlat is egyértelműen alátámasztott már – megoldást jelenthetne a több mint fél évszázada fennálló bűnüldözési küzdelem hatékonyabbá tételében. Ez alapján is tudom kutatásom alaphipotézisét megfogalmazni, miszerint az Európai Unió a bűnüldözés terén

⁴ A személyi kör tekintetében indokolt megemlíteni, hogy az értekezésnek a szabad mozgáshoz való jog mint az uniós polgárgársághoz kapcsolódó jogosultság képezi a tárgyát. Ennek megfelelően a korlátozás alanyai uniós polgárok, illetve családjaik.

⁵ A tagállamok közötti belső határok megszüntetése a bűnelkövetők helyzetét is jelentősen megkönnyítette. Lásd: *LIGETI, Katalin*: A nemzetközi bűnügyi együttműködés intézményi keretei Európában. In: *KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): Az európai büntetőjog kézikönyve*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008. 39. o.

A fogalmat hasonló módon kezeli: *GAY, Corinne*: The European Arrest Warrant and its application by the Member States. In: *Fondation Robert Schuman. European Issues. No. 16*. Lásd: http://www.robert-schuman.eu/question_europe.php?num=qe-16 (Letöltés dátuma: 2012. május 12.)

csak abban az esetben lehet eredményes, ha összehangolt, egységes, kooperatív szemléletmódot követ és munkán alapul. Ez a gondolat nem új keletű, hiszen egészen a Maastrichti Szerződés megalkotásáig visszavezethető, amely az Európai Unió hárompilléres szerkezetének megteremtésével, a harmadik pillér, azaz a bel- és igazságügyi együttműködés keretében tette lehetővé a tagállamok büntető igazságügyi együttműködését.

Értekezésemben ennek a kérdéskörnek, azaz a büntető igazságügyi együttműködés fejlődésének bemutatására egyrészt az elsődleges jogforrások, alapító szerződések, másrészt pedig a vonatkozó cselekvési programok felvázolása, prioritásainak szemléltetése útján tesztek kísérletet. Részletesen foglalkozom azzal, hogy a szabadság, biztonság és jog európai térségének megteremtése érdekében milyen programok valósultak meg, illetve vannak folyamatban, mintegy történeti aspektusból szemlélve az eddig lezajlottakat. Vizsgálom, hogy a Maastrichti, Amszterdami, Nizzai Szerződések, amelyeket immár a Lisszaboni Szerződés hatályban lévő rendelkezései váltanak fel, hogyan biztosítanak egyre szélesebb befolyást a tagállamok büntetőjogi rendszereibe, amellyel bizonyos tekintetben szuverenitásuk utolsó maradványainak tűnő elemeit számolják fel. Illetve, hogy a büntető igazságügyi együttműködés hatékonyabbá tételét Tamperétől a Stockholmi Programig⁶ milyen eszközök alkalmazása útján tartják elérhetőnek. Ezt a folyamatot tekintve számtalan kérdés merülhet fel. Hova tovább? A hatékonyság célkitűzése, a szabadság, biztonság és jog térség megteremtésének víziója alapján szabhatóak-e korlátok a tagállamok önálló, büntető- és büntető eljárásjogi kérdések eldöntésére vonatkozó kompetenciájában? Ha a legnagyobb előny elméletét, illetve utilitarista szemléletmódot vallunk magunkénak mindenképpen üdvözlendő az

⁶ A büntető igazságügyi együttműködés hatékonyabbá tételére vonatkozó igény folyamatosan felmerül az egyes cselekvési programokban. Így például: „...*nagyobb erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy az igazságügyi együttműködés hatékonyabbá váljon....*” Lásd: A Stockholmi Program – A polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa. HL L 115., 2010.5.4. 3.1.1. Büntetőjog. Lásd részletesen: „*II. Tamperétől a Stockholmig – avagy a büntető igazságügyi együttműködés fejlődésének lépcsőfokai a bizonyítékszerzés szolgálatában.*” című fejezetet.

integráció minél mélyebb megvalósulása. S úgy vélem, munkám elkészítésének is *conditio sine qua non*-ja ezt a gondolatmenetet követni.

Ennek a prekoncepciónak a leszögezését követően a kérdés már pusztán csak az, hogy a meglévő eszközök ténylegesen a lehető legmegfelelőbbek-e, szükséges-e egyáltalán bármilyen jellegű, mértékű kritikát gyakorolni felettük. A fejlődési folyamat alapján ez nem is lehet kétséges. Folyamatosan újabb és újabb eszközök jelennek meg a büntető igazságügyi együttműködés tárházában, amelyek a bűnüldözési funkciók szolgálatába állíthatóak, felismerve a korábban meglévő eszközök, módszerek elavultságát, kevésbé hatékony jellegét.

A határokon átnyúló bűncselekmények vonatkozásában az első komolyabb probléma, amellyel a bűnüldöző hatóságoknak szemben kell nézni, nem más, mint, hogy egyáltalán rendelkeznek-e joghatósággal az ügyben. Ez különösen akkor lehet érdekes, ha több tagállam is megállapítja az eljárás lefolytatására vonatkozó jogosultságát. Hogyan indokolt dönteni ebben a kérdésben? A *ne bis in idem* elve alapvetően azt eredményezné, hogy annak a tagállamnak a joghatósága nyerjen megállapítást, amely az ügyben hamarabb intézkedett,⁷ gyorsabban hozott határozatot. A joghatóság kérdésének eldöntése azonban nem múlhat ezen a tényezőn. Nem a versenyszellem az a kritérium, amelynek meghatározónak kell lenni, amelynek analógiájára a kompetencia megállapítása sem a verseny győztesének járó díj. Ettől sokkal komplexebb kérdéskörrel van szó, amelynek eldöntését pozitív összeütközés esetén többlépcsős folyamat előzi meg.

A kétszeres eljárás, elbírálás tilalmának elve számtalan nemzetközi, alapjogi dokumentumban deklarálására került, illetve hazánk jogrendszerében is ismert alapelv, s egyben a büntetőeljárás megindításnak akadályaként is számba kell venni. Mindenképpen érdemes vizsgálat tárgyává tenni uniós

⁷ „*First come, first served*” elv alapján.

viszonylatban is, mint már a joghatóság kérdésével kapcsolatban állót, illetve a *ius puniendi* gyakorlásának gátját. A Schengeni Végrehajtási Egyezményben való deklarálását követően ugyanis az Amszterdami Szerződéssel beépítésre került az Unió joganyagába, ám mégis számtalan értelmezési kérdést vet fel, amelynek elemzéséhez az Európai Bíróság ítéleteit szükséges segítségül hívni, illetve azok indoklását, magyarázatát górcső alá venni. Bár az Európai Bíróság joggyakorlatát tekintve döntései következetesek, azonban úgy ítélem meg, hogy nem minden esetben azt a megoldást választja a Bíróság, amely a legalitás elvéből eredően követendő lenne.

A szabad mozgás kérdése büntetőeljárás viszonylatban nem pusztán a személyek vonatkozásában lehet érdekes, hanem a büntetőeljárás során hozott határozatok tekintetében is. Immár több évtizedre vezethető vissza a kölcsönös elismerés elve alkalmazásának ambíciója a büntető ügyekben hozott ítéletek, s az eljárás tárgyalást megelőző szakaszaiban hozott határozatok vonatkozásában. Érvényesülésének alapvető előfeltétele a tagállamok egymás igazságszolgáltatási rendszereibe vetett kölcsönös bizalma. Eredményeként a határozatok oly módon történő szabad áramlása valósulhat meg, mint a szabad piac tekintetében az áruké.

Kétségtelen, hogy az elv alkalmazása a büntetőjog terén veti fel a legtöbb nehézséget. Hiszen hogyan is hasonlíthatnánk össze egy büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalást, egy szabadságvesztés büntetést, vagy akár bármilyen alternatív szankciót egy áruval, egy termékkel. Mindazon előnyök azonban, amelyeket alkalmazása előidézhet, tagadhatatlanok. Ezek az eljárás gyorsítása, egyszerűsítése, hatékonyságának növelése, s az új eszközök alkalmazása egyben a hagyományos, kölcsönös elismerésen nyugvó eszközök felváltását is jelentené a tagállamok kontextusában.

Értekezésemben mindezen kérdések megvitatásán túl a bizonyítás kérdésére fókuszálok a szabad mozgás tárgykörében. Több olyan, már

meglévő jogintézményt kívánok bemutatni, amelynek szerepe, funkciója van a bizonyítékok szabad áramlásának biztosításában. Az elfogadhatóság és a felhasználhatóság kritériumának érvényesülése az, amely a más tagállamokban beszerzett bizonyítékok kapcsán kérdéses és problémás lehet. Hogyan érhető el, milyen szabályok alkalmazásának eredményeként, hogy az eltérő hagyományokkal és eltérő hatályos eljárási szabályokkal rendelkező tagállamok eljárásaikban felhasználják a másik által átadott bizonyítási eszközöket? A jelenleg meglévő szabályanyag ugyanis meglehetősen szerteágazó és komplex, amely alkalmazása komoly kihívás elé állítja a gyakorló jogászokat. Kutatási hipotézisem mindezek alapján az, hogy valóban szükség van a kölcsönös jogsegélyen alapuló intézmények felváltására, egyszerűsítésére, amelynek legjobb eszközéül a kölcsönös elismerés elvén nyugvó megoldások szolgálnak. Azonban ezeket önmagukban nem érzem elegendőnek ahhoz, hogy a határokon átnyúló bűncselekmények vonatkozásában a bizonyítékok összegyűjtése és azok felhasználása zökkenőmentes legyen. Bizonyos mértékű harmonizáció szükséges az eljárási szabályok tekintetében. Mindez pedig a meglévő, kölcsönös elismerés elvén alapuló eszközök negatív pontjain keresztül válik igazolhatóvá.

Az Európai Ügyészség intézményének életre keltésére vonatkozó gondolat nem minden előzmény nélküli, azonban úgy érzem, olyan potenciál rejlik benne, amely megfelelő eszköznek minősülhet a bűnügyi együttműködés kiteljesítéséhez. Ahogyan arra a Lisszaboni Szerződés is utal, létrehozása az Eurojust továbbfejlesztésével, átalakításával történhet meg, azonban szerkezetét, funkcióját tekintve több alternatíva is létezik. Ennek megfelelően kutatási hipotézisem következő eleme ehhez az intézményhez kapcsolódik. Mégpedig oly módon, hogy a kölcsönös elismerés elvén nyugvó eszközök mellett, illetve azok kiegészítéseként, indokolt lenne az Európai Ügyészség szervezetének felállítása, amely működési mechanizmusának, struktúrájának, szerkezeti felépítésének alapelveként prekonceptióm alapján a

centralizáltság lenne a legmegfelelőbb. Valamennyi eszköz azonban csak akkor töltheti be eredendő célját, ha a nyomozó és vádhatósági funkciókat ellátó igazságszolgáltatási szereplőkön túl a védelem, illetve a terhelti jogok érvényesülése is megfelelő mértékben reprezentált. Kutatásom során ennek a kérdésnek a megválaszolására is igyekeztem hangsúlyt fektetni.

A határokon átnyúló bűncselekmények vonatkozásában a bizonyítást, illetve az Európai Unióban megvalósuló bűnügyi együttműködés, valamint a szabad mozgás kérdését véleményem szerint mindenképpen a rész-egész viszonylatában indokolt vizsgálni. Ezt különösen az támasztja alá, hogy az elemzéshez úgy vélem, elengedhetetlen tisztában lenni az ezen a területen megjelenő jogalkotói törekvésekkel, szemléletmóddal, illetve az azokat megalapozó jogpolitikai megfontolásokkal. Éppen ezért, s erre tekintettel is, értekezésem szerkezeti kialakításakor is ezt a szempontot tartottam meghatározónak, amely lehetőséget teremt arra, hogy a bizonyítás tekintetében az egész, vonatkozó uniós joganyag átlátása mellett lehessen következtetéseket levonni, javaslatokat megfogalmazni.

II. A kutatás módszertanának ismertetése

Kutatásom során arra törekedtem, hogy az elemző, analízáló tevékenységemet mindvégig kritikai és komparatív szemléletmóddal párosítsam.

Ennek első elemeként a *felhasznált forrásokat* érdemes megemlíteni. Az értekezés elkészítésének alapjául szolgáló primer forrásokként mindazok az uniós jogi dokumentumok szolgáltak, amelyek a szabad mozgás büntető eljárásjogi aspektusa, illetve a bizonyítékszerzés vonatkozásában relevanciával bírnak. Ide sorolandók elsőként az Európai Unió alapszerződésai, a különböző cselekvési programok, kerethatározatok, zöld könyvek stb. Ezt kiegészítendő az Európai Bíróságnak a témához kapcsolódó esetjogát, ítéleteit ugyancsak

szükséges volt számba venni. Mindezen források mellett pedig elengedhetetlen volt a kérdéskört tárgyaló, meglévő tudományos munkák felhasználása, tanulmányozása is, amelyek mint szekunder források képezték munkám elkészítésének alappilléreit.

Másodsorban a *komparatív szemléletmódot* az értekezés történeti, időbeli síkja mentén kívántam érvényre juttatni. Ennek érdekében összehasonlítottam az alapszerződéseknek a büntető igazságügyi együttműködés hatékonyságának növelése érdekében deklarált célkitűzését, illetve az azokhoz kapcsolódó cselekvési tervek prioritásait. Ennek eredményeként az azok mögött megjelenő ambíciók és törekvések, illetve azok változásai is kiválóan tetten érhetők. Az összehasonlítás a bizonyítékszerzést szolgáló különböző jogi eszközök vonatkozásában⁸ is megjelenik. Ezek esetében arra törekedtem, hogy a kölcsönös elismerés elvén alapuló jogintézményeket a hagyományos, kölcsönös jogsegélyen alapuló eszközökkel, elsődlegesen a hatékonyság szempontjából vessem egybe.

Harmadrészt az *elemző tevékenységet* a joghatóság kiválasztását, a ne bis in idem elv alkalmazását, a kölcsönös elismerés elvét taglaló, valamint a bizonyítékszerzést szolgáló jogi eszközöket bemutató fejezetekben is egyaránt érvényre kívántam juttatni. Az analizáló munka a jogi dokumentumok ismertetésén túl, azok értelmezésére is épül, kiegészítve a *kritikai attitűd* érvényre juttatásával. Hiszen ez utóbbi jelenti a későbbi javaslatok megfogalmazásának alapjait, táptalaját.

Végül, de nem utolsó sorban egy tudományos kutatómunka tekintetében szükséges azt is meghatározni, hogy mi az a *szinergikus többlet*, amelyet maga az értekezés jelent. Úgy vélem, hogy ennek igényét a konkrét,

⁸ Lásd: az „X. Az európai bizonyításvételi parancsról.” vagy az „XI. Az európai nyomozási határozatról.” írt fejezeteket.

de lege ferenda javaslatok elégítik ki, amelyek egyben a hipotézisben felvázolt premisszák megerősítéseként vagy cáfolataként is szolgálnak.

I. FEJEZET

AZ EURÓPAI BÜNTETŐ IGAZSÁGÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS FEJLŐDÉSE AZ ELSŐDLEGES JOGFORRÁSOK TÜKRÉBEN

I.1. Előzmények

A büntető igazságügyi együttműködés fejlődésének, elsődleges jogforrásban való deklarálásának vizsgálatát megelőzően a TREVI együttműködés, valamint a Schengeni Egyezmények szerepét szeretném néhány gondolat erejéig megemlíteni, amelyek a későbbi együttműködés előfutáiraiként, történeti előzményeiként is számon tarthatók.

A Közösség tagállamai között az 1970-es évektől kezdődően már több, a bűnügyi együttműködést érintő nemzetközi egyezmény került kidolgozásra az *Európai Politikai Együttműködés* keretében, amely informális szervként működött. Eleinte a külügyminiszterek, majd a bel- és igazságügy miniszterek rendszeres konzultációját jelentette.⁹ A Maastrichti Szerződés hatályba lépéséig a *TREVI együttműködés* – amely 1976-ban kezdte meg munkáját – jelentette az Európai Közösségek tagállamai közötti kormányközi együttműködés első fórumát, amelynek célja a bűnözés, így különösen a terrorizmussal szembeni fellépés volt. Tagjai a tagállamok bel- és igazságügy miniszterei voltak, akik megvitatták a szervezett bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos álláspontokat,¹⁰ tapasztalatot és információt cseréltek, valamint közös stratégiát dolgoztak ki.¹¹ Öt munkacsoport jött létre, amelyek között a feladatok a következő módon kerültek megosztásra:

- TREVI 1: terrorizmus elleni fellépésre fókuszált.

⁹ LIGETI, Katalin: A nemzetközi bűnügyi együttműködés intézményi keretei Európában. In: KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): i.m. 38. o.
HECHER, Bernd: Europäisches Strafrecht. Springer, Heidelberg – Dordrecht – London- New York, 2012. 165-166. o.

¹⁰ J. KOENIG, Dainel - K. DAS, Dilip (szerk.): International Police Cooperation: A World Perspective. Lexington Books, USA, 2001. 238-239. o.

¹¹ Vö.: JÁNOSI, Andrea: Police co-operation and fight against crime in the European Union. In: Policajné vedy a policajné činnosti 2008., Bratislava 2009. 77-82. o. 78. o.

- TREVI 2: rendőrségi együttműködésre, így különösen annak technikai és szakmai feltételeire, képzések szervezésére összpontosított.
- TREVI 3: kezdetben a polgári légi közlekedés biztonsági kérdéseit tárgyalta, majd 1985-től kezdődően a szervezett bűnözés elleni fellépés stratégiai, taktikai, technikai feladataival, illetve kábítószer kereskedelemmel szemben folytatott fellépéssel foglalkozott. Ez a csoport jelentette a későbbi Európai Kábítószeregység (European Drug Unit) alapját, amelyet a TREVI-miniszterek 1993. június 2-i határozatukkal hoztak létre, s az Europol elődjeként tartanak számon.¹²;
- TREVI 4: nukleáris berendezések biztosításával, szállításával foglalkozott.
- TREVI 5: szükségállapot (így például: katasztrófa, tűzvész) esetén alkalmazandó intézkedések kérdését vizsgálta.¹³

A *Schengeni Térség* kialakításának gondolata alapvetően gazdasági célok megvalósítására vezethető vissza, így különösen az Európai Unión belül zajló szállítmányozás és fuvarozás elé háruló korlátok megszüntetésére.¹⁴ A gazdasági megfontolások mellett így a belső biztonság célkitűzése mindössze másodlagos szerepet töltött be, amelynek köszönhetően az Egyezmény a rendőrségi együttműködést is pusztán a külső határok ellenőrzéséhez kapcsolódóan rendezte.¹⁵

A *Schengeni Egyezményt* (Schengen I.) 1985-ben eredetileg a három Benelux állam mellett Franciaország és Németország írta alá. Rendelkezéseit a gyakorlatba a *Schengeni Végrehajtási Egyezmény* (Schengen II.) ültette át,

¹² ÁBRAHÁM, Márta: Az Europol működésének dilemmái. In: Belügyi Szemle. 2001. (49. évf.) 11. sz. 107-122. o. 107-108. o.

¹³ BUNYAN, Tony: Trevi, Europol and the European state. In: BUNYAN, Tony (szerk.): Statewatching the new Europe: a handbook on the European state. 2. o.
Lásd: <http://www.statewatch.org/news/handbook-trevi.pdf> (Letöltés dátuma: 2009. október 08.)

¹⁴ GUILD, Elspeth: Adjudicating Schengen: National Judicial Control in France. In: European Journal of Migration and Law, Vol. 1, Issue 4, 1999. 419-439. o. 420. o.

¹⁵ GENSON, Roland: The Schengen Agreements – Police Cooperation and Security Aspects. In: Hume Papers on Public Policy. Vol. 6, Issue ½, 1998. 133-140. o. 133. o.

amelynek aláírására 1990-ben került sor, s 1995 márciusában lépett hatályba. Legfontosabb eredményeként a belső határok teljes körű felszámolása tartható számon, amely lehetővé tette a szabad mozgás elé háruló akadályok megszüntetését.¹⁶ Emellett ugyancsak rendezte többek között a külső határok átlépésének, továbbá a külföldiek mozgásának feltételeit, a vízumok, menedékjogi kérelmek elbírálásának szabályait, továbbá a rendőrségi együttműködés alapjait, a Schengeni Információs Rendszer kialakításának feltételeit, működését.¹⁷ A schengeni vívmányoknak az Európai Unió keretébe helyezéséről az *Amszterdami Szerződés jegyzőkönyve* rendelkezett.¹⁸ A Tanács a *schengeni acquis*¹⁹ valamennyi elemét, a Schengeni Információs Rendszer

¹⁶ A Schengeni Végrehajtási Egyezmény részes államainak száma folyamatosan bővült. 1995-ben: Belgium, Franciaország, Monaco, Németország, Luxemburg, Hollandia, Portugália, Spanyolország. 1997-ben: Olaszország, Ausztria. 2000-ben: Görögország. 2001-ben: Dánia, Finnország, Izland. Norvégia, Svédország.

Lásd: *DAMAN, Maarten*: Cross-border hot pursuit in the EU. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 16/2, 2008. 171–208. o. 175. o.

Vö.: *CORSTENS, Geert – PRADEL, Jean*: *European Criminal Law*. Kluwer International Law. The Hague – London – New York, 2002. 51-52. o.

¹⁷ Lásd: Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió Államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határokon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről 1985. június 14-én kötött Schengeni Megállapodás Végrehajtásáról. (Továbbiakban: Schengeni Végrehajtási Egyezmény)

Vö.: *JÁNOSI, Andrea*: Police co-operation and fight against crime in the European Union. In: *METENKO, Jozef* (szerk.): *Complementary Research Results from Middle Europe Researches Area Cooperated on EU SEC II*. Bratislava 2011. 55-60. o. 56. o.

¹⁸ Lásd: 2. számú Jegyzőkönyv a schengeni acquis-nak az Európai Unió keretébe helyezéséről. Lásd: Szerződés az Európai Unióról. Hivatalos Lap C 340, 1997. november 10.1.

Opt-out-tal élt: Egyesült Királyság, Írország, s bizonyos tekintetben Dánia.

Lásd: *FLETCHER, Maria*: Schengen, the European Court of Justice and Flexibility Under the Lisbon Treaty: Balancing the United Kingdom's 'Ins' and 'Outs'. In: *European Constitutional Law Review*. No. 5, 2009. 71–98. o. 75. o.

Jegyzőkönyv az Egyesült Királyság és Írország álláspontjáról.

Jegyzőkönyv Dánia álláspontjáról.

¹⁹ Az Amszterdami Szerződéshez csatolt jegyzőkönyvvel az Európai Unió keretébe helyezett schengeni acquis elemei:

- 1985. évi Schengeni Egyezmény,
- 1990. évi Schengeni Végrehajtási Egyezmény,
- Csatlakozási nyilatkozatok, megállapodások,
- 1990. évi Schengeni Végrehajtási Egyezmény alapján létrehozott Végrehajtó Bizottság határozatai.

Lásd: *SCHUTTE, Juliana J. E.*: The Incorporation of the Schengen Acquis in the European Union. In: *Hume Papers on Public Policy*. Vol. 6, Issue 1/2, 1998. 124-132. o. 124. o.

Vö.: *NAGY, Anita*: Az igazságügyi együttműködés egyes intézményei az Európai Unióban. In: *LÉVAY, Mikós* (szerk.): *Az Európai Unióhoz való csatlakozás kihívásai a bűnözés és más devianciák elleni fellépés területén*. Tanulmánykötet. Bűnügyi Tudományi Közlemények 7. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2004. 27-37. o. 29. o.

Szerződés az Európai Unióról. Hivatalos Lap C 340, 1997. november 10.1. (Továbbiakban: Amszterdami Szerződés.)

kivételével átültette, így azok részben az első (Az Európai Közösséget Alapító szerződés 61-69. cikkek) és részben a harmadik pillér (Az Európai Unióról szóló szerződés 29-42. cikkek) keretében kaptak helyet.²⁰

Apró kitérőként a Schengeni Egyezményekhez kiegészítésként meg kell említeni a 2005 májusában, a Belga Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Holland Királyság továbbá az Osztrák Köztársaság között létrejött, különösen a terrorizmus, a határokon átnyúló bűnözés, valamint az illegális migráció elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről szóló *Prümi Szerződést*, amelyet a szakirodalom gyakran *Schengen III. Egyezményként* is említ.²¹ Az Európai Unió joganyagába 2008 júniusában integrálták.²² Célja annak biztosítása, hogy a tagállamok hozzáférjenek egymás automatizált DNS-elemzési állományaihoz, daktiloszkópiai azonosítási rendszereihez és gépjármű nyilvántartási adataihoz.²³

²⁰ THYM, Daniel: The Schengen Law: A Challenge for Legal Accountability in the European Union. In: European Law Journal. Vol. 8, No. 2, June 2002. 218-245. o. 220. o.

Vö.: DEN BOER, Monica – CORRADO, Laura: For the Record or Off the Record: Comments About the Incorporation of Schengen into the EU. In: European Journal of Migration and Law. No. 1, 1999. 397-418. o. 407. o.

²¹ Lásd például: BALZACQ, Thierry – BIGO, Didier – CARRERA, Sergio – GUILD, Elspeth: Security and the Two-Level Game: The Treaty of Prüm, the EU and the Management of Threats. Centre for European Policy Studies. CEPS Working Documents. No. 234, January 2006. 15. o.

Lásd: <http://www.ceps.be/book/security-and-two-level-game-treaty-pr%C3%BCm-eu-and-management-threats> (Letöltés dátuma: 2012. május 08.)

²² A Tanács 2008/615/IB határozata (2008. június 23.) a különösen a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről. HL L 210., 2008.8.6., 1-11. o. (Továbbiakban: 2008/615/IB határozat.)

²³ 2008/615/IB határozat. (10) Preambulum-bekezdés

I.2. A Maastrichti Szerződés

A szabadság, biztonság és jog érvényesülése térségének koncepciója az Unió bel- és igazságügyi együttműködésének alapjain nyugszik.²⁴ A 1993. november 1-jén hatályba lépett Maastrichti Szerződés megteremtve az Európai Uniót, valamint annak *hárompilléres szerkezetét*,²⁵ jelentős intézményi változást eredményezett a tagállamok között megvalósuló bűnügyi együttműködés terén.²⁶ Jól láthatóvá vált ugyanis, hogy az Európai Közösség meghaladta kezdeti, gazdasági integrációt célzó törekvését, s immár politikai ambíciói is előtérbe kerültek. A *harmadik pillér* keretében pedig a tagállamok az Unió számára bizonyos mértékű kompetenciát biztosítottak a büntetőügyek vonatkozásában,²⁷ így lehetővé tették befolyását a bűnügyi együttműködés, valamint a szervezett bűnözés elleni küzdelemben.²⁸ A bel- és igazságügyi együttműködést tárgyaló rendelkezéseket a Szerződés VI. címe alatt találjuk, amely azonban sem a „bel-”, sem pedig az „igazságügy” kötelező érvényű definícióját nem fogalmazza meg, pusztán meghatározza azokat a területeket, amelyek – az Európai Közösség hatásköreit nem érintve – immár *közös érdekű ügynek* minősülnek a személyek szabad mozgásának biztosítása céljából.²⁹ Ide

²⁴ KORNÖBIS-ROMANOWSKA, Dagmara: Developments in the Area of Freedom, Security and Justice brought about by the Constitutional Treaty. In: German Law Journal. Vol. 6, Issue 11, November 1, 2005. 1623-1640. o. 1624. o.

DEN HOLLANDER, Olivia: Caught Between National and Supranational Values: Limitations to Judicial Cooperation in Criminal Matters as Part of the Area of Freedom, Security and Justice within the European Union. In: International Community Law Review. No. 10, 2008. 51–72. o. 54. o.

²⁵ I. pillér: Közösségi, szupranacionális pillér, mely magába foglalja az Európai Szén- és Acélközösséget, a Európai Atomenergia Közösséget és az Európai Gazdasági Közösséget. II. pillér: Közös Kül- és Biztonságpolitika. III. pillér: Bel- és Igazságügyi Együttműködés.

²⁶ LIGETI, Katalin: A nemzetközi bűnügyi együttműködés intézményi keretei Európában. In: KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): i.m. 41. o.

²⁷ MITSILEGAS, Valsamis: Constitutional Principles of the European Community and European Criminal Law. In: European Journal of Law Reform. Vol. 8, Issue 2 – 3, 2006. 301-323. o. 302-303. o.

²⁸ VERMEULEN, Gert: Where do we currently stand with harmonisation in Europe? In: KLIP, André - VAN DER WILT, Harmen (szerk.): Harmonisation and harmonising measures in criminal law. In: Proceedings of the colloquium. Amsterdam, 13-14 December 2001. Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences. Amsterdam, 2002. 65-76. o. 65. o.

Lásd: http://www.knaw.nl/Content/Internet_KNAW/publicaties/pdf/20021103.pdf (Letöltés dátuma: 2012. május 14.)

²⁹ FEROLA, Laura: Facing the emerging challenges of transnational crime: what role for the European Union? A legal analysis of its instruments, limits and perspectives. In: Maastricht Journal of European and Comparative Law. Vol. 7, Issue 4, 2000. 358-374. o. 362. o.

sorolandó: (1) a menekültpolitika; (2) a személyeknek a tagállamok külső határain való átlépését, illetve az átlépés ellenőrzésének gyakorlatát rendező szabályok; (3) a bevándorlási, valamint harmadik országok állampolgáraival szemben folytatott politika, így különösen (a) a harmadik országok állampolgárainak a tagállamok területére történő belépésére és ottani mozgására vonatkozó kritériumok; (b) a harmadik országok állampolgárainak a tagállamok területén való tartózkodásának feltételei; (c) küzdelem a harmadik országok állampolgárainak a tagállamok területére való illegális bevándorlása, valamint tartózkodása és munkavállalása ellen; (4) a kábítószer-fogyasztás elleni küzdelem; (5) nemzetközi szintű csalások elleni küzdelem; (6) polgári ügyekben való igazságügyi együttműködés; (7) büntető ügyekben való igazságügyi együttműködés; (8) vámügyi együttműködés; (9) rendőrségi együttműködés a terrorizmus, az illegális kábítószer-kereskedelem és a nemzetközi bűnözés egyéb súlyos formáival szembeni küzdelem és megelőzés céljából, ami kapcsolódik egy uniós szintű, az információk kölcsönös cseréjét biztosító rendszer megszervezéséhez, egy európai rendőri hivatal keretein belül.³⁰

A harmadik pillér létrehozása *intézményi aspektusból* számos változást idézett elő, köszönhetően annak, hogy a közösségi jog logikájának alkalmazása a bűnügyi együttműködés terén is megkezdődött, illetve immár szupranacionális szinten foglalkoztak a bel- és igazságügy kérdésével. Habár az első és a harmadik pillér szervei azonosak, működési mechanizmusuk és funkciójuk, jogosultságaik az egyes pillérek vonatkozásában eltérőek. A harmadik pillért a kormányközi együttműködés egy formájának is nevezik, hiszen a döntéshozatalhoz a Tanács egyhangú határozata szükséges.³¹ A

³⁰ Az Európai Unióról Szóló Szerződés. HL C 191., 1992.7.29. (Továbbiakban: Maastrichti Szerződés.) K.1. cikk

³¹ *LIGETI, Katalin*: A nemzetközi bűnügyi együttműködés intézményi keretei Európában. In: *KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): i.m. 41-42. o.*

döntéshozatalban három szerv, az Európai Unió Tanácsa, a Bizottság és az Európai Parlament kapott kiemelt szerepet.³²

Tartalmi szempontból a Maastrichti Szerződés eredményeként a korábban már megvalósult kormányközi együttműködés folytatódott, azonban intenzívebb és hatékonyabb formában.³³ Habár a közös érdekű ügyek vonatkozásában az uniós érdekek kerültek előtérbe, ennek ugyanakkor továbbra is *korlátját* képezte a tagállamoknak a közrend fenntartására és a belső biztonság védelmére vonatkozó kötelezettségeinek a gyakorlása.³⁴ Az együttműködés pedig *közös álláspontok, közös fellépések, valamint egyezmények* útján való megvalósulását tette lehetővé,³⁵ amely eszközök sem a közvetlen alkalmazás, sem pedig a nemzeti jogba való átültetés kötelezettségét nem teremtették meg a tagállamok számára.³⁶ Így nem nyújtanak alapot büntetőjogi harmonizációra,³⁷ s tekintettel arra, hogy a harmadik pillér nem képezte az EK joganyagának részét, így annak továbbra sem biztosítottak kompetenciát akár bűncselekmények definiálására, akár szankciók megállapítására.³⁸

I.3. Az Amszterdami Szerződés

A Maastrichti Szerződés 1997-ben történő módosításának eredményeként az Európai Unió büntetőpolitikáját jelentős mértékben érintő változtatásoknak lehettünk tanúi. Ezek egyaránt érintették az Európai Unióról

³² JOUTSEN, Matti: The European Union and Cooperation in Criminal Matters: the Search for Balance. The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations. HEUNI Paper No. 25, Helsinki, 2006. 8. o.

Lásd: <http://www.heuni.fi/Oikeapalsta/Search/1198085340820> (Letöltés dátuma: 2012. május 09.)

³³ FEROLA, Laura: i.m. 362. o.

³⁴ Maastrichti Szerződés. K.2. cikk (2) bekezdés

³⁵ Maastrichti Szerződés. K.3. cikk (2) bekezdés (a)-(c) pontok

³⁶ ALBRECHT, Peter-Alexis - BRAUM, Stefan: Deficiencies in the Development of European Criminal Law. In: European Law Journal. No. 3, Vol. 5, September 1999. 293–310. o. 298. o.

³⁷ STEIN, Sibyl: Combating Crime in the European Union: The Development of EU Policy after the Convention. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 12/4, 2004. 337–347. o. 341. o.

³⁸ MITSILEGAS, Valsamis: Constitutional Principles of the European Community and European Criminal Law. 303. o.

szóló szerződés szerkezetét és tartalmát, valamint intenzívebbé tették azt a fejlődést, amelynek alapjait a Maastrichti Szerződés teremtette meg. A bűnügyi együttműködés kérdését vizsgálva kiemelt szereppel bír a harmadik pillér változásainak nyomon követése. A módosítások tartalmi vizsgálata esetén láthatjuk, hogy míg a harmadik pillér elnevezése *büntetőügyekben való rendőrségi és igazságügyi együttműködés* lett, s komponensei a rendőrségi³⁹ és büntető igazságszolgáltatási együttműködésre redukálódtak,⁴⁰ addig a bevándorlási és menekültpolitika, valamint a külső határok átlépését és az átlépés ellenőrzésének gyakorlatát rendező szabályok, továbbá a polgári ügyekben folytatott együttműködés a közösségi jog részévé váltak,⁴¹ tartalmuk pedig a *Schengeni acquis integrálásának*⁴² köszönhetően, azok vonatkozó rendelkezéseivel bővült.⁴³

A harmadik pillér kiemelt célkitűzésévé a *szabadság, biztonság és jog térségének* megteremtése vált, ahol az állampolgárok számára magas szintű biztonság garantált. Az ennek megvalósításához szükséges technikai és gyakorlati kérdéseket is rendezte a Szerződés, így a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén alkalmazandó közös cselekvések⁴⁴ formáit és módszereit, amelyek a szervezett bűnözés,

³⁹ A rendőrségi együttműködés fejlődését lásd részletesen: JÁNOSI, Andrea: Connection between free movement and the tendency of crime in the European Union. In: Miskolci Egyetem, Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2008. november 13., Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa, 2009. 87-92. o.

⁴⁰ LIGETI, Katalin: Az Európai Unió büntetőpolitikája. In: Állam és jogtudomány. 2002. (43. évf.) 1-2. sz. 73-98. o. 81. o. LIGETI, Katalin: European Community Criminal Law. In: Acta Juridica Hungarica: Hungarian journal of legal studies. 1998. (39. évf.) 1-2. sz. 55-91. o. 80. o.

⁴¹ MITSILEGAS, Valsamis: EU Criminal Law, Modern Studies in European Law. Oxford and Portland, Oregon, 2009. 12. o.

⁴² Lásd: 2. számú Jegyzőkönyv a schengeni acquis-nak az Európai Unió keretébe helyezéséről. Lásd: Szerződés az Európai Unióról. Hivatalos Lap C 340, 1997. november 10.1. (Továbbiakban: Amszterdami Szerződés)

⁴³ LIGETI, Katalin: A nemzetközi bűnügyi együttműködés intézményi keretei Európában. In: KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): i.m. 43. o.

⁴⁴ Amszterdami Szerződés. 31. cikk:

1. „a tagállamok hatáskörrel rendelkező minisztériumai és az igazságügyi vagy más megfelelő hatóságai közötti együttműködés megkönnyítésére és felgyorsítására az eljárások és határozatok végrehajtása vonatkozásában;
2. a kiadatás megkönnyítésére a tagállamok között;
3. a tagállamokban alkalmazott szabályok összeegyeztethetőségének biztosítására, amennyire ezen együttműködés javításához az szükséges;

terrorizmus,⁴⁵ illegális kábítószer-kereskedelem területein már büntetőjogi harmonizációra vonatkozó rendelkezéseket tartalmaztak minimális szabályok rögzítésén keresztül.⁴⁶ Ezek a rendelkezések lényegében a büntetőjogi jogegységesítés eszközeiként minősíthetők.⁴⁷

Meg kell azonban említeni, hogy a csalás és a Közösség pénzügyi érdekeit sértő cselekmények elleni intézkedések⁴⁸ továbbra is az első pillér részét képezték, amely egyben kötelezettséget is teremtett a tagállamok számára a Közösség pénzügyi érdekeit védő tevékenységeik összehangolására.⁴⁹

A büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés hatékonyságának, valamint a büntetőjogi harmonizáció növelése érdekében az Amszterdami Szerződés egy új jogi eszköz, a *kerethatározat* alkalmazását vezette be.⁵⁰ Ennek célja a tagállamok törvényeinek és rendeleteinek közelítése oly módon, hogy habár nem rendelkezik közvetlen hatállyal, az elérendő eredmény érdekében kötelezi a tagállamokat, míg a megvalósítás formáját és módját az egyes nemzeti hatóságokra bízta.⁵¹ Lényegében az első

4. a tagállamok közötti hatásköri összeütközés megelőzésére;

5. minimális szabályok rögzítését biztosító intézkedések fokozatos megtételére a szervezett bűnözés, a terrorizmus és az illegális kábítószer-kereskedelem tárgyköreibe eső bűncselekmények tényállási elemeire, valamint az azokra kiszabható büntetésekre vonatkozóan.”

⁴⁵ Az Amszterdami Szerződés tekinthető az első olyan uniós jogi dokumentumnak, amely lehetővé tette az Unó szervei számára, hogy olyan jogforrásokat alkossanak, amelyek a tagállamok belső büntető jogszabály-alkotásra is hatással vannak. Ennek lehetősége pedig azon feltételek egyike, amely a terrorcselekményt ún. „kvázi európai bűncselekményi” rangra emelte. Lásd: *BARTKÓ, Róbert*: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 2011. 143. o.

⁴⁶ *PERRON, Walter*: Perspectives of the harmonization of criminal law and criminal procedure in the European Union. In: *HUSABO, Erling Johannes – Strandbakken, Asbjorn* (szerk.): Harmonization of Criminal Law in Europe, Interesentia, Antwerpen – Oxford, 2005. 5-22. o. 7. o.

⁴⁷ *KARSAI, Krisztina*: Magyar büntetőjog az európai integráció sodrásában. In: Jogtudományi közlöny. 2002. (57. évf.) 2. sz. 77-90. o. 83. o.

⁴⁸ Az Európai Közösséget létrehozó szerződés. Hivatalos Lap C 340, 1997. 280. cikk

⁴⁹ *PEDERSEN Solveig Faurholt – ELHOLM, Thomas – KOLZE, Lars*: The Effects of Community Law on National Criminal Law. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 7, Issue 2, 1999. 164-179. o. 164. o.

⁵⁰ *PERRON, Walter*: i.m. 8. o.

A közös fellépéseket váltotta fel a kerethatározat. *JOUTSEN, Matti*: i.m. 25. o.

⁵¹ Lásd: Amszterdami Szerződés. 34. cikk (2) bekezdés

A kerethatározatok mellett további jogi eszközként szerepel: közös állásfoglalás, határozat, egyezmény.

pilléres irányelvvel mutatott rokon vonásokat, ami a pillérek közötti összemérhetőséget is szolgálta.⁵²

Látható módon a kerethatározat bevezetése e tekintetben nem jelentett nagy változást, ugyanis más jogi eszközhöz hasonlóan a Tanács egyhangú döntéssel fogadja el, s a tagállamok kötelezettsége rendelkezéseinek implementálása. Másrészt pedig lényegi módon sem az Európai Parlament,⁵³ sem pedig az Európai Bíróság⁵⁴ nem vesz részt a jogalkotásban vagy a jogalkalmazásban.⁵⁵ Mindezek ellenére az Amszterdami Szerződés eredményeként az Európai Unió jogalkotási aktivitása megnőtt a büntetőügyekben való rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén.⁵⁶

Azonban az, hogy milyen módon kerüljön sor a Szerződés új, módosított rendelkezéseinek implementálására, nem volt egyértelmű, s további részletezést, tisztázást igényelt, melynek megoldására született egyrészt 1998-ban a bécsi, az *Amszterdami Szerződés vonatkozó rendelkezései*

⁵² KARSAI, Krisztina: Az európai büntetőjogi integráció egyik újdonsága, avagy gondolatok a kerethatározatról. In: Európai jog. 2001. (1. évf.) 1. sz. 11-14. o. 11. o.

⁵³ Lásd: Amszterdami Szerződés. 39. cikk

Az Európai Parlament hatásköre:

- A Tanács mielőtt kerethatározat. határozat, egyezmény meghozatalára kerülne sor konzultál az Európai Parlamenttel, aki előzetesen meghatározott időtartamon belül véleményt nyilvánít.
- Kérdéseket vagy ajánlásokat intézhet a Tanácshoz.
- Évente megvitatja a büntetőügyekben való rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén elért eredményeket.

⁵⁴ Lásd: Amszterdami Szerződés. 35. cikk

Az Európai Bíróság hatásköre:

- A Bíróság feladata előzetes döntések meghozatalára, értelmezési funkció ellátására terjed ki (kerethatározatok, határozatok, egyezmények vonatkozásában).
- Előzetes döntéshozatali hatáskört lát el a tagállamok erre vonatkozó nyilatkozata alapján.
- Kerethatározatok jogszerűségének ellenőrzése, meghatározott feltételek fennállásakor.
- Közös állásfoglalás, kerethatározat. határozat, egyezmény értelmében elfogadott jogi aktusok értelmezésére vagy alkalmazására vonatkozó vita eldöntése, meghatározott feltételek fennállásakor.

⁵⁵ Az Európai Bíróság harmadik pillérben betöltött szerepéről, illetve annak módosulásáról lásd részletesen: VERVAELE, John A. E.: European Criminal Law and General Principles of Union Law. Research Papers in Law. College of Europe. European Legal Studies. 5/2005. Lásd: http://www.coleurop.be/content/studyprogrammes/law/studyprog/pdf/ResearchPaper_5_2005_Vervaele.pdf (Letöltés dátuma: 2012. május 20.) 3-6. o.

⁵⁶ PERRON, Walter: i.m. 8. o.

végrehajtásának legjobb módjáról szóló cselekvési terv,⁵⁷ másrészt pedig 1999-ben a *Tamperei Következtetések* című dokumentum.⁵⁸

A cselekvési terv a szabadság fogalmának értelmezésében változást eredményezett. Részben azért mert szoros kapcsolatba állította a biztonság követelményének érvényesülésével, ugyanis a szabadság csakis biztonságos környezetben teljesezhet ki. Részben pedig azért, mert jelentését kiterjesztette a jogkövető környezetben élés, az információ, illetve a személyes adatok védelméhez való jogra is.⁵⁹

I.4. A Nizzai Szerződés

A 2001-ben aláírt Nizzai Szerződés,⁶⁰ melynek rendelkezései 2003-ban léptek hatályba, a büntetőügyekben való rendőrségi és igazságügyi együttműködésről szóló rendelkezéseket több tekintetben is módosította. Ezek részben az *Eurojust* szervezetére vonatkozó utalások köré csoportosíthatók. Ugyanis az Európai Unió azon célkitűzésének eredményeként, hogy polgárai számára magas szintű biztonságot teremtsen a szabadság, biztonság és jogérvényesülésének térségében, a rendőrségi és igazságügyi együttműködésben szereplőként immár az Europol mellett az *Eurojust* is megjelent.⁶¹ Ennek megfelelően a tagállamok igazságügyi vagy más, hatáskörrel rendelkező hatóságai közötti együttműködés az Európai Igazságügyi Együttműködési Egységen (*Eurojust*) keresztül is megvalósulhat.⁶² Továbbá a büntetőügyekben folytatott igazságügyi

⁵⁷ Cselekvési terv az Amszterdami Szerződésnek a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó rendelkezései végrehajtásának legjobb módjáról. HL C 19., 1999.1.23., 1. o.

⁵⁸ *KORNOBIS-ROMANOWSKA, Dagmara*: i.m. 1625. o.

⁵⁹ *FARKAS, Ákos*: Európai büntetőjog Amszterdam és Nizza után. In: Európai jog. 2001. (1. évf.) 2. sz. 12-17. o. 15. o.

⁶⁰ Szerződés az Európai Unióról. Hivatalos Lap C 325, 2002. december 24. (Továbbiakban: Nizzai Szerződés.)

⁶¹ *VOGEL, Joachim*: The European Integrated Criminal Justice System and its Constitutional Framework. In: Maastricht Journal of European and Comparative Law. Vol. 12, Issue 2, 2005. 125-147. o. 128. o.

DEN HOLLANDER, Olivia: i.m. 56. o.

⁶² Nizzai Szerződés. 29. cikk

együttműködésre vonatkozó olyan közös fellépések, amelyek célja a tagállamok hatáskörrel rendelkező minisztériumai és az igazságügyi vagy más megfelelő hatóságai közötti együttműködés megkönnyítése és felgyorsítása az eljárások és határozatok végrehajtása vonatkozásában, immár kiterjedtek annak Eurojuston keresztül történő megvalósulására is.⁶³ Ezt meghaladóan pedig a Szerződésben az is deklarálásra került, hogy a Tanács milyen módon kívánja ösztönözni az Eurojuston keresztül zajló együttműködést.⁶⁴

A módosítások második köre a *szorosabb együttműködés* lehetőségét, illetve annak szabályait érintette,⁶⁵ melynek célja annak lehetővé tétele volt, hogy az Unió minél hamarabb válhasson a szabadság, a biztonság és a jog európai térségévé, oly módon, hogy tiszteletben tartja egyrészt az Európai Közösség hatáskörét, másrészt pedig a büntetőügyekben megvalósuló rendőrségi és igazságügyi együttműködés céljait.⁶⁶ Szorosabb együttműködésre a felhatalmazást a Bizottság javaslatára vagy legalább nyolc tagállam kezdeményezésére a Tanács minősített többségű eredménnyel záruló szavazás eredményeként adhatja meg az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően.⁶⁷

A döntéshozatali mechanizmusban továbbra is az egyhangúság volt a meghatározó,⁶⁸ amely alól kivételt pusztán – amely immár minősített

⁶³ Nizzai Szerződés. 31. cikk (1) bekezdés

⁶⁴ Nizzai Szerződés. 31. cikk (2) bekezdés

1. „lehetővé teszi az Eurojust számára, hogy elősegítse a tagállami nyomozóhatóságok közötti megfelelő koordinációt;
2. előmozdítja az Eurojust hozzájárulását a határokon átvélő, súlyos bűnügyekben való nyomozásokban, különösen a szervezett bűnözés vonatkozásában, figyelembe véve különösen az Europol által végzett elemzéseket;
3. elősegíti az Eurojust és az Európai Igazságügyi Hálózat közötti szoros együttműködést, különösen abból a célból, hogy megkönnyítse a jogsegélykérelmek végrehajtását és a kiadatási kérelmek teljesítését.”

⁶⁵ LIGETI, Katalin: A nemzetközi bűnügyi együttműködés intézményi keretei Európában. In: KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): i.m. 50. o.

⁶⁶ Nizzai Szerződés. 40. cikk

⁶⁷ Nizzai Szerződés. 40/A cikk (2) bekezdés

⁶⁸ Nizzai Szerződés. 34 cikk (2) bekezdés (a)-(b) pontok

többséget igényel – a határozatok, valamint az egyezmények végrehajtásához szükséges intézkedések elfogadása⁶⁹ képezett.⁷⁰

Jól látható, hogy a Szerződés módosításának eredményeként a bűnügyi együttműködés általános értelemben továbbra is a szuverén tagállamok közötti kooperáció formájában valósult meg a harmadik pillér keretében, melynek következtében az Európai Közösség nem rendelkezik autoritással a tekintetben, hogy a tagállamokat büntetőjogi normák alkotásra kötelezze.⁷¹

I.5. A Lisszaboni Szerződés

A 2007. december 13-án aláírt, illetve 2009. december 1-jén hatályba lépett Lisszaboni Szerződés⁷² több, jelentős módosítást eredményezett a büntető igazságügyi együttműködés vonatkozásában is. A Szerződésben az Unió belső politikái és tevékenységei között V., „A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség” cím keretében öt fejezetet tárgyal, amelynek – az általános rendelkezések, a határok ellenőrzése, a menekültügyel és a bevándorlással kapcsolatos politikák, polgári ügyekben folytatott igazságügyi, valamint rendőrségi együttműködés mellett – az büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés is a részét képezi. Ebben mind eljárási, mind büntető anyagi jogot érintő harmonizációra

⁶⁹ Nizzai Szerződés. 34 cikk (2) bekezdés (c)-(d) pontok

⁷⁰ AUER, László: Gondolatok az Európai Unióban megvalósuló bűnügyi együttműködésről. In: Ügyészek lapja. 2004. (11. évf.) 3. sz. 67-76. o. 70. o.

⁷¹ KAIAFA-GBANDI, M.: The development towards harmonisation within criminal law in the European Union – the citizen's perspective. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 9/4, 2001. 239-263. o. 248. o.

⁷² Lásd: Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról, amelyet Lisszabonban, 2007. december 13-án írtak alá. HL C 306., 2006.12.13., 1-271. o. (Továbbiakban: Lisszaboni Szerződés.)

Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés. Hivatalos Lap C 83, 2010. március 30. Egységes szerkezetbe foglalt változat a Lisszaboni Szerződés módosításaival. (Továbbiakban: EUSz és EUMSz.) A Lisszaboni Szerződés az Európai Közösségekről szóló szerződést az Európai Unióról szóló szerződésre nevezi át.

vonatkozó törekvés felfedezhető.⁷³ A módosítások a következő szempontok mentén foglalhatóak össze:

1. *A jogi keretek, az alkalmazandó jogalkotási eljárások módosulása.*

Az első ilyen elem a *pillér-rendszer felszámolása* volt, amelynek eredményeként a büntető igazságügyi együttműködés is szupranacionális, közösségi szintre emelkedett.⁷⁴ Ennek hatására az alkalmazható jogi keretekben, illetve a jogalkotási folyamatban is változás következett be.⁷⁵ Ez lényegében azt takarja, hogy habár nem kizárólagos jelleggel, de ezeken a területeken is bevezetésre került a *rendes jogalkotási, azaz együttdöntési eljárás*. Így a Parlament a korábbi konzultációs szerepkörén túllépve, immár jogszabályalkotói hatáskörrel is bír, a Tanácsban pedig már a minősített többségi szavazás is elegendő a jogalkotáshoz.⁷⁶ Míg a kezdeményezés joga az

⁷³ Az anyagi jogi harmonizáció vonatkozásában, lásd: GRÖNING, Linda: A Criminal Justice System or a System Deficit? Notes on the Structure of the EU Criminal Law. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 18, Issue 2, 2010. 115–137. o. 129. o.

⁷⁴ LIGETI, Katalin: A nemzetközi bűnügyi együttműködés intézményi keretei Európában. In: KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): i.m. 52. o.

⁷⁵ NAGY, Judit: Az uniós rendőri és igazságügyi együttműködés a XXI. században a Hága-Stockholm-Lisszabon tengely mentén. In: Belügyi Szemle. 2011. (59. évf.) 5. sz. 5-30. o. 17. o.

⁷⁶ A Lisszaboni Szerződés eredményeként rendes jogalkotási eljárás került bevezetésre az alábbi területeken:

- (1) Azon szabályok egy része, amelyek a rövid idejű vízumokra és tartózkodási engedélyekre vonatkoznak (így azon harmadik országok listája, akik állampolgárai részére a külső határok átlépése vízumköteles, illetve azon harmadik országok listája, akik állampolgárai számára nem) Lásd: EUMSZ. 77. cikk
- (2) Jogszerű bevándorlás. Lásd: EUMSZ. 79. cikk
- (3) Igazságügyi együttműködés büntetőügyekben. Lásd: EUMSZ. 82-86. cikkek
- (4) Eurojust. Lásd: EUMSZ. 85. cikk
- (5) Nem operatív rendőrségi együttműködés Lásd: EUMSZ. 87. cikk
- (6) Europol. Lásd: EUMSZ. 88. cikk
- (7) Polgári védelem. EUMSZ. 196. cikk

Továbbra is a rendes jogalkotási eljárás keretében maradtak az alábbi területek:

- (1) A rövid idejű vízumokra és tartózkodási engedélyekre vonatkozó szabályok fentebb nem elítelt területei. Lásd: EUMSZ. 77. cikk
- (2) Menekültpolitika. Lásd: EUMSZ. 78. cikk
- (3) Illegális bevándorlás. Lásd: EUMSZ. 79. cikk
- (4) Igazságügyi együttműködés polgári ügyekben (a családjog kivételével). Lásd: EUMSZ. 81. cikk

A Tanács egyhangú szavazatát igénylő jogalkotási eljárás keretében maradt:

- (1) Útlevelek és személyazonosító igazolványok. Lásd: EUMSZ. 77. cikk
- (2) Családjog. Lásd: EUMSZ. 81. cikk
- (3) Operatív rendőrségi együttműködés. Lásd: EUMSZ. 87. cikk
- (4) Európai Ügyészség létrehozása. Lásd: EUMSZ. 86. cikk

Lásd: General Secretariat of the Council of the EU – Background - The Lisbon Treaty's impact on the Justice and Home Affairs (JHA) Council: More co-decision and new working structures. 2009.

általános szabályok alapján az Európai Bizottságot továbbra is megilleti, immár mellette meghatározott kérdésekben⁷⁷ – így a büntető igazságügyi együttműködés kérdésében – a tagállamok is megjelennek.⁷⁸

A rendelkezésre álló jogi eszközök körét a Lisszaboni Szerződés oly módon változtatta meg, hogy a korábbi, harmadik pilléres eszközök megalkotásának lehetőségét megszüntette, s helyette a korábban első pilléres irányelv alkalmazását tette lehetővé.⁷⁹ Védelmi mechanizmusként szolgál az ún. *vészfék eljárás (emergency break)*, amely azt biztosítja, hogy ha a Tanács valamely tagjának véleménye szerint az irányelv-tervezet a büntető igazságügyi rendszerének alapvető vonatkozásait érinti, akkor kérheti, hogy a tervezetet terjesszék az Európai Tanács elé, amíg a rendes jogalkotási eljárást felfüggesztik. Amennyiben megállapodás születik, úgy a tervezetet a felfüggesztéstől számított négy hónapon belül visszaküldik a Tanácsnak. Ha nem jön létre közös megállapodás, úgy legalább kilenc tagállam részvételével megerősített együttműködés hozható létre az irányelv-tervezet alapján.⁸⁰

Az Európai Bíróságnak a felülvizsgálati jogköre immár az ezen a területeken hozott uniós és nemzeti intézkedésekre is kiterjed.⁸¹ Így a tagállam

december. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/111615.pdf (Letöltés dátuma: 2012. május 8.) 1-2. o.

HERLIN-KARNELL, Ester: The Treaty of Lisbon and the Criminal Law: Anything New Under the Sun? In: European Journal of Law Reform. Vol. 10, Issue 3, 2008. 321-337. o. 323. o.

FLETCHER, Maria: Schengen, the European Court of Justice and Flexibility Under the Lisbon Treaty: Balancing the United Kingdom's 'Ins' and 'Outs'. 89-90. o.

⁷⁷ Így a büntető igazságügyi együttműködés mellett a rendőrségi és az igazgatási együttműködés. Lásd: General Secretariat of the Council of the EU – Background - The Lisbon Treaty's impact on the Justice and Home Affairs (JHA) Council: More co-decision and new working structures. 2009. december. 2. o.

⁷⁸ Lásd: EUMSZ. 76. cikk: „a tagállamok egynegyedének kezdeményezése alapján...”

⁷⁹ LIGETI, Katalin: A nemzetközi bűnügyi együttműködés intézményi keretei Európában. In: KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): i.m. 52-53. o.

⁸⁰ Lásd: EUMSZ. 82. cikk (3) bekezdés, továbbá EUSZ. 20. cikk (2) bekezdés és EUMSZ. 329. cikk (1) bekezdés

Vö.: FICHERA, Massimo: The implementation of the European Arrest Warrant in the European Union: law, policy and practice. PhD thesis. University of Edinburgh, School of Law, 2009. Lásd: <http://www.era.lib.ed.ac.uk/bitstream/1842/4078/1/Fichera2009.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. május 8.) 59. o.

⁸¹ Lásd: General Secretariat of the Council of the EU – Background - The Lisbon Treaty's impact on the Justice and Home Affairs (JHA) Council: More co-decision and new working structures. 2009. december. 1. o.

Vö.: BORGERS, Matthias J. - KOIJMANS, Tijs: The Scope of the Community's Competence in the Field of Criminal Law. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 16, Issue 4, 2008. 379–395. o. 395. o.

a közösségi jog értelmezését kérhetik előzetes döntéshozatali eljárás keretében a büntető igazságügyi együttműködést érintő kérdésekben is,⁸² azzal a megszorítással, hogy nem jogosult egy tagállam rendőrsége, illetve más bűnüldöző hatósága által végrehajtott intézkedések érvényességének, arányosságának vizsgálatára, valamint a közrend fenntartásával, a belső biztonság megőrzésével összefüggő tagállami hatáskörök gyakorlásának ellenőrzésére.⁸³

Az alapvető jogok védelmében nagy horderejű változást eredményezett, hogy az Unió csatlakozott az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Európai Egyezményhez.⁸⁴ Emellett pedig az Európai Unió Alapjogi Chartája is hatályba lépett, amely az előbbi egyezményt tekinti legfőbb forrásának.⁸⁵ Ez lényegében egy külső kontroll lehetőségét biztosítja az Európai Unió alapjogi politikája felett,⁸⁶ illetve azt, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága eljárjon, ha az Európai Unió valamely intézménye vagy az uniós jogszabályokat végrehajtó tagállam intézkedésével az alapvető jogokat megsérti.⁸⁷

HINAREJOS, Alicia: The Lisbon Treaty Versus Standing Still: A View from the Third Pillar. In: *European Constitutional Law Review*. No. 5, 2009. 99–116. o. 114. o.

⁸² *WAGNER, Wolfgang*: Negative and Positive Integration in EU Criminal Law Co-operation. In: *European Integration online Papers*. Vol. 15, 2011. 1-21. o. 17. o.

Lásd: http://eiop.or.at/eiop/index.php/eiop/article/view/2011_003a (Letöltés dátuma: 2012. május 5.)

⁸³ EUMSZ. 276. cikk

Vö.: *FAZEKAS, Judit*: Bel- és igazságügyi együttműködés az Európai Unióban – a hágai programtól a stockholmi programig. In: *VÓKÓ, György* (fel. szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok*. 49. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2012. 26-48. o. 28. o.

⁸⁴ EUMSZ. 6 cikk (2) bekezdés

8. Jegyzőkönyv: Az Európai Unióról szóló szerződés 6. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben az Uniónak az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Európai Egyezményhez történő csatlakozásáról.

⁸⁵ *POPELIER, Patricia – VAN DE HEYNING, Catherine – VAN NUFFEL, Piet* (szerk.): *Human rights protection in the European Union in the european legal order: the interaction between the European and national courts*. Intersentia, Cambridge – Antwerp – Portland, 2011. 1. o.

⁸⁶ A Bizottság Közleménye: Az Európai Unió Alapjogi Chartájának hatékony végrehajtására irányuló stratégiáról. COM (2010) 573 végleges

⁸⁷ *POPELIER, Patricia – VAN DE HEYNING, Catherine – VAN NUFFEL, Piet* (szerk.): i.m. 1. o.

2. A kölcsönös elismerés elvének alapelvei szintű deklarálása.

A korábbi gyakorlattal ellentétben a kölcsönös elismerés elvének alkalmazása a büntető igazságügyi együttműködésben immár *expressis verbis*, alapszerződési szinten került meghatározásra.

A kölcsönös elismerés elvére már „A szabadságon, biztonságon és jog érvényesülésén alapuló térség” cím keretében, annak általános rendelkezései között is találunk utalást. Eszerint a „Az Unió a bűncselekmények, a rasszizmus és az idegengyűlölet megelőzésére és leküzdésére irányuló intézkedésekkel, valamint a rendőri, az igazságügyi és az egyéb, hatáskörrel rendelkező hatóságok koordinációjára és együttműködésére irányuló intézkedésekkel, továbbá a büntetőügyekben hozott bírósági határozatok kölcsönös elismerése és – amennyiben szükséges – a büntető jogszabályok közelítése révén a biztonság magas szintjének garantálásán munkálkodik.”⁸⁸

A büntetőeljárás szempontból releváns rendelkezései értelmében⁸⁹ a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés alappilléreként a kölcsönös elismerés elve szolgál, amelyet mind a bírósági ítéletek, mind pedig egyéb határozatok vonatkozásában érvényre kell juttatni. Ennek részét képezi a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek a közelítése is.⁹⁰ Ahhoz, hogy a kölcsönös elismerés elvének alkalmazása megvalósítható legyen, szükséges olyan intézkedéseket megvalósítani, amelyek ezt biztosító szabályok megalkotására irányulnak, megelőzik, illetve rendezik a tagállamok közötti joghatósági összeütközéseket, előmozdítják az igazságszolgáltatás szereplőinek képzését, illetve ösztönzik a büntetőeljárás célú együttműködést és a határozatok végrehajtását.⁹¹

Ezt meghaladóan az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadott irányelvekben szabályozási minimumokat

⁸⁸ Lásd: EUMSZ. 67. cikk (3) bekezdés

⁸⁹ HERLIN-KARNELL, Ester: The Lisbon Treaty. A Critical Analysis of Its Impact on EU Criminal Law. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 2, 2010. 59-64. o. 60. o.

⁹⁰ Azokat a területeket, amelyeket a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek a közelítésére vonatkozó szándék érinti, az EUMSZ 82. cikk (2) bekezdése, valamint a 83. cikk tárgyalja.

⁹¹ Lisszaboni Szerződés. 69a. cikk (1) bekezdés. EUMSZ. 82. cikk (1) bekezdés

állapíthat meg abból a célból, hogy a több tagállamra kiterjedő büntetőügyekben elősegítse a kölcsönös elismerés elvének érvényesülését, valamint hatékonyabbá tegye a rendőrségi és igazságügyi együttműködést. Konkrétan meghatározza azokat a területeket, amelyek vonatkozásában deklarálja az Európai Unió jogalkotási kompetenciáját. Ilyennek minősül a bizonyítékok tagállamok közötti kölcsönös elfogadhatósága, a személyek jogai a büntetőeljárásban, a bűncselekmények sértettjeinek jogai, továbbá általános keretet és széles mozgási lehetőséget biztosítva, a büntetőeljárás minden olyan egyéb vonatkozása, amelyet a Tanács határozatában ide sorolt. A szabályozási minimumok elfogadása természetesen a tagállamokat nem korlátozza abban, hogy ezekben a kérdésekben megalkotott minimum szabályokhoz képest polgáraik számára magasabb szintű védelmet biztosítsanak.⁹²

3. Az Európai Ügyészség létrehozásának explicit jogalapjának megteremtése.

A Szerződés lehetőséget biztosít szorosabb rendőrségi együttműködés megvalósítására, illetve az Eurojustból kialakítandó Európai Ügyészség felállítására, amelyet az Európai Unió tervezett Alkotmányához képest mindenképpen előrelépésként kell értékelni.⁹³ Ennek az új intézménynek a feladatát az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények tetteseinek és részeseinek felkutatása, illetve velük szemben nyomozás lefolytatása és bíróság elé állításuk képeznék, együttműködésben az Europollal, illetve vádhatósági feladatokat látna el a tagállamok hatáskörrel rendelkező bíróságai előtt.⁹⁴ A Szerződés ugyanakkor fenntartja annak lehetőségét, hogy az Európai

⁹² *Lisszaboni Szerződés*. 69a. cikk (2) bekezdés. EUMSZ. 82. cikk (2) bekezdés

HERLIN-KARNELL, Ester: The Lisbon Treaty. A Critical Analysis of Its Impact on EU Criminal Law. 60. o.

Ehhez kapcsolódóan érdemes megjegyezni, hogy a kölcsönös elismerés elvének alapvető szinten történő deklarálása korábban a magyar jogalkotókat is a legmagasabb szintű jogforrás, az Alkotmány módosítására ösztönözte.

Lásd részletesen: *KARSAI, Krisztina – LIGETI, Katalin: Magyar alkotmányosság a büntető jogsegélyjog útvesztőiben*. In: *Magyar jog*. 2008. (55. évf.) 6. sz. 399-408. o.

ALFÖLDI, Ágnes Dóra: A büntető együttműködés általános kérdései az Európai Unióban. In: *Európai jog*. 2011. (11. évf.) 2. sz. 13-17. o. 15-16. o

⁹³ *HERLIN-KARNELL, Ester: The Lisbon Treaty. A Critical Analysis of Its Impact on EU Criminal Law*. 62. o.

⁹⁴ *Lisszaboni Szerződés*. 69e. cikk (1) és (2) bekezdések. EUMSZ. 86. cikk (1) és (2) bekezdések

Ügyészség hatáskörébe tartozó bűncselekmények körét bővítsék, módosítsák.⁹⁵

4. A Belső Biztonság Állandó Tanácsának (COSI) felállítása.

Az új intézmény a Tanácson belül kerül kialakításra, amely a belső biztonságot érintő operatív együttműködések előmozdítását, erősítését kívánja szolgálni. Feladata a tagállamok hatóságai intézkedéseinek összehangolása.⁹⁶ Az operatív együttműködés általános irányát, valamint annak eredményességét értékeli, amely mellett az esetleges hiányosságok orvoslására egyedi ajánlásokat fogalmaz meg.⁹⁷ A szolidaritás klauzula alapján a Politikai és Biztonsági Bizottsággal együttes véleményt terjeszt elő a Tanács részére.⁹⁸ Fontos megemlíteni, hogy műveletek végrehajtásában, illetve jogalkotási aktusok előkészítésében nem vesz részt.⁹⁹

5. Átmeneti rendelkezések a volt harmadik pillérbe tartozó „közösségi vívmányokkal” összefüggésben.

A Szerződéshez csatolt, az átmeneti rendelkezésekről szóló jegyzőkönyv értelmében, a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a Bizottság és az Európai Bíróság szerepe a Lisszaboni Szerződés hatályba lépése előtt elfogadott jogi aktusok tekintetében még korlátozott.¹⁰⁰ Ugyanis 2014. december 1-jéig¹⁰¹ a Bíróságot még a korábbi jogosultságai illetik meg ezen a területen, illetve a Bizottság sem gyakorolhatja azon jogát, hogy az Bírósághoz forduljon, amennyiben valamely tagállam megítélése szerint nem teljesítette a Szerződésből eredő

⁹⁵ Lisszaboni Szerződés. 69e. cikk (4) bekezdés. EUMSZ. 86. cikk (4) bekezdés

HERLIN-KARNELL, Ester: The Treaty of Lisbon and the Criminal Law: Anything New Under the Sun? 328. o.

⁹⁶ EUMSZ. 71. cikk

⁹⁷ 2010/131/: A Tanács határozata (2010. február 25.) a belső biztonságra vonatkozó operatív együttműködéssel foglalkozó állandó bizottság létrehozásáról. HL L 52., 2010.3.3., 50-50. o. 3. cikk (2) bekezdés

⁹⁸ EUMSZ. 222. cikk (3) bekezdés

⁹⁹ 2010/131/: A Tanács határozata (2010. február 25.) a belső biztonságra vonatkozó operatív együttműködéssel foglalkozó állandó bizottság létrehozásáról. 4. cikk

¹⁰⁰ Lásd: 36. Jegyzőkönyv az átmeneti rendelkezésekről. 10. cikk (1) bekezdés

¹⁰¹ Lásd: 36. Jegyzőkönyv az átmeneti rendelkezésekről. 10. cikk (3) bekezdés

kötelezettségeit, s az erre vonatkozó véleményében foglaltaknak, az általa tűzött határidőig sem tesz eleget.¹⁰²

¹⁰² EUMSz. 258. cikk

II. FEJEZET

TAMPERÉTŐL STOCKHOLMIG – AVAGY A BÜNTETŐ IGAZSÁGÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS FEJLŐDÉSÉNEK LÉPCSŐFOKAI A BIZONYÍTÉKSZERZÉS SZOLGÁLATÁBAN

II.1. Előzmények – az Európai Tanács cardiffi csúcstalálkozója

A Tamperei Következtetések tárgyalása előtt szükséges az *Európai Tanács* 1998. június 15-16-án megtartott, *cardiffi ülését* megemlíteni, hiszen az bizonyos tekintetben annak, illetve az abban megfogalmazott célkitűzéseknek az előzményét jelentette. Az ülésen az igazságügyi együttműködés előmozdítását támogató célok kerültek megfogalmazásra.¹⁰³ Az Európai Tanács hangsúlyozta a hatékony igazságügyi együttműködés kiemelt szerepét a határokon átnyúló, szervezett bűnözés leküzdésében, valamint felhívta a figyelmet az egyes tagállamok közötti együttműködés fokozásának, illetve egymás igazságügyi hatóságai által hozott határozatok széleskörű, kölcsönös elismerésének szükségességére,¹⁰⁴ azoknak a korlátoknak a leküzdésére, amelyek ennek korábban akadályát képezték.¹⁰⁵ A kölcsönös elismerés elve, így jól láthatóan, már ekkor prioritásként jelent meg,¹⁰⁶ ugyanis Jack Straw, az akkori angol belügyminiszter arra tett javaslatot, hogy az Egyesült Királyságban működő jog- és igazságszolgáltatási rendszerben született – angol, ír, illetve skót – bírósági határozatok kölcsönös elismerésének mintájára tegyék ezt az elvet az Európai Unió igazságügyi

¹⁰³ Cardiff European Council 15 and 16 June 1998. Presidency Conclusions. IV. Bringing the Union closer to people. Justice and Home affairs. 37. pont

¹⁰⁴ Cardiff European Council 15 and 16 June 1998. Presidency Conclusions. IV. Bringing the Union closer to people. Justice and Home affairs. 39. pont

¹⁰⁵ *SINN, Arndt – WÖRNER, Liane*: The European Arrest Warrant and Its Implementation in Germany – Its Constitutionality, Laws and Current Developments. In: *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik*. No. 5, 2007. 204-220. o. 205. o.

¹⁰⁶ *ALLEGREZZA, Silvia*: Critical Remarks on the Green Paper on Obtaining Evidence in Criminal Matters from one Member State to another and Securing its Admissibility. In: *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik*. No. 9, 2010. 569-579. o. 569. o.

SPENCER, R.: The Green Paper on obtaining evidence from one Member State to another and securing its admissibility: the Reaction of one British Lawyer. In: *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik*. No. 9, 2010. 602-606. o. 603. o.

Lásd: http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0004/civil_society/john_spencer_en.pdf (Letöltés dátuma: 2012. április 25.)

együttműködésének alapelvevé.¹⁰⁷ Ezt megfogadva egy év elteltével, Tampereben már az igazságügyi együttműködés alappilléreként deklarálták.¹⁰⁸

II.2. A Tamperei Következtetések

II.2.1. A Tamperei Következtetések általános értékelése

Röviddel az Amszterdami Szerződés hatályba lépését követően,¹⁰⁹ amely alapvetően a bűnügyi együttműködés szerepét hangsúlyozta, ám konkrét lépéseket, programot nem fogalmazott meg,¹¹⁰ az Európai Tanács Tampereben 1999. október 15-16-án tartott ülés.¹¹¹ Ennek célkitűzése a szabadság, biztonság és jog európai térségének megvalósítására vonatkozó cselekvési program kidolgozása volt.¹¹² Egy olyan térségé, ahol a szabad mozgás elve széleskörűen,¹¹³ korlátok nélkül érvényesülhet.¹¹⁴ Ezen jogosultság akadálymentes érvényesüléséhez azonban feltételként határozta meg azt is, hogy a tagállamok polgárai számára biztosított legyen a bíróságokhoz, valamint egyéb hatóságokhoz való hozzáférés olyan módon, ahogyan az saját tagállamuk területén is biztosított lenne. Illetve, hogy a tagországok egymás bírósági ítéleteit és egyéb hatóságok határozatait elfogadják és végrehajtsák az alapvető emberi és eljárási jogok, illetve

¹⁰⁷ FARKAS, Ákos: Az Európai Bíróság és a kölcsönös elismerés elvének hatása az európai büntetőjog fejlődésére. In: Miskolci Jogi Szemle. 2011. (6. évf.) Különszám 62-77. o. 71. o.

¹⁰⁸ FICHERA, Massimo: The implementation of the European Arrest Warrant in the European Union: law, policy and practice. PhD thesis. 7. o.

¹⁰⁹ HERLIN-KARNELL, Ester: Waiting for Lisbon...Constitutional reflections on the Embryonic general part of EU criminal law. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 17/3, 2009. 227–242. o. 229. o.

¹¹⁰ SCHALKEN, Tom – PRONK, Maarten: On joint investigation teams, Europol and supervision of their joint actions. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 10/1, 2002. 70–82. o. 78. o.

¹¹¹ A szabadság, biztonság és jog európai térségének megteremtésében a tamperei Európai Tanács ülés tekinthető a harmadik legfontosabb mérföldkőnek a Maastricht, illetve az Amszterdami Szerződést követően. Lásd: DEN HOLLANDER, Olivia: i.m. 55. o.

¹¹² Tampere European Council 15 and 16 October 1999. Presidency Conclusions. (lásd továbbiakban: Tamperei Következtetések) Bevezető.

¹¹³ Tamperei Következtetések. Towards a Union of Freedom, Security and Justice: the Tampere Milestones. 2. pont

¹¹⁴ Tamperei Következtetések. Towards a Union of Freedom, Security and Justice: the Tampere Milestones. 4. pont

garanciák tiszteletben tartása mellett.¹¹⁵ Kiemelt szerepet kapott a határokon átnyúló bűnözés visszaszorításában a tagállamok rendőrségi és igazságügyi hatóságai közötti szoros, folyamatos együttműködés,¹¹⁶ amely mellett az Európai Unió határainak védelme is prioritást nyert.¹¹⁷ Ismételten megerősítve ezzel az Amszterdami Szerződésnek azon célkitűzéseit,¹¹⁸ amely a szabadság, biztonság és jog érvényesülési térségének megteremtésére, valamint a polgárok magas szintű biztonságának garantálására irányult.¹¹⁹

A Tanács tamperei ülésének, illetve az ott megfogalmazott Következtetéseknek, amelyek eredetileg az Unió harmadik pillérébe tartozó területeken történő együttműködés kibővítését célozták,¹²⁰ a bűnügyi együttműködés szempontjából kiemelkedő, hatását napjainkig megőrző szerep tulajdonítható.¹²¹ Az abban megfogalmazott célok elérésének menetét, határidejét az ún. „*Tampere Scoreboard*”,¹²² azaz eredménytábla, pontos ütemterv tartalmazta.¹²³

¹¹⁵ FLETCHER, Maria: Some Developments to the ne bis in idem Principle in the European Union: Criminal Proceedings Against Hüseyin Gözütok and Klaus Brügge. In: The Modern Law Review. Vol 66, September 2003. 769-780. o. 778. o.

Tamperei Következtetések. Towards a Union of Freedom, Security and Justice: the Tampere Milestones. 5. pont

¹¹⁶ Tamperei Következtetések. Towards a Union of Freedom, Security and Justice: the Tampere Milestones. 6. pont

¹¹⁷ BERTOZZI, Stefano: Schengen: Achievements and Challenges in Managing an Area Encompassing 3.6 million km². Centre for European Policy Studies. CEPS Working Documents. No. 284, February 2008.

Lásd: <http://www.ceps.eu/book/schengenachievements-and-challenges-managing-area-encompassing-36-million-km%2%B2> (Letöltés dátuma: 2012. május 09.) 6. o.

¹¹⁸ Lásd: Amszterdami Szerződés. 29-42. cikkek

¹¹⁹ APAP, Joanna – CARRERA, Sergio: Cooperation in criminal matters. European arrest warrant. A good testing ground for mutual recognition in the enlarged EU? Centre for European Policy Studies. CEPS POLICY BRIEF. No. 46, February 2004. Lásd: <http://aei.pitt.edu/6476/1/1096.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. május 09.) 5. o.

¹²⁰ TAMÁS, Csaba Gergely: Hit - No hit? Tények és adalékok a Schengeni Információs Rendszer második generációjának kifejlesztéséhez. In: Európai tükrök. 2006. (11. évf.) 10. sz. 22-40. o. 22. o.

¹²¹ BORGERS, Matthias J.: Mutual Recognition and the European Court of Justice: The Meaning of Consistent Interpretation and Autonomous and Uniform Interpretation of Union Law for the Development of the Principle of Mutual Recognition in Criminal Matters. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 18, Issue 2, 2010. 99–114. o. 99. o.

¹²² Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. Scoreboard to review progress on the creation of an area of “Freedom, Security and Justice” in the European Union. COM (2000) 167 final/2

¹²³ BALZACQ, Thierry – CARRERA, Sergio (szerk.): Security versus Freedom? A challenge for Europe's future. Ashgate Publishing Company. England – USA, 2006. 5. o.

II.2.2. A kölcsönös elismerés elvének létjogosultsága a Tamperei Következtetések alapján

A tagállamok hatóságai közötti együttműködés erősödésének indikátora a bírósági határozatok és ítéletek kölcsönös elismerése, illetve a tagállamok jogrendszerei, valamint jogalkotói tevékenysége közötti összhang megteremtése lehet, amely ugyancsak prioritásként szerepelt a Tamperei Következtetésekben.¹²⁴ A kölcsönös elismerés elvének alkalmazása ugyanis a nemzeti büntetőjogok harmonizálásának alternatívájaként is értékelhető, hiszen kevésbé drasztikus módon korlátozza a tagállamok szuverenitását büntetőügyekben,¹²⁵ azonban mégis elősegíti a hatékony bűnügyi együttműködés korlátainak a leküzdését.¹²⁶ Az Európai Tanács kifejezte támogató szándékát az irányba, hogy a kölcsönös elismerés elve mind polgári, mind pedig büntetőügyekben az igazságügyi együttműködés sarokköve, alappillére legyen. Alkalmazását mind az ítéletek, mind pedig az egyéb igazságügyi hatóságok határozatai tekintetében támogatta.¹²⁷

A Tanács már ekkor¹²⁸ ösztönözte a Bizottságot, hogy a tagállamok közötti kiadatási eljárás egyszerűsítése, gyorsítása, formalizálása céljából

¹²⁴ DEEN-RACSMÁNY, *Zsuzsanna* – BLEKXTOON, *Rob*: The Decline of the Nationality Exception in European Extradition? The Impact of the Regulation of (Non-)Surrender of Nationals and Dual Criminality under the European Arrest Warrant. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 13/3, 2005. 317–363. o. 334. o.

¹²⁵ Vö.: MITSILEGAS, *Valsamis*: Constitutional Principles of the European Community and European Criminal Law. 314. o.

¹²⁶ ALEGRE, *Susie* – LEAF, *Marisa*: Mutual Recognition in European Judicial Cooperation: A Step Too Far Too Soon? Case study – the European Arrest Warrant. In: *European Law Journal*. Vol. 10, No. 2, March 2004. 200-217. o. 201. o.

¹²⁷ Tamperei Következtetések. A Genuine European Area of Justice. Mutual recognition of judicial decisions. 33. pont

¹²⁸ A Tamperei Következtetések c. dokumentum több ízben kritika tárgyát képezte, így például inkonzisztens tartalmára tekintettel is. Így egyrészt a Tanács sürgette a tagállamokat az Európai Unió tagállamai közötti egyszerűsített kiadatási eljárásról szóló 1995. évi egyezmény, illetve az Európai Unió tagállamai közötti kiadatásról szóló 1996. évi egyezmény ratifikálása tekintetében, másrészt pedig a tagállamok között a hagyományos kiadatási eljárás eltörlése mellett foglalt állást. Lásd: MACKAREL, *Mark*: The European Arrest Warrant – the early years: implementing and using the warrant. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 15/1, 2007.37–66. o. 43. o. vagy PLACHTA, *Michael*: European Arrest Warrant: revolution in extradition? In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 11/2, 2003. 178–194. o. 180. o.

tervezetet fogalmazzon meg,¹²⁹ amelynek alapját ugyancsak a kölcsönös elismerés képezné, azonban a fair eljárás követelményeit tiszteletben tartaná.¹³⁰ Ez az elképzelés képezte az európai elfogató parancs megalkotásának az alapját, amelyet az Európai Tanács álláspontja szerint a szabadság, biztonság és jog térsége megteremtésének szolgálatába állítható eszközként kell kezelni.¹³¹

A Tamperei Következtetések alapján a kölcsönös elismerés elvének alkalmazása a büntetőeljárás bírósági szakaszát megelőzően is indokolt, különösen azon határozatok vonatkozásában, amelyek a bizonyítékok gyűjtésére, biztosítására, illetve lefoglalásra irányulnak. Ezzel hozzájárulva ahhoz, hogy az egyik tagállam hatóságai által begyűjtött bizonyítékok a másik tagállamban folyó büntetőeljárásban is hozzáférhető és felhasználható legyen.¹³² Ez a rendelkezés tekinthető a Tamperei Következtetések azon elemének, amely kifejezetten a bizonyítékok szabad áramlását¹³³ ösztönzi a tagállamok között,¹³⁴ illetve a Bizottság ennek megvalósítására vonatkozó szándéka a bűnügyi együttműködés fejlődésének további fázisaiban is megfigyelhető lesz majd.¹³⁵

¹²⁹ Tamperei Következtetések. A Genuine European Area of Justice. Mutual recognition of judicial decisions. 35. pont

¹³⁰ *LOWE, David*: Justice and Home Affairs and the Third Pillar of Union: EU Criminal Law - In Through the Back Door. In: Journal of Academic Legal Studies. Vol. 2, 2006. 30-38. o. 35. o.

¹³¹ *APAP, Joanna – CARRERA, Sergio*: i.m. 6. o.

GILMORE, Bill: Introduction. In: Revue internationale de droit pénal. Vol. 77, Issue 1, 2006. 15-22. o. 17. o.

¹³² Tamperei Következtetések. A Genuine European Area of Justice. Mutual recognition of judicial decisions. 36. pont

¹³³ *HETZER, Wolfgang*: National Criminal Prosecution and European Tendering of Evidence Perspectives of the European Anti-Fraud Office (OLAF). In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 12/2, 2004. 166–183. o. 175. o.

¹³⁴ *BELFIORE, Rosanna*: Movement of Evidence in the EU: The Present Scenario and Possible Future Developments. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 17, Issue 1, 2009. 1–22. o. 2. o.

¹³⁵ *FIJNAUT, Cyrille – GROENHUIJSEN, M.S.*: A European Public Prosecution Service: Comments on the Green Paper In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 10/4, 2002. 321–336. o. 333. o.

II.2.3. A szervezett és határokon átnyúló bűnözés elleni hatékony küzdelem perspektívái

Az Európai Tanács támogatta a szervezett, illetve határokon átnyúló bűnözés elleni hatékony küzdelmet. Álláspontja szerint a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térségében a biztonság magas szintjének megteremtése érdekében a bűnözés valamennyi formája elleni küzdelem elengedhetetlen.¹³⁶ Az Európai Tanács támogató szándékát hangsúlyozta a *nemzeti bűnmegelőzési programok összhangjának megteremtése*, valamint közös prioritások kialakítása vonatkozásában a bűnmegelőzés területén is.¹³⁷ Nyomatékosította annak fontosságát, hogy elsődlegesen a fiatalkorúakat érintő, illetve a kábítószerrel összefüggő bűnözés visszaszorítását célzó hatékony együttműködést kell megvalósítani, amely az egyes tagállamokban kialakított, alkalmazott jó gyakorlatok cseréjét, valamint a bűnmegelőzési feladatokat ellátó hatóságok közötti információcsere hatékonyabbá tételét is magába foglalja.¹³⁸

Az Európai Tanács úgy nyilatkozott, hogy a tagállamok közötti hatékony együttműködés eredményét, pozitívumait különösen a határokon átnyúló bűncselekmények miatt lefolytatott nyomozások keretében kell kamatoztatni. Ennek érdekében nagy hangsúlyt kell fektetni a *közös nyomozócsoportok* létrehozására, elsőként,¹³⁹ különösen a kábítószerrel visszaélés, illetve az emberkereskedelem, a terrorizmus visszaszorítása érdekében. Az ezt tárgyaló szabályokba pedig szükséges az Europol

¹³⁶ Tamperei Következtetések. A Unionwide Fight Against Crime. 40. pont

¹³⁷ Tamperei Következtetések. A Unionwide Fight Against Crime. Preventing crime at the level of the Union. 41. pont

¹³⁸ Tamperei Következtetések. A Unionwide Fight Against Crime. Preventing crime at the level of the Union. 42. pont

¹³⁹ A közös nyomozócsoportokra a Tamperei Következtetéseket megelőzően, első ízben az Amszterdami Szerződésben található utalást. Lásd: *DISLEY, Emma – IRVING, Barrie - HUGHES, William – PATRUNI, Bhanu*: Evaluation of the implementation of the Europol Council Decision and of Europol's activities. RAND Corporation, Santa Monica – Arlington - Pittsburgh – Cambridge, 2012. 73. o.

SPAPENS, Toine: Joint investigation teams in the European Union: Article 13 JITD and Alternatives. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 19, Issue 3, 2011. 239-260. o. 248. o.

képviselőinek részvételét is rögzíteni.¹⁴⁰ Az Európai Tanács szorgalmazta az *EU rendőrparancsnoki munkacsoport felállítását*, amely az Európával együttműködve tapasztalatok, jó gyakorlatok, információk megosztásában, cseréjében rendkívül hasznos lehet a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén, valamint az operatív akciók lebonyolításában.¹⁴¹ Az Europolnak kiemelt szerepet tulajdonított az egész Unió területére kiterjedő bűnmegelőzésben, elemző tevékenység végrehajtásában, illetve nyomozások lefolytatásában. Ehhez kapcsolódóan arra tett javaslatot, hogy a jövőben fokozzák az Europol szerepét, bővítsék a tagállamok által rendelkezésére bocsátott információ mennyiségét, valamint hatalmazzák fel arra, hogy a tagállamokat nyomozások lefolytatására szólítsa fel, illetve közös nyomozócsoportokat alakítson ki meghatározott bűncselekmény típusok elleni küzdelemben.¹⁴² Így a Következtetések alapján egyértelműen láthatjuk, hogy a közös nyomozócsoportok tekintetében az Európai Tanács meg kívánta erősíteni az Europol szerepét, jogosulttá téve arra, hogy ne pusztán nyomozások, hanem közös nyomozócsoportok felállítását is kezdeményezhesse.¹⁴³

A Következtetésekben az Európai Tanács az *Eurojust* létrehozása mellett foglalt állást.¹⁴⁴ Úgy ítélte meg, hogy ez az intézmény a nemzeti vádhatóságok munkájának koordinálása révén a szervezett bűnözés elleni küzdelmet sikeresebbé és hatékonyabbá teszi,¹⁴⁵ s egyszerűsíteni tudja a

¹⁴⁰ Tamperei Következtetések. A Unionwide Fight Against Crime. Stepping up co-operation against crime. 43. pont

¹⁴¹ Tamperei Következtetések. A Unionwide Fight Against Crime. Stepping up co-operation against crime. 44. pont

¹⁴² Tamperei Következtetések. A Unionwide Fight Against Crime. Stepping up co-operation against crime. 45. pont

¹⁴³ SCHALKEN, Tom – PRONK, Maarten: i.m. 73. o.

¹⁴⁴ SCHALKEN, Tom – PRONK, Maarten: i.m. 78. o.

TRACOGNA, Clara: Ne Bis In Idem and Conflicts of Jurisdiction in the European Area of Liberty, Security and Justice. In: Lex et Scientia International Journal. Judicial Series. No XVIII, Vol. 2, December 2011. 55-71. o. 67. o.

¹⁴⁵ SHEPTYCKI, James: Patrolling the New European (In)Security Field; Organisational Dilemmas and Operational Solutions for Policing the Internal Borders of Europe. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, Vol. 9, Issue 2, 2001. 144-158. o. 154. o.

korábban megvalósult együttműködések komplexitását.¹⁴⁶ Javaslatot tett tagjaiára és feladataira egyaránt. Ennek megfelelően tagjait az egyes tagállamok delegált ügyészei, bírái, nyomozó hatóságának tagjai stb. alkotják. Funkcióját pedig a tagállami ügyészségek közötti együttműködés, valamint a szervezett bűnözés elleni harc keretében folytatott nyomozások támogatása képezi, amelyek javarészt az Europol elemző munkáján alapulnak, és az Európai Igazságügyi Hálózattal szoros együttműködésben zajlanak.¹⁴⁷ Ugyancsak szükségesnek látta az *Európai Rendőrákadémia*¹⁴⁸ felállítását, amely alapvetően a jogalkalmazásban dolgozók képzését szolgálja. Ennek működését kezdetben¹⁴⁹ a különböző tagállami oktatási intézmények közötti hálózatként képzelte el, amelynek a tagjelölt országok hatóságai ugyancsak részesei lehetnének.¹⁵⁰ Az Unió területén megvalósult gazdasági bűncselekményeknek rendkívül szerteágazó következményei vannak, amely adó-, illetve illetékügyi aspektussal is bírnak. Erre tekintettel a Tanács arra szólította fel a tagállamokat, hogy a gazdasági bűncselekmények vonatkozásában mindenre kiterjedő, kölcsönös jogi segítségnyújtást biztosítsanak a nyomozási és ügyészi szakban.¹⁵¹

¹⁴⁶ FLĂMINZEANU, Ion: Eurojust in E.U. – Juridical Co-operation In: Curentul Juridic. Vol. 13, Issue 4, 2010. 42-45. o. 43. o.

¹⁴⁷ Tamperei Következtetések. A Unionwide Fight Against Crime. Stepping up co-operation against crime. 46. pont

¹⁴⁸ European Police College (CEPOL) Alapító dokumentumai: A Tanács határozata (2000. december 22.) az Európai Rendőrákadémia (CEPOL) létrehozásáról. HL L 336., 2000.12.30., 1-3. o.; A Tanács 2005/681/IB határozata (2005. szeptember 20.) az Európai Rendőrákadémia (CEPOL) létrehozásáról és a 2000/820/IB határozat hatályon kívül helyezéséről. Hivatalos Lap L 256, 01/10/2005 o. 0063 - 0070

Az Európai Rendőrákadémia történetét, felépítését funkcióját lásd részletesen: BODA, József: Az Európai Rendőr Akadémia története a megalakulásától Magyarország Európai Uniói elnökségéig. In: In: Belügyi Szemle. 2011. (évf.) 7-8. szám. 7-20. o.

JÁNOSI, Andrea: Free movement of persons and the tendency of crime in the European Union. In: VI. Kriminológiai Vándorgyűlés, Koncepciók és megvalósulásuk a rendszerváltozás utáni kriminálpolitikában. Magyar Kriminológiai Társaság, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2009. 137-143. o. 140-141. o.

¹⁴⁹ Az Európai Rendőrákadémia jelenleg ügynökségi jogállással rendelkezik. Hálózatként működik, amelynek célja, hogy kapcsolatot létesítsen a tagállami rendőrségek vezető beosztású tisztjei képzésére szolgáló nemzeti oktatási intézmények között. Lásd: 2005/681/IB határozat. 1. cikk (2) bekezdés

¹⁵⁰ Tamperei Következtetések. A Unionwide Fight Against Crime. Stepping up co-operation against crime. 47. pont

¹⁵¹ Tamperei Következtetések. A Unionwide Fight Against Crime. Stepping up co-operation against crime. 49. pont

II.3. A Hágai Program

A Nizzai Szerződés hatályba lépését, valamint az Európai Tanács tamperei ülését követő öt év során az Európai Unió bel- és igazságügyi politikája az ott, általános keretet megfogalmazó program prioritásainak megvalósítására irányult. Habár – jól láthatóan – az ott deklarált valamennyi célkitűzés teljes körű realizálása még számtalan kívánnivalót hagyott maga után, a rendőrségi együttműködés, illetve a bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének elvén alapuló igazságügyi kooperáció terén is jelentős haladást sikerült elérni.¹⁵² A további fejlődés, előrehaladás érdekében, szükségessé vált egy új menetrend kidolgozása, amelybe már az addig elért eredmények is hasznosíthatóak, beépíthetőek.¹⁵³ A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség erősítését célzó többéves Hágai Programot az Európai Tanács 2004. december 4–5-én megtartott ülésén fogadta el,¹⁵⁴ amelyben úgy fogalmazott, hogy a szabadság, biztonság és jog térségének megteremtése a 2010-ig terjedő időszakban legalább olyan fontos prioritás, mint az hogy az európai gazdaság a legversenyképesebb gazdaság legyen,¹⁵⁵ valamint egyértelműen jelezte a szorosabb együttműködés megvalósítására vonatkozó szándékát a harmadik pillér keretében.¹⁵⁶ A Program jelszava az egyensúly volt, amelynek érvényesülnie kell a szabadság és biztonság, valamint a jogalkalmazás, illetve az alapvető jogok védelmének viszonylatában is.¹⁵⁷

¹⁵² Hágai Program: a Szabadság, A Biztonság és a Jog Érvényesülésének Erősítése az Európai Unióban. (2005/C 53/01) (Továbbiakban: Hágai Program.) I. Bevezetés.

¹⁵³ Hágai Program: I. Bevezetés.

¹⁵⁴ A Bizottság Közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Partnerség Európának a szabadság, biztonság és jog területén való megújulásáért. COM (2005) 184 végleges. (Továbbiakban: A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre.) I. Bekezdés.

¹⁵⁵ DEN HOLLANDER, Olivia: i.m. 56. o.

¹⁵⁶ LOWE, David: i.m. 34. o.

¹⁵⁷ GUILD, Elspeth – CARRERA, Sergio: The European Union's Area of Freedom, Security and Justice ten years on. In: GUILD, Elspeth – CARRERA, Sergio – EGGENSCHWILER, Alejandro (szerk.): The Area of Freedom, Security and Justice Ten Years on. Successes and Future Challenges under the Stockholm Programme. Centre for European Policy Studies. Brussels, 2010.

Lásd: <http://www.ceps.eu/book/area-freedom-security-and-justice-ten-years-successes-and-future-challenges-under-stockholm-pro> (Letöltés dátuma: 2012. május 09.) 4. o.

A Hágai Program célkitűzései rendkívül széles spektrumban mozogtak, kiterjedtek az alapvető jogok, a minimális eljárásjogi garanciák és a jogérvényesítési lehetőség biztosítására, a rászoruló személyek védelmének garantálására a menekültekről szóló genfi egyezményrel és más nemzetközi szerződésekkel összhangban, a migrációs hullámok szabályozására, illetve az Unió külső határainak ellenőrzésére, a határokon átnyúló szervezett bűnözés elleni küzdelemre, illetve a terrorizmus fenyegetésének kiküszöbölésére, az Europolban és az Eurojustban rejlő lehetőségek kiaknázására, a bírósági határozatok és tanúsítványok mind a polgári, mind a büntető ügyekben történő kölcsönös elismerésének fejlesztésére, továbbá a határokon átnyúló vonatkozásokkal bíró polgári és családi jogi ügyek peres eljárásaiban felmerülő jogi és intézményi akadályok megszüntetésére, a bíróságokhoz való hozzáférés, valamint a tagállamok rendőrségi és igazságügyi hatóságai gyakorlati együttműködésének javítására.¹⁵⁸

A megfogalmazott célkitűzések alapján konkrét iránymutatások a szabadság, a biztonság, valamint a jog érvényesülésének megerősítését célozzák, illetve a külkapcsolatok területét érintik.

II.3.1. A szabadság és biztonság megerősítése mint prioritás

A Programban szereplő konkrét iránymutatások között első helyen a *szabadság megerősítése* szerepel, amely többek között az uniós polgárság egyik alapszabadságának, a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog széleskörű biztosítását ösztönözte, valamint a bevándorlás és menekültügyet érintő kérdéseket rendezte.¹⁵⁹

A *biztonság megerősítése* terén, – amely mellett a Programban bizonyos tekintetben a szabadság célkitűzése háttérbe szorult¹⁶⁰ – az Európai

¹⁵⁸ Hágai Program: I. Bevezetés.

¹⁵⁹ Hágai Program: III. Konkrét Iránymutatások. 1. A szabadság megerősítése. 1.1. Uniós polgárság.

¹⁶⁰ BALZACQ, Thierry – CARRERA, Sergio (eds.): i.m. 18. o.

Tanács elengedhetetlennek minősítette az információcsere javítását, melynek keretében az információk határokon átnyúló áramlása már nem pusztán jövőbeli lehetőségként, hanem tényként megfogalmazott, ahol a hozzáférés elve alapelveként érvényesül.¹⁶¹ Lehetővé teszi, hogy az eljárások, így különösen a büntetőeljárások lefolytatása érdekében információt, adatot bocsássanak az eljárást lefolytató hatóságok rendelkezésére.¹⁶² Ennek indokaként pedig a nemzetközi kihívások, így a terrorizmus, az illegális bevándorlás elleni fellépés szükségessége, illetve a belső határokon belül történő személyellenőrzés fokozatos megszüntetése szolgált.¹⁶³ A Bizottság ezen célkitűzés megvalósítása érdekében, azaz a *hozzáférés elvének* a bűnüldözést szolgáló információcserében való gyakorlati alkalmazása céljából konkrét javaslatok elkészítését szorgalmazta. Ezek kiterjedtek többek között a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés keretében a személyes adatok átadására, illetve annak megfelelő biztosítékaira, az utasok adatainak felhasználására vonatkozó közös uniós megközelítésre a határok és a légiközlekedés biztonsága, valamint a SIS II. és az Europol információs rendszere közötti kapcsolatok fejlesztésére, a DNS- és ujjlenyomat-adatbázisok kölcsönösség alapján történő használatára, illetve a további kriminalisztikai/rendőrségi adatbázisok általános közösségi szerkezetére.¹⁶⁴

Ugyancsak a biztonság megerősítése körében említendő még meg a *rendőrségi együttműködés fejlesztése*, ugyanis az Európai Tanács álláspontja szerint a határokon átnyúló szervezett és egyéb súlyos bűncselekmények, illetve a terrorizmus elleni hatékony küzdelem a tagállamok rendőrségei és vámhatóságai közötti és az Europollal való fokozott, gyakorlati jellegű

¹⁶¹ Hágai Program: III. Konkrét Iránymutatások. 2. A biztonság megerősítése. 2.1. Az információcsere javítása.

¹⁶² JACOBS, James B. – BLITSA, Dimitra: Sharing Criminal Records: The United States, the European Union and Interpol Compared. In: Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review. Vol. 30, Issue 2, Spring 2008. 125-210. o. 184. o.

¹⁶³ TAMÁS, Csaba Gergely: i.m. 22. o.

¹⁶⁴ A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Melléklet. A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Az intézkedések listája és meghozataluk tervezett időpontja.

együttműködést igényel, illetve a meglévő, rendelkezésre álló eszközök által biztosított lehetőségek hatékonyabb kihasználását. Az Európai Tanács javaslatot tett egy nemzeti szakértő kijelölésére minden tagállamban a közös nyomozócsoportok létrehozásával és működésével kapcsolatos tapasztalatok, illetve a bevált gyakorlatok cseréje érdekében.¹⁶⁵

Az Európai Tanács a határokon átnyúló rendőrségi és vámügyi együttműködés fejlesztése, fokozása érdekében felkérte a Bizottságot, hogy terjesszen elő javaslatokat a schengeni vívmányoknak a határokon átnyúló operatív rendőrségi együttműködés vonatkozásában történő továbbfejlesztéséről. A Bizottság e célból többek között különösen a tagállamok belső határainál a bűnüldözési együttműködés javításáról szóló javaslat, a rendőrségre vonatkozó közös minőségi szabályok (rendőri etika, ellenőrzési programok) elkészítését, illetve a SIS II. és az Europol információs rendszere közötti kapcsolatok fejlesztését, valamint a bűnügyi laboratóriumok minőségi szabványainak harmonizálását fogalmazta meg prioritásként.¹⁶⁶ Az Európai Tanács úgy ítélte meg, hogy a tagállamok közötti rendőrségi együttműködés számos esetben eredményesebb lehet *közös nyomozócsoportok* létrehozásával, amelyek munkáját az Europol, illetve az Eurojust segíti.¹⁶⁷ Felhívta a figyelmet arra, hogy, a rendőrségi együttműködés megerősítése érdekében kiemelt szerepet kell tulajdonítani a kölcsönös bizalomra és a bizalom kiépítésre.¹⁶⁸ A rendőrségi együttműködés vonatkozásában a Bizottság konkrét intézkedésként határozta meg az Europolról, valamint az Europol tevékenységeinek ellenőrzésében az Európai Parlament és a nemzeti

¹⁶⁵ Hágai Program: III. Konkrét Iránymutatások. 2. A biztonság megerősítése. 2.3. Rendőrségi együttműködés.

¹⁶⁶ A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Melléklet. A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Az intézkedések listája és meghozataluk tervezett időpontja.

¹⁶⁷ LONG, Nadja: Implementation of the European Arrest Warrant and Joint Investigation Teams at EU and National Level. Civil Liberties, Justice and Home Affairs. European Parliament, Brussels. 2009. 28. o.

Lásd: <http://www.statewatch.org/news/2009/feb/ep-study-european-arrest-warrant.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. április 28.)

¹⁶⁸ Hágai Program: III. Konkrét Iránymutatások. 2. A biztonság megerősítése. 2.3. Rendőrségi együttműködés.

parlamentek szerepéről szóló javaslat elkészítését, illetve az Europol és az Eurojust közötti kapcsolat tisztázását.¹⁶⁹

II.3.2. Az európai jogi térség érvényesülésének megerősítése mint prioritás

Az Európai Tanács a *jog érvényesülésének megerősítése* érdekében a bírósághoz való hozzáférést, hatékonyabb igazságügyi együttműködést, illetve a kölcsönös elismerés elvének széleskörű alkalmazását jelölte meg célként.¹⁷⁰ Mindezek eléréséhez elengedhetetlennek tekintette a kölcsönös bizalom kialakítását, megerősítését. Hiszen akár a polgári, akár a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködést a kölcsönös bizalom megerősítése, illetve egy európai igazságügyi kultúra fokozatos kidolgozása fejlesztheti tovább.¹⁷¹

A büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés javulását szolgálná ugyancsak véleménye szerint a fennálló jogi akadályok csökkentése, illetve a nyomozások összehangolása. Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a határokon átnyúló, *több tagállamot érintő büntetőügyekben folyó eljárás egy tagállamban koncentrálódjon*. Haladéktalanul meg kell erősíteni és hatékonyan alkalmazni kell a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés javításához szükséges jogi eszközöket.¹⁷² A büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a Bizottság a Hágai Programban megfogalmazott célkitűzések alapján már konkrét intézkedésként határozta meg: a „Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés” egyedi program végrehajtását, az elektronikus bizonyítékok beszerzésének és cseréjének minimumkövetelményeiről szóló ajánlás, az okirati bizonyítékok szándékos megsemmisítéséről szóló, valamint a tanúk és az igazságügyi

¹⁶⁹ A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Melléklet. A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Az intézkedések listája és meghozataluk tervezett időpontja.

¹⁷⁰ KORNÓBIS-ROMANOWSKA, *Dagmara*: i.m. 1626. o.

¹⁷¹ Hágai Program: III. Konkrét Iránymutatások. 3. A jog érvényesülésének megerősítése. 3.2. Bizalomépítés és kölcsönös bizalom.

¹⁷² Hágai Program: III. Konkrét Iránymutatások. 3. A jog érvényesülésének megerősítése. 3.3. Igazságügyi együttműködés büntetőügyekben.

szervekkel együttműködő személyek védelméről szóló, és a bűnüldözési operatív információknak valamely másik tagállamban bizonyítékként való felhasználásáról szóló javaslatok és tanulmányok elkészítését.¹⁷³

A Hágai Programban az igazságügyi együttműködés fejlesztése érdekében egyik prioritásként a *kölcsönös elismerés elvének* a széleskörű érvényesülése került megfogalmazásra. Hangsúlyozta, hogy átfogó program megvalósítása szükséges a bírósági határozatok kölcsönös elismerése elvének végrehajtására, amely kiterjed a büntetőeljárások valamennyi szakaszában meghozott, illetve az ilyen eljárások tekintetében egyéb módon releváns igazságügyi határozatokra. A kölcsönös elismerésnek mint az igazságügyi együttműködés alappillérenek a széleskörű alkalmazása a büntetőeljárás szereplőinek eljárási jogait részletező egységes szabályok kidolgozását, valamint az egyes tagállamok jogi hagyományainak kellő tiszteletben tartását is feltételezi. A prioritások között konkrét iránymutatásként szerepelt *a bizonyítékok elfogadhatóságának biztosításához szükséges intézkedések megvalósítása is*.¹⁷⁴ Ennek érdekében került deklarálásra, hogy az Európai Unió területén folytatott büntetőeljárások során biztosított eljárási jogokról, valamint az európai bizonyításvételről kerethatározatot kell alkotni,¹⁷⁵ az utóbbi határidejeként 2005. évet határozták meg.¹⁷⁶ Emellett pedig a Bizottság megteendő intézkedésként irányozta elő több javaslat, jelentés, illetve tervezet elkészítését is. Ezek köre átfogta a büntetőügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerését, valamint a tagállamok közötti kölcsönös bizalom erősítését, a büntetőítéletekre vonatkozó információcserét, az elítélések Európai Unión belüli hatásának rendezését, a tagállamokban

¹⁷³ A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Melléklet. A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Az intézkedések listája és meghozataluk tervezett időpontja.

¹⁷⁴ BACHMAIER WINTER, Lorena: European investigation order for obtaining evidence in the criminal proceedings. Study of the proposal for a European directive. In: Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik. No. 9, 2010. 580-589. o. 581. o.

Lásd: http://www.zis-online.com/dat/artikel/2010_9_490.pdf (Letöltés dátuma: 2012. május 10.)

¹⁷⁵ Hágai Program: III. Konkrét Iránymutatások. 3. A jog érvényesülésének megerősítése. 3.3. Igazságügyi együttműködés büntetőügyekben. 3.3.1. Kölcsönös elismerés.

¹⁷⁶ BELFIORE, Rosanna: i.m. 4. o.

hozott büntetőítéleteknek egy új büntetőeljárársban való figyelembevételét, a büntetőítéletekre vonatkozó információknak az állampolgárság szerinti tagállamnak való átadását, valamint e tagállam általi megőrzését, a valamely tagállamában elítélt, harmadik országok állampolgárai nyilvántartásának létrehozását, az európai végrehajtási okiratot, a szabadságmegvonással nem járó előzetes felügyeleti intézkedések kölcsönös elismerését, a jogkorlátozó/jogfosztó intézkedéseket, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló kerethatározat végrehajtását, a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról szóló kerethatározat végrehajtását, a kölcsönös elismerés elvének a pénzbüntetésekre történő alkalmazásáról szóló kerethatározat végrehajtását, az alternatív szankciók és felfüggesztett büntetések elismerését és végrehajtását, az európai bizonyításvételre kérelem kiegészítését.¹⁷⁷

A Programban ismételten hangsúlyt kapott, hogy a kölcsönös elismerés elvén alapuló új, jogi eszközöknek kell szükségszerűen felváltania a hagyományos kölcsönös jogsegély típusúakat.¹⁷⁸ Annak érdekében pedig, hogy a kölcsönös elismerés elvének alkalmazása, valamint a rendőrségi együttműködés kellő mértékben eredményes legyen, szükséges eljárási minimumszabályok meghatározni.¹⁷⁹

A Hágai Program szerint az *Eurojust*nak központi szerepet kell játszania a büntetőügyekben folytatott európai igazságügyi együttműködés megerősítésében.¹⁸⁰ A határokon átnyúló szervezett és egyéb súlyos bűncselekmények, valamint a terrorizmus elleni hatékony küzdelem azt

¹⁷⁷ A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Melléklet. A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Az intézkedések listája és meghozataluk tervezett időpontja.

¹⁷⁸ A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. 2. A Hágai Programot végrehajtó cselekvési terv: A politikai prioritások meghatározása és a végrehajtás figyelemmel kísérése. 2.3. Tíz prioritás a következő öt évre: partnerség Európa megújulásáért.

¹⁷⁹ Hágai Program: III. Konkrét Iránymutatások. 3. A jog érvényesülésének megerősítése. 3.3. Igazságügyi együttműködés büntetőügyekben. 3.3.2. Jogszabályok közelítése.

¹⁸⁰ A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. 2. A Hágai Programot végrehajtó cselekvési terv: A politikai prioritások meghatározása és a végrehajtás figyelemmel kísérése. 2.3. Tíz prioritás a következő öt évre: partnerség Európa megújulásáért.

kívánja, hogy az igazságügyi hatóságokkal szoros kapcsolatot alakítson ki, illetve összehangolja a nyomozásokat, szükség esetén kooperálva az Európával. Erre tekintettel az Európai Tanács felhívta a tagállamokat az Eurojustról szóló tanácsi határozat 2004 végéig történő végrehajtására, illetve az illetékes nemzeti hatóságaik és az Eurojust közötti maradéktalan együttműködés biztosítására.¹⁸¹ E cél realizálása érdekében a Bizottság az Eurojust létrehozásáról szóló, 2002. február 28-i tanácsi határozat végrehajtásáról szóló második jelentés, az Eurojustról szóló javaslat, valamint az Unió pénzügyi érdekei védelmének erősítéséről szóló fehér könyv elkészítését javasolta.¹⁸²

A Hágai Programban megfogalmazott célkitűzések sikeres megvalósítása érdekében az Európai Tanács felkérte a Bizottságot, hogy egy *cselekvési tervet* készítsen, amelyben már konkrét intézkedések, illetve azok megvalósításának menetrendje is meghatározásra kerültek. A cselekvési tervben tíz olyan sajátos prioritást is felsoroltak, amelyeknek a Bizottság véleménye alapján 2010-ig hangsúlyt kellett kapniuk.¹⁸³

¹⁸¹ Hágai Program: III. Konkrét Iránymutatások. 3. A jog érvényesülésének megerősítése. 3.3. Igazságügyi együttműködés büntetőügyekben. 3.3.3. Az Eurojust.

¹⁸² A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Melléklet. A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Az intézkedések listája és meghozataluk tervezett időpontja.

¹⁸³ A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. I. Bevezetés.

- Alapvető jogok és uniós polgárság: átfogó politikai stratégiák kidolgozása;
- A terrorizmus elleni küzdelem: átfogó válasz kidolgozása;
- Közös menekültügyi térség: egy hatékony és egységes eljárás bevezetése az Unió által képviselt értékekkel és humanitárius hagyományával összhangban;
- A bevándorlás kezelése: kiegyensúlyozott megközelítés kidolgozása;
- Beilleszkedés: a bevándorlás társadalmunkra és gazdaságunkra gyakorolt pozitív hatásainak maximalizálása;
- Belső határok, külső határok és vízumok: a külső határok integrált igazgatásának kialakítása a biztonságosabb Unióért;
- Adatvédelem és biztonság az információcserében: a megfelelő egyensúly megteremtése;
- Szervezett bűnözés: stratégiai koncepció kidolgozása;
- Polgári és büntető igazságszolgáltatás: hatékony európai igazságügyi térség biztosítása mindenki számára;
- Szabadság, biztonság és jog: a felelősség megosztása és szolidaritás.

Lásd részletesen: A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. 2. A Hágai Programot végrehajtó cselekvési terv: A politikai prioritások meghatározása és a végrehajtás figyelemmel kísérése. 2.3. Tíz prioritás a következő öt évre: partnerség Európa megújulásáért.

A Programban megfogalmazott célkitűzések megvalósításáról, illetve azok sikerességéről a Bizottság évente értékelő jelentést készített, amelyből egyértelműen azt a következtetést lehetett levonni, hogy azok implementálása nem járt egyértelmű sikerrel.¹⁸⁴ A 2005. év eredményeiről kiadott jelentés arra hívta fel a figyelmet, hogy javítani kell a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területein megvalósuló döntéshozatali eljárásokon,¹⁸⁵ amelyre válaszként született „*A hágai program végrehajtása: További teendők*” című közlemény. Ez a dokumentum alapvetően azt a célt szolgálta, hogy áttekintse az elért haladást, felmérje az uniós és nemzeti szintű végrehajtás mértékét, illetve részletesen értékelje az eredményeket.¹⁸⁶ Ezt követően 2007.,¹⁸⁷ illetve 2008.¹⁸⁸ években a Bizottság ismét arról számolt be, hogy nem sikerült kielégítő mértékű eredményeket elérni a rendőrségi és vámügyi együttműködés, a szervezett bűnözés elleni küzdelem és megelőzés, és büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén.

A Program átfogó értékelésében a büntetőügyeket érintő kölcsönös elismerés és a rendőrségi együttműködés területén megvalósult lassú haladást a harmadik pillér egyhangú döntéshozatali mechanizmusával magyarázták.¹⁸⁹ A levont következtetések alapján, a szabadság, biztonság és jog érvényesülésén alapuló térség jövőjének megvitatása érdekében jött létre az ún. *Future Group*, amelynek következtetései¹⁹⁰ a Stockholmi Program

¹⁸⁴ NAGY, Judit: Az uniós rendőri és igazságügyi együttműködés a XXI. században a Hága-Stockholm-Lisszabon tengely mentén. 9. o.

¹⁸⁵ Lásd: A Bizottság Közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. Jelentés a hágai program 2005. évi végrehajtásáról. COM (2006) 333 végleges. 83. pont

¹⁸⁶ Lásd: A Bizottság Közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. A hágai program végrehajtása: További teendők. COM (2006) 331 végleges.

¹⁸⁷ Lásd: A Bizottság Közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. Jelentés a hágai program 2006. évi végrehajtásáról. COM (2007) 373 végleges. 6. pont

¹⁸⁸ Lásd: A Bizottság Közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. Jelentés a hágai program 2007. évi végrehajtásáról. COM (2008) 373 végleges. 8. pont

¹⁸⁹ A Bizottság Közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A jog érvényesülése, a szabadság és a biztonság Európában 2005 óta: A Hágai Program és Cselekvési Terv értékelése. COM (2009) 263 végleges. IV. Vegyes eredmények néhány területen.

¹⁹⁰ Freedom, Security, Privacy – European Home Affairs in an open world. Report of the Informal High Level Advisory Group on the Future of European Home Affairs Policy. („The Future Group”)

kidolgozásának alapjául is szolgáltak.¹⁹¹ A csoport jelentésében a belső védelem megteremtése, különös tekintettel a rendőrségi együttműködésre és a terrorizmus elleni küzdelemre, bevándorlási és menekültpolitikára, valamint a külső határok védelmére, az uniós polgárok jogainak védelmére, új technológiák és információs rendszerek alkalmazására, továbbá az igazságügyi együttműködés külső dimenziójának megteremtésére helyezte a hangsúlyt.

II.4. A Stockholmi Program

II.4.1. A Stockholmi Program célkitűzései

A Stockholmi Programot az Európai Tanács a 2010–2014-es időszakra fogadta el, ugyanis időszerűvé vált egy új menetrend kidolgozása annak érdekében, hogy az Unió és tagállamai felhasználhassák az ezen a területen elért eredményeket, és szembenézzenek a jövőbeli kihívásokkal. Ebben ismételtén megerősítette, hogy kiemelt szerepet tulajdonít a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség továbbfejlesztésének.¹⁹² Megoldást kívánt adni a felmerült nehézségekre, s válaszul szolgálni a korábban az Európai Unió harmadik pillére keretében megvalósuló együttműködést érő kritikákra. Ez utóbbiak alapját lényegében az adta, hogy a kölcsönös elismerés elvének érvényesítése mellett a büntetőeljárársban érintettek eljárási jogai sérültek, rendezetlenek maradtak, emellett pedig a tagállamok egymás büntető igazságszolgáltatásába vetett bizalma sem érte el a megfelelő mértéket.¹⁹³ Jelenleg ez minősül a legfrissebb dokumentumnak, amely a szabadság, a biztonság és jog térségének megteremtésére irányuló

Lásd: <http://www.statewatch.org/news/2008/jul/eu-futures-jha-report.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. július 4.)

¹⁹¹ NAGY, Judit: i.m. 10. o.

¹⁹² A Stockholmi Program – A polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa. HL L 115., 2010.5.4. (Továbbiakban: Stockholmi Program) 1. A polgárok Európájának megteremtése a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben.

¹⁹³ HERLIN-KARNELL, Ester: i.m. 230. o.

cselekvési programot tartalmaz, továbbfejlesztve a tamperei és hágai törekvéseket.

A Stockholmi Program a polgárokat szolgáló és védő, nyitott Európa megteremtésének vízióját alkotta meg, amelyben az uniós polgárok érdekeit és szükségleteit helyezi a középpontba. A program megvalósításának pontos részleteit, így a jogalkotási, valamint az egyes szakpolitikákat érintő teendőket és azok ütemtervét a Bizottság által létrehozott *cselekvési terv* tartalmazza.¹⁹⁴ A Tervben kiemelt szerepet kap, hogy az Európai Unió polgárainak elvárásaira és gondjaira választ tudjon adni,¹⁹⁵ illetve az európai polgárság valóban realitássá váljon és értéktöbbletet nyújtson,¹⁹⁶ a szabadság, biztonság és jog érvényesülésének térségében.¹⁹⁷ Ezen célkitűzéseknek megfelelően a Program a következő prioritásokat határozza meg:

- *A jogok Európájának* megteremtése, amelynek értelmében az Európai Unió a közös értékeken és az alapvető jogok tiszteletén alapul. Egy olyan térség, ahol az uniós polgárok szabad mozgási jogukat a lehető legteljesebb mértékben gyakorolhatják, amely tiszteletben tartja a sokféleséget és a védelmezi a legkiszolgáltatottabbakat, biztosítja az egyének jogait a büntetőeljárásokban, a polgárok jogait az információs társadalomban, és biztosítja részvételüket az Unió demokratikus életében, valamint támogatja a harmadik országba utazó vagy ott élő uniós polgárokat.¹⁹⁸ A Program meghatározó szerepet tulajdonít a

¹⁹⁴ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség megvalósítása a polgárok szolgálatában. A stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési terv. COM (2010) 171 végleges (Továbbiakban: A stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési terv.)

¹⁹⁵ A stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési terv. 1. A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség megvalósítása a polgárok szolgálatában.

¹⁹⁶ A stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési terv. 3. Az európai polgárok felhatalmazása.

¹⁹⁷ CARRERA, Sergio – WIESBROCK, Anja: Whose European Citizenship in the Stockholm Programme? The Enactment of Citizenship by Third Country Nationals in the EU. In: European Journal of Migration and Law. No. 12, 2010. 337–359. o. 338. o.

¹⁹⁸ Stockholmi Program. 2. A polgárok jogainak előmozdítása: a jogok Európája.

személyes adatok és a magánszféra védelmének,¹⁹⁹ nagy hangsúlyt fektet az uniós polgárok jogainak érvényesítésére, védelmére, nyomatékosítva az alapjogok és szabadságok biztosításának kiemelt szerepét.²⁰⁰

- *A jog és a jogérvényesülés Európájának* kialakítása, amely részben a hatóságok közötti együttműködés hatékonyabbá tételén, valamint az egyéni jogok bírósági védelmének biztosításán, részben pedig a kölcsönös elismerés elvének – mind polgári, mind büntetőügyekben – széleskörű érvényesítésén alapul. Ehhez azonban szükséges a tagállamok kölcsönös bizalmának erősítése, közös minimumszabályok kidolgozása, valamint az Unió nemzetközi jelenlétének erősítése az igazságügy terén.²⁰¹
- *Védelmet nyújtó Európa* kiépítése, amelynek átfogó, belső biztonsági stratégián, hatékony bűnmegelőzésen és katasztrófakezelésen, valamint a súlyos bűncselekmények és a szervezett bűnözés (így: emberkereskedelem, a gyermekek szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia, számítástechnikai bűnözés, gazdasági bűnözés és korrupció, kábítószeres), valamint a terrorizmus elleni eredményes fellépésen kell alapulnia.²⁰² Az Európai Tanács ösztönzi a tagállamokat a közös nyomozócsoportok kialakítására, ugyanis előnyei és sikeressége ellenére bevetéseik eddig alkalmoszerűnek voltak, a 2004-től 2009-ig terjedő időszakban mindössze 40 határon átnyúló nyomozás során vették igénybe.²⁰³ Javasolja emellett az Európai Unió intézményei közötti szorosabb együttműködés megvalósítását, amely

¹⁹⁹ Lásd részleten: *DE BUSSE, Els: Examples and Assumptions: Transatlantic Data Protection in Criminal Matters.* In: *Journal of Internet Law.* April 2012. 3-20. o.

²⁰⁰ *JIMÉNEZ BECERRIL, Teresa - ROMERO LOPEZ, Carmen: The European Protection Order.* In: *EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum.* Issue 2, 2011. 76-78. o. 76. o.

²⁰¹ *Stockholmi Program. 3. A polgárok életének megkönnyítése: a jog és a jogérvényesülés Európája.*

²⁰² *Stockholmi Program. 4. Védelmet nyújtó Európa.*

²⁰³ *SPAPENS, Toine: i.m. 240. o.*

kiemelt szerepet kap például az Europol, az Eurojust, valamint a Frontex vonatkozásában.²⁰⁴

- *Európa elérhetőségének biztosítása a globalizált világban*, amelynek kiindulópontját a külső határok integrált igazgatása, valamint a hatékony vízumpolitika képezi.²⁰⁵ Erre tekintettel a Programban az Európai Tanács a Frontex²⁰⁶ szerepének, illetve feladatainak tisztázása érdekében javaslat készítésére szólította fel a Bizottságot.²⁰⁷
- *A felelősségvállalás, a szolidaritás és a partnerség Európájának megteremtése migrációs és menekültügyi kérdésekben*, amely dinamikus és átfogó migrációs és menekültügyi politikát feltételez. A Tanács felhívja a figyelmet a közös európai menekültügyi rendszer (CEAS) 2012-ig történő létrehozására.²⁰⁸
- *Európa a globalizált világban – a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének külső dimenziója* ugyancsak prioritásként szerepel, amelynek alapeleme például az egységes külkapcsolati politika kialakítása, partnerségi együttműködés harmadik országokkal, európai és nemzetközi normák aktív kidolgozása és előmozdítása, hatékony információcsere, proaktív megközelítés alkalmazása a külkapcsolatok terén.²⁰⁹

²⁰⁴ Lásd részletesen: DISLEY, Emma – IRVING, Barrie - HUGHES, William – PATRUNI, Bhanu: i.m. 108-109. o.

²⁰⁵ Stockholmi Program. 5. Európa elérhetősége a globalizált világban.

²⁰⁶ Európai Határőrizeti Ügynökség.

²⁰⁷ Lásd részletesen: GEORGIEV, Vihar: Towards a common European border security policy. In: European Security. Vol. 19, No. 2, June 2010. 255-274. o. 260. o.

²⁰⁸ Stockholmi Program. 6. A felelősségvállalás, a szolidaritás és a partnerség Európája migrációs és menekültügyi kérdésekben.

²⁰⁹ Stockholmi Program. 7. Európa a globalizált világban – a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének külső dimenziója.

II.4.2. A Stockholmi Program a büntető igazságügyi együttműködés szolgálatában

Magának a Stockholmi Programnak, illetve cselekvési tervének a büntető igazságügyi együttműködést érintő egyik alap gondolata az volt, hogy a jog érvényesülésén alapuló térségben nem kerülhet sor arra, hogy a bűncselekmények elkövetői kihasználva a tagállamok igazságügyi rendszerei közötti különbségeket, elkerüljék a büntetőeljárást vagy felelősségre vonásukat. Annak érdekében, hogy ez megvalósulhasson összehangolt fellépésre van szükség, amelynek eszköze a határokon átnyúló ügyek vonatkozásában egy új és átfogó bizonyítás-felvételi rendszer kialakítása, a tagállami hatóságok közötti, az elkövetett bűncselekményekre vonatkozó hatékonyabb információcsere lehet.²¹⁰

A kölcsönös elismerés elvének a Tamperei Következtetésekben való deklarálása óta – amelynek alkalmazását a Hágai Program, majd a Stockholmi Program vonatkozó intézkedései törekedtek a legszélesebb körben előmozdítani – az Európai Unió bűnügyi együttműködésének motorjává vált.²¹¹ A Programban kiemelt szerepet kapott a kölcsönös elismerés elve, ismételten²¹² ösztönözve azt, hogy alkalmazása valamennyi bírósági határozatra és ítéletre terjedjen ki, függetlenül attól, hogy polgári, büntető vagy közigazgatási eljárásról van szó.²¹³ Az Európai Tanács célkitűzése e tekintetben az volt, hogy mindazokat a hiányosságokat, amelyek a Hágai

²¹⁰ A stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési terv. 4. A jog érvényesülésén alapuló európai térségbe vetett bizalom erősítése.

²¹¹ MURPHY, Cian C.: The European Evidence Warrant: Mutual Recognition and Mutual (Dis)Trust? In: Social Science Research Network. 2010. 3-4. o.

Lásd: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1701956 (Letöltés dátuma: 2012. május 17.)

²¹² WAGNER, Wolfgang: Negative and Positive Integration in EU Criminal Law Co-operation. 14. o.

„A jog érvényesülésén alapuló európai térség és az egységes piac megfelelő működése a kölcsönös elismerés alapvető elvére épül, amely csak a bírák, gyakorló jogászok, vállalkozások és polgárok közötti kölcsönös bizalom megléte alapján érvényesülhet hatékonyan. A kölcsönös bizalomhoz minimumszabályokra, valamint az eltérő jogi tradíciók és módszerek alaposabb ismeretére van szükség.” A stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési terv. 4. A jog érvényesülésén alapuló európai térségbe vetett bizalom erősítése.

²¹³ BORGERS, Matthias J.: i.m. 114. o.

Program megvalósítása során felmerültek, a Stockholmi Programban orvosolni tudják majd.²¹⁴

Habár a *pozitív joghatósági összeütközés* a határokon átnyúló bűncselekmények üldözése tekintetében egyre komolyabb problémakörként értékelhető, a Stockholmi Program végrehajtásáról szóló cselekvési terv mégsem említi meg a büntetőeljárás átadásának, illetve a fórumválasztásnak a kérdését.²¹⁵ Pusztán „Intézkedések, beleértve a számítástechnikai bűnözésre vonatkozó joghatósággal kapcsolatos, európai és nemzetközi szintű szabályok megállapításáról szóló jogalkotási javaslat” elkészítését nevesíti külön.²¹⁶

A *bizonyítékok szabad, a kölcsönös elismerés elvén nyugvó áramlásának biztosítása* a Hágai Program eredményeként nem valósult meg teljes körűen a 2009-ig terjedő időszakban, így az a Stockholmi Programban ismételen elérendő célként jelent meg.²¹⁷ Mind a Lisszaboni Szerződés, mind pedig a Stockholmi Program – egyéb kérdések mellett – meghatározta a büntető igazságszolgáltatási együttműködés alapelveit. Akár a Szerződést, akár a Programot vesszük górcső alá, láthatjuk, hogy azok a büntető igazságszolgáltatási kérdéseket, illetve a bizonyítás kérdésköreit is rendezik. A Lisszaboni Szerződés értelmében „*a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés a büntetőügyekben hozott bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének elvén alapul*”,²¹⁸ amely mellett a bizonyítékok tagállamok közötti kölcsönös elfogadhatóságát szabályozási minimumként kell kezelni. E tekintetben felhatalmazza az Európai Parlamentet és a Tanácsot rendes jogalkotási eljárás keretében irányelv elfogadására.²¹⁹ A Program számtalan eljárási együttműködésre vonatkozó célkitűzést tartalmaz, amelyek

²¹⁴ LUCHTMAN, Michiel: Choice of forum in an area of freedom, security and justice. In: Utrecht Law Review. Vol. 7, Issue 1, January 2011. 74-101. o. 78. o.

²¹⁵ LUCHTMAN, Michiel: i.m. 82. o.

²¹⁶ A stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési terv. Melléklet.

²¹⁷ MURPHY, Cian C.: i.m. 9. o.

²¹⁸ Lisszaboni Szerződés. 69a. cikk (1) bekezdés. EUMSZ. 82. cikk (1) bekezdés

²¹⁹ Lisszaboni Szerződés. 69a. cikk (2) bekezdés. EUMSZ. 82. cikk (2) bekezdés

a bizonyítékok átadásának kérdését is rendezik.²²⁰ Egy olyan átfogó bizonyításfelvételi rendszer kialakítását célozza, amely a határokon átnyúló ügyek esetén alkalmazandó, illetve amely a bizonyítékok széles körére kiterjed, – felváltva az európai bizonyításfelvételi parancs²²¹ intézményét – valamint biztosítja a bizonyítékok elfogadhatóságát.²²²

A Bizottság 2009. november 11-én közzétett nyilatkozatában úgy fogalmazott, hogy a rendelkezésre álló kazuisztikus szabályanyag megnehezíti a gyakorló jogászok munkáját, melynek következtében nem minden esetben a legmegfelelőbb eszközt alkalmazzák, amely a határokon átnyúló együttműködés korlátját is jelenti. Ennek kiküszöbölését egy olyan rendszer megvalósítása jelenti, amely kölcsönös elismerés elvén alapul és a bizonyítékok valamennyi formájára kiterjed.²²³ A hatályos szabályok pedig, amelyek a bizonyítékok elfogadhatóságára fókuszálnak, nem határoznak meg közös szabályokat a bizonyítékok beszerzése tekintetében.²²⁴

A jövőben a bizonyítékokra, illetve azok átadására és felhasználására vonatkozóan alapvetően két irányvonal kialakulása feltételezhető. Míg az egyik a szektorális irányelvek létrehozását támogatja, amelyek kiterjednek például az európai nyomozási határozatra vagy akár az eljárási jogokra, melyek a Stockholmi Programban is megerősítést nyertek, addig a másik szemlélet az Európai Ügyészség felállítása mellett foglal állást.²²⁵

²²⁰ MURPHY, Cian C.: i.m. 22-23. o.

²²¹ Lásd részletesen az „X. Európai bizonyításfelvételi parancsról” szülő fejezetet.

²²² Stockholmi Program. 3.1.1. Büntetőjog

²²³ Mindazok a bizonyítási eszközök és eljárások is tárgyát képeznék, amely az európai bizonyításfelvételi parancs köréből kizárt. WAGNER, Wolfgang: Negative and Positive Integration in EU Criminal Law Co-operation. 13. o.

²²⁴ Zöld könyv a büntetőügyekben felvett bizonyítékoknak a tagállamok által másik tagállamtól történő megszerzéséről és elfogadhatóságuk biztosításáról. 2009.11.11. COM (2009) 624 végleges. Lásd részletesen: „VII A büntetőügyekben felvett bizonyítékok elfogadhatóságának és felhasználhatóságának kérdései az Európai Unióban.” című fejezet, „VII.2. Törekvések a több tagállamot érintő bizonyítás kérdésében.” című alfejezetében.

²²⁵ ALLEGREZZA, Silvia: i.m. 579. o.

III. FEJEZET

A SZABAD MOZGÁS KORLÁTOZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

III.1. Történeti előzmények

A közösségi politikák egyik kiemelt területe a személyek szabad áramlása, amely a „négy fő szabadságelv” egyike. Minél teljesebb megvalósulását kezdetben pusztán gazdasági célból ösztönözték, ám a valóságban a szabad mozgás elve lényegesen túlmutat a gazdasági kérdések szabályozásán.²²⁶ A szabad mozgás szabályozására vonatkozó joganyag a Római Szerződésben való deklarálása óta jelentős változáson ment át. A változás egyik legjelentősebb fordulópontjának a Maastrichti Szerződés tekinthető, amelynek köszönhetően már nem munkavállalók, hanem személyek szabad mozgásáról lehet beszélni, hiszen kimondta, az Európai Unió minden polgárának alapjoga a szabad mozgás. A szabályanyag meglehetősen bonyolulttá vált, két rendelet és kilenc irányelv vonatkozott erre a területre.²²⁷ Mindenképpen szükséges volt az egyszerűsítés. Ennek a felfogásnak a keretében fogadták el a 2004/38/EK irányelvet,²²⁸ amely véget vetett a szektorális és széttagolt szabályozásnak.

A szabad személyek szabad áramlására vonatkozó szabályok egyrészt az elsődleges jogban, másrészt pedig a másodlagos jogban találhatók. Emellett jelentős még az Európai Bíróság esetjoga, amely egyrészt az ítéleteiben

²²⁶ GYULAVÁRI, Tamás – KÖNCZEI, György: Európai szociális jog. Osiris Kiadó, Budapest, 2000. 86. o.

²²⁷ ASZTALOS, Zsófia: Új irányelvek az uniós polgárok és családtagjaik szabad mozgásáról. In: Európai Tükör, 2004. 7. szám, 99-106. o. 99. o.

²²⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2004/38/EK irányelve (2004. április 29.) az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről. (EGT vonatkozású szöveg) Hivatalos Lap L 158, 30/04/2004 o. 0077 – 0123 (Továbbiakban: 2004/38/EK irányelv.)

Az irányelv rendelkezéseinek részletes bemutatását lásd: „III.2.2. Másodlagos jogforrás – 2004/38/EK irányelv rendelkezései.” című bekezdésben.

szereplő értelmezésekkel irányítja a másodlagos jogalkotó szervek működését, másrészt pedig a tagállamok hatóságainak ad iránymutatásokat arra nézve hogyan alkalmazzák az európai közösségi jogot.²²⁹

A személyek szabad mozgását rendező szabályok bizonyos tekintetben már az európai egységfolyamat egyik fontos szerződésében, az 1952. január 1-jén hatályba lépő *Szén- és Acélközösségről szóló szerződésben* is fellelhetők. Az ide vonatkozó rendelkezések azonban csak a személyek nagyon szűk körét érintik.²³⁰ Hasonlóan speciális rétegre vonatkozó szabályok fedezhetők fel az 1958. január 1-jén hatályba lépő *Európai Atomenergia Közösséget alapító szerződésben* is.²³¹ A *Római Szerződés* a gazdasági megfontolásokat szem előtt tartva, pusztán a munkavállalók szabad mozgására vonatkozóan tartalmazott rendelkezések, ugyanis a szerződést kötő felek arra vállaltak kötelezettséget, hogy biztosítják a négy alapvető szabadság, azaz a tőke, az áruk, a szolgáltatások és a munkaerő szabad áramlását.

A Római Szerződés megkötését követő több mint 25 évben a jogalkotás a szabad mozgást gátló adminisztratív szabályok megalkotását célozta. Első átfogó módosítása, az *Egységes Európai Okmány*, amely 1986. február 18-án került aláírásra és elsőként mondta ki hivatalosan a személyek szabad áramlásának szükségességét. A célkitűzést három tanácsi irányelv elfogadása követte, amelyek a diákok és a nyugdíjasok, valamint a magukat önerőből eltartók és családtagjaik szabad mozgását biztosították bizonyos feltételek fennállása esetén.²³²

A Szerződés második nagy módosítása a *Maastrichti Szerződésben* található. Kiemelt jelentősége köszönhető egyrészt a szabad mozgás személyi

²²⁹ GYULAVÁRI, Tamás: Az Európai Unió szociális dimenziója. Szociális és Családügyi Minisztérium, 2004. 50. o.

²³⁰ A szén- és acéliparban foglalkoztatott, tagállami állampolgárságú munkavállalókat érinti.

²³¹ A nukleáris piacon foglalkoztatott munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgását tette lehetővé.

²³² KIRÁLY, Miklós – LUKÁCS, Éva: Migráció és Európai Unió. Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest, 2001. 172. o.

hatályának kiterjesztésének, másrészt az uniós polgárság fogalmának megteremtésének. A szabad mozgás ekkor már az uniós polgárokat megillető hat fő jogosultság egyikeként szerepelt.²³³ A „személyek” szabad áramlásának jogáról valójában 1993 óta beszélhetünk, amikor az Európai Unióról szóló szerződés deklarálta, a szabad mozgás minden uniós polgár joga, gazdasági aktivitástól függetlenül.²³⁴ Az 1995-ben hatályba lépő Schengeni Egyezmény lehetővé tette az Európai Unión belüli belső határok ellenőrzés nélküli átlépését, így azok már nem jelentettek akadályt a személyek szabad mozgása számára.

Következő lépésként az *Amszterdami Szerződés* értékelhető. Jelentősége annak tulajdonítható, hogy bizonyos, eddig kizárólag tagállami hatáskörbe tartozó témákat áthelyezett közösségi hatáskörébe. Így közösségi szinten került szabályozásra a harmadik államból érkezők belépése, tartózkodásuk feltételei, valamint a jogszerűen tartózkodók helyzetének megoldása.²³⁵ A *Nizzai Szerződés* ugyancsak előrelépést jelentett, hiszen hatálybalépésével megszűnt a döntéshozatali eljárásban az a korábbi gyakorlat, amely az intézkedések elfogadásához egyhangú határozatot igényelt. A nizzai kormányközi konferencia eredménye továbbá az Alapjogi Charta elfogadása is.²³⁶

A személyek szabad áramlásához fűződő elvek alkalmazása nem állt meg az Európai Unió határainál. 1994. január elsején lépett hatályba az Európai Gazdasági Térségről szóló egyezmény, amelyet az egykori EFTA országokkal, így Ausztriával, Svédországgal, Finnországgal, amely államok 1995-ben csatlakoztak, valamint Liechtensteinnel, Norvégiával és Izlanddal

²³³ GYULAVÁRI, Tamás: Uniós polgárság: Vágyak és valóság. In: Európai Tükör, 2003. 7. szám, 21-44. o. 28. o.

²³⁴ SOMODI, Istvánné: Munkavállalás az Európai Unióban: A magyarok munkavállalása Európában, külföldiek magyarországi foglalkoztatása. Saldó Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Rt., Budapest, 2004. 14. o.

²³⁵ KIRÁLY, Miklós – LUKÁCS, Éva: i.m. 174. o.

²³⁶ FAZEKAS, Judit – ASZTALOS, Zsófia: Uniós polgárok: hogyan tovább? In: Acta Humana, 2005. 2. szám, 76-114. o. 83-84. o.

kötött az Európai Unió. Az egyezményben a felek célként jelölték meg, hogy az EFTA országok teljes egészében alkalmazzák a közösségi joganyagot. 2002. június 1-jei hatállyal Svájcra is kiterjesztették nemzetközi szerződés keretében a személyek szabad mozgására vonatkozó közösségi joganyagot.²³⁷

III.2. A szabad mozgás korlátozását biztosító uniós joganyag

III.2.1. Elsődleges jogforrás – az EUMSZ vonatkozó rendelkezései

A személyek szabad mozgásának²³⁸ korlátozását biztosító közösségi joganyag alappilléret az *Európai Unióról működéséről szóló szerződés* képezi, amely értelmében a szabad mozgás joga korlátozható, amennyiben „közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okok alapján indokolt.”²³⁹

Az EUMSZ előbb említett rendelkezése tehát megalapozhatja, hogy más tagállamból érkező személyeket *ne engedjen be, illetve kiutasítsa a fogadó tagállam*. Azonban azt, hogy mi minősül konkrétan közrendet, közbiztonságot, illetve közegészséget veszélyeztető helyzetnek és magatartásnak, azt az EUMSZ nem tartalmazza, a korábban hatályos *EK-szerződéshez*, vagy *64/221/EGK irányelvhez*²⁴⁰ hasonlóan.²⁴¹ Ez utóbbit az

²³⁷ FAZEKAS, Judit – ASZTALOS, Zsófia: i.m. 84. o.

²³⁸ A szabad mozgáshoz való jog mint az uniós polgársághoz kapcsolódó egyik jogosultsága képezi a fejezet vizsgálatának tárgyát. Lásd: EUMSZ. 20. cikk (2) bekezdés (b) pont: Az uniós polgárok „jogosultak a tagállamok területén szabadon mozogni és tartózkodni.”

A harmadik országok állampolgárainak legális migrációjának korlátozásáról lásd részletesen: TÖTTŐS, Ágnes: A közrendre, a közbiztonságra veszélyesség uniós szabályozása a legális migráció tükrében. In: GAÁL, Gyula – HAUTZINGER, Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XIII. Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói – változások és hatások” című tudományos konferenciáról. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja. Pécs, 2012. 285-297. o.

²³⁹ Európai Unió működéséről szóló szerződés 45. cikk (3) bekezdés

²⁴⁰ A Tanács irányelve (1964. február 25.) a külföldiek mozgására és tartózkodására vonatkozó, a közérdek, közbiztonság vagy közegészség által indokolt különleges intézkedések összehangolásáról. (64/221/EGK) Hivatalos Lap 056, 04/04/1964 o. 0850 – 0857 (Továbbiakban: 64/221/EGK irányelv.) Az irányelv rendelkezéseit lásd részletesen: JÁNOSI, Andrea: Public security, public policy and public health as potential grounds for imposing restrictions on the right of free movement. Lásd: http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2008/files/pdf/evropa/janosi_andrea.pdf (Letöltés dátuma: 2009. október 20.)

²⁴¹ GYULAVÁRI, Tamás: Az Európai Unió szociális dimenziója. Budapest, Szociális és Családjogi Minisztérium, 2004. 58. o.

Európai Parlament és a Tanács 2004/38/EK irányelvvel 2006. április 29. napjától hatályon kívül helyezett.

Ismételten az *Európai Bíróság esetjogát* kellett segítségül hívni, amely rávilágít azon feltételek összességére, amelyek alapul szolgálhatnak arra, hogy egy tagállam korlátozza meghatározott személyek arra vonatkozó jogosultságát, hogy a területére szabadon beutazzanak, illetve ott tartózkodjanak. Iránymutatást ad továbbá a közrend és közbiztonság fogalmak meghatározására, szűk körű értelmezésének feltételeire, valamint azon magatartásokra, amelyek valóban kellő mértékű és komoly fenyegetést jelentenek a fogadó tagállam társadalmának alapvető érdekeire.²⁴²

III.2.2. Másodlagos jogforrás – 2004/38/EK irányelv vonatkozó rendelkezései

A tagállamoknak 2006. április 30-ig kellett megfelelniük a 2004/38/EK irányelv szabad mozgást korlátozó rendelkezéseinek is, hiszen az hatályon kívül helyezte a 64/221/EGK irányelvet. Az ebben szereplő szabályok ötvözik a korábbi másodlagos jogforrások elemeit, valamint az Európai Bíróság ide vonatkozó esetjogát.²⁴³ Az irányelv célja, hogy szigorúbb feltételeket szabjon azon körülmények meghatározására, amelyek esetén megtagadható valamely uniós polgárnak, illetve családtagjának a beutazása valamely tagállam területére, illetve a kiutasíthatóságra vonatkozóan, továbbá szigorúbb eljárási biztosítékokat határozzon meg.²⁴⁴

²⁴² A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról szóló 2004/38/EK irányelv jobb átültetéséhez és alkalmazásához nyújtott iránymutatásról (EGT-vonatkozású szöveg). COM (2009) 0313 végleges. (Továbbiakban: COM (2009) 0313 végleges.) 3.1. Közbiztonság és közrend. és 3.2. Személyes magatartás és fenyegetés.

²⁴³ ASZTALOS, *Zsófia*: i.m. 104. o.

²⁴⁴ 2004/38/EK irányelv. (22) Preambulum-bekezdés

Az irányelv a kiutasítást²⁴⁵ közrendi vagy közbiztonsági okokból olyan intézkedésnek minősíti, amely „*súlyosan sértheti azokat a személyeket, akik élve a Szerződés által rájuk ruházott jogokkal és szabadságokkal, már ténylegesen beilleszkedtek a fogadó tagállamban.*” Erre tekintettel kiemelt szereppel bír, hogy bármilyen jellegű korlátozó intézkedés alkalmazása az arányosság elvének szigorú betartása mellett történjen, továbbá figyelemmel kell lenni az adott személy integrációjának mértékére, valamint azon időtartam hosszára, amelyet már ténylegesen a fogadó tagállam területén töltött. Mindezek mellett tekintettel kell lenni életkorára, egészségi állapotára, családi és gazdasági helyzetére és a származási országával fennálló kapcsolatára is. A korlátozások vonatkozásában általános elvként érvényesül az arányosság kritériumán túl, hogy csak az adott egyén személyes viselkedésén alapulhat, korábbi, büntető ügyben hozott ítélet önmagában ugyancsak nem képezheti az említett intézkedések meghozatalának az alapját, ahogyan azok gazdasági célok megvalósulását sem szolgálhatják. Az egyén magatartása kapcsán pedig azt kell vizsgálni, hogy valóban valódi, közvetlen, továbbá kellően súlyos veszélyt jelent-e a társadalom valamely alapvető érdekére. Ezt meghaladóan azonban nem elfogadható az, ha az adott ügghöz közvetlenül nem kapcsolódó, vagy általános megelőzési okokra hivatkoznak például egy korábbi, büntető ügyben hozott ítélet kapcsán.²⁴⁶

²⁴⁵ Habár az értekezésnek a bevezető gondolatokban jelzett módon nem célja a vonatkozó nemzeti szabályanyag ismertetése, azonban mégis fontos megjegyezni, hogy hazánkban a szabad mozgáshoz való jog korlátozására több eszköz is rendelkezésre áll, amelyek a következők:

- kiutasítás (Btk. 61. §)
- beléptetés megtagadása és visszairányítás (2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról. 36-37. §)
- beutazási és tartózkodási tilalom (2007. évi I. törvény 38-39. §)
- idegenrendészeti kiutasítás (2007. évi I. törvény 40-47/B. §)
- kitoloncolás (2007. évi I. törvény 50. §)
- kitoloncolási őrizet (2007. évi I. törvény 51. §)
- külföldre utazási korlátozás (2007. évi I. törvény 64. § 2013. január 1-től hatályos.)

Ezek feltételrendszerét lásd részletesen: 2. számú Melléklet.

²⁴⁶ 2004/38/EK irányelv. (23) Preambulum-bekezdés

ZÁMBÓ, Katalin: Orde public azaz vészfék? Vagy zárt kapuk? In: GAÁL, Gyula – HAUTZINGER, Zoltán (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XIII. Tanulmányok „A biztonság rendszertudományi dimenziói – változások és hatások” című tudományos konferenciáról. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja. Pécs, 2012. 299-308. o. 303. o.

Annak érdekében, hogy a tagállam meggyőződhessen arról, hogy vajon az érintett személy a közrendre és közbiztonságra veszélyes-e, a bejelentkezési igazolás kiállításakor, illetve a fogadó tagállam területére való érkezés napjától, vagy annak bejelentésétől számított legfeljebb három hónapon belül lehetősége van információkérésre a származási országtól, szükség esetén más tagállamtól az érintett személy büntetőjogi múltjára vonatkozóan. A válasz megadására két hónap áll rendelkezésre. Mindez a lehetőség a tartózkodási kártya kiállításakor is megilleti a fogadó tagállamot.²⁴⁷

A kiutasítás automatikusan történő alkalmazásának visszaszorítása érdekében különböző garanciák kerültek kialakításra az irányelvben. Ezek egyike, miszerint közrendi és közbiztonsági okból hozott határozat esetén a fogadó tagállamnak mérlegelnie kell, hogy az érintett személy mennyi ideje tartózkodik a területén, valamint életkorát, egészségi állapotát, családi és gazdasági helyzetét, társadalmi és kulturális integrációjának mértékét a fogadó tagállamban, továbbá a származási országgal fennálló kapcsolatainak intenzitását.²⁴⁸ Másrészt kiutasító határozat csak súlyos közrendi, közbiztonsági okból hozható huzamos tartózkodási kártyával rendelkező uniós állampolgár és családtagjaival szemben.²⁴⁹ Harmadrészt pedig csak abban a kivételes esetben hozható kiutasító szankció azzal az uniós állampolgárral szemben, aki a fogadó tagállam területén tartózkodott az elmúlt tíz évben, ha a közbiztonság nyomós oka indokolja. Ezeket a kivételes intézkedéseket kell alkalmazni a kiskorúakkal szemben is, kivéve, „*ha a kiutasítás a gyermek legjobb érdekében történik, amelyet az Egyesült Nemzetek gyermekek jogairól szóló, 1989. november 20-i egyezménye határoz meg.*”²⁵⁰

Az irányelv értelmében a kiutasító határozatról az érintett személyt tájékoztatják, ismertetik a határozat alapját képező okokat, illetve

²⁴⁷ 2004/38/EK irányelv. 27. cikk (3) bekezdés

²⁴⁸ 2004/38/EK irányelv. 28. cikk (1) bekezdés

²⁴⁹ 2004/38/EK irányelv. 28. cikk (2) bekezdés

²⁵⁰ 2004/38/EK irányelv. 28. cikk (3) bekezdés

meghatározzák a fellebbezés elbírálására jogosult bíróságot, közigazgatási szervet, illetve az arra vonatkozó határidőket.²⁵¹ A jogorvoslati lehetőség deklarálásán és módjain túl, az irányelv rendelkezést tartalmaz az eljárási biztosítékok széles körére is. Az érintett személyek bírósági vagy adott esetben közigazgatási jogorvoslatot kezdeményezhetnek. Kellően megalapozott sürgős esetet kivéve, a terület elhagyására nyitva álló idő nem lehet kevesebb három hónapnál. A kiutasítás pedig nem történhet „rutin-eljárás” módjára. A tagállami hatóságoknak tényleges vizsgálatot kell lefolytatniuk, amennyiben szükségesnek tartják azt/azokat a tagállamot/tagállamokat is megkereshetik, ahol korábban az érintett személy tartózkodott. A megkeresett tagállamok két hónapon belül kötelesek válaszolni.²⁵² A kiutasító határozat elleni fellebbezés, illetve felülvizsgálat esetén, amennyiben a határozat végrehajtásának felfüggesztéséhez ideiglenes intézkedés kapcsolódik, akkor kitoloncolásnak az ideiglenes intézkedésről való döntésig csak akkor van helye, ha bírósági határozaton alapult a kiutasító határozat, az érintett személy korábban már kért bírósági felülvizsgálatot, vagy a kitoloncolás nyomós közbiztonsági okból indokolt. Az érintett személyek jogosultak védekezésüket személyesen előadni, ám a fogadó tagállam megtilthatja a területén való tartózkodást a jogorvoslati eljárás alatt.²⁵³

Megtiltja a tagállamok számára továbbá azt is, hogy az irányelv hatálya alá tartozó személyek beutazását és tartózkodását élethosszig korlátozzák, illetve előírja, hogy lehetővé kell tenni számukra azt, hogy *„a beutazási és tartózkodási tilalomról szóló végső határozat végrehajtásától számított ésszerű idő, de legfeljebb három év elteltével új kérelmet nyújthassanak be.”*²⁵⁴ A fogadó tagállamnak hat hónap áll rendelkezésére, hogy döntsön e tekintetben. Az érintett személyek azonban a kérelmük elbírálásáig nem utazhatnak be a tagállam területére.²⁵⁵ Kiutasítás büntetésként, vagy

²⁵¹ 2004/38/EK irányelv. 30. cikk

²⁵² ASZTALOS, Zsófia: i.m. 104. o.

²⁵³ 2004/38/EK irányelv. 31. cikk (2) és (4) bekezdések

²⁵⁴ 2004/38/EK irányelv. (27) Preambulum-bekezdés

²⁵⁵ 2004/38/EK irányelv. 32. cikk (1) bekezdés

mellékbüntetésként csak a fentebb felsorolt feltételek megléte esetén foganatosítható, azonban amennyiben a kiutasítást a meghozatalát követő két év után hajtják végre, akkor ismét felül kell vizsgálnia a tagállamnak, hogy az érintett személy még mindig valós veszélyt jelent-e közrendjére és közbiztonságára.²⁵⁶

A teljesség érdekében szeretném megemlíteni a közegészség biztosítása érdekében történő korlátozás lehetőségét. A 2004/38/EK irányelv ugyanis e tekintetében is különös jelentőséggel bírt,²⁵⁷ hiszen megváltoztatta a 64/221/EGK irányelv közegészséget veszélyeztető betegségeket felsoroló mellékletét, ugyanis az új, jelentős járványokat, kórokat nem tartalmazott, míg elsősorban olyan betegségekre helyezte a hangsúlyt, amelyek főként a 60-70-es években jelentettek veszélyt, mára pedig már sikeresen kezelik ezeket.²⁵⁸ Nem lehet alapja kiutasításnak a megérkezést követő három hónapon túl jelentkező betegség,²⁵⁹ továbbá ha szükségesnek látják, a tagállamok a megérkezést követő három hónapon belül kérhetik, hogy a tartózkodási joggal rendelkező személyek ingyenes, orvosi felülvizsgálatnak vessék alá magukat.²⁶⁰

²⁵⁶ 2004/38/EK irányelv. 33. cikk

²⁵⁷ Lásd: 2004/38/EGK irányelv. 29. cikk (1)

„A mozgás szabadságát korlátozó intézkedéseket egyedül olyan, esetlegesen járványt okozó betegségek indokolják, amelyeket az Egészségügyi Világszervezet megfelelő jogi eszközei határoznak meg, valamint más fertőző betegségek vagy ragályos parazitás megbetegedések, ha a fogadó tagállam állampolgáira vonatkozó védelmi rendelkezések hatálya alá tartoznak”

²⁵⁸ ASZTALOS, Zsófia: i.m. 105. o.

²⁵⁹ 2004/38/EGK irányelv. 29. cikk (2)

²⁶⁰ 2004/38/EGK irányelv. 29. cikk (3)

A közegészség alapján történő korlátozás szabályait lásd részletesebben: JÁNOSI, Andrea: Közbiztonság, közrend, közegészség, avagy a szabad mozgás korlátozásának lehetséges indokai. In: Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai, Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium, Tomus 9, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2008., 183-202. o. 196-197. o.

III.3. Az Európai Bíróság gyakorlata

Az Európai Bíróság esetjogát vizsgálva több olyan kérdésre is választ kaphatunk, amelyet sem elsődleges, sem pedig másodlagos jogforrási szinten nem rendeznek. A következőkben néhány kiemelt ügy kapcsán szeretném bemutatni az Európai Bíróságnak a témakör vonatkozásában kialakult gyakorlatát.

Elsőként fontos megjegyezni, hogy tekintettel arra, hogy a szabad mozgás garantálása az Unió egyik alapelve, így azokat a rendelkezéseket, amelyek ezt kívánják garantálni kiterjesztő módon, míg ennek korlátozási lehetőségeit pedig szigorúan, megszorító módon kell értelmezni. A korlátozó intézkedéseknek pedig alkalmasnak kell lennie az elérendő célhoz, tiszteletben tartva az arányosság kritériumát.²⁶¹ A Bíróság ezt az álláspontot támasztotta alá egyrészt a *Kempf*,²⁶² másrészt pedig a *Jipa-ügyben*²⁶³ is.²⁶⁴ Míg az első ügyben alapvetően munkaügyi kérdések vonatkozásában rögzítette a fenti megállapítást,²⁶⁵ addig a második esetben a kérdés arra irányult, hogy vajon egy korábbi kitoloncolási döntés, amelyet jogellenes tartózkodás miatt hoztak, megalapozza-e a közrendi és közbiztonsági okokra való hivatkozást a szabad mozgás korlátozása érdekében.²⁶⁶ E tekintetben a Bíróság ismételtlen leszögezte, hogy habár az egyes tagállamok saját nemzeti igényeiknek megfelelően jogosultak a közrend, valamint a közbiztonság követelményeinek meghatározására, ezt kötelesek szigorúan értelmezni.²⁶⁷ Ennek ellenére a Bíróság mégis arra a következtetésre jutott, hogy az a rendelkezés, amely

²⁶¹ *CARRERA, Sergio*: What Does Free Movement Mean in Theory and Practice in an Enlarged EU? In: *European Law Journal*. Vol. 11, No. 6, November, 2005. 699-721. o. 714, o.

²⁶² 139/85. sz. R. H. Kempf kontra Staatssecretaris van Justitie ügyben 1986. június 3-án hozott ítélet. (EBHT 1986. 01741. o.) (Továbbiakban: 139/85. sz. ügyben hozott ítélet.)

²⁶³ C-33/07. sz. Ministerul Administrației și Internelor – Direcția Generală de Pașapoarte București kontra Gheorghe Jipa ügyben 2008. július 10-én hozott ítélet. (EBHT 2008. I-05157. o.) (Továbbiakban: C-33/07. sz. ügyben hozott ítélet.)

²⁶⁴ COM (2009) 0313 végleges. 3. A szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog korlátozása közrendi vagy közbiztonsági okokból.

²⁶⁵ 139/85. sz. ügyben hozott ítélet. 13. pont

²⁶⁶ C-33/07. sz. ügyben hozott ítélet. 9-12. pontok

²⁶⁷ C-33/07. sz. ügyben hozott ítélet. 23. pont

megtiltja valamely tagállam állampolgárának a területére való belépést és az ottani tartózkodást azon az alapon, hogy az érintett személyt korábban jogellenes tartózkodásért kitoloncolták, nem ellentétes az uniós szabályokkal, azonban ehhez az is szükséges, hogy az adott személy jelenléte és magatartása veszélyezteti a társadalom alapvető érdekét. Annak eldöntése pedig, hogy ez a veszély fennáll-e, a nemzeti bíróságok feladata.²⁶⁸

Habár a közrendi fenntartást az EK, majd az EUMSZ éppen a nemzeti érdekek védelmében iktatták be,²⁶⁹ a közrend és közbiztonság fogalmát nem alkalmazhatják önkényesen az egyes tagállamok. Ezt az álláspontot képviselte az Európai Bíróság a *Bouchereau-esetben*²⁷⁰ is, amelyben egy Nagy-Britanniában dolgozó francia állampolgár kiutasítását javasolta egy brit hatóság azt követően, hogy az illetőt már kétszer is elítélték kábítószerrel való visszaélés miatt. A Bíróság hangsúlyozta, hogy a hatóságoknak, illetve a bíróságoknak minden egyes ügy vonatkozásában egyedileg kell vizsgálni az érintett személy körülményeit.²⁷¹ A korábban elkövetett bűncselekményeket pedig pusztán abban az esetben lehet figyelembe venni és mérlegelni, ha azok alapján az a következtetés állapítható meg, hogy az adott személy a jelenben és a jövőben is tényleges veszélyt jelent az adott tagállam érdekeire, társadalmára.²⁷²

A fentivel azonos következtetést vont le a Bíróság a *Rutili-esetben*,²⁷³ amelyben egy, a Francia Köztársaság területén állandó lakosként tartózkodó olasz állampolgárral szemben hozott határozattal kapcsolatban merül fel kérdése az eljáró nemzeti hatóságnak. Ennek alapjául pedig az szolgált, hogy

²⁶⁸ C-33/07. sz. ügyben hozott ítélet. 30. pont

²⁶⁹ *BANKÓ, Zoltán* (szerk.): Válogatás az Európai Bíróság munkajogi ítéleteiből. Munkavállalók szabad mozgása. KJK-KERSZÖV Kiadó, Budapest, 2004. 21. o.

²⁷⁰ 30/77. sz. Régina kontra Pierre Bouchereau ügyben 1977. október 27-én hozott ítélet (EBHT 1977. 1999. o.) (Továbbiakban: 30/77. sz. ügyben hozott ítélet.)

²⁷¹ 30/77. sz. ügyben hozott ítélet. 30. pont

²⁷² 30/77. sz. ügyben hozott ítélet. 28. pont

²⁷³ 36/75. sz. Roland Rutili kontra Ministre de l'Intérieur ügyben 1975. október 28-án hozott ítélet. (EBHT 1975. 1219. o.) (Továbbiakban: 36/75. sz. ügyben hozott ítélet.)

Rutili Franciaországban olyan módon kapott tartózkodási engedélyt, hogy bizonyos megyékben megtiltották tartózkodását. Az alapeljárás során először 1968-ban kiutasították, majd meghatározott megyében való tartózkodást írtak elő számára. 1970 októberében pedig ezt oly módon változtatták meg, hogy immár pusztán négy megyében való tartózkodása volt tilalmazott, azonban köztük volt az is, amelyben egyébként családjával életvitelszerűen lakott.²⁷⁴ A Bíróság előtt az ügyben felmerülő első kérdés annak tisztázására irányult, hogy vajon a „közrendi okok alapján indokolt” kifejezés a Szerződésben pusztán azon jogalkotói „döntéseket” foglalja magába, amelyek a szabad mozgás korlátozására lehetőséget adnak, vagy minden olyan, közrendi okból hozott, egyedi intézkedésre is értendő, amelynek meghozatalára erre a szabályra tekintettel került sor.²⁷⁵ A Bíróság ebben a kérdésben úgy döntött, hogy a kifejezés az egyedi intézkedésekre is kiterjed.²⁷⁶ A második kérdés a „közrendi okok alapján indokolt” kifejezés kapcsán az „indokolt” szó jelentésének meghatározására irányult.²⁷⁷ Ebben a rendelkezésben, az „indokolt korlátozások” kifejezés azt jelenti, hogy kizárólag a jogszabályi követelményeknek, ideértve a közösségi jogba foglalt kritériumoknak megfelelő korlátozások engedélyezhetők, különösen a tagállamok állampolgárainak mozgási és tartózkodási szabadságára vonatkozó jogosultság tekintetében. Figyelemmel kell lenni tehát mind az anyagi jog szabályaira, mind pedig azokra az eljárási rendelkezésekre, amelyeknek megfelelően a tagállamok gyakorolhatják a kiutasítási hatáskörüket a közrend és a közbiztonság tekintetében.²⁷⁸ A Bíróság ítéletében rávilágított arra, hogy habár a tagállamok jogosultak arra, hogy szabadon, saját tagállami igényeiket szem előtt tartva határozzák meg a közrend fogalmát, mégis kötelesek azt, illetve annak követelményeit szigorúan értelmezni. Ennek megfelelően a korlátozást

²⁷⁴ 36/75. sz. ügyben hozott ítélet. 1-7. pontok

²⁷⁵ 36/75. sz. ügyben hozott ítélet. 8. pont

²⁷⁶ 36/75. sz. ügyben hozott ítélet. 21. pont

²⁷⁷ 36/75. sz. ügyben hozott ítélet. 22. pont

²⁷⁸ 36/75. sz. ügyben hozott ítélet. 23-24. pontok

pusztán tényleges veszély fennállása indokolhatja.²⁷⁹ A tagállam, amely korlátozó intézkedést alkalmaz, köteles az érintett fél részére pontos, kimerítő indokolást adni döntése okairól, annak érdekében, hogy az eljárás alá vont személy hatékonyan tudja érdekeit képviselni, a védekezésére felkészülni.²⁸⁰ A Bíróság végezetül arra a következtetésre jutott, hogy a tartózkodás meghatározott területekre való korlátozására csak abban az esetben van mód, ha az adott tagállam jogosult lenne hasonló okok alapján és körülmények között saját állampolgárával is alkalmazni azt.²⁸¹

A Bíróság a közrend és közbiztonság fogalmának meghatározására, illetve azok megkülönböztetésére vonatkozó jogértelmező tevékenységét figyelhetjük meg az *Albore-*,²⁸² és a *Kreil-ügyekben*.²⁸³ Ezeknek megfelelően az a következtetés vonható le, hogy míg a közbiztonság alatt a bel- és a külbiztonságra egyaránt értendő a tagállam területi egységének, továbbá intézményeinek védelme céljából, addig a közrend alapvetően a társadalmi rend megzavarásának megelőzésével függ össze.²⁸⁴

A korlátozások tekintetében fontos kritérium, hogy csak azon cselekmények tekintetében indokolt a közrendi és közbiztonsági okokra való hivatkozás, amely egyrészt a fogadó tagállamban büntetendő cselekménynek minősülnek, másrészt pedig olyan magatartások, amelyekkel szemben az érintett tagállam már egyéb, hatékony intézkedések útján fellépett.²⁸⁵ Erre szolgál példaként az *Adoui és Cornuaille-egyesített ügyek*²⁸⁶ is, ahol a Bíróság azt a kérdést vizsgálta, hogy Belgium valóban helyesen járt-e el akkor, amikor a területén, erkölcsileg megkérdőjelezhető pincérnöi tevékenységet folytató

²⁷⁹ 36/75. sz. ügyben hozott ítélet. 26-28. pontok

²⁸⁰ 36/75. sz. ügyben hozott ítélet. 39. pont

²⁸¹ 36/75. sz. ügyben hozott ítélet. 53. pont

²⁸² C-423/98. sz. Alfredo Albore ügyben 2000. július 13-án hozott ítélet. (EBHT 2000., I-05965. o.)

²⁸³ C-285/98. sz. Tanja Kreil kontra Bundesrepublik Deutschland ügyben 2000. január 11-én hozott ítélet. (EBHT 2000. I-00069. o.)

²⁸⁴ COM (2009) 0313 végleges. 3.1. Közrend és közbiztonság.

²⁸⁵ COM (2009) 0313 végleges. 3.1. Közrend és közbiztonság.

²⁸⁶ 115/116/81. sz. Adoui és Cornuaille kontra Belgium és Lüttich ügyben 1982. május 18-án hozott ítélet. (EBHT 1982. 1665. o.) (Továbbiakban: 115/116/81. sz. ügyben hozott ítélet.)

francia állampolgárokat kiutasította a közrend védelme érdekében.²⁸⁷ Különösen arra a tényre figyelemmel, hogy Belgiumban míg maga a prostitúció nem, addig néhány, vele szorosan együtt járó tevékenység, így az arra való felhívás, vagy a kitartottság mint társadalmilag káros tevékenységek, tilalmazottak.²⁸⁸ A Bíróság ítéletében úgy rendelkezett, hogy nem lehet a szabad mozgás korlátjaként megítélni azt a magatartást, a közrend és közbiztonság megsértésére hivatkozással, amelyet az adott állam valós és hatékony intézkedések útján nem akadályoz saját állampolgárai által történő megvalósítás esetén.²⁸⁹ A Bíróság emellett azt is kimondta, hogy a kiutasítást követően beadott újabb belépési kérelmet – ésszerű időn belül – nem lehet csupán arra hivatkozással elutasítani, hogy korábban már kiutasítás történt.²⁹⁰ A *Jany-ügyben*²⁹¹ az előzetes döntéshozatali eljárás keretében a Bíróság elé terjesztett kérdés, valamint annak konklúziója is rendkívül hasonló volt. Az alapügyben a holland hatóságok két lengyel és négy cseh állampolgárságú személy tartózkodási kérelmét utasították el, ugyanis a hölgyek prostituáltként tevékenykedtek.²⁹² Tekintettel azonban arra, hogy az adott tevékenység Hollandiában, amennyiben azt saját állampolgárai végzik nem tiltott, így mint a közrendre valós veszélyt jelentő tevékenységként sem minősíthető.²⁹³

A Bíróság többek között az *Európai Közösségek Bizottsága kontra Spanyol Királyság ügyben*²⁹⁴ hozott ítéletében is deklarálta, hogy korlátozó intézkedéssel pusztán eseti alapon lehet élni, annak feltételével, hogy az adott

²⁸⁷ 115/116/81. sz. ügyben hozott ítélet. 1-3. pontok

²⁸⁸ 115/116/81. sz. ügyben hozott ítélet. 5. pont

²⁸⁹ 115/116/81. sz. ügyben hozott ítélet. 9. pont

²⁹⁰ 115/116/81. sz. ügyben hozott ítélet. 12. pont

²⁹¹ 268/99. sz. Aldona Malgorzata Jany és társai kontra Staatssecretaris van Justitie ügyben 2001. november 20-án hozott ítélet. (EBHT 2001. I-08615. o.) (Továbbiakban: 268/99. sz. ügyben hozott ítélet.)

Megjegyzendő, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás időpontjában sem Lengyelország, sem pedig Csehország nem volt még uniós tagállam, pusztán tagjelölt országok voltak. Az Európai Közösségekkel kötött megállapodásaik azonban támogatták állampolgáraiknak az EK területén való munkavállalását. Lásd: 268/99. sz. ügyben hozott ítélet. II. Legal framework.

²⁹² 268/99. sz. ügyben hozott ítélet. 2. pont

²⁹³ 268/99. sz. ügyben hozott ítélet. 61. pont

²⁹⁴ C-503/03. sz. Európai Közösségek Bizottsága kontra Spanyol Királyság ügyben 2006. január 31-én hozott ítélet. (EBHT 2006. I-1097. o.) (Továbbiakban: C-503/03. sz. ügyben hozott ítélet.)

személy magatartása az adott időpontban komoly fenyegetést jelent valamely alapvető érdekére a fogadó tagállamnak, s nem elegendő pusztán egy másik tagállam által, a közrend vagy közbiztonság védelmére tekintettel javasolt megfontolásokra hivatkozni.²⁹⁵

Az ügy alapját két algériai állampolgár, Hadj-Youcef Farid és Smail Bouchair panasza képezte, ugyanis a spanyol hatóságok megtiltották, hogy az említett két személy belépjen a schengeni térség területére. Hadj-Youcef Farid, spanyol állampolgár házastársa, Írországból élt családjával. Barcelonába utazásakor megtiltották belépését arra hivatkozással, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság nyilatkozata értelmében a SIS-ben beléptetési tilalmat elrendelő figyelmeztető jelzés hatálya alatt áll. Vízumkiadását ugyanerre az okra hivatkozással tagadta meg a spanyol hatóság. Smail Bouchair spanyol állampolgár házastársa volt, ám Londonban éltek. Vízum kérelmét a fentivel hasonló okokra hivatkozással utasították el. Mindkét esetben feltűnt azonban, hogy a figyelmeztető jelzés indoka hiányzott a SIS rendszerből.²⁹⁶ A Bíróság megállapította, hogy a Spanyol Királyság megtagadta tagállami állampolgárok harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastársai számára, hogy a schengeni térség területére lépjenek, valamint az ahhoz szükséges vízum kiadását, arra hivatkozással, hogy a Schengeni Információs Rendszerben beléptetési tilalmat elrendelő figyelmeztető jelzés hatálya alatt álltak, anélkül azonban, hogy előzőleg megvizsgálta volna, hogy e személyek jelenléte olyan valóságos, időszerű és kellően komoly veszélyt jelent-e, amely sérti a társadalom valamely alapvető érdekét.²⁹⁷

Annak tilalmát, hogy korlátozó intézkedés alkalmazásakor általános bűnmegelőzési okokra hivatkozzanak a nemzeti hatóságok a Bíróság

²⁹⁵ COM (2009) 0313 végleges. 3.1. Személyes magatartás és a fenyegetés.

²⁹⁶ C-503/03. sz. ügyben hozott ítélet. 22-25. pontok

²⁹⁷ C-503/03. sz. ügyben hozott ítélet. 59. pont

ugyancsak több ízben kifejtette. Ahogyan azt is, hogy az indoklásban nem elegendő általános kockázat fennállását megjelölni.²⁹⁸

Jól látható, hogy a legnehezebben eldönthető kérdés az Európai Bíróság joggyakorlatában is az, hogy melyek azok a magatartások, amelyek korlátozó intézkedések alkalmazását teszik indokolttá a közrend, illetve a közbiztonság érdekében. Az adott tevékenység mikor minősül közvetlennek, valamint kellően súlyos veszélyt jelentőnek a társadalom valamely alapvető érdekére. Ezek mellett ugyancsak szem előtt kell tartani, hogy az adott ügyhöz közvetlenül nem kapcsolódó, vagy az általános megelőzési megfontolásokon alapuló indokolások nem elfogadhatóak.²⁹⁹ A *Bonsignore-észetben*³⁰⁰ is ezzel a nehézséggel küszködött a Bíróság. Az eljárás tárgya, amelyet egy Német Szövetségi Köztársaságban lakó olasz állampolgár indított, egy kiutasítás volt, amelyet az illetékes külföldiekkel foglalkozó hatóság a fegyvertartási törvénybe ütköző vétség és gondatlan emberölést kimondó bírósági ítélet alapján hozott. Az eljárás alá vont személy ugyanis a fegyvertartási törvénybe ütköző módon, engedély nélkül birtokolt lőfegyvert, azt gondatlanul kezelte és a bátyja halálát okozta vele. Az olasz állampolgárt előbbi cselekményéért az illetékes bíróság pénzbüntetésre ítélte, amely mellett bűnösnek nyilvánította bátyja ellen elkövetett gondatlan emberölésben is, azonban emiatt nem szabott ki büntetést. Az ítélet után az illetékes, külföldiekkel foglalkozó hatóság elrendelte kiutasítását.³⁰¹ A megtett intézkedés igazolásaként pedig általános megelőző, preventív jellegű szempontokra hivatkoztak. A feltett kérdések arra irányultak, hogy vajon a közrend, közbiztonság védelmében lehet-e generál prevencióra hivatkozni. Egy tagállam hatósága kiutasíthatja-e területéről egy másik tagállam állampolgárát azért, hogy ezzel külföldieket hasonló, a kiutasítottak felrótt bűncselekménytől, valamint a közrend, közbiztonság elleni egyéb jogsértésektől visszariasszon. Illetve egy másik tagállam

²⁹⁸ COM (2009) 0313 végleges. 3.1. Személyes magatartás és a fenyegetés.

²⁹⁹ Ez a kritérium a jelenleg is hatályos 2004/38/EK irányelvnek is a részét képezi. Lásd: 32. cikk (1) bekezdés

³⁰⁰ 67/74. sz. Carmelo Angelo Bonsignore kontra Oberstadtdirektor der Stadt Köln ügyben 1975. február 26-án hozott ítélet. (EBHT 1975. 297. o.) (Továbbiakban: 67/74. sz. ügyben hozott ítélet.)

³⁰¹ 67/74. sz. ügyben hozott ítélet. 2-3. pontok

állampolgárát, aki bűncselekményt követett el a fogadó tagállamban, erre tekintettel pusztán csak abban az esetben lehet-e kiutasítani, ha egyértelmű tények igazolják, hogy valóban fennáll a bűnisméltés veszélye.³⁰² A Bíróság ebben a kérdésben akként döntött, hogy tilos egy tagállam állampolgárát kiutasítani más külföldiek hasonló cselekményének megelőzése céljából.³⁰³

A *Calfa-ügyben*³⁰⁴ a kérdés ugyancsak arra irányult, hogy a görög hatóság helyesen járt-e el akkor, amikor a területén elkövetett, kábítószerrel visszaélés büntette miatt elítélt olasz állampolgárt szabadságvesztés büntetés kiszabása mellett, illetve annak letöltését követően az ország területéről kiutasította.³⁰⁵ A Bíróság ítéletében ugyancsak a személyes magatartás vizsgálatának szükségességét hangsúlyozta.³⁰⁶

Mindezek alapján kérdéses lehet ugyanakkor az, hogy mely időpontban kell fennállnia a tényleges és valós veszélynek, amelyet az adott személy magatartása jelent. Erre tekintettel a Bíróság azt az iránymutatást adta, hogy annak meglétét a korlátozó intézkedés meghozatalakor, vagy annak bírósági felülvizsgálatának időpontjában kell figyelembe venni.³⁰⁷ Erre szolgál példaként az *Orfanopoulos és Oliveri kontra Land Baden-Württemberg ügyben*³⁰⁸ hozott ítélet. Orfanopoulos görög állampolgár, aki 13 éves kora óta Németországban élt, amely ország területét mindössze a 2 éves görög katonai szolgálat teljesítésére hagyta el. Német állampolgárt vett feleségül, amely házasságból három gyerekük született. Németországban határozott idejű tartózkodási engedélyek alapján élt, amelyeket folyamatosan megújított. Orfanopoulost kábítószerfüggőként kábítószerrel való visszaélés miatt több ízben elítélték, majd rehabilitáción vett részt és 1999-ben börtönbüntetését

³⁰² 67/74. sz. ügyben hozott ítélet. 4. pont

³⁰³ 67/74. sz. ügyben hozott ítélet. 7. pont

³⁰⁴ C-348/96. sz. Donatella Calfa ügyben 1999. január 19-én hozott ítélet. (EBHT 1999. I-00011. o.) (Továbbiakban: 348/96. sz. ügyben hozott ítélet.)

³⁰⁵ 348/96. sz. ügyben hozott ítélet. 2. és 11. pontok

³⁰⁶ 348/96. sz. ügyben hozott ítélet. 27. pont

³⁰⁷ COM (2009) 0313 végleges. 3.1. Személyes magatartás és a fenyegetés.

³⁰⁸ C-482/01. és C-493/01. sz. Georgios Orfanopoulos és mások, valamint Raffaele Oliveri kontra Land Baden-Württemberg egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítélet. (EBHT 2004. I-5257. o.) (Továbbiakban: C-482/01. és C-493/01. sz. egyesített ügyekben hozott ítélet.)

töltötte. 2001-ben a német hatóságok visszautasították legutóbbi tartózkodási engedély iránti kérelmét, valamint elrendelték kiutasítását, ugyanis úgy ítélték meg, hogy a közbiztonság védelme előbbre való, mint az érintett személy érdeke, hogy Németország területén maradjon.³⁰⁹

Oliveri olasz állampolgár, ám születésétől fogva Németországban élt. Évek óta kábítószerfüggő volt, amely függőség során HIV és Hepatitis C vírussal fertőződött meg. 1999-ben kezdődő rehabilitációs kúráján azonban nem jelent meg. Oliverit több ízben elítélték kábítószerrel való visszaélés miatt, majd 1999-ben és 2000-ben ismét szabadságvesztés büntetésre ítélték. 2000-ben a német hatóság elrendelte kiutasítását, valamint határidő nélküli kitoloncolását. A német hatóság úgy ítélte meg, hogy habár Oliveri letartóztatásáig szüleivel lakott, azonban bűncselekményei során a kapcsolatuk megromlott, és betegsége korántsem utal arra, hogy folyamatosan szülei támogatására, ápolására szorulna. A kiutasító határozat alapjául az Oliveri, a közbiztonságot folyamatosan sértő és veszélyeztető magatartása szolgált, valamint visszaesésének valós veszélye.³¹⁰ A Bíróság válaszolva a feltett kérdésekre úgy nyilatkozott, hogy a kiutasító határozatnak szigorúan az egyén magatartásán kell alapulni, figyelembe véve az elkövetett bűncselekmény súlyát, a közbiztonság veszélyeztetésének fokát, s nem lehet pusztán egy korábbi büntető ítélet következménye.³¹¹ Ezt alapul véve a Bíróság álláspontja szerint kizárt olyan nemzeti jogszabály megalkotása, a közrend, közbiztonság védelme érdekében, amely a tagállami hatóságok részére azon más tagállambeli polgárok kötelező kiutasítását írja elő, akiket fiataalkorúként legalább két év időtartamú végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték kábítószerrel visszaélés miatt.³¹² Ugyancsak kizárt olyan joggyakorlat alkalmazása, amely a jogerős kiutasító határozat felülvizsgálata során mellőzi azon tények vizsgálatát, amelyek a valós veszély megszűnésére vagy

³⁰⁹ C-482/01. és C-493/01. sz. egyesített ügyekben hozott ítélet. 22-28. pontok

³¹⁰ C-482/01. és C-493/01. sz. egyesített ügyekben hozott ítélet. 32-36. pontok

³¹¹ C-482/01. és C-493/01. sz. egyesített ügyekben hozott ítélet. 66-67. pontok

³¹² C-482/01. és C-493/01. sz. egyesített ügyekben hozott ítélet. 71. pont

mértékének csökkenésére utalnak. Különösen igaz ez, ha a jogerős döntés meghozatala, illetve a felülvizsgálat időpontja között hosszabb idő telt el.³¹³

Rendkívül érdekes annak vizsgálata, hogy vajon egy olyan szervezethez tartozás, amely ugyan alapvetően a nemzeti szabályok alapján nem büntethető, azonban tevékenységével szemben adminisztratív intézkedések vannak hatályban, megalapozhatja-e a szabad mozgás korlátozását.³¹⁴ Ez a dilemma érhető tetten a *Van Duyn-esetben*,³¹⁵ melyben egy holland állampolgárt azért akartak kiutasítani az Egyesült Királyság területéről, mert a szcientológiai egyháznál kívánt titkárnóként munkát vállalni. Ezt az egyházat, illetve tevékenységét azonban a brit politika társadalmilag károsnak minősítette.³¹⁶ A kérdés tehát az volt, hogy ebben az esetben lehet-e hivatkozni a közrend és közbiztonság veszélyeztetésére. A Bíróság végül arra a következtetésre jutott, hogy habár a szervezet tevékenysége az adott tagállamban nem jogellenes, azonban társadalmilag mégis hátrányosként ítélik meg azt. Így az annak keretében történő munkavégzést mint az egyén személyes viselkedését kell figyelembe venni. Ez alapján Bíróság az Egyesült Királyság döntését elfogadhatónak ítélte meg, még akkor is, ha saját állampolgáraival szemben nem lenne jogosult hasonló intézkedéssel élni.³¹⁷

A korlátozó intézkedések alkalmazásakor, habár természetesen a korábban hozott, büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletet mérlegeli az eljáró hatóság, alapvetően a jelenben fennálló veszély az, amely döntését indokolhatja.³¹⁸ Ezt az álláspontot támasztja alá az *Európai Közösségek Bizottsága kontra Holland Királyság ügy*,³¹⁹ amely alapjául az a tény szolgált,

³¹³ C-482/01. és C-493/01. sz. egyesített ügyekben hozott ítélet. 82. pont

³¹⁴ COM (2009) 0313 végleges. 3.1. Személyes magatartás és a fenyegetés.

³¹⁵ 41/74. sz. Yvonne van Duyn kontra Home Office ügyben 1974. december 4-én hozott ítélet. (EBHT 1974. 1337. o.) (Továbbiakban: 41/74. sz. ügyben hozott ítélet.)

³¹⁶ 41/74. sz. ügyben hozott ítélet. 1-3. pontok

³¹⁷ 41/74. sz. ügyben hozott ítélet. 24. pont

³¹⁸ COM (2009) 0313 végleges. 3.1. Személyes magatartás és a fenyegetés.

³¹⁹ C-50/06. sz. Európai Közösségek Bizottsága kontra Holland Királyság ügyben 2007. június 7-én hozott ítélet. (EBHT 2007. I-4383. o.) (Továbbiakban: C-50/06. sz. ügyben hozott ítélet.)

hogy Hollandia ellen több szabadságvesztésre ítélt nyújtott be panaszt a Bizottsághoz a holland hatóságok velük szemben alkalmazott intézkedései ellen, amelyek során közrendi okból nem kívánatos személynek minősítették őket. Véleményük szerint az a holland szabályozás, amely külföldiekre, ám egyben uniós polgárokra is alkalmazandó, nem egyeztethető össze a 64/221/EGK irányelv követelményeivel. A holland, külföldiekre vonatkozó általános szabályozás ugyanis a büntetőítélet és a kiutasítási intézkedés közötti rendszeres és automatikus kapcsolatot tesz lehetővé.³²⁰ A holland kormány vitatta ezt a megállapítást arra hivatkozással, hogy „*azok az uniós polgárok, akiket a közösségi jogszabályok alapján nem illet meg tartózkodási jog, nem tartoznak a 64/221 irányelv hatálya alá. Ebben az esetben rájuk a nemzeti jogszabályokat kellene alkalmazni.*”³²¹ A Bíróság úgy ítélte meg, hogy Hollandia a korábban említett gyakorlatának következtében, nem teljesítette a 64/221/EGK irányelvből származó kötelezettségét.³²²

Ugyancsak tagállami kötelezettségzegési eljárás volt megfigyelhető az *Európai Közösségek Bizottsága kontra Német Szövetségi Köztársaság ügyben*.³²³ A Bizottság keresetében arra hivatkozott, hogy a Német Szövetségi Köztársaság jogszabályaiban nem hangsúlyozta egyértelműen, hogy „*uniós polgárokkal szembeni kiutasítási határozatokat nem lehet az általános megelőzést célzó indokra alapítani.*” Ahogyan arra sem, hogy bűncselekmény elkövetésétől riassza el őket. A német jogszabály ugyancsak nem ültette át kellő egyértelműséggel a közösségi jog által támasztott feltételeket a szabad mozgás korlátozására vonatkozó szabályaiban, így nem hangsúlyozta kellő mértékben, hogy uniós polgárokkal szemben nem lehet kiutasító határozatot általános megelőző célra alapozni, valamint olyan kiutasító határozatokat hozott tagállami állampolgárokkal szemben, amelyek nem tartják be a kellő

³²⁰ C-50/06. sz. ügyben hozott ítélet. 17. pont

³²¹ C-50/06. sz. ügyben hozott ítélet. 18. pont

³²² C-50/06. sz. ügyben hozott ítélet. 28. pont

³²³ C-441/02. sz. Európai Közösségek Bizottsága kontra Német Szövetségi Köztársaság ügyben 2006. április 27-én hozott ítélet. (EBHT 2006. I-3449. o.) (Továbbiakban: C-441/02. sz. ügyben hozott ítélet.)

arányt a közrend védelme és a családi élet tiszteletben tartásához való jog között. Mindezek mellett kiutasító határozatai azonnali végrehajtását rendelte el olyan helyzetekben, amelyek korántsem tekinthetők sürgős eseteknek.³²⁴ Németország ellen több ízben panaszt nyújtottak be a Baden-Württemberg tartományban élő olasz állampolgárok a német hatóságok velük szemben alkalmazott, közrendre hivatkozó intézkedései ellen.³²⁵ Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy a Német Szövetségi Köztársaság nem ültette át kellő egyértelműséggel a közösségi jog által előírt, a személyek szabad mozgásának korlátozására vonatkozó feltételeket.³²⁶

A korlátozó intézkedéseket megalapozó indokok fentebb említett szempontjain túl kérdéses lehet az is, hogy vajon csekélyebb súlyú, ismétlődő bűncselekmények megalapozhatják-e az érintett személy kiutasítását. Hiszen ezek a cselekmények egyenként nem elegendők ahhoz, hogy valamely alapvető társadalmi érdek veszélyét, fenyegetettségét lehessen megállapítani, ugyanakkor megalapozottan lehet további bűncselekmények elkövetésével is számolni. Ezt a kérdést vizsgálta a Bíróság a *Polat-ügyben*.³²⁷ Polat szüleihez családjegyesítés jogcímén utazott Németországba, ahol tanulmányait is folytatta, illetve tartózkodási engedély alapján élt.³²⁸ Több ízben – 21. életévének betöltése után 18 alkalommal – kábítószerrel való visszaélés, valamint lopás miatt állapították meg büntetőjogi felelősségét. 2004-ben a német hatóság kiutasította Németország területéről.³²⁹ Mindezek alapján a Bíróság azt állapította meg, hogy nem ellentétes a vonatkozó uniós szabályokkal a kiutasító határozat, amennyiben az érintett személy valós

³²⁴ C-441/02. sz. ügyben hozott ítélet. 1. pont

³²⁵ C-441/02. sz. ügyben hozott ítélet. 20. pont

³²⁶ C-441/02. sz. ügyben hozott ítélet. 126. pont

³²⁷ C-349/06. sz. Murat Polat kontra Stadt Rüsselsheim ügyben 2007. október 04-én hozott ítélet. (EBHT 2007. I-08167. o.) (Továbbiakban: C-349/06. sz. ügyben hozott ítélet.) 17. pont

³²⁸ Érdemes megjegyezni, hogy habár Polat török állampolgár, azonban ezt a jogosultságát csak abban az esetben veszíthet el az Európai Gazdasági Közösség és Törökország között társulást létrehozó megállapodás alapján, ha: „*a fogadó tagállam területén való jelenléte – személyes magatartása folytán – a közrendet, a közbiztonságot vagy a közegészséget ténylegesen és súlyosan veszélyeztetőnek minősül, vagy amennyiben az érintett tagállam területét jogos ok nélkül, nem jelentéktelen időtartamra elhagyja.*” Lásd: C-349/06. sz. ügyben hozott ítélet. 1. pont

³²⁹ C-349/06. sz. ügyben hozott ítélet. 7-14. pontok

fenyegetést és veszélyt jelent. Ennek fennálltát pedig a nemzeti bíróság köteles vizsgálni.³³⁰

Mindezek alapján úgy vélem, jól látható, hogy az Európai Unió egyik legfontosabb célkitűzése a személyek szabad mozgási jogosultságának minél teljesebb biztosítása, valamint a négy szabadságelv minél tökéletesebb megvalósítása, azonban bizonyos esetekben, elsősorban a tagállamok részéről igény merülhet fel, hogy egyes személyeket ne engedjenek be a területükre, illetve utasítsák ki onnan őket. Értekezésem ezen fejezetének célkitűzése az volt, hogy bemutassam azokat a helyzeteket, amelyek során lehetőség nyílik a személyek szabad mozgáshoz fűződő alapszabadságának korlátozására, melynek alapjául a közrend, a közbiztonság, illetve a közegészség védelme szolgálhat.

A kérdéskör uniós szabályozásának alapját maga az EUMSZ szolgáltatja, azonban az, csak mintegy lehetőségként utal a szabad mozgás korlátozására, a lényegi rendelkezések egyrészt a másodlagos jogban, másrészt pedig az Európai Bíróság esetjogában fedezhetők fel. Ahogyan arra korábban is utaltam, magának a közrendnek és közbiztonságnak a pontos definíciója sem található meg konkrétan a közösségi jogban, így a kérdés megoldása ismét az Európai Bíróság joggyakorlatára vár.

Ennek a témakörnek a vizsgálata során úgy vélem, elengedhetetlen azon garanciarendszer szemléltetése, amelyet az Európai Unió polgárai számára biztosít alapszabadságuk jogtalan korlátozásával szemben, illetve a beutazási tilalom, valamint a kiutasítás szigorú feltételrendszerének, illetve az Európai Bíróságnak a kérdéskörhöz kapcsolódó legfontosabb ítéleteinek a bemutatása.

³³⁰ C-349/06. sz. ügyben hozott ítélet. 39. pont

IV. FEJEZET

A NE BIS IN IDEM ELV ALKALMAZÁSÁNAK GYAKORLATI KÉRDÉSEI AZ EURÓPAI UNIÓBAN

IV.1. Alapvetés

A ne bis in idem elv érvényesülésének vizsgálata kiemelt szereppel bír a szabadság, a biztonság és a jog európai térségének viszonylatában. A szabad mozgás nyújtotta lehetőségek kiaknázásának eredményeként, a bűnüldöző hatóságoknak egyre gyakrabban kell számolni a több tagállamot is érintő bűnözés és bűncselekmények problematikájával. Ezek tekintetében a joghatóság pontos kijelölésén túl, amely több esetben már önmaga nehézséget okoz, meghatározott alapelveket, így a ne bis in idem elvét is érvényesíteni kell, amely azonban nem mindig evidens és gyakran különböző jogértelmezési kérdéseket vet fel.

A következőkben a ne bis in idem elvnek az Európai Unió viszonylatában való érvényesülését kívánom bemutatni, illetve mindazokat a jogértelmezési nehézségeket, amelyek alkalmazása során felmerültek, illetve amelyek tekintetében az egyes tagállamok az Európai Bíróságot hívták segítségül.

IV.1.1. Ne bis in idem elve a nemzetközi dokumentumokban

Habár a *ne bis in idem* – amely alapvetően két tilalmat foglal magába: egyrészt a kétszeres szankcionálás, másrészt a kétszeres eljárás tilalmát³³¹ – már évszázadok óta ismert, s számos ország belső jogában, illetve több nemzetközi *emberi jogi egyezményben* is deklarált alapelv, ennek ellenére az akár több tagállamot érintő büntetőügyek, illetve büntetőeljárások során jó

³³¹ LIGETI, Katalin: Rules on the application of ne bis in idem in the EU. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 1-2, 2009. 37-43. o. 37. o.

néhány értelmezési, gyakorlati problémát vet fel.³³² Alkalmazása pergazdaságossági szempontokkal is indokolt, hiszen korlátját képezi az ismételt büntetőeljárásoknak, amellyel pedig csökkenti a büntető igazságszolgáltatás költségeit.³³³

Az elv nemzetközi szerződések szintjén történő deklarálása a 1966-os *Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya* 14. cikk 7. pontjában,³³⁴ valamint³³⁵ *Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény Hetedik Kiegészítő Jegyzőkönyvének* 4. cikkében érhető tetten. Ezen rendelkezések alapvetően a kétszeres eljárás, elbírálás esetének fennállásakor nyújtanak védelmet³³⁶ és nem tartalmaznak konkrét iránymutatást az elv alkalmazása vonatkozásában. A Kiegészítő Jegyzőkönyv 4. cikke emellett nem jelenti akadályát annak sem, hogy az érintett ügyben az eljárást ismételten megindítsák, ha új tény vagy bizonyíték merül fel. Továbbá hatálya mindössze ugyanazon államban folytatott büntetőeljárásokra, igazságszolgáltatására vonatkozik.³³⁷

³³² PEERS, Steve: Double Jeopardy and EU Law: Time for a Change? In: *European Journal of Law Reform*. Vol. 8, Issue 2 – 3, 2006. 199-222. o. 199. o.

³³³ LIGETI, Katalin: A nemzetközi bűnügyi együttműködés általános feltételei. In: *KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): i.m.* 59-84. o. 66. o.

³³⁴ *Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya*. 14. cikk 7. pont: „Senkivel szemben sem lehet büntetőeljárást indítani vagy büntetést kiszabni olyan bűncselekmény miatt, amely miatt az adott ország törvényének és büntetéseljárásának megfelelően jogerős ítélettel már elítélték vagy felmentették.”

³³⁵ *Hetedik Kiegészítő Jegyzőkönyv az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Egyezményhez*. 4. cikk: „Kétszeres eljárás alá vonás vagy büntetés tilalma:

1. Ha valakit egy állam büntető törvényének és büntető eljárási törvényének megfelelően egy bűncselekmény kapcsán már jogerősen felmentettek vagy elítéltek, e személlyel szemben ugyanennek az államnak az igazságszolgáltatási szervei ugyanezen bűncselekmény miatt nem folytathatnak büntetőeljárást, és vele szemben abban büntetést nem szabhatnak ki.

2. Az előző bekezdés rendelkezései nem képezik akadályát annak, hogy az adott állam büntető törvényeinek és büntető eljárási törvényeinek megfelelően az eljárást újból megindítsák, ha új, vagy újjólág feltárt tények, vagy az eljárás alapvető hibái természetüknél fogva kihatással vannak a meghozott ítéletre.

3. A jelen Cikk rendelkezéseitől az Egyezmény 15. Cikkére hivatkozással nem lehet eltérni.”

³³⁶ FLETCHER, Maria: Some Developments to the ne bis in idem Principle in the European Union: Criminal Proceedings Against Hüseyin Gözütok and Klaus Brügge. 770. o.

Vö.: VAN DEN WYNGAERT, Christine – STESENS, Guy: The International Non Bis In Idem Principle: Resolving Some of the Unanswered Questions. In: *International and Comparative Law Quarterly*. Vol. 48, Issue 4, October 1999. 779-804. o. 781-782. o.

³³⁷ LÖÖF, Robin: 54 CISA and the Principles of ne bis in idem. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 15 Issue 3/4, 2007. 309–334 o. 312. o.

Az emberi jogi egyezményekhez képest a *nemzetközi büntetőjog* terén azonban már olyan dokumentumokat fedezhetünk fel, amelyek konkrét tartalommal ruházzák fel, s iránymutatásként szolgálnak. Ilyennek tekinthető az Európa Tanács égisze alatt született, *a büntetőítéletek nemzetközi érvényességéről szóló európai egyezmény*, vagy az *1972. évi egyezmény a büntetőeljárások átadásáról* is.³³⁸ Ezek lényegében azonos rendezéseket tartalmaznak. Így azzal a személlyel, akinek a büntetőjogi felelősségét már megállapították, vagy felmentették, szankciót szabtak ki, amelyet már végrehajtottak vagy végrehajtása folyamatban van, illetve annak végrehajtását felfüggesztették, kegyelemben részesült, vagy elévülésre tekintettel már nem lehet végrehajtani, ugyanazon cselekmény miatt vele szemben más szerződő államban nem folytatható eljárás, nem vonható felelősségre, s nem szabható ki szankció.³³⁹

Az *Európai Kiadatási Egyezmény* ehhez képest pusztán annyit említ, hogy ha a kiadatási kérelem tárgyát képező bűncselekmény miatt a kiadni kért személlyel szemben már jogerős ítéletet hoztak, akkor a kérelem nem teljesíthető. A kiadatás emellett megtagadható akkor is, ha „*a megkeresett Fél illetékes hatóságai úgy döntöttek, hogy nem indítanak eljárást ugyanazon bűncselekmény vagy bűncselekmények miatt, vagy hogy a megindított eljárást megszüntetik.*”³⁴⁰ Az egyezményt annak *1975. évi Kiegészítő Jegyzőkönyve* a ne bis in idem elv kapcsán annyiban módosította, hogy további részletszabályokkal egészítette ki. Így immár kiemelték a kiadatás megtagadásának feltételeként, hogy a kiadatási kérelem tárgyát képező

VAN BOCKEL, Bas: The ne bis in idem principle in the European Union legal order: between scope and substance. In: In: ERA Forum. Journal of the Academy of European Law. Vol. 13, No. 3, 2012. 325-347. o.

³³⁸ PEERS, Steve: Double Jeopardy and EU Law: Time for a Change? 201. o.

³³⁹ A büntetőítéletek nemzetközi érvényességéről szóló, 1970. május 28-i európai egyezmény. 53-55. cikkek

A büntetőeljárások átadásáról szóló, 1972. május 15-i európai egyezmény. (Hazánkban kihirdette: 2320/2001. (XI. 5.) Korm. határozat a büntetőeljárások átadásáról szóló, Strasbourgban, 1972. május 15-én kelt Európai Egyezmény aláírásáról.) 35-37. cikkek

³⁴⁰ Párizsban, 1957. december 13-án kelt, európai kiadatási egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvei. (Magyarországon kihirdette: 1994. évi XVIII. törvény a Párizsban, 1957. december 13-án kelt, európai kiadatási egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyveinek kihirdetéséről.) 9. cikk

bűncselekmény miatt már jogerős határozatot hoztak, amelyben a terheltet felmentették, szabadságvesztés büntetést vagy intézkedést szabtak ki vele szemben, amelyet már végrehajtottak, vagy annak egészére vagy a végre nem hajtott részére egyéni kegyelemben vagy közkegyelemben részesült, illetve ha a bíróság büntetés kiszabása nélkül állapította meg bűnösségét. Ez alól pusztán az képez kivételt, ha a bűncselekményt a megkereső államban közfeladatot ellátó személy, intézmény vagy közérdekű jellegű dolog ellen követték el, vagy maga az elkövető közfeladatot lát el a megkereső államban, vagy a bűncselekményt, egészében vagy részben a megkereső állam területén vagy ilyen területnek tekintett helyen követték el.³⁴¹

IV.1.2. Ne bis in idem elve az Európai Unióban

Hazánk Európai Unió tagsága, illetve a személyek szabad mozgása alapelveinek széleskörű érvényesülése következtében gyakran felmerülő kritika a belső határok felszámolásának eredményeként a bűnelkövetők Európa területén való szabad, korlátok nélküli mozgása, melynek eredményeként akár arra is sor kerülhet, hogy egy terhelttel szemben ugyanazon bűncselekmény elkövetéséért két vagy több tagállam területén is eljárás induljon, illetve folyamatban legyen.³⁴²

Ezt az esetleges problémaforrást az Európai Unióban már az 1980-as években felismerték, amikor az *Európai Politikai Együttműködés* égisze alatt tizenkét tagállam kívánt megállapodni³⁴³ a ne bis in idem elv nemzetközi

³⁴¹ Strassbourghan, 1975. október 15-én kelt, Kiegészítő Jegyzőkönyv az Európai Kiadatási Egyezményhez. 2-3. cikkek
VERVAELE, John A. E.: The transnational ne bis in idem principle in the EU Mutual recognition and equivalent protection of human rights. In: *Utrecht Law Review*. Vol 1, Issue 2, December 2005. 100-118. o. 103-104. o.

³⁴² *PÁPAI-TARR, Ágnes*: A ne bis in idem elv az Európai Bíróság gyakorlatában. In: *Miskolci jogi szemle*. 2007. (2. évf.) 2. sz. 100-118. o. 100. o.

³⁴³ Lásd: *Convention between the Member States of the European Community on Double Jeopardy of 25 May 1987*

szintű alkalmazása kapcsán.³⁴⁴ Habár ratifikálására valamennyi aláíró tagállam vonatkozásában nem került sor, azonban jelentősége annak is tulajdonítható, hogy hangsúlyozta az adott problémakörre való fókuszálás fontosságát. Tartalma uniós szinten a ne bis in idem elvre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazó *Schengeni Végrehajtási Egyezmény*³⁴⁵ részét képezi.³⁴⁶ Így azon tagállamok vonatkozásában is, melyek az 1987-es egyezmény aláírói között szerepeltek, a Schengeni Végrehajtási Egyezmény vonatkozó rendelkezései minősülnek a lex posterior elv értelmében a meghatározónak.³⁴⁷ Kiegészítésként szükségesnek ítélem megemlíteni, hogy az Európai Unióban a ne bis in idem elvét már az 1960-as évektől kezdődően, az Európai Bíróság döntése alapján mint a közösségi jog alapelvét tartják számon.³⁴⁸

Az Egyezmény 54-56. cikkei tartalmazzák a ne bis in idem elv szempontjából releváns rendelkezéseket. Ezek alapján: „Az ellen a személy ellen, akit a Szerződő Felek egyikében bírósági eljárás során jogerősen elítéltek, ugyanazon cselekmény alapján nem lehet egy másik Szerződő Félnél vádat emelni, amennyiben elítélés esetén a büntetést már végrehajtották, végrehajtása folyamatban van, vagy az ítélet meghozatalának helye szerinti Szerződő Fél jogszabályainak értelmében azt többé nem lehet végrehajtani.”³⁴⁹ Ennek értelmében az ugyanazon cselekményért hozott

³⁴⁴ BARTSCH, Hans-Jürgen: Council of Europe Ne Bis In Idem: The European Perspective. In: *Revue internationale de droit pénal*. Vol 3, 2002. 1163-1171. o., 1169-1170. o.

³⁴⁵ Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió Államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről 1985. június 14-én kötött Schengeni Megállapodás Végrehajtásáról. (Továbbiakban: Schengeni Végrehajtási Egyezmény)

³⁴⁶ FLETCHER, Maria: Some Developments to the ne bis in idem Principle in the European Union: Criminal Proceedings Against Hüseyin Gözütok and Klaus Brügge. 770. o.

³⁴⁷ LEIDENMÜHLER, Franz: The incorporation of the Schengen acquis into the framework of the EU by example of the “ne bis in idem” principle. In: *The European Legal Forum. Forum iuris communis Europae*. Vol. 5, September-October 2002. 253. o.

³⁴⁸ CULLEN, Peter: The application of the ne bis in idem principle in the area of implementation of Third Pillar instruments. Briefing paper. European Parliament's committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs. Brussels, 2006. Lásd: http://www.asser.nl/upload/eurowarrant-webroot/documents/cms_eaw_id1132_1_EP.BriefingPaper.nebisinidem.pdf (Letöltés dátuma: 2012. május 21.) 4. o.

³⁴⁹ Schengeni Végrehajtási Egyezmény. 54. cikk

külföldi ítélet *res judicata* hatást vált ki, még akkor is, ha az érintett államok eltérően minősítik az adott cselekményt.³⁵⁰

A részes államok számára azonban meghatározott esetekben biztosított, hogy a fent említett elv alkalmazásától *eltérjenek*, így egyrészt akkor, ha külföldi ítélettel elbírált cselekményt részben vagy egészben a saját területén követték el, kivéve, ha a cselekményt részben annak a szerződő államnak a területén történt, ahol az ítéletet meghozták. Másrészt akkor, ha a külföldi ítélettel elbírált cselekményt az illető szerződő állam nemzetbiztonságát vagy hasonló lényeges érdekeit sértő bűncselekménynek minősül, harmadrészt pedig akkor, ha a külföldi ítélettel elbírált cselekményt az adott állam tisztviselője hivatali kötelezettségeinek megsértésével követte el.³⁵¹

Ha valamely részes államban büntetőeljárást indítanak olyan személlyel szemben, akit már egy másik szerződő államban ugyanazon cselekmény miatt jogerősen elítéltek, úgy az ott letöltött szabadságvesztés időtartamát be kell számítani az újabb büntetésbe, vagy „*amilyen mértékben a nemzeti jogszabályok lehetővé teszik,*” a szabadságvesztéssel nem járó büntetésekbe is.³⁵²

Mindezekén túl a kétszeres eljárás elkerülése érdekében az Egyezményben már az információcserére vonatkozó rendelkezések is megtalálhatóak,³⁵³ amelynek a későbbiekben látható módon a joghatóság kijelölése szempontjából is lényegi szereppel bír.

A Schengeni Végrehajtási Egyezményen túl, további uniós dokumentumok is rendezik a kétszeres eljárás tilalmát. Így az *Európai Községek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló Egyezmény*,³⁵⁴ illetve annak

³⁵⁰ WIENER, A. Imre: A ne bis in idem elv érvényesítéséről. In: Büntetőjogi kodifikáció, 2003. (3. évf.) 1-2. sz. 62-68. o. 67. o.

³⁵¹ Schengeni Végrehajtási Egyezmény. 55. cikk (1) bekezdés

³⁵² Schengeni Végrehajtási Egyezmény. 56. cikk

³⁵³ Schengeni Végrehajtási Egyezmény. 57. cikk

³⁵⁴ Egyezmény az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, az Európai Községek pénzügyi érdekeinek védelméről. HL C 316., 1995.11.27., 49-57. o. 7. cikk

kiegészítő jegyzőkönyvei,³⁵⁵ vagy az *Európai Közösségek tisztviselőit és az Európai Unió tagállamainak tisztviselőit érintő korrupció elleni küzdelemről szóló egyezmény*³⁵⁶ is. Ezek mellett pedig egyéb munkákban, így a *Corpus Jurisban* is találunk olyan rendelkezéseket, amely ezt a kérdéskört érintik.³⁵⁷

Az Amszterdami Szerződés eredményeként a Schengeni Egyezménynek a ne bis in idem elvét rendező részei a Harmadik Pillér részévé váltak.³⁵⁸ Érvényre juttatása több uniós dokumentumban prioritásként szerepelt, így az *Amszterdami Szerződésnek a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó rendelkezései végrehajtásának legjobb módjáról szóló Cselekvési Tervben*,³⁵⁹ a kölcsönös elismerés elvének alkalmazására vonatkozó intézkedési programban,³⁶⁰ valamint a *Hágai Programban*.³⁶¹ Fontos még kiemelni, hogy az *Alapjogi Charta* ugyancsak alapelvi szinten rendezi a kétszeres eljárás alá vonás és a kétszeres büntetés tilalmát,³⁶² amely a Lisszaboni Szerződés eredményeként, immár a Szerződésekhez hasonlóan, kötelező erővel rendelkezik. 50. cikke lényegében

³⁵⁵ Jegyzőkönyv az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezményhez. HL C 313., 1996.10.23., 2-10. o.

Második Jegyzőkönyv az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezményhez. HL C 221., 1997.7.19., 12-22. o.

³⁵⁶ Egyezmény az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke (2) bekezdésének c) pontja alapján, az Európai Közösségek tisztviselőit és az Európai Unió tagállamainak tisztviselőit érintő korrupció elleni küzdelemről. HL C 195, 1997.6.25., 0002–0011. o.

³⁵⁷ Vö.: VERVAELE, John A. E.: The transnational ne bis in idem principle in the EU Mutual recognition and equivalent protection of human rights. 108-109. o.

Lásd részletesen: A Corpus Jurisnak az Európai Ügyészség felállítására vonatkozó javaslata. című alfejeztet.

³⁵⁸ VERVAELE, John A. E.: The transnational ne bis in idem principle in the EU Mutual recognition and equivalent protection of human rights. 109. o.

Lásd: Amszterdami Szerződés 31. és 34. cikkek

³⁵⁹ Cselekvési terv az Amszterdami Szerződésnek a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó rendelkezései végrehajtásának legjobb módjáról. 49. cikk (e) pont

³⁶⁰ Lásd: Programme of measures to implement the principle of mutual recognition of decisions in criminal matters. OJ C 12, 15.1.2001, p. 10–22. Különösen: 1.1. Ne bis in idem. Az intézkedések között 6. rangsorban helyezték el.

³⁶¹ Lásd: Hágai Program. 3.3.1. Kölcsönös elismerés.

³⁶² Lásd: Az Európai Unió Alapjogi Chartája. 50. cikk „Senki sem vonható büntetőeljárás alá és nem büntethető olyan bűncselekményért, amely miatt az Unióban a törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.”

Lásd részletesen: MERKEL, Reinhard - SCHEINFELD, Jörg: Ne bis in idem in der Europäischen Union – zum Streit um das „Vollstreckungselement“ In: Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik. No. 5, 2012. 206-213. o. 208-209. o.

Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény Hetedik Kiegészítő Jegyzőkönyvének 4., valamint a Schengeni Végrehajtási Egyezmény 54. cikkén alapul.³⁶³

Az elv alkalmazásához kapcsolódó kérdések és javaslatok *a büntetőeljárásokban előforduló joghatósági összeütközésekről és a ne bis in idem elvről* szóló Zöld könyvben olvashatóak. Ennek részletes ismertetésére a „*A joghatósági összeütközés rendezésére irányuló törekvések.*” című fejezetben kerül sor, így itt pusztán annyit kívánok megjegyezni, hogy a joghatósági összeütközések feloldása és a ne bis in idem elv érvényesülése szoros összefüggésben áll egymással. Amennyiben az előző megfelelően, hatékonyan működik, úgy a másik lehetősége a minimálisra csökken. Az említett dokumentumban arra vonatkozó kérdéseket, felvetéseket olvashatunk, hogy vajon indokolt-e a ne bis in idem elv bizonyos elemeit részletesebben tisztázni, így például, hogy mely határozat típusoknál kell szem előtt tartani, szükséges-e továbbra is a „végrehajtották”, vagy „végrehajtása folyamatban van” feltételeket fenntartani, illetve továbbra is van-e létjogosultsága annak, hogy a ne bis in idem elv alkalmazása alóli bizonyos kivételeket, fenntartásokat tegyenek lehetővé.³⁶⁴

IV.2. Az Európai Bíróság joggyakorlata a ne bis in idem elv vonatkozásában

IV.2.1. Gözütek és Brügge egyesített ügyek

A *Hüseyin Gözütek és Klaus Brügge* ellen folyamatban volt büntetőeljárások kapcsán az Európai Bíróság első ízben hozott döntést, amely harmadik pilléres eszközöket, illetve a Schengeni Végrehajtási Egyezmény

³⁶³ VAN BOCKEL, Bas: The Ne Bis In Idem Principle in EU Law. Kluwer Law International BV, The Netherlands, 2010. 17. o.

³⁶⁴ Zöld könyv a büntetőeljárásokban előforduló joghatósági összeütközésekről és a *ne bis in idem* elvről. COM (2005) 696 végleges. 3. A ne bis in idem elve.

rendelkezéseit érintette.³⁶⁵ Előzetes döntéshozatali eljárása keretében arra a kérdésre kereste a választ, hogy vajon a *ne bis in idem* elve alkalmazandó, illetve további büntetőeljárást kizáró oknak minősül-e azokban az esetekben, amikor valamely *tagállam ügyészsége – bizonyos kötelezettségek teljesítésének feltételként történő meghatározása mellett – bírósági közreműködés nélkül dönt egy folyamatban lévő büntetőeljárás megszüntetéséről.*³⁶⁶

A Bíróság ezt a kérdéskört vizsgálta egyrészt Hüseyin Gözütok ügye vonatkozásában, aki Hollandiában élő török állampolgár. A holland rendőrség a terhelt gyorséttermében több ízben házkutatást fogatosított, melynek eredményeként kábítószerrel talált, illetve foglalt le. Az ezen tények alapján megindított büntetőeljárást azonban az ügyészség megszüntette, melynek feltételül meghatározott pénzüsszeg megfizetését határozta meg. Gözütok eleget tett kötelezettségének. A Hollandiában lefolytatott büntetőeljárás mellett a német hatóság is vádat emelt Gözütokkal szemben³⁶⁷ arra hivatkozással, hogy Hollandiában legalább két alkalommal kábítószerrel kereskedett, majd megállapította büntetőjogi felelősségét és szankciót szabott ki vele szemben. Az ítélet ellen fellebbezéssel éltek arra tekintettel, hogy a holland ügyészség határozata köti a német hatóságokat is, ugyanis azt, illetve az abban meghatározott feltételek teljesítését a jogerős ítélettel egyenértékűnek kell tekinteni. A Bíróság így azt vizsgálta, hogy vajon van-e helye a *ne bis in idem* elvére való hivatkozásnak, különösen akkor, ha további szerződő államok vonatkozásában a holland ügyészség határozatával azonos döntés meghozatala bírósági jóváhagyáshoz kötött.³⁶⁸

³⁶⁵ CONWAY, Gerard: Judicial Interpretation and the Third Pillar. Ireland's Acceptance of the European Arrest Warrant and the Gözütok and Brügge Case. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 13/2, 2005. 255–283. o. 279. o.

³⁶⁶ C-187/01. és C-385/01. sz. Hüseyin Gözütok (C-187/01. sz. ügy) és Klaus Brügge (C-385/01. sz. ügy) elleni büntetőeljárásokban 2003. február 11-én hozott ítélet. (EBHT 2003, p. I-01345) (Továbbiakban: C-187/01. és C-385/01. sz. ügyekben hozott ítélet.)

³⁶⁷ A német hatóságok figyelmét Gözütok német, számlavezető bankja hívta fel az azon megfigyelhető nagy pénzmozgásokra tekintettel. Lásd: C-187/01. és C-385/01. sz. ügyekben hozott ítélet. 14. pont

³⁶⁸ C-187/01. és C-385/01. sz. ügyekben hozott ítélet. 9-18. pontok

A másik kapcsolódó, K. Brügge ellen folyamatban lévő eljárást a belga ügyészség indította szándékos testi sértés büntette miatt. Azonban ugyanezen tényállás kapcsán indított büntetőeljárásban már a német ügyészség 1000 DEM megfizetése fejében az ügy egyezséggel történő rendezését javasolta, s ezzel a lehetőséggel élt a terhelt. A belga hatóságnak az előzetes döntéshozatali eljárás tárgyát képező kérdése arra irányult, hogy vajon van-e lehetősége az ügyben ismételten eljárni.³⁶⁹

A Bíróság értelmezése alapján pusztán az a tény, hogy a fent említett ügyekben az eljárás, valamint annak megszüntetése bíróság közreműködése nélkül zajlott, *nem zárja ki a ne bis in idem elv alkalmazását.*³⁷⁰ Azonban mindennek feltétele a tagállamok egymás büntető igazságszolgáltatási rendszerébe vetett kölcsönös bizalma, illetve az, hogy elfogadják a többi tagállamban hatályos büntetőjog alkalmazását, még abban az esetben is, ha saját nemzeti joguk alkalmazása eltérő következményekkel járna.³⁷¹ A szabad mozgás elvének széleskörű alkalmazása pedig azt követeli meg, hogy ugyanazon cselekmény alapján ne lehessen több tagállamban büntetőeljárást kezdeményezni, illetve azt is, hogy a ne bis in idem elv azon határozatok vonatkozásában is alkalmazható legyen, amelyek bírósági közreműködés nélkül a büntetőeljárás megszüntetését eredményezik.³⁷²

IV.2.2. Miraglia-ügy

Filomeno Mario Miraglia ellen folyamatban lévő büntetőeljárásban az olasz hatóság előzetes döntéshozatali eljárás keretében feltett kérdése arra

³⁶⁹ C-187/01. és C-385/01. sz. ügyekben hozott ítélet.19-34. pontok

³⁷⁰ C-187/01. és C-385/01. sz. ügyekben hozott ítélet. 31. pont

Vö.: *THWAITES, Nadine*: Mutual Trust in Criminal Matters: the European Court of Justice gives a first interpretation of a provision of the Convention implementing the Schengen Agreement. In: German Law Journal. Vol. 4, Issue 3, March 1, 2003. 253-262. o. 258. o.

³⁷¹ C-187/01. és C-385/01. sz. ügyekben hozott ítélet. 33. pont

³⁷² C-187/01. és C-385/01. sz. ügyekben hozott ítélet. 38. pont

Vö.: *SCHOMBURG, Wolfgang*: Criminal matters: transnational ne bis in idem in Europe – conflicts of jurisdiction – transfer of criminal proceedings. In: ERA Forum. Journal of the Academy of European Law. Vol. 13, No. 3, 2012. 311-324. o. 316. o.

irányult,³⁷³ hogy vajon alkalmazni kell-e a Schengeni Végrehajtási Egyezményben deklarált ne bis in idem elvét akkor is, ha az *első államban a bíróság bármiféle érdemi elbírálás nélkül a büntetőeljárás megszüntetéséről határozatot pusztán azon az alapon, hogy a büntetőeljárást egy másik államban már megindították.*

Az esetnek a ne bis in idem elv vizsgálata szempontjából lényeges körülménye, hogy Miraglia ellen az olasz, valamint a holland hatóságok együttműködésével nyomozás indult, amelynek eredményeként 2001. február 1-jén őrizetbe vették Olaszországban. Azzal gyanúsították, hogy más személyekkel együtt megszervezte 20,16 kg heroin típusú kábítószer Hollandiából Bolognába való szállítását. Ugyanezen idő alatt Miraglia ellen a holland hatóságok is büntetőeljárást indítottak ugyanazon tényállásra – azaz körülbelül 30 kg heroin Hollandiából Olaszországba való szállítására – tekintettel, azonban az eljárást megszüntették arra hivatkozással, hogy ugyanazon cselekmények miatt már büntetőeljárás indult Olaszországban. Ezt követően pedig az ügyben eljáró olasz ügyészség jogsegélykérelmét a holland ügyészség elutasította, melyet azzal indokolt, hogy a holland bíróság büntetés kiszabása nélkül megszüntette az eljárást. Az olasz vádhatóság tájékoztatást kért a holland igazságügyi hatóságoktól a Miraglia ellen folytatott büntetőeljárás eredményéről, továbbá magáról az ügyről annak érdekében, hogy meg tudja ítélni annak jogi relevanciáját a Schengeni Végrehajtási Egyezmény 54. cikkére tekintettel. Válaszként azt az információt kapta, hogy mivel Miraglia-val szemben a holland bíróság büntetés kiszabása nélkül megszüntette az eljárást, az a holland büntető törvénykönyv alapján korlátját képezi annak, hogy ugyanazon cselekmény vonatkozásában külföldi hatóságokkal együttműködjön, kivéve, ha a terhelttel szemben új bizonyítékok merülnek fel. Azonban az a tény, hogy a holland hatóságok azért határoztak úgy, hogy nem indítanak büntetőeljárást Miraglia-val szemben, mert

³⁷³ C-469/03. sz. Ilomeno Mario Miraglia elleni büntetőeljárásban 2005. március 10-én hozott ítélet. (EBHT 2005, p. I-02009) (Továbbiakban: C-469/03. sz. ügyben hozott ítélet.)

ugyanazon bűncselekmények miatt a terhelt ellen időközben Olaszországban is eljárás indult, joggal veti fel a *ne bis in idem* elv „megelőző” alkalmazásának kérdését.³⁷⁴

A Bíróság mindezen tények vizsgálatát követően teljesen evidens módon arra a megállapításra jutott, hogy ebben az esetben a *ne bis in idem* elve nem alkalmazható. *Nem kötelezhető valamely tagállam igazságügyi hatósága az eljárás megszüntetésére pusztán azon az alapon, hogy egy másik tagállam hatósága azért döntött a büntetőeljárás folytatásának mellőzéséről, mert az előbbi ugyanazon terhelt ellen, ugyanazon cselekménye alapján már büntetőeljárás indított.*³⁷⁵ Ez ugyanis megakadályozná annak lehetőségét, hogy bármely tagállam joghátrányt alkalmazzon az eljárás alá vont személlyel szemben.³⁷⁶

IV.2.3. Van Esbroeck-ügy

A *Leopold Henri Van Esbroeck* ellen folytatott büntetőeljárásban³⁷⁷ felmerült kérdések köre alapvetően két csoportba sorolhatók. Egyrészt a Bíróság jogértelmező tevékenysége az *ugyanazon cselekmény* fogalmának definiálására,³⁷⁸ másrészt pedig a Schengeni Végrehajtási Egyezmény *időbeli hatálynak* megállapítására irányult. Az *ugyanazon cselekmény* fogalmának meghatározása az Európai Bíróság értelmezése előtt is már elméleti viták tárgya volt. Alapvetően három szemlélet létezett. Így az első a tettazonosságot, a második a jogi minősítés azonosságát, a harmadik a védett jogi tárgy azonosságát tekintette feltételének.³⁷⁹

³⁷⁴ C-469/03. sz. ügyben hozott ítélet. 13-27. pontok

³⁷⁵ C-469/03. sz. ügyben hozott ítélet. 36. pont

³⁷⁶ C-469/03. sz. ügyben hozott ítélet. 33. pont

³⁷⁷ C-436/04. sz. Leopold Henri Van Esbroeck ellen folytatott büntetőeljárásban 2006. március 9-én hozott ítélet. (EBHT 2006, p. I-02333) (Továbbiakban: C-436/04. sz. ügyben hozott ítélet.)

³⁷⁸ C-436/04. sz. ügyben hozott ítélet. 1. pont

³⁷⁹ LIGETI, Katalin: Rules on the application of ne bis in idem in the EU. 39. o.

A norvég helyi bíróság Esbroeck belga állampolgárt öt év szabadságvesztés büntetésre ítélte kábítószer Norvégiába történt tiltott bevitele miatt. A kiszabott büntetés egy részének letöltése után a terheltet feltételes szabadságra bocsátották, majd átkísérték Belgiumba, ahol ellene ugyancsak büntetőeljárás indult, s ismét szabadságvesztés büntetésre ítélték. A terhelt az ítélet ellen benyújtott fellebbezésében a Schengeni Végrehajtási Egyezményben rögzített ne bis in idem elv megsértésére hivatkozott. A vizsgálandó kérdés az egyezmény *időbeli hatályát* tekintve az volt, hogy vajon a belga bíróság hivatkozhat-e az elvre olyan személy tekintetében is, aki ellen Belgiumban 2001. március 25. után volt büntetőeljárás folyamatban ugyanazon cselekmények miatt, amelyek miatt őt a norvég büntetőbíróság 2000. október 2-án már elítélte, és a vele szemben kiszabott büntetést már végrehajtották, azonban az egyezmény 54. cikkének rendelkezéseit Norvégiának csak 2001. március 25-től kell végrehajtania, illetve alkalmaznia.³⁸⁰ Másként megfogalmazva tehát lehet-e hivatkozni a ne bis in idem elvére akkor is, ha valamely részes államban olyan tényállás alapján indítottak büntetőeljárást, amely miatt az érintettet egy másik részes államban már elítélték, ám az ítélet meghozatalakor az egyezmény az utóbbi államban még nem lépett hatályba. Ennek időpontja ugyanis Norvégiában csak 2001. március 25-e, s maga az egyezmény pedig nem tartalmaz rendelkezést sem 54. cikkének hatályba lépéséről, sem időbeli hatályáról.³⁸¹

A Bíróság e kérdésre oly módon adott választ, hogy a ne bis in idem elve alkalmazása feltételének az tekinthető, hogy a második – jelen esetben belga hatóság által folytatott – eljárás időpontjában az egyezmény már az első eljárást lefolytató részes állam vonatkozásában is hatályban legyen³⁸²

Az azonos cselekmény fogalmának meghatározása tekintetében pedig úgy nyilatkozott, hogy a ne bis in idem elv alkalmazásának egyedüli

³⁸⁰ C-436/04. sz. ügyben hozott ítélet. 14-17. pontok

³⁸¹ C-436/04. sz. ügyben hozott ítélet. 18-20. pontok

³⁸² C-436/04. sz. ügyben hozott ítélet. 24. pont

meghatározó kritériuma a *történeti tényállásnak, azaz az egymáshoz elválaszthatatlanul kötődő konkrét körülmények együttesének az azonossága,*³⁸³ amely mellett irrelevánsnak minősül az ugyanazon tényállás két tagállamban esetlegesen eltérő módon történő jogi minősítése.³⁸⁴ Így ugyanazon cselekménynek kell tekinteni bármilyen kábítószer és pszichotróp anyag kivitel és behozatal céljából való birtoklásának bűncselekményét, amelyet mint kivitelt vagy behozatalt büntetnek.³⁸⁵

IV.2.4. Gasparini-ügy

A Bíróság a ne bis in idem elv hatását vizsgálta a *bűncselekmény elévülése miatt hozott felmentő ítélet* tükrében a *Giuseppe Francesco Gasparini és társai ellen folyamatban lévő büntetőeljárásban*. Továbbá ugyancsak jogértelmező tevékenységet végzett az *egyezmény személyi és tárgyi hatálya* tekintetében.³⁸⁶

Az eljárások egyrészt spanyol, másrészt portugál hatóságok előtt voltak folyamatban. Míg a spanyol hatóság arról szerzett információt, hogy 1993-ban a Minerva társaság részvényesei és vezetői egy portugál kikötőn keresztül Tunéziából és Törökországból származó finomított olívaolajat hoztak be Spanyolországba, amelyet nem jelentettek be a vámhatóságoknál, továbbá hamis számlázási rendszert hoztak létre azért, hogy azt a téves látszatot keltsék, miszerint az olaj Svájcban származik,³⁸⁷ addig a portugál hatóság előtt zajló eljárásban megállapítást nyert, hogy a terheltek által Portugáliába behozott világító olívaolaj tíz alkalommal Tunéziából és egy alkalommal Törökországból származott, illetve a ténylegesen behozottnál kisebb

³⁸³ C-436/04. sz. ügyben hozott ítélet. 42. pont

³⁸⁴ C-436/04. sz. ügyben hozott ítélet. 31. pont

³⁸⁵ A C-436/04. sz. ügyben hozott ítélet. 17. pont

³⁸⁶ C-467/04. sz. Giuseppe Francesco Gasparini és társai ellen folyamatban lévő büntetőeljárásban 2006. szeptember 28-án hozott ítélet. (EBHT 2006, p. I-09199) (Továbbiakban: C-467/04. sz. ügyben hozott ítélet.)

³⁸⁷ C-467/04. sz. ügyben hozott ítélet. 16. pont

mennyiséget jelentettek be a portugál vámhatóságoknál. Azonban ez utóbbi hatóság a cselekmény elévülésére tekintettel felmentette a terhelteket.³⁸⁸

Ezen információ birtokában a spanyol hatóság felfüggesztette folyamatban lévő eljárását, s arra a kérdésre várt választ az Európai Bíróságtól, hogy a ne bis in idem elv alkalmazásának feltételei fennállnak-e azokban az esetekben is, amikor ugyanazon cselekmény alapján egy másik részes állam bírósága a büntetőeljárás alapjául szolgáló bűncselekmény elévülése miatt jogerősen felmenti a terhelteket.³⁸⁹ A Bíróság ebben a kérdésben akként foglalt állást, – az ügyben eljáró Sharpston főtanácsnok indítványában³⁹⁰ megfogalmazottakkal ellentétben³⁹¹ – hogy az elv alkalmazandó, tehát *ítélt dolognak minősül az a cselekmény, amely vonatkozásában valamely részes állam bírósága a bűncselekmény elévülésére tekintettel*” az eljárást megszünteti a terhelttel szemben.³⁹²

A személyi, valamint tárgyi hatály kapcsán pedig úgy nyilatkozott, hogy az elv pusztán azon személyekre vonatkozik, akiknek cselekményét a korábban eljáró hatóság jogerősen elbírálta,³⁹³ tehát más személyekre nem terjeszthető ki.³⁹⁴

IV.2.5. Van Straaten-ügy

A Bíróság a Gasparini-ügyhöz hasonlóan ugyancsak az *ugyanazon cselekmény*, valamint az *ítélt dolog* fogalmát tárgyalta a *Jean Leon Van Straaten és a Staat der Nederlanden, a Republiek Italië között folyamatban*

³⁸⁸ C-467/04. sz. ügyben hozott ítélet. 17-18. pont

³⁸⁹ C-467/04. sz. ügyben hozott ítélet. 22. pont

³⁹⁰ Lásd: Sharpston főtanácsnok indítványa a C-467/04. sz. ügyben. Ismertetés napja: 2006. június 15.

³⁹¹ A főtanácsnok arra hívta fel a figyelmet, hogy nem engedhető, hogy az eljárás alá vont személy hasznot húzzon a ne bis in idem elvére hivatkozással. Lásd: WAHL, Thomas: European Union – News. EUCRIM, The European Criminal Law Associations’ Forum. Issue 3-4, 2006. 46-81. o. 64-65. o.

³⁹² C-467/04. sz. ügyben hozott ítélet. 33. pont

³⁹³ C-467/04. sz. ügyben hozott ítélet. 34-35. pontok

³⁹⁴ C-467/04. sz. ügyben hozott ítélet. 37. pont

*lévő eljárásban.*³⁹⁵ Emellett azonban kérdésként merült fel az is, hogy vajon figyelemmel kell-e lenni a ne bis in idem elvére akkor is, ha valamely *részes állam igazságügyi hatósága a terheltet bizonyítékok hiányában mentette fel.*³⁹⁶

Az Európai Bíróság eljárásának alapjául szolgált, hogy egyrészt Van Straaten ellen Hollandiában büntetőeljárást indítottak kábítószer Olaszországból Hollandiába való behozatala, Hollandiában való tartása, továbbá lőfegyvernek és lőszernek Hollandiában való tartása miatt. A holland hatóság azonban tekintettel arra, hogy a kábítószer behozatal jogi szempontból kielégítően és meggyőzően nem volt bizonyított, felmentette a terheltet, míg a másik két cselekmény vonatkozásában szabadságvesztés büntetésre ítélte.³⁹⁷ Másrészt később Van Straaten ellen Olaszországban is büntetőeljárást indítottak jelentős mennyiségű kábítószer birtoklásáért és Hollandiába történt kiviteléért, melynek eredményeként távollétében szabadságvesztés büntetésre, pénzbüntetésre ítélték és a bűnügyi költség megfizetésére kötelezték.³⁹⁸

Mindezek alapján, s az Európai Bíróság korábbi gyakorlatára tekintettel, joggal vetődött fel a kérdés, hogy a Van Straatennel szemben folytatott eljárások alapjául szolgáló bűncselekmények kimerítik-e az ugyanazon cselekmény fogalmát. A Bíróság e tekintetben hangsúlyozta – ahogyan az már az Van Esbroeck-ügyben is megállapítást nyert – ugyanazon tényállásnak két tagállamban esetlegesen eltérő jogi minősítése nem gátolhatja a ne bis in idem elv alkalmazását.³⁹⁹ Az pedig, hogy esetlegesen a kérdéses kábítószer mennyiségek, vagy a cselekmény elkövetésében állítólag részt vevő személyek nem teljes mértékben azonosak, nem minősül feltételnek, vagy

³⁹⁵ C-150/05. sz. Jean Leon Van Straaten és a Staat der Nederlanden, a Republiek Italië között folyamatban lévő eljárásban 2006. szeptember 28-án hozott ítélet. (EBHT 2006, p. I-09327) (Továbbiakban: C-150/05. sz. ügyben hozott ítélet.)

³⁹⁶ C-150/05. sz. ügyben hozott ítélet. 54. pont

³⁹⁷ C-150/05. sz. ügyben hozott ítélet. 20. pont

³⁹⁸ C-150/05. sz. ügyben hozott ítélet. 21. pont

³⁹⁹ C-150/05. sz. ügyben hozott ítélet. 44. pont

éppen akadálynak.⁴⁰⁰ Ha a terheltet valamely részes állam bizonyítékok hiányában felmenti azt a további eljárások *korlátjaként kell kezelni*.⁴⁰¹

IV.2.6. Kretzinger-ügy

*Ugyanazon cselekménynek minősíthetőség kérdésében folyt vita a Jürgen Kretzinger ellen a Hauptzollamt Augsburg részvételével folytatott büntetőeljárásban is.*⁴⁰² Kretzinger cigarettát csempészett az Európai Unión kívüli országból Görögországba, majd onnan Olaszországon és Németországon keresztül az Egyesült Királyság irányába. Első szállítmányát az olasz rendőrség feltartóztatta, azonban kihallgatását követően Kretzingert szabadon bocsátotta. Az olasz bíróság Kretzinger büntetőjogi felelősségét csempészett külföldi dohányáru Olaszországba való behozatala és birtoklása, valamint vám megfizetésének elmulasztása miatt állapította meg, s távollétében szabadságvesztés büntetésre ítélte, amelynek végrehajtását felfüggesztette. Az ítélet jogerőre emelkedett. Második szállítmányát az olasz hatóság ismét lefoglalta, azonban Kretzingert előzetes letartóztatásából mégis szabadon bocsátotta, aki visszatért Németországba. Az olasz bíróság ekkor Kretzingert kétévi szabadságvesztésre ítélte, amely szintén jogerőre emelkedett, s amelynek végrehajtását azonban már nem függesztette fel.⁴⁰³

A Kretzinger ügyében eljáró német hatóság ezt követően, tudva az Olaszországban meghozott határozatokról, csempészett áruk Görögországba történő behozatala után keletkező vámfizetési kötelezettség teljesítésének elmulasztására tekintettel, egyrészt az első szállítmány vonatkozásában egy év tíz hónap szabadságvesztésre, másrészt a második szállítmány vonatkozásában pedig egy év szabadságvesztés büntetésre ítélte. A német hatóság ugyanis azt

⁴⁰⁰ C-150/05. sz. ügyben hozott ítélet. 49. pont

⁴⁰¹ C-150/05. sz. ügyben hozott ítélet. 61. pont

⁴⁰² C-288/05. sz. Jürgen Kretzinger ellen a Hauptzollamt Augsburg részvételével folytatott büntetőeljárásban 2007. július 18-án hozott ítélet. (EBHT 2007, p. I-06441) (Továbbiakban: C-288/05. sz. ügyben hozott ítélet.)

⁴⁰³ C-288/05. sz. ügyben hozott ítélet. 14-18. pontok

az álláspontot képviselte, hogy habár ugyanaz a két cigarettaszállítmány képezte mind az olaszországi, mind pedig saját ítéletének alapját, azonban a ne bis in idem elv alkalmazásának még sincs helye,⁴⁰⁴ vagy legalábbis megkérdőjelezhető. Ezt pedig azon tények támasztották alá, hogy az olasz hatóság a terheltet csempészett külföldi dohányáru Olaszországba való behozatala, ottani birtokban tartása és a vámfizetés elmulasztása miatt ítélte el, míg a német hatóság ugyanezen áruk tekintetében a Görögországba történő behozatal, illetve a görög nemzeti szabályok megsértésével, vámárura elkövetett orgazdaság okán folytatott eljárást. Mindezek alapján az Európai Bíróság elé előzetes döntéshozatali eljárás keretében terjesztett kérdés arra irányult, hogy vajon a fent említett cselekmények kimerítik-e az ugyanazon cselekmény fogalmát, különös tekintettel arra, hogy a vádlott szándéka mindvégig a cigarettaszállítmány Görögországban történő átvételét követően, Olaszországon át az Egyesült Királyságba való szállítására terjedt ki.⁴⁰⁵

Mindezen körülményekre tekintettel a Bíróság ítéletében úgy foglalt állást, hogy a csempészett cigarettának a fent bemutatott módon történő szállítása *„szükségképpen magában foglalja a schengeni térségen belüli több határ egymás utáni átlépését, ebből következően olyan tényállást eredményezhet, amely az „ugyanazon cselekmény” fogalmának hatálya alá tartozik.”* A hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok feladata azonban ezt mérlegelni.⁴⁰⁶

Az ugyanazon cselekmény terminológiájának meghatározásán túl kérdésesnek bizonyult a Schengeni Végrehajtási Egyezmény 54. cikkében szereplő, a büntetést *„végrehajtották”,* vagy *„végrehajtása folyamatban van”* fogalmak jelentése is. Ennek kapcsán a Bíróság elé terjesztett kérdésekkel a német hatóság arra a kérdésre is választ kívánt kapni, hogy hogyan minősül ennek tükrében egyrészt az, ha az egyik részes államban a terheltet

⁴⁰⁴ C-288/05. sz. ügyben hozott ítélet. 20-21. pontok

⁴⁰⁵ C-288/05. sz. ügyben hozott ítélet. 26. pont

⁴⁰⁶ C-288/05. sz. ügyben hozott ítélet. 36. pont

szabadságvesztés büntetésre ítélték, melynek végrehajtását az ítéletet hozó bíróság államának joga szerint felfüggesztették. Másrészt pedig az, ha az eljárás alá vont személyt rendőri őrizetbe, majd előzetes letartóztatásba helyezték, amelynek időtartama az ítéletet hozó bíróság államának nemzeti joga alapján beszámítandó a később végrehajtandó szabadságvesztés büntetésbe.⁴⁰⁷

A felfüggesztett szabadságvesztés a Bíróság mérlegelése alapján kimeríti a büntetés „végrehajtása folyamatban van” kategóriát. Ez alapvetően azzal magyarázható, hogy a felfüggesztett szabadságvesztés a terhelt jogellenes magatartásának szankcionálását célozza. Amint a próbaidő eredményesen letelik, a büntetésre úgy kell tekinteni, mint amelyet „végrehajtottak”.⁴⁰⁸ A Bíróság álláspontja szerint viszont a rendőrségi őrizetben, illetve előzetes letartóztatásban töltött időre – amelyet az ítéletet hozó bíróság államának joga alapján be kell számítani a szabadságvesztés büntetés későbbi végrehajtásába – az Egyezmény 54. cikke nem alkalmazható. Így azok nem merítik ki a büntetés „végrehajtása folyamatban van”, vagy a büntetést „végrehajtották” kategóriák egyikét sem.⁴⁰⁹

A harmadik kérdés kapcsán a Bíróság azt vizsgálta, hogy az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározat⁴¹⁰ milyen módon, vagy egyáltalán befolyásolja-e az Egyezmény 54. cikkében szereplő „végrehajtás” fogalmának értelmezését.⁴¹¹ Ugyanis a kerethatározat értelmében lehetőség van arra, hogy európai elfogatóparancsot bocsásson ki valamely tagállam egyrészt a belső joga szerint jogerősen elítélt személy elfogása, vele szemben büntetőeljárás lefolytatása, továbbá büntetőjogi szankció végrehajtása céljából.⁴¹² S pusztán ennek a lehetőségnek a rendelkezésre állása – amellyel adott esetben a hatóság

⁴⁰⁷ C-288/05. sz. ügyben hozott ítélet. 26. pont

⁴⁰⁸ C-288/05. sz. ügyben hozott ítélet. 42. pont

⁴⁰⁹ C-288/05. sz. ügyben hozott ítélet. 52. pont

⁴¹⁰ A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról. HL L 190., 2002.7.18., 1-20. o. (Továbbiakban: 2002/584/IB kerethatározat.)

⁴¹¹ C-288/05. sz. ügyben hozott ítélet. 53. pont

⁴¹² A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról. 1. cikk (1) bekezdés

nem élt – azt eredményezi-e, hogy végrehajtottnak kell tekinteni a büntetést, amely alapján a német hatóságok már nem kezdeményezhetnek eljárást. E tekintetben a Bíróság nemleges választ adott.⁴¹³ Emellett pedig ugyancsak irrelevánsnak tekintette azt a körülményt, hogy az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározat értelmében a vádlott távollétében hozott ítélet végrehajtása érdekében a végrehajtó tagállam az európai elfogatóparancsot nem köteles automatikusan teljesíteni,⁴¹⁴ hanem az annak feltételéhez köthető, hogy a kibocsátó igazságügyi hatóság garantálja, hogy a terheltnek lehetősége lesz majd a kibocsátó államban az ügy újratárgyalását kérni, illetve a bírósági tárgyaláson jelen lenni.⁴¹⁵

IV.2.7. Kraaijenbrink-ügy

Ismételten az *ugyanazon cselekmény* fogalmának tisztázása volt az Európai Bíróság feladata a *Norma Kraaijenbrink ellen folytatott büntetőeljárás*⁴¹⁶ kapcsán.

Kraaijenbrink holland állampolgár a holland bíróság felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt Hollandiában elkövetett többrendbeli, kábítószer-kereskedelemből származó pénzösszegek megszerzése és kezelése miatt. Emellett azonban a belga bíróság ugyancsak szabadságvesztés büntetésre ítélte kábítószer-kereskedelemből származó pénzösszegek átváltása miatt.

Mindkét bíróság azt az álláspontot képviselte, hogy az előbbi módon szankcionált két bűncselekmény nem meríti ki az azonos cselekmény fogalmát, hiszen a kábítószer-kereskedelemből származó pénzösszegek átváltására irányuló cselekmények Belgiumban különálló bűncselekményeknek minősülnek, tekintet nélkül arra, hogy a

⁴¹³ C-288/05. sz. ügyben hozott ítélet. 56-57. és 64. pontok

⁴¹⁴ C-288/05. sz. ügyben hozott ítélet. 65. pont

⁴¹⁵ 2002/584/IB kerethatározat. 5. cikk 1. pont

⁴¹⁶ C-367/05. sz. Norma Kraaijenbrink ellen folytatott büntetőeljárásban 2007. július 18-án hozott ítélet. (EBHT 2007, p. I-06619) (Továbbiakban: C-367/05. sz. ügyben hozott ítélet.)

bűncselekményeket a terhelt egységes szándékkal követte-e el.⁴¹⁷ A Bíróság e kérdés vonatkozásában arra hívta fel a figyelmet, hogy csak abban az esetben alkalmazható a ne bis in idem elve, ha „*a történeti tényállás egymáshoz időben, térben és tárgyuk szerint elválaszthatatlanul kötődő cselekmények együttese*”.⁴¹⁸ Pusztán az tény, hogy az eljáró hatóság megállapítja, hogy a megvalósított cselekményeket szándékegység köti össze, nem eredményezi automatikusan, hogy ugyanazon cselekménynek kell tekinteni azokat. Az arra vonatkozó vizsgálat pedig, hogy megállapítható-e, hogy ugyanazon cselekményekről van szó, az összehasonlítandó tényállási elemek összességét tekintve, az eljáró nemzeti hatóságok feladata.⁴¹⁹

IV.2.8. Bourquain-ügy

*Klaus Bourquain ellen folytatott büntetőeljárásban*⁴²⁰ kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás keretében az Európai Bíróság részére feltett kérdés arra irányult, hogy vajon alkalmazható-e a ne bis in idem elve abban az esetben is, ha *olyan cselekmény miatt indult a terhelttel szemben büntetőeljárás, amely alapján egy másik szerződő államban már jogerősen elítélték, azonban ott a kiszabott büntetés soha nem is volt végrehajtható.*⁴²¹

Bourquain a francia idegenlégióban szolgált Algéria területén, ahonnan azonban megpróbált megszökni, s közben lelőtt egy ugyancsak német állampolgárságú másik idegenlégióst, aki meg akarta akadályozni a szökésben. A hadsereg állandó bírósága dezertálás és szándékos emberölés büntette miatt távollétében halálbüntetésre ítélte, amelyről Bourquain – miközben a Német Demokratikus Köztársaságba menekült – nem szerzett tudomást, ahogyan nem is lehetett végrehajtani azt. Majd időközben Franciaországban

⁴¹⁷ C-367/05. sz. ügyben hozott ítélet. 13-15. pontok

⁴¹⁸ C-367/05. sz. ügyben hozott ítélet. 28. pont

⁴¹⁹ C-367/05. sz. ügyben hozott ítélet. Rendelkező rész.

⁴²⁰ C-297/07. sz. Klaus Bourquain ellen folytatott büntetőeljárásban 2008. december 11-én hozott ítélet. (EBHT 2008, p. I-09425) (Továbbiakban: C-297/07. sz. ügyben hozott ítélet.)

⁴²¹ C-297/07. sz. ügyben hozott ítélet. 33. pont

közkegyelemben részesült az algériai háborúval kapcsolatban elkövetett valamennyi bűncselekmény elkövetője.

A Német Szövetségi Köztársaságban azonban szándékos emberölés büntette miatt eljárás indult vele szemben.⁴²² A német hatóság alapvetően arra hivatkozott, hogy a kiszabott büntetés, a francia eljárási szabályokra tekintettel soha nem volt végrehajtható, ugyanis az alapján, ha a terheltet távollétében ítélik el, akkor előkerülésekor részvételével az eljárást ismét le kell folytatni.⁴²³

Indokkal merült fel mindezek alapján az a kérdés, hogy tekintettel arra, hogy a kiszabott szankció sohasem volt végrehajtható, a cselekmény ennek eredményeként is ítélt dolognak minősül-e. A Bíróság pedig ebben az ügyben a ne bis in idem elv alkalmazhatósága mellett foglalt állást.⁴²⁴ Ítéletében egyrészt arra hivatkozott, hogy a ne bis in idem elv, illetve a Schengeni Végrehajtási Egyezmény 54. cikkének hatálya alól nincsenek kizárva a vádlott távollétében hozott ítéletek, illetve pusztán az a tény, hogy az eljárás újbóli megindítását vonta volna maga után a francia jog alapján, ha Bourquain a közkegyelem gyakorlása előtti időszakban előkerül, nem eredményezi azt, hogy a vele szemben hozott bűnösséget megállapító ítélet nem lenne jogerős határozat.⁴²⁵ Másrészt annak vizsgálata kapcsán, hogy „a büntetést többé nem lehet végrehajtani” feltétel fennáll-e akkor is, ha az első ítélettel kiszabott büntetést soha nem is lehetett közvetlenül végrehajtani, arra a következtetésre jutott, hogy indokolatlan lenne a francia jog sajátosságai miatt kizárni az elv alkalmazását, amely módon történő értelmezést a szabad mozgáshoz való jog érvényre juttatása is megkíván.⁴²⁶

⁴²² C-297/07. sz. ügyben hozott ítélet. 18-22. pontok

⁴²³ C-297/07. sz. ügyben hozott ítélet. 38. pont

⁴²⁴ C-297/07. sz. ügyben hozott ítélet. 52. pont

⁴²⁵ C-297/07. sz. ügyben hozott ítélet. 35-40. pontok

⁴²⁶ C-297/07. sz. ügyben hozott ítélet. 45-51. pontok

IV.2.9. Turanský-ügy

A *jogerős elbírálás* fogalmának tisztázását célozta a *Vladimir Turanský ellen folytatott büntetőeljárás*⁴²⁷ keretében az osztrák hatóság részéről az Európai Bírósághoz érkezett kérdés.

A büntetőeljárás alapjául Turanský-val szemben rablás alapos gyanúja szolgált. Azonban mivel a terhelt hazájában, a Szlovák Köztársaságban tartózkodott, így a szlovák hatóságokat az Osztrák Köztársaság kölcsönös bűnügyi jogsegély keretében⁴²⁸ a büntetőeljárás átvétele, lefolytatása érdekében megkereste. A szlovák hatóságok – míg az osztrák hatóság felfüggesztette eljárását – eleget téve ennek a jogsegély iránti megkeresésnek, büntetőeljárást indítottak ismeretlen elkövető ellen, amely procedúra során Turanskýt tanú minőségében hallgatták ki. A nyomozás eredményeként azonban vádemelésre nem került sor, ugyanis a szlovák nyomozó hatóság egyrészt a sértett és a tanú vallomásai alapján, bűncselekmény hiányára, másrészt pedig a cselekmény elévülésére hivatkozással megszüntette az eljárást. A határozatot az osztrák hatóságokkal is közölték, amely számára – tekintettel arra, hogy kétséggel fogadta a szlovák nyomozóhatóság büntetőeljárást megszüntető határozatát – kérdésesnek bizonyult, hogy vajon a cselekmény ítélt dolognak minősül-e, illetve van-e lehetősége korábban felfüggesztett eljárását folytatni,⁴²⁹ hiszen a szlovák hatóság határozatát még a büntetőeljárás vádemelést megelőző szakaszában hozta.⁴³⁰ Továbbá felhívta a figyelmet arra a kritériumra is, hogy a szlovák jogrend alapján, hasonló nemzeti ügyben a nyomozó hatóság vádemelést megelőző szakaszban hozott megszüntető határozata nem zárja ki véglegesen a büntetőjogi felelősségre

⁴²⁷ C-491/07. sz. Vladimir Turanský ellen folytatott büntetőeljárásban 2008. december 22-én hozott ítélet. (EBHT 2008, p. I-11039) (Továbbiakban: C-491/07. sz. ügyben hozott ítélet.)

⁴²⁸ Lásd: 1959. április 20-i Európai egyezmény a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről. Hazánkban kihirdette: 1994. évi XIX. törvény a Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvének kihirdetéséről. (Továbbiakban: Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezmény.) 21. cikk

⁴²⁹ C-491/07. sz. ügyben hozott ítélet. 17-25. pontok

⁴³⁰ C-491/07. sz. ügyben hozott ítélet. 30. pont

vonás lehetőségét, s ennek következtében nem is képezi akadályát ugyanazon cselekmény vonatkozásában további eljárás lefolytatásának.⁴³¹

Mindezen feltételekre, különösen a szlovák nemzeti jogrend előbb említett specifikumára tekintettel, a Bíróság azt a következtetést vonta le, hogy adott ügyben a ne bis in idem elve, illetve az arra való hivatkozás nem bír létjogosultsággal.⁴³²

⁴³¹ C-491/07. sz. ügyben hozott ítélet. 40. pont

⁴³² C-491/07. sz. ügyben hozott ítélet. 45. pont

V. FEJEZET

A POZITÍV JOGHATÓSÁGI ÖSSZEÜTKÖZÉS PROBLEMATIKÁJA

V.1. A joghatósági összeütközés rendezésére irányuló törekvések

A *ne bis in idem* elv uniós szinten való érvényesülésének, illetve gyakorlatban való alkalmazásának vizsgálatát követően, úgy vélem elengedhetetlen a pozitív joghatósági összeütközés problematikáját is górcső alá venni. Hiszen a nemzetközi, határokon átnyúló büntetőügyek bonyolult jellege, illetve számuk folyamatos növekedése, gyakran veti fel ezt a kérdéskört, azaz, hogy ugyanazon cselekmény miatt több tagállamban is folyik eljárás. Ez pedig azon túl, hogy – amennyiben valamely tagállam a cselekményt már jogerősen elbírálta – a *Schengeni Végrehajtási Egyezményben*⁴³³ deklarált *kétszeres eljárás tilalmát* sérti, számos egyéb negatív következménnyel jár. Ide sorolandó például az eljárásban résztvevő felek szabad mozgáshoz való jogának korlátozása, ugyanis előfordulhat, hogy több országban is személyes megjelenésre kötelezik a vádlottakat vagy tanúkat, amely a vonatkozásukban alapvető joguk korlátozásán túl mind gazdasági, mind pedig lelki megterheléssel is jár. Ennek a kérdésnek a rendezése mindenképpen sürgős feladatnak tekinthető.

A Schengeni Végrehajtási Egyezmény a *ne bis in idem* elvet ugyan deklarálja, s alkalmazását kötelezővé teszi, azonban alapvetően a már jogerős határozattal elbírált cselekményekre vonatkozik,⁴³⁴ s nem rendezi a joghatóság és az eljárás már korábbi szakaszában felmerülő párhuzamos eljárások kérdéskörét.⁴³⁵

⁴³³ Schengeni Végrehajtási Egyezmény. 54-58. cikk

⁴³⁴ Lásd: „IV. A *ne bis in idem* alkalmazásának gyakorlati kérdései az Európai Unióban.” című fejezetet.

⁴³⁵ Zöld könyv a büntetőeljárásokban előforduló joghatósági összeütközésekről és a *ne bis in idem* elvről. COM (2005) 696 végleges. (Továbbiakban: COM (2005) 696 végleges.) 1. Háttér

A joghatóság rendezésére vonatkozó igény részben a Bizottság által 2005-ben előterjesztett, *a büntetőeljárásokban előforduló joghatósági összeütközésekről és a ne bis in idem elvéről készített Zöld könyvben* is tetten érhető, amely alapvetően a megalkotásakor fennálló helyzet leírását, illetve javaslatok megfogalmazását célozta. A Bizottság úgy ítélte meg, hogy pusztán a ne bis in idem elv alkalmazása nem tekinthető elegendőnek. A Schengeni Végrehajtási Egyezmény előírja, hogy „*ha egy Szerződő Fél egy személyt bűncselekmény elkövetésével gyanúsít, és az illető Szerződő Fél illetékes hatóságai szerint alaposan feltehető, hogy a gyanúsítás ugyanazokkal a cselekményekkel kapcsolatos, amelyek tekintetében az illető személyt egy másik Szerződő Félnél büntetőeljárás során már jogerősen elítélték, ezek a hatóságok – ha szükségesnek látják – a vonatkozó információk érdekében megkeresik annak a Szerződő Félnak az illetékes hatóságait, amelynek területén már határozatot hoztak.*”⁴³⁶ Ez a rendelkezés a gyakorlatban azonban mégsem elegendő ahhoz, hogy ténylegesen kiküszöbölje a kétszeres, párhuzamos eljárások lehetőségét.⁴³⁷ Ezen túl véletlenszerű és önkényes következményeket eredményezhet azáltal, hogy egyéb tényezőket figyelmen kívül hagyva, annak a tagállamnak a joghatóságát részesíti előnyben, amelyik korábban tudott határozatot hozni az adott ügyben. További érvként/ellenérvként pedig az szolgál, hogy az elv alkalmazása alóli kivételek meglehetősen nagy számban állnak fenn.⁴³⁸

Ennek a szituációnak a rendezése érdekében a Bizottság egy olyan mechanizmus kialakítását javasolta, amely konkrétan meghatározná azt a tagállamot, amely az adott ügyben eljárásra jogosult. Ez a törekvése pedig egyrészt a *kölcsönös elismerés elvének* érvényesüléséhez is hozzájárulna,

⁴³⁶ Schengeni Végrehajtási Egyezmény 57. cikk (1) bekezdés

⁴³⁷ Commission staff working document. Annex to the Green paper on conflicts of jurisdiction and the principle of ne bis in idem in criminal proceedings. SEC (2005) 1767. 5.1. Pre-conditions.

⁴³⁸ Lásd: TRACOGNA, *Clara*: Ne Bis In Idem and Conflicts of Jurisdiction in the European Area of Liberty, Security and Justice. In: Lex et Scientia International Journal. Judicial Series. No XVIII, Vol. 2, December 2011. 55-71. o. 56. o.

másrészt mind a *Hágai Programmal*,⁴³⁹ mind pedig a *kölcsönös elismerés elvének alkalmazására vonatkozó intézkedési programmal*⁴⁴⁰ is összhangban állna.

Egy ilyen eljárási mechanizmus kialakíthatóságát a Bizottság két kritérium teljes körű érvényesüléséhez kötötte. Az egyik az *információcsere megvalósulása*, amely arra irányul, hogy a tagállamok illetékes hatóságai kölcsönösen értesítik egymást az esetlegesen mindkét tagállam joghatóságába tartozó büntetőeljárásokról, illetve az azokban született határozatokról. Egy olyan nyilvántartás kialakítása, amely a folyamatban lévő büntetőeljárásokat rögzíti az Európai Unióban megoldhatná ezt a problémát, azonban lehetősége pusztán teoretikusnak tekinthető, ugyanis a gyakorlatban történő megvalósítását számtalan korlát, nehézség ellehetetleníti. Az információ szolgáltatására vonatkozó kötelezettség meghatározása azonban egy ilyen nyilvántartás hiányát kiküszöbölendő módon, járható útnak minősülne.⁴⁴¹

A másik feltétel pedig, – tekintettel arra, hogy a tagállamok jogrendszerei javarészt a legalitás elvén nyugszanak, s amely alapján a bíróságnak, az ügyésznek és a nyomozó hatóságnak kötelessége, hogy meghatározott feltételek esetén a büntetőeljárást megindítsa, illetőleg az eljárást lefolytassa,⁴⁴² – lehetővé tenne bizonyos mértékű eltérést a *legalitás elvétől*, vagy ha a törvényesség kritériumának az is megfelelné, ha valamely, másik tagállam illetékes hatósága indít büntetőeljárást az adott ügyben.⁴⁴³

⁴³⁹ Hágai program: a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének erősítése az Európai Unióban. 3.3. Igazságügyi együttműködés büntetőügyekben.

⁴⁴⁰ Lásd: Programme of measures to implement the principle of mutual recognition of decisions in criminal matters. Különösen:

2.3. pont: A másik tagállamban történő vádemelés figyelembe vételéről.

11. intézkedés: A nemzeti vádhatóságok közötti koordináció megteremtéséről.

⁴⁴¹ Commission staff working document. Annex to the Green paper on conflicts of jurisdiction and the principle of ne bis in idem in criminal proceedings. SEC (2005) 1767. 5.2. Creating a „duty to inform”.

⁴⁴² Lásd: 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról. 6. § (1) bekezdés

⁴⁴³ COM (2005) 696 végleges. 2. A joghatóság megválasztására szolgáló mechanizmus kialakítása. 2.1. Előfeltételek.

A *joghatóság meghatározására irányuló eljárást* a Bizottság egy háromlépcsős folyamatként alakított ki,⁴⁴⁴ melyhez opcionális jelleggel egy további kapcsolódhatna. Az első szakasz lényegi elemét alapvetően a *tájékoztatás, informálás* képezné. A tájékoztató fél az a tagállam, amely egy olyan cselekmény alapján kíván büntetőeljárást indítani, amely egy másik tagállamhoz is kapcsolódhat. A tájékoztató fél ez alapján megfelelő határidő betartása mellett jelzi, hogy kíván-e ugyancsak eljárást kezdeményezni. Amennyiben nemleges válasz érkezik, úgy a tájékoztató hatóság minden egyéb feltétel és konzultáció nélkül, egyedülként jogosult lenne az eljárásra, illetve abban határozat meghozatalára.

Amennyiben igenlő választ kap, úgy a második fázis, azaz a *konzultáció, illetve megbeszélés* venné kezdetét. Hatékonyságát részben kötelező jellege biztosítaná, részben pedig az, hogy ennek segítségével a tagállamok megoszthatnák álláspontjaikat,⁴⁴⁵ hiszen lényegi eleme, hogy az érintett tagállamok közvetlenül, közösen, szükség esetén az Eurojust vagy egyéb uniós szerv részvétele mellett, megvitassák, hogy hol a legcélszerűbb az eljárás lefolytatása, valamint erre vonatkozóan véleményt nyilvánítsanak. Ha az érintett tagállamoknak sikerül megállapodást kötni, úgy míg az egyik eljárást kezdeményez, addig a másik eljárását saját nemzeti szabályai alapján felfüggeszti vagy megszünteti. A Bizottság az egyezség megkötéséhez egy *mintadokumentum* kialakítását ösztönzi, amelyhez kapcsolódóan azonban még külön szükséges rendezni annak felmondási opcióit is új, addig ismeretlen körülmények felmerülése esetén.

A harmadik lépésre akkor kerülhetne sor, amennyiben a konzultáció eredménytelen, a tagállamoknak nem sikerül megállapodásra jutni. Ez a fázis gyakorlatilag egy *közvetítői szerepet* töltene be, melynek feladata strukturált párbeszéd útján, esetlegesen egy közvetítő szerv – az Eurojust – bevonásával

⁴⁴⁴ PÎRNUȚĂ, Oana-Andreea – ARSENI, Alina-Adriana: Ne bis in idem – A principle of paramount importance in the European Union area of freedom, security and justice. In: Review of the Air Force Academy. Vol. 18, Issue 1, 2011. 121-126. o. 124. o.

⁴⁴⁵ Commission staff working document. Annex to the Green paper on conflicts of jurisdiction and the principle of ne bis in idem in criminal proceedings. SEC (2005) 1767. 5.3. Creating a „duty to enter into discussions”.

az érdekek tárgyilagos egyeztetése, majd egyetértés kialakítása. A mechanizmus előnyeként a Bizottság a megállapodás megkötésének gyorsaságát emelte ki, amelynek elmaradása esetén a *ne bis in idem* elve továbbra is alkalmazható lenne.

Opcionális jelleggel kapcsolódó szakasz a konzultációk és vitarendezés hosszú távú eredménytelensége esetén egy *uniós szerv bevonása*, amely abban a kérdésben foglal állást, hogy mely tagállam eljárása lenne a leginkább indokolt. Ehhez azonban egy új szerv felállítására lenne szükség, ugyanis a Bizottság álláspontja alapján a közvetítői, továbbá a kötelező erejű határozatot hozó szerv szerepének összeegyeztethetősége nehézségekbe ütközik.⁴⁴⁶

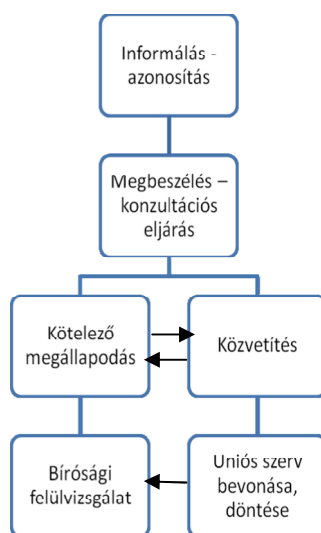
A fentebb bemutatott, részletezett mechanizmus a *büntetőeljárás tárgyalás előtti szakaszában* az illetékes bűnüldöző hatóságok közötti konzultáción alapulna, amely során azonban egyéb szempontokra, így az érintett személyek jogaira, illetve a joghatóság kérdésében született megállapodás bírósági felülvizsgálatára is figyelemmel kell lenni. A nemzeti bíróságok feladata annak eldöntése, hogy a joghatóság kérdésének az érintett felekkel történő megvitatása veszélyezteti-e a büntetőeljárást vagy sérti-e a tanúk, így a sértettek jogait. Amennyiben ilyen tényező nem áll fenn, úgy az eljárással érintettek tájékoztatása a joghatóság kérdésében hozott döntésről a vádirat bírósághoz történő továbbításával egy időben történne.

A nemzeti bíróságok *felülvizsgálják* a joghatóság kérdésében hozott döntést, figyelemmel arra, hogy az előzetes eljárás keretében tekintettel voltak-e az ésszerűség és tisztességes eljárás követelményeire. A felülvizsgálat alapján a bíróság jogosult lenne a joghatóság elutasítására vagy értelmezési kérdés esetén az ügy előzetes döntéshozatali eljárásra való utalására az Európai Bíróság elé.

A joghatóság kérdésében hozott döntés bírósági felülvizsgálata további két esetben merülhetne fel. Az egyik, amennyiben az eljárással érintett felek

⁴⁴⁶ COM (2005) 696 végleges. 2. A joghatóság megválasztására szolgáló mechanizmus kialakítása. 2.2. Eljárás.

arra vonatkozó kérelmet nyújtanak be. Míg a másik, ha a döntést valamely uniós szerv hozta. Ez utóbbi esetben természetesen a döntés nemzeti szerv által történő felülvizsgálata nem megoldható, így az Európai Bíróság eljárása lenne indokolt, azonban kompetenciája jelenleg ilyen kérdésekre nem terjed ki.⁴⁴⁷



1. ábra: A hatóság kijelölésének menete⁴⁴⁸

A kijelölési mechanizmuson túl a Bizottság javaslatot tett a „vezető” tagállam meghatározására is, amely azt a célt szolgálná, hogy az azonos ügyben már folyamatban lévő eljárásokat egyetlen tagállamban egyesítsék. Ezalatt pedig a többi tagállam az eljárást felfüggesztené. Ezt a lehetőséget az is indokoltá tenné, hogy az eljárás kezdeti szakaszában, illetve annak megindításakor nem minden esetben lehet egyértelműen és teljes bizonyossággal eldönteni, hogy hol a legcélszerűbb azt lefolytatni. A Bizottság úgy fogalmaz, hogy a felmerült tények alapján lehet abban a kérdésben állást foglalni, hogy melyik tagállam minősül vádemelés szempontjából a legalkalmasabbnak. Ebből egyértelműen arra

⁴⁴⁷ COM (2005) 696 végleges. 2. A joghatóság megválasztására szolgáló mechanizmus kialakítása. 2.3. Az egyén szerepe és a bírósági felülvizsgálat.

⁴⁴⁸ Commission staff working document. Annex to the Green paper on conflicts of jurisdiction and the principle of ne bis in ide min criminal proceedings. SEC (2005) 1767. 5.3. 30. o.

következtethetünk, hogy ismételten egy olyan dokumentum megalkotásáról van szó, amely leginkább a vádhatóság érdekeit tartja szem előtt, megfelelkezve a védelem álláspontjáról.⁴⁴⁹ Párhuzamos eljárások esetén pedig ugyancsak az lenne a meghatározó kritérium az eljárás helyének megválasztásában, ami a leginkább kedvező a vádemelés szempontjából, így a feljelentés vagy vádirat bíróság részére történő továbbításakor. Tisztázatlan marad ugyanakkor az, hogy a joghatóság és a „vezető” tagállam kijelölésére vonatkozó procedúra pusztán a közvádra üldözendő bűncselekmények esetén merülhet-e fel. Ugyanis véleményem szerint a feljelentésnek a nemzeti bíróság részére történő benyújtása azt a látszatot keltheti, hogy magánvádas eljárásokra is kiterjesztendő a joghatóság fentebb vázolt kiválasztásának mechanizmusa. Ennek megemlítése azonban elmarad, így mindenképpen kérdéses területként értékelhető, tekintettel arra is, hogy amennyiben igen, úgy nyilván nem bírna jelentőséggel a bűnüldöző hatóságok közötti előzetes konzultáció a joghatóság kérdésében, illetve az egyes tagállamok magánvádas bűncselekmények körére, illetve az eljárás menetére vonatkozó szabályai is sok tekintetben eltérőek. Felvetődhet az az álláspontom szerint elvetendő megoldás is, hogy a sértettet a konzultáció lefolytatására jogosult hatóságként kell majd értékelnünk.

A tájékoztatási és konzultációs folyamatnak mindenképpen a „vezető” tagállam kijelölése előtt kell megtörténnie, figyelemmel arra, hogy egyik érdekelt tagállamban se kerüljön sor azok lezárásáig feljelentés vagy vádirat benyújtására a nemzeti bíróság részére. Az elsőbbségi szabály nem eredményezné közvetlenül azt, hogy azon érdekelt tagállamok, amelyek nem „vezető” tagállamként kerültek kijelölésre, az eljárásból teljes mértékben kimaradnának, szerepüket elvesztenék. Támogatásuk, illetve eljárásban való részvételül továbbra is biztosított lenne.⁴⁵⁰

⁴⁴⁹ A konzultációs eljárás lezárásáig sem a terhelt, sem pedig védője nem vesz részt a joghatóság kiválasztásának eldöntésére irányuló eljárásban. Lásd: *TRACOGNA, Clara*: i.m. 56. o.

⁴⁵⁰ COM (2005) 696 végleges. 2. A joghatóság megválasztására szolgáló mechanizmus kialakítása. 2.4. A vezető tagállam büntetőeljárásai elsőbbsége.

A kijelölési mechanizmuson, illetve az elsőbbségi szabály alkalmazásán túl azonban a Bizottság álláspontja szerint szükség van egy olyan kritériumrendszer kialakítására, amelyben rögzített szempontok alapján történne a jogosult tagállam, hatóság megállapítása. Ezeknek a kritériumoknak a mérlegelése objektív tényezők szem előtt tartását teszi lehetővé. Ilyen lenne például a „*bűncselekmény elkövetésének helye, a gyanúsítottal vagy a vádlottal kapcsolatos kritériumok,*⁴⁵¹ *az áldozatok érdekei,*⁴⁵² *az állami érdekekhez kapcsolódó és bizonyos további, az eljárás hatékonyságára és gyorsaságára vonatkozó*” szempontok. Ezt követően kerülhetne sor prioritizálásukra, súlyozásukra, amelyeket uniós jogi eszközben rögzítenének. Mindez azonban természetesen az ésszerűség és a tisztességes eljárás követelményének tiszteletben tartása mellett valósulna meg.⁴⁵³

A joghatóság kijelölésének kérdése szorosan kapcsolódik a *ne bis in idem elv* érvényesüléséhez, illetve amennyiben az előzőkben bemutatott szabályok tényleges alkalmazására kerülne sor és az a tagállamok számára kötelező érvényű jogi normában öltene testet, milyen módosításokat igényelne. A Bizottság három kérdéskört vetett fel. Elsőként azt, hogy a *ne bis in idem elv* kapcsán szükség lenne annak tisztázására, hogy mi minősül ugyanazon cselekménynek, illetve az mely határozattípusok esetén érvényesítendő. Mindkét kérdés tekintetében az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárások keretében több ízben magyarázta ezeket a

⁴⁵¹ Ilyen kritérium lehet például a gyanúsított vagy vádlott állampolgársága, lakóhelye, tartózkodási helye, fogva tartásának helye, vagy ha más tagállamban már folyik ellene eljárás. Lásd részletesen: Commission staff working document. Annex to the Green paper on conflicts of jurisdiction and the principle of *ne bis in idem* in criminal proceedings. SEC (2005) 1767. 9.2. Criteria relating to the suspect or defendant.

⁴⁵² Az áldozatok jogi és természetes érdekei az eljárásban való részvételre, amelyet több uniós dokumentum is rendez, például: A Tanács kerethatározata (2001. március 15.) a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról. HL L 82., 2001.3.22., 1-4. o. Lásd: Commission staff working document. Annex to the Green paper on conflicts of jurisdiction and the principle of *ne bis in idem* in criminal proceedings. SEC (2005) 1767. 9.3. Victims' interests.

⁴⁵³ COM (2005) 696 végleges. 2. A joghatóság megválasztására szolgáló mechanizmus kialakítása. 2.5. Releváns kritériumok.

fogalmakat.⁴⁵⁴ Másodsorban kérdéses, hogy szükség van-e még továbbra is annak a feltételnek a rögzítésére, hogy a ne bis in idem elve pusztán akkor alkalmazható, ha „*a büntetést már végrehajtották, végrehajtása folyamatban van, vagy az ítélet meghozatalának helye szerinti Szerződő Fél jogszabályainak értelmében azt többé nem lehet végrehajtani.*”⁴⁵⁵ Ugyanis a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben a határon átnyúló végrehajtás javarészt a kölcsönös elismerés elvén nyugvó uniós jogi eszközök útján valósul meg, így ez a kikötés a Bizottság – általam is helyesnek vélt – álláspontja szerint idejétmúltnak tekinthető. Harmadrészt a ne bis in idem elv alkalmazása alóli kivételek⁴⁵⁶ léte is vitatható egy olyan térségben, ahol a joghatóság meghatározásának szempontjai és menete kiforrott és teljes körű.⁴⁵⁷

A Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezen szabályok érvényesülése lehetőséget teremtene a kölcsönös elismerés elvének szélesebb körű alkalmazására oly módon, hogy csökkenti azon okok körét, amelyek alapján a tagállamok megtagadhatják a másik tagállam hatósága által hozott határozatok végrehajtását.⁴⁵⁸

2006-ban, röviddel a Zöld könyv megjelenését követően, az *AGIS-program* keretében – amelyben hazánk részéről Prof. Dr. Farkas Ákos vett részt – kidolgozott tanulmányban a joghatóság kiválasztásának egy másik alternatívája került kidolgozásra. Ez lényegében a kölcsönös elismerés elve térhódítása helyett egy „*határokon átnyúló eljárási egység*” kialakításának

⁴⁵⁴ Lásd részletesen: „*VI. A ne bis in idem elv alkalmazásának gyakorlati kérdései az Európai Unióban.*” című fejezetet.

⁴⁵⁵ Schengeni Végrehajtási Egyezmény 54. cikk

⁴⁵⁶ Lásd részletesen: Schengeni Végrehajtási Egyezmény 55. cikk, amely szerint bármely Szerződő Fél kinyilváníthatja, hogy a ne bis in idem elvét magára nézve nem tekinti kötelezőnek akkor:

„*a) ha a külföldi ítélettel elbírált cselekmény részben vagy egészben a saját területén történt; az előbbi esetben azonban ez a kivétel nem alkalmazható, ha a cselekmény részben annak a Szerződő Félnek a területén történt, ahol az ítéletet meghozták;*

b) ha a külföldi ítélettel elbírált cselekmény az illető Szerződő Fél nemzetbiztonságát vagy hasonló lényeges érdekeit sértő bűncselekménynek minősül;

c) ha a külföldi ítélettel elbírált cselekményt az illető Szerződő Fél tisztviselője hivatali kötelezettségeinek megsértésével követte el.”

⁴⁵⁷ COM (2005) 696 végleges. 3. A ne bis in idem elve.

⁴⁵⁸ COM (2005) 696 végleges. 4. A kölcsönös elismerés elvének megerősítése.

szükségességére hívta fel a figyelmet. Hangsúlyozta annak szerepét, hogy már az eljárás nyomozási szakaszában kijelölésre kerüljön az eljárásra jogosult tagállam mint „nyomozó tagállam”, amelynek nemzeti szabályai alapján kell az eljárást is lefolytatni. Ebben a folyamatban, illetve magának a joghatóságnak a kijelölésében az Eurojust, valamint Eurodefence⁴⁵⁹ intézménye jutna kiemelt szerephez. Amennyiben több tagállam is érdekelt a büntetőeljárás lefolytatásában, úgy szintén meghatározott kritériumok szem előtt tartása mellett történne a joghatóság kiválasztása. Ezek a szempontok: a bűncselekmény elkövetésének helye, a kár vagy veszteség keletkezésének helye, a terhelt lakóhelye, a bizonyítékok fellelhetőségének helye. Ezek egyben egy sorrendet is jelentenek. Így csak ha a bűncselekményt több tagállam területén követték el, abban az esetben kell figyelembe venni a kár vagy veszteség keletkezésének helyét. A döntés ellen a vádemelésig a terhelt az Európai Bírósághoz jogosult jogorvoslattal élni. A terheltet és a tanúkat lehetőség szerint abban a tagállamban kell kihallgatni, ahol éppen tartózkodnak. Ezzel is garantálva számukra azt, hogy ha a nem lakóhelyük szerinti tagállamban folya az eljárás, az ne jelentsen indokolatlan megterhelést számukra.⁴⁶⁰

Véleményem szerint ennek a modellnek az előnye, s a jelenlegi szabályozáshoz képest is óriási előrelépése, hogy egy olyan keretrendszer biztosít, amely alapján az eljárás lefolytatására jogosult tagállam egyértelműen, pontosan kijelölhető. Amennyiben ezek alapján a tagállamok mégsem tudnak megállapodni, vagy a megállapodást az Eurodefence nem tartja megfelelőnek, úgy a döntés lehetősége az Eurojust kezében van. Emellett a védelemhez való, valamint a terhelti jogok érvényesülését is biztosítja az Eurodefence intézményével, továbbá a döntéssel szembeni jogorvoslati lehetőség révén.

⁴⁵⁹ A tanulmány egy új központi intézmény, az Eurodefence felállítására is javaslatot tesz. Feladata alapvetően a határokon átnyúló bűncselekmények miatt indult eljárásokban a terhelti jogok védelmének biztosítása. Lásd részletesen: „XIV. Záró gondolatok – *de lege ferenda* javaslatok.” című fejezetet.

⁴⁶⁰ Das transnational Strafverfahren. In: SCHÜNEMANN, Bernd (szerk.): Ein Gesamtkonzept für die europäische Strafrechtspflege. Carl Heymanns Verlag, Köln – Berlin – München, 2006. 4-17. o.

V.2. A joghatóság kijelölésére vonatkozó hatályos szabályozás

A joghatóság kérdésének rendezése alapvetően arra a problémakörre fókuszál, amikor ugyanazon személlyel szemben, ugyanazon cselekmények miatt, különböző tagállamokban, párhuzamosan van büntetőeljárás folyamatban, amely több tagállamban is jogerős határozat meghozatalát eredményezheti, tehát lényegében a ne bis in idem elv megsértéséhez vezető eseteket igyekeznek kiküszöbölni.⁴⁶¹ Ez különösen abban az esetben fordulhat elő, ha az egyik tagállam extraterritoriális joghatóság, míg egy másik tagállam az állampolgársági elv alapján kívánja elbírálni ugyanazt a cselekményt.

Ezért nagyon fontos, hogy az azonos cselekmények tekintetében, egyazon személy ellen büntetőeljárást folytató tagállamok hatóságai megállapodásra tudjanak jutni az eset összes körülményének mérlegelését követően az eljárások egyetlen joghatóság alá történő összevonásáról, amely folyamatos és produktív kapcsolattartást és információáramlást feltételez.⁴⁶² Ezeknek a szituációknak a rendezésére vonatkozó iránymutatást az *Európai Unió működéséről szóló szerződésben* is felfedezhetünk, amely egyrészt utal a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségen belüli, eltérő tagállami jogrendszerekre és jogi hagyományokra,⁴⁶³ azonban ettől függetlenül szükségesnek ítéli meg a tagállamok közötti joghatósági összeütközések megelőzését és rendezését.⁴⁶⁴ Emellett pedig az Eurojustot felhatalmazza arra, hogy az Európai Parlament és a Tanács rendelete alapján az igazságügyi együttműködés erősítése, így joghatósági összeütközések feloldása ügyében is eljárjon.⁴⁶⁵

⁴⁶¹ A Tanács 2009/948/IB kerethatározata (2009. november 30.) a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos, büntetőeljárások során felmerülő összeütközések megelőzéséről és rendezéséről. HL L 328., 2009.12.15., 42-47. o. (Továbbiakban: 2009/948/IB kerethatározat) (3) Preambulum-bekezdés

⁴⁶² Az Európai Unió Tanácsa. Magyarázó jelentés. A Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felmerülő joghatósági összeütközések megelőzéséről és rendezéséről. Council Document 5208/09, ADD 2, Brussels, 20 January 2009.

⁴⁶³ EUMSZ. 67. cikk (1) bekezdés (EKSz. korábbi 61. cikke és az EUSz. korábbi 29. cikke)

⁴⁶⁴ EUMSZ. 82. cikk (EUSz. korábbi 31. cikke)

⁴⁶⁵ EUMSZ. 85. cikk (1) bekezdés c) pont

A joghatósági összeütközések feloldására a Tanács a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos, büntetőeljárások során felmerülő összeütközések megelőzéséről és rendezéséről szóló kerethatározatában ad iránymutatást.

A Tanács eredeti tervezete alapján a kerethatározat két körülmény fennállása esetén kíván hatékony segítséget nyújtani. Így egyrészt akkor, ha egy tagállam hatósága egy konkrét cselekménnyel kapcsolatban büntetőeljárást folytat, s azt szeretné megtudni, hogy ugyanazon cselekménnyel kapcsolatban már más tagállamokban is folyamatban van-e eljárás. Míg a második esetkör arra fókuszál, amikor egy tagállam hatósága már büntetőeljárást folytat egy konkrét cselekménnyel kapcsolatban, s ekközben szerez információt arról, hogy más tagállamok hatóságai is folytatnak eljárást ugyanazon ügy kapcsán.⁴⁶⁶

Ezt a célkitűzést, s közvetett módon hatékonyabb, szorosabb együttműködést kíván megvalósítani a tagállamok büntetőeljárást folytató illetékes hatóságai között⁴⁶⁷ a Tanács kerethatározatában, amelynek előzményei, azaz a joghatósági összeütközés rendezésének szükségessége már a Hágai Programban is felmerült.⁴⁶⁸ A ne bis in idem elv megsértését eredményező helyzetek elkerülésén túl, bármilyen olyan tényleges megoldásra vonatkozó konszenzus elérését is célozza, amelynek célja a párhuzamos eljárások⁴⁶⁹ hátrányos következményeinek a megelőzése. A kerethatározat megalkotása az Európai Unió Tanácsának javaslatán, valamint a Cseh

⁴⁶⁶ Az Európai Unió Tanácsa. Javaslat: A Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felmerülő joghatósági összeütközések megelőzéséről és rendezéséről. Council Document 5208/09, 20 January 2009. (5) Preambulum-bekezdés

⁴⁶⁷ 2009/948/IB kerethatározat. 1. cikk (1) bekezdés

⁴⁶⁸ Lásd: *Hágai Program*: III. Konkrét Iránymutatások. 3. A jog érvényesülésének megerősítése. 3.3. Igazságügyi együttműködés büntetőügyekben. „*A büntetőeljárások hatékonysága növelésének érdekében – a megfelelő igazságszolgáltatás biztosítása mellett – különös figyelmet kell fordítani annak lehetőségére, hogy a határokon átnyúló, többoldali ügyekben a büntetőeljárás egy tagállamban koncentrálódjon.*”

⁴⁶⁹ A párhuzamos eljárás fogalma kiterjed a tárgyalást megelőző eljárási, illetve a tárgyalási szakaszra egyaránt.

Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, a Svéd Királyság és a Szlovák Köztársaság kezdeményezésén alapult.⁴⁷⁰

A *kerethatározat hatálya* – a tagállamokkal folytatott konzultáció eredményeként – elfogadásáig jelentős változáson, módosításokon ment keresztül, melynek eredményeként a végleges változatába pusztán a *ne bis in idem* elvét sértő szituációk kerültek,⁴⁷¹ azok az eljárások, amelyek ugyanazon személyek, ugyanazon cselekményére vonatkoznak.⁴⁷² Mellőzve ezzel azt a kezdeti szándékot, miszerint *bis in idem* esetektől eltérő ügyekre is alkalmazandó legyen a vázolt megoldás. Ilyennek tekinthető például, ha két vagy több tagállamban büntetőeljárás van folyamatban különböző személyeket érintő, azonban ugyanazon vagy kapcsolódó cselekményekre vonatkozóan, illetve ugyanazon bünszervezetre tekintettel.⁴⁷³

A kerethatározat egyrészt a tagállamok illetékes hatóságai közötti *kapcsolatfelvételi eljárást*, másrészt pedig a *párhuzamos eljárás lefolytatásában* résztvevő tagállamok illetékes hatóságai közötti *információcserét* rendezi olyan konszenzus elérése érdekében, amely a hátrányos következmények leküzdését szolgálja.⁴⁷⁴

Az illetékes hatóságok meghatározása tekintetében az egyes tagállamok számára két alternatíva áll rendelkezésre. Egyrészt az ilyen kérdésekben kapcsolatfelvétel célból eljárni jogosult hatóságokat a tagállamok a Tanács Főtitkársága részére jelzik, illetve kijelölhetnek egy vagy több központi

⁴⁷⁰ A Cseh Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, a Svéd Királyság és a Szlovák Köztársaság kezdeményezése a büntetőeljárásokban előforduló joghatósági összeütközések megelőzéséről és rendezéséről szóló 2009/.../IB tanácsi kerethatározatra vonatkozóan. HL C 39., 2009.2.18., 2-14. o.

⁴⁷¹ Az Európai Unió Tanácsa. Javaslat – A Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felmerülő joghatósági összeütközések megelőzéséről és rendezéséről. 2009. április 6. Council Document 8338/09

⁴⁷² 2009/948/IB kerethatározat. 2. cikk (1) bekezdés a) pont

⁴⁷³ Az Európai Unió Tanácsa. Tervezet – A Tanács nyilatkozata a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos összeütközések megelőzéséről és rendezéséről szóló kerethatározatra vonatkozóan (a *bis in idem* esetektől eltérő ügyek). 2009. május 20. Council Document 10225/09 COPEN 95.

LUCHTMAN, Michiel: i.m. 80. o.

⁴⁷⁴ 2009/948/IB kerethatározat. 2. cikk

hatóságot is, amelyek feladata kiterjed az információ iránti kérelmek adminisztratív célú továbbítására, fogadására, valamint segítségnyújtásra a konzultációs eljárásban illetékes hatóságok részére.⁴⁷⁵

Az információcsere abban az esetben valósul meg, ha valamely tagállam illetékes hatósága ésszerű okok alapján azt feltételezi, hogy egy másik tagállamban párhuzamosan eljárás folyik. Ennek kiderítése céljából kapcsolatba lép a másik tagállam illetékes hatóságával, illetve ha feltételezése ténylegesen beigazolódik, konzultációs eljárást kezdeményez.⁴⁷⁶

Fontos megjegyezni, hogy a kapcsolatfelvétel nem pusztán lehetőség a tagállamok számára a ne bis in idem sérelmére vonatkozó, tudomására jutott információk alapján, hanem kötelezettségként is jelentkezik. A megkeresésben szükséges megjelölnie az illetékes hatóság elérhetőségét, a büntetőeljárások tárgyát képező cselekményeket, valamint azok körülményeinek leírását, a terhelt és a sértett személyazonosító adatait, a büntetőeljárás állását, illetve annak tényét, hogy a terhelt előzetes letartóztatás vagy őrizetbe vételére hatálya alatt áll, amely opcionális jelleggel, további információkkal kiegészíthető.⁴⁷⁷

A megkeresésen túl a *válaszadás is kötelezettségként* merül fel. Eszerint a megkeresett hatóság tájékoztatja a megkereső hatóságot arról, hogy párhuzamos eljárás van-e folyamatban. Erre konkrét határidő nincs, annak ellenére, hogy az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottsága 30 napos határidőt javasolt.⁴⁷⁸ Pusztán annyi szerepel, hogy a válaszadásra a megkereső hatóság által megjelölt ésszerű határidőn belül, illetve indokolatlan késedelem nélkül sort kell keríteni. Abban az esetben pedig, ha a terhelt személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés hatálya alatt áll, úgy a megkeresést sürgős esetként kell kezelni. Amennyiben a

⁴⁷⁵ 2009/948/IB kerethatározat. 4. cikk

⁴⁷⁶ 2009/948/IB kerethatározat. 5. cikk (1) bekezdés

⁴⁷⁷ 2009/948/IB kerethatározat. 8. cikk (1) és (2) bekezdések

⁴⁷⁸ Az Európai Parlament jogalkotási állásfoglalás-tervezete. Jelentés a Cseh Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, a Szlovák Köztársaság és a Svéd királyság által előterjesztett, a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos, büntetőeljárások során felmerülő összeütközések megelőzéséről és rendezéséről szóló 2009/.../IB tanácsi kerethatározat elfogadására irányuló kezdeményezésről (8535/2009 – C7-0205/2009 – 2009/0802(CNS)) Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság. Módosítás 10.

megkeresésben megjelölt határidő teljesítésére nincs lehetőség, úgy a megkeresett hatóság tájékoztatást ad annak okáról, illetve megjelöli a kérés teljesítéséhez szükséges határidőt.⁴⁷⁹ A válasznak kötelező tartalmi elemét képezi az arra vonatkozó információ, hogy a kérelemben meghatározott cselekmények egy része vagy valamennyi cselekmény alapján van-e, illetve volt-e büntetőeljárás folyamatban ugyanazon személyek vonatkozásában, s ha igen, úgy az illetékes hatóság elérhetőségét, az eljárások állását, valamint ha az ügyben már jogerős határozat született, annak típusát szükséges megjelölni, amely további adatokkal ugyancsak kiegészíthető.⁴⁸⁰ Az információcsere olyan módon valósul meg, hogy írásbeli dokumentálása is megtörténhessen.⁴⁸¹

Amennyiben az információcsere alapján megállapítást nyer, hogy ténylegesen párhuzamos eljárás van folyamatban, úgy *konzultáció* veszi kezdetét, amely vagy a párhuzamos eljárások hátrányos következményeinek az elkerülését, vagy a büntetőeljárások egy tagállamba való összevonását eredményező konszenzus megkötését célozza.⁴⁸² Ekkor figyelembe veszik az adott ügy valamennyi releváns elemét, jellemzőjét, és lényegesnek ítélt tényezőit.⁴⁸³ Arra azonban, hogy mely tényezők minősülnek meghatározónak, azokra – az Eurojust 2003. évi jelentésében közzétett iránymutatásokra⁴⁸⁴ való

⁴⁷⁹ 2009/948/IB kerethatározat. 6. cikk (1) és (2) bekezdések

⁴⁸⁰ 2009/948/IB kerethatározat. 9. cikk (1) és (2) bekezdések

⁴⁸¹ 2009/948/IB kerethatározat. 7. cikk

⁴⁸² 2009/948/IB kerethatározat. 10. cikk (1) bekezdés

⁴⁸³ 2009/948/IB kerethatározat. 11. cikk

⁴⁸⁴ Eurojust 2003. évi jelentésének mellékleteként az alábbi iránymutatásokat találhatjuk:

Főszabályként került megfogalmazásra, hogy a vádemelésre abban a tagállamban kell sor kerülnie, ahol a bűncselekmény legnagyobb részét elkövették vagy, ahol a kár vagy veszteség nagyobb része keletkezett. Ezt meghaladóan pedig, az alábbi szempontok az irányadóak:

- (1) a vádlott tartózkodási helye;
- (2) a vádlott más joghatóságok számára történő átadásának vagy kiadatásának lehetőségei;
- (3) az ügyek több joghatóság közötti megosztása, elkülönítésének, egységesítésének lehetősége, mérlegelése;
- (4) a tanúk jelenléte;
- (5) tanúvédelemi szempontok;
- (6) késedelem, az eljárás időbeli terjedelme;
- (7) a sértett érdeke;
- (8) bizonyítási szempontok;
- (9) törvényesség kritériumának érvényesülése;
- (10) szankcionálhatóság mértéke;

hivatkozáson túl – pusztán Preambulumában⁴⁸⁵ találunk utalást. E tekintetben az Európai Parlament is jogalkotási állásfoglalás-tervezetében javaslatot tett arra vonatkozóan, hogy a kritériumokat a kerethatározatban egyértelműen rögzítsék, amelyet mindeneképpen támogatandó felvetésnek ítélek meg. Ilyen tényezőként jelölte meg azt a helyet, ahol a bűncselekmény legnagyobb részét elkövették, illetve ahol a kár vagy veszteség legnagyobb része keletkezett, a gyanúsított vagy vádlott személy tartózkodási helyét, valamint más joghatóság számára történő átadásának vagy kiadatásának lehetőségeit, a gyanúsított vagy vádlott személy állampolgárságát vagy lakóhelyét, jelentős érdekeit, az áldozatok és tanúk jelentős érdekeit, a bizonyítékok elfogadhatóságát vagy az esetlegesen előforduló késedelmet. Emellett pedig szorgalmazta az eljárási jogok, így a hivatalosan megvádolt személyt a tárgyalási szakaszban megillető jogosultságok, illetve az alapvető jogok konkrét kiemelését, amelyek beépítése ugyancsak elmaradt.⁴⁸⁶

Amennyiben a konzultáció sikeresen zárul, s konszenzus születik arra vonatkozóan, hogy az eljárást az egyik tagállamban összevonják, úgy ennek eredményéről a tagállam részéről tájékoztatási kötelezettség áll fenn a másik tagállam illetékes hatósága felé.⁴⁸⁷ A konzultációs eljárás időtartama alatt az ügy kapcsán az illetékes hatóságok tájékoztatási kötelezettsége folyamatosan fennáll, amely a meghatározó eljárási cselekményekre, intézkedésekre

(11) bűncselekmény vagyoni következményeinek helyreállítása, a bűncselekmény elkövetéséből származó előny visszaszerzésének lehetősége;

(12) bűnügyi költség mértéke.

(13) A fent felsorolt faktorok súlya és szerepe az egyes ügyekhez mérten kerül mérlegelésre.

Lásd részletsen: Guidelines for deciding „which jurisdiction should prosecute?” 61-66. o.

<http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202003/Annual-Report-2003-EN.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. május 14.)

⁴⁸⁵ 2009/948/IB kerethatározat. (9) Preambulum-bekezdés

⁴⁸⁶ Az Európai Parlament jogalkotási állásfoglalás-tervezete. Jelentés a Cseh Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, a Szlovák Köztársaság és a Svéd királyság által előterjesztett, a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos, büntetőeljárások során felmerülő összeütközések megelőzéséről és rendezéséről szóló 2009/.../IB tanácsi kerethatározat elfogadására irányuló kezdeményezéséről (8535/2009 – C7-0205/2009 – 2009/0802(CNS)) Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság. Módosítások 13-15.

⁴⁸⁷ 2009/948/IB kerethatározat. 13. cikk

vonatkozik. Az információ szolgáltatása nemzetbiztonsági érdekből, illetve meghatározott személyek védelme érdekében megtagadható.⁴⁸⁸

Az pedig, hogy a tagállamok az eljárás, így mind az információcsere, mind pedig a közvetlen konzultáció során mely nyelvet kívánják használni, a Tanács Főtitkárságánál letétbe helyezett nyilatkozatban előre jelzik. Ettől eltérés a közvetlen konzultáció során lehetséges, ugyanis ekkor a tagállamok bármely nyelv használatában megállapodhatnak.⁴⁸⁹

Szükséges megemlíteni a vizsgált kerethatározat rendelkezéseinek kapcsolatát az Eurojusttal, illetve más jogi eszközökkel, valamint egyezményekkel. Így elsőként, az Eurojust tekintetében szükséges számba venni, hogy amennyiben a konszenzus létrejöttét célzó közvetlen konzultáció nem járt sikerrel, lehetőség biztosított arra, hogy az abban érintett bármely tagállam illetékes hatósága az Eurojust elé utalja a kérdést, feltéve, hogy az az adott ügyben hatáskörrel bír.⁴⁹⁰ Ezek vonatkozásában ugyanis az Eurojust testületként vagy nemzeti tagjai révén eljárva is jogosult arra, hogy a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságaitól annak elfogadását és tudomásul vételét kérje, hogy valamelyikük kedvezőbb helyzetben van a büntetőeljárás lefolytatására. Amennyiben a tagállamok hatóságai között a joghatósági összeütközésben nem születik kölcsönös megállapodás, úgy az Eurojust testületként eljárva véleményt ad. Ez azonban nem minősül kötelező érvényűnek.⁴⁹¹ Szerepe így e tekintetben rendkívül korlátozott, s a jelzésnek pusztán a lehetősége, nem pedig kötelezővé tétele pedig azt eredményezheti,

⁴⁸⁸ 2009/948/IB kerethatározat. 10. cikk (2) és (3) bekezdések

⁴⁸⁹ 2009/948/IB kerethatározat. 14. cikk

⁴⁹⁰ 2009/948/IB kerethatározat. 12. cikk

Az Eurojust általános hatáskörére vonatkozó rendelkezéseket lásd: A Tanács határozata (2002. február 28.) a bűnözés súlyos formái elleni fokozott küzdelem céljából az Eurojust létrehozásáról. HL L 63., 2002.3.6., 1-13. o. 4. cikk (1) bekezdés

A Tanács 2009/426/IB határozata (2008. december 16.) az Eurojust megerősítéséről és az Eurojust létrehozásáról a bűnözés súlyos formái elleni fokozott küzdelem céljából szóló 2002/187/IB határozat módosításáról. HL L 138., 2009.6.4., 14-32. o. (Továbbiakban: Eurojust-határozat.) 1. cikk 3. pont
Lásd részletesen: *KARSAI, Krisztina – KATONA, Tibor: Az új EUROJUST határozat, avagy a nemzeti tag jogi helyzetének "izmosítása"*. In: *Európai jog*. 2010. (10. évf.) 1. sz. 34-41. o.

⁴⁹¹ Lásd: Eurojust-határozat. 6. cikk (1) bekezdés és 7. cikk (1)-(2) bekezdések

hogyan több, esetlegesen megoldatlan joghatósági összeütközésről nem is szerez tudomást.⁴⁹²

Másrészt a kerethatározat lehetővé teszi a tagállamok között a már hatályban lévő, olyan két- vagy többoldali megállapodások vagy egyezmények további alkalmazását, illetve újakban történő megállapodást is, amelyek a kerethatározat céljainak kiszélesítését, az eljárás egyszerűsítését, gyorsítását szolgálják az információcsere, a közvetlen konzultáció, valamint a konszenzus kialakítása érdekében. Természetesen az ilyen jellegű megállapodások, egyezmények nem sérthetik, hátráltathatják az olyan tagállamokkal való kapcsolatot a vizsgált kérdéskörben, amelyek nem részesei azoknak.⁴⁹³

A tagállamok a bemutatott rendelkezéseket átültetni, illetve azoknak megfelelni 2012. június 15-ig kötelesek, amelyről a Bizottság 2012. december 15-i határidővel értékelő jelentést készít az Európai Parlament, valamint a Tanács részére.⁴⁹⁴ Jól látható, hogy a joghatósági összeütközés és a fórumválasztás kérdése nem minden részletében rendezett uniós szinten, azonban – álláspontom szerint is – biztosnak tűnik, hogy a további jogalkotási tevékenység mellőzni fogja a tagállamok szuverenitását prioritizáló koncepciók alapul vételét.⁴⁹⁵

A joghatósági összeütközés feloldására rendelkezésre álló eszközöket tehát a következő módon lehet összefoglalni. *Egyrészt* a ne bis in idem elv ugyan deklarálja a kétszeres eljárás tilalmát, azonban a joghatósági összeütközések kérdését nem rendezi, s ugyancsak nem ad választ az eljárás korábbi szakaszaiban felmerülő joghatósági összeütközésekre. *Másrészt* a Tanács vizsgált kerethatározata ugyan a tagállamok illetékes hatóságai közötti kapcsolatfelvételi eljárást, információcsere, továbbá konzultációs eljárást

⁴⁹² LUCHTMAN, Michiel: i.m. 80. o.

⁴⁹³ 2009/948/IB kerethatározat. 15. cikk

⁴⁹⁴ 2009/948/IB kerethatározat. 16. és 17. cikkek

⁴⁹⁵ Elhangzott: Prof. Dr. KLIP, André (University of Maastricht) „Choice of the Forum” című előadásában. Utrecht, 2012. Április 19-20.

rendezi és kötelezővé teszi, azonban ha ez mégsem járna sikerrel, akkor pusztán a kérdésnek az Eurojust elé utalását kínálja alternatívaként. *Harmadrészt* pedig az Eurojust – a hatáskörébe sorolt esetekben – pusztán véleményt ad, amely azonban nem bír kötelező erővel. Ezeket meghaladóan, további eszköz a jelenleg hatályos joganyag alapján nem áll rendelkezésre. Tehát a problémaforrás továbbra is fenn áll, megoldatlan marad.

Ennek a problémának a felismerését követően úgy vélem indokolt továbbgondolni mindazokat a megoldási javaslatokat, alternatívákat, amelyek esetlegesen segítségül lehetnek. Az erre vonatkozó javaslatom a „*Záró gondolatok – de lege ferenda javaslatok.*” című fejezetben található.

VI. FEJEZET

A KÖLCSÖNÖS ELISMERÉS ELVE AZ EURÓPAI UNIÓ BŰNÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK TÜKRÉBEN

A kölcsönös elismerés elvét több aspektusból is szükségesnek éreztem értekezésem részeként vizsgálni. Egyrészt a kölcsönös elismerés elvét immár a büntető igazságügyi együttműködés egyik alappilléreként kell számításba vennünk. Fokozatos térnyerésének folyamatát ezért különböző uniós dokumentumokban való deklarációján keresztül igyekeztem szemléltetni, amely mellett, úgy vélem, magának a fogalom tisztázásának is kiemelt szerepet kell tulajdonítani. Másrészt a büntetőjogi szempontból relevanciával bíró határozatok kölcsönös elismerése a szabad mozgás perspektívájából is meghatározó funkcióval bír, hiszen előrevetíti a „*határozatok szabad mozgásának*”⁴⁹⁶ vízióját.

Minderre tekintettel az alábbi fejezet részeként a kölcsönös elismerés elvének fejlődésén, tartalmi elemeinek, illetve az alkalmazására szolgáló minták bemutatásán túl mindazon büntető eljárásjogi eszközök átfogó, lényegi ismertetésére törekszem, amelyek a vizsgált elv alapulvételével kerültek megalkotásra.

VI.1. A kölcsönös elismerés elvének történeti gyökerei

A kölcsönös elismerés elve büntetőügyekben való érvényesítésének szándéka első ízben az *Európai Tanács Cardiff-i találkozásán*, 1998-ban merült fel, ahol a hatékony igazságügyi együttműködés részeként hívták fel a figyelmet a tagállamok bíróságai által hozott határozatok kölcsönös elismerésének fokozására.⁴⁹⁷

⁴⁹⁶ A „büntetőhatározatok szabad forgalma” terminológia alkalmazását lásd: KARSAI, Krisztina: A kölcsönös elismerés elvén alapuló bűnügyi együttműködési formák. In: KONDOZSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): i.m. 149-157. 153. o.

⁴⁹⁷ Lásd részletesen: „II. Tamperétől a Stockholmi Programig - avagy a bűnügyi együttműködés fejlődésének lépcsőfokai a bizonyítékszerzés szolgálatában.” című fejezetet.

Az *Amszterdami Szerződés rendelkezései végrehajtásának legjobb módjáról szóló cselekvési terv*⁴⁹⁸ ugyancsak foglalkozik a kölcsönös elismerés kérdésével. Javaslatára alapján ugyanis a Szerződés hatályba lépését követő két éven belül egy olyan folyamatot kell kezdeményezni, amely a kölcsönös elismerés elvének büntető ügyekben való érvényesülésére fókuszál.⁴⁹⁹

Következő lépcsőfokként pedig a *Tamperei Következtetések* c. dokumentum a kölcsönös elismerés elvét már az igazságügyi együttműködés sarokköveként említi mind polgári, mind pedig büntető ügyekben.⁵⁰⁰ A tamperei ülést követően a kölcsönös elismerés elve tekinthető az igazságügyi együttműködés vezérelvének, amely a tagállamok büntető igazságszolgáltatási rendszerei különbözőségének elismerésén és elfogadásán alapul. Ennek értelmében valamely tagállam bűnügyi együttműködésre vonatkozó kérelmét azonos módon kell kezelni egy saját tagállam igazságszolgáltatási hatósága által kibocsátott határozattal, kérelemmel. A Tamperei Következtetésekben a Tanácsot, valamint a Bizottságot arra szólították fel, hogy 2000 decemberéig dolgozzanak ki egy *intézkedési programot a kölcsönös elismerés elvének implementálásáról*.⁵⁰¹

Az ennek a követelménynek megfelelően elkészített és 2001-ben közzétett *intézkedési program*⁵⁰² alapján a kölcsönös elismerés elve nem pusztán a hatékonyabb együttműködést kívánja serkenteni a tagállamok között, hanem az egyéni jogok védelmének szolgálatában is áll. Érvényesülése a

Cardiff European Council 15 and 16 June 1998. Presidency Conclusions. IV. Bringing the Union closer to people. Justice and Home affairs. 39. pont

⁴⁹⁸ Cselekvési terv az Amszterdami Szerződésnek a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó rendelkezései végrehajtásának legjobb módjáról. HL C 19., 1999.1.23., 1. o.

⁴⁹⁹ Cselekvési terv az Amszterdami Szerződésnek a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó rendelkezései végrehajtásának legjobb módjáról. 45. bekezdés (f) pont

⁵⁰⁰ Lásd részletesen: „*II. Tamperétől a Stockholmi Programig - avagy a bűnügyi együttműködés fejlődésének lépcsőfokai a bizonyítékszerzés szolgálatában.*” című fejezetet.

Tampere European Council 15 And 16 October 1999. *Presidency Conclusions.* (Lásd továbbiakban: Tamperei Következtetések) 33. pont

⁵⁰¹ *Tamperei Következtetések.* 37. pont

⁵⁰² Programme of measures to implement the principle of mutual recognition of decisions in criminal matters. OJ C 12, 15.1.2001, p. 10–22.

tagállamok egymás igazságszolgáltatási rendszerébe vetett bizalmát is feltételezi. Alkalmazásának különböző lépcsőfokait, területeit említi meg. Így *egyrészt* a más tagállamok bíróságai által hozott büntető ítéletek vonatkozásában, melynek része a *ne bis in idem* elve, illetve az individualizált szankciók kívánalma is. Ez utóbbi elsősorban arra irányul, hogy valamely tagállam bírósága büntetőjogi szankció kiszabásakor vegye figyelembe a más tagállam, ugyanazon terhelttel szemben alkalmazott szankcióit.

Másrészt a büntetőeljárás tárgyalást megelőző szakaszaiban hozott határozatok kölcsönös elismerését is célozza, továbbá az egyes tagállamokban az ugyanazon cselekményeken alapuló vádemelés figyelembevételét. Ilyen határozatoknak kell tekinteni elsősorban azokat, amelyek a bizonyítékok megszerzését, valamint biztosítási intézkedések végrehajtását célozzák.

Harmadrészt a büntetőjogi szankciókra is fókuszál. Ennek elemei a szabadságvesztés büntetés kölcsönös elismerése és végrehajtása, azon elítéltek átadása, akik megpróbálják kivonni magukat valamilyen módon a kiszabott büntetés végrehajtása alól, az elítéltek átadása szociális rehabilitációjuk céljából, továbbá a vagyonelkobzás, a járművezetéstől eltiltás, illetve a pénzbüntetés végrehajtása.

Negyedrészt a kölcsönös elismerés elvét a büntetőjogi felelősséget megállapító ítéletet követő határozatokra is kiterjesztené, így különösen a kegyelem vagy a feltételes szabadságra bocsátás vonatkozásában.⁵⁰³

Látható, hogy az intézkedési program rendkívül széles körben alkalmazandónak minősíti a kölcsönös elismerés elvét, így a bizonyítékok megszerzésére és átadására is.⁵⁰⁴ Célkitűzése a bizonyítékszerzés tekintetében három fő irány mentén határozható meg, egyrészt a bizonyítékok elfogadhatóságára irányul, másrészt, arra hogy megakadályozzák, hogy az

⁵⁰³ Programme of measures to implement the principle of mutual recognition of decisions in criminal matters. Programme of measures. 3-10. o.

⁵⁰⁴ DE HERT, Paul – WEIS, Karen– CLOOSEN, Nathalie: The framework decision of 18 December 2008 on the European Evidence Warrant for the purpose of obtaining objects, documents and data for use in proceedings in criminal matters – a critical assessment. In: New Journal of European Criminal Law. Special Edition. Vol 0, 2009. 55-78. o. 56. o.

eljárás során, illetve az átadás eredményeként elvesznek a bizonyítékok, harmadrészt pedig, hogy elősegítsék a házkutatás lefolytatására, illetve a lefoglalásra vonatkozó határozatok végrehajtását, ezzel is támogatva, hogy a bizonyítékok a büntetőeljárásban a lehető leggyorsabban rendelkezésre álljanak. Az ezen az elven alapuló eszközök ugyanis lehetőséget biztosítanak arra, hogy a megkeresések végrehajtásának visszautasítására okot adó tényezők körét szűken kezeljék, illetve mellőzzék a kettős büntethetőség kritériumának vizsgálatát. Habár napjainkban a bizonyítékok átadását célzó, határokon átnyúló igazságügyi együttműködés még alapvetően a kölcsönös jogi segítségnyújtás különböző intézményein alapul, a fentebb említett törekvés eredményeként születtek meg a biztosítási intézkedések végrehajtására, vagy akár az európai bizonyításvételi parancsra vonatkozó kerethatározatok.⁵⁰⁵ Ezeket azonban önmagukban véleményem szerint sem tekinthetjük elegendőnek ahhoz, hogy ténylegesen felszámolják a bizonyítékok más tagállamban való felhasználása elé háruló akadályokat. Mindenképpen összefogottabb, egységesebb program, illetve uniós normák szükségesek.

A *Lisszaboni Szerződés* a kölcsönös elismerés elvét immár az alapszerződésbe deklaráltan kezeli, s ezzel elsődleges integrációs eszközzé emeli.⁵⁰⁶ Tekintettel arra, hogy az elv alkalmazása kapcsán a Szerződés tartalma már bemutatásra került „*A Lisszaboni Szerződés.*” című alfejezet keretében, így pusztán annyit kívánok ismét kiemelni, hogy kölcsönös elismerés elvén alapuló eszközök megalkotását immár irányelv, vagy akár rendelet formájában is lehetővé teszi.⁵⁰⁷

⁵⁰⁵ VERMEULEN, G. - DE BONDT, W. - VAN DAMME, Y.: EU Cross-Border Gathering and Use of Evidence in Criminal Matters: Towards Mutual Recognition of Investigative Measures and Free Movement of Evidence? ... Research on Criminal Policy, Maklu Publishers, 2010. 36. o.

Lásd: <http://www.ircp.org/uploaded/evidence.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. május 13.)

⁵⁰⁶ KARSAI, Krisztina – LIGETI, Katalin: Magyar alkotmányosság a bűnügyi jogsegélyjog útvesztőiben. 403. o.

⁵⁰⁷ SUOMINEN, Annika: Different Implementations of Mutual Recognition Framework Decisions. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 1, 2011. 24-27. o. 24. o.

VI.2. A kölcsönös elismerés elvének fogalma – alkalmazására szolgáló minták

VI.2.1. A kölcsönös elismerés elvének fogalma

Az uniós dokumentumok vizsgálatakor láthatjuk, hogy a kölcsönös elismerés elvének hivatalos, egységes fogalma hiányzik. Alapvetően a kölcsönös bizalomra épít, illetve arra a feltevésre, hogy az egyes tagállamok igazságszolgáltatási rendszerei, szabályai többé-kevésbé azonos szinten állnak.⁵⁰⁸ S ennek eredményeként a tagállamok igazságügyi hatóságai által kibocsátott határozatok részére határokon átnyúló hatályt, hatást biztosítanak.⁵⁰⁹ A kölcsönös elismerést egy olyan jogalkalmazó eszközként, értékelésmentes módszerként kell felfogni, amelynek következtében a határozatokhoz tagállamok a kibocsátó állammal azonos joghatásokat fűznek.⁵¹⁰ Bár meg kell említeni, hogy alkalmazása a büntető igazságügyi együttműködés terén több ízben is kritika tárgyát képezte, hiszen egy olyan jogintézményről van szó, amelyet alapvetően a belső piac hatékony működése érdekében hívtak segítségül, a profitmaximalizálás célja mellett. Aggályosnak tekintették olyan területen is igénybe venni, amely az állam és a polgárok viszonyát rendezi, illetve ami nem pusztán az állam büntetőjogi igényének érvényesítését, hanem alapvető szabadságjogok védelmét is szolgálja.⁵¹¹

⁵⁰⁸ *KLIP, André*: European Criminal Law. An integrative approach. Intersentia, Antwerp – Oxford – Potland, 2009. 331. o.

⁵⁰⁹ *MARIN, Luisa*: The European Arrest Warrant and Domestic Legal Orders. Tensions Between Mutual Recognition and Fundamental Rights: The Italian Case. In: Maastricht Journal of European and Comparative Law. Vol. 15, Issue 4, 2008. 473-492. o. 482. o.

⁵¹⁰ *KARSAI, Krisztina – LIGETI, Katalin*: i.m. 404. o.

⁵¹¹ *MITSILEGAS, Valsamis*: The constitutional implications of mutual recognition in criminal matters in the EU. In: Common Market Law Review. No. 5, Vol. 43, 2006. 1277-1311. o. 1280. o.
Vö.: *PEERS, Steve*: Mutual recognition and criminal law in the European Union: Has the Council got it wrong? In: Common Market Law Review. Vol. 41, No. 1, 2004. 5-36. o. 23-26. o.

A kölcsönös elismerés elvét mind az eljárást lezáró, ügydöntő, mind pedig az azt megelőző határozatokra egyaránt érvényesíteni kell.⁵¹² E tekintetben kiemelt szereppel bír magának az *ügydöntő határozat* fogalmának meghatározása. A Bizottság 2000-ben kiadott Közleménye⁵¹³ alapján ügydöntőnek kell tekinteni mindazokat a jogerős határozatokat, amelyek az eljárás lezárását eredményezik, a büntetőügyek lényegi kérdéseiben foglalnak állást, s velük szemben további rendes jogorvoslatra már nincs lehetőség, vagy ha mégis az nem bír felfüggesztő hatállyal a határozat végrehajthatóságára. Ez a definíció alapvetően összhangban van az 1968. szeptember 27-én kelt, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló Brüsszeli Egyezmény rendelkezéseivel is.⁵¹⁴

Fontos kérdés annak rendezése is, hogy a kölcsönös elismerés mely *hatóságok* határozataira vonatkozik. Ugyanis, ha ismételten a Brüsszeli Egyezményt vesszük alapul, láthatjuk, hogy az pusztán a bíróságokat említi ebben a körben.⁵¹⁵ Ezzel kapcsolatban azonban több tagállam is jelezte annak szükségességét, hogy a közigazgatási hatóságokat is sorolják ebbe a körbe, ugyanis mellőzésük esetén a kölcsönös elismerés elvén alapuló rendszer nem teljes. Ezt a szemléletmódot követi a büntetőítéletek nemzetközi érvényességéről szóló európai egyezmény,⁵¹⁶ valamint az Európai Közösségek tagállamai között a külföldi büntetőítéletek végrehajtásáról szóló egyezmény⁵¹⁷ is.⁵¹⁸ Ugyanis mindkettő megemlíti a közigazgatási hatóságok

⁵¹² Ebben a körbe elsősorban a büntetőeljárás tárgyalást megelőző szakaszaiban, így különösen a nyomozási szakaszban hozott határozatokat kell sorolnunk.

⁵¹³ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - Mutual recognition of Final Decisions in criminal matters. COM/2000/0495 final. (Továbbiakban: COM (2000) 495 végleges.)

⁵¹⁴ Lásd: 1968. szeptember 27-én kelt, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló Brüsszeli Egyezményt (Továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény.), továbbá a Tanács 44/2001/EK rendelete (2000. december 22.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról. HL L 12., 2001.1.16., 1-23. o. (Továbbiakban: 44/2001/EK rendelet.)

⁵¹⁵ Lásd: Brüsszeli Egyezmény. 25. cikk és 44/2001/EK rendelet. 32. cikk

⁵¹⁶ A büntetőítéletek nemzetközi érvényességéről szóló, 1970. május 28-i európai egyezmény. 1. cikk. b. pont

⁵¹⁷ Az Európai Közösségek tagállamai között a külföldi büntetőítéletek végrehajtásáról szóló, 1991. november 13-i egyezmény. 1. cikk (1) bekezdés a. pont

határozatainak körét is, biztosítva ezzel azt, hogy a terhelti jogok a lehető legteljesebb módon érvényesülhessenek.⁵¹⁹ Ezt a megközelítést támogatandónak gondolom, ugyanakkor lényegi elemnek tartom, hogy valamennyi eszköz kapcsán, amely a kölcsönös elismerés elvén alapul egységesen határozzák meg a kibocsátására jogosult hatóságok körét a későbbi jogértelmezési, valamint a tagállamok eltérő nemzeti szabályaiból eredő nehézségek elkerülése érdekében.

Annak érdekében, hogy a kölcsönös elismerés elve minél szélesebb körben alkalmazható legyen, illetve a tagállamoknak legyen információja a már megszületett határozatokról, illetve folyamatban lévő eljárásokról, az is szükséges, hogy minden, e tekintetben releváns információt rendszerező adatbázisok jöjjenek létre. Természetesen ez nem pusztán a vizsgált kölcsönös elismerés elve, hanem a *ne bis in idem* elv érvényesülését is elősegítheti. A hatékony bűnügyi nyilvántartások, illetve a dokumentumoknak a tagállami igazságügyi hatóságai közötti elektronikus cseréjét biztosító keretrendszer kialakítása így kiemelt szereppel bír ebből a szempontból.⁵²⁰

A kölcsönös elismerés elvének több aspektusát is szükséges számba venni. Az elismerés első lépcsőfokaként a határozatban foglaltak végrehajtását kell értenünk, azonban ezt meghaladóan a határozatok más ügyekben való figyelembe vételét is jelenti. Ez egyrészt lefedi a *ne is in idem* alkalmazását, azonban kiterjed az ügydöntő határozatok számbavételére akkor, ha a terhelt ismét bűncselekményt követ el.⁵²¹ Ugyanakkor az elismerés problémaforrása és egyben gátja is lehet például az, ha olyan személlyel szemben folyik az eljárás, vagy született határozat, aki gyermekkorúnak vagy kóros elmeállapotúnak minősül. Ugyanis e tekintetben az egyes tagállamok

⁵¹⁸ COM (2000) 495. végleges. 3.2. „Final decisions”.

⁵¹⁹ *FICHERA, Massimo: The European Arrest Warrant and the Sovereign State: A Marriage of Convenience?* In: *European Law Journal*. Vol. 15, No. 1, January 2009. 70-97. o. 75. o.

⁵²⁰ A bűnüldözési célú adatbázisok körét lásd részletesebben: „*XII. Bűnüldözési célú adatbázisok az Európai Unióban.*” című fejezetet.

⁵²¹ COM (2000) 495. végleges. 6. The various aspects of mutual recognition. 8-10. o.

szabályai eltérőek. A legegyszerűbb megoldás az lenne, ha az ilyen kérdéses faktort tartalmazó ügyek esetében – a diverzív tagállami szabályokra tekintettel – a kölcsönös elismerés lehetőségét kizárnánk, azonban ez természetesen nem oldaná meg ténylegesen a problémát.⁵²² Ehhez hasonlóan nehézséget jelenthet alkalmazása azon bűncselekmények vonatkozásában is, amelyek tagállami szabályozása, minősítése, szankcionálása rendkívül eltérő, s nem valósult meg bizonyos szintű harmonizáció, jogközelítés.⁵²³

VI.2.1. A kölcsönös elismerés elvének alkalmazására szolgáló minták

A kölcsönös elismerés elv fogalmának tisztázását követően, indokolnak tartok olyan megoldásokat bemutatni, felsorakoztatni, amely példaként szolgálhatnak az Európai Unió számára is alkalmazásában. Ilyennek minősül a Svájci Államszövetség, valamint az Amerikai Egyesült Államok. Következőkben ezeknek pusztán a vizsgált elv szempontjából alapvető jelentőséggel bíró jellemvonásait kívánom szemléltetni.

Svájc olyan szövetségi köztársaság, amelyben az egyes kantonok államok mintájára szerveződtek, eltérő politikai, kulturális hagyományokkal, földrajzi adottságokkal bírnak.⁵²⁴ A Bund vagy bármely kanton által hozott igazságügyi határozatok az ország egész területére kiterjedő hatállyal bírnak, annak végrehajtásában kötelesek egymást segíteni, együttműködni. A megkeresések teljesítése során a locus regit actum elvet követik, amely alól kivételt pusztán azok képeznek, amelyek bizonyítékok beszerzésére irányulnak. A kérelmek végrehajtása főszabály szerint a végrehajtó kantont terheli, amely alól kivételt jelenet például a fordítás vagy a tolmács költsége. Tekintettel arra, hogy Svájcban az anyagi büntetőjog egységesített, egyetlen

⁵²² COM (2000) 495. végleges. 7. The scope of mutual recognition with regard to the offender. 10. o.

⁵²³ COM (2000) 495. végleges. 8. The scope of mutual recognition with regard to the offence. 10-12. o.

⁵²⁴ OUWERKERK, *Jannemieke*: Quid pro quo? A comparative law perspective on the mutual recognition of judicial decisions in criminal matters. Interesentia, Cambridge – Antwerp . Portland, 2011. 87. o. 129. o.

büntető törvénykönyv létezik, így több olyan kérdés, amely uniós viszonylat gondot jelent, itt fel sem merülhet. Ilyen például a kettős inkrimináció követelménye.⁵²⁵

Az Amerikai Egyesült Államok egy másik, az előbbivel ellentétes mintát ad. Szövetségi köztársaságként működik, amelyet ötven állam és egy szövetségi kerület alkot. Az államok között egyedül a kiadatás szabályai rendezettek egységesen. Egymásnak az erre irányuló megkeresésének teljesítése Alkotmányból eredő kötelezettségük. Ezt meghaladóan a többi igazságügyi határozat tekintetében fegmentált szabályozást alkalmaz, amelyek teljesítését alkotmányos kötelezettség sem segíti elő. Teljesítésük kormányközi megállapodásokon vagy diszkrecionális jogkörön alapul.

A kettős büntethetőség kritériumának vizsgálatát az USA Legfelsőbb Bírósága csak a kiadatás tekintetében tiltotta meg, a többi együttműködési formáról nem rendelkezett. Ugyancsak az egyes szabályok tartalmazzák részletesen a végrehatási költségek viselésére vonatkozó szabályokat. Valamennyi állam önálló büntető anyagi és eljárási szabályokkal rendelkezik, amelyek gyakran lényegi elemekben is eltérést mutatnak.⁵²⁶

Ezt a két típust összevetve az Európai Unióban egy köztes megoldást vélek felfedezni, hiszen habár egységes büntető- és büntető eljárásjogi kódexszel nem rendelkezik, azonban az átadáson túl sokkal több jogintézmény vonatkozásában, egységesen alkalmazza a kölcsönös elismerés elvét.

⁵²⁵ OUWERKERK, *Jannemieke*: i.m. 172-173. o.

⁵²⁶ OUWERKERK, *Jannemieke*: i.m. 238-239. o.

VI.3. A kölcsönös elismerés elvén nyugvó kerethatározatok

VI.3.1. Az első lépések – az európai elfogatóparancs

Tekintettel arra, hogy a dolgozat központi témája a bizonyítás kérdésének vizsgálata az Európai Unió, illetve a szabad mozgás viszonylatában, így a következőkben pusztán megemlíteni szeretném mindazon uniós dokumentumokat, amely a kölcsönös elismerés elvének deklarálásán alapulnak, s a büntető igazságügyi együttműködés vonatkozásában bírnak kiemelt szereppel.

Elsőként a Tanácsnak a *pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelmek azonosításáról, felkutatásáról, befagyasztásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról* szóló kerethatározatát⁵²⁷ kell megemlítenünk, amelyben a Tamperei Következtetésekre való hivatkozás mellett arra vonatkozó utalást is találhatunk, hogy a tagállamok nyújtsanak teljes körű, kölcsönös jogsegélyt egymás részére a súlyos gazdasági bűncselekmények nyomozásában, illetve üldözésében.⁵²⁸

Az *európai elfogatóparancsról* szóló kerethatározat⁵²⁹ tekinthető az első, s egyben legfontosabb eszköznek az európai büntetőjog területén, amely a kölcsönös elismerés elvének átültetését kívánta megteremteni⁵³⁰ az igazságügyi, valamint tárgyalást megelőző szakaszokban hozott határozatok vonatkozásában. Követve a Tamperei Következtetésekből meghatározott

⁵²⁷ A Tanács kerethatározata (2001. június 26.) a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelmek azonosításáról, felkutatásáról, befagyasztásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról. HL L 182., 2001.7.5., 1-2. o. (Továbbiakban: 2001/500/IB kerethatározat.)

⁵²⁸ 2001/500/IB kerethatározat. (3) Preambulum-bekezdés

⁵²⁹ A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról. HL L 190., 2002.7.18., 1-20. (Továbbiakban: 2002/584/IB kerethatározat.)

⁵³⁰ Vö.: JÁNOSI, Andrea: The principle of mutual recognition and the European Evidence Warrant. In: Policajné vedy a policajné činnosti 2009. Bratislava 2010., 190-193. o. 191.o.

elvárásokat, amely a korábban kialakított kiadatási rendszer felváltását ösztönözte,⁵³¹ megalkotására 2002-ben került sor,⁵³² közvetlenül a 2001. szeptember 11-i terrortámadást követően. Indokául szolgált a meglévő kiadatási rendszer bonyolultsága,⁵³³ ugyanis habár a 1957. évi európai kiadatási egyezményt⁵³⁴ az 1995. évi⁵³⁵ és 1996. évi⁵³⁶ konvenciók egyszerűsítették és gyorsították, ennek ellenére a benne szereplő fenntartások lehetőségeire tekintettel gyakorlati hatékonyságuk korántsem minősült elegendőnek.⁵³⁷ A kiadatási rendszer politikai és kormányközi természete továbbra is fennmaradt.⁵³⁸ Már a kerethatározat Preambulumában egyértelmű utalást találunk arra, hogy az európai elfogatóparancs az első konkrét megvalósulása a büntetőjog területén a kölcsönös elismerés elvének, amelyet az Európai Tanács az igazságügyi együttműködés „sarokkövéként” minősített,⁵³⁹ illetve egyben fel is váltja a tagállamok között a kiadásra irányadó összes korábbi megállapodást,⁵⁴⁰ leküzdve ezzel a komplexitásukból adódó nehézségeket. Lehetővé teszi – quasi automatikus eljárása révén – azt, hogy minimális kontrollálás mellett az egyik tagállam nemzeti hatósága végrehajtsa egy másik tagállam hatóságának döntését.⁵⁴¹ A kibocsátó és végrehajtó hatóság meghatározását pedig a kerethatározat az egyes

⁵³¹ *Tamperei Következtetések*. 37. pont

⁵³² *FICHERA, Massimo: The European Arrest Warrant and the Sovereign State: A Marriage of Convenience?* 71. o.

⁵³³ *Az Európai Kiadatási Egyezmény* mellett a kiadatási rendszer szabályanyagában meg kell említeni a *terrorizmus visszaszorításáról* szóló, *Strasbourgban, 1977. január 27-én kelt egyezményt*, (Magyarországon ratifikálta a 1997. évi XCIII. törvény a terrorizmus visszaszorításáról szóló, *Strasbourgban, 1977. január 27-én kelt egyezmény kihirdetéséről*.) amely egyrészt szubszidiárius jellegű, másrészt pedig a *lex specialis derogat lex generális* elv mentén kapcsolódik a kiadást általános módon szabályozó nemzetközi forrásokhoz. Az 1974. május 11-i jegyzőkönyv által módosított 1962. június 27-i *A kiadásról és a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló Benelux szerződést*, továbbá ez utóbbi, valamint az Európai Kiadatási Egyezményt kiegészítő Schengeni Végrehajtási Egyezményt. Lásd részletesen: *M. NYITRAI, Péter: A kiadás intézményének újragondolása Európában - az európai elfogatóparancs eszméje és alkalmazásának főbb dilemmái*. In: *Magyar jog*. 2003. (50. évf.) 7. sz. 401-410. o. 401-402. o.

⁵³⁴ Párizsban, 1957. december 13-án kelt, európai kiadatási egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvei.

⁵³⁵ A Tanács jogi aktusa (1995. március 10.) az Európai Unió tagállamai közötti egyszerűsített kiadatási eljárásról szóló egyezmény létrehozásáról. HL C 78., 1995.3.30., 1-1. o.

⁵³⁶ Egyezmény az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, az Európai Unió tagállamai közötti kiadásról. Hivatalos Lap C 313, 23/10/1996 o. 0012 - 0023

⁵³⁷ *PLACHTA, Michael: European Arrest Warrant: revolution in extradition?* 179. o.

⁵³⁸ *M. NYITRAI, Péter: i.m.* 402. o.

⁵³⁹ 2002/584/IB kerethatározat. (6) Preambulum-bekezdés

⁵⁴⁰ 2002/584/IB kerethatározat. (11) Preambulum-bekezdés

⁵⁴¹ *MARIN, Luisa: i.m.* 482. o.

tagállamokra bízva,⁵⁴² az egyetlen megkötés, amelyet tartalmaz, hogy mindkettőnek igazságügyi hatóságnak kell lennie.⁵⁴³ Ez a rendelkezés pedig azt teszi lehetővé, hogy a kerethatározat által lefedett területeken a döntéshozatal joga a politikusokról a bírákra szálljon,⁵⁴⁴ ugyanis kiiktatásra kerül a korábban alkalmazott, miniszteriális szint, amelyhez az igazságügyi hatóságok közvetlen megkereshetőségének lehetősége társul.⁵⁴⁵

Tekintettel arra, hogy dolgozatom elsődleges célkitűzése a bizonyítás szempontjából meghatározó uniós joganyag ismertetése, így a következőkben az európai elfogatóparancsnak pusztán a kölcsönös elismerés elve szempontjából jelentős rendelkezéseire szeretnék fókuszálni.

Az európai elfogatóparancs végrehajtása a kölcsönös elismerés elvén alapul, amely gyakorlatilag azt célozza, hogy egy tagállam a büntetőeljárás lefolytatása, szabadságvesztés büntetés, továbbá szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása érdekében a keresett személyt elfogja, továbbá átadja az elfogatóparancsot kibocsátó hatóság részére.⁵⁴⁶ Ehhez azonban meghatározott feltételeknek kell teljesülnie, így annak, hogy az adott cselekmény büntetési tételének felső határa a kibocsátó tagállam joga alapján legalább tizenkét havi szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés, illetve ha a szabadságvesztést kiszabó ítéletet vagy a szabadságelvonással járó intézkedést már meghozták, akkor annak időtartama minimum négy hónap legyen.⁵⁴⁷

⁵⁴² *JIMENO-BULMES, Mar*: The Enforcement of the European Arrest Warrant: A comparison Between Spain and the UK. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 15, Issue 3-4, 2007. 263–307. o. 271. o.

⁵⁴³ 2002/584/IB kerethatározat. 6. cikk (1) bekezdés

⁵⁴⁴ *HERLIN-KARNELL, Ester*: European Arrest Warrant Cases and the Principles of Non-discrimination and EU Citizenship. In: *The Modern Law Review*. No. 5, Vol. 73, 2010. 824-857. o. 825. o.

⁵⁴⁵ *KARSAI, Krisztina*: Az európai büntetőjog rögzös útján. In: *Magyar jog*. 2006. (53. évf.) 1. sz. 1-10. o. 8. o.

⁵⁴⁶ 2002/584/IB kerethatározat. 1. cikk (1) és (2) bekezdések

⁵⁴⁷ 2002/584/IB kerethatározat. 2. cikk (1) bekezdés

Igazi újításként, s a kölcsönös elismerés elvének érvényesüléseként kell értékelni azt, hogy a kerethatározatban felsorolt, 32, ún. katalógus bűncselekmények vonatkozásában a *kettős büntethetőség kritériuma* nem vizsgálható.⁵⁴⁸ Pusztán annyi megszorítás szerepel a rendelkezések között, hogy ezek vonatkozásában is érvényesülnie kell annak az elvárásnak, hogy a kibocsátó tagállam nemzeti joga alapján olyan bűncselekményről legyen szó, amely büntetési tételének felső határa legalább háromévi szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés.⁵⁴⁹

A kettős büntethetőség vizsgálatának mellőzésén túl a parancs végrehajtása *megtagadási okainak* szűk köre képezi a második megemlíthető újítást. Ha megvizsgáljuk a megtagadás kötelező és lehetséges eseteit, szembeüvő, hogy a végrehajtó állam állampolgárságára való hivatkozás és az az alapján történő visszautasítás mindössze a lehetséges indokok között szerepel és pusztán bizonyos feltételek mellett. Ennek a kifogásnak a részleges mellőzésével a kerethatározat az európai kiadatási rendszer addigi gyakorlatát változtatta meg.⁵⁵⁰ Így állampolgárságra való hivatkozással az európai elfogatóparancs végrehajtása immár csak abban az esetben tagadható meg, ha egyrészt a keresett személy a végrehajtó tagállamban tartózkodik, amelynek egyébként állampolgára vagy lakosa, másrészt az európai elfogatóparancsot szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából bocsátották ki, harmadrészt pedig a megkeresett állam vállalja, hogy a büntetést, illetve a szabadságelvonással járó intézkedést saját nemzeti joga alapján végrehajtja.⁵⁵¹

⁵⁴⁸ PLACHTA, Michael: i.m. 185. o.

FICHERA, Massimo: The implementation of the European Arrest Warrant in the European Union: law, policy and practice. Interesentia, Cambridge – Antwerp – Portland, 2011. 81. o.

⁵⁴⁹ A bűncselekmények listáját, továbbá az idézett feltételt lásd: 2002/584/IB kerethatározat. 2. cikk (2) bekezdés

⁵⁵⁰ DEEN-RACSMÁNY, Zsuzsanna – BLEKXTOON, Rob: i.m. 335. o.

⁵⁵¹ 2002/584/IB kerethatározat. 4. cikk 6. pont

Ugyancsak előrelépést figyelhetünk meg a *specialitás elvének* mellőzése érdekében.⁵⁵² Ezt oly módon rendezi a kerethatározat, hogy a tagállamok jogosultságok kaptak arra, hogy értesítsék a Tanács Főtitkárságát arról, hogy többi, ugyanilyen értelmű nyilatkozatot tett tagállamokkal fenntartott kapcsolataikban vélelmezzék, azok hozzájárulásukat adták, hogy az érintett személlyel szemben olyan másik – az átadás tárgyát képező bűncselekménytől eltérő – bűncselekmény okán is eljárjanak, illetve esetlegesen elítélik és szabadságvesztés büntetést vagy szabadságelvonással járó intézkedést hajtsanak végre, amelyet az átadása előtt követett el.⁵⁵³

A kerethatározat gyakorlati alkalmazása számos nehézséget vetett fel. Egyrészt rendelkezéseinek implementálása kapcsán emberi jogi, alkotmányossági kérdések⁵⁵⁴ merültek fel, továbbá problematikus pont volt vonatkozásában a közösségi jog és a nemzetközi jog kapcsolatának meghatározása is.⁵⁵⁵ Az Európai Bíróság is több eset kapcsán értelmezte már rendelkezéseit,⁵⁵⁶ így olyan ügyben is, amely közvetlen módon a kölcsönös elismerés kérdését is érinti. Ilyennek tekinthető például az Európai Bíróságnak az *Advocaten voor de Wereld-ügyben*⁵⁵⁷ hozott ítélete. Ebben ugyanis deklarálja, hogy a kerethatározatnak nem képezi célját a tagállamok anyagi büntetőjogi szabályainak harmonizálása, illetve egyetlen olyan szabálya sem

⁵⁵² PLACHTA, Michael: i.m. 189. o.

⁵⁵³ 2002/584/IB kerethatározat. 27. cikk (1) bekezdés

⁵⁵⁴ Lásd: RAISZ, Anikó: Keresztűzben az európai elfogató parancs - avagy emberi jogi aggályok az Alkotmánybíróság határozata kapcsán. In: Jogtudományi közlöny. 2008. (63. évf.) 7-8. sz. 387-394. o.

⁵⁵⁵ BÉKÉES, Ádám: A jogforrási hierarchia újragondolása. In: Ügyészek lapja. 2010. (17. évf.) 1. sz. 15-19. o. 17. o.

⁵⁵⁶ A kapcsolódó ítéletek a következők: C-42/11. sz. Joao Pedro Lopes Da Silva Jorge ügyben 2012. szeptember 5-én hozott ítélet. (EBHT 2010. 00000. o.); C-192/12. PPU. sz. Melvin West ügyben 2012. június 28-án hozott ítélet. (EBHT 2010. 00000. o.); C-261/09. sz. Gaetano Mantello ügyben 2012. június 28-án hozott ítélet. (EBHT 2010. I-11477. o.); C-306/09. sz. Günter Fuß kontra Stadt Halle ügyben 2010. október 21-én hozott ítélet. (EBHT 2010. I-10341. o.); C-123/08. sz. Dominic Wolzenburg ügyben 2009. október 6-án hozott ítélet. (EBHT 2009. I-09621. o.); C-388/08 PPU. sz. Artur Leymann és Aleksei Pustovarov ügyben 2008. december 1-jén hozott ítélet. (EBHT 2008. I-08993. o.); C-296/08 PPU. sz. Ignacio Pedro Santesteban Goicoechea ügyben 2008. augusztus 12-én hozott ítélet. (EBHT 2008. I-06307. o.); C-66/08. sz. Szymon Kozłowski ügyben 2008. július 17-én hozott ítélet. (EBHT 2008. I-06041. o.); C-288/05. sz. Jürgen Kretzinger ügyben 2007. július 18-én hozott ítélet. (EBHT 2007. I-06441. o.)

⁵⁵⁷ C-303/05. sz. Advocaten voor de Wereld VZW kontra Leden van de Ministerraad ügyben 2007. május 3-án hozott ítélet. (EBHT 2007. I-03633. o.) (Továbbiakban: C-303/05. sz. ügyben hozott ítélet.)

létezik, amely alkalmazását attól tenné függővé.⁵⁵⁸ Ebből pedig az a következtetés állapítható meg, hogy a harmonizáció nem minősíthető úgy, mint ami a kölcsönös elismerés elve alkalmazásának előfeltétele.⁵⁵⁹

VI.3.3. További, a kölcsönös elismerés elvén nyugvó kerethatározatok

A kölcsönös elismerés elvén nyugvó uniós dokumentumok sorában a 2003-ban elfogadott, *a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról szóló kerethatározat*⁵⁶⁰ tekinthető a következő lépésnek. Tekintettel azonban arra, hogy ez már a bizonyítás kérdését releváns módon érinti, különösen a határokon átnyúló bűncselekmények vonatkozásában, ezért külön fejezetben kívánom tárgyalni. Érdeemes azonban már itt megjegyezni, hogy a kerethatározat, habár lehetővé teszi a biztosítási intézkedések kölcsönös végrehajtását, az ily módon megszerzett bizonyítékok átadása továbbra is a kölcsönös jogsegély alapú együttműködés keretében valósulhat meg.⁵⁶¹

Dánia kezdeményezésére⁵⁶² 2006-ban fogadta el az Európai Tanács a *kölcsönös elismerés elvének a vagyonelkobzást elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról szóló kerethatározatát*.⁵⁶³ Megalkotása illeszkedik a kölcsönös elismerés elvének a bűnügyi határozatok vonatkozásában való

⁵⁵⁸ C-303/05. sz. ügyben hozott ítélet. 59. pont

⁵⁵⁹ LONG, Nadja: Implementation of the European Arrest Warrant and Joint Investigation Teams at EU and National Level. Study. European Parliament, Directorate General Internal Policies of the Union, Brussels, 2009. 9. o.

⁵⁶⁰ A Tanács 2003/577/IB kerethatározata (2003. július 22.) a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról. HL L 196., 2003.8.2., 45-55. o.

⁵⁶¹ Lásd részletesen: „IX. A vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatok.” című fejezetet.

⁵⁶² OUWERKERK, Jannemieke: i.m. 87. o.

⁵⁶³ A Tanács 2006/783/IB kerethatározata (2006. október 6.) a kölcsönös elismerés elvének a vagyonelkobzást elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról. HL L 328., 2006.11.24., 59-78. o. (Továbbiakban: 2006/783/IB kerethatározat.)

alkalmazásáról szóló intézkedési program prioritásaihoz.⁵⁶⁴ Célja ugyanis az, hogy elősegítse a tagállamok közötti együttműködést oly módon, hogy lehetővé teszi a vagyon elkobzására irányuló határozatok kölcsönös elismerését, amelynek következtében egy tagállam elismeri és saját területén végrehajtja egy másik tagállam büntetőügyekben illetékes bírósága által hozott vagyonelkobzást elrendelő határozatait.⁵⁶⁵ Ennek szükségességét pedig az indokolja, hogy a szervezett bűnözés elleni hatékony küzdelem keretében figyelmet kell szentelni a bűncselekményekből származó jövedelmek felkutatására, biztosítására, lefoglalására és elkobzására is,⁵⁶⁶ amely a bűncselekményből származó jövedelmek elkobzását elrendelő határozatok kölcsönös elismerésének igényét is felveti.⁵⁶⁷ A kerethatározatban felelhetőek azok az elemek, amelyek a kölcsönös elismerés elvén alapuló eszközök sajátjai. Így a kettős büntethetőség kritériumát hasonlóan kezeli az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározathoz. Ennek értelmében ez a követelmény a listában szereplő 32 bűncselekmény tekintetében nem vizsgálható, ha azok a kibocsátó tagállamban legalább maximálisan 3 évig terjedő szabadságvesztéssel büntethetőek. Azonban az ide nem sorolható jogsértések esetén a végreható hatóság attól teheti függővé a határozat

⁵⁶⁴ Programme of measures to implement the principle of mutual recognition of decisions in criminal matters. 3.3. Confiscation. 8-9. o.

⁵⁶⁵ 2006/783/IB kerethatározat. (8) Preambulum-bekezdés

⁵⁶⁶ Jelenleg a bűncselekményekből származó jövedelem befagyasztására és elkobzására vonatkozóan az ismertetett kerethatározaton túl az alábbi uniós jogi eszközök állnak rendelkezésre:

- A Tanács kerethatározata (2001. június 26.) a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelmek azonosításáról, felkutatásáról, befagyasztásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról. HL L 182., 2001.7.5., 1-2. o.
- A Tanács 2005/212/IB kerethatározata (2005. február 24.) a bűncselekményből származó jövedelmek, vagyon és az elkövetéshez használt eszközök elkobzásáról. HL L 68., 2005.3.15., 49-51. o.
- 2003/577/IB kerethatározat (Lásd részletesen: „IX. Vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatok.” című fejezetet.)
- A Tanács 2007/845/IB határozata (2007. december 6.) a tagállamok vagyon-visszaszerzési hivatalai közötti, a bűncselekményből származó jövedelmek és a bűncselekményekhez kapcsolódó egyéb tulajdon felkutatása és azonosítása terén való együttműködésről. HL L 332., 2007.12.18., 103—105. o.

A jelenlegi szabályanyag egységesítését és egyszerűsítését célozza a bizottság irányelvjavaslata: Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve a bűncselekményekből származó jövedelmek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról. COM/2012/085 final.

⁵⁶⁷ 2006/783/IB kerethatározat. (7) Preambulum-bekezdés

elismerését és végrehajtását, hogy olyan bűncselekménynek minősül-e, amely tekintetében a végrehajtó állam joga alapján elrendelhető az elkobzás.⁵⁶⁸

Főszabályként pedig a végrehajtó állam illetékes hatóságai a hozzájuk beérkezett határozatokat közvetlenül minden további alaki követelmény nélkül kötelesek elismerni és végrehajtani.⁵⁶⁹ Fontos megjegyezni, hogy a vagyoneklobzást elrendelő határozat alanya természetes és jogi személy egyaránt lehet, még akkor is, ha a végrehajtó állam nem ismeri el a jogi személyek büntetőjogi felelősségének elvét.⁵⁷⁰

A Tanács 2005-ben fogadta el a *kölcsönös elismerés elvének a pénzbüntetésekre való alkalmazásáról szóló kerethatározatát*,⁵⁷¹ ami az első olyan dokumentumnak tekinthető, amely az ügydöntő határozatok vonatkozásában alkalmazza a kölcsönös elismerés elvét. Szabályai az igazságügyi és közigazgatási hatóságok által, büntető vagy szabálysértési eljárás eredményeként, jogerős határozatban kiszabott pénzbüntetésekre alkalmazandóak.⁵⁷² Pénzbüntetés alatt (1) bűncselekmény elkövetése miatt történő elítélés alapján, határozatban kiszabott pénzösszeg; (2) ugyanazon határozat által a sértett javára megállapított kártérítés; (3) bírósági vagy közigazgatási eljárás költségeire vonatkozó pénzösszeg; (4) valamely állami alapnak vagy sértetteket segítő szervezetnek fizetendő pénzösszeg egyaránt értendő.⁵⁷³

A korábbi kerethatározatokhoz képest előrelépést jelent, hiszen kibővítette azon bűncselekmények listáját, amelyek vonatkozásában a kettős büntethetőség kritériuma nem vizsgálható, illetve a büntetési tétel minimuma

⁵⁶⁸ 2006/783/IB kerethatározat. 6. cikk (1) és (3) bekezdések

⁵⁶⁹ 2006/783/IB kerethatározat. 7. cikk (1) bekezdés

⁵⁷⁰ 2006/783/IB kerethatározat. 12. cikk (3) bekezdés

⁵⁷¹ A Tanács 2005/214/IB kerethatározata (2005. február 24.) a kölcsönös elismerés elvének a pénzbüntetésekre való alkalmazásáról. HL L 76., 2005.3.22., 16-30. o. (Továbbiakban: 2005/214/IB kerethatározat.)

⁵⁷² 2005/214/IB kerethatározat. 1. cikk (a) pont

⁵⁷³ 2005/214/IB kerethatározat. 1. cikk (b) pont

sem került már rögzítésre.⁵⁷⁴ Azon cselekmények pedig, amelyek nem sorolhatóak oda, végrehajtásuk ahhoz a feltételhez köthető, hogy a végrehajtó állam joga alapján is bűncselekménynek minősüljenek.⁵⁷⁵

A tagállamok 2007. március 22-ig kaptak határidőt arra, hogy megtegyék a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy megfeleljenek a kerethatározat rendelkezéseinek.⁵⁷⁶ Első ízben az implementálás előrehaladásáról a Bizottság 2008-ban tette közzé jelentését, amely arról informál, hogy 2008 októberéig tizenegy tagállamtól – köztük hazánktól is – érkezett értesítés a kerethatározat rendelkezéseinek a belső jogba történő átültetéséről.⁵⁷⁷

Ausztria, Finnország és Svédország javaslata alapján került elfogadásra⁵⁷⁸ a *kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés büntetéseket kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedéseket alkalmazó ítéleteknek az Európai Unióban való végrehajtása céljából történő alkalmazásáról szóló kerethatározat*.⁵⁷⁹ Megalkotásakor kiemelt szerepet kapott az a szempont, hogy habár valamennyi tagállam megerősítette az Európa Tanácsnak az elítélt személyek átszállításáról szóló

⁵⁷⁴ Immár 39 bűncselekmény képezi ezt a listát. Összehasonlítva az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározat rendelkezéseivel (Lásd: 2002/584/IB kerethatározat. 2. cikk (2) bekezdés), a további hét cselekmény az alábbi: 2005/214/IB kerethatározat. 5. cikk (1) bekezdés

- „olyan magatartás, amely sérti a közúti közlekedés szabályait, beleértve a vezetési- és pihenőidőre, valamint a veszélyes anyagokra vonatkozó rendelkezések megszegését,
- csempészet,
- szellemi tulajdonjogok megsértése,
- személy elleni erőszakkal fenyegetés és személy elleni erőszakos cselekmények, beleértve a sporteseményeken elkövetett erőszakos cselekményeket,
- bűncselekménnyel okozott kár,
- lopás,
- az EK-Szerződés alapján vagy az EU-Szerződés VI. címe alapján elfogadott jogi aktusokból eredő kötelezettségek végrehajtása céljából a kibocsátó állam által megállapított bűncselekmények.”

⁵⁷⁵ 2005/214/IB kerethatározat. 5. cikk (3) bekezdés

⁵⁷⁶ 2005/214/IB kerethatározat. 20. cikk (1) bekezdés

⁵⁷⁷ A Bizottság jelentése a kölcsönös elismerés elvének a pénzbüntetésekre való alkalmazásáról szóló, 2005. február 24-i 2005/214/IB kerethatározat 20. cikké alapján. COM (2008) 0888 végleges.

⁵⁷⁸ *OUWERKERK, Jannemieke*: i.m. 88. o.

⁵⁷⁹ A Tanács 2008/909/IB kerethatározata (2008. november 27.) a kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés büntetéseket kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedéseket alkalmazó ítéleteknek az Európai Unióban való végrehajtása céljából történő alkalmazásáról. HL L 327., 2008.12.5., 27-46. o. (Továbbiakban: 2008/909/IB kerethatározat.)

egyezményét,⁵⁸⁰ azonban az bizonyos megkötéseket, feltételeket tartalmaz. Így az elítélt személyek a velük szemben kiszabott szabadságvesztés büntetés fennmaradó részének letöltése céljából csak az állampolgárságuk szerinti államba, és csak az érintett személy, valamint az érintett államok hozzájárulásával szállíthatók át. Emellett pedig az egyezmény kiegészítő jegyzőkönyvét,⁵⁸¹ amely már lehetővé teszi bizonyos feltételek fennállása mellett a terhelt hozzájárulása nélküli átszállítását is, nem erősítette meg valamennyi tagállam. Olyan alapkötelezettségről pedig, amely a kiszabott szankciók végrehajtása céljából az elítélt személyek átvételére vonatkozna, egyik dokumentum sem rendelkezik.⁵⁸² Minderre tekintettel vált szükségessé az, hogy továbbfejlesszék az ez irányú együttműködést, kiemelt szerepet tulajdonítva annak, ha uniós állampolgárokkal szemben egy másik tagállam szabadságvesztés büntetést kiszabó ítéletet hozott, vagy szabadságelvonással járó intézkedést alkalmazott.⁵⁸³ A kölcsönös elismerés elve alapján a tagállamok az elítélt személy társadalmi beilleszkedésének elősegítését prioritizálva, elismerik egy másik tagállam ítéletét, illetve végrehajtják az abban meghatározott büntetést.⁵⁸⁴

Abban az esetben, ha az elítélt a kibocsátó államban vagy a végrehajtó államban tartózkodik, csak meghatározott tagállamok részére lehet megküldeni az ítéletet, illetve az ahhoz kapcsolódó, formanyomtatvány alapján elkészített tanúsítványt végrehajtás céljából. Ezeknek a tagállamoknak a köre kiterjed (1) az elítélt állampolgársága szerinti tagállamra, ahol él; (2) az elítélt állampolgárság szerinti tagállamra, ahol azonban nem él, de ahová

⁵⁸⁰ Lásd: Az elítélt személyek átszállításáról szóló, Strasbourgban, 1983. március 21-én kelt Egyezmény.

⁵⁸¹ Lásd: Az elítélt személyek átszállításáról szóló, Strasbourgban, 1983. március 21-én kelt Egyezmény, Strasbourgban, 1997. december 18-án kelt Kiegészítő Jegyzőkönyve. Hazánkban kihirdette: 2001. évi LXVII. törvény az elítélt személyek átszállításáról szóló, Strasbourgban, 1983. március 21-én kelt Egyezmény, Strasbourgban, 1997. december 18-án kelt Kiegészítő Jegyzőkönyvének kihirdetéséről.

⁵⁸² 2008/909/IB kerethatározat. (4) preambulum-bekezdés

⁵⁸³ 2008/909/IB kerethatározat. (5) preambulum-bekezdés

⁵⁸⁴ 2008/909/IB kerethatározat. 3. cikk (1) bekezdés

kitoloncolják vagy kiutasítják; (3) bármely tagállamra, amely hozzájárul a határozatnak és a tanúsítványnak hozzá történő továbbításához.⁵⁸⁵

Az elítélti jogok védelme érdekében az elítéltek átadásának továbbra is feltételét képezi a hozzájárulásuk, azonban a kerethatározat immár rendkívül széles körben határozza meg azon esetek körét, amikor az mellőzhető.⁵⁸⁶

A kerethatározat rendelkezéseit a tagállamoknak 2011. december 5-ig kellett nemzeti szabályaikba átültetni.⁵⁸⁷

A felfüggesztett büntetések, próbára bocsátások, alternatív szankciók és a feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos határozatok kölcsönös elismerését és felügyeletét teszi lehetővé a Tanács kerethatározata *a kölcsönös elismerés elvének az ítéletekre és próbaidőt megállapító határozatokra való, a próbaidő alatti magatartási szabályok és alternatív szankciók felügyelete céljából történő alkalmazásáról*.⁵⁸⁸ Célja két síkon érhető tetten. Egyrészt az elítéltek reintegrációját segíti úgy, hogy lehetővé teszi családi, nyelvi, kulturális és egyéb kapcsolataik megőrzését, másrészt pedig biztosítja a próbaidő alatti magatartási szabályok, az alternatív szankciók betartásának kontrollálását, az ismételt bűnelkövetés visszaszorítását, s mindezek alapján a sértettek védelmét.⁵⁸⁹

Alapját az az eljárás képezi, miszerint az érintett személlyel szemben hozott ítéletet és a próbaidőt megállapító határozatokat egy másik tagállam elismeri, illetve felügyeli az előírt, próbaidő alatti magatartási szabályok és alternatív szankciókat betartását, végrehajtását, továbbá meghoz minden egyéb, az adott ítélethez kapcsolódó határozatot.⁵⁹⁰ A kibocsátó tagállam a továbbított ítéletet a kerethatározat mellékletében szereplő formanyomtatvány

⁵⁸⁵ 2008/909/IB kerethatározat. 4. cikk (1) bekezdés

⁵⁸⁶ 2008/909/IB kerethatározat. 6. cikk

⁵⁸⁷ 2008/909/IB kerethatározat. 29. cikk (1) bekezdés

⁵⁸⁸ A Tanács 2008/947/IB kerethatározata (2008. november 27.) a kölcsönös elismerés elvének az ítéletekre és próbaidőt megállapító határozatokra való, a próbaidő alatti magatartási szabályok és alternatív szankciók felügyelete céljából történő alkalmazásáról. HL L 337., 2008.12.16., 102-122. o. (Továbbiakban: 2008/947/IB kerethatározat.)

⁵⁸⁹ 2008/947/IB kerethatározat. (8) preambulum-bekezdés

⁵⁹⁰ 2008/947/IB kerethatározat. 1. cikk (1) bekezdés

alapján tanúsítvánnyal látja.⁵⁹¹ Az ilyen formában érkezett határozatok végrehajtása érdekében pedig a végrehajtó állam köteles késedelem nélkül megtenni a szükséges intézkedéseket.⁵⁹² A végrehajtó tagállam azon kötelezettsége, hogy meghoz minden egyéb, az ítélethez kapcsolódó határozatot azt takarja, hogy immár joghatósággal rendelkezik, ha például a próbaidő alatt az előírt magatartási szabályt vagy alternatív szankció az elítélt nem tartja be, illetve ha újabb bűncselekményt követ el.⁵⁹³ Ebben a különleges helyzetben tehát a kölcsönös elismerés immár a teljes joghatóság és felelősség átruházását is magába foglalja.⁵⁹⁴

A tagállamok a kerethatározat rendelkezéseinek a nemzeti jogba való átültetésére 2011. december 6-ig kaptak határidőt.⁵⁹⁵

A más tagállamokban hozott büntetőítéletek figyelembevételére vonatkozóan minimumkötelezettséget kíván előírni a tagállamok számára *az Európai Unió más tagállamaiban hozott ítéleteknek egy új büntetőeljárásban való figyelembevételéről szóló kerethatározat*.⁵⁹⁶ Azt célozza, hogy az egyes tagállamok eljárásaik során a más tagállamokban hozott büntetőítéletekhez ugyanolyan hatást fűzzenek, mint a saját bíróságaik által hozott büntetőítéletekhez.⁵⁹⁷ Ez lényegében azt takarja, hogy ha valamely tagállam információt szerez arról, hogy ugyanazon személy vonatkozásában, más bűncselekmény miatt, már más tagállam eljár és megállapította büntetőjogi felelősségét, akkor ezt a határozatot a korábbi nemzeti büntetőítéletekkel azonos módon kezeli, illetve ahhoz a korábbi nemzeti büntetőítéletekével megegyező hatályt fűz.⁵⁹⁸ A kerethatározat vonatkozásában azonban fel kell hívni a figyelmet arra, hogy ez az uniós polgárokkal esetlegesen eltérő

⁵⁹¹ 2008/947/IB kerethatározat. 6. cikk (1) bekezdés

⁵⁹² 2008/947/IB kerethatározat. 8. cikk (1) bekezdés

⁵⁹³ 2008/947/IB kerethatározat. 14. cikk (1) bekezdés

⁵⁹⁴ *OUWERKERK, Jannemieke*: i.m. 89. o.

⁵⁹⁵ 2008/947/IB kerethatározat. 25. cikk (1) bekezdés

⁵⁹⁶ A Tanács 2008/675/IB kerethatározata (2008. július 24.) az Európai Unió más tagállamaiban hozott ítéleteknek egy új büntetőeljárásban való figyelembevételéről. HL L 220., 2008.8.15., 32-34. o. (Továbbiakban: 2008/675/IB kerethatározat.) (3) preambulum-bekezdés

⁵⁹⁷ 2008/675/IB kerethatározat. (4) preambulum-bekezdés

⁵⁹⁸ 2008/675/IB kerethatározat. 3. cikk (1) bekezdés

bánásmódot eredményezhet, hiszen a korábbi büntetőítéletek figyelembevétele tagállamonként eltérő.⁵⁹⁹

A bizonyítékszerzés szempontjából kiemelt szereppel bír *a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításfelvételi parancsról szóló kerethatározat*,⁶⁰⁰ amelyet ugyancsak a kölcsönös ismerés elvén nyugvó eszközök között kell számba venni. Tekintettel azonban a bizonyításban betöltött funkciójára, így rendelkezései külön fejezet keretében kerülnek bemutatásra.⁶⁰¹

*A személyek eljárási jogainak megerősítése, valamint a kölcsönös elismerés elvének az érintett személy megjelenése nélkül lefolytatott eljárásokat követően hozott határozatokra való alkalmazásának előmozdításáról szóló kerethatározat*⁶⁰² hiánypótló funkciót ölt be. Arra fókuszál, hogy kiküszöbölje azt az űrt, amelyet a jogerős bírósági határozatok kölcsönös elismerése elvének végrehajtásáról szóló különböző tanácsi kerethatározatok eredményeznek azzal, hogy nem kezelik következetesen az olyan tárgyalás keretében hozott határozatokat, amelyeken a terhelt nem vett részt személyesen. Ez pedig az igazságügyi együttműködés korlátját is jelentheti, hiszen több esetben a végrehajtás megtagadását eredményezi.⁶⁰³

Ennek leküzdése érdekében módosítja az európai elfogatóparancsról, a pénzbüntetések, vagyonekobjást elrendelő határozatok, a büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés büntetéseket kiszabó vagy szabadságelvonással járó

⁵⁹⁹ OUWERKERK, Jannemieke: i.m. 89. o.

⁶⁰⁰ A Tanács 2008/978/IB kerethatározata (2008. december 18.) a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításfelvételi parancsról. HL L 350., 2008.12.30., 72-92. o.

⁶⁰¹ Lásd részletesen: az „X. Az európai bizonyításfelvételi parancs.” című fejezetet.

⁶⁰² A Tanács 2009/299/IB kerethatározata (2009. február 26.) a 2002/584/IB, a 2005/214/IB, a 2006/783/IB, a 2008/909/IB és a 2008/947/IB kerethatározat módosításáról a személyek eljárási jogainak megerősítése, valamint a kölcsönös elismerés elvének az érintett személy megjelenése nélkül lefolytatott eljárásokat követően hozott határozatokra való alkalmazásának előmozdítása tekintetében. HL L 81., 2009.3.27., 24-36. o. (Továbbiakban: 2009/299/IB kerethatározat.)

⁶⁰³ 2009/299/IB kerethatározat. (2) preambulum-bekezdés

intézkedéseket alkalmazó ítéleteknek, továbbá az ítéletek és próbaidőt megállapító határozatok kölcsönös elismeréséről szóló kerethatározatok rendelkezéseit oly módon, hogy konkrétan meghatározza azon okokat valamennyi vonatkozásában, amikor az érintett tárgyalásról való távolmaradása ellenére a határozat elismerése és végrehajtása nem tagadható meg. Valamennyi jogi eszköz tekintetében vagylagos feltételek szerepelnek, így ha azok közül bármelyik fennáll, vagy teljesül, azt – az immár módosított – formanyomtatványon, tanúsítványon kell jelölniük a kibocsátó hatóságnak. Ezt pedig már elegendőnek kell tekinteni a határozatoknak a további vizsgálat nélküli, a kölcsönös elismerés elve alapján történő végrehajtásához.⁶⁰⁴ Ilyen feltételnek tekinthető például, ha a terheltet, illetve a határozattal érintett személyt a tárgyalásra személyesen idézték, és tájékoztatták annak időpontjáról és helyéről, vagy egyéb, olyan módon kapott hivatalos tájékoztatást, amelyből megállapítható, hogy arról ténylegesen tudomást szerzett⁶⁰⁵ vagy jogi képviselője jelen volt a tárgyaláson.⁶⁰⁶ A tájékoztatásnak olyan időben kell megtörténni, hogy valóban részt tudjon venni a tárgyaláson, illetve elegendő ideje legyen a védelemre való felkészülésre is.⁶⁰⁷ A tagállamoknak a kerethatározatban meghatározottak követelményeket 2011. március. 28-ig kellett átültetniük nemzeti joganyagukba.⁶⁰⁸

*A kölcsönös elismerés elvének az Európai Unió tagállamai közötti, az előzetes letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról szóló kerethatározat*⁶⁰⁹ célkitűzése kétirányú. Egyrészt a lakosság védelmét kívánja biztosítani azáltal, hogy lehetővé teszi a terheltek vonatkozásában, akikkel szemben más tagállamban

⁶⁰⁴ 2009/299/IB kerethatározat. (6) preambulum-bekezdés

⁶⁰⁵ 2009/299/IB kerethatározat. (7) preambulum-bekezdés

⁶⁰⁶ 2009/299/IB kerethatározat. (10) preambulum-bekezdés

⁶⁰⁷ 2009/299/IB kerethatározat. (7) preambulum-bekezdés

⁶⁰⁸ 2009/299/IB kerethatározat. 8. cikk (2) bekezdés

⁶⁰⁹ A Tanács 2009/829/IB kerethatározata (2009. október 23.) a kölcsönös elismerés elvének az Európai Unió tagállamai közötti, az előzetes letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról. HL L 294., 2009.11.11., 20-40. o. (Továbbiakban: 2009/829/IB kerethatározat.)

folyik büntetőeljárás, mint ahol lakóhellyel rendelkeznek, hogy az eljárás tárgyalást megelőző szakaszában a lakóhelyük szerinti állam hatóságainak felügyelete alatt álljanak.⁶¹⁰ Másrészt a terhelti jogok érvényesülését szolgálja, hiszen előmozdítja a szabadságelvönással nem járó intézkedések alkalmazását.⁶¹¹ A gyakorlat ugyanis azt mutatja, hogy a nemzeti hatóságok más állam állampolgáraival szemben ugyanazon bűncselekmények vonatkozásában gyakrabban alkalmaznak előzetes letartóztatást, mint a saját állampolgáraikkal szemben. Illetve az arányosság kritériuma alapján kisebb jogkorlátozást jelentő eszköz is alkalmas lenne a kitűzött cél eléréséhez. Azonban megelőzve az esetleges szökést, elrejtőzést, vagy a közösségi kapcsolatok hiányát, inkább favorizálják ezt az eszközt, amely a tagállami állampolgárokhoz viszonyítva kiszolgáltatottabb helyzetet, eltérő bánásmódot eredményez számukra.⁶¹²

Mindezen célok elérése érdekében a kerethatározat lehetőséget biztosít arra, hogy egy tagállam elismerje egy másik tagállamban kibocsátott, az előzetes letartóztatás alternatívájának minősülő felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatot, emellett pedig ellenőrzi annak végrehajtását, továbbá megsértésük esetén az érintett személyt átadja a kibocsátó államnak.⁶¹³

A felügyeleti intézkedések köre kiterjed az érintett személy kötelezésére: (1) lakcímváltozásának bejelentésére; arra, hogy (2) meghatározott időpontokban meghatározott helyen tartózkodjon; (3) meghatározott időpontokban egy meghatározott hatóságnál jelentkezzen; (4) kerülje a kapcsolatot az általa feltételezhetően elkövetett bűncselekmény(ek)hez köthető, meghatározott személyekkel; (5) annak tilalmára, hogy a kibocsátó vagy végrehajtó államban belépjen meghatározott helyekre, helységekre, területekre; (6) a végrehajtó állam területének elhagyásával kapcsolatos korlátozásra. Ezek köre a tagállamok döntése alapján kiterjeszhető az érintett személy kötelezésére: (1) meghatározott

⁶¹⁰ 2009/829/IB kerethatározat. (3) preambulum-bekezdés

⁶¹¹ 2009/829/IB kerethatározat. (4) preambulum-bekezdés

⁶¹² *OUWERKERK, Jannemieke*: i.m. 85. o.

⁶¹³ 2009/829/IB kerethatározat. 1. cikk

tevékenységektől való tartózkodásra; (2) meghatározott pénzösszeg letétbe helyezésére vagy más típusú biztosíték nyújtására; (3) gyógykezelésen vagy elvonókúrán való részvételre; (4) az általa feltételezhetően elkövetett bűncselekmény(ek)hez köthető, meghatározott tárgyakkal való kapcsolat kerülésére; (5) járművezetéstől való eltiltásra.⁶¹⁴ Ezek köre nagy hasonlóságot mutat a magyar jogrendszerben rendelkezésre álló alternatívákkal, így például azon kötelezettségekkel vagy tilalmakkal, amelyek vádemelés elhalasztása, pártfogó felügyelet vagy lakhelyelhagyási tilalom, házi őrizet esetén fennállnak.⁶¹⁵

Amennyiben az előírt felügyeleti intézkedés a végrehajtó tagállam jogában nem ismert, vagy az összeegyeztethetetlen nemzeti jogával, akkor a végrehajtó állam hatáskörrel rendelkező hatósága jogosult átalakítani azokat a felügyeleti intézkedések olyan típusainak megfelelően, amelyeket az eredeti bűncselekménnyel egyenértékű bűncselekmények esetében előírna.⁶¹⁶

A kerethatározat rendelkezéseinek a tagállamok belső jogszabályainak 2012. december 1-jéig kellett megfelelniük.⁶¹⁷

Az európai védelmi határozat⁶¹⁸ a Lisszaboni Szerződés eredményeként immár irányelv formájában került bevezetésre az Európai Unió joganyagába, mellőzve a korábbi, a harmadik pillér keretében megszokott kerethatározati mintát. Célja, hogy a bűncselekmények áldozatai részére biztosított jogokat és védelmet megerősítse, melynek érdekében, egy olyan, a kölcsönös elismerés elvén nyugvó rendszert kíván kialakítani, amely biztosítaná a bűncselekmények áldozatainak védelmével kapcsolatos határozatok tagállamok közötti kölcsönös elismerését.⁶¹⁹ Ez pedig lehetővé tenné azt, hogy

⁶¹⁴ 2009/829/IB kerethatározat. 8. cikk (1)-(2) bekezdések

⁶¹⁵ RÓTH, Erika: A tárgyalás előtti fogva tartás új európai normái. In: RÓTH, Erika (szerk.): Bűnügyi Tudományi Közlemények 9. Tanulmányok Dr.Dr.h.c. Horváth Tibor Professor Emeritus 85. születésnapja tiszteletére. Bfbor Kiadó, Miskolc, 2012. 163-179. o. 170. o.

⁶¹⁶ 2009/829/IB kerethatározat. 13. cikk (1) bekezdés

⁶¹⁷ 2009/829/IB kerethatározat. 27. cikk (1) bekezdés

⁶¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/99/EU irányelve (2011. december 13.) az európai védelmi határozatról. HL L 338., 2011.12.21., 2-18. o. (Továbbiakban: 2011/99/EU irányelv.)

⁶¹⁹ 2011/99/EU irányelv. (5) Preambulum-bekezdés

a szabad mozgáshoz való jog még szélesebben gyakorolhatóvá váljon, hiszen az egyik tagállamban biztosított védelmet más tagállamok is elismerik és fenntartják.⁶²⁰ Így az uniós polgárok biztonsága valóban garantált lenne.⁶²¹

Kibocsátására abban az esetben lenne lehetőség, ha a védett személy más tagállamba helyezi át lakóhelyét vagy tartózkodási helyét, illetve más tagállamban lakik vagy tartózkodik. Ehhez azonban az szükséges, hogy a védett személy erre vonatkozó kérelmet jelentsen be.⁶²² A védelmi határozatot, a már bemutatott jogi eszközökhöz hasonlóan az e célra rendszeresített formanyomtatvány kitöltésével lehet benyújtani.⁶²³

A határozat továbbítását és elismerését követően a végrehajtó tagállam nemzeti joga lesz a meghatározó a végrehajtására. Ennek keretében bármely olyan intézkedés meghozataláról dönthet, amelyet hasonló esetben, saját joga alapján lehetősége lenne igénybe venni. Így büntetőjogi, közigazgatási vagy polgári jogi intézkedéseket is egyaránt hozhat.⁶²⁴

A tagállamok meglehetősen hosszú időtartamot kaptak az irányelv rendelkezéseinek implementálására, ugyanis mindössze 2015. január 11-ig kell az elvárásoknak megfelelniük.⁶²⁵

Érdemes megjegyezni, hogy hazánkban az Országgyűlés 2012. október 15-én fogadta el első,⁶²⁶ majd 2012. november 19-én második ízben az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló törvényt,⁶²⁷ amely azt a célt szolgálja, hogy az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény rendelkezését kiegészítse, s eleget tegyen ezzel az európai uniós tagságunkból

⁶²⁰ 2011/99/EU irányelv. (6) Preambulum-bekezdés

⁶²¹ Vö.: *JIMÉNEZ BECERRIL, Teresa - ROMERO LOPEZ, Carmen*: The European Protection Order. In: In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 2, 2011. 76-78. o. 76. o.

⁶²² 2011/99/EU irányelv. 6. cikk (1) és (3) bekezdések

⁶²³ A formanyomtatványt lásd: 2011/99/EU irányelv. I. melléklet

⁶²⁴ 2011/99/EU irányelv. 9. cikk (1) bekezdés és 11. cikk (1) bekezdés

⁶²⁵ 2011/99/EU irányelv. 21. cikk (1) bekezdés

⁶²⁶ Lásd: T/7984. számú törvényjavaslat az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről.

⁶²⁷ 2012. évi CLXXX. törvény az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről.

eredő harmonizációs kötelezettségnek. A törvény emellett mind a Büntető Törvénykönyvet, a büntetőeljárásról szóló törvényt és a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendeletet módosító rendelkezéseket is tartalmaz. A köztársasági elnök azonban élve az Alaptörvény 6. cikk (5) bekezdésében biztosított jogkörével, észrevételei megjelölésével az Országgyűlés részére az első elfogadást követően további megfontolás céljából visszaküldte. Elsősorban az Europol Információs Rendszer keretében kezelt adatok tartalmát tekintve a javaslatot hiányosnak ítélte meg.⁶²⁸

Ha a törvényt megvizsgáljuk, látható, hogy a fent felsorolt kölcsönös elismerés elvén alapuló jogi eszközök közül – *az Európai Unió más tagállamaiban hozott ítéleteknek egy új büntetőeljárásban való figyelembevételéről,*⁶²⁹ valamint az *európai bizonyításvételről* *parancsról* *szóló kerethatározatok,*⁶³⁰ továbbá az *európai védelmi határozat*⁶³¹ kivételével – valamennyi implementálására kísérletet tesz. Érdeklődésre tarthat számot, hogy az előbbi két kerethatározat vajon miért maradt ki rendelkezései közül, hiszen az átültetésükre rendelkezésre álló határidők 2010 augusztusában,⁶³² illetve 2011 januárjában⁶³³ ugyancsak lejártak.

⁶²⁸ Lásd: <http://www.parlament.hu/irom39/07984/07984-0016.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. október 30.)

⁶²⁹ 2008/675/IB kerethatározat.

⁶³⁰ 2008/978/IB kerethatározat.

⁶³¹ 2011/99/EU irányelv.

⁶³² 2008/675/IB kerethatározat. 5. cikk (1) bekezdés

⁶³³ 2008/978/IB kerethatározat. 23. cikk (1) bekezdés

VII. FEJEZET

A BÜNTETŐÜGYEKBE BESZERZETT BIZONYÍTÉKOK ELFOGADHATÓSÁGÁNAK ÉS FELHASZNÁLHATÓSÁGÁNAK KÉRDÉSEI AZ EURÓPAI UNIÓBAN

VII.1. A több tagállamot érintő bizonyítás problematikája

VII.1.1. Elméleti alapvetések

A bizonyítás a büntetőeljárás olyan központi eleme, amely a büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalásban lényegi funkciót tölt be, szerepe megkérdőjelezhetetlen.⁶³⁴ A határokon átnyúló bűnüldözés vonatkozásában, illetve az ilyen jellemzőkkel bíró bűncselekmények miatt folytatott büntetőeljárásban a bizonyítás aspektusából elsőrendű szereppel bír az, hogy a más tagállamban, annak igazságügyi hatóságai által beszerzett bizonyítékok elfogadhatóak és felhasználhatóak legyenek a büntetőeljárás keretében. Ez azonban a tagállamok jogrendszereinek sokféleségéből adódóan eltérő szabályok, elvek figyelembe vétele mellett zajlik, habár természetesen hagyományaik, alkalmazandó jogelveik javarészt megegyeznek. A kérdés így elsősorban arra irányul, hogy milyen módszerek, eszközök mellett valósítható meg az integráció azon foka, amely immár a „bizonyítékok szabad áramlását”⁶³⁵ is lehetővé teszi a tagállamok között, illetve azok minden további vizsgálat, ellenőrzés nélküli felhasználását.

Ennek megvalósítására alapvetően két megoldást kell figyelembe venni. Az egyik az eljárási szabályok bizonyítást érintő rendelkezéseinek *harmonizálása*, amely immár megfelelne olyan eljárási garanciákat tartalmazó minimumkövetelményeknek, amelyet valamennyi tagállam elfogad és

⁶³⁴ A bizonyítás kérdéséről lásd részletesen: TREMMEL, Flórián: *Bizonyítékok a büntetőeljárásban*. Dialóg Campus, Budapest-Pécs, 2006.

⁶³⁵ A „bizonyítékok szabad forgalma” terminológia alkalmazását lásd: KARSAI, Krisztina: *A kölcsönös elismerés elvén alapuló bűnügyi együttműködési formák*. In: KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): i.m. 149-157. 155. o.

elismer.⁶³⁶ A harmonizáció két irányvonal mentén haladhat. Az első a konkrét eljárási szabályok uniformizálása, így például a tanúk vagy terhelt kihallgatási szabályainak, az egyes bizonyítási eljárásoknak az egységesítése. Ugyanis a kölcsönös jogsegély alapú együttműködés ugyan lehetőséget ad arra, hogy a megkeresések során a küldő állam eljárási szabályait a lehetőségekhez mérten figyelembe vegyék,⁶³⁷ azonban ez azt igényli, hogy az államok legyenek tisztában egymás perrendtartási rendszereivel.⁶³⁸ A másik az eljárási garanciák szintjét érintő jogközelítés. Ide sorolandó többek között az eljárás során biztosított alapvető jogok azonos szinten történő garantálása vagy akár azon kritériumok, amelyek alapján az adott bizonyítási eszköz törvényesen beszerzettnek minősíthető.⁶³⁹

A harmonizáció mellett a másik lehetséges út a kölcsönös elismerés elvének teljes körű alkalmazása a bizonyítás vonatkozásában, amely az eljárás gyorsítását és egyszerűsítését is szolgálja. Lehetővé teszi az egyik tagállamban megszerzett bizonyíték más tagállamok eljárásaiban való felhasználását, anélkül, hogy annak módja, feltételei további vizsgálat tárgyát képeznék. Ennek azonban a tagállamok kölcsönös bizalma ismételten elengedhetetlen feltétele.

VII.1.2. A több tagállamot érintő bizonyítás hatályos keretrendszere

A több tagállamot érintő bizonyítás kérdésével foglalkozó hatályos szabályok között elsőként az *1959. évi, a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló Európai egyezményt*⁶⁴⁰ szükséges megemlíteni, amely a tradicionális kölcsönös jogsegély elveit, valamint működési mechanizmusát veszi alapul,

⁶³⁶ ALFÖLDI, Ágnes Dóra: Több államot érintő büntetőeljárásbeli bizonyítás - az Európai Bizonyításfelvételi és az Európai Bűnügyi Nyomozati Parancsról. In: Magyar jog. 2011. (58. évf.) 2. sz. 125-128. o. 125. o.

⁶³⁷ EU Kölcsönös Jogsegélyegyezmény. (Lásd: 626. lábjegyzet.) 4. cikk (1) bekezdés

⁶³⁸ ALBRECHT, Hans-Jörg: A büntetőjog európaizálása és a belső biztonság Európában. In: Belügyi Szemle. 2000. (évf.) 3. szám. 17-41. o. 25-26. o.

⁶³⁹ ALFÖLDI, Ágnes Dóra: Több államot érintő büntetőeljárásbeli bizonyítás - az Európai Bizonyításfelvételi és az Európai Bűnügyi Nyomozati Parancsról. 125. o.

⁶⁴⁰ 1959. április 20-i Európai egyezmény a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről. (Továbbiakban: Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezmény.)

lehetővé téve ezzel azt, hogy a megkereső állam kérésének megfelelően, az általa meghatározott kritériumok figyelembe vétele mellett kerüljön sor a bizonyítékok begyűjtésére. Ugyanakkor ez a „módszer” a megkeresés megtagadására több okra hivatkozással is lehetőséget biztosít. A tárgyak felkutatására, illetve a lefoglalására vonatkozó megkeresés teljesítése több feltételtől, illetve azok együttes fennállásától is függővé tehető. Ilyen előkövetelménynek minősül a kettős büntethetőség kritériumának érvényesülése, illetve az, hogy az adott bűncselekmény a megkeresett országban kiadatási bűncselekménynek minősüljön, vagy magának a megkeresésnek a teljesítése a megkeresett ország nemzeti jogával is összhangban álljon.⁶⁴¹ A megkeresések továbbítása központi hatóságok közbeiktatásával, azaz az érdekelt országok igazságügyi minisztériumain keresztül valósul meg.⁶⁴² Ez a vertikális szisztéma – véleményem szerint is – több tekintetben az eljárás gyorsaságát hátráltatja.

Az egyezmény kiegészítését szolgálta részben, s ahhoz képest bizonyos mértékű előrelépést jelentett a *Schengeni Végrehajtási Egyezmény*, hiszen szűkítette azon fenntartások körét, amelyekre hivatkozással a részes államok a megkereséseket visszautasíthatták. Így a házkutatásra vagy a lefoglalásra irányuló jogsegély iránti megkeresés teljesítése immár csak két feltételhez volt köthető. Ezek egyike, hogy az adott cselekmény mindkét állam nemzeti joga alapján olyan szabadságvesztéssel járó büntetéssel, illetve szabadságelvonással járó intézkedéssel legyen büntetendő, amelynek maximális időtartama minimum hat hónap, vagy ez a szempont legalább az egyik részes állam jogszabályai alapján érvényesüljön, míg a másik országban a cselekmény közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozó szabálysértésnek minősüljön, amelyek határozatával szemben jogorvoslattal büntetőügyekben hatáskörrel rendelkező bírósághoz lehet fordulni. Ezen kritérium fennállásán túl a második, további feltétel, hogy a jogsegély iránti megkeresés

⁶⁴¹ Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezmény. 5. cikk (1) bekezdés

⁶⁴² DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie: i.m. 59. o.

végrehajtása egyébként is összhangban álljon a megkeresett állam jogi normáival.⁶⁴³ A feltételrendszer jól érzékelhető redukálását meghaladóan, az egyezmény az első lépésként értékelhető a tekintetben is, hogy megpróbálja kizárni a politikai befolyás szerepét a megkeresések teljesítéséből.⁶⁴⁴

Következő lépcsőfokként az *Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezmény*⁶⁴⁵ vizsgálendő, amely a bizonyításfelvételre vonatkozó, meglévő jogi eszközök kiegészítését, illetve azok tagállamok közötti alkalmazásának elősegítését, s nem felváltását tűzte ki célul. Érdekes momentum azonban az, hogy maga az egyezmény csak 2005 augusztusában lépett hatályba, mindössze kevéssel megelőzve az európai bizonyításfelvételi parancs megalkotására vonatkozó javaslatot.⁶⁴⁶

Az egyezmény megalkotása előtt uniós szinten a tagállamok az Európai Tanács Főtitkárságán letétbe helyezett nyilatkozatból ismerhették meg egymás, a megkeresések elintézésére, valamint a bűnügyi jogsegély iránti megkeresések továbbítására vonatkozó helyes gyakorlatát.⁶⁴⁷ Az egyezmény hatályát vizsgálva megállapítható, hogy a bizonyítékok és a bizonyítás rendkívül széles körére kiterjed, tartalmazza a kölcsönös jogsegélyen alapuló együttműködés alapszabályait, illetve speciális rendelkezéseket az egyes eljárási cselekményekre vonatkozóan. Ilyen speciális eljárási szabályokat fogalmaz meg a visszaszolgáltatásra,⁶⁴⁸ a fogva tartott személyek ideiglenes

⁶⁴³ Schengeni Végrehajtási Egyezmény. 51. cikk

⁶⁴⁴ DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie: i.m. 59. o.

⁶⁴⁵ A Tanács jogi aktusa (2000. május 29.) az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezménynek az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikke szerinti létrehozásáról. HL C 197., 2000.7.12. és Jegyzőkönyv a Tanács által az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikkének megfelelően létrehozott, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről. HL C 326., 2001.11.21., 2-8. o. Hazánkban kihirdette: 2005. évi CXVI. törvény az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezmény és az egyezmény 2001. október 16-án kelt kiegészítő jegyzőkönyve kihirdetéséről. (Továbbiakban: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény) 1. cikk (1) bekezdés

⁶⁴⁶ MACKAREL, Mark: i.m. 38. o.

⁶⁴⁷ A Tanács együttes fellépése (1998. június 29.) az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, a kölcsönös bűnügyi jogsegély terén követendő helyes gyakorlatról. HL L 191., 1998.7.7., 1-3. o.

⁶⁴⁸ EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 8. cikk

átadására nyomozási célból,⁶⁴⁹ a videokonferencia útján történő kihallgatásra és meghallgatásra,⁶⁵⁰ a tanúk és a szakértők telefonkonferencia útján történő kihallgatására és meghallgatására,⁶⁵¹ ellenőrzött szállítások⁶⁵² lefolytatására, közös nyomozó csoportok⁶⁵³ működésére, illetve fedett nyomozások⁶⁵⁴ lebonyolítására. Mindezeknek a részletszabályoknak a kidolgozása az Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezmény általános, absztrakt rendelkezéseihez viszonyítva óriási előrelépést jelentett.⁶⁵⁵ Ugyancsak a haladás irányába ható tényezőként vehetjük számba azt, hogy deklarálta annak lehetőségét, hogy a megkereső állam alaki követelmények és eljárások betartását kérje a megkeresés teljesítése során.⁶⁵⁶

Mindezek mellett az Európai Unió joganyagában immár több olyan jogintézményt is találunk, amely a bizonyítás szolgálatában áll, illetve működési mechanizmusa a kölcsönös elismerés elvén alapul. Az egyik ilyen eszköz a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról,⁶⁵⁷ míg a másik a bizonyításfelvételi parancsról szóló kerethatározat.⁶⁵⁸ Ezeken túl pedig a bizonyítás aspektusából ugyancsak szereppel bírnak a közös nyomozócsoportokra,⁶⁵⁹ valamint az uniós szintű bűnüldözési célú adatbázisok működtetésére, az adatszolgáltatásra⁶⁶⁰ vonatkozó rendelkezések.

⁶⁴⁹ EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 9. cikk

⁶⁵⁰ EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 10. cikk

⁶⁵¹ EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 11. cikk

⁶⁵² EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 12. cikk

⁶⁵³ EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 13. cikk

⁶⁵⁴ EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 14. cikk

⁶⁵⁵ *DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie*: i.m. 59. o.

⁶⁵⁶ EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 4. cikk (1) bekezdés

⁶⁵⁷ A Tanács 2003/577/IB kerethatározata (2003. július 22.) a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról. HL L 196., 2003.8.2., 45-55. o. magyar különkiadás fejezet 19 kötet 06 o. 185 – 195.

⁶⁵⁸ A Tanács 2008/978/IB kerethatározata (2008. december 18.) a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításfelvételi parancsról. HL L 350., 2008.12.30., 72-92. o.

⁶⁵⁹ A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) a közös nyomozócsoportokról 2002/465/IB HL L 162., 2002.6.20., 1-3. o.

⁶⁶⁰ Lásd részletesen: „XII. Bűnüldözési célú adatbázisok az Európai Unióban.” című fejezetet.

Mindezek alapján a vizsgált terület látható hiányossága, hogy míg több nyomozási cselekményt akár több, a kölcsönös jogsegélyen és a kölcsönös elismerésen alapuló jogszabály is rögzít, addig több szabályozás nélkül marad.⁶⁶¹ Jelenleg a bizonyítékok beszerzéséről és átadásáról több nemzetközi és uniós jogforrás rendelkezik, amelyek egy része a kölcsönös jogsegély, míg mások a kölcsönös elismerés elvén alapulnak. Ezek egymás mellett létezése azonban nem feltétlenül könnyíti meg az eljáró hatóságok munkáját, hiszen rendkívül összetett, szerteágazó rendszerét adja mindazon jogszabályoknak, amely a kölcsönös elismerés elvének céljával éppen ellentétes szituációt eredményez.⁶⁶²

VII.2. Törekvések a több tagállamot érintő bizonyítás kérdésében

Az Európai Bizottság azon szándékát, amely a kölcsönös elismerés elvének a bizonyítékok beszerzésében, átadásában, s alapvetően a határokon átnyúló büntetőügyekben való alkalmazására irányul, véleményem szerint kiválóan szemlélteti a 2009-ben, a büntetőügyekben felvett bizonyítékoknak a tagállamok által másik tagállamtól történő megszerzéséről és elfogadhatóságuk biztosításáról kiadott Zöld könyve,⁶⁶³ amely a részét képező, a tagállamokhoz és egyéb érdekelt felekhez intézett kérdésekkel, azok álláspontját, észrevételeit kívánta megismerni.⁶⁶⁴

A Bizottság célkitűzése tulajdonképpen az, hogy valamennyi, a bizonyításfelvételt, illetve a bizonyíték felhasználhatóságának kérdését tárgyaló szabályanyagot egységesítse, azaz a hatályos jogszabályokat felváltsa egyetlen dokumentum, amely egyrészt a *kölcsönös elismerés elvén alapul,*

⁶⁶¹ VERMEULEN, G. - DE BONDT, W. - VAN DAMME, Y.: i.m. 37. o.

⁶⁶² Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve az európai bűnügyi nyomozati parancsról. Brüsszel, 2010. június 3. Indokolás. 2. o.

⁶⁶³ Zöld könyv a büntetőügyekben felvett bizonyítékoknak a tagállamok által másik tagállamtól történő megszerzéséről és elfogadhatóságuk biztosításáról. 2009.11.11. COM (2009) 0624 végleges. (Továbbiakban: COM (2009) 0624 végleges.)

⁶⁶⁴ VERMEULEN, G. - DE BONDT, W. - VAN DAMME, Y.: i.m. 36-37. o.

másrészt pedig a *bizonyítékok valamennyi formájára kiterjed*, az európai bizonyításfelvételi parancs hatálya alá tartozókat meghaladóan. Egy olyan tervezet kialakítását tűzte ki célul, amely a kölcsönös elismerés elvét alkalmazza a bizonyítékszerzés körében, illetve amely megteremti a bizonyítékok kölcsönös elfogadhatóságát is.⁶⁶⁵ Meg kell jegyezni, hogy a gyakorló jogászok számára ez mindenképpen előnyt jelentene, hiszen kiküszöbölné a számtalan, hatályban lévő jogszabály okozta zűrzavart.⁶⁶⁶ Ehhez kapcsolódóan, azonban mint negatívumra kell felhívni a figyelmet, hogy a kölcsönös elismerés elve nem feltétlenül alkalmas a kölcsönös jogsegélyen alapuló valamennyi eszköz felváltására. Ilyennek tekinthető például a közös nyomozócsoportok létrehozásának speciális szabályai.

A bizonyításfelvétel körét kiterjesztené a közvetlenül elérhető, de még nem meglévő, valamint a már meglévő, de közvetlenül nem elérhető bizonyítékok körére is. Az első kategóriába sorolandók például a gyanúsítottak vagy tanúk vallomásai, illetve a valós idejű információszerzés (így például: közlések lehallgatása, bankszámlák ellenőrzése).⁶⁶⁷ Míg a második csoportba azok a bizonyítékok tartoznak, amelyek megszerzéséhez további nyomozási cselekmény szükséges. Ilyennek tekinthető például a már meglévő tárgyak, dokumentumok, adatok elemzése, illetve az emberi testből származó minták (például: DNS-minta, ujjlenyomat) felvétele is.⁶⁶⁸

A Zöld könyvben ugyancsak prioritásként szerepelt a *bizonyítékok elfogadhatóságának biztosítása* a másik tagállamban folytatott büntetőeljárásokban, illetve elkerülni igyekszik azt a szituációt, amikor az adott bizonyíték valamely tagállamban nem minősül felhasználhatónak, vagy annak bizonyító ereje nem teljes értékű a bizonyításfelvétel módja miatt.⁶⁶⁹ A

⁶⁶⁵ SPENCER, R.: i.m. 602. o.

⁶⁶⁶ ALLEGREZZA, Silvia: i.m. 570. o.

⁶⁶⁷ Lásd részletesebben az „XI. Az európai nyomozási határozatról.” írt fejezetet.

⁶⁶⁸ COM (2009) 0624 végleges. 4.1. Bizonyításfelvétel.

⁶⁶⁹ COM (2009) 0624 végleges. 4.2. A bizonyítékok elfogadhatósága.

bizonyítékok gyűjtésére vonatkozóan egységes szabályanyag kidolgozását javasolta, amelynek eredményeként elkerülhető, kiküszöbölhető lenne, hogy az ilyen irányú bűnügyi együttműködés csak azon tagállamok vonatkozásában legyen hatékony, amelyek nemzeti szabályai e tekintetben is hasonlóak.⁶⁷⁰ „A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség a polgárok szolgálatában” című bizottsági közleményben megfogalmazottak szerint az ilyen jellegű nehézségek kiküszöbölésének leghatékonyabb módja – amelyet a magam részéről is támogatandónak ítélek meg – egy teljes körű bizonyításfelvételi rendszer kidolgozása lenne a határokon átnyúló ügyekben az Európai Unióban.⁶⁷¹

A Zöld könyvben megjelölt kérdések kapcsán több ízben is az a válasz született, hogy talán a megfelelőbb az lenne, ha később újratárgyalnák a benne megjelölt kérdéseket, hiszen az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezménye ez idáig több országban sem került még átültetésre, habár már 2005 augusztusában hatályba lépett. Emellett pedig rendkívül hasznos lenne az európai bizonyításfelvételi parancs gyakorlatban való alkalmazásának tapasztalatait is megismerni, s ezek birtokában véleményt nyilvánítani.

A Zöld könyv megalkotását követően több ízben is felmerült az a gondolat, hogy habár egy konzultációt kezdeményező dokumentumról van szó, ugyanakkor többször is megtörtént már az Európai Unió jogalkotási gyakorlatában, hogy az Európai Bizottság részéről egy irányelv vagy kerethatározat tervezet megalkotását egy Zöld könyv elkészítése előzte meg. Habár ez természetesen nem törvényszerű, amelyre példaként szolgál az Európai Ügyészség intézményének létrehozásáról szóló Zöld könyv is.⁶⁷²

Tartalma egyértelműen arra enged következtetni, hogy kritikai szemléletmódot érdemes alkalmazni a hatályos, kölcsönös jogsegélyen alapuló

⁶⁷⁰ Az egyes tagállamok bizonyításfelvételre vonatkozó szabályainak különbözőségét kiválóan szemlélteti a VERMEULEN, G. - DE BONDT, W. - VAN DAMME, Y.: i.m. 41. o.

⁶⁷¹ A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség a polgárok szolgálatában. COM (2009) 262 végleges.

⁶⁷² Green Paper on the establishment of a European Public Prosecutor for the criminal-law protection of the Community's financial interests. 2001.12.11. COM (2001) 715 végleges.

intézményekkel szemben, hiszen megfogalmazása szerint azok lassúak, nem eléggé hatékonyak, ugyanis sem egységes formanyomtatványt⁶⁷³ nem alkalmaznak, sem pedig meghatározott időtartamot nem deklarálnak a megkeresések teljesítésére vonatkozóan.⁶⁷⁴ Azonban ha ezeket a kritikai észrevételeket összevetjük az európai bizonyításfelvételi parancs rendelkezéseivel, akkor arra a megállapításra juthatunk, hogy a kölcsönös elismerés elvén alapuló jogintézmény is számtalan hiányosságban szenved, tekintettel arra, hogy csak a bizonyítékok meghatározott körére terjed ki,⁶⁷⁵ illetve végrehajtásának visszautasítására több lehetséges indokot⁶⁷⁶ is felsorakoztat.⁶⁷⁷

A Zöld könyv hasonlóan az európai bizonyításfelvételi parancsról szóló kerethatározathoz, nem tesz említést sem a gyanúsított jogairól, sem pedig az eljárási garanciákról. Ugyancsak érintetlen marad a védelemhez kapcsolódó jogok, illetve a védő szerepének részletezése. Egyértelműen a vád szempontját veszi kiindulási alapként, amely mellett a védő bizonyítékok gyűjtésében betöltött szerepét elmulasztja bemutatni.⁶⁷⁸ Hasonló módon tisztázatlan kérdés marad az ilyen módon átadott bizonyítékok további sorsa.⁶⁷⁹ Rendezetlennek tekinthető ezek mellett továbbra is a *locus regit actum versus forum regit actum* elv⁶⁸⁰ alkalmazása, különösen akkor, ha a kibocsátó/megkereső

⁶⁷³ Vö.: „VI. Kölcsönös elismerés elve az európai bűnügyi együttműködés tükrében.” fejezet, „VI.3.1. Az első lépések – az európai elfogatóparancs.” című bekezdésében, illetve az „X. Az európai bizonyításfelvételi parancs.” fejezet, „X.2. Az európai bizonyításfelvételi parancs vívmányai.” című alfejezetében írtakkal.

⁶⁷⁴ Vö.: „VI. Kölcsönös elismerés elve az európai bűnügyi együttműködés tükrében.” fejezet, „VI.3.1. Az első lépések – az európai elfogatóparancs.” című bekezdésében, illetve az „X. Az európai bizonyításfelvételi parancs.” fejezet, „X.2. Az európai bizonyításfelvételi parancs vívmányai.” című alfejezetében írtakkal.

⁶⁷⁵ Lásd részletesen az „X. Az európai bizonyításfelvételi parancsról.” szóló fejezet, „X.2. Az európai bizonyításfelvételi parancs vívmányai.” alfejezetében írtakat.

⁶⁷⁶ Lásd részletesen az „X. Az európai bizonyításfelvételi parancsról.” szóló fejezet, „X.4. Az európai bizonyításfelvételi parancs végrehajtása során érvényesülő eljárási garanciák.” alfejezetében írtakat.

⁶⁷⁷ ALLEGREZZA, Silvia: i.m. 571. o.

⁶⁷⁸ ALLEGREZZA, Silvia: i.m. 577. o.

⁶⁷⁹ ALLEGREZZA, Silvia: i.m. 578. o.

⁶⁸⁰ Vö.: 2008/978/IB kerethatározat. 12. cikk és EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 4. cikk

államnak az adott bizonyíték megszerzésére vonatkozó szabályai sértik e tekintetben a végrehajtó/megkeresett állam alapvető jogelvéit.⁶⁸¹

A vizsgált dokumentum mellett szükséges ismételt felhívni a figyelmet a Stockholmi Programnak a bizonyítás kérdését érintő rendelkezéseire,⁶⁸² amelyben egy olyan átfogó bizonyításvételi rendszer kialakításának célkitűzése jelenik meg, amely a határokon átnyúló vonatkozásokkal bíró ügyek esetén teljes körűen garantálja a bizonyítékok elfogadhatóságát,⁶⁸³ amelynek megvalósulásához mintegy elengedhetetlen feltételként társul a már több ízben említett, a tagállamok egymás büntető igazságszolgáltatási rendszerébe kölcsönös bizalmának tényleges megléte.

⁶⁸¹ ALLEGREZZA, Silvia: i.m. 578-579. o.

⁶⁸² Lásd részletesen: „II. Tamperétől Stockholmig – avagy a büntető igazságügyi együttműködés fejlődésének lépcsőfokai a bizonyítékszerzés szolgálatában.” fejezet, „II.4.2. A Stockholmi Program a büntető igazságügyi együttműködés szolgálatában.” című bekezdését.

⁶⁸³ Stockholmi Program. 3.1.1. Büntetőjog

VIII. FEJEZET

KÖZÖS NYOMOZÓCSOPORTOK

VIII.1. A közös nyomozócsoporthok létrehozásának jogalapja

A tagállamok közötti bűnügyi együttműködés hatékonyságának növelését, valamint a határokon átnyúló bűnüldözést célzó eszközként vehetjük figyelembe a közös nyomozócsoporthok létrehozásának lehetőségét. Vizsgálata értekezésemben azért bír szereppel, mert a bizonyítékszerzés egy sajátos, speciális módját teszi lehetővé a határokon átnyúló bűncselekmények miatt folyó eljárásokban.

Kiemelt szerepét az Európai Tanács már a *Tamperei Következtetésekben* is megerősítette, amikor felszólította a tagállamokat arra, hogy a szerződésben előirányozott közös nyomozócsoporthok hozzanak létre, melyek szerepe a kábítószer- és emberkereskedelem, a terrorizmus, valamint a szervezett bűnözés elleni küzdelem terén lehet indokolt.⁶⁸⁴

Habár a közös nyomozócsoporthok létrehozásának jogalapját Európai Unió vonatkozásban az *Amszterdami Szerződés* teremtette meg, amely lehetővé tette, hogy a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságai, így a rendőrség, vámhatóság, illetve egyéb speciális jogalkalmazó szervek között operatív együttműködés jöjjön létre a bűncselekmények megelőzése, felderítése és nyomozása érdekében,⁶⁸⁵ elsőként konkrét szabályokat mégis csak az *EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezményében* találunk.⁶⁸⁶ Tekintettel azonban arra, hogy az egyezmény ratifikálása az egyes tagállamokban rendkívül nehezen és lassan valósul meg, a *Tanács 2002. évi kerethatározatában*⁶⁸⁷ lehetővé tette a tagállamok ilyen irányú

⁶⁸⁴ Tamperei Következtetések. 43. pont

⁶⁸⁵ Lásd: Amszterdami Szerződés. 30. cikk (1) bekezdés a) pont

⁶⁸⁶ Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 13. cikk

⁶⁸⁷ A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) a közös nyomozócsoporthokról 2002/465/IB HL L 162., 2002.6.20., 1-3. o. (Továbbiakban: 2002/465/IB kerethatározat)

együttműködését. Rendelkezései pedig mindaddig hatályban maradnak, míg az egyezmény átültetése valamennyi tagállamban maradéktalanul meg nem valósul.⁶⁸⁸

Az Unió keretein kívül közös nyomozócsoporthok kialakítására ad lehetőséget továbbá a *kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló Európai egyezmény* 2001. évi, második Kiegészítő Jegyzőkönyve,⁶⁸⁹ az 2000. december 14-i ENSZ Egyezmény a nemzetközi szervezett bűnözés ellen,⁶⁹⁰ valamint az ENSZ 2003. december 10-i *Korrupció elleni Egyezménye*,⁶⁹¹ továbbá az *Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok közötti kölcsönös jogsegélyről szóló megállapodás*⁶⁹² is.

Gyakorlatban való alkalmazásának prejudikált előnyei ellenére azonban mégsem örvend nagy népszerűségnek az Unió mindennapjaiban a bűnügyi együttműködés ezen formája, ami miatt a Stockholmi Programban – mégpedig az eredményesebb európai bűnmegelőzési együttműködés vonatkozásában – külön nevesítésre is került. Eszerint az „*Európai Tanács arra bátorítja a tagállamok illetékes hatóságait, hogy a megfelelő esetekben nyomozati eszközként minél többször vegyék igénybe a közös nyomozócsoporthokat.*”⁶⁹³ Habár annak konkrét definiálása, hogy mit is értünk „megfelelő esetek” alatt, elmaradt a Programból.⁶⁹⁴

⁶⁸⁸ SPAPENS, Toine: i.m. 239-240. o.

⁶⁸⁹ Lásd: A kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló 1959. évi Európai egyezmény 2001. évi, második Kiegészítő Jegyzőkönyve. 20. cikk

⁶⁹⁰ Lásd: az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény. 19. cikk (Kihirdette: 2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről.)

⁶⁹¹ Lásd: Egyesült Nemzetek Szervezete 2003. december 10-én kelt Korrupció elleni Egyezménye. 49. cikk (Kihirdette: 2005. évi CXXXIV. törvény az Egyesült Nemzetek Szervezete Meridában, 2003. december 10-én kelt Korrupció elleni Egyezményének kihirdetéséről.)

⁶⁹² Lásd: Megállapodás az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok közötti kölcsönös jogsegélyről. HL L 181., 2003.7.19., 34-42. o. 5. cikk

⁶⁹³ Stockholmi Program. 4.3. Eredményes politikák.

⁶⁹⁴ SPAPENS, Toine: i.m. 240. o.

VIII.2. Közös nyomozócsoporthok létrehozása a kölcsönös jogsegélyegyezmény alapján

Az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény speciális keretet és feltételrendszert állapít meg a közös nyomozócsoporthok kialakítására. Az első kiemelt feltételként a két vagy több tagállam közötti megállapodást határozza meg, melyben a részes tagállamok maximális száma természetesen nem limitált. A csoport funkcióját tekintve bizonyos mértékben korlátozott, ugyanis meghatározott célra jön létre – amelyet az egyezmény nem részletez, vagy specifikál⁶⁹⁵ –, korlátozott időtartamra – amely közös megegyezés alapján meghosszabbítható –, illetve bűnügyi nyomozási feladatot lát el.⁶⁹⁶ Létrehozásának lehetőségét pedig nem a bűncselekmény oldaláról, hanem sokkal inkább annak határokon átnyúló, nemzetközi jellege alapján közelíti meg.⁶⁹⁷ Potenciális tagjainak köre széles, ugyanis közöttük szerepelnek a nyomozhatóságok tagjai, bírók, ügyészek, uniós⁶⁹⁸ – így Europol, OLAF, Eurojust –, vagy egyéb nemzetközi intézmények – így Interpol – képviselői is.⁶⁹⁹

A közös nyomozócsoporth általános szabályok betartása szerint szerveződik. Ezek alapján a csoportot a közös megállapodásban résztvevő tagállamok köréből ott hozzák létre, ahol a nyomozást előreláthatólag folytatni fogják majd. Emellett pedig a csoport vezetésével szintén ennek a tagállamnak a bűnügyi nyomozásban részt vevő illetékes hatóságának képviselőjét bízzák meg. A közös nyomozócsoporthra vonatkozó jog

⁶⁹⁵ Pusztán azon esetek kerülnek megemlíítésre, amelyek fennállásakor indokolt lehet igénybe vételük. Így ilyen szituációnak minősül, ha:

„a) bűncselekmények felderítésére irányuló nyomozás során egy tagállamnak bonyolult és nagy ráfordítást igénylő, más tagállamokat is érintő bűnügyi nyomozást kell folytatni;

b) több tagállam folytat olyan bűncselekmények felderítésére irányuló nyomozást, amelyek körülményei az érintett tagállamok összehangolt és egyeztetett fellépését teszik szükségessé.” EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 13. cikk (1) bekezdés

⁶⁹⁶ EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 13. cikk (1) bekezdés

⁶⁹⁷ NAGY, Judit: Az Europol és az Eurojust szerepe a közös nyomozócsoporthok tevékenységében. In: Belügyi Szemle. 2010. (évf.) 9. sz. 86-113. o. 88. o.

⁶⁹⁸ EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 13. cikk (12) bekezdés

⁶⁹⁹ SCHALKEN, Tom – PRONK, Maarten: i.m. 71. o.

tekintetében az egyezmény a locus regit actum elvet követi, így számukra annak a tagállamnak a joga az irányadó, ahol tevékenykednek.⁷⁰⁰

A közös nyomozócsoporthokban „kiküldött” tagoknak nevezik mindazokat a résztvevőket, akik nem abból a tagállamból érkeztek, ahol a csoport a tevékenységét ténylegesen kifejti. Jogosultságaikat az egyezmény megszorító jelleggel részletezi. Így ugyan lehetőségük van jelen lenni nyomozási intézkedések megvalósításánál, azonban különleges okokra hivatkozással a csoport vezetője ezt korlátozhatja. Nyomozási intézkedéseket végrehajthatnak, azonban csak a csoport vezetőjének megbízása alapján és akkor, ha azt a csoport működési helye szerinti tagállam és a kiküldő tagállam illetékes hatóságai egyaránt jóváhagyták. Lehetőségük van a csoport feladatát képező bűnügyi nyomozás elősegítése érdekében olyan információt a csoport rendelkezésére bocsátani, amely saját tagállamukban rendelkezésükre áll, természetesen, ha mindezt nemzeti jogukkal összhangban és hatáskörük keretein belül teszik.⁷⁰¹

A fent részletezett kondíciókkal kialakított csoportok azonban nem jogosultak arra, hogy valamennyi, a létrehozásukra irányuló, közös megállapodásban részes tagállam területén tevékenykedjenek. Abban az esetben ugyanis, amikor valamely másik, azonban részes állam területén lenne indokolt nyomozási cselekményt megvalósítani, akkor arra csak oly módon van lehetőség, hogy az érintett tagállam által a csoporthoz kiküldött tag felkeresi saját, illetékes hatóságát, hogy meghatározott intézkedéseket hajtson végre. Ezt a megkeresést azonban az érintett tagállam mérlegeli, s vizsgálja a szükséges feltételek meglétét az adott cselekmény foganatosításához saját joga alapján. A megállapodásban nem részes

⁷⁰⁰ EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 13. cikk (1) és (3) bekezdések

⁷⁰¹ EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 13. cikk (4)-(6) és (9) bekezdések

tagállamoktól, illetve harmadik államoktól pedig jogsegély iránti megkeresés útján kérhet és kaphat segítséget.⁷⁰²

A közös nyomozócsoporth munkájának eredményeként megszerzett információk felhasználása tekintetében a *célhoz kötöttség elve* érvényesül. Eszerint azokat az adatokat, amelyek egyébként az érintett tagállamok hatóságai számára nem lennének hozzáférhetőek, egyrészt csak arra a célra használhatóak fel, amely magának a csoport létrehozásának indokául is szolgált. Másrészt további bűncselekmények felderítése, nyomozása, illetve azok tekintetében büntetőeljárás lefolytatása céljából is, ha az a tagállam, amelytől az információt beszerezték előzetesen hozzájárult ahhoz. Harmadrészt a közbiztonság közvetlen és súlyos veszélyeztetésének a megelőzése céljából akkor, ha a második feltétel is érvényesül, valamint ez alapján bűnügyi nyomozás indul. Negyedrészt pedig egyéb célok elérése érdekében is, ha a csoportot létrehozó tagállamok abban megegyeztek.⁷⁰³

VIII.3. A közös nyomozócsoporthokról szóló kerethatározat

Az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény tagállamok általi ratifikálási késedelmére,⁷⁰⁴ a 2001. szeptember 11-i terrorcselekményre, valamint arra tekintettel, hogy az egyezmény implementálása milyen esetleges eltéréseket eredményez majd az egyes tagállamok vonatkozó joganyagában, a Tanács 2002. június 13-án fogadta el közös nyomozócsoporthokról szóló kerethatározatát.⁷⁰⁵ A tagállamok azon az állásponton voltak, hogy a határokon átnyúló bűnözés visszaszorítása érdekében mindenképpen szükséges

⁷⁰² EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 13. cikk (7)-(8) bekezdések

⁷⁰³ EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 13. cikk (10) bekezdés

⁷⁰⁴ Az első közös nyomozócsoporth az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény 13. cikke alapján 2004-ben szerveződött Spanyolország és Franciaország részvételével, ETA terroristák elleni fellépés érdekében. Lásd: *SPAPENS, Toine*: i.m. 249. o.

⁷⁰⁵ *PLACHTA, Michael*: Joint Investigation Teams. A New Form of International Cooperation in Criminal Matters. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 13/2, 2005. 284–302. o. 292. o.

megteremteni a tagállamok nyomozóhatóságainak és bírúinak tagjaiból álló közös nyomozócsoporthok kialakításának lehetőségét.⁷⁰⁶

A kerethatározat 1. cikke gyakorlatilag az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény 13. cikkének másolata, rendelkezései mind a közös nyomozócsoporthok szervezésének feltételei, mind a kiküldött tagok jogállása, lehetőségei, a megszerzett információ célhoz kötött felhasználása tekintetében szó szerint megegyeznek.

Hasonló azonosságot fedezhetünk fel a tisztviselők polgári⁷⁰⁷ és büntetőjogi⁷⁰⁸ felelősségét taglaló rendelkezések tekintetében is. Bár megállapíthatjuk, hogy az egyezmény és a kerethatározat közös gyökere e tekintetben a Schengen Végrehajtási Egyezmény.⁷⁰⁹ Azok a tisztviselők, akik kiküldött tagként vesznek részt a nyomozócsoporth munkájában, a sérelmükre vagy általuk elkövetett bűncselekmények vonatkozásában azonos elbánásban részesülnek annak a tagállamnak a tisztviselőivel, ahol tevékenységüket megvalósítják. Szintén a tevékenység végzésének helye szerinti tagállam joga az irányadó akkor, ha a közös nyomozócsoporthban folytatott eljárás során a résztvevő tisztviselők kárt okoznak. Az a tagállam pedig, amelynek területén a kár bekövetkezett, azt ugyanolyan feltételek mellett téríti meg, mintha saját tisztviselői okozták volna. A károsultaknak, illetve a károsult személyek jogán jogosult más személyeknek kifizetett kártérítés összegét a kárt okozó tisztviselő tagállama megtéríti annak a tagállamnak, amelynek területén a káresemény történt, illetve, amely előzetesen már megtérítette azt. A tagállamok pedig – a fenti károkozások kivételével – lemondanak az egymás sérelmére okozott károk megtérítéséről.

⁷⁰⁶ LONG, Nadja: i.m. 28. o.

⁷⁰⁷ Vö. EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 16. cikk és 2002/465/IB kerethatározat. 3. cikk

⁷⁰⁸ Vö. EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 15. cikk és 2002/465/IB kerethatározat. 2. cikk

⁷⁰⁹ DAMAN, Maarten: i.m. 202. o.

A tagállamok a kerethatározat rendelkezéseinek átültetésére 2003. január 1-jéig kaptak határidőt,⁷¹⁰ melynek megvalósulásáról a Bizottság 2005 januárjában tette közzé értékelő jelentését.⁷¹¹ A benne foglaltak alapján azt láthatjuk, hogy míg a kerethatározat rendelkezéseinek végrehajtása a legtöbb tagállamban új jogszabályok elfogadását, vagy már meglévő rendelkezések módosítását igényelte,⁷¹² pusztán egyetlen tagállam – Spanyolország – fogadott el olyan jogátvételi intézkedéseket, amelyek teljes mértékben megfeleltek a kerethatározatnak.⁷¹³

A kerethatározat mellett még ugyancsak a 2003. év folyamán a Tanács ajánlásában egy megállapodásmintát fogadott el a közös nyomozócsoporthok létrehozására,⁷¹⁴ melyet 2010-ben frissített, módosított,⁷¹⁵ amelyben arra ösztönzi a tagállamokat, hogy a közös nyomozócsoporthokkal kapcsolatos részletes szabályokról való megállapodáshoz ezt a formanyomtatványt használják.⁷¹⁶ Ennek részét képezi a megállapodásban részes felek meghatározása, céljuknak, az operatív cselekvési tervnek – amely a közös nyomozócsoporth céljának elérésére vonatkozó iránymutatásokat tartalmazza – a megállapodásuk időtartamának, a közös nyomozócsoporth tevékenységének színhelyéül szolgáló tagállam(ok)nak, a közös nyomozócsoporth vezetőjének, tagjainak, résztvevőinek leírása. Emellett rendelkezéseket találunk benne a bizonyításfelvétel vonatkozásában, amely leírja, hogy a felek a közös nyomozócsoporth vezetőjét, vagy más tagját bízzák meg a bizonyítékok megszerzésével kapcsolatos tanácsadás feladatával. Ez a funkció lényegében

⁷¹⁰ 2002/465/IB kerethatározat. 4. cikk

⁷¹¹ A Bizottság jelentése a közös nyomozócsoporthokról szóló, 2002. június 13-i tanácsi kerethatározat jogi átvételéről. COM (2004) 858 végleges. (Továbbiakban: COM (2004) 858 végleges)

⁷¹² COM (2004) 858 végleges. 4. o.

⁷¹³ COM (2004) 858 végleges. 7. o.

⁷¹⁴ Council Recommendation of 8 May 2003 on a model agreement for setting up a joint investigation team (JIT). Official Journal C 121, 23/05/2003 P. 0001 - 0006

⁷¹⁵ Új elemként szerepel például az operatív terv, vagy a javasolt ellenőrző lista az operatív cselekvési tervhez, illetve mint a közös nyomozócsoporth tevékenységének meghosszabbításáról. Lásd részletesen: Updated JIT Model Agreement. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 1, 2010. 17-18. o.

⁷¹⁶ A Tanács állásfoglalása (2010. február 26.) a közös nyomozócsoporthok létrehozásáról szóló megállapodásmintáról. HL C 70., 2010.3.19., 1-12. o.

azt takarja, hogy az adott személy a bizonyításfelvétel során figyelembe veendő szempontokkal és eljárásokkal kapcsolatban iránymutatást ad a közös nyomozócsoporth tagjai részére. A formanyomtatvány további elemei a megállapodás általános feltételei, a módosításának lehetőségei (így: új tagok felvétele; a cél módosítása; a jelenlegi cikkek kiegészítése vagy módosítása), a belső értékelés formái, valamint különös rendelkezések (így például: olyan feltételek meghatározása, amelyek alapján a kiküldött tagok kizárhatók a foganatosított nyomozási intézkedésekből, vagy a tevékenység helye szerinti tagállamban folytathatnak nyomozást, vagy a csoport által kért intézkedések meghozatalára kérhetik fel saját nemzeti hatóságukat, anélkül, hogy ehhez hivatalos megkeresés benyújtására lenne szükség, vagy megoszthatják a kiküldő hatóságoktól származó információkat. Ide sorolandók továbbá a médiával kapcsolatos rendelkezések, a megállapodás bizalmasságának kérdése, a kapcsolattartás során használandó nyelv meghatározása, vagy a kiadásokkal kapcsolatos különös rendelkezések, különleges adatvédelmi szabályok stb.)⁷¹⁷ A közös megegyezést tartalmazó dokumentumhoz külön, függelékként csatolható az Europollal, az Eurojusttal, a Bizottsággal (OLAF), vagy a Szerződések keretében elfogadott rendelkezések értelmében illetékes szervekkel, egyéb nemzetközi szervekkel, illetve harmadik országokkal kötött megállapodás, amennyiben részt vesznek a közös nyomozócsoporth munkájában.⁷¹⁸

Habár a közös nyomozócsoporthok gyakorlati alkalmazásának előnyei rendkívül sokrétűek, ennek ellenére igénybe vételük mégis ritka a tagállamok között. Ez több okra is visszavezethető, amely egyike a munkájuk során beszerzett bizonyítékok felhasználhatóságának kérdése. Erre példaként az az eset említhető meg, amikor három tagállam („A”; „B” és „C” tagállamok) megállapodik közös nyomozócsoporth kialakításában, oly módon, hogy a

⁷¹⁷ Lásd részletesen: A Tanács állásfoglalása (2010. február 26.) a közös nyomozócsoporthok létrehozásáról szóló megállapodásmintáról. Melléklet.

⁷¹⁸ Lásd részletesen: A Tanács állásfoglalása (2010. február 26.) a közös nyomozócsoporthok létrehozásáról szóló megállapodásmintáról. I. Függelék.

csoport mindhárom területén tevékenykedik. Ennek megfelelően és a kerethatározat, valamint az egyezmény szabályai szerint a bizonyítékok beszerzése mindhárom tagállam vonatkozó jogszabályainak figyelembe vétele alapján történik, attól függően, hogy az éppen hol valósul meg. A tagállamok közös megegyezése alapján a büntetőeljárást „C” tagállamban folytatják le, így a bizonyítékok felhasználhatósága tekintetében is az ő nemzeti normái lesznek majd a meghatározóak. A probléma – amely véleményem szerint egyben a közös nyomozócsoporthok alacsony számú igénybe vételének egyik indoka is – leginkább akkor merül fel, ha „C” tagállam nemzeti hatósága nem minősíti az eljárásában felhasználhatónak és alkalmazhatónak az „A” és „B” tagállam szabályai alapján megszerzett bizonyítékokat. Ezért kiemelt fontosságú azon joghatóság megfelelő kiválasztása, amelynek feladata lesz majd a büntetőeljárás lefolytatása.⁷¹⁹ Éppen ezért bír kiemelt jelentőséggel az, hogy már a közös nyomozócsoporthok létrehozásakor figyelemmel legyenek arra, hogy mely tagállamban kerül majd sor az eljárás lefolytatására.⁷²⁰

További nehézséget jelenthet létrehozásuk és működtetésük rendkívüli költségigénye, illetve a vonatkozó megállapodás megkötését megelőző procedúra hossza,⁷²¹ valamint, hogy nem kellő mértékben ismert és támogatott a tagállamok igazságügyi hatóságai által.⁷²² Hasonló módon problémaforrás lehet a tagállamok részéről az egyezmény, valamint a kerethatározat rendelkezéseinek eltérő módon való átültetése. Ilyen eltérő rendelkezéseket találunk például a tekintetben, hogy mely hatóság jogosult a közös nyomozócsoporthok létrehozását kezdeményezni, kit lehet megbízni a csoport

⁷¹⁹ LONG, Nadja: i.m. 35. o.

⁷²⁰ NAGY, Judit: Az Europol és az Eurojust szerepe a közös nyomozócsoporthok tevékenységében. 90. o.

⁷²¹ WAHL, Thomas: The European Arrest Warrant and Joint Investigation Teams in Practice. Report from the ERA Conference in Trier, 24–25 April 2008. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations’ Forum. Issue 1-2, 2008. 94-99. o. 39. o.

⁷²² LONG, Nadja: i.m. 35-36. o.

vezetésével.⁷²³ Ezek feloldására hatékony eszköz lehet a rendszeres, szakmai találkozók, megbeszélések szervezése.⁷²⁴

Meghatározott esetekben azonban nem pusztán tagállamok képviselői vehetnek részt a közös nyomozócsoporthokban, hanem más, uniós intézmények tagjai is. Így az *Europol* személyzete támogatói minőségben segítheti azt tevékenysége végzésében, információt cserélhet a közös nyomozócsoporth valamennyi tagjával, illetve a rendelkezésére álló információ-feldolgozó rendszerei bármely eleméből származó információkat szolgáltatathat annak tagjai és kiküldött tagjai számára.⁷²⁵ Így támogató funkciója kiterjed szakértői tanácsadásra, valamint információszolgáltatásra, amelynek forrását információs rendszerein túl elemzési munkafájljai képezik.⁷²⁶

Az *Eurojust* szerepe a közös nyomozócsoporthok tekintetében a Tanács *Eurojust* megerősítéséről szóló határozatának eredményeként vált jelentőssé.⁷²⁷ Egyrészt kérheti kellő indokolás mellett az érintett tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságaitól, hogy közös nyomozócsoporthot hozzanak létre,⁷²⁸ másrészt pedig, hogy nemzeti tagjai saját tagállamuk vonatkozásában közreműködjenek a közös nyomozócsoporthok munkájában.⁷²⁹

Jól láthatóan mindkét szervezet fontos szereppel bír a közös nyomozócsoporthok munkájában, amelyre magyarázatként eredeti rendeltetésük – azaz a határokon átnyúló bűnözéssel szembeni hatékony fellépés – is magyarázatként szolgál. Funkciójuk azonban meghaladja a pusztá

⁷²³ DE MOOR, *Spehan*: The Difficulties of Joint Investigation Teams and the Possible Role of OLAF. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 3, 2009. 94-99. o. 94-95. o.

⁷²⁴ GERSPACHER, *Nadia*: The roles of international police cooperation organisations. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 13, Issue 3, 2005. 413-434. o., 424. o.

⁷²⁵ A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról. HL L 121., 2009.5.15., 37-66. o. 6. cikk

⁷²⁶ MOUNIER, *Gregory*: Europol: A New Player in the EU External Policy Field? In: Perspectives on European Politics and Society. Vol. 10, No. 4, December 2009. 582-602. o. 585. o.

⁷²⁷ LOPES DA MOTA, *José Luís*: Eurojust and Its Role in Joint Investigation Teams. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 3, 2009. 88-90. o. 88. o.

⁷²⁸ A Tanács 2009/426/IB határozata (2008. december 16.) az Eurojust megerősítéséről és az Eurojust létrehozásáról a bűnözés súlyos formái elleni fokozott küzdelem céljából szóló 2002/187/IB határozat módosításáról. HL L 138., 2009.6.4., 14-32. o. (Továbbiakban: Eurojust-határozat.) 6. cikk

⁷²⁹ Eurojust-határozat. 9. f cikk

részvételt, hiszen emellett tanácsadást is nyújtanak a finanszírozás elnyerésére vonatkozóan, illetve a közös nyomozócsoporthok alakításának feltételeiről, jogi alapjairól, illetve hatékony működéséről.⁷³⁰ Ez utóbbit szolgálja a közreműködésük eredményeként, közös nyomozócsoporthokkal kapcsolatos projektjük keretében készült kézikönyv is.

Az intézményi támogatáson túl érdemes megemlíteni a nemzeti „közös nyomozócsoporth” szakértőket (National JIT Experts) is, melyek csoportja a Hágai Program javaslata alapján jött létre,⁷³¹ akik információszolgáltatási, kapcsolattartási funkciót látnak el, illetve segítséget nyújtanak a tagállamok jó gyakorlatainak megosztásában, tapasztalatcserében.⁷³²

⁷³⁰ Tanács Főtitkársága. A közös nyomozócsoporthokra vonatkozó kézikönyv. 2011. november 04. 15790/1/11 REV 1 6. Az Eurojust és az Europol részvétele.

⁷³¹ Lásd: Hágai Program. 2.3. Rendőrségi együttműködés.

⁷³² Article 36 Committee, 8 July 2005, Joint Investigation Teams – Proposal for designation of national experts 11037/05.

IX. FEJEZET

A VAGYONNAL VAGY BIZONYÍTÉKKAL KAPCSOLATOS BIZTOSÍTÁSI INTÉZKEDÉST ELRENDELŐ HATÁROZATOK

IX.1. A jogintézmény általános bemutatása

A Tamperei Következtetésekben, illetve a Tanács kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben történő végrehajtásáról szóló intézkedési programjában⁷³³ meghatározott célkitűzésekre figyelemmel nyújtotta be Franciaország, Svédország és Belgium közös, a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról szóló javaslatát kerethatározat elfogadására.⁷³⁴ Céljük egy olyan dokumentum megalkotása volt, amely hatékonyabb és gyorsabb kooperációs mechanizmusa alapján⁷³⁵ lehetővé teszi a kölcsönös elismerés elvének⁷³⁶ a tárgyalás előtt – a büntetőeljárás előkészítő szakaszában – kibocsátott határozatok esetében történő alkalmazását is, így különösen azokra, amelyek a bizonyíték⁷³⁷ biztosítását, illetve a könnyen mobilizálható vagyon⁷³⁸ gyors lefoglalását teszik lehetővé a hatáskörrel

⁷³³ Lásd: Programme of measures to implement the principle of mutual recognition of decisions in criminal matters.

6. intézkedés: Egy olyan jogi instrumentum kialakítása, amely lehetőséget ad a más tagállamokban lévő bizonyítékok biztosítására, hogy megakadályozzák eltűnésüket, megsemmisülésüket.

7. intézkedés: A vagyonnal kapcsolatos biztosítási intézkedést lehetővé tevő, a kölcsönös elismerés elvén alapuló eszköz létrehozása.

⁷³⁴ *Initiative by the Governments of the French Republic, the Kingdom of Sweden and the Kingdom of Belgium for the adoption by the Council of a Framework Decision on the execution in the European Union of orders freezing assets or evidence. Official Journal C 075, 07/03/2001 P. 0003 - 0008*

⁷³⁵ *M. NYITRAI, Péter: A vagyonnal vagy bizonyítási eszközzel kapcsolatos biztosítási intézkedések kölcsönös elismerése. In: In: KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): i.m. 177. o.*

⁷³⁶ Az európai elfogatóparancs mellett a második olyan kerethatározatként értékelhető, amely a kölcsönös elismerés elvén alapul. Lásd: *BELFIORE, Rosanna: i.m. 3. o.*

⁷³⁷ A Tanács 2003/577/IB kerethatározata (2003. július 22.) a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról. HL L 196., 2003.8.2., 45-55. o. (Továbbiakban: 2003/577/IB kerethatározat.) értelmében bizonyítéknak minősül: „a 3. cikkben említett bűncselekménnyel kapcsolatos büntetőeljárás során bizonyítékként felhasználható tárgy, okirat vagy adat.” 2. cikk (e) pont

⁷³⁸ A 2003/577/IB kerethatározat értelmében vagyonnak minősül: „minden olyan vagyon, beleértve az anyagi vagy eszmei, ingó vagy ingatlan javakat, valamint az ilyen vagyonnal kapcsolatos jogcímet és az abban való érdekeltséget igazoló okiratokat és okmányokat egyaránt, amely a kibocsátó állam hatósággal rendelkező hatóságának megítélése szerint:

rendelkező igazságügyi hatóságoknak.⁷³⁹ A kerethatározatban foglaltak alapján a tagállamoknak lehetősége nyílik arra, hogy valamely igazságügyi hatóságuk által, büntetőeljárás keretében kibocsátott, biztosítási intézkedést elrendelő határozatot egy másik tagállam, a határozatot megalapozó indokok vizsgálata nélkül, elismerjen, illetve saját területén végrehajtsa.⁷⁴⁰ A jogintézmény kerethatározati formája pedig azt hivatott biztosítani, hogy bár kötelező érvényű a tagállamok számára, azonban a végrehajtás formájának és módszerének kiválasztása nemzeti hatáskörbe tartozó kérdés.⁷⁴¹

A tagállamok eredeti tervezetében nem szerepelt annak meghatározása, hogy milyen okból kerülhet sor biztosítási intézkedést elrendelő határozat kibocsátására. Ezt a kérdést a kerethatározat már egyértelműen rendezi, így egyrészt bizonyíték biztosítása, másrészt pedig vagyon későbbi elkobzása céljából.⁷⁴² Elsődlegesen arra irányul, hogy ideiglenesen megakadályozza az adott, elkobzás alá vonható vagyonnak, illetve bizonyítéknak a megsemmisítésére, átalakítására, elvitelére, átruházására, elidegenítésére irányuló szándékot és cselekményeket.⁷⁴³

A *kettős büntethetőség* fennállásának vizsgálta pusztán azon bűncselekmények tekintetében került eltörlésre, amelyek, hasonlóan az európai elfogató,⁷⁴⁴ valamint európai bizonyításfelvételi parancshoz,⁷⁴⁵ a 32

-
- a 3. cikkben említett bűncselekményből származó jövedelmet testesít meg, illetve részben vagy egészben az ilyen jövedelemmel egyenértékű, vagy
 - az ilyen bűncselekmény eszközét vagy tárgyát képezi.” 2. cikk (d) pont

⁷³⁹ 2003/577/IB kerethatározat. (2) Preambulum-bekezdés

⁷⁴⁰ 2003/577/IB kerethatározat. 1. cikk

⁷⁴¹ A Bizottság Jelentése a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról szóló, 2003. július 22-i 2003/577/IB tanácsi kerethatározat 14. cikke alapján. Brüsszel, 2008.12.22. COM (2008) 885 végleges. 1.3. Módszer és értékelési szempontok.

⁷⁴² 2003/577/IB kerethatározat. 3. cikk (1) bekezdés

⁷⁴³ 2003/577/IB kerethatározat. 2. cikk (c) pont

⁷⁴⁴ Lásd: A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról. HL L 190., 2002.7.18., 1-20. o. 2. cikk (2) bekezdést, valamint a „Vi. Kölcsönös elismerés elve az európai büntügyi együttműködés tükrében.” fejezet, „Vi.3.1. Az első lépések – az európai elfogatóparancs.” című bekezdésében írtakat.

⁷⁴⁵ Lásd: A Tanács 2008/978/IB kerethatározata (2008. december 18.) a büntetőeljárások során felhasználható tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai

bűncselekményből álló listán szerepelnek,⁷⁴⁶ illetve büntetési tételük felső határa a kibocsátó államban legalább három évig terjedő szabadságvesztés.⁷⁴⁷

A tervezetben, illetve ehhez kapcsolódóan az Európai Parlament véleményében még eltérő elképzelés szerepelt a kerethatározat alkalmazhatósági köre tekintetében. A tervezet ugyanis biztosítási intézkedést elrendelő határozat kibocsátását a kibocsátó tagállam nemzeti joga alapján kábítószeres tiltott kereskedelme, csalással kapcsolatos bűncselekmények, – ideértve az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló, 1995. július 26-i egyezmény értelmében az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit sértő csalásokat is –, a bűncselekményből származó jövedelem tisztára mosása, euró hamisítás, korrupció, emberkereskedelem bűncselekményeknek minősülő cselekmények vonatkozásában tette volna lehetővé, függetlenül a büntetési tételük felső határától, valamint a kettős büntethetőség kritériumától.⁷⁴⁸ Az Európai Parlament véleményében ezzel szemben eltekintett a cselekmények minősítésétől, kikötésként pusztán annak szerepeltetését tekintette relevánsnak, hogy büntetési tételük felső határa a kibocsátó állam joga alapján legalább hat hónapig terjedő szabadságvesztés legyen.⁷⁴⁹ Véleményem szerint ez utóbbi álláspont támogatása a vizsgált jogintézmény hatékonyabb működését tette volna lehetővé.

A biztosítási intézkedést elrendelő határozattal szemben kritikaként említhető, hogy valójában csak egy „előzetes” biztosítási intézkedésként értékelhető, amelyet egy kölcsönös jogsegélyen alapuló eszköz vagy lefoglalás

bizonyításfelvételi parancsról. HL L 350., 2008.12.30., 72-92. o. 14. cikk (2) bekezdést, valamint az „X. Az európai bizonyításfelvételi parancsról.” írt fejezetet.

⁷⁴⁶ Az európai elfogató, illetve európai bizonyításfelvételi parancs vonatkozó cikkeinek összevetésekor jól látható, hogy ugyanazon bűncselekmény kategóriák kerültek megjelölésre, amelyek vonatkozásában a kettős büntethetőség kritériuma nem vizsgálható.

⁷⁴⁷ 2003/577/IB kerethatározat. 3. cikk (2) bekezdés

⁷⁴⁸ Initiative by the Governments of the French Republic, the Kingdom of Sweden and the Kingdom of Belgium for the adoption by the Council of a Framework Decision on the execution in the European Union of orders freezing assets or evidence. 2. cikk

⁷⁴⁹ Európai Parlament. Decisions on freezing assets or evidence. Consultation procedure. Official Journal of the European Communities C 77 E/93. 2002.03.28. 5. módosítás

követ majd, így nem helyettesíti azok funkcióját.⁷⁵⁰ Ez a következtetés a kerethatározat azon rendelkezései alapján vonható le, miszerint a biztosítási intézkedést elrendelő határozatnak a biztosítási intézkedéssel érintett vagyon későbbi kezelése módjának rendezése érdekében kérelmet kell tartalmaznia arra vonatkozóan, hogy egyrészt kéri-e a kibocsátó hatóság a beszerzett bizonyítékoknak a részére történő átadását, másrészt az elkobzást elrendelő határozat végrehajtását, vagy a végrehajtó államban foganatosított elkobzásnak egy későbbi időpontban való végrehajtását.⁷⁵¹ Az ilyen irányú kérelmekre a végrehajtó állam részéről történő válaszadásig a vagyon a végrehajtó államban biztosítva marad.⁷⁵²

A kérelmek benyújtására és a végrehajtó állam által történő feldolgozására ebben a két esetben a kölcsönös bűnügyi jogsegély és az elkobzással kapcsolatos nemzetközi együttműködésben alkalmazandó szabályok az irányadóak,⁷⁵³ azzal a megszorítással, hogy a beszerzett bizonyítékoknak az átadását nem lehet megtagadni a kettős büntethetőség hiányára alapozva a 32 bűncselekményből álló listán szereplő cselekmények vonatkozásában, amelyek büntetési tételének felső határa minimum három évig terjedő szabadságvesztés a kibocsátó államnemzeti joga alapján.⁷⁵⁴ Harmadrészt a tanúsítvány utasítást tartalmazhat arra, hogy valamely fenti két kérelem benyújtásáig a vagyon a végrehajtó államban maradjon. Ebben az esetben megjelöli a kérelem benyújtásának időpontját.⁷⁵⁵ Ekkor a végrehajtó állam a vagyon biztosítás időtartamát korlátozhatja, illetve adott esetben sor kerülhet az intézkedés visszavonására is.⁷⁵⁶

⁷⁵⁰ *SUOMINEN, Annika*: The principle of mutual recognition in cooperation in criminal matters. A study of the principle in four framework decisions and in the implementation in the Nord Member States. Cambridge – Antwerp – Portland, Intersentia. 2011. 92. o.

⁷⁵¹ 2003/577/IB kerethatározat. 10. cikk (1) bekezdés (a) és (b) pontok

⁷⁵² 2003/577/IB kerethatározat. 6. cikk (1) bekezdés

⁷⁵³ 2003/577/IB kerethatározat. 10. cikk (2) bekezdés

⁷⁵⁴ 2003/577/IB kerethatározat. 10. cikk (3) bekezdés

⁷⁵⁵ 2003/577/IB kerethatározat. 10. cikk (1) bekezdés (c) pont

⁷⁵⁶ 2003/577/IB kerethatározat. 6. cikk (2) bekezdés

IX.2. A biztosítási intézkedést elrendelő határozat alkalmazása során érvényesülő eljárási garanciák

Eljárási garanciaként értékelhető a határozat *kibocsátására jogosult hatóságok* megjelölése, habár azok körére vonatkozó külön definíció a fogalom meghatározások⁷⁵⁷ között nem szerepel, hanem, arra a szövegkörnyezetből következtethetünk. Így leszögezhető, hogy büntetőeljárás keretében eljáró igazságügyi hatóságokról van szó, amelyek biztosítási intézkedést elrendelő határozat meghozatalára a kibocsátó állam saját joga alapján jogosultak.⁷⁵⁸

Amennyiben az adott *cselekmény*, amely vonatkozásában biztosítási intézkedést elrendelő határozat került kibocsátásra, nem sorolható a fent részletezett bűncselekmények körébe, úgy a végrehajtó állam mérlegelési jogkörébe tartozik a határozat elismerése és végrehajtása. Ezt elsődlegesen attól teheti függővé, hogy az adott cselekmény nemzeti joga alapján is bűncselekménynek minősül-e. Amennyiben pedig a határozat célja a vagyon későbbi elkobzása, úgy emellett azt is vizsgálhatja, hogy saját joga alapján lenne-e helye biztosítási intézkedés foganatosításának.⁷⁵⁹

Eljárási garanciaként értékelhető a határozat végrehajtásának *megtagadására okot adó körülmények* meghatározása is, amelyekre a végrehajtó hatóság mindössze négy esetben jogosult hivatkozni, azaz a végrehajtást megtagadni. Így ezt véleményem szerint mindenképpen előrelépésként kell értékelnünk a hagyományos kölcsönös jogsegélyen alapuló együttműködéshez képest. Ilyen oknak tekinthető a tanúsítvány hiánya,

⁷⁵⁷ 2003/577/IB kerethatározat. 2. cikk

⁷⁵⁸ Ezt a megállapítást a kibocsátó állam definíciója alapján tehetjük, amely az a tagállam, amelynek nemzeti joga által meghatározott igazságügyi hatósága büntetőeljárás keretében biztosítási intézkedést elrendelő határozatot hozott, hagyott jóvá vagy erősített meg bármely formában. 2. cikk (a) pont

⁷⁵⁹ 2003/577/IB kerethatározat. 3. cikk (4) bekezdés

Vö.: *BOROI, Alexandru – RUSU, Ion – BALAN-RUSU, Minodora-Ioan: The Judicial Cooperation in Criminal Matters in the European Union*. Lap Lambert Academic Publishing, Saarbrücken, 2012. 207-209. o.

hiányos volta illetve, ha az nem a biztosítási intézkedést elrendelő határozatra vonatkozik,⁷⁶⁰ ha a végrehajtó állam joga alapján olyan mentesség vagy kiváltság áll fenn, amelynek köszönhetően nem lehet a biztosítási intézkedést elrendelő határozatot végrehajtani, ha a végrehajtás eredményeként sérülne a ne bis in idem elve, illetve azokban az esetekben, amelyek nem sorolhatóak a 32 katalógus bűncselekmény körébe, s a kettős büntethetőség kritériuma sem áll fenn.⁷⁶¹ Habár erről a kerethatározat nem rendelkezik külön a megtagadási okok között, de a végrehajtás során előfordulhat, hogy a kért biztosítási intézkedés megvalósíthatatlan, ugyanis a vagyon vagy bizonyíték esetleg már eltűnt, megsemmisült vagy egyéb okból nem található. Ekkor a kibocsátó hatóság a fellelhetőség helye vonatkozásában konzultálhat a végrehajtó hatósággal.⁷⁶² Azonban a kért információk hiánya – feltehetően – ugyancsak elutasítást eredményez.

Amennyiben a végrehajtás lefolytatását valamilyen pillanatnyilag, nem permanensen fennálló ok korlátozza, úgy a végrehajtó hatóság a *végrehajtás elhalasztásának* jogintézményét alkalmazhatja. Erre alapvetően akkor kerülhet sor, ha végrehajtása egy már folyamatban lévő nyomozást akadályozna, vagy ha az érintett vagyon vagy bizonyíték már egy másik büntetőeljárásban elrendelt biztosítási intézkedés hatálya alatt áll. Ugyancsak halasztást eredményezhet, ha a határozatot olyan vagyon későbbi elkobzása céljából bocsátották ki, amelyet a végrehajtó államban már másik eljárás során biztosítási intézkedést elrendelő határozat hatálya alá vontak. Ez azonban csak akkor irányadó, „*ha a nemzeti jog szerint az ilyen határozat elsőbbséget élvez a büntetőeljárás lefolytatása során későbbi időpontban kibocsátott, biztosítási intézkedést elrendelő határozatokkal szemben.*” Szigorú tájékoztatási kötelezettség terheli ekkor a végrehajtó hatóságot, amely kiterjed a halasztás

⁷⁶⁰ A tagállamok tervezetében mindössze ez az egyetlen megtagadási ok szerepelt. Lásd: Initiative by the Governments of the French Republic, the Kingdom of Sweden and the Kingdom of Belgium for the adoption by the Council of a Framework Decision on the execution in the European Union of orders freezing assets or evidence. 6. cikk

⁷⁶¹ 2003/577/IB kerethatározat. 7. cikk (1) bekezdés

⁷⁶² 2003/577/IB kerethatározat. 7. cikk (4) bekezdés

okainak, illetve a teljesítés várható időpontjának ismertetésére, amennyiben pedig a halasztás okai megszűntek, a végrehajtás tényére, illetve egyéb biztosítási intézkedésekre, amelyek az érintett vagyont alávetették.⁷⁶³

A kerethatározat két úton biztosítja a *jogorvoslati* lehetőséget. Egyrészt a határozat végrehajtásával szemben jogorvoslati indítványt lehet bejelenteni mind a kibocsátó, mind pedig a végrehajtó állam bírósága előtt, azok saját, nemzeti jogának megfelelően. A jogosultak köre kiterjed jogos érdekeik védelmében a határozattal érintett, érdekelt felekre, így a jóhiszemű harmadik felekre is. Másrészt magának a határozatnak a kibocsátását, illetve az azt megalapozó okokat a kibocsátó államban lehet megtámadni.⁷⁶⁴

IX.3. A kerethatározat által biztosított előnyök

A határozat egyik előnyét a *közvetlen kapcsolattartás*, illetve a direkt továbbítás lehetőségének biztosítása jelenti a tagállamok hatáskörrel rendelkező igazságügyi hatóságai között.⁷⁶⁵ Ettől eltérő szabályokat a kerethatározat az Egyesült Királyság és Írország vonatkozásában fogalmazott meg, ahol továbbra is központi hatóságok közbeiktatására van lehetőség. Ha a kompetens végrehajtó igazságügyi hatóság nem ismert, úgy annak felderítésében az Európai Igazságügyi Hálózat nyújt segítséget, míg abban az esetben, ha az a hatóság, aki részére továbbították a határozatot, nem rendelkezik hatáskörrel, a kibocsátó hatóság tájékoztatása mellett továbbítja a határozatot az eljárásra jogosult hatóság részére.⁷⁶⁶

⁷⁶³ 2003/577/IB kerethatározat. 8. cikk

⁷⁶⁴ 2003/577/IB kerethatározat. 11. cikk (1) és (2) bekezdések

⁷⁶⁵ Az Európai Parlament véleményében szükségesnek tartotta volna a központi hatóságok részére való továbbítás lehetőségének fenntartását is. Európai Parlament. Decisions on freezing assets or evidence. Consultation procedure. Official Journal of the European Communities C 77 E/93. 2002.03.28. 6. módosítás

⁷⁶⁶ 2003/577/IB kerethatározat. 4. cikk

Tekintettel arra, hogy a vonatkozó kerethatározat működésének alapját a *kölcsönös elismerés elve* képezi, minden további feltétel nélkül köteles a végrehajtó igazságügyi hatóság egyrészt elismerni a részére megküldött biztosítási intézkedést elrendelő határozatot, másrészt pedig haladéktalanul megtenni az azonnali végrehajtáshoz szükséges intézkedéseket. Mindennek olyan módon kell megtörténnie, mintha a végrehajtó állam hatósága bocsátotta volna ki az adott határozatot.⁷⁶⁷

A határozat továbbítása *formalizált módon* történik, amelyet a kerethatározatban szereplő tanúsítvány minta⁷⁶⁸ biztosít. Alaki kritériuma a kibocsátó igazságügyi hatóság aláírása, illetve a formanyomtatvány tartalmának pontosságára vonatkozó igazolása. Továbbítása a végrehajtó állam hivatalos nyelvén, illetve az általa megjelölt, az Európai Közösségek intézményeinek más hivatalos nyelvén történhet.⁷⁶⁹

A határozat végrehajtása során *alkalmazandó jog* meghatározása vonatkozásában a kerethatározat a kölcsönös jogsegélyen alapuló intézmények megoldását vette alapul. Így egyrészt a kibocsátó hatóság, amennyiben az a bizonyíték érvényességének, felhasználhatóságának szempontjából relevanciával bír, alaki követelményeket, eljárásokat határozhat meg a végrehajtás lefolytatásának mikéntjére.⁷⁷⁰ Másrészt pedig a *locus regit actum* elvét követve, a végrehajtás során felmerülő, szükséges kényszerítő intézkedés alkalmazására a végrehajtó állam eljárási szabályai az irányadóak.⁷⁷¹

Mindenképpen a határozat előnyeként értékelhető az *eljárási határidők* részleges meghatározása. Így a végrehajtó állam hatóságai lehetőség szerint 24

⁷⁶⁷ 2003/577/IB kerethatározat. 5. cikk (1) bekezdés

⁷⁶⁸ 2003/577/IB kerethatározat. Melléklet

⁷⁶⁹ 2003/577/IB kerethatározat. 9. cikk

⁷⁷⁰ 2003/577/IB kerethatározat. 5. cikk (1) bekezdés

⁷⁷¹ 2003/577/IB kerethatározat. 5. cikk (2) bekezdés

órán belül kötelesek dönteni a biztosítási intézkedést elrendelő határozatról, illetve közölni azt.⁷⁷²

A biztosítási intézkedést elrendelő határozatok kölcsönös elismerése az egyik olyan alapidokumentumnak minősül az Európai Unió joganyagában, amely a bizonyítékok szabad áramlását teszi lehetővé, azonban a gyakorlatban mégis csekély számban alkalmazzák.⁷⁷³ Ez véleményem szerint arra a már korábban is említett okra vezethető vissza, hogy csak egy „előzetes” biztosítási intézkedésként funkcionál, s önmagában nem rendezi a bizonyítékok átadásának és azok későbbi felhasználhatóságának kérdését.

A kerethatározat tartalmának megfelelő intézkedések megtétele, illetve nemzeti jogszabályok megalkotása – eredetileg megállapított határidő: 2005. augusztus 2. – vizsgálat, majd jelentés tárgyát is képezte.⁷⁷⁴ Jelentésében a Bizottság megállapította, hogy a rendelkezések nemzeti jogba történő átültetése nem valósult meg kielégítő módon. Számos hiányosság és téves értelmezés volt felfedezhető, amelyek elsődlegesen a közvetlen kapcsolatfelvétel, a biztosítási intézkedést elrendelő határozatok elismerésének és végrehajtásának megtagadását lehetővé tevő okok körét érintette. Nem jelentett azonban problémát a biztosítási intézkedést elrendelő határozatok gyors végrehajtását biztosító szabályok megalkotása.⁷⁷⁵ Az implementálási problémák leküzdése, illetve a kölcsönös bizalom erősítésének célkitűzése, valamint a biztosítási intézkedések hatékonyabbá tétele érdekében a

⁷⁷² 2003/577/IB kerethatározat. 5. cikk (3) bekezdés

⁷⁷³ LACH, Arcadiusz: Transnational Gathering of Evidence in Criminal Cases in the EU de lege lata and de lege ferenda. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 3, 2009. 107-110. o. 107. o.

⁷⁷⁴ 2003/577/IB kerethatározat. 14. cikk

⁷⁷⁵ A Bizottság Jelentése a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról szóló, 2003. július 22-i 2003/577/IB tanácsi kerethatározat 14. cikke alapján. Brüsszel, 2008.12.22. COM (2008) 885 végleges. 3. Következtetés.

stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési tervben a Bizottságot 2012-ig egy kézikönyv elkészítésére szőlították fel.⁷⁷⁶

⁷⁷⁶ *A stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési terv. Melléklet.*

X. FEJEZET

AZ EURÓPAI BIZONYÍTÁSFELVÉTELI PARANCSS

X.1. Az európai bizonyításfelvételi parancs gyökerei, előzményei

A Bizottság szándéka az európai bizonyításfelvételi parancs⁷⁷⁷ megalkotásával eredendően arra irányult, hogy egy olyan új jogintézményt keltsen életre, amely egyrészt gyorsabb és hatékonyabb eljárást tesz lehetővé, másrészt pedig alkalmas arra, hogy valamennyi, a bizonyítékszerzést érintő, kölcsönös jogsegélyen alapuló együttműködési forma helyébe lépjen oly módon, ahogyan az már a *Tamperei Következtetésekben* is megfogalmazásra került.⁷⁷⁸ A tervezet alapvetően a büntetőeljárás során felhasználandó tárgyak, dokumentumok, valamint adatok megszerzésének kérdését rendezte, kiterjedt továbbá a bűnügyi nyilvántartásban tárolt adatok átadására is. Nem képezte tárgyát ugyanakkor a gyanúsított, a vádlott, a tanú vagy a sértett kihallgatása, nyomozási cselekmények végrehajtása sem, amelyek valós idejű információszerzésre irányulnak, mint például a közlések lehallgatása vagy a bankszámla ellenőrzése. A Bizottság alapvetően úgy vélekedett, hogy – habár sem a tervezet, sem pedig később a lényegében azon alapuló kerethatározat sem terjed ki a bizonyítékok valamennyi körére, illetve formájára – első lépésként kiváló annak a célkitűzésnek a szolgálatában, hogy a kölcsönös jogsegélyen alapuló intézményeket a közeljövőben egyetlen, egységes, a kölcsönös elismerés elvén alapuló rendszer váltsa fel.⁷⁷⁹ A kerethatározat

⁷⁷⁷ A Tanács 2008/978/IB kerethatározata (2008. december 18.) a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításfelvételi parancsról. HL L 350., 2008.12.30., 72-92. o. (Továbbiakban: 2008/978/IB kerethatározat.)

Az „X. Az európai bizonyításfelvételi parancs.” című fejezet módszertanának, illetve témafeldolgozásának alapjául *DE HERT, Paul – WEIS, Karen– CLOOSEN, Nathalie: The framework decision of 18 December 2008 on the European Evidence Warrant for the purpose of obtaining objects, documents and data for use in proceedings in criminal matters – a critical assessment.* In: *New Journal of European Criminal Law. Special Edition. Vol 0, 2009.* 55-78. o. munkája szolgált.

⁷⁷⁸ Proposal for a Council Framework Decision on the European Evidence Warrant for obtaining objects, documents and data for use in proceedings in criminal matters. COM (2003) 688 final. (Továbbiakban: COM (2003) 688 final.) 1. pont

⁷⁷⁹ COM (2003) 688 final. 2. pont

megalkotását követően – s az azt ért kritikák alapján – azonban már láthatjuk, hogy mindezek ellenére mégsem váltotta be teljes mértékben a hozzá fűzött reményeket.

A bizonyításfelvételi parancs tárgyalásának megkezdése előtt indokolt egy apró visszautalást tenni a bizonyításfelvételre vonatkozó szabályanyagra, illetve jogszabályi környezetre, amely a kerethatározat megalkotásakor az Európai Unióban hatályban volt. Ennek részét képezi egyrészt az *1959. évi, Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezmény*, másrészt a *Schengeni Végrehajtási Egyezményt*, harmadrészt pedig az *EU kölcsönös büntügyi jogsegélyegyezmény*.⁷⁸⁰ Ezek mellett már megalkotásakor ugyancsak a joganyag részét képezték a *közös nyomozócsoportokról*,⁷⁸¹ valamint a *vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatokról*⁷⁸² szóló kerethatározatok.

Noha a Bizottság eredeti elképzelése az volt, hogy az európai bizonyításfelvételi parancs váltsa fel, illetve vegye át a szerepét a meglévő, kölcsönös jogsegélyen nyugvó eszközöknek, azonban ez mégsem következett be. Az említett három jogi dokumentum szerepe továbbra is megmaradt, különösen azon bizonyítékok vonatkozásában, amelyek nem tartoznak a kerethatározat hatálya alá.⁷⁸³ Ennek következtében, funkcióját érintően leginkább a gyakorlati oldal képviselői részéről érték támadások, hiszen úgy ítélték meg, hogy rendelkezései nem terjednek ki valamennyi bizonyítási eszközre, így inkább továbbra is azon kölcsönös jogsegélyen alapuló

⁷⁸⁰ Lásd részletesen: „VII. A büntetőügyekben beszerezett bizonyítékok elfogadhatóságának és felhasználhatóságának kérdései az Európai Unióban.” című fejezetet.

⁷⁸¹ Lásd részletesen: a „VIII. Közös nyomozócsoportok.” című fejezetet.

⁷⁸² Lásd részletesen: „IX. A vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatok.” című fejezetet.

⁷⁸³ DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie: i.m. 59. o.

intézményeket favorizálják, amely azoknak szélesebb körét fogja át,⁷⁸⁴ s így nem kell különböző eszközöket alkalmazniuk.

Így a bizonyításfelvételi parancs rendszertanilag talán olyan „vegyes” intézményként definiálható, amely a tisztán kölcsönös jogsegélyen vagy kölcsönös elismerés elvén alapuló eszközök között, azok metszéspontjában helyezkedik el, és amely leginkább az egyes tagállamok büntetőeljárási szabályainak harmonizálása révén érheti el eredendő célját.⁷⁸⁵

X.2. Az európai bizonyításfelvételi parancs vívmányai

Az európai bizonyításfelvételi parancs ismertetése keretében nagyon fontos mindazokat a pozitívumokat szemléltetni, amelyeket alkalmazása magában hordoz. Ilyennek tekinthető bizonyos aspektusból a kerethatározat szubszidiárius jellege, a hatálya alá sorolható bizonyítási eszközök köre, az a tény, hogy elismerése és végrehajtása során a kölcsönös elismerés elve érvényesül, továbbá gyorsasága, hatékonysága, egységessége. Az alábbiakban ezen kritériumok szem előtt tartásával kívánom a kerethatározatot vizsgálatom tárgyává tenni.

A parancs alapvetően szubszidiárius jelleggel bír, hiszen kiegészíti a Tanács vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról szóló kerethatározatát⁷⁸⁶ tekintettel arra, hogy az pusztán a bizonyítékok megsemmisítésének, átalakításának, elvitelének, átruházásának vagy elidegenítésének veszélye kapcsán rendelkezik a határozatok haladéktalan

⁷⁸⁴ RACKOW, Peter – BIRR, Cornelius: Recent Developments in Legal Assistance in Criminal Matters. In: Göttingen Journal of International Law. Vol. 2, Issue 3, 2010. 1087-1128. o. 1106. o.

LACH, Arcadiusz: i.m. 108. o.

⁷⁸⁵ VERVAELE, John A. E.: The Shaping and Reshaping of Eurojust and OLAF. Investigative Judicial Powers in the European Judicial Area. In: Eucrim. The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 3-4. 2008. 180-186. o. 184. o.

⁷⁸⁶ A Tanács 2003/577/IB kerethatározata (2003. július 22.) a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról. HL L 196., 2003.8.2., 45-55. o.

kölcsönös elismeréséről, ugyanakkor a bizonyítékok későbbi átruházását a hagyományos, kölcsönös jogsegély elvén alapuló intézményekre bízva. Emellett pedig a kerethatározat immár nem teszi szükségessé előzetes biztosítási intézkedést elrendelő határozat kibocsátását sem.⁷⁸⁷

Habár úgy gondolom, a hatálya alá sorolandó bizonyítékok körét tekintve az európai bizonyításvételi parancsot mindenképpen innovatív eszközként kell számba venni, azonban már itt szükségesnek érzek néhány kritikai megjegyzést hozzáfűzni. A *hatálya* ugyanis kiterjed mindazokra a büntetőeljárás során felhasználandó tárgyakra, dokumentumokra, illetve adatokra, amelyek a végrehajtó államban közvetlenül elérhetőek,⁷⁸⁸ illetve azokra is, amelyeket a végrehajtó hatóság magának a parancsnak a teljesítése során fedez fel, valamint azt feltételezi, hogy azok kiemelt szereppel bírhatnak az eljárásban,⁷⁸⁹ azonban mégsem képezik tárgyát azok a bizonyítási eszközök és eljárások, amelyek a büntetőeljárás tekintetében rendkívül fontosak és meghatározóak lehetnek.⁷⁹⁰ Ilyen például a kihallgatások lefolytatása, vallomások felvétele, vagy a meghallgatások lebonyolítása is.⁷⁹¹ Ennek oka elsősorban abban keresendő, hogy a Bizottság úgy ítélte meg, hogy ezeknek a kérdéseknek a rendezése, illetve szabályozása további átgondolást igényel.⁷⁹² Ugyancsak kizárt az európai bizonyításvételi parancs alapján vizsgálatokat lefolytatni emberi testen, vagy emberi testből származó anyagok és biometrikus adatok átadását kérni, amely kategóriába elsődlegesen az ujjlenyomat, valamint a DNS minta sorolandó,⁷⁹³ vagy akár valós idejű információ,⁷⁹⁴ illetve nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatás

⁷⁸⁷ VERMEULEN, G. - DE BONDT, W. - VAN DAMME, Y.: i.m. 41. o.

⁷⁸⁸ 2008/978/IB kerethatározat. 4. cikk (4) bekezdés

⁷⁸⁹ 2008/978/IB kerethatározat. 4. cikk (5) bekezdés

⁷⁹⁰ BELFIORE, Rosanna: i.m. 5. o.

⁷⁹¹ 2008/978/IB kerethatározat. 4. cikk (2) bekezdés (a) pont

⁷⁹² COM (2003) 688 final. 29. pont

⁷⁹³ 2008/978/IB kerethatározat. 4. cikk (2) bekezdés (b) pont

⁷⁹⁴ A távközlések lehallgatására vonatkozó szabály az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezményben található (17-22. cikk), míg a bankszámlákra vonatkozó információkérést (1. cikk), a banki műveletekre vonatkozó információkérést (2. cikk) és a banki műveletek ellenőrzése iránti megkeresést (3. cikk) 2001. évi kiegészítő jegyzőkönyve tartalmazza. Lásd: Jegyzőkönyv a Tanács által az Európai

vagy a nyilvános hírközlő hálózat szolgáltatói által megőrzött hírközlési adatok megszerzését kéri.⁷⁹⁵ A bűnügyi nyilvántartásból származó, büntetőítéletekkel kapcsolatos információk cseréjére csak egyéb, vonatkozó szabályokkal összhangban biztosított.⁷⁹⁶ Ugyanakkor abban az esetben, ha a kibocsátó hatóság azt külön kéri, lehetőség ad arra, hogy olyan személyek vallomását rögzítsék a végrehajtó állam szabályainak megfelelően, akik a parancs végrehajtása során jelen vannak, valamint annak tárgyában közvetlenül érintettek.⁷⁹⁷

Az európai bizonyításfelvételi parancs egyik vívmányaként értékelhető, amely egyben megkülönbözteti a kölcsönös jogsegélyen alapuló jogintézményektől,⁷⁹⁸ hogy működési mechanizmusa a *kölcsönös elismerés elvén nyugszik*.⁷⁹⁹ Ez alapvetően azt jelenti, hogy a végrehajtó hatóság – ugyanúgy mintha a végrehajtó állam hatósága szerezne meg a tárgyakat, dokumentumokat vagy adatokat – egyrészt elismeri, minden további feltétel vizsgálata nélkül a részére továbbított parancsot, másrészt pedig teljesíti az abban meghatározottakat, kivéve, ha a megtagadás vagy a halasztás valamely oka fennáll.⁸⁰⁰ Ez lényegében a tagállamok közötti nagyfokú bizalom meglétét feltételezi, hasonlóan az európai elfogató parancs intézményéhez.⁸⁰¹

Gyorsaság, hatékonyság, egységesség azok a további jellemzők, amelyekkel az európai bizonyításfelvételi parancs illelhető, s amelyekre vonatkozó szabályok a kerethatározatban is fellelhetők. Uniformizált, pontos határidőket tartalmaz – többek között a parancs teljesítésére –, rendezzi a *jogorvoslati lehetőség* kérdését, valamint az igazságügyi hatóságok között

Unióról szóló szerződés 34. cikkének megfelelően létrehozott, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről. HL C 326., 2001.11.21., 2-8. o.

⁷⁹⁵ 2008/978/IB kerethatározat. 4. cikk (2) bekezdés (c)-(e) pontok

⁷⁹⁶ Ide sorolandó: A Tanács 2005/876/IB határozata (2005. november 21.) a bűnügyi nyilvántartásban szereplő információk cseréjéről. Hivatalos Lap L 322, 09/12/2005 o. 0033 - 0037

⁷⁹⁷ 2008/978/IB kerethatározat. 4. cikk (6) bekezdés

⁷⁹⁸ BELFIORE, Rosanna: i.m. 6. o.

⁷⁹⁹ 2008/978/IB kerethatározat. 1. cikk (2) bekezdés

⁸⁰⁰ 2008/978/IB kerethatározat. 11. cikk (1) bekezdés

⁸⁰¹ WAGNER, Wolfgang: Negative and Positive Integration in EU Criminal Law Co-operation. 13. o.

közvetlen kapcsolatot tesz lehetővé – habár a központi hatóságok kijelölésének alternatívája továbbra is fennáll –, továbbá a politikai befolyást is minimalizálja.⁸⁰²

Egységességét az a formanyomtatvány⁸⁰³ biztosítja – az európai elfogatóparanccsal azonos módon – amely útján a parancs – a végrehajtó állam hivatalos nyelvén vagy hivatalos nyelveinek egyikén – továbbítható.⁸⁰⁴

Gyorsaságát azok a szigorú eljárási határidők biztosítják, amelyek a parancs elismerésére, végrehajtására, illetve a bizonyítékok átadására vonatkoznak. Ennek megfelelően az elismerés vagy végrehajtás megtagadására vonatkozó döntés meghozatalára 30 nap áll rendelkezésre,⁸⁰⁵ míg a parancs végrehajtása esetén 60 nappal a parancs kézhezvételét követően kell a végrehajtó hatóságnak birtokba venni az érintett tárgyakat, dokumentumokat, illetve adatokat,⁸⁰⁶ majd a végrehajtó indokolatlan késedelem nélkül, – kivéve, ha valamilyen halasztási indok áll fenn vagy jogorvoslat van folyamatban – átadja azokat a kibocsátó állam részére.⁸⁰⁷

Amennyiben a végrehajtó hatóság ezt nem tudja tartani, úgy annak okát, valamint a szükséges időtartamot haladéktalanul jelzi a kibocsátó hatóság irányába.⁸⁰⁸ A meghatározott határidőkön túl a kibocsátó hatóság kezdeményezheti – a lehetőségekhez mérten – az eljárás gyorsabb lefolytatását.⁸⁰⁹ A bizonyítékok átadásakor a végrehajtó hatóság jelzi, hogy igényt tart-e visszaszolgáltatásukra az eljárás befejezését követően vagy sem.⁸¹⁰

⁸⁰² DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie: i.m. 61. o.

⁸⁰³ A kerethatározat mellékletében szerepel.

⁸⁰⁴ 2008/978/IB kerethatározat. 6. cikk

⁸⁰⁵ 2008/978/IB kerethatározat. 15. cikk (2) bekezdés

⁸⁰⁶ 2008/978/IB kerethatározat. 15. cikk (3) bekezdés

⁸⁰⁷ 2008/978/IB kerethatározat. 15. cikk (5) bekezdés

⁸⁰⁸ 2008/978/IB kerethatározat. 15. cikk (4) bekezdés

⁸⁰⁹ 2008/978/IB kerethatározat. 15. cikk (1) bekezdés

⁸¹⁰ 2008/978/IB kerethatározat. 15. cikk (6) bekezdés

X.3. Az európai bizonyításfelvételi parancs megkérdőjelezhető pontjai

A következőkben néhány olyan megkérdőjelezhető pontra szeretném felhívni a figyelmet, amelyet maga az európai bizonyításfelvételi parancsról szóló kerethatározat, illetve annak alkalmazása magában hordoz.

Ilyennek minősíthető a *kibocsátó hatóság meghatározása*, azaz hogy ki jogosult európai bizonyításfelvételi parancs kibocsátására. A Bizottság tervezetében – amely meglehetősen szűken határozta meg az ide tartozók körét – a kibocsátó hatóság kategóriájába bírót, bíróságot, nyomozási bírót, valamint ügyészt sorolt. Egyéb, az eljárásban részes hatóságok, így például a rendőrség, határőrség (Magyarországon: Nemzeti Adó- és Vámhivatal), közigazgatási hatóság nem tartozott ebbe a körbe.⁸¹¹ Az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottsága véleményében hangsúlyozta, hogy a polgárok védelmét, illetve az eljárási garanciák érvényesülését az szolgálja leginkább, ha a parancs kibocsátására, a bizonyítékok begyűjtésére csakis igazságügyi hatóságok jogosultak.⁸¹²

Az Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezmény a részes államokra bízta annak meghatározását, hogy mi sorolható az igazságügyi hatóság körébe, amely rendkívül kedvező volt számukra, hiszen ez a rendelkezés lehetőséget adott az igazságügyi rendszerek közötti különbségek kiküszöbölésére. A Bizottság tervezete ehhez képest mindenképpen visszalépésként értékelhető, hiszen leszűkítette, konkretizálta a jogosultak körét.⁸¹³ Az ezt a kérdést övező vita eredményeként a kibocsátó hatóság végül a kerethatározatban úgy került definiálásra, hogy bírón, bíróságon, nyomozási bírón, illetve ügyészen túl bármely más, a kibocsátó állam által meghatározott és adott esetben a büntetőeljárás során nyomozó hatóságként eljáró igazságügyi hatóság is ide

⁸¹¹ COM (2003) 688 final. 71. pont

⁸¹² Európai Parlament. Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság Jelentése. Javaslat a Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításfelvételi parancsról. 2008. október 15. Módosítás 6.

⁸¹³ DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie: i.m. 62. o.

sorolandó, feltéve, hogy az az egyes tagállamok nemzeti joga alapján, a határokon átnyúló esetekben jogosult bizonyíték megszerzésének az elrendelésére.⁸¹⁴ Ezek körének tisztázása pedig a tagállamok feladata, mégpedig oly módon, hogy jelzik a Tanács Főtitkárságának irányába, melyek azok a hatóságok, amelyek a kibocsátás, illetve a végrehajtás vonatkozásában hatáskörrel rendelkeznek.⁸¹⁵ A kerethatározatban ugyanakkor szerepel egy biztosíték arra vonatkozóan, ha a kibocsátó hatóság nem bíró, bíróság, nyomozási bíró vagy ügyészség lenne, s azt valamelyikük korábban nem is jelezte, illetve hagyta jóvá. Ekkor ugyanis a végrehajtó hatóság dönthet úgy egyedi esetben, hogy nem engedélyezi a házkutatás vagy lefoglalás végrehajtását.⁸¹⁶ Ez az eset azonban nem tekinthető olyan oknak, melynek fennállta esetén automatikusan visszautasításnak van helye, hiszen jelezni kötelesek a Tanács Főtitkársága irányába, hogy a parancs végrehajtásához a fent megnevezett hatóság általi jóváhagyás szükséges.⁸¹⁷

A kibocsátásra jogosultak körét szemlélve joggal merül fel a „fegyverek egyenlősége” elv érvénye jutásának kérdése. Nem rendezi ugyanis a kerethatározat, hogy az eljárás alá vont személy vagy védője jogosult-e arra, hogy a parancs kibocsátását indítványozza,⁸¹⁸ vagy ha arra már sor került, arról egyáltalán tudomást szerez-e.

Ugyancsak kérdésesnek tekinthető a *területi hatály* meghatározása a parancs teljesítésének visszautasítására okot adó tényezők között. A Bizottság eredeti tervezetének nem képezte részét a parancs elismerésének vagy végrehajtásának területi hatályra vonatkozó hivatkozással történő visszautasításának lehetősége. Ezt az álláspontot képviselte az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottsága is, felhívva a figyelmet arra, hogy a kölcsönös elismerés elvén nyugvó bűnügyi

⁸¹⁴ 2008/978/IB kerethatározat. 2. cikk

⁸¹⁵ 2008/978/IB kerethatározat. 3. cikk

⁸¹⁶ 2008/978/IB kerethatározat. 11. cikk (4) bekezdés

⁸¹⁷ DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie: i.m. 63. o.

⁸¹⁸ TÖRŐ, Andrea: The european evidence warrant – legal regulation and anticipated effect. In: *Ügyészek lapja*. 2008. (15. évf.) Különszám 119-124. o. 122. o.

együttműködést szabályozó jogi eszközök esetén nincs létjogosultsága területi kikötésre hivatkozni, illetve az alapján a parancs teljesítését visszautasítani.⁸¹⁹ A tagállamok nyomásának eredményeként a kerethatározatban végül mégis szerepel az a rendelkezés, miszerint visszautasításnak, illetve a végrehajtás megtagadásának van helye, ha a parancsot olyan bűncselekmény vonatkozásában adták ki, amelyet „*a végrehajtó állam joga értelmében teljes egészében vagy jelentős, vagy lényeges részben annak területén vagy területének minősülő helyen követtek el*”, vagy „*a kibocsátó állam területén kívül követtek el, és a végrehajtó állam joga nem tesz lehetővé büntetőeljárást olyan bűncselekményekkel kapcsolatban, amelyeket az állam területén kívül követtek el*”.⁸²⁰ Ez a visszautasítási ok azonban nem általános érvényű, pusztán kivételes körülmények fennállása esetén, eseti alapon van helye az arra való hivatkozásnak. Ekkor ugyanis a parancsot visszautasítani csakis bíró, bíróság, nyomozási bíró vagy ügyész jogosult, amely a döntés meghozatal előtt mérlegeli az eset egyedi körülményeit, illetve azt is, hogy házkutatás vagy lefoglalás foganatosítása szükséges-e a parancs végrehajtásához olyan esetben, amikor az adott cselekmény a végrehajtó állam nemzeti joga alapján nem minősül bűncselekménynek.⁸²¹ A megtagadáshoz további feltételként társul, hogy a végrehajtó hatóság köteles az Eurojusttal konzultálni álláspontjáról, s amennyiben annak véleményével nem ért egyet, úgy indokolja döntését és a Tanácsot is tájékoztatja arról.⁸²²

Harmadik neuralgikus pontnak az *arányosság kritériuma*, illetve annak érvényesítése tekinthető. Tervezetében a Bizottság az európai bizonyításvételi parancs kibocsátásának feltételeit rendező szabályok között megemlíti az alapvető jogok érvényesülését szolgáló biztosítékokat is, amelyek egyike az arányosság elve. Ennek a követelménynek a tiszteletben

⁸¹⁹ Európai Parlament. Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság Jelentése. Javaslat a Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felhasználható tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításvételi parancsról. 2008. október 15. Módosítás 21.

⁸²⁰ 2008/978/IB kerethatározat. 13. cikk (1) bekezdés (f) pont

⁸²¹ 2008/978/IB kerethatározat. 13. cikk (3) bekezdés

⁸²² 2008/978/IB kerethatározat. 13. cikk (4) bekezdés

tartása érdekében került például megfogalmazásra, hogy a parancs kibocsátására csak abban az esetben kerülhet sor, ha egyrészt a keresett tárgyak, dokumentumok vagy adatok megszerzése a folyamatban lévő eljárások lefolytatása érdekében szükséges, illetve annak céljával arányos.⁸²³ S ez biztosítja a magánszférába való indokolatlan mértékű beavatkozás megakadályozását vagy olyan szituációk megelőzését is, amikor óriási mennyiségű dokumentum beszerzését kérnek egy relatíve kevésbé súlyos bűncselekmény kapcsán. Az arányosság kritériuma teszi szükségessé továbbá azt is, hogy a bizonyításfelvételi parancs alapját adó formanyomtatványon feltüntessék a bűncselekmény leírását, a parancs kibocsátásának okát, valamint a tényállás releváns elemeinek ismertetését is magába foglalja.⁸²⁴ Mindezekén túl a vizsgált alapelv annak a rendelkezésnek a beiktatását is megkövetelte, hogy az adott, a parancs tárgyát képező bizonyíték beszerzésére pusztán abban az esetben kerülhet sor, ha hasonló esetekben, amennyiben az adott tárgyak, dokumentumok és adatok a kibocsátó állam területén elérhetőek lennének, akkor jogszabályai megszerzésükre lehetőséget biztosítanak.⁸²⁵ A felsorolt feltételek meglétének vizsgálata a kibocsátó állam feladatainak a részét képezi,⁸²⁶ aki az arányossági tesztnek az elvégzését magának a formanyomtatványnak a kitöltésével igazolja,⁸²⁷ ugyanis abban erre vonatkozó kérdésekre is választ kell adnia.⁸²⁸

A *kettős büntethetőség kritériuma* kapcsán a Bizottság álláspontja, amely tervezetében is tetten érhető, az volt, hogy egy olyan jogintézmény alkalmazása, amelynek működési bázisát a kölcsönös elismerés elve képezi, nem tehető függővé a kettős büntethetőség kritériumának érvényesülésétől,

⁸²³ 2008/978/IB kerethatározat. 7. cikk (a) pont

Vö.: JÁNOSI, Andrea: The European Evidence Warrant. In: Miskolci Egyetem, Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2009. november 5., Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa. 2010. 51-56. o. 53. o.

⁸²⁴ COM (2003) 688 final. 83. a. pont

⁸²⁵ 2008/978/IB kerethatározat. 7. cikk (b) pont

⁸²⁶ 2008/978/IB kerethatározat. 7. cikk

⁸²⁷ DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie: i.m. 65. o.

⁸²⁸ Lásd: Európai bizonyításfelvételi parancs formanyomtatványának B. pontját.

vizsgálatától. Ellentétes az elv lényegével, hogy olyan cselekmény tekintetében, amely a végrehajtó állam szabályai alapján nem minősül bűncselekménynek, a parancs végrehajtása visszautasítható legyen. Két lépcsős mechanizmust javasolt a meglévő, kölcsönös jogsegélyen alapuló eszközökről a kölcsönös elismerés elvén nyugvó európai bizonyításfelvételi parancs alkalmazására való áttérésre. Egyrészt meg kell határozni azokat az eseteket, amikor a kettős büntethetőség kritériuma továbbra is él, másrészt pedig azokat, amikor pusztán az átmeneti időszakban vizsgálható.⁸²⁹ A végrehajtás ezek alapján nem tehető függővé a kettős büntethetőség feltételétől abban az esetben, ha nem szükséges házkutatás lefolytatása, illetve az adott cselekmény kimeríti azon bűncselekmények valamelyikét, amelyet a tervezet meghatároz. Ezen bűncselekmények körét az európai elfogatóparancsban meghatározottak szerint állapította meg,⁸³⁰ pusztán bővítve annak eseteit.⁸³¹

A kerethatározatban végül az nyert megállapítást, hogy amennyiben kényszerintézkedés, így házkutatás vagy lefoglalás foganatosítása szükséges, úgy továbbra is fennáll a cselekmény kettős büntethetőségének követelménye,⁸³² kivéve, ha az adott cselekmény a 32 bűncselekményből⁸³³ álló listán szerepel, amelyhez további feltételként társul, hogy az a kibocsátó

⁸²⁹ COM (2003) 688 final. 105. pont

⁸³⁰ Lásd: A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról. HL L 190., 2002.7.18., 1-20. o., magyar különkiadás fejezet 19 kötet 06 o. 34 – 51. 2. cikk (2) bekezdés

⁸³¹ A tervezetben eredetileg 39 bűncselekmény szerepelt, 7 bűncselekménnyel több, mint az európai elfogatóparancsról szóló kerethatározatban. Ez a hét bűncselekmény az alábbi:

- „*olyan magatartás, amely sérti a közúti közlekedés szabályait, beleértve a vezetési- és pihenőidőre, valamint a veszélyes anyagokra vonatkozó rendelkezések megszegését,*
- *csempészet,*
- *szellemi tulajdonjogok megsértése,*
- *személy elleni erőszakkal fenyegetés és személy elleni erőszakos cselekmények, beleértve a sporteseményeken elkövetett erőszakos cselekményeket,*
- *bűncselekménnyel okozott kár,*
- *lopás,*
- *az EK-Szerződés alapján vagy az EU-Szerződés VI. címe alapján elfogadott jogi aktusokból eredő kötelezettségek végrehajtása céljából a kibocsátó állam által megállapított bűncselekmények.”*

COM (2003) 688 final. 16. cikk

⁸³² 2008/978/IB kerethatározat. 14. cikk (1) és (3) bekezdések

⁸³³ A kerethatározatban a kezdeményezés ellenére ugyanaz a 32 bűncselekmény szerepel, mint az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló kerethatározat 2. cikk (2) bekezdésében.

állam joga alapján legalább hároméves maximális időtartamú szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel legyen büntethető.⁸³⁴

X.4. Az európai bizonyításfelvételi parancs alkalmazása során érvényesülő eljárási garanciák

A kerethatározatban az eljárási garanciák széles körét figyelhetjük meg, amelyek mind a végrehajtó, mind a kibocsátó tagállam szemszögéből kiemelt szereppel rendelkeznek, illetve olyan garanciális elemek is felfedezhetőek, amelyek abban az esetben bírnak jelentőséggel, ha harmadik felet érint a bizonyításfelvételi parancs végrehajtása.

A kibocsátó állam eljárásában a *bizonyítékok elfogadhatóságát és felhasználhatóságát* a kerethatározat azon rendelkezései biztosítják, amelyek a végrehajtó államban követendő alaki követelményeket rendezik. A tervezetben a kerethatározatban deklaráltakhoz képest sokkal szélesebb körét találhatjuk azon lehetőségeknek, amelyek a kibocsátó tagállam számára rendelkezésre állnak, ugyanis az eredetileg lehetővé tette volna, hogy a kibocsátó állam kényszerintézkedés alkalmazását kérje abban az esetben, ha fennáll annak a veszélye, hogy megsérülnek, eltűnnek vagy megsemmisülnek a kért tárgyak, dokumentumok vagy adatok. A nyomozás lefolytatásának oly mértékben kell titkosnak lennie, amely a parancs sikeres végrehajtását lehetővé teszi.⁸³⁵ További alternatívaként az is rendelkezésre állt volna, hogy a kibocsátó hatóság valamely tagja, illetve az általa megnevezett személy, jelen legyen és részt vegyen a parancs végrehajtásában,⁸³⁶ valamint az eljárás eredményeként

⁸³⁴ 2008/978/IB kerethatározat. 14. cikk (2) bekezdés

⁸³⁵ Hasonló titoktartási kötelezettség meghatározása szerepel az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezményhez kapcsolódó 2001. évi kiegészítő jegyzőkönyv 4. cikkében a bankszámlákra (1. cikk), banki műveletekre való információkérés (2. cikk), valamint a banki műveletek ellenőrzése iránti megkeresés (3. cikk) teljesítése során.

⁸³⁶ Ez a rendelkezése az 1959. évi egyezményen 4. cikkén alapul, amely értelmében a hatóságok és az érdekelt személyek számára biztosított, hogy a megkeresés teljesítésénél jelen legyenek, azonban ehhez a megkeresett Fél hozzájárulása szükséges. Ilyen hozzájárulás feltételként való meghatározása a tervezetben nem szerepelt.

megszerzettek tárgyakhoz, dokumentumokhoz, illetve adatokhoz olyan mértékben hozzáférjen, mint a végrehajtó hatóság tagjai. További opcióként szerepelt az is, hogy a kibocsátó tagállam kérje mindazon személyek listájának átadását, akik a bizonyítékok megszerzésétől annak továbbításáig hozzáférhettek ahhoz. A tervezet a kibocsátó hatóság azon jogosultságáról is rendelkezett, hogy meghatározott alaki követelmények és eljárások betartását kérje a végrehajtás során, kivéve ha azok ellentétesek a végrehajtó állam alapvető jogelveivel.⁸³⁷

A kerethatározatban ezen lehetőségek közül pusztán a legutóbbit, az alaki követelmények és eljárások meghatározását találjuk, amely az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezményen alapul, illetve annak rendelkezéseivel összhangban áll.⁸³⁸ Ezen jogosultsághoz megszorító feltételként társul, hogy ez az opció nem teremt kényszerítő intézkedések alkalmazására vonatkozó kötelezettséget.⁸³⁹

Ezen rendelkezések ismeretében jól látható, hogy a bizonyítékok elfogadhatóságának kérdését a kerethatározat nem rendezi olyan módon, ahogyan az a Tamperei Következtetésekben, vagy akár az Európai Ügyészség felállításáról szóló Zöld könyvben elérendő célként szerepel. Ugyanis akkor, ha a hatóság már az adott bizonyítékok birtokában van,⁸⁴⁰ különböző alaki követelmények vagy eljárások meghatározása egyáltalán nem bír relevanciával.⁸⁴¹

Eljárási garanciaként értékelhető másodsorban a *tájékoztatási kötelezettség* meghatározása is. A tervezetben eredetileg meglehetősen szűkre szabott volt annak köre, amikor a végrehajtó hatóságnak jelzési kötelezettsége

⁸³⁷ COM (2003) 688 final. 99. pont és 13. cikk

⁸³⁸ A EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény 4. cikkének (1) bekezdése értelmében, „.....a megkeresett tagállam betartja a megkereső tagállam által kifejezetten megadott alaki követelményeket és eljárásokat, amennyiben ez az egyezmény másként nem rendelkezik és amennyiben a megadott alaki követelmények és eljárások nem ellentétesek a megkeresett tagállam jogának alapelveivel.”

⁸³⁹ 2008/978/IB kerethatározat. 12. cikk

⁸⁴⁰ Lásd: 2008/978/IB kerethatározat. 4. cikk (4) bekezdés

⁸⁴¹ Ennek a kérdéskörnek a tárgyalását lásd részletesebben: *DE HERT, Paul – WEIS, Karen–CLOOSEN, Nathalie*: i.m. 6-69. o.

állt fenn a kibocsátó hatóság irányában. Mindösszesen egy esetet került meghatározásra, mégpedig akkor, ha a végrehajtó hatóság a parancs végrehajtása során úgy ítéli meg, hogy szükséges lenne olyan intézkedések alkalmazása is, amelyek a parancs kibocsátásának időpontjában még nem voltak előre láthatóak, vagy meghatározhatóak.⁸⁴² Ezek körét a kerethatározat tovább bővítette és specifikálta. Megkülönböztette azon eseteket, amikor a tájékoztatási kötelezettség haladéktalanul terheli a kibocsátó hatóságot,⁸⁴³ de nem jelöli meg annak formáját. Ide sorolandó a fentebb említett eset is. Míg a második csoportba⁸⁴⁴ tartozó feltételek fennállásakor késedelem nélkül, írásban köteles jelezi.⁸⁴⁵

Az európai bizonyításvételi parancs kibocsátására jogosult hatóságok körének, valamint annak a megszorító rendelkezésnek a megfogalmazása,⁸⁴⁶ miszerint ha nem bíró, bíróság, nyomozási bíró vagy ügyészség bocsátotta ki a parancsot, illetve azok valamelyike nem hagyta jóvá, úgy az abban foglalt házkutatás vagy lefoglalás végrehajtásának visszautasításáról dönthet a végrehajtó hatóság, az eljárási garanciák harmadik kategóriájaként is definiálható. Azonban mielőtt ilyen tartalmú döntést hoz a végrehajtó hatóság, konzultálni köteles a kibocsátó állam illetékes hatóságával.⁸⁴⁷

⁸⁴² COM (2003) 688 final. 101. pont és 14. cikk

⁸⁴³ Ide sorolandó még egyrészt, ha a végrehajtó állam illetékes hatósága részéről megállapítást nyer, hogy a parancsot nem a végrehajtó állam jogával összhangban hajtották végre, másrészt pedig, ha a végrehajtó hatóság nem tudja a kibocsátó hatóság által megjelölt követelményeknek, formának megfelelően végrehajtani azt.

⁸⁴⁴ További négy eset sorolandó ebbe a kategóriába. Egyrészt a parancs továbbításának ténye, ha a végrehajtó állam azon hatósága, amely a parancsot megkapta nem rendelkezik hatáskörrel elbírálására az elismerhetőség vagy végrehajthatóság kérdésében. Másrészt a parancs elismerésének vagy végrehajtásának ténye, illetve az erre irányuló döntést megalapozó indokok. Harmadrészt a végrehajtás vagy elismerés elhalasztása, annak indokai, időtartama. Negyedrész pedig, ha a parancsban meghatározottak végrehajtására nincs lehetőség, ugyanis az abban megjelölt tárgyak, dokumentumok vagy adatok eltűntek, megsemmisültek, a parancsban megjelölt helyen nem találhatóak, illetve azok fellelhetőségének helye konzultációt követően sem került konkretizálásra.

⁸⁴⁵ 2008/978/IB kerethatározat. 17. cikk

⁸⁴⁶ Lásd részletesen: „X.3. Az európai bizonyításvételi parancs megkérdőjelezhető pontjai.” című alfejezetben írtakat.

⁸⁴⁷ 2008/978/IB kerethatározat. 11. cikk (4) bekezdés

Az *európai bizonyításfelvételi parancs kibocsátásának feltételei*⁸⁴⁸ képezik az eljárási garanciák negyedik csoportját, míg pusztán a végrehajtó állam részére biztosított garancia azoknak az eseteknek a meghatározása, amikor a *parancs elismerése vagy végrehajtása megtagadható*. Míg a tervezetben mindössze két okot jelöltek meg ebben a körben – így a *ne bis in idem* elvének sérelme, valamint olyan mentesség vagy kiváltság megléte a végrehajtó állam joga alapján, amely következtében nem kerülhet sor végrehajtásra⁸⁴⁹ – az azt övező vita eredményeként ennek lehetőségei tovább bővültek. A kerethatározatban immár nyolc ok található, amely azonban nem tartalmazza az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottságának javaslatait. Így egyrészt az, hogy olyan feltételek fennállta is megtagadási okként szolgáljon, amikor a parancs alapját képező bűncselekmény a végrehajtó államban amnesztia tárgyát képezi, s az rendelkezik illetékességgel arra, hogy saját büntetőjoga alapján eljárjon a bűncselekmény elkövetőjével szemben.⁸⁵⁰ Másrészt pedig az, hogy az eljárás alá vont személy életkora miatt a végrehajtó állam joga szerint nem vonható büntetőjogi felelősségre.⁸⁵¹ Megtagadásra ad azonban alapot az: (1) ha végrehajtása sértené a *ne bis in idem* elvét; (2) ha a parancs házkutatás vagy lefoglalás foganatosítására irányul, olyan cselekmény miatt, amely a végrehajtó állam joga szerint nem minősül bűncselekménynek; vagy (3) ha a végrehajtó hatóság számára a parancs végrehajtására nem áll rendelkezésre megfelelő eszköz;⁸⁵² (4) ha a házkutatásra vagy lefoglalásra irányuló parancsot

⁸⁴⁸ Lásd részletesen: 2008/978/IB kerethatározat. 7. cikkről „X.3. Az *európai bizonyításfelvételi parancs megkérdőjelezhető pontjai*.” című alfejezetben írtakat.

⁸⁴⁹ COM (2003) 688 final. 103-104. pontok és 15. cikk

Vö.: FARKAS, Ákos: Az Európai Unió tagállamaiban folytatott bizonyítás eredményeinek felhasználása a hazai büntetőeljárásokban. In: HOLÉ, Katalin – KABÓDI, Csaba – MOHÁCSI, Barbara (szerk.): Dolgozatok Erdei Tanár Úrnak. ELTE Állam – és Jogtudományi Kara, Budapest, 2009. 41-51. o. 47. o.

⁸⁵⁰ Európai Parlament. Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság Jelentése. Javaslat a Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításfelvételi parancsról. 2008. október 15. Módosítás 18.

⁸⁵¹ Európai Parlament. Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság Jelentése. Javaslat a Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításfelvételi parancsról. 2008. október 15. Módosítás 19.

⁸⁵² A megfelelő eszközök, intézkedések körére vonatkozó magyarázatot lásd később, a 2008/978/IB kerethatározat 11. cikk (2) bekezdése vonatkozásában írtakat.

bíró, bíróság, nyomozási bíró vagy ügyész nem hagyta jóvá;⁸⁵³ (5) a területi hatályra való hivatkozás;⁸⁵⁴ (6) ha végrehajtása alapvető nemzetbiztonsági érdekeket sértene, az információforrást veszélyeztetné, illetve olyan minősített információ felhasználásával járna együtt, amely konkrét hírszerzési tevékenységekhez kapcsolódik; (7) ha mentesség vagy kiváltság áll fenn a végrehajtó állam joga alapján, amely a végrehajtást lehetetlenné teszi; (8) ha kötelezően meghatározott formanyomtatvány hiányos vagy hibás, valamint kiegészítése, kijavítása a végrehajtó hatóság által megállapított ésszerű határidőn belül sem történt meg.⁸⁵⁵ Jól látható, hogy a kettős büntethetőség kritériumára való hivatkozás már nem szerepel a lehetséges indokok között, hiszen az önmagában nem szolgál elutasítási okként, így minden esetben nem, pusztán akkor képezi vizsgálat tárgyát, ha a parancs kényszerintézkedés alkalmazását tartalmazza és az adott cselekmény nem szerepel a katalógus bűncselekmények között.⁸⁵⁶ Főszabályként az ilyen tartalmú határozat meghozatalára bíró, bíróság, nyomozási bíró vagy ügyész jogosult. Kivételt képez ez alól, ha a parancsot olyan igazságügyi hatóság hozta, amely a nemzeti jog szabályai alapján hatáskörrel rendelkezik a bizonyíték megszerzésének elrendelésére a határokon átnyúló esetekben is, ugyanis ekkor a végrehajtó állam joga szerint illetékes bármely más igazságügyi hatóság is jogosult eljárni és határozatot hozni.⁸⁵⁷

Az európai bizonyításvételi parancsról szóló kerethatározat megalkotásakor ugyancsak vita tárgyát képezte, hogy annak keretében milyen eljárási cselekmények lefolytatására lesz adott esetben kötelezett a végrehajtó hatóság. A legtöbb tagállam félelme elsősorban abból adott, hogy indukálhat-e olyan szituációt ez a jogintézmény, hogy olyan intézkedéseket kell majd

⁸⁵³ Lásd fentebb, a 2008/978/IB kerethatározat 11. cikk (4) bekezdése vonatkozásában írtakat.

⁸⁵⁴ Lásd fentebb: „X.3. Az európai bizonyításvételi parancs megkérdőjelezhető pontjai.” alfejezetben a területi hatály vonatkozásában írtakat.

⁸⁵⁵ 2008/978/IB kerethatározat. 13. cikk (1) bekezdés

⁸⁵⁶ DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie: i.m. 71-72. o.

⁸⁵⁷ 2008/978/IB kerethatározat. 13. cikk (2) bekezdés

végrehajtaniuk, amely saját, nemzeti ügyekben nem lenne alkalmazható.⁸⁵⁸ A kerethatározat értelmében az előírt alaki követelményeknek megfelelően beérkezett bizonyításfelvételi parancsot a végrehajtó hatóság elismeri és „*haladéktalanul megteszi a végrehajtáshoz szükséges intézkedéseket ugyanúgy, mint ahogy a végrehajtó állam hatósága szerezne meg a tárgyakat, dokumentumokat vagy adatokat*”, feltéve, hogy nem áll fenn a megtagadásának vagy elhalasztásának valamely indoka.⁸⁵⁹ Annak eldöntése pedig, hogy a parancsban meghatározott cél eléréséhez, nevezetesen a tárgyak, dokumentumok vagy adatok rendelkezésre bocsátásához milyen intézkedések szükségesek, illetve indokolt-e kényszerítő eszköz alkalmazása, az a végrehajtó hatóság hatáskörébe tartozó kérdés. Emellett pedig az egyes intézkedések, eljárási cselekmények foganatosítása során a végrehajtó állam eljárási szabályai a meghatározóak. Ezek ismeretében egyértelműen megállapíthatjuk, hogy e tekintetben a kerethatározat főszabályként a *locus regit actum* elvét követi.⁸⁶⁰ Az igénybe vehető intézkedések körére mindössze két megkötést tartalmaz a kerethatározat, egyrészt, hogy csak olyan intézkedésre terjedhet ki, ami hasonló hazai esetben is alkalmazható lenne a végrehajtó államban, illetve kényszerintézkedés alkalmazására – így házkutatás és lefoglalás foganatosítására – pedig csak akkor kerülhet sor, ha azon bűncselekmények valamelyikéről van szó, amelyek esetében a kettős büntethetőség kritériuma nem vizsgálható.⁸⁶¹ Ha ezen feltételeknek megfelelő eszköz nem áll rendelkezésre a végrehajtó államban, úgy a parancs elutasításának van helye.⁸⁶² Amennyiben az intézkedésekhez kapcsoló feltételek körét, illetve az előbb említett elutasítási okot összevetjük, azt láthatjuk, hogy a bizonyításfelvételi parancs szabályai között a kettős büntethetőség kritériumára vonatkozó vizsgálat egy új formáját vezették be. Ugyanis, ha az adott cselekmény, amely az eljárás alapját képezi, a végrehajtó

⁸⁵⁸ DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie: i.m. 72. o.

⁸⁵⁹ 2008/978/IB kerethatározat. 11. cikk (1) bekezdés

⁸⁶⁰ 2008/978/IB kerethatározat. 11. cikk (2) bekezdés

⁸⁶¹ 2008/978/IB kerethatározat. 11. cikk (3) bekezdés

⁸⁶² 2008/978/IB kerethatározat. 13. cikk (1) bekezdés (c) pont

államban nem minősül bűncselekménynek, akkor a fent említett feltételek alapján nem lesz lehetősége eljárási cselekményt fogatosítani.⁸⁶³

Az elismerés vagy a végrehajtás elhalasztására különböző indokokra hivatkozással van lehetőség. Így az elismerést elhalasztani abban az esetben lehet, ha a parancs hiányos vagy hibás, illetve bíró, bíróság, nyomozási bíró vagy ügyész általi jóváhagyása szükséges.⁸⁶⁴ A végrehajtás elhalasztására pedig akkor, ha a parancs végrehajtása hátrányos lenne egy már folyamatban lévő nyomozásra, illetve büntetőeljárásra, vagy azokat a tárgyakat, dokumentumokat vagy adatokat, amelyekre a parancs irányul, már egy másik eljárásban használják fel.⁸⁶⁵

A Bizottság eredeti tervezetének nem képezte részét általános *alapjogi klauzula*,⁸⁶⁶ pusztán egyetlen rendelkezése foglalkozott a bizonyításfelvételi parancs végrehajtása során érvényesítendő minimális garanciákkal, amely külön részletezte a házkutatás vagy lefoglalás fogatosítása során érvényesítendő szabályokat. Általános eljárási garanciaként szerepelt, hogy a végrehajtó hatóság olyan eszközt köteles kiválasztani, amely a legkisebb beavatkozással jár, senki sem kötelezhető arra, hogy önmagára terhelő tárgyat, dokumentumot, valamint adatot szolgáltatson, illetve a kibocsátó hatóságot azonnal értesíteni köteles, ha a parancs, illetve annak adott módon történő végrehajtása ellentétes a végrehajtó tagállam jogával. A házkutatás vagy a lefoglalás fogatosításához kapcsolódó garancia, hogy házkutatásra nem kerülhet sor éjszaka, kivéve, ha azt az eset körülményei szükségessé teszik, a házkutatással érintett személy írásbeli értesítést kap az eljárásról, amely

⁸⁶³ DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie: i.m. 73. o.

⁸⁶⁴ 2008/978/IB kerethatározat. 16. cikk (1) bekezdés

⁸⁶⁵ 2008/978/IB kerethatározat. 16. cikk (2) bekezdés

Vö.: FARKAS, Ákos: Az Európai Unió tagállamaiban folytatott bizonyítás eredményeinek felhasználása a hazai büntetőeljárásokban. In: HOLÉ, Katalin – KABÓDI, Csaba – MOHÁCSI, Barbara (szerk.): Dolgozatok Erdei Tanár Úrnak. ELTE Állam – és Jogtudományi Kara, Budapest, 2009. 41-51. o. 46. o.

⁸⁶⁶ A 2008/978/IB kerethatározatban az alapjogokra való utalás, illetve azokkal való összhang sokkal szélesebb körben megjelenik, mint az európai elfogatóparancs esetében. Lásd: LONG, Nadja: i.m. 42. o.

tartalmazza a házkutatás lefolytatásának okát, a keresett tárgyak, dokumentumok, adatok megnevezését, valamint a jogorvoslati lehetőségre való utalást. Ha az érintett személy nincs jelen a házkutatás során, úgy az értesítést a helyszínen hagyják, vagy egyéb megfelelő módon tájékoztatják arról.⁸⁶⁷ Habár az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottsága jelentésében egyetértett az eljárási garanciák megfogalmazásának fontosságával az európai bizonyításvételi parancs végrehajtásának vonatkozásában,⁸⁶⁸ azonban az előbb ismertetett rendelkezések mégsem váltak a kerethatározat részévé ilyen módon, ugyanis a tagállamok azt az álláspontot képviselték, hogy ezeknek a speciális, eljárási kérdéseknek a rendezése az egyes tagállamok feladata.⁸⁶⁹ Pusztán a legcsekélyebb kényszert tartalmazó eszköz alkalmazására vonatkozó követelmény szerepel a kerethatározat preambulumban⁸⁷⁰ a megkülönböztetés tilalmát deklaráló klauzulához hasonló módon.⁸⁷¹

Az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottsága javaslata – amely ugyancsak nem képezi a kerethatározat részét – a védelemhez való jog széles körben való érvényesíthetőségének biztosítására is kiterjedt, felhívva a figyelmet arra, hogy nem sérülhet a védelemhez való jog pusztán azon az alapon, hogy a bizonyítékok beszerzése bizonyításvételi parancs felhasználása útján történt. Tiszteletben kell tartani különösen a bizonyítékok elfogadhatósága, a bizonyítékoknak a védelem számára történő kiadása kérdéseiben.⁸⁷² A védelemhez való jog explicit deklarálásnak hiányában, joggal vetődik fel a kérdés, hogy az európai bizonyításvételi parancs nem pusztán a vádhatóság rendelkezésére álló eszközök körét bővíti-e,

⁸⁶⁷ COM (2003) 688 final. 97-98. pontok és 12. cikk

⁸⁶⁸ Európai Parlament. Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság Jelentése. Javaslát a Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításvételi parancsról. 2008. október 15. Módosítás 15.

⁸⁶⁹ DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie: i.m. 74. o.

⁸⁷⁰ 2008/978/IB kerethatározat. (12) Preambulum-bekezdés: „A végrehajtó hatóságnak a legkevésbé erőszakos eszközöket kell használnia a keresett tárgyak, dokumentumok vagy adatok megszerzésére.”

⁸⁷¹ 2008/978/IB kerethatározat. (27) Preambulum-bekezdés

⁸⁷² Európai Parlament. Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság Jelentése. Javaslát a Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításvételi parancsról. 2008. október 15. Módosítás 32.

illetve alkalmazása megfelel-e a fegyverek egyenlősége követelményének. Vajon jogosult lehet-e a terhelt vagy védője is arra, hogy európai bizonyításvételi parancs útján bizonyítékok beszerzését kezdeményezze.⁸⁷³ Erre a kérdésre pedig pusztán a kibocsátásra jogosult hatóságok⁸⁷⁴ ismeretében nem lehet egyértelmű választ adni.

A *jogorvoslati jogosultság* lehetőségének kérdése, módja, menete a kerethatározatban egyértelműen rögzített, amely arra is kiterjedhet, hogy az adott parancs kibocsátása szükségesnek és arányosnak tekinthető-e.⁸⁷⁵ Míg a parancs elismerésével és végrehajtásával szemben a végrehajtó tagállam,⁸⁷⁶ addig a kibocsátás érdemi indokaival szemben – amelynek részét képezheti az arányosság és szükségesség kritérium fennállásának megkérdőjelezése is – benyújtott jogorvoslatra a kibocsátó tagállam joga az irányadó.⁸⁷⁷ Így ennek megfelelően, első esetben a végrehajtó, míg második esetben a kibocsátó tagállam bírósága jogosult eljárni.⁸⁷⁸ Habár a tervezetben megfogalmazottak alapján az elismerés és végrehajtás kérdésében mindkét tagállam bíróságához egyaránt lehetett fordulni jogorvoslattal, azok nemzeti jogának megfelelően, azonban csak azokban az esetekben, amikor kényszerítő eszköz alkalmazására került sor.⁸⁷⁹

A kerethatározat kötelezettséget ró a tagállamokra, hogy a parancs elismerésével és végrehajtásával szemben az érdekelt felek, így többek között a jóhiszemű harmadik felek számára is biztosítsanak jogorvoslati lehetőséget. E tekintetében a tagállamokra bízott azonban annak eldöntése, hogy azt pusztán azokra az esetekre korlátozzák-e, amikor a végrehajtás során kényszerítő intézkedések alkalmazása is történt.⁸⁸⁰

⁸⁷³ DE HERT, Paul – WEIS, Karen – CLOOSEN, Nathalie: i.m. 75. o.

⁸⁷⁴ 2008/978/IB kerethatározat. 2 cikk (c) pont

⁸⁷⁵ 2008/978/IB kerethatározat. (21) Preambulum-bekezdés

⁸⁷⁶ 2008/978/IB kerethatározat. 18. cikk (1) bekezdés

⁸⁷⁷ 2008/978/IB kerethatározat. 18. cikk (2) bekezdés

⁸⁷⁸ 2008/978/IB kerethatározat. 18. cikk (1) és (2) bekezdések

⁸⁷⁹ COM (2003) 688 final. 121-125. pontok és 19. cikk

⁸⁸⁰ 2008/978/IB kerethatározat. 18. cikk (1) bekezdés

Ugyancsak a tagállamok feladata a hatékony jogorvoslati lehetőséget biztosító határidők megállapítása, illetve az érdekelt felek tájékoztatása,⁸⁸¹ valamint a végrehajtás felfüggesztésére is sor kerülhet a jogorvoslati eljárás befejezéséig.⁸⁸²

Mindezen szabályok ismeretében jól látható, hogy az európai bizonyításfelvételi parancs – habár nagy előrelépést jelent a határokon átnyúló bűncselekményekben folytatott eljárás hatékonyságának fokozásában – a bizonyítékok átadásának és elfogadhatóságának kérdést teljes körűen nem oldotta meg, amely leginkább hatályának szűk körével magyarázható. A probléma megoldására véleményem szerint leginkább egy olyan jogintézmény szolgálna, amely alapul véve az európai bizonyításfelvételi parancs működési mechanizmusát, sokkal szélesebb körben biztosítaná a bizonyítékok átadását, s a bizonyítékok megszerzésének minimális eljárási garanciáit is rögzítené.

⁸⁸¹ 2008/978/IB kerethatározat. 18. cikk (3) és (5) bekezdések

⁸⁸² 2008/978/IB kerethatározat. 18. cikk (6) bekezdés

XI. FEJEZET

EURÓPAI NYOMOZÁSI HATÁROZAT

XI.1. Az európai nyomozási határozat gyökerei – megalkotásának indokai

A Bizottság a büntetőügyekben felvett bizonyítékoknak a másik tagállamtól történő megszerzéséről és elfogadhatóságuk biztosításáról kiadott *Zöld könyvének*⁸⁸³ elkészítését követően 2010 februárjában szakértő megbeszélést hívott össze, melynek tárgya a Zöld könyvben feltett kérdésekre a tagállamoktól érkezett válaszok megvitatása volt. Mialatt 2010 áprilisában a Bizottság a témát érintő, további lépését tervezte, addig a tagállamok egy csoportja, Belgium vezetésével *irányelv tervezet*⁸⁸⁴ terjesztett elő a nyomozási határozat vonatkozásában. A tervezet azonban csak részben követte a Bizottság eredeti elképzelését, amely egyrészt a bizonyítékok kölcsönös elismerés elvén alapuló átadását, másrészt pedig a kölcsönös elfogadhatóságuk rendszerét kívánta megvalósítani, ugyanis pusztán az első cél biztosítását kezelte prioritásként.⁸⁸⁵

A tagállamok kezdeményezéséhez kapcsolódóan 2010 júniusában már egy *javaslatot*, valamint *indokolást*⁸⁸⁶ olvashattunk, amely lényegében követte a tervezet szerkezeti felépítését. Első fejezetében az új jogintézményekhez kapcsolódó definíciók, illetve az európai nyomozási határozat hatálya

⁸⁸³ Zöld könyv a büntetőügyekben felvett bizonyítékoknak a tagállamok által másik tagállamtól történő megszerzéséről és elfogadhatóságuk biztosításáról. 2009.11.11. COM/2009/0624 végleges. Lásd részletesen „VII. A büntetőügyekben beszerzett bizonyítékok elfogadhatóságának és felhasználhatóságának kérdései az Európai Unióban.” című fejezetben írtakat.

⁸⁸⁴ A Belga Királyság, a Bolgár Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Spanyol Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Svéd Királyság kezdeményezése az Európai Parlament és a Tanács irányelvére vonatkozóan (...) a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról. Brüsszel, 2010. április 29. 2010/0817 (COD). HL C 165., 2010.6.24., 22-39. o. (Továbbiakban: A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés.)

⁸⁸⁵ SPENCER, R.: i.m. 602. o.

⁸⁸⁶ Javaslat - Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az európai bünyügyi nyomozati parancsról. Indokolás Brüsszel, 2010. június 3. 9288/10 ADD 1. (Továbbiakban: Indokolás) Szeretném felhívni figyelmet arra, hogy habár a fent megjelölt Indokolás hivatalos fordítása a tervezett jogintézményre mint európai bünyügyi nyomozati parancsra utal, azonban helyesebbnek ítélem az európai nyomozási határozat terminológia alkalmazását.

szerepel, valamint azon eljárási típusok meghatározása, amelyek vonatkozásában az alkalmazható. Míg második szerkezeti egységében az eljárás szabályai, menete valamint eljárási garanciák találhatók a kibocsátó tagállam vonatkozásában, továbbá a határozat továbbítására és formájára vonatkozó iránymutatás, addig a harmadik fejezet tartalmát a végrehajtó állam számára meghatározott eljárások és biztosítékok képezik. A tervezet, s egyben az indokolás negyedik egységét az egyes nyomozási cselekményekre vonatkozó különleges rendelkezések képezik, s végül ötödik fejezetében a záró rendelkezések körében foglalkozik többek között a más megállapodásokkal és egyezményekkel való kapcsolatával, valamint a hatályba lépés és átültetés kérdésével.⁸⁸⁷

2010. június 23-án tették közzé a javaslat *kísérő dokumentumát*, a *részletes feljegyzést*,⁸⁸⁸ amely annak lehetőségeit taglalta, hogy milyen formában, illetve eszközök igénybe vétele útján erősíthetők meg a bizonyítékok uniós határokon belüli megszerzésének mechanizmusai oly módon, hogy az eljárás egyszerűbb és gyorsabb, a bizonyítékok elfogadhatósága garantált legyen, továbbá az alapvető jogok magas szintű védelemben részesüljenek, és az eljárási költségek is csökkenjenek. A dokumentum célja az volt, hogy ennek érdekében több szakpolitikai lehetőséget javasoljon, valamint ezeket gazdasági, társadalmi és a polgárok alapvető jogaira való hatásaik alapján elemezze.⁸⁸⁹

A szakpolitikák a következő *irányvonalak* mentén kerültek kidolgozásra:

- az *Európai Unió szintjén nem kerül sor új intézkedésre*: amely lehetőség lényegében a jelenleg fennálló rendszer megmaradását eredményezné.

⁸⁸⁷ DE BUSSEER, Els - STAATS, Sabrina - RIEHLE, Cornelia - KOSTOVA, Nevena: European Union – News. EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 2, 2010. 39-55. o. 54. o.

⁸⁸⁸ Javaslat - Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az európai bünygyi nyomozati parancsról. Kísérő dokumentum. Részletes feljegyzés. Brüsszel, 2010. június 23. 9288/10 ADD 2. (Továbbiakban: Részletes feljegyzés)

⁸⁸⁹ Részletes feljegyzés. 6. o.

- *nem jogalkotási intézkedések elfogadása*: amely ugyan a jelenlegi jogi helyzet fennmaradását eredményezné, azonban egyéb együttműködési eszközökre támaszkodnának a bizonyíték-beszerezés hatékonyságának növelése érdekében, (így például: szakemberek képzése, kézikönyvek, tájékoztatók készítése stb.).
- *az európai bizonyításvételről szóló kerethatározat hatályon kívül helyezése – vissza a kölcsönös jogsegély intézményeihez*: amely azt jelentené, hogy megszűnnének a bizonyítékgyűjtés terén alkalmazható, kölcsönös elismerés elvén alapuló eszközök, amelyek helyét ismét a kölcsönös jogsegélyen alapuló intézmények vennék át.
- *az Európai Unió szintjén új jogalkotási intézkedésre kerül sor*: amely lehetőség két alternatívát foglal magába: egyrészt az európai bizonyításvételről szóló parancs korlátozott mértékű megerősítését, másrészt pedig valamennyi meglévő eszköz helyettesítését az általános hatályú európai nyomozási határozattal.⁸⁹⁰

A vizsgált dokumentumban a lehetőségek feltérképezéséhez egy *hatásvizsgálat* kapcsolódott, amely minden egyes szakpolitikai alternatíva kapcsán azok várható gazdasági (költségek), társadalmi (közigazgatási feladatok) szempontjait elemezte, illetve hogy az alapvető jogok érvényesülésére milyen befolyással lennének. A vizsgálat eredményeként azt láthatjuk, hogy a legtöbb pozitív hatás az európai nyomozási határozat, mint új jogintézmény megalkotása jelentené, amely tekintetében negatívum, hogy – figyelemmel arra, hogy valamennyi meglévő eszköz helyettesítésére szolgálna – a kezdeti szakaszban megnövekedett pénzügyi terhet róna alkalmazása a tagállamokra. Emellett pedig számításba kell venni azt a tényezőt is, hogy mint egyetlen jogi eszköznek csak akkor van értelme, ha értéktöbbletet képvisel a már meglévő intézményekhez képest.⁸⁹¹

⁸⁹⁰ Részletes feljegyzés. 5. Politikai lehetőségek a probléma megoldására. 22-25. o.

⁸⁹¹ Részletes feljegyzés. 6. Hatásvizsgálat. 25-34. o.

Az *Egyesült Királyság* 2010. július 27-én ugyancsak jelezte – Lisszaboni Szerződéshez csatolt, az Egyesült Királyságnak és Írországnak a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében fennálló helyzetéről szóló jegyzőkönyv alapján⁸⁹² – részvételi szándékát (*opt-in*) az európai nyomozási határozat implementálásában és alkalmazásában.⁸⁹³

A tagállamok véleményét több ízben is igyekezett az Európai Unió Tanácsa (ekkor: Belga EU-elnökség) megismerni. Így például a kibocsátó hatóság meghatározására vagy akár a távközlések lehallgatásának lehetőségére vonatkozóan kérdőívekben útján próbált informálódni.⁸⁹⁴ A konzultációk során prioritást kapott az európai nyomozási parancs kibocsátására jogosult, valamint a végrehajtó hatóság definíciója, továbbá az arányosság kritériumának érvényesülése és a határozat megtagadására okot adó körülmények köre is.⁸⁹⁵

Az elkészített javaslat azonban mégsem tekinthető teljes mértékben hibátlannak, melynek bizonyítékaul szolgál egyrészt az *európai adatvédelmi biztos* 2010. október 5-én kelt véleménye is.⁸⁹⁶ Ebben felhívja a figyelmet arra,

⁸⁹² Lásd: 21. Jegyzőkönyv - az Egyesült Királyságnak és Írországnak a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében fennálló helyzetéről. 3. cikk (1) bekezdés:

„Az *Egyesült Királyság* vagy *Írország* valamely javaslatnak vagy kezdeményezésnek az *Európai Unió működéséről szóló szerződés* harmadik részének V. címe alapján a Tanácshoz történt benyújtását követő három hónapon belül írásban bejelentheti a Tanács elnökének, hogy részt kíván venni egy ilyen javasolt intézkedés meghozatalában és alkalmazásában, amely bejelentéssel egyben erre jogosulttá válik.”

⁸⁹³ DE BUSSER, Els - STAATS, Sabrina - RIEHLE, Cornelia: European Union – News. EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 3, 2010. 86-100. o. 98. o.

⁸⁹⁴ A feltett kérdéseket és az arra érkezett válaszokat lásd részletesen: DE BUSSER, Els - STAATS, Sabrina - RIEHLE, Cornelia - KOSTOVA, Nevena: European Union – News. EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 4, 2010. 130-148. o. 145. o.

⁸⁹⁵ Jelentés az elért eredményekről - Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az európai bűnügyi nyomozati parancsról. Kísérő dokumentum. Részletes feljegyzés. Brüsszel, 2010. november 26. 16868/10

⁸⁹⁶ Az európai adatvédelmi biztos véleménye a Belga Királyság, a Bolgár Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, az Olasz Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Portugál Köztársaság, Románia, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság által az európai védelmi határozatról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozóan indított kezdeményezésről, valamint a Belga Királyság, a Bolgár Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Spanyol Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Svéd Királyság

hogy habár a kezdeményezés jelentős hatással van a személyes adatok védelméhez való jogra, mégis sajnálatosnak tartja, hogy az adatvédelem, illetve az adatkezelés kérdése nem képezi egyértelmű módon a kezdeményezés tárgyát,⁸⁹⁷ továbbá az adatvédelmi elvek hiányos és következetlen alkalmazásának alapvető problémáját érzékeli benne, amely az adatalanyok számára jogbizonytalanságot eredményez.⁸⁹⁸

Másrészt az *Európai Unió Alapjogi Ügynöksége véleményében*⁸⁹⁹ is több tekintetben aggályosnak minősítette a javaslatot. A szervezet különösen a tisztességes eljárás,⁹⁰⁰ valamint a védelemhez való jog⁹⁰¹ érvényesülése szempontjából vizsgálta a dokumentumot. Emellett pedig felhívta a figyelmet arra, hogy elengedhetetlen annak biztosítása, hogy az európai nyomozási határozattal érintett sértettek és tanúk jogait kellő mértékben érvényesíthessék, továbbá alkalmazása során a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához, valamint a személyes adatok védelméhez fűződő jogok ne sérüljenek.⁹⁰² Javaslatként fogalmazta meg, hogy további eljárási garanciaként szükséges szerepeltetni a határozat megtagadásának lehetőségét, amennyiben a határozat végrehajtása alapvető jogokat sértene.⁹⁰³

A *Bel- és Igazságügyi Tanács* több ízben megvitatta a javaslat tartalmi elemeit, amelynek eredményekén a 2011. június 10-11-i ülésén megállapodás született a határozat alapelvei tekintetében, (így például a végrehajtás megtagadásának indokai, az eljárási határidők tekintetében, illetve abban, hogy a büntügyi vonatkozású közigazgatási eljárásokban is lehetőség legyen

által a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozóan indított kezdeményezéséről. 2010/C 355/01 (Továbbiakban: Az európai adatvédelmi biztos véleménye.)

⁸⁹⁷ Az európai adatvédelmi biztos véleménye. 19-27. pontok

⁸⁹⁸ Az európai adatvédelmi biztos véleménye. 28-33. pontok

⁸⁹⁹ Opinion of the European Union Agency for Fundamental Rights on the draft Directive regarding the European Investigation Order. Bécs, 2011. február 14. (Továbbiakban: FRA Opinion)

⁹⁰⁰ Lásd: Európai Unió Alapjogi Chartája. 47. cikk

⁹⁰¹ Lásd: Európai Unió Alapjogi Chartája. 48. cikk

⁹⁰² FRA Opinion. 2. Applicable fundamental rights standards. 3-9. o.

⁹⁰³ FRA Opinion. 3.1. A fundamental rights-based refusal ground. 10-12.

alkalmazására),⁹⁰⁴ majd 2011. december 13-14-én közös álláspontra került kialakításra az európai nyomozási határozat vonatkozásában.⁹⁰⁵

Az európai nyomozási határozat létrehozásának indokát egy olyan jogintézmény megteremtésének szándéka jelenti, amely *egységes, hatékony és egyben rugalmas* eszközként funkcionál a más tagállamban található bizonyítékok beszerzésében és továbbításában.⁹⁰⁶ Ahogyan az már korábban is bemutatásra került, az európai nyomozási határozat a kölcsönös elismerés elvén alapuló igazságügyi együttműködési eszköznek minősül, támogatva a szabadság, biztonság és jog európai térségének megteremtésére vonatkozó szándékot.⁹⁰⁷

Az európai nyomozási határozat által megvalósítani kívánt cél továbbá az *eljárás egységesítése* is, hiszen valamennyi e kérdéskört felölelő, már meglévő jogintézmény helyébe lépne. Fókuszában a végrehajtandó nyomozási cselekmények állnának, meghaladva ezzel az európai bizonyításvételi parancs által nyújtott lehetőségeket, amely elsődlegesen a bizonyítékok meghatározott típusaira koncentrálnak.⁹⁰⁸ Mindezeket túl gyakorlati megfontolások is figyelembe vételre kerültek kidolgozása során, hiszen jelentősen leszűkítette a megtagadására lehetőséget adó okok körét, illetve végrehajtásában a kibocsátó tagállam tisztviselői részvételére is alkalmat ad, amellyel a folyamatban lévő büntetőeljárásra is rendkívül kedvező hatással van,⁹⁰⁹ hiszen a bizonyítékok későbbi felhasználhatóságát garantálja ezzel.

⁹⁰⁴ Lásd részletesen: *DE BUSSER, Els - STAATS, Sabrina - RIEHLE, Cornelia - KOSTOVA, Nevena*: European Union – News. EUCRIM, The European Criminal Law Associations’ Forum. Issue 3, 2011. 94-115. o. 113. o.

⁹⁰⁵ Lásd részletesen: *DE BUSSER, Els - RIEHLE, Cornelia – KURPJUWEIT, Claudia*: European Union – News. EUCRIM, The European Criminal Law Associations’ Forum. Issue 1, 2012. 2-16. o. 15. o.

⁹⁰⁶ Indokolás. 2. o.

⁹⁰⁷ *BACHMAIER WINTER, Lorena*: i.m. 580. o.

⁹⁰⁸ Lásd részletesen: „X. Az európai bizonyításvételi parancs.” vonatkozásában írtakat.

⁹⁰⁹ Indokolás. 3. o.

XI.2. Az európai nyomozási határozat általános jellemzői

Az európai nyomozási határozat olyan „igazságügyi”⁹¹⁰ határozatként definiálható, amelyet valamely tagállam (továbbiakban: a *kibocsátó állam*) illetékes hatósága ad ki abból a célból, hogy egy másik tagállamban (továbbiakban: a *végrehajtó állam*) egy vagy több konkrét nyomozási cselekményt végezzenek el meghatározott eljárások keretében, bizonyítékgyűjtés céljából.⁹¹¹ Azoknak az *eljárásoknak* a körét, amelyek keretében a határozat kibocsátható, a tervezet részletesen meghatározza. Így elsődlegesen bűncselekmény vonatkozásában a kibocsátó tagállam valamely igazságügyi hatósága által indított, vagy az igazságügyi hatóság előtt megindítható büntetőeljárások során van rá mód,⁹¹² azonban emellett – habár a határozat alapvető célja a büntetőeljárások keretében történő bizonyítékszerzés – lehetővé teszi igénybevételét bűnügyi vonatkozású, meghatározott feltételeknek megfelelő közigazgatási eljárásokban is.⁹¹³ Így ilyenek tekinthetők egyrészt a kibocsátó tagállam közigazgatási hatóságai által indított eljárások, amelyek olyan cselekmények miatt vannak folyamatban, amelyek jogszabálysértésnek minősülnek, azonban a határozatban foglaltak teljesítése különösen büntetőügyekben hatáskörrel rendelkező bíróság előtti eljáráshoz vezethet.⁹¹⁴ Másrészt pedig jogszabálysértésnek minősülő cselekmény miatt a kibocsátó tagállam igazságügyi hatóságai által indított eljárásokban, amelyekben a határozatban foglaltak teljesítése különösen büntetőügyekben

⁹¹⁰ Habár a hivatalos magyar nyelvű fordítás „bíróági” határozatként említi, tekintettel arra, hogy a kibocsátásra jogosult hatóságok között az ügyész, s meghatározott esetekben a büntetőeljárás során nyomozó hatóságként eljáró igazságügyi hatóság is megjelenik, így helyesebb az „igazságügyi” határozat terminológia alkalmazása.

⁹¹¹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 1. cikk (1) bekezdés

A fejezet struktúrájának, illetve a témafeldolgozás alapjául: Javaslat - Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az európai bűnügyi nyomozati parancsról. Indokolás Brüsszel, 2010. június 3. 9288/10 ADD 1. c. dokumentum szolgált.

⁹¹² A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 4. cikk (a) pont

⁹¹³ Indokolás. 6. o.

⁹¹⁴ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 4. cikk (b) pont

hatáskörrel rendelkező bíróság előtti eljárásokhoz vezethet.⁹¹⁵ Mindezek a lehetőségek akkor is fennállnak, ha jogi személy felelőssége állapítható meg.⁹¹⁶ Azonban fontos figyelemmel lenni arra, hogy az eljárások körének kiszélesítése az arányosság kritériumának sérelmét eredményezheti, ugyanis a feltételeket megvizsgálva látható, hogy pusztán a jogszabálysértés ténye, illetve annak szankcionálhatósága is alapul szolgálhat kibocsátására, amelynek eredményeként szélsőséges esetekben akár közlekedési vagy gyermekkorúak által elkövetett szabálysértések is megalapozhatják az európai nyomozási határozat kibocsátását.⁹¹⁷ Így mindenképpen egyet kell értenem azzal a felvetéssel, miszerint indokolt lenne egy szankcionálási minimumot meghatározni, hogy egyszerű, a társadalom számára komoly veszélyt nem jelentő cselekmények vonatkozásában igénybevitelére ne legyen mód.⁹¹⁸

Érdemes megjegyezni, hogy míg a bizonyításfelvételi parancs esetén az alapját képező cselekmény *kettős büntethetőségének* vizsgálata csak részben került eltörlésre,⁹¹⁹ addig a nyomozási határozatra vonatkozó tervezet értelmében a végrehajtó állam köteles a határozatban megjelölt nyomozási cselekményt végrehajtani még abban az esetben is, ha a cselekmény saját, nemzeti joga alapján nem minősül bűncselekménynek. Így könnyen érzékelhető a tervezetben a jogalkotók az irányú felfogása, miszerint a kettős büntethetőség vizsgálata a kölcsönös elismerés elvével ellentétes, s így kerülendő a bűnügyi együttműködési különböző formáiban. Fennállásának

⁹¹⁵ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 4. cikk (c) pont

⁹¹⁶ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 4. cikk (d) pont

⁹¹⁷ GLASER, Sanja – MOTZ, Andreas – ZIMMERMANN, Frank: Mutual Recognition and its Implications for the Gathering of Evidence in Criminal Proceedings: A Critical Analysis of the Initiative for a European Investigation Order. THEMIS Written Paper. Lásd: <http://www.ejtn.net/Documents/Themis/THEMIS%20written%20paper-%20Germany%204.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. május 22.) 12. o.

⁹¹⁸ SAYERS, Debbie: The European Investigation Order. Travelling without a 'roadmap'. Liberty and Security in Europe. Centre for European Policy Studies. No. 42, June 2011. 15. o.
Lásd: <http://www.ceps.eu/book/european-investigation-order-travelling-without-%E2%80%98roadmap%E2%80%99> (Letöltés dátuma: 2012. április 19.)

⁹¹⁹ Lásd: 2008/978/IB kerethatározat. 14. cikk (1) bekezdés: „Az EBP elismerése vagy végrehajtása tekintetében nem vizsgálható a cselekmény kettős büntethetősége, kivéve, ha házkutatás vagy lefoglalás elvégzésére van szükség.”

vizsgálata azonban elengedhetetlen lenne olyan esetekben, amikor kényszerítő eszköz alkalmazásának szükségessége merül fel, ugyanis a jogállamiság alapelveibe ütközne az, ha valamely tagállam arra lenne kötelezett, hogy saját állampolgárával szemben, a saját területén kényszerintézkedést alkalmazzon egy olyan cselekmény miatt, amely saját, nemzeti joga alapján nem minősül bűncselekménynek. Természetesen az ilyen esetek a tagállamok egymás büntető igazságszolgáltatási rendszerébe vetetett feltétlen bizalmát – amely a kölcsönös elismerés elvén nyugvó bűnügyi együttműködési formák alapja – gyengítenék, különösen a szükségesség és arányosság elve vonatkozásában.⁹²⁰

Az európai nyomozási határozat *kibocsátására jogosult hatóságok körében* bíró, bíróság, nyomozási bíró vagy ügyész, illetve bármely olyan, a büntetőeljárás során nyomozó hatóságként eljáró igazságügyi hatóság is szerepel, amely az adott ügyben hatáskörrel és illetékességgel rendelkezik bizonyítékgyűjtés elrendelésére.⁹²¹ Ennek értelmében, a rendőrség is kibocsáthatja, amennyiben az adott tagállam nemzeti joga értelmében jogosult az adott eljárási cselekmény elrendelésére.⁹²² A határozatban megjelölt cselekményeket az a hatóság hajtja végre, amely a nyomozási határozat elismerésére vagy végrehajtására hatáskörrel és illetékességgel rendelkezik, azaz az adott nyomozási cselekmény elvégzésére hasonló, nemzeti ügyben hatáskörrel és illetékességgel bírna.⁹²³ Így például amennyiben a nyomozási határozat motozás vagy házkutatás végrehajtására irányul, úgy a végrehajtó hatóságnak olyan szervnek kell lenni, amely az adott nemzeti jog alapján, hasonló ügyben jogosult lenne akár motozás, akár házkutatás elrendelésére.⁹²⁴

⁹²⁰ BACHMAIER WINTER, Lorena: i.m. 584-585. o.

⁹²¹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés.2. cikk (a) pont

⁹²² Indokolás. 4. o.

⁹²³ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 2. cikk (b) pont

⁹²⁴ Indokolás. 5. o.

Azoknak a *nyomozási cselekményeknek* a meghatározására, amelyek az európai nyomozási határozat keretében végrehajthatóak, az irányelv tervezet negatív taxációt alkalmaz. Így ennek értelmében, valamennyi nyomozási cselekmény ide sorolandó,⁹²⁵ kivéve azokat, amelyeket a tervezet tételesen meghatároz. Ez alapján azt mondhatjuk, hogy az európai bizonyításvételi parancshoz képest előrelépést jelent többek között a tekintetben is, hogy valamennyi nyomozási cselekmény vonatkozásában alkalmazandó, amely alól kivételt pusztán a közös nyomozócsoportok létrehozása, illetve a távközlés lehallgatásának meghatározott módja képez.⁹²⁶ Eszerint nem lehet európai nyomozási határozatot kibocsátani közös nyomozócsoport létrehozására és a bizonyítékok közös nyomozócsoporton belüli összegyűjtésére, hiszen ennek részletszabályait, feltételeit, s megvalósításának folyamatát továbbra is egyrészt az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény 13. cikke, másrészt pedig a Tanács közös nyomozócsoportokról szóló kerethatározata⁹²⁷ tartalmazza.⁹²⁸ Ez lényegében azzal indokolható, hogy a közös nyomozócsoportok vonatkozásában az európai nyomozási határozat nem bír többletfunkcióval a bizonyítékok megszerzése tekintetében, hiszen annak tagjai között az információ közvetlenül megosztható, amely nem kötött a hivatalos megkeresés feltételéhez, továbbá a csoport tagjai közvetlenül kérhetnek egymástól nyomozási intézkedéseket, amelyek során ugyancsak mellőzni lehet a jogsegély iránti megkereséseket.⁹²⁹

Ugyancsak *kivételt* képez az európai nyomozási határozat *hatálya* alól az eredeti tervezet alapján⁹³⁰ a távközlés lehallgatása és annak azonnali

⁹²⁵ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 3. cikk (1) bekezdés

⁹²⁶ BACHMAIER WINTER, Lorena: i.m. 583. o.

⁹²⁷ A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) a közös nyomozócsoportokról. 2002/465/IB HL L 162., 2002.6.20., 1-3. o. magyar kiadás fejezet 19 kötet 06 o. 15-17. Lásd részletesen: a „VIII. Közös nyomozócsoportokról.” írt fejezetet.

⁹²⁸ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 3. cikk (2) bekezdés (a) pont

⁹²⁹ A közös nyomozócsoportokra vonatkozó kézikönyv. Brüsszel, 2011. november 4. 3. o.

⁹³⁰ Habár az eredeti tervezetnek nem képezte részét a távközlések lehallgatása azonban az új javaslatban mégis szerepel, ugyanis a határozat egyik prioritása a fedett nyomozások lefolytatása. Lásd: SAYERS, Debbie: i.m. 8. o.

továbbítása a megkereső tagállam részére,⁹³¹ a távközlés lehallgatása, rögzítése és annak későbbi időpontban történő továbbítása a megkereső tagállamnak,⁹³² amennyiben a célszemély a megkereső tagállamban tartózkodik és a megkereső tagállamnak a megkeresett tagállam technikai segítségére van szüksége a célszemély közléseinek lehallgatásához,⁹³³ illetve ha egy harmadik államban tartózkodik, amelyet értesítettek, és a megkereső tagállamnak a megkeresett tagállam technikai segítségére van szüksége a célszemély közléseinek lehallgatásához,⁹³⁴ vagy a távközlés lehallgatása másik tagállam technikai segítsége nélkül történik,⁹³⁵ amelyet szintén az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény⁹³⁶ rendez.⁹³⁷

Kiemelendő azonban, hogy a távközlési lehallgatások nem valamennyi esetben, hanem pusztán a fent jelzett kondíciók fennállása esetén nem kerülhet sor európai nyomozási határozat kibocsátására.⁹³⁸

A jogértelmezési problémák, valamint a tagállamok eltérő igazságszolgáltatási rendszereiből adódó különbségek kiküszöbölése érdekében osztom azt az álláspontot, miszerint a negatív meghatározáson túl indokolt lenne a nyomozási cselekmények fogalmát meghatározni. Konkrétan definiálni azon cselekmények körét, amelyek elvégzésére sor kerülhet.⁹³⁹ Úgy ítélem meg, hogy pusztán a negatív taxáció nem minősül elegendőnek az eljárásjogi garanciák szempontjából sem.

Hasonlóan az európai elfogató, valamint az európai bizonyításvételi parancshoz, az európai nyomozási határozat is egy, a kibocsátó hatóságnak kitöltött, aláírt, illetve annak tartalmi pontosságát igazoló,

⁹³¹ Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 18. cikk (1) bekezdés (a) pont

⁹³² Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 18. cikk (1) bekezdés (b) pont

⁹³³ Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 18. cikk (2) bekezdés (a) pont

⁹³⁴ Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 18. cikk (2) bekezdés (c) pont

⁹³⁵ Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 20. cikk

⁹³⁶ Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 17-22 cikkek

⁹³⁷ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 3. cikk (2) bekezdés (b-c) pontok

⁹³⁸ Indokolás. 6. o.

⁹³⁹ *SAYERS, Debbie*: i.m. 15. o.

formanyomtatvány,⁹⁴⁰ amelyet a végrehajtó tagállamok számára az általuk megjelölt nyelven, vagy nyelvek egyikén kell továbbítani.⁹⁴¹ Az elfogadott nyelvet, illetve nyelvek listáját a tagállamoknak a Bizottság részére kell bejelenteniük meghatározott határidőn belül.⁹⁴² A formanyomtatvány alapján a végrehajtó hatóságok pusztán a rendelkezésre álló tények „összefoglalójának” ismeretében hajtják végre a kért eljárási cselekményt, amely egyben egymás igazságszolgáltatási rendszerébe vetett bizalmát is igazolja.⁹⁴³

XI.3. Az európai nyomozási határozat végrehajtására vonatkozó eljárás specifikumai

Az európai nyomozási határozat továbbítása tekintetében a kölcsönös elismerés elvén nyugvó, egyéb együttműködési formák esetében is megismert módszer alkalmazandó, így a hivatalos kommunikáció közvetlenül a kibocsátó hatóság és a végrehajtó hatóság között,⁹⁴⁴ *közvetlen kapcsolatfelvétel* útján zajlik.⁹⁴⁵ Emellett azonban lehetőség van *központi hatóság* közbeiktatására is, illetve ha az a belső igazságszolgáltatási rendszerének felépítése következtében szükséges, úgy a tagállam a központi hatóságát bízhatja meg a határozatok adminisztratív továbbításával és átvételével, illetve az azokkal kapcsolatos minden egyéb hivatalos levelezéssel.⁹⁴⁶ A központi hatóság vonatkozásában a tagállamokat bejelentési kötelezettség terheli a Bizottság

⁹⁴⁰ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 5. cikk (1) bekezdés

⁹⁴¹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 5. cikk (2) bekezdés

A fejezet struktúrájának, illetve a témafeldolgozás alapjául: Javaslat - Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az európai bűnügyi nyomozati parancsról. Indokolás Brüsszel, 2010. június 3. 9288/10 ADD 1. c. dokumentum szolgált.

⁹⁴² A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 28. cikk (1) bekezdés (b) pont

⁹⁴³ RACKOW, Peter – BIRR, Cornelius: i.m. 1115. o.

⁹⁴⁴ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 6. cikk (1) bekezdés

⁹⁴⁵ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 6. cikk (6) bekezdés

⁹⁴⁶ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 6. cikk (2) bekezdés

irányába.⁹⁴⁷ Mindezeket meghaladóan a tervezet pontos iránymutatást ad az Európai Igazságügyi Hálózat igénybevételének lehetőségére a határozatok továbbításában,⁹⁴⁸ illetve részletesen rögzíti a teendőket arra az esetre, ha téves továbbításra kerülne sor.⁹⁴⁹

A tervezet újításként tartható számon az, hogy lehetőséget biztosít olyan nyomozási határozat kibocsátására is, amely valamely korábbi *kiegészítéseként* szolgál.⁹⁵⁰ Így, ha a kibocsátó hatóság részt vesz a határozatban megjelölt eljárási cselekmény végrehajtásában a végrehajtó államban, akkor annak kiegészítését kérhet a végrehajtó hatóságtól.⁹⁵¹ Ezzel kiküszöbölhető az az időigény, amely abból fakadna, ha a kiegészítést ismét a kibocsátó államban kellene kiadni, illetve adott esetben a központi hatóságon keresztül továbbítani.⁹⁵²

A tekintetben, hogy az eljárási cselekmények végrehajtása során a kibocsátó vagy a végrehajtó tagállam vonatkozó rendelkezései az alkalmazandóak, a tervezet egyértelmű megfogalmazást alkalmaz. Eszerint tehát a végrehajtó hatóság, abban az esetben, ha az előírt alaki követelményeknek megfelelő módon érkezett európai nyomozási határozatról van szó, úgy az elismerés vagy végrehajtás megtagadásának, illetve a halasztás opcionális eseteitől eltekintve, köteles minden, a végrehajtáshoz szükséges intézkedést haladéktalanul megtenni, *ugyanúgy és ugyanolyan feltételekkel*, mintha az adott nyomozási cselekményt a végrehajtó állam valamely hatósága

⁹⁴⁷ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 28. cikk (1) bekezdés (c) pont

⁹⁴⁸ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 6. cikk (3) és (4) bekezdések

⁹⁴⁹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 6. cikk (5) bekezdés

⁹⁵⁰ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 7. cikk (1) bekezdés

⁹⁵¹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 7. cikk (2) bekezdés

⁹⁵² Indokolás. 8. o.

rendelte volna el.⁹⁵³ Így míg az adott nyomozási cselekmény elrendelésére vonatkozó döntést az azt kibocsátó hatóság saját nemzeti jogának megfelelően hozza, addig a végrehajtó tagállam vonatkozó jogszabályai a meghatározóak a végrehajtás szempontjából.⁹⁵⁴ Ez a rendelkezés azonban továbbra is problémaforrásnak minősülhet a tekintetben, hogy a végrehajtó tagállam jogszabályainak megfelelően begyűjtött bizonyíték elfogadható, felhasználható lesz-e a kibocsátó tagállam eljárásában. Ennek kiküszöbölésére szolgál annak lehetősége, hogy a kibocsátó hatóság az eljárás lefolytatására *alaki követelményeket* határozzon meg, amennyiben azok nem ellentétesek a végrehajtó állam alapvető jogelveivel,⁹⁵⁵ így biztosítva a beszerzett bizonyítékok későbbi elfogadhatóságát. Ez a megoldás, azaz a *forum regit actim* elv érvényesítése, már jól ismert egyrészt az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezményben, illetve további, a kölcsönös elismerés elvén nyugvó bűnügyi együttműködési eszközök kapcsán is.⁹⁵⁶ Emellett pedig további biztosítékként szerepel annak lehetősége, hogy a kibocsátó állam egy vagy több hatósága *részt vegyen a határozat végrehajtásában.*⁹⁵⁷ A jelenlét ilyen formája nem pusztán a beszerzett bizonyítékok későbbi elfogadhatósága, hanem a kiegészítő nyomozási parancsok meghatározása szempontjából is jelentőséggel bír.⁹⁵⁸ A végrehajtás hatékonyságának növelése érdekében a kibocsátó és a végrehajtó hatóság közötti konzultációnak rendkívül hangsúlyos szerepe van.⁹⁵⁹ A bizonyítékok elfogadhatóságának biztosítása érdekében azonban úgy vélem további feltételek érvényesülésére lenne szükség. Erre

⁹⁵³ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 8. cikk (1) bekezdés

⁹⁵⁴ Indokolás. 8. o.

⁹⁵⁵ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 8. cikk (2) bekezdés

⁹⁵⁶ Indokolás. 9. o.

⁹⁵⁷ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 8. cikk (3) bekezdés

⁹⁵⁸ Lásd: korábban tárgyalt: A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 7. cikk (1) és (2) bekezdések

⁹⁵⁹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 8. cikk (4) bekezdés

megoldásul szolgálhatna például egy, a bizonyítás felvételének minimum garanciáit deklaráló uniós dokumentum.⁹⁶⁰

Az európai nyomozási határozat egyik legfontosabb újítása a már meglévő uniós és nemzetközi eszközökhöz képest a bizonyítékok beszerzése vonatkozásában, hogy egy adott *nyomozási cselekmény végrehajtására irányul*, nem pedig a megszerzendő bizonyíték egy meghatározott típusa képezi az alapját.⁹⁶¹ Így a végrehajtó hatóság köteles a határozatban megjelölt eljárási cselekményt végrehajtani, amelytől pusztán három esetben ad eltérési lehetőséget a tervezet. Így a végrehajtó hatóság a megjelölthez képest eltérő nyomozási cselekményt fogantathat egyrészt akkor, ha a kibocsátó hatóság által megjelölt nyomozási cselekmény a *végrehajtó állam jogában nem létezik*, amely már nem szolgál automatikusan a határozat visszautasításának alapjaként,⁹⁶² másrészt, ha a nyomozási cselekmény bár ismert a végrehajtó állam jogában, azonban *alkalmazása olyan bűncselekményekre vagy bűncselekmény-kategóriára korlátozódik*, amelyek nem képezik az európai nyomozási határozat által érintett bűncselekmények körét, harmadrészt pedig akkor, ha olyan, *kevésbé kényszerítő eszközök* is a rendelkezésére állnak a végrehajtó hatóságnak, amelyekkel a kívánt eredmény ugyancsak elérhető.⁹⁶³ Mindezekben az esetekben a végrehajtó hatóság számára tájékoztatási kötelezettség áll fenn,⁹⁶⁴ s ha egyik megoldás sem bizonyul megfelelőnek, pusztán abban az esetben kerülhet sor a határozat visszautasításra.⁹⁶⁵

Ugyancsak fontos újítása az európai nyomozási határozatra vonatkozó tervezetnek, hogy rendkívül szűkre szabja a *megtagadásának* lehetséges

⁹⁶⁰ SAYERS, Debbie: i.m. 16. o.

⁹⁶¹ Az európai bizonyításfelvételei parancs alapvetően a bizonyíték egyes, meghatározott típusaira irányul. Lásd: 2008/978/IB kerethatározat. 4. cikk

⁹⁶² BACHMAIER WINTER, Lorena: i.m. 583. o.

⁹⁶³ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 9. cikk (1) bekezdés

⁹⁶⁴ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 9. cikk (2) bekezdés

⁹⁶⁵ BACHMAIER WINTER, Lorena: i.m. 583. o.

eseteit. Pusztán négy ok áll rendelkezésre az elismerés vagy végrehajtás megtagadásának indokaként, összehasonlítva az Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezménnyel, amelyben a végrehajtás megtagadására okot adó körülmények listája bár rövid, ám rendkívül széles mozgásteret biztosít,⁹⁶⁶ míg az európai bizonyításfelvételi parancs tekintetében rendkívül széleskörű felsorolás⁹⁶⁷ található.⁹⁶⁸ Emellett pedig e körben a *ne bis in idem* elvére, illetve a *kettős büntethetőség* kritériumára sem tesz utalást.

Hasonlóan mellőzi azt az európai bizonyításfelvételi parancs kapcsán ismertetett kritériumot, amely szerint a kibocsátó állam már előre köteles ellenőrizni, hogy a keresett tárgyak, dokumentumok vagy adatok megszerzése valóban *szükséges* és az általa elérendő *céllal arányos*, illetve, hogy felhasználása *törvényes és megengedhető*. Bár előreláthatóan ennek a rendelkezésnek a hiánya gyakorlati szempontból nem jelent majd nagymértékű előrelépést, hiszen az európai nyomozási határozat kibocsátását megelőzően is valamennyi igazságügyi hatóság ellenőrzi ezeknek a feltételeknek a meglétét.⁹⁶⁹

Az európai nyomozási határozat elismerése, illetve végrehajtása az első esetben a végrehajtó állam joga alapján fennálló *mentességre* vagy *kiváltságra* hivatkozással tagadható meg. Érdeemes ugyanakkor megfontolni a végrehajtás elhalasztásának lehetőségét a mentességre vagy kiváltság felfüggesztésének, megszüntetésének lehetőségére tekintettel. Második okként az olyan egyedi eseteket határozták meg, amikor *alapvető nemzetbiztonsági érdekeket sértene*, veszélyeztetné az információforrást, vagy konkrét hírszerzési tevékenységekhez kapcsolódó minősített információ felhasználásával járna együtt a határozat végrehajtása. Ez a megtagadási ok már jól ismert, hiszen az

⁹⁶⁶ Lásd: Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezmény. 2. cikk A megtagadás okaként szerepel a megkeresett Fél által politikai, politikai bűncselekménnyel összefüggő, illetve a pénzügyi bűncselekményeknek minősített jogsértések köre, valamint ha úgy ítéli meg, hogy a kérelem teljesítése sértheti országa szuverenitását, biztonságát, közrendjét vagy más lényeges érdekét.

⁹⁶⁷ Lásd: 2008/978/IB kerethatározat. 13. cikk

⁹⁶⁸ Indokolás. 11. o.

⁹⁶⁹ BACHMAIER WINTER, Lorena: i.m. 583-584. o.

európai bizonyításvételre parancs megtagadási okai között is szerepel,⁹⁷⁰ s azzal szó szerint megegyezik. Ugyancsak megtagadásra ad okot, ha a fentebb részletezett esetekben⁹⁷¹ *eltérő nyomozási cselekmény végrehajtására nincs mód*, azaz a végrehajtó hatóság rendelkezésére nem áll egyéb olyan eszköz, amely hasonló eredménnyel járna, mint a kibocsátó hatóság által megjelölt. Emellett a végrehajtó tagállam számára biztosított alternatívák között található a *bűnügyi vonatkozású közigazgatási eljárások esetei* is,⁹⁷² amennyiben *az adott intézkedés végrehajtására hasonló, nemzeti ügyben sem lenne lehetőség*.⁹⁷³

Habár a megtagadási okok körének szűkítése részben előrelépésként értékelhető, azonban a jogintézmény alkalmazásába vetett bizalom növelése érdekében egyet értek azzal a kritikai véleménnyel, amely szerint mindenképpen megfontolandó lenne egy további általános indok beiktatása arra hivatkozással, ha az adott nyomozási cselekmény végrehajtására hasonló, nemzeti ügyben sem lenne lehetőség.⁹⁷⁴ Ugyancsak indokolt lenne a területi hatályra, a kettős büntethetőség kritériumának érvényesülésére, valamint az alapvető emberi jogok védelmére való hivatkozás lehetőségét átgondolni a megtagadási okok körében.⁹⁷⁵

A határozatok végrehajtásának *gyorsítása* érdekében folyamatos törekvés figyelhető meg, amelynek talán első megnyilvánulása az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezményében fedezhető fel, amelyben azonban konkrét időtartamok még nem kerültek meghatározásra.⁹⁷⁶ Az itt deklarált rendelkezések értelmében a megkeresett tagállam a jogsegély iránti megkeresésben szereplő kéréseknek a *lehető legrövidebb időn belül eleget*

⁹⁷⁰ Lásd: EBP 13. cikk (1) bekezdés (g) pont

⁹⁷¹ Lásd: A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 9. cikk (1) és (2) bekezdések

⁹⁷² Lásd részletesen: A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 4. cikke kapcsán írtakat.

⁹⁷³ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 10. cikk (1) bekezdés

⁹⁷⁴ SAYERS, Debbie: i.m. 17. o.

⁹⁷⁵ SAYERS, Debbie: i.m. 18. o.

⁹⁷⁶ Hasonlóan az Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezményhez.

tesz, illetve a lehető legnagyobb mértékben figyelembe veszi a megkereső tagállam által megadott eljárási és egyéb határidőket.⁹⁷⁷ Emellett pedig ha a megkeresést nem vagy nem teljes mértékben lehet teljesíteni a megkereső tagállam elvárásainak megfelelő módon, illetve ha előre látható, hogy a meghatározott határidőn belüli teljesítés nem megvalósítható, úgy haladéktalan tájékoztatási kötelezettsége áll fenn a megkereső tagállam irányába.⁹⁷⁸ Ennek ellenére a gyakorlatban a kölcsönös jogsegélyen alapuló bizonyíték megszerzésre, illetve átadásra vonatkozó kérelmek teljesítése késlekedik, amely negatív következménnyel jár a nyomozásnak, illetve magának az eljárásnak a hatékony lefolytatására.⁹⁷⁹

Az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény mellett az *eljárási határidők* gyorsítására és konkretizálása vonatkozó szándék érvényesül az európai bizonyításvételi parancsról szóló kerethatározatban is. A parancs elismerésére vagy a végrehajtás megtagadására vonatkozó határozat meghozatalára a végrehajtó hatóság számára mindössze 30 nap áll rendelkezésre,⁹⁸⁰ míg a végrehajtó hatóság a parancs kézhezvételét követő 60 napon belül köteles birtokába venni azokat a tárgyakat, dokumentumokat, illetve adatokat, amelyre a kérelem irányult.⁹⁸¹ Az európai nyomozási határozatban mindezekhez képest előrelépés tapasztalható, ugyanis az elismerésre vagy végrehajtásra vonatkozó határozatot *ugyanolyan gyorsan és ugyanolyan elsőbbséggel* kell meghozni, illetve a nyomozási cselekményt *ugyanolyan gyorsan és ugyanolyan elsőbbséggel* kell elvégezni, mint ahogyan azt a végrehajtó hatóság egy hasonló nemzeti eljárásában tenné.⁹⁸² Ezt meghaladóan a kibocsátó hatóság számára biztosított, hogy rövidebb határidő szükségességét jelezze a végrehajtó hatóság irányába, illetve azt, hogy

⁹⁷⁷ Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 4. cikk (2) bekezdés

⁹⁷⁸ Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 4. cikk (3) és (4) bekezdések

⁹⁷⁹ BACHMAIER WINTER, Lorena: 584. o.

⁹⁸⁰ Lásd: 2008/978/IB kerethatározat. 15. cikk (2) bekezdés

⁹⁸¹ Lásd: 2008/978/IB kerethatározat. 15. cikk (3) bekezdés

⁹⁸² A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 11. cikk (1) bekezdés

indokolt lenne a kért nyomozási cselekményt egy adott napon végrehajtani.⁹⁸³ A végrehajtó hatóságnak az európai bizonyításvételre szóló parancshoz hasonlóan az elismerésre, illetve a végrehajtásra vonatkozó döntést az átvételt követő 30 napon belül kell meghozni,⁹⁸⁴ amely határidő egy ízben 30 nappal – a kibocsátó hatóság részére jelezve a késedelem okát és a döntés meghozatalához előreláthatólag szükséges időt – meghosszabbítható.⁹⁸⁵ Hasonló megoldást találunk már a bizonyításvételre szóló parancs rendelkezései között is, azonban ott a meghosszabbítás maximális időtartama még nem került rögzítésre.⁹⁸⁶ A konkrét nyomozási cselekmény megvalósítására a végrehajtásról szóló döntés meghozatalát követő 90 napon belül sort kell keríteni,⁹⁸⁷ meghosszabbítva ezzel a bizonyításvételre szóló parancsban meghatározott határidőt.⁹⁸⁸

A nyomozási cselekmény eredményeként megszerzett bizonyítékot a kibocsátó hatóság, illetve amennyiben a kibocsátó állam egy vagy több hatósága részt vesz a végrehajtásában, úgy az ő részükre köteles átadni, s egyben jelzi, hogy szükséges-e részére visszaszolgáltatni, ha a kibocsátó államban már nem tart rá igényt.⁹⁸⁹ A bizonyíték átadására vonatkozó rendelkezések azonosak a bizonyításvételre szóló parancs keretében megismertekkel.⁹⁹⁰

Habár biztosított *jogorvoslati lehetőség* az európai nyomozási határozattal szemben, így a határozat érdemi indokait a kibocsátó állam

⁹⁸³ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 11. cikk (2) bekezdés

⁹⁸⁴ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 11. cikk (3) bekezdés

⁹⁸⁵ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 11. cikk (5) bekezdés

⁹⁸⁶ Lásd: 2008/978/IB kerethatározat. 15. cikk (3) bekezdés

⁹⁸⁷ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 11. cikk (4) bekezdés

⁹⁸⁸ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 11. cikk (6) bekezdés

⁹⁸⁹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 12. cikk

⁹⁹⁰ Lásd: 2008/978/IB kerethatározat. 15. cikk (5) és (6) bekezdések

valamely bíróságánál lehet megtámadni,⁹⁹¹ rendelkezései sokkal szűkebb körűek az európai bizonyításvétel parancsnál megismertekhez képest. Ugyanis míg abban konkrétan megfogalmazásra kerül, hogy bármely érdekelt fél, a jóhiszemű harmadik feleket is beleértve, törvényes érdekei megőrzése érdekében jogorvoslással élhet,⁹⁹² addig a tervezet pusztán érdekelt felek körét említi. Ennek a rendelkezésnek – azaz a bírói úthoz, illetve a jogorvoslathoz való hozzáférésnek – a hiánya azonban ellentétesnek tekinthető az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikkének rendelkezéseivel.⁹⁹³ Erre tekintettel a jogorvoslati jog pontosításának szükségességére az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége is felhívta véleményében a figyelmet, továbbá arra is, hogy annak érdekében, hogy ez valóban gyakorolható legyen, szükséges feltétele, hogy az érintettek ismeretében legyenek annak, velük szemben, illetve őket érintően valamilyen nyomozási cselekmény van folyamatban.⁹⁹⁴

A megtagadási okokon túl, lehetőség biztosított a határozat elismerésének, illetve végrehajtásának *elhalasztására* abban az esetben, ha az sérelmes lenne egy folyamatban lévő nyomozásra vagy büntetőeljárásra, illetve ha a határozattal érintett tárgyakat, dokumentumokat, valamint adatokat már más eljárásokban használják.⁹⁹⁵

⁹⁹¹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 13. cikk

⁹⁹² Lásd: 2008/978/IB kerethatározat. 18. cikk

⁹⁹³ BACHMAIER WINTER, Lorena: i.m. 584. o.

A fejezet struktúrájának, illetve a témafeldolgozás alapjául: Javaslat - Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az európai bűnügyi nyomozati parancsról. Indokolás Brüsszel, 2010. június 3. 9288/10 ADD 1. c. dokumentum szolgált.

⁹⁹⁴ SAYERS, Debbie: i.m. 19. o.

⁹⁹⁵ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 14. cikk (1) bekezdés

XI.4. Az európai nyomozási határozat keretében végrehajtható egyes eljárási cselekményekre vonatkozó speciális rendelkezések

Az európai nyomozási határozatra vonatkozó tervezet olyan eljárási cselekményekre vonatkozó rendelkezéseket is tartalmaz, amelyek nem képezik az európai bizonyításfelvételi parancsról szóló kerethatározat részét, s amelyekre vonatkozóan jelenleg az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezményben található szabályozás. Ilyen speciális rendelkezések vonatkoznak például a fogva tartott személyek ideiglenes átadására a kibocsátó vagy a végrehajtó államnak nyomozási célból, a video- vagy telefonkonferencia útján való meghallgatásra, a bankszámla-, illetve a banki ügyletekre vonatkozó információk átadására, a banki ügyletek nyomon követésére, az ellenőrzött szállításokra, a bizonyítékok valós idejű, folyamatos, illetve meghatározott ideig tartó gyűjtésével járó nyomozási cselekményekre.

XI.4.1. Fogva tartott személyek ideiglenes átadása a kibocsátó államnak nyomozási célból

Európai nyomozási határozat kibocsátására kerülhet sor a végrehajtó tagállamban fogva tartott személy ideiglenes átadására nyomozási cselekmény elvégzése céljából. Ez különösen azokban az esetekben indokolt, amikor az eljárás során az adott személy jelenléte elengedhetetlen, illetve a kibocsátó tagállam biztosítja, hogy az adott eljárási cselekmény megvalósítását követően a fogva tartott személyt visszaküldi.⁹⁹⁶ Erre vonatkozó rendelkezések már az Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezményben és Kiegészítő Jegyzőkönyvében is megtalálhatóak, azonban ott nem a bizonyítékszerzés minősül elsődleges célnak, hiszen a fogva tartott személy tanúként vagy szembesítés céljából való

⁹⁹⁶ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 19. cikk (1) bekezdés

megjelenését teszi lehetővé.⁹⁹⁷ A végrehajtás megtagadásának a korábban ismertetett általános okokon túl,⁹⁹⁸ az is alapját képezheti, ha a fogva tartott személy nem járul hozzá ideiglenes átadásához, vagy ha az megnövelné fogva tartásának időtartamát.⁹⁹⁹ Ezt a két ok már az Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezményben is szerepelt az átszállítás megtagadásának lehetséges indokai között.¹⁰⁰⁰

Érdemes megjegyezni, hogy a tervezet nem definiálja magának a fogva tartásnak a fogalmát, azonban tekintettel a tagállamok eltérő jogi megoldásaira, valamint arra, hogy a jogerős határozat előtt a fogvatartottak jogosultságai jellemzően szélesebb körben biztosítottak,¹⁰⁰¹ mindenképpen hasznos lenne ennek terminológiáját a dokumentum részévé tenni.

XI.4.2. Fogva tartott személyek nyomozás céljából történő ideiglenes átadása a végrehajtó államnak

A fogvatartott átadásának előbb bemutatott esetéhez képest annyiban jelent eltérést, hogy a kibocsátó államban fogva tartott személynek a végrehajtó állam területén való jelenléte szükséges az európai nyomozási határozat végrehajtása céljából.¹⁰⁰² Ennek a rendelkezésnek az előzményei az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezményben találhatóak meg.¹⁰⁰³ Ezt az eszközt vehetik például igénybe akkor, ha a gyanúsítottat a bűncselekmény helyszínén kívánják kihallgatni, amennyiben azt a végrehajtó állam területén

⁹⁹⁷ Lásd: Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezmény. 11. cikk 1. pont

⁹⁹⁸ Lásd: A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 10. cikk (1) bekezdés

⁹⁹⁹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 19. cikk (2) bekezdés

¹⁰⁰⁰ Lásd: Európai Kölcsönös Jogsegélyegyezmény. 11. cikk 1. pont, amely alapján további okként szerepel:

„b) ha jelenléte a megkeresett Fél területén folyamatban levő büntetőeljáráásban szükséges;”

„d) ha más fontos okok szólnak a megkereső Fél területére való átszállítás ellen.”

¹⁰⁰¹ SAYERS, Debbie: i.m. 19. o.

¹⁰⁰² A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 20. cikk (1) bekezdés

¹⁰⁰³ Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 9. cikk

követte el.¹⁰⁰⁴ Az általános indokokon túl ebben az esetben is további megtagadási okokat határoz meg a tervezet. Így a határozat visszautasítására kerülhet sor, akkor, ha a szükséges hozzájárulását az átadáshoz az érintett személy nem adta meg, illetve a két tagállam érintett hatósága nem tudott megállapodni az átadás egyes gyakorlati részleteiben.¹⁰⁰⁵

A fogvatartott személy átadásának mindkét formája tekintetében az átadásból eredő költségeket a kibocsátó állam köteles viselni.¹⁰⁰⁶

XI.4.3. Videokonferencia útján történő meghallgatás

A videokonferencia útján történő meghallgatás alapvetően tanúk, illetve szakértők meghallgatását teszi lehetővé, abban az esetben, ha nem célszerű, illetve nem lehetséges, hogy a kibocsátó tagállam területén megjelenjenek.¹⁰⁰⁷ Ezt a lehetőséget azonban a vádlottakra is kiterjesztik.¹⁰⁰⁸ A tervezet rendelkezéseinek alapját az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény adja,¹⁰⁰⁹ azonban az a vádlottak kihallgatását még pusztán lehetőségként említi, amelyre a tagállamok szabad mérlegelése, illetve illetékes igazságügyi hatóságai hozzájárulása alapján kerülhet sor.¹⁰¹⁰ A vádlott kihallgatása tekintetében az együttműködés további megtagadási okaként szerepel, ha a vádlott ahhoz nem járul hozzá, illetve végrehajtása ellentétes lenne a végrehajtó állam jogával.¹⁰¹¹

A „nem célszerű” kategóriába sorolandó, ha idős vagy rossz egészségi állapotban lévő tanúról vagy szakértőről van szó, míg a „nem lehetséges”

¹⁰⁰⁴ Indokolás. 18. o.

¹⁰⁰⁵ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 20. cikk (2) bekezdés

¹⁰⁰⁶ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 19. cikk (9) bekezdés és 20. cikk (6) bekezdés

¹⁰⁰⁷ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 21. cikk (1) bekezdés

¹⁰⁰⁸ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 21. cikk (10) bekezdés

¹⁰⁰⁹ Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 10. cikk

¹⁰¹⁰ Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 10. cikk 9) bekezdés

¹⁰¹¹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 21. cikk (10) bekezdés

kategóriát meríti ki, ha például az utazás komoly veszélyt jelentene a tanú vagy a szakértő számára.¹⁰¹² Ezt az okot, illetve az igazságügyi hatóság, valamint a meghallgatást végző személyek nevét a határozatban kötelezően meg kell jelölni.¹⁰¹³ Az okok mérlegelése a végrehajtó állam hatáskörébe tartozó kérdés.¹⁰¹⁴

A tervezet a megtagadás általános indokain túl a további lehetséges okok tekintetében ugyancsak az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezményben meghatározottakat veszi alapul, így ide sorolandó, ha a végrehajtó állam alapvető jogelveivel nem lenne összeegyeztethető a videokonferencia megtartása, illetve ha nem állnának rendelkezésre megfelelő technikai eszközök a lebonyolítására.¹⁰¹⁵ Ezt azonban kiegészíti azzal, hogy a szükséges eszközöket a kibocsátó tagállam kölcsönös megállapodás alapján a végrehajtó állam rendelkezésére bocsáthatja.¹⁰¹⁶

Az egyezmény értelmében a meghallgatni kívánt személyt a megkeresett tagállam igazságügyi hatósága saját, belső joga által meghatározott formában idézi.¹⁰¹⁷

A tervezet a videokonferencia lebonyolításának menetével kapcsolatban az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezménnyel számos azonos rendelkezést tartalmaz, amelyek a következők:

- a meghallgatáson a végrehajtó állam igazságügyi hatósága képviselőjének – illetve ha indokolt, tolmácsnak is – jelen kell lennie, aki igazolja a meghallgatni kívánt személy személyazonosságát, valamint felügyeli a végrehajtó állam alapvető jogelveinek tiszteletben tartását. Amennyiben a meghallgatás során ezek megsértésére kerülne

¹⁰¹² Indokolás. 19. o.

¹⁰¹³ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 21. cikk (5) bekezdés

Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 10. cikk (3) bekezdés

¹⁰¹⁴ Javaslat - Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az európai bűnügyi nyomozati parancsról. Brüsszel, 2010. június 3. 9288/10 ADD 1. Indokolás. 20. o.

¹⁰¹⁵ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 21. cikk (2) bekezdés

Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 10. cikk (2) bekezdés

¹⁰¹⁶ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 21. cikk (3) bekezdés

¹⁰¹⁷ Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 10. cikk 10. (4) bekezdés

sor, úgy megteszi a szükséges lépéseket, intézkedéseket annak érdekében, hogy a meghallgatás a továbbiakban az alapelvek betartásával folytatódjon.

- amennyiben az indokolt, úgy a kibocsátó állam és a végrehajtó állam illetékes hatóságai megállapodnak a meghallgatni kívánt személy védelmét szolgáló intézkedésekről,
- a meghallgatás lefolytatásra közvetlenül a kibocsátó hatóság illetékes hatósága által vagy annak irányításával kerül, saját nemzeti joga szerint,
- az eljárás során tolmács rendelkezésre állását a végrehajtó állam biztosítja,
- a vallomás megtagadásának joga a meghallgatni kívánt személyt mind a végrehajtó, mind pedig a kibocsátó állam joga alapján megilleti.¹⁰¹⁸

Az eljárás lefolytatásának a jogszabályi kritériumoknak való teljes körű megfelelését, illetve annak későbbi nyomon követhetőségét hivatott szolgálni a jegyzőkönyv, habár magának a vallomásnak a tartalma a kötelező tartalmi elemek között – így: a meghallgatás helye, ideje, a meghallgatott személy személyazonossága, a meghallgatáson részt vevő minden egyéb személy személyazonossága és szerepe, szükség esetén eskütételének ténye, illetve a meghallgatás lefolytatásának technikai körülményei – nem szerepel. Az elkészült jegyzőkönyvet a végrehajtó hatóság köteles a kibocsátó hatóság részére továbbítani.¹⁰¹⁹

¹⁰¹⁸ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 21. cikk (6) bekezdés

Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 10. cikk (5) bekezdés

¹⁰¹⁹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 21. cikk (7) bekezdés

Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 10. cikk (6) bekezdés

A meghallgatás költségei a kibocsátó hatóságot terhelik, kivéve, ha a költségek megtérítéséről, illetve annak egy részéről a végrehajtó hatóság lemond.¹⁰²⁰

Mindezekon túl a végrehajtó hatóság kötelezettsége, hogy ha a tanú vallomástételét, illetve a szakértő nyilatkozatételét megtagadja, vagy hamis tanúvallomást, illetve hamis nyilatkozatot tesz, úgy abban az esetben ugyanúgy jár el, mintha a meghallgatásra nemzeti eljárás keretében került volna sor.¹⁰²¹

A videokonferencia útján való meghallgatás széleskörű alkalmazása illeszkedik az európai e-igazságszolgáltatással kapcsolatos, a 2009–2013-as időszakra szóló többéves cselekvési terv célkitűzéseire,¹⁰²² amely az európai és nemzeti eljárásokat kívánja fejleszteni a modern technológia nyújtotta eszközök felhasználásával.¹⁰²³ Igénybevétele több tekintetben is előnyös. Idő és pénztakarékos, elősegíti az eljárás gyorsabb lefolytatását, megakadályozza indokolatlan elhúzódnását, a tanúk védelmét szolgálja, illetve a szökés veszélyét is csökkenti.¹⁰²⁴ Természetesen azonban alkalmazása több nehézséget is felvet. Így a terhelt és az eljárás egyéb résztvevői közötti kommunikáció lehetősége csökken, bizonyos tekintetben csorbul a tisztességes tárgyaláshoz való, továbbá a védelemhez való jog.¹⁰²⁵ A videokonferencia nyújtotta lehetőségek azokban az eljárásokban is rendkívül hasznosak lehetnek, amelyek tolmács részvételével zajlanak. Ennek alternatíváit vizsgálták az ADVICUS Projekt keretében, amelynek célja azoknak a szituációknak a meghatározása, amikor a

¹⁰²⁰ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 21. cikk (8) bekezdés

Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 10. cikk (7) bekezdés

¹⁰²¹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 21. cikk (9) bekezdés

Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 10. cikk (8) bekezdés

¹⁰²² Az európai e-igazságszolgáltatással kapcsolatos, a 2009–2013-as időszakra szóló többéves cselekvési terv. HL C 75., 2009.3.31., 1-12. o.

¹⁰²³ VAN DER VLIS, Evert-Jan: Videoconferencing in criminal procedures. In: BRAUN, Sabine – L. TAYLOR, Judith (szerk.): Videoconference and Remote Interpreting in Criminal Proceedings. Cambridge – Antwerp – Portland, Intersentia, 2012. 13-31. o. 13. o.

¹⁰²⁴ VAN DER VLIS, Evert-Jan: i.m. 15. o.

¹⁰²⁵ VAN DER VLIS, Evert-Jan: i.m. 21. o.

videokonferencia alkalmazható lehet, s ezzel kapcsolatban javaslatokat fogalmaztak meg.¹⁰²⁶

XI.4.4. Telefonkonferencia útján történő meghallgatás

A technika, illetve a távközlési eszközök nyújtotta lehetőségek kihasználását, illetve a költség, valamint időtakarékosági tényezők figyelembevételét hivatott szolgálni a telefonkonferencia útján történő meghallgatás, amely alapvető egy másik tagállam területén tartózkodó személyt tanúként vagy szakértőként való meghallgatására irányul, szabályai ugyancsak az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezményen alapulnak.¹⁰²⁷

A telefonkonferencia lefolytatása abban az esetben is megtagadható, ha abba a tanú vagy szakértő nem egyezik bele, illetve alkalmazása ellentétes a végrehajtó állam alapvető jogelveivel.¹⁰²⁸

Az ennek érdekében kibocsátott európai nyomozási határozat kötelező tartalmi elemét képezi a kibocsátó állam illetékes igazságügyi hatóságának megnevezése, a meghallgatást végző személyek neve, illetve annak ténye, hogy tanú, illetve a szakértő hajlandó részt venni az eljárásban.¹⁰²⁹ Az intézkedés gyakorlati részletei tekintetében az érintett tagállamok maguk állapodnak meg, azonban a tanú, illetve a szakértő értesítése a meghallgatás időpontjáról és helyszínéről, személyazonosságuk megállapítása, a telefonkonferencia útján történő meghallgatáshoz való beleegyezésükről való megbizonyosodás, a végrehajtó állam feladatát képezi. A végrehajtó állam ezt

¹⁰²⁶ BRAUN, Sabine – L. TAYLOR, Judith: Video-mediated interpreting: an overview of current practice and research. In: BRAUN, Sabine – L. TAYLOR, Judith (szerk.): Videoconference and Remote Interpreting in Criminal Proceedings. Cambridge – Antwerp – Portland, Intersentia, 2012. 33-68. o. 33. o.

¹⁰²⁷ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 22. cikk (1) bekezdés

Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 11. cikk (1) bekezdés

¹⁰²⁸ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 22. cikk (2) bekezdés

Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 11. cikk (2) és (3) bekezdések

¹⁰²⁹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 22. cikk (3) bekezdés

Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 11. cikk (4) bekezdés

megaladóan pedig a telefonkonferenciához való hozzájárulását a videokonferencia útján történő meghallgatás esetén alkalmazandó, illetve ott ismertetett, a tanú vallomástételének, illetve a szakértő nyilatkozatételének megtagadására, vagy a hamis tanúvallomásra, illetve hamis nyilatkozatra vonatkozó szabályok alkalmazásától teheti függővé. A költségviselés tekintetében ugyancsak a videokonferenciára vonatkozó szabályok a meghatározóak.¹⁰³⁰

XI.4.5. Bankszámla-információk megszerzése¹⁰³¹

A tervezet a *bankszámla információk megszerzése* céljából kibocsátható európai nyomozási határozatok között három idősík mentén tesz különbséget. A vonatkozó rendelkezések alapját az EU kölcsönös jogsegélyegyezmény 2001. évi jegyzőkönyve¹⁰³² adja. Egyrészt kibocsátható annak megállapítása céljából, hogy az a természetes vagy jogi személy, akivel szemben az eljárás folyik, a végrehajtó állam területén lévő bármely bankban rendelkezik-e számlával, illetve azok feletti rendelkezési joggal,¹⁰³³ illetve kiterjedhet azokra a számlákra is, amelyekre vonatkozóan az a személy, akivel szemben az eljárás folyik, meghatalmazással rendelkezik.¹⁰³⁴ Az információk átadásának kötelezettsége azonban pusztán csak akkor terheli a végrehajtó hatóságot, ha a kért információkat a számlát kezelő bank birtokolja.¹⁰³⁵

¹⁰³⁰ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 22. cikk (4) bekezdés

Lásd: EU kölcsönös büntügyi jogsegélyegyezmény. 11. cikk (5) bekezdés

¹⁰³¹ A bankszámla-információk megszerzése terminológiát szűkebb és tágabb értelemben is használom. Tágabb értelemben magába foglalja: (1) bankszámla-információk megszerzését; (2) banki ügyletekre vonatkozó információk megszerzését; (3) banki ügyletek nyomon követését is.

¹⁰³² Jegyzőkönyv a Tanács által az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikkének megfelelően létrehozott, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös büntügyi jogsegélyről. HL C 326., 2001.11.21., 2-8. o. 1-3. cikkek

¹⁰³³ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 23. cikk (1) bekezdés

¹⁰³⁴ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 23. cikk (3) bekezdés

¹⁰³⁵ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 23. cikk (4) bekezdés

Ez azonban nem automatikus, az erre vonatkozó igényt külön fel kell tüntetni a határozatban, amelynek teljesítésére csak akkor kerülhet sor, ha a kért információk ésszerű időn belül a kibocsátó hatóság rendelkezésre bocsáthatók. Ennek a feltételnek a meglétét a kibocsátó hatóság mérlegeli. A határozat célja ebben az esetben az, hogy a jelenben meglévő számlák vonatkozásában szerezzen információt. A végrehajtó tagállam az információk átadása érdekében a bankszámláknak a végrehajtó állam területén való felkutatására is köteles.¹⁰³⁶ A bankszámla információk átadása az általános indokon túlmenően – véleményem szerint indokoltan módon – megtagadható abban az esetben is, ha nem olyan bűncselekmény miatt folyik az eljárás, amely olyan szabadságvesztéssel járó büntetéssel vagy olyan szabadságelvonással járó intézkedéssel büntetendő, amelynek maximális időtartama a kibocsátó államban legalább négy év és a végrehajtó államban legalább két év, vagy nem az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról szóló határozat¹⁰³⁷ 4. cikkében említett bűncselekmény, illetve nem tartozik az Europol-határozat hatálya alá sem, és nem az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló 1995. évi egyezményben, annak 1996. évi jegyzőkönyvében, vagy 1997. évi második jegyzőkönyvében felsorolt bűncselekmény.¹⁰³⁸ A tervezet a kibocsátó hatóság számára is kötelezettséget ír elő a tekintetben, hogy milyen specifikus információkat kell tartalmazni a határozatnak. Így jeleznie kell, hogy miért bírnak a kért adatok kiemelt jelentőséggel a nyomozás lefolytatásában, illetve azt, hogy milyen okok alapján feltételezi, hogy a végrehajtó állam területén található bankok kezelik az adott bankszámlát, illetve lehetőség szerint a bank megnevezését.¹⁰³⁹

¹⁰³⁶ Indokolás. 24. o.

¹⁰³⁷ A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról. HL L 121., 2009.5.15., 37-66. o.

¹⁰³⁸ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 23. cikk (5) bekezdés

¹⁰³⁹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 23. cikk (6) bekezdés

Múltbeli események felkutatására irányul a *banki ügyletekre vonatkozó információk megszerzése*. Így ugyancsak lehetőség van európai nyomozási határozat kibocsátására, ha annak célja, hogy az adott bankszámlákhoz kapcsolódó, meghatározott időszakra vonatkozó, olyan banki ügyletekkel kapcsolatos információk szerezzon, amely kiterjed a forrás-, illetve a kedvezményezett számlák adataira is egyaránt. A tervezet szintén utal arra, hogy csak abban az esetben teljesíthető a megkeresés, ha a számlát kezelő bank a kért információkat birtokolja. A határozatnak ekkor tartalmi elemét kell, hogy képezze, hogy miért relevánsak a kért adatok az eljárás lefolytatása szempontjából.¹⁰⁴⁰ A bankszámla információk megszerzésére vonatkozó rendelkezésekkel összevetve megemlítendő, hogy ebben az esetben az érintettek körét a tervezet külön nem definiálja, így azon a személyen túl, akivel szemben az eljárás folyik, szükségképpen más, harmadik személyt is érinthet a nyomozás.¹⁰⁴¹

Jövőbeli események megismerését célozza a *banki ügyletek nyomon követése*, hiszen egy vagy több számlán keresztül végrehajtott banki ügyleteknek egy adott időszakon át tartó nyomon követését teszi lehetővé.¹⁰⁴² Így ez alapvetően egy valós idejű, folyamatos vagy egy bizonyos időn át tartó bizonyítékgyűjtést célzó, illetve azzal járó cselekmény,¹⁰⁴³ amelyre vonatkozó határozatban ugyancsak szükséges feltüntetni, hogy a kért információk miért bírnak szereppel a nyomozásban. Az eljárás lefolytatásának gyakorlati részletei tekintetében a kibocsátó és a végrehajtó állam hatóságai külön állapodnak meg.¹⁰⁴⁴

¹⁰⁴⁰ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 24. cikk (1) - (4) bekezdések

¹⁰⁴¹ Indokolás. 27. o.

¹⁰⁴² A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 25. cikk (1) bekezdés

¹⁰⁴³ Indokolás. 28. o.

¹⁰⁴⁴ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 25. cikk (3)-(4) bekezdések

Amennyiben megfigyeljük, illetve összehasonlítjuk a bankszámla és banki ügyletekre vonatkozó információk megszerzése, valamint a banki ügyletek nyomon követése eljárási cselekmények vonatkozásában végrehajtásuk megtagadására lehetőséget adó körülmények körét, akkor észlelhető, hogy a bűncselekmények minimális szankcionálásának kritériuma pusztán az első esetben szerepel.¹⁰⁴⁵ Indokolatlannak tartom ezt a különbségtételt, legalábbis az egységesség és következetesség szempontjából. Ugyancsak célszerű lenne a tervezet feltételei közé beiktatni, hogy ezen eljárási cselekmények igénybevételére pusztán abban az esetben van lehetőség, ha az ettől elvárt bizonyíték mással nem pótolható, azaz kiemelt szereppel bír.¹⁰⁴⁶

XI.4.6. Ellenőrzött szállítások

Az ellenőrzött szállításra vonatkozó rendelkezések már a *Schengeni Végrehajtási Egyezményben* is megtalálhatóak, habár az alapvetően a kábítószer-kereskedelem visszaszorítása érdekében megvalósítható tevékenységként tartja számon. Így ellenőrzött szállítások lebonyolítását kábítószeres és pszichotróp anyagok tiltott kereskedelmével összefüggésben teszi lehetővé.¹⁰⁴⁷ A többi kiadatási bűncselekmény vonatkozásában az EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény tette lehetővé.¹⁰⁴⁸ A tervezet rendelkezései között pusztán az ellenőrzött szállítás lefolytatásának lehetőségére utal, illetve arra, hogy a végrehajtó hatóság rendelkezik irányítási és ellenőrzési joggal megvalósítása során.¹⁰⁴⁹

¹⁰⁴⁵ SAYERS, Debbie: i.m. 19. o.

¹⁰⁴⁶ SAYERS, Debbie: i.m. 19. o.

¹⁰⁴⁷ Lásd: Schengeni Végrehajtási Egyezmény. 73. cikk

¹⁰⁴⁸ Indokolás. 28. o.

Lásd: EU kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezmény. 12. cikk

¹⁰⁴⁹ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 26. cikk

XI.4.7. A bizonyítékok valós idejű, folyamatos, illetve meghatározott ideig tartó gyűjtésével járó nyomozási cselekmények

A tervezet kiemelt jelentőségű eleme a bizonyítékok valós idejű, folyamatos, illetve meghatározott ideig tartó gyűjtésével járó nyomozási cselekmények elvégzésének lehetővé tétele. Így megteremti annak feltételeit, hogy több nyomozási cselekmény lefolytatására vonatkozóan mindössze egyetlen dokumentumot kell elkészíteni, egyszerűsítve és gyorsítva az eljárást. Külön megemlíti a tervezet az ellenőrzött szállítások és a banki ügyletek ilyen módon történő nyomon követését. Végrehajtása megtagadható az általános eseteken túl, ha az a végrehajtó államban nemzeti szinten sem lenne engedélyezett.¹⁰⁵⁰

¹⁰⁵⁰ A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 27. cikk (1) - (2) bekezdések

XII. FEJEZET

BŰNÜLDÖZÉSI CÉLÚ ADATBÁZISOK AZ EURÓPAI UNIÓBAN

A határokon átnyúló bűncselekményekkel szembeni hatékony fellépés egyik lényegi eleme annak biztosítása, hogy a tagállamok bűnüldöző hatóságai kellő releváns információ birtokában legyenek. Ezt hivatott lehetővé tenni az egyes bűnüldözési célú adatbázisok keretében rendelkezésre álló adatok köre. Úgy vélem ezek létét a szabad mozgás egyik aspektusaként is értékelhetjük, hiszen a személyek, a határozatok, illetve immár a bizonyítékok szabad mozgásán túl ezek működése bizonyos körben absztrakt megfogalmazással élve – és a benne szereplő információk célhoz között felhasználásának követelménye mellett – lehetővé teszi a jogosult hatóságok között a bűnüldözési célú információk szabad áramlását is.¹⁰⁵¹

XII.1. A bűnügyi nyilvántartásokról általában

A bűnügyi nyilvántartások rendszerét tekintve, mind hazai, mind pedig nemzetközi szinten rendkívül gyors fejlődési tendencia figyelhető meg, amelynek alapvető célja a bűnüldözési, bűnmegelőzési tevékenységek támogatása, hatékonyabbá tétele. Míg a bűnüldözési célú adatkezelés első megjelenési formáira, a XIX. század végén¹⁰⁵² létrehozott rendőrségi nyilvántartásokra, a kézi, manuális adatgyűjtés, valamint felhasználás volt jellemző, melyet a XX. században a központi adattárak rendszere váltott

¹⁰⁵¹ Az értekezésnek ez a fejezet *JÁNOSI, Andrea*: Bűnügyi nyilvántartások az Európai Unióban. In: *RÓTH, Erika* (szerk.): Tanulmányok Dr.Dr.h.c. Horváth Tibor Professor Emeritus 85. születésnapja tiszteletére. Bűnügyi Tudományi Közlemények 9., Bíbor Kiadó, Miskolc, 2012. 87-101. o. megjelent tanulmányon alapul.

¹⁰⁵² Hazánkban a bűnügyi nyilvántartások létrehozására vonatkozó igény a Bűnvádi Perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. tc. hatályba lépésével egyidőben jelentkezett. Lásd részletesen: *HEVÉR, Tibor*: A bűnügyiadat-feldolgozás XXI. századi dilemmái, különös tekintettel az ügyészi munka sajátosságaira. In: *Magyar jog*. 2008. (55. évf.) 11. sz. 769-784. o. 775. o.

fel,¹⁰⁵³ addig napjainkra magas szintű információs technológiával támogatott, automatizált, illetve több állam adatállományát összekapcsoló, integrált rendszerek kialakulásának lehetünk tanúi. Ezen adatbázisok jelentősége rendszerező, összesítő szerepén túl, abban a funkciójában is felfedezhető, hogy az abban tárolt adatok értékelése, elemzése lehetőséget biztosít további következtetések levonására, adott esetben például a bűncselekmény tetteire, az elkövetésének körülményeire vonatkozóan, vagy akár szélesebb körű tendenciák felismerésére, vizsgálatára, amely közvetett módon a különböző bűnügyi nyilvántartásokat bűnüldözési funkcióval is felruházza.¹⁰⁵⁴ Hazánkban a bűnügyi nyilvántartási rendszer az alábbi elemekből épül fel:

- büntettek nyilvántartása,
- hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartása,
- büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartása,
- kényszerintézkedés hatálya alatt állók nyilvántartása.¹⁰⁵⁵

Megemlítendő a hatályos magyar bűnügyi nyilvántartási rendszer kapcsán az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartása, melynek rendeltetése, hogy rendszerezze a tagállamok által, magyar állampolgárral szemben hozott, bűnösséget megállapító jogerős ítéletekben szereplő adatokat, s lehetővé tegye ezek tagállamok közötti cseréjét, illetve felhasználását és figyelembevételét, amennyiben az elítélttel szemben más bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárás indult. A

¹⁰⁵³ *FINSZTER, Géza*: A bűnügyi nyilvántartások helyzete és fejlesztési lehetőségei. In: *Irk Ferenc* (szerk.): Kriminológiai tanulmányok, Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2006. 43. kötet, 39-62. o. 39-41. o.

¹⁰⁵⁴ *BÍRÓ, Gyula*: Kriminálisztika. Debreceni Egyetem ÁJK. Lícium-ART Könyvkiadó Kft., Debrecen, 2010. 73. o.

¹⁰⁵⁵ 2009. évi XLVII. törvény a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról (továbbiakban: Bűnügyi nyilvántartásokról szóló törvény) 7. §

Az egyes nyilvántartások tartalmi aspektusú bővebb kifejtését lásd: *FARKAS, Ákos – JÁNOSI, Andrea*: Büntetőjogi tényállások komplex elemzése informatikai és kommunikációs eszközök támogatásával. E-learning tananyag. 2011. Lásd: <http://jogikar.uni-miskolc.hu/e-learning>

nyilvántartás azon magyar állampolgárok adatait tartalmazza, akiknek a bűnösségét valamely tagállam bírósága jogerősen megállapította.¹⁰⁵⁶ Hazánk Európai Unió tagsága következtében jogosulttá vált arra, hogy több uniós adatbázishoz kapcsolódjon, azonban az integrált bűnügyi nyilvántartások kölcsönösségen alapuló működése számos kötelezettséget is ró az abban részes államokra.¹⁰⁵⁷

A következőkben három, lényegében uniós szintű adatbázis, így a *Schengeni Információs Rendszer*, az *Europol Információs Rendszere*, valamint az *Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer* alapvető elemeinek, működési mechanizmusának a bemutatására teszünk kísérletet. Ebben a kutatási körben a Schengeni Információs Rendszer mindenképpen speciálisnak tekinthető, hiszen alapvetően határrendészeti funkcióval bír, azonban tekintettel a schengeni térség biztonságának megteremtésében, illetve a belső határok felszámolásából eredő biztonsági kockázat leküzdésében betöltött szerepére, így indokoltnak tartom részletes vizsgálatát. Előtte azonban még úgy vélem szükséges megemlíteni, hogy egy egységes európai bűnügyi nyilvántartás létrehozásának, illetve szükségességének gondolata már régóta létező igény az Európai Unióban. Indokaként szolgál részben az a feltevés is, hogy támogatásával a bűnmegelőzés hatékonyabbá tehető, illetve a kölcsönös jogsegélyen alapuló együttműködés is sokkal produktívabb lehet a tagállamok között, ha ahhoz eredményes információáramlás is társul.¹⁰⁵⁸ Ez több ízben is kinyilvánításra került, így már 1998-ban a bécsi, az *Amszterdami Szerződés vonatkozó rendelkezései végrehajtásának legjobb módjáról szóló cselekvési*

¹⁰⁵⁶ Bűnügyi nyilvántartásokról szóló törvény 31-32. §

¹⁰⁵⁷ Vö.: JÁNOSI, Andrea: Bűnügyi nyilvántartások az Európai Unióban. In: RÓTH, Erika (szerk.): Tanulmányok Dr.Dr.h.c. Horváth Tibor Professor Emeritus 85. születésnapja tiszteletére. Bűnügyi Tudományi Közlemények 9., Bíbor Kiadó, Miskolc, 2012. 87-101. o. 88. o.

¹⁰⁵⁸ STEFANOU, Constantin – XANTHAKI, Helen: Introduction: How did the idea of a European Criminal Record come about? In: STEFANOU, Constantin – XANTHAKI, Helen (szerk.): Towards a European Criminal Record. Cambridge University Press, Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, São Paulo, 2008. 1-23. o. 23. o.

tervben¹⁰⁵⁹ is szerepelt, illetve abban a Tanács egy kutatás, tanulmány elkészítését szorgalmazta a bűnügyi információk átadásának lehetőségeire vonatkozóan. A kölcsönös elismerés elvének alkalmazására vonatkozó intézkedési programban¹⁰⁶⁰ a Tanács szükségességét három tényezővel magyarázta. Az első, s legfontosabb a szankciók individualizálása, a második a tiltó jellegű szankciók kölcsönös elismerésének érvényesítése, míg a harmadik a kétszeres eljárásnak, illetve a vádemelésnek a megelőzése.¹⁰⁶¹

A *Falcone-program* pedig, amely 1998-ban a Miniszterek Tanácsának döntése alapján vette kezdetét,¹⁰⁶² a szervezett bűnözésre fókuszálva vizsgálta egy központi európai bűnügyi nyilvántartás létrehozásának lehetőségét.¹⁰⁶³ Míg egy másik 2002-ben publikált, az Európai Bizottság társfinanszírozásával megvalósuló kutatás a nyilvántartás megvalósíthatóságának jogi, politikai, intézményi és gyakorlati lehetőségeit vizsgálta, amelynek eredményeit komplex javaslatba is foglalta.¹⁰⁶⁴ A 2003-2007-ig terjedő időszakban az *AGIS-program*¹⁰⁶⁵ keretében folytatódott a munka, amelynek célja többek között, hogy erősítése a tagállamok számára közös érdekű általános kérdésekben az információk cseréjét és terjesztését.¹⁰⁶⁶ A 2007-2013-ig terjedő időszakra készített, „Büntetőjogi jogérvényesülés” egyedi program

¹⁰⁵⁹ Lásd: Cselekvési terv az Amszterdami Szerződésnek a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó rendelkezései végrehajtásának legjobb módjáról.

¹⁰⁶⁰ Lásd: Programme of measures to implement the principle of mutual recognition of decisions in criminal matters. Különösen: 1.1. Ne bis in idem. Az intézkedések között 6. rangsorban helyezték el.

¹⁰⁶¹ VERMEULEN, Gert – VANDER BEKEN, Tom – DE BUSSER, Els – DORMAELS, Arne: Blueprint for an EU Criminal Records Database. Maklu, Antwerp-Apeldoorn, 2002. 7-8. o.

Vö.: HORVÁTH, Katalin: Az európai bűnügyi nyilvántartás vázlata. In: Magyar jog. 2005. (52. évf.) 2. sz. 124-128. o. 124. o.

¹⁰⁶² 98/245/JHA: Joint Action of 19 March 1998 adopted by the Council, on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, establishing a programme of exchanges, training and cooperation for persons responsible for action to combat organised crime (Falcone programme) OJ L 99, 31.3.1998, p. 8–12

¹⁰⁶³ HORVÁTH, Katalin: A Falcone-program és az európai bűnügyi nyilvántartás. In: Magyar jog. 2005. (52. évf.) 8. sz. 470-478. o. 470. o.

Lásd: STEFANOU, Constantin – XANTHAKI, Helen: ‘The Use of Criminal Records as a Means of Preventing Organised Crime in the Areas of Money-laundering and Public Procurement: the EU Approach’. European Commission FALCONE Study. Ref.No. 1999/FAL/197, IALS, 1999.

¹⁰⁶⁴ VERMEULEN, Gert – VANDER BEKEN, Tom – DE BUSSER, Els – DORMAELS, Arne: Blueprint for an EU Criminal Records Database. Maklu, Antwerp-Apeldoorn, 2002.

¹⁰⁶⁵ A Tanács határozata (2002. július 22.) a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködésről szóló keretprogram (AGIS) létrehozásáról. HL L 203., 2002.8.1., 5-8. o. (Továbbiakban: 2002/630/IB határozat.)

¹⁰⁶⁶ 2002/630/IB határozat. 2. cikk (1) bekezdés (d) pont

létrehozásáról szóló Tanácsi határozat egyik konkrét célkitűzése „*az információk – különösen a nemzeti bűnügyi nyilvántartásokból származó információk – cseréjének javítása számítógépes rendszerek használata révén.*”¹⁰⁶⁷

XII.2. A Schengeni Információs Rendszer alapjai

XII.2.1. A Schengeni Információs Rendszer létrehozásának indokai, célkitűzése, funkciója

A Schengeni Információs Rendszer, vagy rövidített nevén *SIS-rendszer* létrehozásának, illetve kidolgozásának egyik alapvető indokául szolgált a belső határok felszámolásából, valamint a szabad mozgási elv kiteljesedéséből eredő biztonsági deficit, illetve kockázatok csökkentése, amelyet részben maga a Schengeni Egyezmény megkötése, illetve hatályba lépése eredményezett. Az Egyezmény megszületését követően, gyakran elhangzó kritikaként szerepelt, hogy vajon a gazdasági érdek, amely a szabad mozgás elvének minél szélesebb körben való megvalósulását ösztönzi, s abból származik, eléri-e, illetve meghaladja-e a biztonsági kockázatból eredő hátrányok mértékét, amelyet eredményez.¹⁰⁶⁸

A schengeni térség biztonságának megteremtéséhez elengedhetetlen eszköznek bizonyult egy széleskörű információs rendszer kidolgozása, amely – a részes államok által szolgáltatott adatok alapján¹⁰⁶⁹ – automatikus információcserét tett lehetővé a részes államok illetékes hatóságai – így

¹⁰⁶⁷ A Tanács határozata (2007. február 12.) az Alapvető jogok és jogérvényesülés általános program keretében a 2007–2013-as időszakra a Büntetőjogi jogérvényesülés egyedi program létrehozásáról. HL L 58., 2007.2.24., 13-18. o. 3. cikk (a) pont v.

¹⁰⁶⁸ MAHMOOD, Shiraz: The Schengen Information System: An Inequitable Data Protection Regime. In: International Journal of Refugee Law. Vol. 7, Issue 2, Oxford University Press 1995. 179-200. o. 199. o.

¹⁰⁶⁹ Schengeni Végrehajtási Egyezmény. 94. cikk (1) bekezdés

rendőri, vámügyi és igazságszolgáltatási szervek¹⁰⁷⁰ – számára bűncselekmények gyanúsítottjaira, illetve elveszett vagy elloptott tárgyakra, járművekre vonatkozóan.¹⁰⁷¹ Kidolgozásának alapját maga a Schengeni Egyezmény, valamint az annak konkrét tartalommal való kitöltését jelentő Schengeni Végrehajtási Egyezmény teremtette meg. A Schengeni Egyezmény tagjainak – amelyek kezdetben Franciaország, Németország, Belgium, Hollandia és Luxemburg voltak – száma napjainkra az Európai Unió csatlakozásokra tekintettel is, jelentősen megnövekedett, – így a részes államok között szerepel az uniós tagsággal nem rendelkező Svájc, Lichtenstein, Norvégia és Izland is¹⁰⁷² – amely magának a rendszernek a fejlesztését, átalakítását, illetve az általa feldolgozott adatok szélesítését is megkövetelte.

A Schengeni Információs Rendszer kezdeti célkitűzése a szerződő tagállamok közötti olyan központi rendszer felállítása volt, amely szerkezeti felépítését tekintve nemzeti egységből, illetve technikai támogatóegységből áll, s amely lehetővé teszi a részes tagállamok kijelölt hatóságai számára, hogy automatizált lekérdezési eljárás révén hozzáférjenek a személyekkel és tárgyakkal kapcsolatos figyelmeztető jelzésekhez a nemzeti jogszabályoknak megfelelően végzett határellenőrzések, és egyéb, az országon belül végzett rendőrségi és vámellenőrzések során, továbbá „*figyelmeztetőjelzés-kategória esetében vízumok és tartózkodási engedélyek kiállítása, valamint az idegenrendészeti jogszabályok alkalmazása céljából*” is.¹⁰⁷³ A Schengeni Információs Rendszer alapvető feladata így az volt, hogy a rendszer útján

¹⁰⁷⁰ BERTA, Krisztina: Hová vezet a schengeni út? In: Nemzet és biztonság: biztonságpolitikai szemle. 2008. (1. évf.) 2. sz. 19-26. o. 20. o. Lásd: www.nemzetesbiztonsag.hu/regi_szamok.php?id=2 (Letöltés dátuma: 2012. május 7.)

¹⁰⁷¹ TAMÁS, Csaba Gergely: Hit – No hit? Tények és adalékok a Schengeni Információs Rendszer második generációjának kifejlesztéséhez. 22. o.

¹⁰⁷² HUSABO, Erling Johannes –Strandbakken, Asbjorn (szerk.): Harmonization of Criminal Law in Europe, Intersentia, Antwerpen – Oxford, 2005. 13. o.

Fontos megjegyezni, hogy nem minden tagállam vesz részt a schengeni együttműködésben: így Nagy-Britannia, Írország és Ciprus kivételt képez. Románia és Bulgária pedig már jogosult használni a SIS-t.

¹⁰⁷³ Schengeni Végrehajtási Egyezmény 92. cikk (1) bekezdés

közvetített információk segítséget nyújtsanak az egyes tagállamok számára, hogy területükön fenntartsák a közrendet és a közbiztonságot, illetve a nemzetbiztonság magas szintjét teremthessék meg.¹⁰⁷⁴ Jól látható, hogy a rendszer nem pusztán adatok rögzítését célozza, hanem a tagállamok közötti információ-áramlást is lehetővé teszi.¹⁰⁷⁵

XII.2.2. A Schengeni Információs Rendszer tartalma, a rendszerezett adatok köre

A SIS rendszer mind személyekre, mind pedig tárgyakra vonatkozóan egyaránt tartalmaz információkat, habár a Schengeni Egyezmény több ízben is kritika tárgyát képezte a tekintetben, hogy nem kellő mértékben definiált azon személyek köre, akikre vonatkozóan keretei között adatgyűjtés és szolgáltatás zajlik.¹⁰⁷⁶ A személyek tekintetében tartalma részletesebb, mint a tagállami információs rendszereké,¹⁰⁷⁷ *amelyeket az alábbi kategóriák mentén rendszerezzi:*¹⁰⁷⁸

- olyan személyekre vonatkozóan, akiknek a letartóztatását kiadatás céljából kérik,¹⁰⁷⁹
- beléptetési tilalmat elrendelő figyelmeztető jelzés hatálya alatt álló külföldiekre vonatkozóan,¹⁰⁸⁰
- eltűnt személyekre vagy az olyan személyekre vonatkozóan, akiket saját védelmük vagy fenyegető veszély elhárítása érdekében átmenetileg rendőri védelem alá kell helyezni,¹⁰⁸¹

¹⁰⁷⁴ Schengeni Végrehajtási Egyezmény 93. cikk

¹⁰⁷⁵ SZALÓKI, Katalin: Schengeni tagság - Szigorúan ellenőrzött határok. In: Európai tükrök. 2007. (12. évf.) 12. sz. 91-96. o. 92. o.

¹⁰⁷⁶ CALI, Frank: Europol's data protection mechanisms: what do they know and whom are they telling? In: *Touru International Law Review*. Vol. 10, 2000. 189-239. o. 195. o.

¹⁰⁷⁷ SZURDAY, Kinga: A Schengeni Egyezményrel és a Schengeni Információs Rendszerrel kapcsolatos adatvédelmi követelmények. In: *Acta humana: emberi jogi közlemények*. 1999. (10. évf.) 37-38. sz. 72-80. o. 75. o.

¹⁰⁷⁸ MAHMOOD, Shiraz: i.m. 185-186. o.

¹⁰⁷⁹ Schengeni Végrehajtási Egyezmény 95. cikk (1) bekezdés

¹⁰⁸⁰ Schengeni Végrehajtási Egyezmény 96. cikk (1) bekezdés

¹⁰⁸¹ Schengeni Végrehajtási Egyezmény 97. cikk

- tanúkra és olyan személyekre vonatkozóan, akiket az igazságügyi hatóságok előtti megjelenésre büntetőeljárás keretében azért idéztek, hogy számot adjanak azokról a cselekményekről, amelyek miatt büntetőeljárás folyik ellenük, illetve akiknek büntetőítéletet vagy szabadságvesztés-büntetés letöltése céljából megjelenésre felhívó idézést kell kézbesíteni,¹⁰⁸²
- leplezett figyelés vagy célzott ellenőrzés céljából személyekre vonatkozóan.¹⁰⁸³

A személyek körén túl pedig megemlítendő mindazon tárgyak köre is, amelyek tekintetében a SIS rendszer információt szolgáltat, ezek pedig a következők:

- leplezett figyelés vagy célzott ellenőrzés céljából járművekre vonatkozó adatok,¹⁰⁸⁴
- olyan tárgyakra vonatkozó információk, amelyeket lefoglalás vagy büntetőeljárásban bizonyítékként való felhasználás céljából keresnek.^{1085 1086}

XII.2.3. A második generációs SIS (SIS II.) kidolgozása

Az Európai Unió területének, illetve a tagállamok számának növekedése, valamint a Schengeni Végrehajtási Egyezmény aláírása óta bekövetkezett informatikai fejlesztések, újítások,¹⁰⁸⁷ továbbá az eredményes közösségi fellépés technikai, illetve jogi feltételeinek megteremtése

¹⁰⁸² Schengeni Végrehajtási Egyezmény 98. cikk

¹⁰⁸³ Schengeni Végrehajtási Egyezmény 99. cikk (1) bekezdés

¹⁰⁸⁴ Schengeni Végrehajtási Egyezmény 99. cikk (1) bekezdés

¹⁰⁸⁵ Schengeni Végrehajtási Egyezmény 100. cikk (1) bekezdés

¹⁰⁸⁶ Lásd bővebben: www.irm.gov.hu/i/irm.gov.hu (Letöltés dátuma: 2011. március 10.)

Vö.: NYIRI, Sándor: A Schengeni Információs Rendszer. In: Belügyi Szemle. 1999. (évf.) 1. sz. 113-120. o. 115. o.

¹⁰⁸⁷ TAMÁS, Csaba Gergely: i.m. 25. o.

szükségessége¹⁰⁸⁸ a Schengeni Információs Rendszer modernizációjára vonatkozó igényt erősítették, ugyanis a SIS I. maximum 18 tagállam kiszolgálására bizonyult alkalmasnak.¹⁰⁸⁹ Emellett megalkotásával az eredeti elképzelés arra is irányult, hogy az abban rögzített adatok körét kiszélesítsék.¹⁰⁹⁰

Ugyancsak megemlítendő ennek a témakörnek a vizsgálata során a Schengen III. Egyezményként is ismert Prümi Egyezmény,¹⁰⁹¹ amely jogalapot teremt arra, hogy a tagállamok hozzáférjenek egymás DNS, ujjlenyomat, továbbá gépjármű adatbázisaihoz.¹⁰⁹² Ennek a felmerülő igénynek a kiszolgálásaként vette kezdetét az ún. új generációs SIS, azaz a SIS II.¹⁰⁹³ kidolgozása.

Habár a SIS II. célkitűzése továbbra is az, hogy az Európai Unióban a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülése térsége magas biztonsági szintjének fenntartásához kíván hozzájárulni azáltal, hogy támogatja a rendőri és igazságügyi hatóságok közötti, büntetőügyekben folytatott operatív

¹⁰⁸⁸ TAMÁS, Csaba Gergely: SIS one4all. Mindenkinek? Áthidaló megoldás a schengeni térség bővítéséről. In: Európai tükrök. 2007. (12. évf.) 1. sz. 107-113. o. 107. o.

¹⁰⁸⁹ CHRISTOU, Vasiliki E.: The Council Decision of 12 June 2007 on the establishment, operation and use of the second generation Schengen Information System (SIS II). In: Columbia Journal of European Law. Vol. 14, Issue 3, 2008, 649-657. o. 649. o.

¹⁰⁹⁰ PEERS, Steve: Key Legislative Developments on Migration in the European Union: SIS II. In: European Journal of Migration and Law. No. 10, 2008. 77-104. o. 80. o.

¹⁰⁹¹ A Belga Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Holland Királyság és az Osztrák Köztársaság között létrejött, a különösen a terrorizmus, a határokon átnyúló bűnözés, valamint az illegális migráció elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről szóló, 2005. május 27-i szerződés.

A Tanács 2008/615/IB határozata (2008. június 23.) a különösen a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről. Hivatalos Lap L 210, 06/08/2008 o. 0001 - 0011

¹⁰⁹² JACOBS, James B. –Blitsa, Dimitra: i.m. 186-187. o.

E tekintetben tehát eltér a Schengeni Információs Rendszer működési mechanizmusától, hiszen az csak azokat „az adatkategóriákat tartalmazza, amelyeket az egyes Szerződő Felek szolgáltatnak.” Lásd: Schengeni Végrehajtási Egyezmény. 94. cikk (1) bekezdés

¹⁰⁹³ A Tanács 2007/533/IB határozata (2007. június 12.) a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról. Hivatalos Lap L 205, 07/08/2007 o. 0063 – 0084 (Továbbiakban: 2007/533/IB határozat.)

Az Európai Parlament és a Tanács 1987/2006/EK rendelete (2006. december 20.) a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról. Hivatalos Lap L 381, 28/12/2006 o. 0004 - 0023

együttműködést,¹⁰⁹⁴ azonban bizonyos tekintetében mégis szélesebb körűnek tekinthető a SIS I. rendszerhez viszonyítva.¹⁰⁹⁵ A rendszerezett adatok köre is megnövekedett, hiszen biometrikus adatok, azaz ujjlenyomatok, illetve fényképek is a részét képezhetik,¹⁰⁹⁶ az átadás céljából letartóztatandó személyek körére is lehetővé teszi figyelmeztető jelzések kiadását,¹⁰⁹⁷ bővíti azon tárgyak körét, amelyre vonatkozóan rejtett ellenőrzés vagy célzott ellenőrzés,¹⁰⁹⁸ továbbá lefoglalás vagy büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználás céljából figyelmeztető jelzés adható ki,¹⁰⁹⁹ valamint a tagállamok a figyelmeztető jelzésekhez megjelölést csatolhatnak,¹¹⁰⁰ illetve azok között kapcsolatokat hozhatnak létre.¹¹⁰¹

A SIS II. rendszerre történő tényleges átállás azonban több tekintetben is nehézségekbe ütközött, alkalmazása a tervekhez képest rendkívüli késedelemben volt, így azt megelőzően a *SIS I+*, azaz az eredeti SIS I. rendszer bővített kapacitású változata, majd 2007-től a *SISone4All*, vagyis „*SIS egy mindenkiért*” került felhasználásra.¹¹⁰² A második generációs SIS bevezetését tesztelésnek kellett megelőzni, amelynek célja annak vizsgálata, hogy a SIS II. képes-e a jogi eszközök által meghatározott műszaki és működési követelményeknek megfelelően működni.¹¹⁰³ A SIS II. rendszerre való átállás folyamatában SIS I+-ban részt vevő tagállamokat eredetileg arra

¹⁰⁹⁴ 2007/533/IB határozat. (5) Preambulum-bekezdés

¹⁰⁹⁵ *CHRISTOU, Vasiliki E.*: i.m. 652. o.

¹⁰⁹⁶ 2007/533/IB határozat. 22. cikk

¹⁰⁹⁷ 2007/533/IB határozat. V. fejezet

¹⁰⁹⁸ 2007/533/IB határozat. 36. cikk (1) bekezdés

Ez alapján specifikálják a járművek körét, amely lehet gépjárműv, hajó, légi járműv és konténer.

¹⁰⁹⁹ 2007/533/IB határozat. 38. cikk (2) bekezdés

Plusz elemként szerepel: a 50 cm³-t meghaladó hengerűrtartalmú hajó és légi jármű; a 750 kg-t meghaladó saját tömegű ipari berendezés, külső motor és konténer; az ellopott, jogellenesen felhasznált, elveszett vagy érvénytelenített kiállított tartózkodási engedély; az ellopott, jogellenesen használt, elveszett vagy érvénytelenített járműforgalmi engedély és rendszám-tábla; az ellopott, jogellenesen használt, elveszett vagy érvénytelenített értékpapír és fizetőeszköz, mint csek, hitelkártya, kötvény és részvény.

¹¹⁰⁰ 2007/533/IB határozat. (16) Preambulum-bekezdés

¹¹⁰¹ 2007/533/IB határozat. (17) Preambulum-bekezdés

¹¹⁰² *BÉKÉS, Ádám*: Az európai büntetőjog – luxemburgi és strasbourgi büntető ítélkezés. Doktori értekezés. Budapest, 2010. 54. o.

¹¹⁰³ 2008/173/EK: A Tanács határozata (2008. február 18.) a Schengeni Információs Rendszer (SIS II) második generációjának teszteléséről. Hivatalos Lap L 057, 01/03/2008 o. 0014 – 0017, (5) Preambulum-bekezdés

vonatkozó kötelezettség terhelte, hogy a 2008/839/IB határozat hatályának lejártáig, azaz 2010. június 30-ig¹¹⁰⁴ végrehajtsák az N.SIS-ről az N.SIS II-re történő átállást.¹¹⁰⁵

A SIS II. rendszerre vonatkozó határozat mindezekén túl speciális, adatvédelemmel kapcsolatos rendelkezéseket is magába foglal,¹¹⁰⁶ amelynek alapját az Európa Tanácsnak az egyének személyes adataik gépi feldolgozása során való védelméről szóló, 1981. január 28-i egyezménye képezi,¹¹⁰⁷ így a különleges adatok – faji eredetre, a politikai véleményre, a vallásos vagy más meggyőződésre, valamint az egészségre, a szexuális életre vonatkozó személyes adatok¹¹⁰⁸ – a rendszer keretében sem kerülhetnek feldolgozásra.¹¹⁰⁹ Emellett immár az európai adatvédelmi biztos ellenőrzi a személyes adatok feldolgozásával kapcsolatos tevékenységet.¹¹¹⁰

XII.2.4. Hozzáférés a SIS rendszerben rögzített adatokhoz

A SIS I. rendszerben rögzített adatokhoz való hozzáférés, illetve azok tekintetében a lekérdezés joga kezdetben pusztán az egyes részes államokban határellenőrzésekre, az országon belül végzett egyéb rendőrségi és vámellenőrzésekre, valamint ezeknek az ellenőrzéseknek a koordinálására, vízumkiadásra, vízumkérelmek elbírálására, tartózkodási engedélyek kiadására, idegenrendészeti jogszabályok alkalmazására hatáskörrel

¹¹⁰⁴ A Tanács 2008/839/IB határozata (2008. október 24.) a Schengeni Információs Rendszerről (SIS 1+) a Schengeni Információs Rendszer második generációjára (SIS II) történő átállásról. Hivatalos Lap L 299, 08/11/2008 o. 0043 – 0049, 19. cikk

¹¹⁰⁵ A Bizottság 2009/724/IB határozata (2009. szeptember 17.) a Schengeni Információs Rendszerről (SIS 1+) a Schengeni Információs Rendszer második generációjára (SIS II) történő áttérés befejezési időpontjának meghatározásáról, Hivatalos Lap L 257, 30/09/2009 o. 0041 – 0042, Egyetlen cikk
A Schengeni Információs Rendszer második generációja keretében történő információcserében való magyar részvétel szabályait a 2012. évi CLXXXI. törvény a Schengeni Információs Rendszer második generációja keretében történő információcseréről, továbbá egyes rendészeti tárgyú törvények ezzel, valamint a Magyar Egyszerűsítési Programmal összefüggő módosításáról teremtette meg.

¹¹⁰⁶ 2007/533/IB határozat. VII. fejezet

¹¹⁰⁷ *MITSOLEGAS, Valsamis: EU Criminal Law.* 242. o.

¹¹⁰⁸ 1998. évi VI. törvény az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során, Strasbourgban, 1981. január 28. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről, 6. cikk

¹¹⁰⁹ 2007/533/IB határozat. 56. cikk

¹¹¹⁰ E tekintetben a SIS II. adatvédelemre vonatkozó rendelkezése eltér a SIS I. működésétől. Lásd: Schengeni Végrehajtási Egyezmény 115. cikk és 2007/533/IB határozat. 61. cikk
MITSOLEGAS, Valsamis: EU Criminal Law. 242. o.

rendelkező hatóságokat illetve meg.¹¹¹¹ Majd a jogosultak körét 2006. október 1-től¹¹¹² kiterjesztették az Europolra, illetve az Eurojust nemzeti tagjaira és segítőire is,¹¹¹³ akik számára a SIS II. rendszer vonatkozásában is biztosított a hozzáférés.¹¹¹⁴

Mindezek mellett ugyancsak a rendszer részét képezik az úgynevezett *SIRENE Irodák*, azaz a Schengeni Információs Rendszer Kiegészítő Információinak Cseréjét Biztosító Nemzeti Hatóságok. Az irodák funkciója, hogy amennyiben SIS rendszerben figyelmeztető jelzést fednek fel, és azzal kapcsolatban további információkra van szükség, úgy ahhoz a SIRENE Irodákon keresztül lehet hozzájutni. Működésük emellett kiterjed a figyelmeztető jelzéshez csatolt megjelölés elhelyezésére, a találatok kezelésére, továbbá közvetlenül kapcsolattartásra más tagállamok SIRENE Irodáival a többszörös figyelmeztető jelzés elhelyezések elkerülése érdekében.¹¹¹⁵ Magyarországon ezt a feladatkört az ORFK Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központja keretében működő SIRENE Iroda végzi.¹¹¹⁶

¹¹¹¹ Schengeni Végrehajtási Egyezmény 101. cikk (1) bekezdés

¹¹¹² A Tanács 2006/631/IB határozata (2006. július 24.) a terrorizmus elleni küzdelem keretében a Schengeni Információs Rendszer egyes új funkcióinak bevezetéséről szóló 2005/211/IB határozat egyes rendelkezései alkalmazási időpontjának meghatározásáról. HL L 256., 2006.9.20., 18-18. o. 1. cikk

¹¹¹³ A Tanács 2005/211/BI határozata (2005. február 24.) néhány új funkcióinak – többek között a terrorizmus elleni küzdelemnek – a Schengeni Információs Rendszerbe történő bevezetéséről. HL L 68., 2005.3.15., 44-48. o. 9. pont

Schengeni Végrehajtási Egyezmény 101/A. és 101/B. cikkek

¹¹¹⁴ 2007/533/IB határozat. 41-42. cikk

¹¹¹⁵ *LIPICS, László: A Schengeni Információs Rendszer szerepe az integrált határbiztonsági rendszerben.* In: Hadmérnök. V. évfolyam, 3. szám, 2010. szeptember, 138-149. o., 142. o.

Lásd: http://hadmernok.hu/2010_3_lipics.pdf (letöltés dátuma: 2011. december 18.)

¹¹¹⁶ U.o. 144. o.

XII.3. Az Europol információs rendszere

Az Európai Rendőrségi Hivatal, amelyet az *Europol-egyezmény*¹¹¹⁷ keltett életre, s amelyre vonatkozó szabályanyag 2009-ben jelentős mértékben megváltozott,¹¹¹⁸ kiemelt szereppel bír a tagállamok közötti információk, illetve adatok cseréjében, feldolgozásában. Mindehhez az általa kidolgozott elemzési munkafájlok,¹¹¹⁹ információs rendszer,¹¹²⁰ illetve tárgymutatói/index rendszer¹¹²¹ szolgál eszközzel.¹¹²² Adatgyűjtési tevékenysége 2002-ben vette kezdetét, azonban ekkor még az adatok meglehetősen szűk körére fókuszált, kiemelt területének az euró-hamisítás minősült. A rendszer következő generációja azonban már valamennyi jelentős bűncselekmény vonatkozásában rendelkezett adatokkal.

Ez az adatbázis minősült az Európai Unió első olyan bűnüldözési célú adatbázisának, amelyre valamennyi tagállam feltölthette rendelkezésre álló adatállományát.¹¹²³ Jelenleg a rendszer legfrissebb verziója 2010-ben kezdte meg működését, amely legnagyobb vívmányaként a kezelési kódok automatizálása említhető, illetve az automatikus adatfeltöltés tagállami bevezetésének támogatása. Jelenleg 12 tagállam él az automatikus adatfeltöltés lehetőségével, azonban számuk folyamatosan növekszik.¹¹²⁴ Az

¹¹¹⁷ A Tanács jogi aktusa (1995. július 26.) az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján az Európai Rendőrségi Hivatal létrehozásáról szóló egyezmény (Europol-egyezmény) elkészítéséről (95/C 316/01). Hivatalos Lap C 316, 27/11/1995 o. 0001 - 0001

¹¹¹⁸ A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról. Hivatalos Lap L 121, 15/05/2009 o. 0037 - 0066

¹¹¹⁹ A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról. 14. cikk

¹¹²⁰ A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról. 11. cikk

¹¹²¹ A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról. 15. cikk

¹¹²² O'NEILL, Maria: Europe that protects: moving to the next stage of cross-border law enforcement cooperation. In: The Police Journal. Vol. 84, Issue 2, 2011. 125-150. o. 128. o.

¹¹²³ Ten Years of Europol 1999-2009, Europol, Corporate Communications, The Netherlands, 2009. 30. o.

Lásd: <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/anniversary-publication.pdf>

(Letöltés dátuma: 2011. október 24.)

¹¹²⁴ Europol Szemle. Általános jelentés az Europol tevékenységéről. Európai Rendőrségi Hivatal, 2011. 11-12. o.

információs rendszer tartalma azon személyek körére terjed ki, akiket olyan bűncselekmény elkövetésével, illetve abban való részességgel gyanúsítanak, amely az Europol hatáskörébe tartozik, vagy akiket ilyen bűncselekményért elítéltek, továbbá akik vonatkozásában ténszerű jelek vagy megalapozott indokok alapján feltételezhető, hogy az Europol hatáskörébe tartozó bűncselekményt fognak elkövetni.¹¹²⁵ Ezen személyekre elsődlegesen személyazonosítás szempontjából kiemelt adatokat tartalmaz, továbbá kiterjed a bűncselekményre vonatkozó információkra, illetve a bűnszervezetben való részvételre is.¹¹²⁶ Jelenleg a 2009-ben megszületett határozat eredményeként immár daktiloszkópiái adatokat, valamint DNS-profilokat is tartalmazhat.¹¹²⁷

Az elemzési munkafájlokban az Europol olyan bűncselekményekre vonatkozó adatokat tárolhat, valamint módosíthat és használhat fel, amelyek feladatának ellátásához szükségesek,¹¹²⁸ illetve amelyek célja a különböző bűncselekmények vonatkozásában folytatott nyomozások elősegítését szolgáló adatok gyűjtése, feldolgozása és felhasználása.¹¹²⁹ Az ennek keretében tárolt adatokhoz tárgymutatói funkció is kialakításra került.¹¹³⁰ Az adatbázis széleskörű felhasználását, illetve hasznosságát jelzi, hogy míg 2001-ben az Amerikai Egyesült Államok, illetve az Europol között stratégiai, illetve technikai, addig 2002-ben személyes adatok cseréjére vonatkozó megállapodás született.¹¹³¹ A nyomozást ösztönző elemzések módszertanilag három kiemelt területre fókuszálnak: az Európai Unió bűnügyi helyzetének

Lásd: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/hu_europolreview.pdf

(Letöltés dátuma: 2012. június 8.)

¹¹²⁵ A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról. 12. cikk (1) bekezdés

Vö.: *NYIRI, Sándor*: Az Europol szervezete és működésének elvei. In: *Belügyi Szemle*. 1997. (45. évf.) 2. sz. 17-25. o. 19. o.

¹¹²⁶ *JACOBS, James B. –BLITSA, Dimitra*: i.m. 189. o.

¹¹²⁷ *MITSOLEGAS, Valsamis*: i.m. 237. o.

¹¹²⁸ A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról. 14. cikk (1) bekezdés

¹¹²⁹ A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról. 14. cikk (2) bekezdés

¹¹³⁰ A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról. 15. cikk (1) bekezdés

¹¹³¹ *JACOBS, James B. –BLITSA, Dimitra*: i.m. 190. o.

elemzése, különösen veszélyes bűnszervezetek, majd elkövetők, funkciók azonosítása.¹¹³²

A rendszerhez való hozzáférés, amely részben az adatok feltöltését, módosítását, részben pedig azok lekérését takarja, a nemzeti egységek, az összekötő tisztviselők, az igazgató, az igazgatóhelyettesek és az Europol erre megfelelően felhatalmazott személyzete számára biztosított. Ezt meghaladóan az Europol ugyancsak kérdezhet le adatokat, amennyiben azok feladatai ellátásához szükségesek.¹¹³³ Szervezeti felépítését tekintve központi nyilvántartás, illetve az ahhoz kapcsolódó, a nemzeti összekötő szerv által kezelt adatbázis képezi a részét. Központja Hágában található, amely online összeköttetést tart fenn többek között a tagállami összekötő szervekkel, a SIS rendszerrel, az Interpollal, illetve az ENSZ Bűnügyi és Igazságügyi Információs Hálózatával.¹¹³⁴ Az adatok gyűjtésén, rendszerezésén túl azonban elengedhetetlen megemlíteni az Europol elemző tevékenységét is, amelynek megjelenésére példaként említhető az évente megjelenő, ún. Organized Crime Threat Assessment (OCTA),¹¹³⁵ amely az Európai Unióban fennálló, szervezett bűnözés általi fenyegetettséget magába foglaló jelentés, illetve a Terrorism Trends and Situation Report (Te-Sat), amely a terrorizmus trendjeit, helyzetét leíró összefoglaló.¹¹³⁶

¹¹³² *STORBECK, Jürgen*: A szabadság, biztonság és igazság övezete. In: *Belügyi Szemle*. 2000. (évf.) 3. sz. 3-16. o. 12. o.

¹¹³³ A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról. 13. cikk (1) bekezdés

¹¹³⁴ *HOLÉ, Katalin*: Biztonságunk ára (Az Europol vizsgálta a jogállam szemszögéből). Doktori Értekezés. Budapest 2007. 126-127. o.

¹¹³⁵ Az OCTA jelentésekről lásd részletesebben: *JÁNOSI, Andrea*: Az Europol emberkereskedelem visszaszorítás érdekében végzett tevékenysége. In: Miskolci Egyetem, Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2010. november 10., Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa, 2011. 41-47. o. 42-43. o.

A jelentés kibővített tartalommal immár Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA) elnevezéssel készül. Lásd: *Europol Review. General Report on Europol Activities*. European Police Office, Luxembourg, 2012. 7. o.

¹¹³⁶ *HOLÉ, Katalin*: i.m. 127-129. o.

XII.4. Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer (ECRIS)

Az Európai Unió alapvető feltevése a bűnüldözési célú adatbázisok vonatkozásában, hogy a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség megteremtésének egyik elengedhetetlen feltétele, hogy az egyes bűnügyi nyilvántartásból származó információk cseréje a tagállamok illetékes hatóságai között hatékonyan, illetve rendszeresen megvalósuljon.¹¹³⁷ Ezen cél megvalósítása érdekében jött létre az *Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer* (ECRIS), melynek alapját az egyes tagállamok bűnügyi nyilvántartási adatbázisai képezik. Emellett pedig részét alkotja egy, a tagállamok bűnügyi nyilvántartási adatbázisai közötti összeköttetést biztosító szoftver, valamint egy közös kommunikációs infrastruktúra, amely titkosított hálózatot biztosít.¹¹³⁸ Fontos azonban megjegyezni, hogy a rendszernek nem feladata, illetve célja egy központi bűnügyi nyilvántartás megvalósítása, hiszen valamennyi adat, amely a rendszeren keresztül elérhető, kizárólag az egyes tagállamok bűnügyi nyilvántartásaiban tárolhatóak.¹¹³⁹

Az ECRIS működésének értelmében, annak a tagállamnak, amelyben egy másik tagállam állampolgárával szemben hoztak ítéletet, az ítélettel kapcsolatos információt továbbítani kell az elítélt állampolgársága szerinti tagállamnak,¹¹⁴⁰ amely az adatokat rögzíteni, megőrizni és frissíteni,¹¹⁴¹ illetve az érkező megkeresésekre információt szolgáltatni köteles.¹¹⁴² Ezen információk kiterjednek az állampolgárság szerinti, illetve más tagállamok, valamint harmadik államok bűnügyi nyilvántartásba bejegyzett ítéleteire

¹¹³⁷ A Tanács 2009/316/IB határozata (2009. április 6.) a 2009/315/IB kerethatározat 11. cikke alkalmazásában az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer (ECRIS) létrehozásáról, Hivatalos Lap L 093, 07/04/2009 o. 0033 – 0048. (Továbbiakban: 2009/316/IB határozat.) (1) Preambulum-bekezdés

¹¹³⁸ 2009/316/IB határozat. 3. cikk

¹¹³⁹ 2009/316/IB határozat.4. cikk

¹¹⁴⁰ A Tanács 2009/315/IB kerethatározata (2009. február 26.) a bűnügyi nyilvántartásból származó információk tagállamok közötti cseréjének megszervezéséről és azok tartalmáról. Hivatalos Lap L 093, 07/04/2009 o. 0023 – 0032. (Továbbiakban: 2009/315/IB határozat.) 1. cikk

¹¹⁴¹ 2009/315/IB határozat. 5. cikk

¹¹⁴² 2009/315/IB határozat.7. cikk

egyaránt.¹¹⁴³ A megkeresésre történő válaszadásnak a kérelem kézhezvételétől számított maximum tíz munkanapon belül meg kell történnie.¹¹⁴⁴ Habár a tagállamok az ECRIS-re vonatkozó szabályoknak való megfelelésre, illetve feltételeinek megteremtésére 2012. április 27-ig terjedően kaptak lehetőséget, ennek ellenére ezt a határidőt megelőzően, több tagállam részvételével pilot projekt indult „*Network of Judicial Registers*” címmel, amelynek keretében már ténylegesen is megvalósult a fent említett információk cseréje, amelynek gyakorlati alkalmazása során kialakult tapasztalat az ECRIS-rendszer működésének támogatásaként szolgált.¹¹⁴⁵ Hazánkban az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer keretei között történő adatcserére vonatkozó szabályokat a bűnügyi nyilvántartásról szóló törvény tárgyalja, melynek értelmében: „*A bűnügyi nyilvántartó szerv, mint központi hatóság látja el a bűnügyi nyilvántartási rendszerben tárolt adatoknak az Európai Unió más tagállamával való cseréjével összefüggő adatfogadási, adatátadási és egyéb adatkezelési feladatokat.*”¹¹⁴⁶ Mindazon szervezetek és személyek, akik számára közvetlen hozzáférés biztosított a bűnügyi nyilvántartási rendszerben tárolt adatokhoz, illetve azoknak egy meghatározott köréhez, a bűnügyi nyilvántartó szerv igénybevétele útján jogosultak adatokat kérni az Európai Unió más tagállamának bűnügyi nyilvántartásából is.¹¹⁴⁷ Emellett pedig a bűnügyi nyilvántartó szerv is a többi tagállam központi hatóságának kérelmére adatokat továbbít, amely alól pusztán a büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartása képez kivételt.¹¹⁴⁸ Hazánk tekintetében azonban az adatátvételre és adattovábbításra vonatkozó lehetőségek nem korlátozódnak pusztán az Európai Unió területére, hanem – habár szűkebb körben –

¹¹⁴³ 2009/315/IB határozat. 7. cikk (1) bekezdés

¹¹⁴⁴ 2009/315/IB határozat. 8. cikk (1) bekezdés

¹¹⁴⁵ ECRIS (European Criminal Records Information System)

Lásd: http://ec.europa.eu/justice/criminal/european-e-justice/ecris/index_en.htm (Letöltés dátuma: 2012. február 20.)

¹¹⁴⁶ Bűnügyi nyilvántartásokról szóló törvény 77. §

¹¹⁴⁷ Bűnügyi nyilvántartásokról szóló. törvény 79. § (1)

¹¹⁴⁸ Bűnügyi nyilvántartásokról szóló. törvény 80. § (1)

nemzetközi szinten is érvényesülnek, így harmadik országok, valamint nemzetközi szervezetek tekintetében is.¹¹⁴⁹

A bűnüldözési célú adatbázisok vonatkozásában jól látható tendencia folyamatos fejlődésük, a kezelt adatok állandó bővülése, amelyek közös célkitűzése, hogy a bűnüldözési tevékenységet az Európai Unió területén hatékonyabbá, valamint a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülési térségének célkitűzését közelebbé, megvalósíthatóbbá tegye. Ezen folyamat napjainkban is érvényesül, melynek egyik prioritása egy olyan európai ügynökség létrehozása, amelynek feladata a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II), a Vízuminformációs Rendszernek (VIS), illetve az EURODAC-nak¹¹⁵⁰ a hosszú távú operatív irányítása lenne, amely a működés hatékonyságát, illetve gazdaságosságát egyaránt szolgálná.¹¹⁵¹ Mindezek ellenére egységes nyilvántartás, vagy újabb uniós szintű adatbázis létrehozására a közeljövőben mégsem számíthatunk, amelyet a Bizottság 2012. december 7-én kiadott közleménye támasztott alá, hiszen pusztán a meglévő eszközök hatékonyabban alkalmazásának, illetve az információcserét következetesebb megszervezésének igényét vetette fel.¹¹⁵²

¹¹⁴⁹ Bűnügyi nyilvántartásokról szóló törvény 84. §

¹¹⁵⁰ A Tanács 2725/2000/EK rendelete (2000. december 11.) a dublini egyezmény hatékony alkalmazása érdekében az ujjlenyomatok összehasonlítására irányuló "Eurodac" létrehozásáról. Hivatalos Lap L 316, 15/12/2000 o. 0001 - 0010

¹¹⁵¹ Bizottság Közleménye: Jogalkotási csomag a szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek operatív irányítását végző ügynökség létrehozásáról. Brüsszel, 24.6.2009, COM (2009) 292 végleges

¹¹⁵² Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: Strengthening law enforcement cooperation in the EU: the European Information Exchange Model (EIXM). Brussels, 7.12.2012, COM (2012) 735 final. I. Introduction

XIII. FEJEZET

AZ EURÓPAI ÜGYÉSZSÉG INTÉZMÉNYE

XIII.1. Az Európai Ügyészség kialakításának formálódó gondolata

XIII.1.1. Az Európai Ügyészség felállítására vonatkozó javaslat a Corpus Jurisban

Az Európai Ügyészség – mint a Közösség büntetőhatalmi igényének érvényesítésére szolgáló intézmény¹¹⁵³ – létrehozásának gondolata mintegy két évtizedre vezethető vissza. Az Európai Bizottság az 1990-es évek közepén egy szakértőkből álló bizottság felállítását szorgalmazta, amelynek feladata a *Corpus Juris*¹¹⁵⁴ kidolgozása volt. Ennek végleges verzióját 2000-ben tették közzé. A dokumentum egyrészt lefektette az Európai Unió pénzügyi érdekei büntetőjogi védelmének alapelveit, büntetőjogi tényállásokat és szankciókat is magában foglalva,¹¹⁵⁵ másrészt pedig már konkrét, kidolgozott javaslatot tartalmazott az Európai Ügyészség felállítására, amelynek alapjául lényegében a francia ügyészségi modell,¹¹⁵⁶ illetve annak specifikumai szolgáltak.¹¹⁵⁷ Emellett pedig deklarálta a kontradiktórius eljárás princípumát a büntetőjog

¹¹⁵³ FEJES, Péter: Az Európai Unió, mint büntető joghatóság? In: Európai Jog. 2005. (5. évf.) 2. sz. 3-9. o. 6. o.

¹¹⁵⁴ Az Európai Bizottság javaslata alapján a szakértői bizottság 1997-ben jött létre M. Delmas-Marty irányításával.

¹¹⁵⁵ VAN GERVEN, Walter: Constitutional Conditions for a Public Prosecutor's Office at the European Level. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 8/3, 2000. 296–318. o. 296. o.

¹¹⁵⁶ WHITE, Simone: A decentralised European Public Prosecutor's Office. Contradiction in Term or Highly Workable Solutions? In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 2, 2012. 67-74. o. 68. o.

¹¹⁵⁷ A francia modell jellemzője:

1. Az igazságügyért felelős miniszter gyakorolt kontroll az ügyészségi szervezet felett, melynek keretében általános és egyedi ügyekre vonatkozó iránymutatásokat tehet.
2. Hierarchikus szervezett egység, melyben a magasabb szinten lévők általános és egyedi ügyekre vonatkozó utasításokat adhatnak az alacsonyabb szinten lévők részére.
3. Az oportunitás elvének alapulvételével működik.
4. Központi vádhatósági politika alapján szerveződik.
5. Az ügyészség felügyeletet gyakorol a rendőrség nyomozási tevékenysége felett.

Lásd: ZWIERS, Martijn Willem: The European Public Prosecutor's Office. Analysis of Multilevel Criminal Justice System. Interesentia, Cambridge – Antwerp – Portland, 2011. 50. o.

alkalmazása területén, valamint az európai territorialitás elvét.¹¹⁵⁸ Ez utóbbi lényegében a tagállamok ügyészeit feljogosítja arra, hogy az egységes európai jogi térségben önállóan gyakorolják jogosítványukat,¹¹⁵⁹ s azt eredményezi, hogy az ügyet annak a tagállamnak a bírósága lesz jogosult elbírálni, ahol az ügyész vádat emel. Ez azonban kritika tárgyát képezheti, mégpedig a jogbiztonság elvének és a tisztességes eljárás követelményének sérelmére hivatkozással, ugyanis az ügyész azt a tagállamot, illetve annak hatóságát választhatja, amely számára a legkedvezőbb.¹¹⁶⁰ A Corpus Juris büntető eljárásjogi rendelkezései az európai territorialitás és a kontradiktórius eljárás mellett, a bírósági felülvizsgálat érvényesülését, valamint a nemzeti jog szubszidiaritását hangsúlyozták.¹¹⁶¹

A szakértői csoport alapvetően az intézményt az Európai Közösség egy olyan *független szervezeteként* képzelte el, amelynek *feladatkörét* a pénzügyi érdekeket sértő bűncselekmények¹¹⁶² vonatkozásában nyomozások lefolytatása, ügyészi feladatok, illetve vádbeli képviselő ellátása, továbbá a kiszabott szankciók végrehajtásában való közreműködés képezte. Míg *szervezetileg* egy brüsszeli székhelyű központi, valamint az egyes tagállamokban működő helyi hatóságokra osztotta, addig tagjait – akiknek munkáját a nemzeti ügyészségek kötelesek támogatni – az Európai Bizottság javaslata alapján az Európai Parlament hat éves időtartamra jelöli ki, mely egy ízben meghosszabbítható.

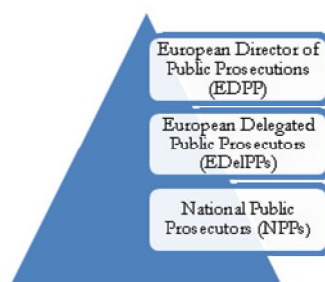
¹¹⁵⁸ NAGY, Ferenc: Az európai büntetőjog fejlődési irányairól és jogállami alapjairól. In: Európai jog. 2002. (2. évf.) 4. szám 3-8. o. 4. o.

¹¹⁵⁹ FARKAS, Ákos: Büntetőjogi együttműködés az Európai Unióban. In: Belügyi Szemle. 2003. (51. évf.) 4. sz. 127-137. o. 131. o.

¹¹⁶⁰ HOLÉ, Katalin: Gondolatok az Európai Ügyészségről. In: GELLÉR, Balázs (szerk.): Györgyi Kálmán Ünnepi kötet. Bibliotheca Iuridica. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának tudományos kiadványai. Libri Amicorum II. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2004. 303-319. o. 318. o.

¹¹⁶¹ DONÀ, Gabriele: Towards a European Judicial Area? A Corpus Juris Introducing Penal Provisions for the Purpose of the Protection of the Financial Interests of the European Union. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 6/3, 1998. 282–297. o. 290. o.

¹¹⁶² Ide sorolandó: az Európai Közösség pénzügyi érdekeit sértő csalás és ezzel összefüggő bűncselekmények, versenytársak manipulálása, pénzmosás, pénzügyi alapok hűtlen kezelése, korrupció, sikkasztás, hivatali visszaélés, hivatali titok megsértése. Lásd részletesen: Corpus Juris. Criminal Law. Special Part. Lásd: http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/fwk-green-paper-corpus/corpus_juris_en.pdf (Letöltés dátuma: 2012. április 28.)



2. sz. ábra: Az Európai Ügyészség szervezeti felépítése¹¹⁶³

A dokumentumban meghatározták az intézmény működéséhez kapcsolódóan a *ne bis in idem* elv érvényesülésének főbb szabályait, amely tekintetében három elv tiszteletben tartását emelte ki: így az Európai Ügyészség a nemzeti ügyészségekhez képest elsőbbséget élvez, ugyanazon cselekmény alapján, amelyet már európai szinten elbíráltak, nem indítható eljárás ugyanazon személlyel szemben, illetve ennek megfelelően a büntetőügyben eljáró bíróságok is kötelesek figyelembe venni az eljárás alá vont személlyel szemben ugyanazon cselekmény miatt már kiszabott szankciót.¹¹⁶⁴ A tagállamok hatóságai, illetve az OLAF köteles valamennyi olyan eljárási cselekményről tájékoztatni az Európai Ügyészséget, amelyet valamely, a hatáskörébe tartozó bűncselekmény vonatkozásában fogatosítottak.¹¹⁶⁵

Javasolt tevékenységeinek körét a szakértők alapvetően négy csoportba sorolták. Egyrészt az új intézmény feladata a hatáskörébe sorolt bűncselekmények vonatkozásában nyomozások lefolytatása, amelynek keretében jogosult mind a terheltet mentő, mind pedig terhelő bizonyítékok összegyűjtésére. Ez a jogkör megoszlik az Európai Ügyészség központi és helyi szervei között, szükség esetén pedig a nemzeti ügyészségek is kijelölhetőek ennek megvalósítására. Másrészt pusztán a központi szerv

¹¹⁶³ Forrás: Corpus Juris.

¹¹⁶⁴ Lásd részletesen: Corpus Juris. 18. cikk

¹¹⁶⁵ Lásd részletesen: Corpus Juris. 19. cikk

jogosult arra, hogy felügyelje, illetve koordinálja a helyi és nemzeti hatóságok által lefolytatott nyomozásokat. Harmadrészt mind a központi, mind pedig a helyi hatóságok jogosultak gyanúsítottat és tanúkat kihallgatni, iratokat, számítástechnikai rendszer útján rögzített adatokat gyűjteni, a bűncselekmény helyszínét megtekinteni stb. Negyedrészt pedig a helyi szervek részére delegált feladatok átruházhatóak a nemzeti hatóságokra, akik a Corpus Juris rendelkezéseinek megfelelően kötelesek ezek tekintetében eljárni.¹¹⁶⁶ A nyomozás befejezését követően – melynek maximális időtartama hat hónap¹¹⁶⁷ – a központi Európai Ügyészség által felügyelt helyi szervek döntenek a vádemelésről.¹¹⁶⁸ Amennyiben vádemelésre kerül sor, úgy az adott tagállam nemzeti szabályainak megfelelően az Európai Ügyészség képviseli a vádat, amely eljárásban a nemzeti ügyészségek is bekapcsolódhatnak.¹¹⁶⁹ A bírósági szakaszban megállapított szankcióról haladéktalanul értesíti azt a tagállamot, amelyet a végrehajtás céljából kiválasztottak, illetve felügyeli annak menetét. A szankció végrehajtása pedig a kijelölt tagállam nemzeti szabályainak megfelelően zajlik.¹¹⁷⁰ Az Európai Ügyészség eljárásának előkészítő szakaszában kontroll funkciót, felügyeletet lát el az adott tagállam – ahol az eljárás folyik – bírója, aki az Európai Ügyészség indítványa, valamint a rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelése alapján dönthet európai elfogatóparancs kibocsátásáról, valamint kényszerintézkedés alkalmazásáról is.¹¹⁷¹ Valamennyi olyan intézkedés elrendelésének tárgyában, amely emberi vagy alkotmányos jogot érint, csak olyan, az ügyész mellé kijelölt alapjogi bíró dönthet, akit az adott tagállam delegál, s aki egyben a nyomozás felügyeletét is ellátja.¹¹⁷² A bírósági szakasz, valamint a jogorvoslatok elbírálása ugyancsak az adott tagállamok nemzeti eljárási szabályainak megfelelően zajlik.

¹¹⁶⁶ Lásd részletesen: Corpus Juris. 20. cikk

¹¹⁶⁷ Lásd részletesen: Corpus Juris. 25. cikk

¹¹⁶⁸ Lásd részletesen: Corpus Juris. 21. cikk

¹¹⁶⁹ Lásd részletesen: Corpus Juris. 22. cikk

¹¹⁷⁰ Lásd részletesen: Corpus Juris. 23. cikk

¹¹⁷¹ Lásd részletesen: Corpus Juris. 25. cikk

¹¹⁷² FARKAS, Ákos: A büntetőjogi együttműködés sajátosságai az Európai Unióban. In: Jogtudományi közlöny. 1999. (54. évf.) 9. sz. 383-392. o. 389. o.

Az eljárást lefolytató *tagállam kiválasztásához* pedig különböző szempontokat vesznek figyelembe, így ahol a bizonyítékok többsége fellelhető, ahol a gyanúsított tartózkodási helye van, illetve amely tagállam állampolgárságával rendelkezik, vagy, ahol a cselekmény gazdasági hatása leginkább tetten érhető. A dokumentum rendezi a *jogorvoslati* lehetőség módját és formáját, valamint a terhelt felmentése esetén az Európai Ügyészség számára is lehetőséget ad fellebbezésre. A jogorvoslatok elbírálása – amely során a relatív súlyosítási tilalom elve érvényesül – az adott tagállam nemzeti eljárásának megfelelően zajlik.¹¹⁷³ A felülbírálati eljárásban az *Európai Bíróság* is szerepet kaphat, azonban erre mindössze négy esetben van lehetőség. Elsőként az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárás keretében betöltött jogértelmező feladatköre említendő meg, azonban emellett szerepet kaphat a valamely tagállam vagy a Bizottság indítványa alapján, a Corpus Juris rendelkezéseinek alkalmazása kapcsán felmerülő vita, vagy az Európai Ügyészség, illetve tagállami hatóság kérésére joghatósági összeütközés esetén, valamint az eljárás alá vont személy indítványára a joghatóság kiválasztását érintő kérdésben.¹¹⁷⁴

A *bizonyítási eljárás* tagállamok közötti összhangjának, illetve a bizonyítékok elfogadhatóságának biztosítása érdekében a Corpus Juris rendelkezései úgy gondolom már rendkívül előremutatóak. Egyrészt azért, mert taxatív meghatározta az eljárásban felhasználható bizonyítékok körét, másrészt pedig egyértelműen kiiktatta annak lehetőségét, hogy az egyik tagállamban beszerzett bizonyíték felhasználhatóságát – az ott alkalmazott eljárási szabályokra, illetve garanciákra hivatkozással – a másik tagállam megkérdőjelezze. Ennek megfelelően ilyen bizonyítási eszköznek tekinthető egyrészt a tanú vallomása, amely közvetlenül, illetve távközlési eszközök felhasználásával, valamint az Európai Ügyész által felvett, európai

¹¹⁷³ Lásd részletesen: Corpus Juris. 26. és 27. cikkek

¹¹⁷⁴ Lásd részletesen: Corpus Juris. 28. cikk

tanúvallomási formanyomtatvány útján is beszerezhető. A terhelt kihallgatása szerepel második eszközként, amely közvetlenül, vagy Európai Ügyész által felvett, európai kihallgatási formanyomtatvány útján is beszerezhető. Ez utóbbi esetben mind a tanúk, mind pedig a vádlottak kihallgatására bírósági eljárásban kell sort keríteni, ahol lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a védő jelen legyen, illetve kérdéseket tegyen fel. Külön – harmadik eszközként – említendő meg a terhelt vallomása, amely előtt figyelmeztetni kell a vallomástétel megtagadásának, illetve a védelemhez való jogára. Eljárási biztosítékként szolgál, hogy mind a tanúk, mind pedig a terhelt vallomását videofelvétel útján kell megőrizni, amely magában hordozza annak lehetőségét, hogy később azok, valamint a kihallgatás menete, módszere a felhasználó tagállamban is nyomon követhető, visszaellenőrizhető legyen majd. A szakértői vélemény a negyedik bizonyítási eszköz, amelyet az egyes tagállamok által korábban meghatározott, megadott szakértőkből álló európai listán szereplők valamelyike készített. Ide sorolandó továbbá az okirati bizonyítékok köre is, amelyek a tárgyalást megelőző szakaszban készültek, vagy harmadik felek bocsátották rendelkezésre. Mindezeket túl pedig nem kizárt olyan bizonyítékok felhasználása sem, amelyet ilyenként az adott tagállam bírósága eljárása során elfogad.¹¹⁷⁵

Mindazon bizonyítékok, amelyeket közösségi vagy nemzeti hatóságok jogellenesen, így különösen alapvető emberi jogok, a bizonyításvételre vonatkozó európai, illetve nemzeti szabályok megsértésével – utóbbi akkor, ha a tisztességes eljárás követelményének megsértésével – szereztek meg, nem használható fel az eljárásban. Az pedig, hogy az adott bizonyítékot jogellenes módon szereztek-e meg, annak a tagállamnak a nemzeti joga alapján megválaszolandó kérdés, ahol arra sor került. A bizonyítékok felhasználhatóságának így kiemelt garanciájaként értékelhető a Corpus Juris azon rendelkezése, miszerint ha a bizonyíték beszerzése egy tagállam nemzeti jogával összhangban, a vonatkozó jogszabályainak megfelelően zajlott, úgy a

¹¹⁷⁵ Corpus Juris. 32. cikk

másik tagállam, ahol az eljárás folyamatban van, nem tagadhatja meg felhasználását, s zárhatja ki a bizonyítékok köréből mint jogellenesen beszerzett bizonyítékot.¹¹⁷⁶

A bizonyításra vonatkozó szabályok egységesítésében nehézséget okozhat az ún. hearsay evidence köre, amely a közvetett tudomásszerzésen alapuló bizonyítékokat jelöli, s amelyek alkalmazása az angol jogban tilalmazott.¹¹⁷⁷

Összegzésképpen az Európai Ügyészség státuszát tekintve hét tényezőt szükséges figyelembe venni a Corpus Juris alapján, amely láthatóan mindössze az európai büntetőjog részleges harmonizációjára törekedett.¹¹⁷⁸ Az első a *függetlensége*, amely valamennyi uniós és nemzeti szerv tekintetében egyaránt fennáll. A második a tagjainak *kinevezésére*, megválasztására vonatkozó rendelkezések, amely ugyancsak az előbbi cél elérésének szolgálatába állítható. A harmadik az Európai Ügyészség központi szervének *éves jelentési kötelezettsége* az Európai Parlament irányába. A negyedik az *Európai Bíróság joghatóságának* kijelölése meghatározott esetekben, így például az Európai Ügyészség határozatával szemben bejelentett fellebbezések elbírálásakor. Az ötödik az Európai Ügyészség feladatainak, funkcióinak *kizárólagos* meghatározása. A hatodik a nemzeti ügyészségek *együttműködési kötelezettsége*, s végül a hetedik tényező a *ne bis in idem elv* alkalmazásának kötelezettsége.¹¹⁷⁹

¹¹⁷⁶ Corpus Juris. 33. cikk

¹¹⁷⁷ KIS, László: A titkos adatgyűjtés szerepe a büntetőeljárásban, különös tekintettel az Európai Unió keretében folytatott együttműködésre. PhD értekezés. Miskolc, 2009. 269. o.

¹¹⁷⁸ NAGY, Ferenc: i.m. 3. o.

¹¹⁷⁹ DELMAS-MARTY, M.: Necessity, legitimacy and feasibility of the Corpus Juris. In: DELMAS-MARTY, M. – VERVAELE, J.A.E. (szerk.): The implementation of the Corpus Juris in the Member States. Volume 1. Intersentia, Antwer – Groningen – Oxford, 2000. 47-50. o.

XIII.1.2. Javaslato k a Lisszaboni Szerződést megelőző időszakban

A XXI. században tovább folytatódott az intézmény életre keltését övező vita.¹¹⁸⁰ A Bizottság 2000-ben kiadott közleményében¹¹⁸¹ az EK-Szerződés módosítására, kiegészítésére vonatkozóan tett javaslatot, ugyanis úgy ítélte meg, hogy az Európai Ügyészség megteremtéséhez szükséges bizonyos kérdéseket elsőfokú uniós jogforrásban tárgyalni. Ezek főként a kinevezésre, a megbízatás megszüntetésére, feladatainak, valamint működése alapvető elveinek, jellemzőinek meghatározására vonatkozó rendelkezések, amelyek mellett pedig az Európai Ügyészség tevékenységének részletszabályait másodlagos jogforrásokra bízna.¹¹⁸² Ennek megfelelően az ügyészek kinevezése 6 éves időtartamra szólna, amelynek meghosszabbítására vagy újraválasztásra nem adna lehetőséget. Feladata az unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekményekben nyomozások lefolytatása, majd a vád képviselője lenne a nemzeti bíróságok előtt folyó eljárásokban.¹¹⁸³

2001. december 11-én a Bizottság ebben a témakörben *Zöld könyvet*¹¹⁸⁴ készített, amelyben az Európai Ügyészség létrehozásának különböző lehetséges módzatait vetette fel, illetve különböző kérdéseket tett fel ezekkel kapcsolatban. Célkitűzése alapvetően az volt, hogy megismertesse a Bizottság álláspontját ebben a kérdéskörben és annak megvitatását

¹¹⁸⁰ Improving coordination between the EU bodies competent in the area of police and judicial cooperation: Moving towards a European Prosecution. Study. European Parliament, Belgium, 2011. 26. o.

Lásd:

<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201207/20120717ATT49039/20120717ATT49039EN.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. szeptember 8.)

¹¹⁸¹ Communication from the Commission. Additional Commission contribution to the Intergovernmental Conference on institutional reforms. The criminal protection of the Community's financial interests: a European Prosecutor. COM (2000) 608 final. (Továbbiakban: COM (2000) 608 final)

¹¹⁸² COM (2000) 608 final. 2.3. The methods of the reform.

¹¹⁸³ COM (2000) 608 final. Proposed text. Lásd részletesen: *NIKODÉM, András*: The European Public Prosecutor: Waiting for Godot? In: *Acta Juridica Hungarica*. 2003 (44. évf.) 3-4 szám 229-243. o. 240-242. o.

¹¹⁸⁴ Green paper on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor. COM (2001) 715 final. (Továbbiakban: COM (2001) 715 final)

kezdemenyezze. Így kiemelve például felállításának indokoltságát, együttműködését egyéb szervekkel, valamint a nemzeti hatóságokkal.¹¹⁸⁵ A Bizottság javaslatában egy olyan térség kialakítását célozta, amelyben az Európai Ügyészség egy közös nyomozó- és vádhatóságként működne,¹¹⁸⁶ eljárása pedig valamennyi tagállamban érvényes lenne, hiszen pusztán ez tudná biztosítani és indokolni tevékenységét. Szerepét az eljárás tárgyalás előtti szakaszában emelte ki, ugyanis a bírósági eljárások továbbra is a nemzeti szabályoknak megfelelően zajlanának. Feladata a bizonyítékok beszerzésére, a nemzeti hatóságok koordinálására, irányítására terjedne ki, amely lehetőséget teremtene számára arra, hogy a nemzeti hatóságokat nyomozás lefolytatására utasítsa, illetve maga is nyomozási cselekményeket hajtson végre.¹¹⁸⁷ Az intézmény felépítését a Corpus Jurisban meghatározottaknak megfelelően a Bizottság oly módon képzelte el, hogy a központi hatóság mellett, amely közösségi szinten működött volna, helyi, nemzeti szintű egységekből állna, amelynek feladatát a vádhatósági funkció ellátása képezné a tagállami bíróságok előtti eljárásokban.¹¹⁸⁸ Az európai ügyészek kinevezése hat éves időtartamra szólna, amely tartama nem meghosszabbítható, ezzel is garantálva függetlenségüket. A nyomozás feletti bírói kontroll funkciója pedig a bizonyítékok felhasználhatóságának garantálása lenne a nemzeti bírósági eljárásokban.¹¹⁸⁹

Az Európai Ügyészség hatékony munkájához azonban az szükséges, hogy egyrészt a bűncselekmények és az alkalmazható szankciók megfogalmazásra, illetve a közös definíciók kialakításra kerüljenek,¹¹⁹⁰ másrészt pedig eljárási szabályait pontosan meghatározzák, amely valamennyi

¹¹⁸⁵ Improving coordination between the EU bodies competent in the area of police and judicial cooperation: Moving towards a European Prosecution. European Parliament, Belgium, 2011. 26. o.

¹¹⁸⁶ Kiküszöbölve a tagállami ügyészségek működése közötti különbségeket. A különbségek részletezését lásd: *JEHLE, Jörg-Martin – WADE, Marianne – ELSNER, Beatrix*: Prosecution and Diversion within Criminal Justice Systems in Europe. Aim and Design of a Comparative Study. In: *European Journal on Criminal Policy and Research*. No. 2-3, Vol. 14, 2008. 93-99. o. *VOGLER, Richard – HUBER, Barbara (eds.)*: Criminal Procedure in Europe. Max –Planc-Institute – Duncker & Humblot GmbH, Freiburg – Berlin, 2008.

¹¹⁸⁷ COM (2001) 715 final. 3.2. Towards a common investigation and prosecution area.

¹¹⁸⁸ COM (2001) 715 final. 4.2. Decentralised organisation of the European Prosecution Service.

¹¹⁸⁹ *FIJNAUT, Cyrille – GROENHUIJSEN, M.S.*: i.m. 322-323. o.

¹¹⁹⁰ COM (2001) 715 final. 5. Substantive Criminal Law.

tagállam rendszerébe illeszthető.¹¹⁹¹ Közösségi szintű büntetőjogi kodifikációt azonban a Bizottság nem tartott indokoltnak.¹¹⁹²

Az *Európai Parlament* ugyancsak kifejtette támogató szándékát az Európai Ügyészség kapcsán,¹¹⁹³ azonban azt is megjegyezte, hogy az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelme nem pusztán egyetlen intézmény feladata, hanem ezen intézmények egy összefüggő, koherens rendszer részét kell, hogy képezzék.¹¹⁹⁴

2003-ban kiadott *jelentésében*¹¹⁹⁵ a Bizottság közzétette a Zöld könyvben korábban feltett, illetve a tagállamok által megválaszolt kérdések összefoglalóját, amelyek vonatkozásában eltérő álláspontok voltak megfigyelhetőek, illetve ezt támasztotta alá a 2002. szeptemberi, brüsszeli nyilvános bizottsági meghallgatás is.¹¹⁹⁶

A beérkezett 72 vélemény vizsgálata alapján a Bizottság megállapította, hogy mindössze 15 ellenezte az intézmény létrehozását.¹¹⁹⁷ Így például míg Belgium, Görögország, Portugália, Hollandia és Spanyolország támogatta, addig az ellenzéki tábor tagjait képezte Dánia, Finnország, Franciaország, Írország és az Egyesült Királyság. A fennmaradó tagállamok, így Németország, Olaszország, Luxemburg és Svédország nem foglaltak állást a kérdésben. A létrehozását övező vita mellett ugyancsak a tagállamokat megosztó kérdésnek minősült az Európai Ügyészség feladatainak köre vagy szervezeti felépítése. Egy tekintetben azonban egyetértés volt megfigyelhető,

¹¹⁹¹ COM (2001) 715 final. 6. Procedure.

¹¹⁹² *FIJNAUT, Cyrille - GROENHUIJSEN, M.S.*: i.m. 323. o.

¹¹⁹³ Protection of financial interests and the fight against fraud 'European Parliament resolution on the protection of the Communities' financial interests and the fight against fraud — annual report 2001 (2002/2211 (INI))

¹¹⁹⁴ Improving coordination between the EU bodies competent in the area of police and judicial cooperation: Moving towards a European Prosecution. European Parliament, Belgium, 2011. 26. o.

¹¹⁹⁵ Follow-up report on the Green Paper on the criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor. COM (2003) 128 final

¹¹⁹⁶ *FARKAS, Ákos*: Az Európai Unió törekvései a büntetőjogi együttműködés átalakítására. In: *GELLÉR, Balázs* (szer.): Györgyi Kálmán Ünnepi kötet. Bibliotheca Iuridica. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának tudományos kiadványai. Libri Amicorum II. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2004. 181-194. o. 186. o.

¹¹⁹⁷ Follow-up report on the Green Paper on the criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor. 2.1. General overview of public consultation on the Green Paper.

mégpedig abban, hogy szervezetileg a tagállamoktól, illetve más uniós szervektől egyaránt független legyen.¹¹⁹⁸

Jól látható, hogy sem a Corpus Juris Projekt, sem a 2001-ben közzétett Zöld könyv, sem pedig az azt, 2003-ban követő bizottsági jelentés nem eredményezett egyetértést a tagállamok között az Európai Ügyészség felállítása tekintetében. Míg több ország ellenezte, addig mások azon az állásponton voltak, hogy talán érdemes az akkor még viszonylag frissen megalakult Eurojust és OLAF (1999, 2001) működésének eredményét megvárni, s azok tapasztalatai alapján megtenni a szükséges lépéseket.¹¹⁹⁹

XIII.2. Az Európai Ügyészség kialakítását övező vita – Poszt-Lisszabon

Az Európai Ügyészség létrehozása ezt követően rendszeresen felmerülő vita tárgya volt.¹²⁰⁰ Maga az *Európai Alkotmány* létrehozásáról szóló szerződés is, amelynek hatályba lépése ugyan elmaradt, megteremtette volna annak lehetőségét, hogy a Tanács az Eurojustból Európai Ügyészséget hozzon létre az Európai Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények üldözése érdekében. Hatásköre pedig – követve a korábban felmerült javaslatokat – az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények tetteseinek és részeseinek felkutatására, valamint velük szemben nyomozás lefolytatására, bíróság elé állításukra, továbbá a tagállamok hatáskörrel rendelkező bíróságai előtt a vádhatósági feladatokat ellátására terjedt volna ki. Másodlagos uniós jogforrásra bízta volna az Európai Ügyészség jogállását, feladatainak ellátására irányadó feltételek meghatározását, valamint a tevékenységét szabályozó eljárási szabályokat és a bizonyítékok elfogadhatóságának rendjét, továbbá a feladatai ellátása során végzett eljárási cselekményeinek bírósági felülvizsgálatára vonatkozó rendelkezéseket. Az Alkotmányos Szerződés

¹¹⁹⁸ Improving coordination between the EU bodies competent in the area of police and judicial cooperation: Moving towards a European Prosecution. European Parliament, Belgium, 2011. 26-27. o.

¹¹⁹⁹ ZWIERS, *Martijn Willem*: i.m. 356. o.

¹²⁰⁰ Improving coordination between the EU bodies competent in the area of police and judicial cooperation: Moving towards a European Prosecution. European Parliament, Belgium, 2011. 27. o.

többletelemeként értékelhető, hogy ugyancsak megteremtette volna annak lehetőségét, hogy az Európai Ügyészség hatáskörét a több tagállamra kiterjedő, súlyos bűncselekményekre is kiterjesszék.¹²⁰¹

Habár az Alkotmányos Szerződés hatályba lépése nem történt meg, ugyanakkor a tervezetében megfogalmazottak visszaköszönek a *Lisszaboni Szerződésben*,¹²⁰² amely az Európai Ügyészség – mint a fejlődő európai büntető igazságszolgáltatási rendszer új szereplője¹²⁰³ – megalakítására egyrészt a Tanács különleges jogalkotási eljárás keretében elfogadott rendelete, másrészt megerősített együttműködés útján ad lehetőséget. Azonban tekintettel a kérdéskör komplexitására, valamint a tagállamok kulturális és jogrendszerében tapasztalható különbözőségére, meglehetősen nehezen képzelhető el, hogy létrehozása a Tanács döntésén fog alapulni, sokkal inkább meghatározott tagállamok megerősített együttműködésnek köszönhetően kerülhet sor felállítására. Ez pedig azt eredményezi, hogy működését rendkívül összetett körülmények között kell majd folytatni, amelyet az okoz, hogy egyes tagállami ügyészségek részesei lesznek majd az Európai Ügyészi „együttműködésnek”, míg mások nem, ide nem értve a harmadik országokhoz való kapcsolatát. Az Európai Ügyészség Szerződésben deklarált kompetenciája kiterjed az Unió pénzügyi érdekeit sértő,¹²⁰⁴ illetve opcionális jelleggel a több államra kiterjedő, súlyos bűncselekményekre is. Arra a kérdésre azonban, hogy mi minősül súlyos bűncselekménynek, a Szerződésből nem kapunk választ. Ha pedig a szervezet megerősített együttműködés útján jön létre, kevésbé feltételezhetjük azt, hogy hatásköre az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények körén túl is terjeszkedhetne. Ugyancsak

¹²⁰¹ Az Európai Alkotmány létrehozásáról szóló szerződés. III-274. cikk

¹²⁰² Lisszaboni Szerződés. 69e. cikk. EUMSZ. 86. cikk

¹²⁰³ *BRAUM, Stefan*: Prosecutorial control of investigations in Europe: a call for judicial oversight. In: *LUNA, Erik – L. WADE, Marianna* (szerk.): *The Prosecutor in Transnational Perspective*. Oxford University Press, Oxford – New York, 2012. 67-81. o. 80. o.

¹²⁰⁴ Kérdéses lehet az Európai Ügyészség felállítása esetén az OLAF további sorsa az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények tekintetében. A problémakör felvetését lásd részletesen: *COVOLO, Valentina*: From Europol to Eurojust - towards a European Public Prosecutor. Where does OLAF fit in? In: *EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum*. Issue 2, 2012. 83-88. o. 86. o.

érdekes kérdésként merülhet fel a bizonyítékok felhasználhatósága. Ez ugyanis problémát vet fel a tekintetben, hogy csak a nemzeti hatóságok lesznek-e kötelezettek információszolgáltatásra az adott ügyek vonatkozásában az Európai Ügyészség részére, illetve mi lesz a megszerzett információ sorsa, ha az ügy dönt, nem emel vádat. Jogosult lesz-e az Európai Ügyészség által megszerzett információk alapján a nemzeti hatóság vádat emelni.¹²⁰⁵ Tisztázandó kérdés az Európai Ügyészség által alkalmazandó eljárási szabályok köre is, ugyanis az kevésbé látszik megvalósíthatónak, hogy az adott esettől függően alkalmazza az érintett tagállamok eljárási szabályait.¹²⁰⁶

A Szerződés 69d. és 69e. cikke alapján¹²⁰⁷ három „forgatókönyv” létezik az uniós vádhatósági rendszerre, illetve annak mechanizmusára. Az egyik elképzelés, amelynek alapját a Szerződés 69d. cikke adja, az Eurojust szerepének megerősítését támogatja a nyomozások megindítása, illetve a nyomozások és a vádemelés koordinálása, valamint a joghatósági összeütközések feloldása terén, amely során a kölcsönös elismerés elvén alapuló jogintézményeket hívja segítségül.¹²⁰⁸ Ez lényegében egy ún. „szuper-Eurojust” felállítását támogatja, oly módon, hogy a Hágában székelő központi szerv mellett minden nemzeti ügyészi szervezetben egy Eurojust-osztályt alakítanának ki.¹²⁰⁹ A második alternatíva egy decentralizált Európai Ügyészség felállítását jelenti, amely horizontális együttműködésen alapulna, illetve a kölcsönös elismerés elvén nyugvó jogintézményekre, valamint büntető anyagi- és eljárásjogi harmonizációra egyaránt építene. Az intézmény szervezete pedig oly módon jönne létre, hogy a tagállami ügyészségek vezetőit

¹²⁰⁵ CSÚRI, András: Naming and Shaping. The changing structure of actors involved in the protection of EU finances. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations’ Forum. Issue 2, 2012. 79-83. o. 81-82. o.

¹²⁰⁶ LOPES DA MOTA, José Luís: Eurojust – the heart of the future European Public Prosecutor’s Office. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations’ Forum. Issue 1, 2008. 62-66. o. 63. o.

¹²⁰⁷ Lásd: EUMSZ. 85. és 86. cikkek

¹²⁰⁸ WHITE, Simone: i.m. 69-73. o.

¹²⁰⁹ HARMATI, Judit – LÁRIS, Liliána: Bűnügyi együttműködés az Európai Unióban. In: Ügyészek lapja. 2008. (15. évf.) Különszám 109-117. o. 114. o.

jelölnék ki az Európai Ügyészség nemzeti tagjává. A harmadik elképzelés, amelynek kiindulópontját a Szerződés 69e. cikke képezi, követi a Corpus Juris eredeti irányvonalát, amely centralizált Európai Ügyészség felállítását és vertikális együttműködést, illetve teljes büntetőjogi harmonizációt favorizál.¹²¹⁰

Maga a *Stockholmi Program* is tartalmaz utalást az európai ügyészi tisztségre, amely az igazságügyi együttműködés hatékonyabbá tételének egyik lehetséges eszközeként került meghatározásra.¹²¹¹ Emellett *pedig a stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési tervben* a Bizottság a kölcsönös elismerés megvalósításának elősegítése érdekében 2013-ig egy közlemény elkészítését tűzte ki célul az Eurojust Európai Ügyészséggé való átalakításáról.¹²¹²

Az *Európai Parlament* 2010. évi, a *Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről és a csalás elleni küzdelemről szóló állásfoglalásában*¹²¹³ arra szólította fel a Bizottságot, hogy az Európai Ügyészség létrehozásával kapcsolatosan kezdjen korai megbeszéléseket és konzultációkat az érdekelt felekkel, így a civil társadalommal is az Unió pénzügyi érdekeit érintő bűncselekmények elleni harc érdekében. Emellett pedig gyorsítsa fel a hivatal létrehozásához szükséges valamennyi intézkedés elfogadását.¹²¹⁴

Az Eurojust és a Belga Elnökség közös szervezésében 2010 szeptemberében közel 120 szakember, köztük a tagállamok, a Tanács, az Európai Bizottság és Parlament, valamint a Bíróság, az OLAF, az Europol, illetve a tudományos élet képviselői vitatták meg többek között az Európai Ügyészség kialakításának lehetőségét az Eurojustból a Lisszaboni Szerződés

¹²¹⁰ WHITE, Simone: i.m. 69-73. o.

¹²¹¹ Stockholmi Program. 3.1.1. Büntetőjog.

¹²¹² A stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési terv. Melléklet.

¹²¹³ Az Európai Parlament 2010. május 6-i állásfoglalása a Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről és a csalás elleni küzdelemről szóló, 2008. évi éves jelentésről. (2009/2167(INI))

¹²¹⁴ Az Európai Parlament 2010. május 6-i állásfoglalása a Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről és a csalás elleni küzdelemről szóló, 2008. évi éves jelentésről. 28. pont

69e. cikke alapján.¹²¹⁵ A vonatkozó előadás – amelyet André Klip, a Maastrichti Egyetem professzora tartott – felhívta a figyelmet arra, hogy az Európai Ügyészség kialakításában feltehetően nem valamennyi tagállam vesz majd részt. Ugyancsak szükségesnek érezte az előadó a bűncselekmények definiálását, így mindazokat, amelyek az Unió pénzügyi érdekeit sértőnek minősülnek, illetve azokat is, amelyek olyan több államra kiterjedő, súlyos bűncselekmények, amelyekre a Lisszaboni Szerződés alapján az Európai Ügyészség hatásköre kiterjeszhető. Indokolt lenne a bizonyítékok gyűjtésére, illetve felhasználhatóságára vonatkozó közös szabályok kidolgozása, amely kiterjed azon rendelkezésekre is, amelyeket az Európai Ügyészségben nem részes tagállamok tekintetében kell alkalmazni.¹²¹⁶ A szakmai eszmecsere során kiemelt szerepet kapott a bizonyítás, illetve a bizonyítékok elfogadhatóságának kérdése. Ennek megfelelően a vitában résztvevők közös álláspontra jutottak a tekintetben, hogy elengedhetetlen a bizonyítás minimum szabályainak a megteremtése, megfogalmazása. Két lehetőséget vázoltak fel, amelyek közül az egyik egy *európai büntetőeljárás kódex* kidolgozása mellett foglalt állást, amennyiben a vádemelésre az Európai Bíróság előtt kerül sor, míg a másik a nemzeti hatóságok előtti vádemeléshez kapcsolódóan azt javasolta, hogy a *nemzeti bíróságok alkalmazzák az Európai Unió minimum standardjait*. Az Európai Ügyészség tevékenységének bírósági kontrollja tekintetében, illetve hogy ki jogosult ennek megvalósítására három alternatíva fogalmazódott meg. Egyrészt az eljárással érintett tagállam bírója, vagy az említett bíró indítványa alapján az Európai Bíróság járjon el, vagy harmadik opcióként az Európai Bíróság egy különálló testülete legyen felelős a bírói kontroll ellátásáért.¹²¹⁷

¹²¹⁵ Council of the European Union. Eurojust and the Lisbon Treaty: Towards more effective action. Conclusions of the strategic seminar organised by Eurojust and the Belgian Presidency, Bruges, 20-22 September 2010.

¹²¹⁶ Council of the European Union. Eurojust and the Lisbon Treaty: Towards more effective action. Conclusions of the strategic seminar organised by Eurojust and the Belgian Presidency, Bruges, 20-22 September 2010. 3.2. Article 86 TFEU: Professor André Klip (Maastricht University)

¹²¹⁷ Council of the European Union. Eurojust and the Lisbon Treaty: Towards more effective action. Conclusions of the strategic seminar organised by Eurojust and the Belgian Presidency, Bruges, 20-22 September 2010. Workshop 8: Admissibility of evidence and judicial review.

A felmerült kérdések kapcsán jól látható, hogy az Európai Ügyészség intézményének létrehozása több tekintetben megállapodást igényel még. Az egyik neuralgikus pontnak a *szervezeti felépítése* minősül, független szervezet legyen-e, milyen szerepet kapjanak benne a nemzeti hatóságok, vagy az Eurojust, az OLAF továbbra is rendelkezzen-e hatáskörrel nyomozások lefolytatására. Ugyancsak kérdéses területnek minősül a *bizonyítékok beszerzése, a védelem, a jogorvoslat, vagy a más tagállam standardjainak az elismerése*. A Szerződés nem ad iránymutatást arra vonatkozóan, hogy az Európai Ügyészség eljárásának eredményeként a vádemelésre, illetve a bírósági szakaszra uniós vagy tagállami szinten kerüljön sor.¹²¹⁸

Jelezve, hogy a témakör továbbra is az érdeklődés középpontjában áll, 2010 októberében Academy of European Law szervezésében megrendezett „Annual Forum on mutual recognition of Judicial Decisions in Criminal Matters” egyik prioritása az Európai Ügyészség volt. Tagállami ügyészek és bírák tárgyalták az intézmény kialakítása vonatkozásában fennálló elképzeléseket. Közös megállapodásra jutottak egyrészt abban, hogy az Európai Ügyészség semmiképpen sem tekinthető egy esetleges „második Eurojust”-nak, ugyanis céljuk, tevékenységi körük alapjaiban térnek el egymástól, másrészt pedig, hogy mindenképpen szükséges még ebben a témában a tárgyalásokat folytatni oly módon, hogy mind a 27 tagállam képviselői kifejthessék álláspontjaikat.¹²¹⁹

Az Európai Ügyészség létrehozásán a Bizottság a közeljövőben várhatóan tovább fog dolgozni, amelynek eredménye egy ajánlás vagy fehér könyv elkészítése lehet, amelyben már feltehetően konkrét javaslatot fog tenni

¹²¹⁸ Council of the European Union. Eurojust and the Lisbon Treaty: Towards more effective action. Conclusions of the strategic seminar organised by Eurojust and the Belgian Presidency, Bruges, 20-22 September 2010. 5. General conclusions – Future perspectives.

¹²¹⁹ Improving coordination between the EU bodies competent in the area of police and judicial cooperation: Moving towards a European Prosecution. European Parliament, Belgium, 2011. 32. o.

az olyan problémás kérdésekre, mint a védelemhez való jog érvényesítése vagy a „forum shopping” lehetőségének kizárása.¹²²⁰ A jogalkotás terén érdemes még megemlíteni egyrészt a Bizottságnak az *Európai Unió pénzügyi érdekeinek a büntetőjog és igazgatási vizsgálatok által biztosított védelméről szóló közleményét*, amelyben felhívja a figyelmet arra, hogy az uniós költségvetés terhére elkövetett csalással szembeni jogos küzdelemben szükséges, hogy az Unió a büntetőjog eszközeit is igénybe vegye, amelyben szükséges uniós szintű szervek, így az OLAF, az Eurojust, illetve azt felváltva vagy azzal egyidejűleg, az Európai Ügyészség szerepét is erősíteni.¹²²¹ Másrészt pedig az *Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről szóló irányelv javaslatot*,¹²²² amely azonban nem tesz említést az Európai Ügyészség szerepéről, inkább büntetőjogi eszközök harmonizálásán alapul.¹²²³

¹²²⁰ *TIEDERMANN, Klaus*: Guest Editorial. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 2, 2012. 49. o.

¹²²¹ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Unió pénzügyi érdekeinek a büntetőjog és igazgatási vizsgálatok által biztosított védelméről. Integrált politika az adófizetők pénzének megóvására. COM/2011/0293 végleges. 4. A Lisszaboni Szerződés által bevezetett, az EU pénzügyi érdekeinek védelmét szolgáló új eszközök.

¹²²² Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről. COM (2012) 363.

¹²²³ Lásd részletesen: *KUHL, Lothar*: The initiative for a directive on the protection of the EU financial interests by substantive criminal law. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 2, 2012. 63-66. o.

XIV. FEJEZET

ZÁRÓ GONDOLATOK – DE LEGE FERENDA JAVASLATOK

Értekezésemben a szabad mozgás büntető eljárásjogi aspektusait kívántam szemléltetni az Európai Unióban, különös figyelmet szentelve a bizonyítás aktuális kérdéseire. A témakör vizsgálatát követően nagy bizonyossággal állíthatom, hogy a közeljövőben a büntető igazságügyi együttműködés további, rohamos lépésekben való fejlődésének lehetünk majd tanúi, amely az eredményesebb bűnmegelőzést, bűnüldözést és a büntetőeljárások hatékonyabb lefolytatását célozza. Ennek a fejlődésnek várhatóan hatása lesz a bizonyítás kérdéskörére is a határokon átnyúló bűncselekmények vonatkozásában, amelyre alternatívaként az európai nyomozási határozat elfogadása vagy a tagállamok bizonyítás lefolytatására irányadó szabályainak közelítése, harmonizálása, közös eljárási garanciák lefektetése szolgálhat.

Ennek a fejlődésnek a formálódását, különböző lépcsőfokait kívántam bemutatni disszertációm első két fejezetében, elsőként az alapszerződéseken, másodsorban pedig a büntető igazságügyi együttműködést érintő cselekvési programokon keresztül. A büntető igazságügyi együttműködésnek a szabályozása az alapszerződésekben egyértelműen arra enged következtetni, hogy a pusztán gazdasági megfontolások mellett egyre inkább teret nyert a politikai célkitűzések megvalósítása, amely mára a szabadság, biztonság és jog európai térség megteremtésére vonatkozó szándékká nőtte ki magát. A különböző programokban fellelhető és deklarált prioritások ugyancsak ezt támasztják alá, amelyek mindinkább igazolják kutatási hipotézisem első elemét, miszerint az *Európai Unió a bűnüldözés terén csak abban az esetben lehet eredményes, ha összehangolt, egységes, kooperatív szemléletmódot követ.*

A szabad mozgás elve – meghaladva annak kezdeti célkitűzését – immár a büntető igazságügyi együttműködés színterén is érvényesülni látszik. Ennek első aspektusa a *személyek szabad mozgása*, amely – a belső határok eltörlésével, illetve annak direkt következményeként – magában hordozza a bűnelkövetők szabad mozgásának lehetőségét is, teret engedve a határokon átnyúló bűncselekmények szélesebb körben való megjelenésének. Erre is szolgál válaszként a büntető igazságügyi együttműködés elmélyülése.

A személyek szabad mozgásának vizsgálata során igyekeztem szemléltetni mindazokat a lehetőségeket, amelyek a tagállamok rendelkezésére állnak, hogy valamely személyt ne engedjenek be területükre, illetve utasítsák ki onnan. Ezek tekintetében azt láthatjuk, hogy a tagállamok szabad döntési jogköre, autonómítása meglehetősen szűk körre szabott. Pusztán a közrendre és közbiztonságra, valamint a közegészségre hivatkozással utasíthatják ki azt a személyt, aki társadalmukra veszélyt jelent, illetve annak rendjét fenyegeti, még akkor is, ha korábban már több ízben bűncselekményt követett el. Ehhez azonban számos további feltételnek kell érvényesülnie.

A *szabad mozgás korlátozására* vonatkozó joganyag bemutatásának alapjául az elsődleges, másodlagos jogforrások, valamint az Európai Bíróság esetjoga szolgált, amely alapján arra a következtetésre jutottam, hogy indokolt lenne:

1. A joggyakorlat egységesítését célzó uniós joganyag elkészítése a közrend és közbiztonság alapján történő korlátozások vonatkozásában.

A közrend és közbiztonság alapján történő korlátozás lehetőségeit vizsgálva, indokoltnak látszik egy olyan joganyag elkészítése, amely a másodlagos jogforrások rendelkezésein túl a tagállamok számára iránymutatásként szolgál. Rendkívül jelentős ugyanis azoknak az ügyeknek a száma, amikor a tagállamok tanácstalanok a tekintetben, hogyan értelmezzék a

közrend és közbiztonság fogalmát, milyen kritériumoknak kell fennállniuk. Véleményem szerint ez kiküszöbölhető lenne egy olyan dokumentum elkészítésével, amely habár szűkebbre szabja a tagállamok döntési jogkörét, ugyanakkor egyértelmű, pontos feltételeket tartalmazna, amelyek révén az Európai Bíróság ügyterhe is csökkenthető.

Hasonló szükségletet vélek felfedezni a *ne bis in idem elv* érvényesítése kapcsán, amely vonatkozásában javaslatom:

2. A joggyakorlat egységesítését célzó uniós joganyag elkészítése a ne bis in idem elv vonatkozásában.

Ennek elkészítését mindazon kérdéses pontok számbavételével tartom indokoltnak, amelyek időről-időre felmerülnek az Európai Bíróság előtt előzetes döntéshozatali eljárás keretében, azonban a büntetőeljárásokban előforduló joghatósági összeütközésekről és a *ne bis in idem elv*éről szóló Zöld könyvhöz képest pontosabb, illetve kötelező iránymutatást ad. Ez mindenképpen hozzájárulna a *jogbiztonság* megvalósulásához, s a fentebb kifejtettekhez hasonló módon csökkentené az Európai Bíróság elé utalt ügyek számát. Ilyen kérdéses pontnak tekintem az ugyanazon cselekmény fogalmának meghatározását vagy akár annak hatását, ha az ügy az eljárás tárgyalást megelőző szakaszában az ügyészi diverzió eredményeként szűnik meg.

A határokon átnyúló bűncselekmények vonatkozásában egyre gyakrabban felmerülő probléma, hogy akár több tagállam is el kíván járni az adott ügyben. Az eljárások kétszeres lefolytatásának kiküszöbölése érdekében javaslatom a következő:

3. A pozitív joghatósági összeütközés feloldásának rendezése.

Ahogy azt „A pozitív joghatósági összeütközés problematikája” című fejezetben is bemutattam, ennek a kérdéskörnek a rendezését uniós szinten korántsem tekinthetjük kielégítőnek, megoldottnak, ugyanis a rendelkezésre álló joganyag nem kínál olyan alternatívát, amely ténylegesen feloldaná a büntető joghatóságok vonatkozásában felmerülő kollíziót.

A Schengeni Végrehajtási Egyezményben deklarált *ne bis in idem* elve nem ad konkrét iránymutatást arra az esetre, ha több eljárás van folyamatban ugyanazon terhelttel szemben, ugyanazon cselekménye kapcsán. A jogerősen még be nem fejezett eljárások szintjén tehát nem rendezi a kérdést. Ennek a kiküszöbölésére született a *Tanács kerethatározata a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos, büntetőeljárások során felmerülő összeütközések megelőzéséről és rendezéséről*, azonban ha rendelkezéseit megvizsgáljuk, láthatjuk, hogy végleges megoldást ez sem kínál. Habár a tagállamok illetékes hatóságai között kötelezővé teszi a kapcsolatfelvételt, információcserét, továbbá konzultációs eljárást, ha ez mégsem járna sikerrel, akkor pusztán a kérdésnek az *Eurojust* elé utalását kínálja alternatívaként. Ezt követően az *Eurojust* pedig – azon bűncselekmények kapcsán, amelyek a hatáskörébe tartoznak – mindössze véleményt ad a joghatóság kérdésében, amely azonban nem bír kötelező erővel. Ezekkel pedig kimerül a jelenleg hatályos uniós szabályok tárháza.

Úgy ítélem meg, hogy mindenképpen szükséges egy olyan uniós szintű jogi dokumentum megalkotása – leginkább irányelv formájában – amely véglegesen, a tagállamok eljáró hatóságai számára kötelező módon írja elő az eljárni jogosult joghatóság meghatározását. Konkrétan tartalmazza azokat a lépéseket és szempontokat, amelyek alapján teljes bizonyossággal megállapítható, hogy mely tagállam minősül annak.

Erre megoldásként szolgálhatna véleményem szerint a tagállamok szuverenitásába való nagyobb mértékű beavatkozással az, ha a tagállamok lemondanának *extraterritoriális joghatóságukról*, és az eljárásra jogosult hatóságot pusztán a területi elv alapján lehetne meghatározni. Ez mindenképpen egyszerűsítést jelentene, azonban korántsem oldaná meg a több tagállam területén megvalósuló bűncselekmények esetén a joghatóság kijelölését, vagy esetleg a forum shopping problematikáját.¹²²⁴

Ennek megoldása úgy vélem, egy olyan *nyílt és egyértelmű kritériumrendszer kidolgozása* szolgálna, amely konkrét iránymutatást adna a joghatóság eldöntésére. Pontosan meghatározná azokat a szempontokat, amelyek alapján eldönthető lenne, mely tagállamban a leginkább indokolt az eljárás lefolytatása. Ezen kritériumokra vonatkozóan jelenleg pusztán a kerethatározat preambulumban találunk utalást, valamint hivatkozást az Eurojust 2003. évi jelentésében közzétett iránymutatásokra. A kritériumrendszerben ez utóbbihoz hasonlóan, helyénvalónak ítélem meg a vádlott tartózkodási helyének, a sértett érdekeinek, valamint a bizonyítási szempontoknak a figyelembevételét. Szükségesnek ítélem meg a terhelt érdekének hangsúlyosabb figyelembe vételét is, a jelenlegi szabályozás ugyanis e tekintetben hallgat, nem veszi számításba meghatározó tényezőként.

Mindezekhez azonban elengedhetetlen feltétel, hogy a tagállamok kellő információ birtokában legyenek arra vonatkozóan, hogy valamely más tagállam hatósága ugyancsak folytat-e eljárást ugyanazon terhelt, ugyanazon cselekménye miatt. Erre a Tanács kerethatározatában is szereplő tájékoztatási kötelezettség megléte szükséges, azonban véleményem szerint ez nem

¹²²⁴ Dr. MISKOLCI, László főügyészcséi csoportvezető ügyész beszámolója alapján ez az alternatíva a „*Choice of forum in cooperation against EU financial crime: freedom, security and justice & the protection of specific EU-interests.*” című nemzetközi konferencián is felmerült, amelyet 2012. április 19-20-án, Utrechtben tartottak.

elegendő. A *bűnüldözési célú adatbázisok fejlesztést* igényelnek e tekintetben, tartalmukat kiterjesztve a folyamatban lévő eljárások körére is.

Második kutatási hipotézisem már a szabad mozgás egy következő aspektusához, a *határozatok és bizonyítékok szabad áramlásához* kapcsolódik. Ebben arra tettem utalást, hogy valóban szükség van a kölcsönös jogsegélyen alapuló intézmények felváltására, egyszerűsítésére, amelynek legjobb eszközéül a kölcsönös elismerés elvén nyugvó megoldások szolgálnak. Ezeket azonban önmagukban nem érzem elegendőnek ahhoz, hogy a határokon átnyúló bűncselekmények vonatkozásában a bizonyítékok összegyűjtése és azok felhasználása zökkenőmentes legyen. Bizonyos mértékű harmonizáció szükséges az eljárási szabályok tekintetében. Mindez pedig a meglévő, kölcsönös elismerés elvén alapuló eszközök negatív, gyenge pontjain keresztül válik igazolhatóvá.

Ennek érdekében igyekeztem felvázolni a bizonyítékszerzés szolgálatában álló kölcsönös jogsegélyen, illetve kölcsönös elismerésen alapuló eszközök körét. Előbbi esetében a túlzott komplexitás, kazuisztikus jelleg a leggyakrabban emlegetett kritika, míg utóbbiak alkalmazását egységességük, gyorsaságuk, illetve elismerésük és végrehajtásuk megtagadásának szűk köre indokolja, illetve az a tény, hogy a kettős büntethetőség kritériumának vizsgálata folyamatosan háttérbe szorul. Ezen előnyök mellett azonban gyakran negatívumaival, kérdéses, gyenge pontjaival is számolni kell. Ezek leküzdése, háttérbe szorítása érdekében, kívánom a következő javaslatot tenni:

4. *Szükséges a kölcsönös elismerés elvén nyugvó büntető igazságügyi együttműködést célzó eszközök egységesítése, alkalmazásuk esetén a terhelti jogok szélesítése.*

Mindazok az eszközök, jogintézmények, amelyeket a büntető igazságügyi együttműködés körében tarthatunk számon és működési mechanizmusuk a kölcsönös elismerés elvét veszi alapul, úgy ítélem meg, nagymértékben előmozdítják a szabadság, a biztonság és a jog európai térségének megteremtését.

A határokon átnyúló bűncselekmények miatt folyamatban lévő eljárásokban a bizonyítékok megszerzését szolgáló eszközök között a disszertációmban a közös nyomozócsoportok létrehozására, működésére, a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedések, az európai bizonyításfelvételi parancs elismerésének, végrehajtásának szabályait vizsgáltam. Mindezek mellett pedig a tervezett európai nyomozási határozat rendelkezéseit kívántam bemutatni.

Vizsgálódásom során arra a következtetésre jutottam, hogy több tekintetben is indokolt lenne ezeknek a jogintézményeknek a szabályait *egységesíteni*. Így például a kibocsátásra jogosult hatóságok körét, vagy a kettős büntethetőség kritériumának mellőzésére vonatkozó szabályokat, az elismerés vagy végrehajtás megtagadásának lehetőségeit. Ugyanis, ha ebből az aspektusból szemléljük őket, a tagállamok igazságügyi hatóságaira indokolatlan terhet ró ezeknek a szabályoknak a diverzív jellege.

Különösen azon intézmények tekintetében, amelyek a bizonyítékok beszerzését szolgálják, hatékonyságuk növelése céljából szükségesnek tartom a bizonyítékok beszerzésére vonatkozó egyes eljárási szabályok közelítését. Úgy ítélem meg, hogy a tagállamok egymás igazságszolgáltatási rendszerébe vetett kölcsönös bizalmának elengedhetetlen feltétele a bizonyításra vonatkozó

nemzeti rendelkezéseknek a legalább eljárási garanciák szintjén történő közelítése.

Valamennyi jogintézmény vonatkozásában a *védelemhez való jog*, illetve annak érvényre juttatása véleményem szerint csorbát szenved, nem kellő mértékben hangsúlyozott, s azt a látszatot keltik, hogy csakis a vádhatóság munkáját igyekeznek velük könnyebbé, hatékonyabbá tenni. Ennek megfelelően a kibocsátásra jogosult hatóságok között is csakis igazságszolgáltatási szervek szerepelnek, arról pedig nem kapunk információt, hogy a kibocsátásról a terhelt és védője hogyan szerez tudomást, jogosult-e egyáltalán indítványokat, észrevételeket tenni. Ezt mindenképpen egy kiküszöbölendő kérdésnek ítélem, amelynek uniós jogi dokumentumban való rögzítése elengedhetetlen. Megalkotását a személyek eljárási jogainak megerősítése, valamint a kölcsönös elismerés elvének az érintett személy megjelenése nélkül lefolytatott eljárásokat követően hozott határozatokra való alkalmazásának előmozdításról szóló kerethatározat mintájára tudom leginkább elképzelni. Ez ugyanis lehetőséget teremtene arra, hogy a már meglévő kerethatározatok egyetlen jogi dokumentum megalkotásával módosításra kerüljenek.

A tájékoztatáshoz való jog érvényre juttatása immár 2012-ben irányelv formájában került deklarálásra,¹²²⁵ rendelkezéseinek a tagállamok 2014. június 2-ig kötelesek eleget tenni.¹²²⁶ Ezek azonban csak a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak a büntetőeljárás során az őket megillető jogokra és az ellenük szóló vádra, valamint az európai elfogatóparancs hatálya alá tartozó személyeknek a jogaikra vonatkozó tájékoztatáshoz való jogával kapcsolatos szabályokat tartalmazzák.¹²²⁷

¹²²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/13/EU irányelve (2012. május 22.) a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról. HL L 142., 2012.6.1., 1-10. o. (Továbbiakban: 2012/13/EU irányelv.)

¹²²⁶ 2012/13/EU irányelv. 11. cikk (1) bekezdés

¹²²⁷ 2012/13/EU irányelv. 2. cikk (1) bekezdés

Ugyancsak kardinális kérdés a *nyelvi kompetenciák* megléte. Szerepét két szempontból szeretném kiemelni. Egyrészt a disszertációban ismertetett, bizonyítékszerzést szolgáló eszközök vonatkozásában előírásként szerepel, hogy azokat a fogadó tagállam hivatalos nyelvére lefordítva kell továbbítani.¹²²⁸ Ez gondot jelenthet a tagállamok számára, azonban megoldása saját feladatuk. Másrészt a határokon átnyúló bűncselekményekben folyó eljárásokban a terhelti jogok érvényesítése érdekében, kiemelt szereppel bír a nyelvi korlátok leküzdése. Ennek biztosítását az Európai Unió jogalkotói is felismerték, amelynek eredményeként született meg az Európai Parlament és a Tanács irányelve a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról.¹²²⁹ Célja a tagállamok egymás büntető igazságszolgáltatási rendszerébe vetett bizalmának a növelése, s ennek eredményeként hatékonyabb igazságügyi együttműködés biztosítása, amelynek egyik eszköze a szabályozási minimumok megállapítása a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsolás és fordítás terén is.¹²³⁰ Megalkotása megfelel a Tanácsnak a büntetőeljárásokban a gyanúsítottak vagy vádlottak eljárási jogainak megerősítését célzó ütemtervről szóló állásfoglalásában meghatározottaknak.¹²³¹ Hatálya azonban csak a büntetőeljárásokra, valamint az európai elfogatóparancs végrehajtására terjed ki, illetve az ezek során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogra vonatkozó szabályokat rendezi.¹²³² További, vizsgált jogi instrumentumok alkalmazása esetén nem tesz kötelezővé, illetve a büntetőeljárás fogalmát sem részletezi.¹²³³

¹²²⁸ Lásd: 2003/577/IB kerethatározat. 9. cikk (2) bekezdés

2008/978/IB kerethatározat. 6. cikk (2) bekezdés

A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló kezdeményezés. 5. cikk (2) bekezdés

¹²²⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 2010/64/EU irányelve (2010. október 20.) a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról. HL L 280., 2010.10.26., 1-7. o. (Továbbiakban: 2010/64/EU irányelv.)

¹²³⁰ 2010/64/EU irányelv. (9) Preambulum-bekezdés

¹²³¹ A Tanács állásfoglalása (2009. november 30.) a büntetőeljárásokban a gyanúsítottak vagy vádlottak eljárási jogainak megerősítését célzó ütemtervről. HL C 295., 2009.12.4., 1-3. o.

¹²³² 2010/64/EU irányelv. 1. cikk (1) bekezdés

¹²³³ *MORGEN, Caroline*: The new European directive on the rights to interpretation and translation in criminal proceedings. In: *BRAUN, Sabine – L. TAYLOR, Judith* (szerk.): Videoconference and

A védelemhez való jog érvényesülésének eredményesebbé tétele érdekében – s figyelemmel az Európai Ügyészség létrehozásának lehetőségére – indokolt lehet a bűnügyi védők közötti kapcsolat hatékonyságának növelése, illetve esetlegesen egy központi szervezeti egység kialakítása.¹²³⁴ Ennek megfelelően javaslatom a következő:

5. A védelemhez való jog szélesebb körben való érvényesülésének biztosítása.

A határokon átnyúló bűncselekmények esetén a védői szerepet betöltő jogászoknak¹²³⁵ olyan szakmai kihívásokkal kell szembenézniük, amely hatalmas felkészülést, kutatómunkát igényel. A rendelkezésre álló uniós szintű joganyag komplexitása, gyakran kazuisztikus jellege jelentősen megnehezíti a gyakorló jogászok munkáját, amelyet tovább fokoz az Európai Bíróság, s immár az Európai Emberi Jogi Bíróság esetjogának ismeretére vonatkozó elvárás is. A kölcsönös elismerés elvén nyugvó eszközöket vizsgálva, azonban az látható, hogy a védelemhez való jog kiteljesedése pusztán másodlagos szerepet tölt be.

Erre a problémára talán megoldást kínálna a fentebb felvázolt módon, egy szubszidiárius jellegű jogszabály elkészítése. A védői jogok érvényesítésének deklarációja már az uniós jogalkotásban is központi szerepet tölt be, amelynek bizonyítékául szolgál a büntetőeljárás során ügyvédi segítség

Remote Interpreting in Criminal Proceedings. Cambridge – Antwerp – Portland, Intersentia, 2012. 5-11. o. 9. o.

¹²³⁴ Hadonló vélemény fedezhető fel az alábbi szakirodalomban: *BRAUM, Stefan*: i.m. 81. o.

¹²³⁵ A védői jogállás nemzetközi vetületeiről lásd részletesen: *FENYVESI, Csaba*: A védőügyvéd. A védő büntetőeljárás szerepéről és jogállásáról. Dialóg Camous Kiadó, Budapest – Pécs, 2002. 91-114. o.

igénybevételéhez való jogról, valamint a letartóztatást követő kommunikációhoz való jogról szóló irányelv javaslat.¹²³⁶

A védelemhez való jog deklarálásán túl, azonban fontosnak és szükségesnek ítélem meg, hogy a határokon átnyúló bűncselekmények vonatkozásában eljáró védők kellő mértékben felkészültek legyenek. Ehhez a Penálnet-rendszer nyújtotta lehetőségeket meghaladóan – amely titkosított elektronikus levelezési hálózatot működtet és az ügyvédek közötti kommunikációt biztosítja¹²³⁷ – indokoltnak tartom egy központi szervezet kialakítását, amely funkciója az ilyen ügyben, védői funkcióban eljárók felkészítése lenne.

Ez az elképzelés nem minden előzmény nélküli, hiszen az AGIS-program keretében, amelynek eredményeit 2006-ban publikálták, kidolgozott tervezet már egy ún. Eurodefence intézményét vázolja fel,¹²³⁸ amellyel az eljárási egyensúlyt kívánják biztosítani, illetve kifejezetten a védelem oldalát erősíteni. Ez egy jogászokból álló, szervezetileg önálló, független szervezet lenne, amelynek ellenőrzése az Európai Parlament, illetve egy Adminisztratív Tanács között oszlana meg, az utóbbi tagjai az egyes tagállamok ügyvédi kamaráinak képviselői lennének. Feladatát tekintve két, szigorúan elhatárolandó, egy „jogvédelmi”, illetve egy „támogató” osztályra bomlana, amelyben előbbi célja a vádlott érdekeinek, utóbbié pedig a védelem támogatása.¹²³⁹

Egy központi szervezet létrehozása mellett úgy ítélem meg, hogy nagyobb hangsúlyt kell szánni a határokon átnyúló ügyekben védői szerepet

¹²³⁶ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve a büntetőeljárás során ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint a letartóztatást követő kommunikációhoz való jogról. COM (2011) 326 végleges

¹²³⁷ *BÉKÉS, Adám*: Bűnügyi védők közötti együttműködés az Európai Unióban. In: *Iustum, Aequum, Salutare*. 2010. (6. évf.) 2. sz. 181-183. o. 182. o.

¹²³⁸ *SCHÜNEMANN, Bernd* (szerk.): *Ein Gesamtkonzept für die europäische Strafrechtspflege*. Carl Heymanns Verlag, Köln – Berlin – München, 2006. 166-203. o.

¹²³⁹ Lásd: *JÁNOSI, Andrea*: *SCHÜNEMANN, Bern* (szerk.): *Ein Gesamtkonzept für die Europäische Strafrechtspflege / A Programme for European Criminal Justice (Az Európai Büntető-Igazságszolgáltatás Koncepciója)*. Könyvismertető. In: *Európai Tükör, A Külügyminisztérium folyóirata*. XIII. évfolyam, 12. szám, 2008. 132-134. o.

betöltők felkészítésére, a legfrissebb joganyagról való tájékoztatásra, oktatások megszervezésére. Ezzel is biztosítva kompetenciájukat és hozzáértésüket. Az intézmény működésének alapjául a „European Criminal Bar Association” elnevezésű szervezet¹²⁴⁰ szolgálhatna, azonban véleményem szerint az említett továbbképzések a kötelezővé tétele, vagy az eljárásokban védőként való részvételhez előkövetelményként való meghatározása – nem megfelelkezve a védőválasztáshoz való jogról – nagyobb eredménnyel járna.

Az Európai Ügyészség intézményét az eljárások hatékonyabbá tétele érdekében mindenképpen támogatandónak ítélem meg. A kölcsönös elismerés elvén nyugvó eszközök mellett, illetve azok kiegészítéseként tartom indokoltnak a szervezet felállítását. Ez alapján javaslatom a következő:

6. Az Európai Ügyészség felállítása, s hatáskörének kiterjesztése.

Működési mechanizmusára, struktúrájára, szerkezeti felépítésére több elképzelés is született már, amelyeket értekezésem keretében igyekeztem bemutatni. Az egyes alternatívákat számba véve véleményem szerint a leghatékonyabb a centralizált szervezeti felépítés lehet. Működése lehetőséget adna arra, hogy a joghatósági összeütközésből eredő problémákat azonnal, az eljárás megindításakor feloldják. A bizonyítékok elfogadhatóságára és felhasználhatóságára is garanciaként szolgálna. Indokolt azonban véleményem szerint a hatáskörébe tartozó cselekmények körét megvizsgálni és lehetőség szerint annak kiterjesztését megfontolni. Különösen megalapozottnak érzem ezt az ún. katalógus bűncselekmények vonatkozásában, amelyek esetén a kölcsönös elismerésen alapuló eszközök alkalmazásakor a kettős büntethetőség kritériuma sem vizsgálható. A működésére vonatkozó javaslatot azonban fontos kiegészíteni azzal, hogy eredendő célját csak akkor tudja betölteni, ha a nyomozó és vádhatósági funkciókat ellátó igazságszolgáltatási

¹²⁴⁰ Lásd: <http://www.ecba.org/content/> (Letöltés dátuma: 2012. október 04.)

szereplőkön túl a védelem, illetve a terhelti jogok érvényesülése is megfelelő mértékben reprezentált.

Az Európai Unióban folytatott büntető igazságügyi együttműködés jövőjét prognosztizálva – működési mechanizmusát, struktúráját tekintve – véleményem szerint alapvetően két, szélsőséges opció áll rendelkezésre. Míg az első a föderatív, addig a másik alternatíva a kooperatív együttműködésen alapul. Az előbbi megoldás ugyan alkalmas lenne arra, hogy felszámolja mindazokat a gátakat, s megoldja mindazokat a nehézségeket, amelyek jelenleg ezen a területen felmerülnek akár a joghatóság kijelölését, a kölcsönös bizalom hiányát, a bizonyítékok elfogadhatóságát tekintve, azonban a tagállamoknak – kifejezetten a büntetőjog területén érvényre jutó – szuverenitásukhoz való ragaszkodása az, amely korlátját jelentheti. Bár ennek némiképp ellentmond álláspontom szerint az Európai Ügyészség felállításának gondolata. Erre tekintettel – bár tagadhatatlanul hatékonyabb bűnmegelőzést és bűnüldözést tenne lehetővé – kevésbé tartom megvalósíthatónak. Úgy vélem a jövőben az együttműködés alapjául a kooperatív forma fog szolgálni, pusztán fel kell ismerni azokat az eszközöket és módszereket, amelyek eredményesebb hatást biztosítanak. Ilyen módszernek tartom a kölcsönös elismerés elvének a jelenlegitől szélesebb körben való alkalmazását, vagy egy egységes központi, a tagállamok hatóságai által közvetlenül hozzáférhető bűnügyi adatbázis létrehozását.

FELHASZNÁLT IRODALOM

IRODALOMJEGYZÉK

ÁBRAHÁM, Márta: Az Europol működésének dilemmái. In: Belügyi Szemle. 2001. (49. évf.) 11. szám. 107-122. o.

ALBRECHT, Hans-Jörg: A büntetőjog európaizálása és a belső biztonság Európában. In: Belügyi Szemle. 2000. 3. szám. 17-41. o.

ALBRECHT, Peter-Alexis - BRAUM, Stefan: Deficiencies in the Development of European Criminal Law. In: European Law Journal. No. 3, Vol. 5, September 1999. 293–310. o.

ALEGRE, Susie – LEAF, Marisa: Mutual Recognition in European Judicial Cooperation: A Step Too Far Too Soon? Case study – the European Arrest Warrant. In: European Law Journal. Vol. 10, No. 2, March 2004. 200-217. o.

ALFÖLDI, Ágnes Dóra: A bűnügyi együttműködés általános kérdései az Európai Unióban. In: Európai jog. 2011. (11. évf.) 2. szám. 13-17. o.

ALFÖLDI, Ágnes Dóra: Több államot érintő büntetőeljárásbeli bizonyítás - az Európai Bizonyításvételi és az Európai Bűnügyi Nyomozati Parancsról. In: Magyar jog. 2011. (58. évf.) 2. szám. 125-128. o.

ALLEGREZZA, Silvia: Critical Remarks on the Green Paper on Obtaining Evidence in Criminal Matters from one Member State to another and Securing its Admissibility. In: Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik. No. 9, 2010. 569-579. o.

APAP, Joanna – CARRERA, Sergio: Cooperation in criminal matters. European arrest warrant. A good testing ground for mutual recognition in the enlarged EU? Centre for European Policy Studies. CEPS POLICY BRIEF. No. 46, February 2004. Lásd: <http://aei.pitt.edu/6476/1/1096.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. május 09.)

ASZTALOS, Zsófia: Új irányelvek az uniós polgárok és családtagjaik szabad mozgásáról. In: Európai Tükör, 2004. 7. szám, 99-106. o.

AUER, László: Gondolatok az Európai Unióban megvalósuló bűnügyi együttműködésről. In: Ügyészek lapja. 2004. (11. évf.) 3. szám. 67-76. o.

BACHMAIER WINTER, Lorena: European investigation order for obtaining evidence in the criminal proceedings. Study of the proposal for a European

directive. In: Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik. No. 9, 2010. 580-589. o. Lásd: http://www.zis-online.com/dat/artikel/2010_9_490.pdf (Letöltés dátuma: 2012. május 10.)

BALZACQ, *Thierry* – BIGO, *Didier* – CARRERA, *Sergio* – GUILD, *Elsbeth*: Security and the Two-Level Game: The Treaty of Prüm, the EU and the Management of Threats. Centre for European Policy Studies. CEPS Working Documents. No. 234, January 2006. Lásd: <http://www.ceps.be/book/security-and-two-level-game-treaty-pr%C3%BCm-eu-and-management-threats> (Letöltés dátuma: 2012. május 08.)

BALZACQ, *Thierry* – CARRERA, *Sergio* (szerk.): Security versus Freedom? A challenge for Europe's future. Ashgate Publishing Company. England – USA, 2006.

BANKÓ, *Zoltán* (szerk.): Válogatás az Európai Bíróság munkajogi ítéleteiből. Munkavállalók szabad mozgása. KJK-KERSZÖV Kiadó, Budapest, 2004.

BARTKÓ, *Róbert*: A terrorizmus elleni küzdelem kriminálpolitikai kérdései. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 2011.

BELFIORE, *Rosanna*: Movement of Evidence in the EU: The Present Scenario and Possible Future Developments. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 17, Issue 1, 2009. 1–22. o.

BERTOZZI, *Stefano*: Schengen: Achievements and Challenges in Managing an Area Encompassing 3.6 million km². Centre for European Policy Studies. CEPS Working Documents. No. 284, February 2008.

Lásd: <http://www.ceps.eu/book/schengenachievements-and-challenges-managing-area-encompassing-36-million-km%C2%B2> (Letöltés dátuma: 2012. május 09.)

BERTA, *Krisztina*: Hová vezet a schengeni út? In: Nemzet és biztonság: biztonságpolitikai szemle. 2008. (1. évf.) 2. szám. 19-26. o.

Lásd: www.nemzetesbiztonsag.hu/regi_szamok.php?id=2 (Letöltés dátuma: 2012. május 7.)

BÉKÉS, *Ádám*: A jogforrási hierarchia újragondolása. In: Ügyészek lapja. 2010. (17. évf.) 1. sz. 15-19. o.

BÉKÉS, *Ádám*: Bűnügyi védők közötti együttműködés az Európai Unióban. In: Iustum, Aequum, Salutare. 2010. (6. évf.) 2. szám. 181-183. o.

BÉKÉS, *Ádám*: Az európai büntetőjog – luxemburgi és strasbourgi büntető ítélezés. Doktori értekezés. Budapest, 2010.

BÍRÓ, Gyula: Kriminálisztika. Debreceni Egyetem ÁJK. Lícium-ART Könyvkiadó Kft., Debrecen, 2010.

BODA, József: Az Európai Rendőr Akadémia története a megalakulásától Magyarország Európai Unió elnökségéig. In: In: Belügyi Szemle. 2011. (évf.) 7-8. szám. 7-20. o.

BORGERS, Matthias J.: Mutual Recognition and the European Court of Justice: The Meaning of Consistent Interpretation and Autonomous and Uniform Interpretation of Union Law for the Development of the Principle of Mutual Recognition in Criminal Matters. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 18, Issue 2, 2010. 99–114. o.

BORGERS, Matthias J. - KOOIJMANS, Tijs: The Scope of the Community's Competence in the Field of Criminal Law. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 16, Issue 4, 2008. 379–395. o.

BOROI, Alexandru – RUSU, Ion – BALAN-RUSU, Minodora-Ioan: The Judicial Cooperation in Criminal Matters in the European Union. Lap Lambert Academic Publishing, Saarbrücken, 2012.

BARTSCH, Hans-Jürgen: Council of Europe Ne Bis In Idem: The European Perspective. In: Revue internationale de droit pénal. Vol 73, Issue 3, 2002. 1163-1171. o.

BRAUM, Stefan: Prosecutorial control of investigations in Europe: a call for judicial oversight. In: LUNA, Erik – L. WADE, Marianna (szerk.): The Prosecutor in Transnational Perspective. Oxford University Press, Oxford – New York, 2012. 67-81. o. 80. o.

BRAUN, Sabine – L. TAYLOR, Judith: Video-mediated interpreting: an overview of current practice and research. In: BRAUN, Sabine – L. TAYLOR, Judith (szerk.): Videoconference and Remote Interpreting in Criminal Proceedings. Cambridge – Antwerp – Portland, Intersentia, 2012. 33-68. o.

CALI, Frank: Europol's data protection mechanisms: what do they know and whom are they telling? In: Touru International Law Review. Vol. 10, 2000. 189-239. o.

CARRERA, Sergio – WIESBROCK, Anja: Whose European Citizenship in the Stockholm Programme? The Enactment of Citizenship by Third Country Nationals in the EU. In: European Journal of Migration and Law. No. 12, 2010. 337–359. o.

CARRERA, Sergio: What Does Free Movement Mean in Theory and Practice in an Enlarged EU? In: *European Law Journal*. Vol. 11, No. 6, November, 2005. 699-721. o.

CHRISTOU, Vasiliki E.: The Council Decision of 12 June 2007 on the establishment, operation and use of the second generation Schengen Information System (SIS II). In: *Columbia Journal of European Law*. Vol. 14, Issue 3, 2008, 649-657. o.

CORSTENS, Geert – PRADEL, Jean: *European Criminal Law*. Kluwer International Law. The Hague – London – New York, 2002.

CONWAY, Gerard: Judicial Interpretation and the Third Pillar. Ireland's Acceptance of the European Arrest Warrant and the Gözütok and Brügge Case. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 13/2, 2005. 255–283. o.

CULLEN, Peter: The application of the ne bis in idem principle in the area of implementation of Third Pillar instruments. Briefing paper. European Parliament's committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs. Brussels, 2006. Lásd: http://www.asser.nl/upload/eurowarrant-webroot/documents/cms_eaw_id1132_1_EP.BriefingPaper.nebisinidem.pdf (Letöltés dátuma: 2012. május 21.)

CSÚRI, András: Naming and Shaping. The changing structure of actors involved in the protection of EU finances. In: *EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum*. Issue 2, 2012. 79-83. o.

DAMAN, Maarten: Cross-border hot pursuit in the EU. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 16/2, 2008. 171–208. o.

DE BUSSEER, Els: Examples and Assumptions: Transatlantic Data Protection in Criminal Matters. In: *Journal of Internet Law*. April 2012. 3-20. o.

DE BUSSEER, Els - STAATS, Sabrina - RIEHLE, Cornelia - KOSTOVA, Nevena: European Union – News. *EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum*. Issue 2, 2010. 39-55. o.

DE BUSSEER, Els - STAATS, Sabrina - RIEHLE, Cornelia: European Union – News. *EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum*. Issue 3, 2010. 86-100. o.

DE BUSSEER, Els - STAATS, Sabrina - RIEHLE, Cornelia - KOSTOVA, Nevena: European Union – News. *EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum*. Issue 4, 2010. 130-148. o.

DE BUSSER, *Els* - STAATS, *Sabrina* - RIEHLE, *Cornelia* - KOSTOVA, *Nevena*: European Union – News. EUCRIM, The European Criminal Law Associations’ Forum. Issue 3, 2011. 94-115. o.

DE BUSSER, *Els* - RIEHLE, *Cornelia* – KURPJUWEIT, *Claudia*: European Union – News. EUCRIM, The European Criminal Law Associations’ Forum. Issue 1, 2012. 2-16. o.

DE HERT, *Paul* – WEIS, *Karen*– CLOOSEN, *Nathalie*: The framework decision of 18 December 2008 on the European Evidence Warrant for the purpose of obtaining objects, documents and data for use in proceedings in criminal matters – a critical assessment. In: New Journal of European Criminal Law. Special Edition. Vol 0, 2009. 55-78. o.

DEEN-RACSMÁNY, *Zsuzsanna* – BLEKXTOON, *Rob*: The Decline of the Nationality Exception in European Extradition? The Impact of the Regulation of (Non-)Surrender of Nationals and Dual Criminality under the European Arrest Warrant. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 13/3, 2005. 317–363. o.

DELMAS-MARTY, *M.*: Necessity, legitimacy and feasibility of the Corpus Juris. In: DELMAS-MARTY, *M.* – VERVAELE, *J.A.E.* (szerk.): The implementation of the Corpus Juris in the Member States. Volume 1. Intersentia, Antwer – Groningen – Oxford, 2000.

DE MOOR, *Spehan*: The Difficulties of Joint Investigation Teams and the Possible Role of OLAF. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations’ Forum. Issue 3, 2009. 94-99. o.

DEN BOER, *Monica* – CORRADO, *Laura*: For the Record or Off the Record: Comments About the Incorporation of Schengen into the EU. In: European Journal of Migration and Law. No. 1, 1999. 397–418. o.

DEN BOER, *Monica*: Police Cooperation in the TEU: Tiger in a Trojan Horse. In: Common Market Law Review, Vol. 32, Issue 2, 1995. 555-578. o.

DEN HOLLANDER, *Olivia*: Caught Between National and Supranational Values: Limitations to Judicial Cooperation in Criminal Matters as Part of the Area of Freedom, Security and Justice within the European Union. In: International Community Law Review. No. 10, 2008. 51–72. o.

DISLEY, *Emma* – IRVING, *Barrie* - HUGHES, *William* – PATRUNI, *Bhanu*: Evaluation of the implementation of the Europol Council Decision and of Europol’s activities. RAND Corporation, Santa Monica – Arlington - Pittsburgh – Cambridge, 2012.

DONÀ, Gabriele: Towards a European Judicial Area? A Corpus Juris Introducing Penal Provisions for the Purpose of the Protection of the Financial Interests of the European Union. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 6/3, 1998. 282–297. o.

FARKAS, Ákos: Az Európai Bíróság és a kölcsönös elismerés elvének hatása az európai büntetőjog fejlődésére. In: *Miskolci jogi szemle*. 2011. (6. évf.) Különszám 62-77. o.

FARKAS, Ákos: A büntetőjogi együttműködés sajátosságai az Európai Unióban. In: *Jogtudományi közlöny*. 1999. (54. évf.) 9. szám. 383-392. o.

FARKAS, Ákos: Európai büntetőjog Amszterdam és Nizza után. In: *Európai jog*. 2001. (1. évf.) 2. szám. 12-17. o.

FARKAS, Ákos: Büntetőjogi együttműködés az Európai Unióban. In: *Belügyi Szemle*. 2003. (51. évf.) 4. szám. 127-137. o.

FARKAS, Ákos: Az Európai Unió törekvései a büntetőjogi együttműködés átalakítására. In: *GELLÉR, Balázs* (szerk.): Györgyi Kálmán Ünnepi kötet. *Bibliotheca Iuridica*. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának tudományos kiadványai. *Libri Amicorum II*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2004. 181-194. o.

FARKAS, Ákos: Az Európai Unió tagállamaiban folytatott bizonyítás eredményeinek felhasználása a hazai büntetőeljárásokban. In: *HOLÉ, Katalin – KABÓDI, Csaba – MOHÁCSI, Barbara* (szerk.): *Dolgozatok Erdei Tanár Úrnak*. ELTE Állam – és Jogtudományi Kara, Budapest, 2009. 41-51. o.

FAZEKAS, Judit – ASZTALOS, Zsófia: Uniós polgárok: hogyan tovább? In: *Acta Humana*, 2005. 2. szám, 76-114. o.

FAZEKAS, Judit (szerk.): *Az európai integráció alapszerződésai*. A Római, a Maastrichti és az Amszterdami Szerződések hatályos és összehasonlító szöveg. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest 2000.

FAZEKAS, Judit (szerk.): *Az európai integráció alapszerződésai II*. A Római, a Maastrichti, az Amszterdami és a Nizzai Szerződések hatályos és összehasonlító szöveg. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest 2002.

FAZEKAS, Judit: Bel- és igazságügyi együttműködés az Európai Unióban – a hágai programtól a stockholmi programig. In: *VÓKÓ, György* (fel. szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok*. 49. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2012. 26-48. o.

FEJES, Péter: Az Európai Unió, mint büntető joghatóság? In: Európai Jog. 2005. (5. évf.) 2. szám. 3-9. o.

FENYVESI, Csaba: A védőügyvéd. A védő büntetőeljárás szerepéről és jogállásáról. Dialóg Camous Kiadó, Budapest – Pécs, 2002.

FICHERA, Massimo: The European Arrest Warrant and the Sovereign State: A Marriage of Convenience? In: European Law Journal. Vol. 15, No. 1, January 2009. 70-97. o.

FICHERA, Massimo: The implementation of the European Arrest Warrant in the European Union: law, policy and practice. PhD thesis. University of Edinburgh, School of Law, 2009.

Lásd: <http://www.era.lib.ed.ac.uk/bitstream/1842/4078/1/Fichera2009.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. május 8.)

FICHERA, Massimo: The implementation of the European Arrest Warrant in the European Union: law, policy and practice. Interesentia, Cambridge – Antwerp – Portland, 2011.

FIJNAUT, Cyrille - GROENHUIJSEN, M.S.: A European Public Prosecution Service: Comments on the Green Paper In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 10/4, 2002. 321–336. o.

FINSZTER, Géza: A bűnügyi nyilvántartások helyzete és fejlesztési lehetőségei. In: *Irk Ferenc* (szerk.): Kriminológiai tanulmányok, Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2006. 43. kötet, 39-62. o.

FLĂMINZEANU, Ion: Eurojust in E.U. – Juridical Co-operation In: Curentul Juridic. Vol. 13, Issue 4, 2010. 42-45. o.

FLETCHER, Maria: Schengen, the European Court of Justice and Flexibility Under the Lisbon Treaty: Balancing the United Kingdom's 'Ins' and 'Outs'. In: European Constitutional Law Review. No. 5, 2009. 71–98. o.

FLETCHER, Maria: Some Developments to the ne bis in idem Principle in the European Union: Criminal Proceedings Against Hüseyin Gözütok and Klaus Brügge. In: The Modern Law Review. Vol 66, September 2003. 769-780. o.

GAY, Corinne: The European Arrest Warrant and its application by the Member States. In: Fondation Robert Schuman. European Issues. No. 16. Lásd: http://www.robert-schuman.eu/question_europe.php?num=qe-16 (Letöltés dátuma: 2012. május 12.)

GLASER, *Sanja* – MOTZ, *Andreas* – ZIMMERMANN, *Frank*: Mutual Recognition and its Implications for the Gathering of Evidence in Criminal Proceedings: A Critical Analysis of the Initiative for a European Investigation Order. THEMIS Written Paper.

Lásd:

<http://www.ejtn.net/Documents/Themis/THEMIS%20written%20paper-%20Germany%204.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. május 22.)

GENSON, *Roland*: The Schengen Agreements – Police Cooperation and Security Aspects. In: *Hume Papers on Public Policy*. Vol. 6, Issue 1/2, 1998. 133-140. o.

GEORGIEV, *Vibar*: Towards a common European border security policy. In: *European Security*. Vol. 19, No. 2, June 2010. 255-274. o.

GERSPACHER, *Nadia*: The roles of international police cooperation organisations. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 13, Issue 3, 2005. 413–434. o., 2005.

GILMORE, *Bill*: Introduction. In: *Revue internationale de droit pénal*. Vol. 77, Issue 1, 2006. 15-22. o.

Lásd: <http://www.cairn.info/revue-internationale-de-droit-penal-2006-1-page-15.htm> (Letöltés dátuma: 2012. május 14.)

GRÖNING, *Linda*: A Criminal Justice System or a System Deficit? Notes on the Structure of the EU Criminal Law. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 18, Issue 2, 2010. 115–137. o. 2010.

GUILD, *Elsbeth*: Adjudicating Schengen: National Judicial Control in France. In: *European Journal of Migration and Law*, Vol. 1, Issue 4, 1999. 419-439. o.

GUILD, *Elsbeth* – CARRERA, *Sergio* – EGGENSCHWILER, *Alejandro* (szerk.): *The Area of Freedom, Security and Justice Ten Years on. Successes and Future Challenges under the Stockholm Programme*. Centre for European Policy Studies. Brussels, 2010.

Lásd: <http://www.ceps.eu/book/area-freedom-security-and-justice-ten-years-successes-and-future-challenges-under-stockholm-pro> (Letöltés dátuma: 2012. május 09.)

GYULAVÁRI, *Tamás*: *Az Európai Unió szociális dimenziója*. Budapest, Szociális és Családjogi Minisztérium, 2004.

GYULAVÁRI, *Tamás* – KÖNCZEI, *György*: *Európai szociális jog*. Osiris Kiadó, Budapest, 2000.

GYULAVÁRI, *Tamás*: *Uniós polgárság: Vágyak és valóság*. In: *Európai Tükör*, 2003. 7. szám, 21-44. o.

HARMATI, Judit – LÁRIS, Liliána: Bűnügyi együttműködés az Európai Unióban. In: *Ügyészek lapja*. 2008. (15. évf.) Különszám 109-117. o.

HECHER, Bernd: *Europäisches Strafrecht*. Springer, Heidelberg – Dordrecht – London- New York, 2012.

HERLIN-KARNELL, Ester: The Treaty of Lisbon and the Criminal Law: Anything New Under the Sun? In: *European Journal of Law Reform*. Vol. 10, Issue 3, 2008. 321-337. o.

HERLIN-KARNELL, Ester: European Arrest Warrant Cases and the Principles of Non-discrimination and EU Citizenship. In: *The Modern Law Review*. No. 5, Vol. 73, 2010. 824-857. o.

HERLIN-KARNELL, Ester: Waiting for Lisbon...Constitutional reflections on the Embryonic general part of EU criminal law. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 17/3, 2009. 227–242. o.

HERLIN-KARNELL, Ester: The Lisbon Treaty. A Critical Analysis of Its Impact on EU Criminal Law. In: *EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum*. Issue 2, 2010. 59-64. o.

HETZER, Wolfgang: National Criminal Prosecution and European Tendering of Evidence Perspectives of the European Anti-Fraud Office (OLAF). In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 12/2, 2004. 166–183. o.

HEVÉR, Tibor: A bűnügyadat-feldolgozás XXI. századi dilemmái, különös tekintettel az ügyészi munka sajátosságaira. In: *Magyar jog*. 2008. (55. évf.) 11. szám. 769-784. o.

HINAREJOS, Alicia: The Lisbon Treaty Versus Standing Still: A View from the Third Pillar. In: *European Constitutional Law Review*. No. 5, 2009. 99–116. o.

HOLÉ, Katalin: Gondolatok az Európai Ügyészségről. In: GELLÉR, Balázs (szerk.): Györgyi Kálmán Ünnepi kötet. *Bibliotheca Iuridica*. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának tudományos kiadványai. *Libri Amicorum II*. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest, 2004. 303-319. o.

HOLÉ, Katalin: *Biztonságunk ára* (Az Europol vizsgálta a jogállam szemszögéből). Doktori Értekezés. Budapest 2007. 126-127. o.

HORVÁTH, Katalin: A Falcone-program és az európai bűnügyi nyilvántartás. In: *Magyar jog*. 2005. (52. évf.) 8. szám. 470-478. o.

HORVÁTH, Katalin: Az európai bűnügyi nyilvántartás vázlata. In: Magyar jog. 2005. (52. évf.) 2. szám. 124-128. o.

HUSABO, Erling Johannes – Strandbakken, Asbjorn (szerk.): Harmonization of Criminal Law in Europe, Interesentia, Antwerpen – Oxford, 2005.

JACOBS, James B. – BLITSA, Dimitra: Sharing Criminal Records: The United States, the European Union and Interpol Compared. In: Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Review. Vol. 30, Issue 2, Spring 2008. 125-210. o.

JEHLE, Jörg-Martin – WADE, Marianne – ELSNER, Beatrix: Prosecution and Diversion within Criminal Justice Systems in Europe. Aim and Design of a Comparative Study. In: European Journal on Criminal Policy and Research. No. 2-3, Vol. 14, 2008. 93-99. o.

JIMENO-BULMES, Mar: The Enforcement of the European Arrest Warrant: A comparison Between Spain and the UK. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 15, Issue 3-4, 2007. 263–307. o.

JIMÉNEZ BECERRIL, Teresa - ROMERO LOPEZ, Carmen: The European Protection Order. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 2, 2011. 76-78. o.

JOUTSEN, Matti: The European Union and Cooperation in Criminal Matters: the Search for Balance. The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations. HEUNI Paper No. 25, Helsinki, 2006. Lásd: <http://www.heuni.fi/Oikeapalsta/Search/1198085340820> (Letöltés dátuma: 2012. május 09.)

KALIFA-GBANDI, M.: The development towards harmonisation within criminal law in the European Union – the citizen's perspective. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 9/4, 2001. 239–263. o.

KARSAI, Krisztina – LIGETI, Katalin: Magyar alkotmányosság a bűnügyi jogsegélyjog útvesztőiben. In: Magyar jog. 2008. (55. évf.) 6. szám. 399-408. o.

KARSAI, Krisztina: Az európai büntetőjog rögös útján. In: Magyar jog. 2006. (53. évf.) 1. sz. 1-10. o.

KARSAI, Krisztina: Magyar büntetőjog az európai integráció sodrásában. In: Jogtudományi közlöny. 2002. (57. évf.) 2. szám. 77-90. o.

KARSAI, Krisztina: Az európai büntetőjogi integráció egyik újdonsága, avagy gondolatok a kerethatározatról. In: Európai jog. 2001. (1. évf.) 1. szám. 11-14. o.

KARSAI, Krisztina – KATONA, Tibor: Az új EUROJUST határozat, avagy a nemzeti tag jogi helyzetének "izmosítása". In: *Európai jog*. 2010. (10. évf.) 1. szám. 34-41. o.

KARSAI, Krisztina: A kölcsönös elismerés elvén alapuló bűnügyi együttműködési formák. In: *KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.)*: Az európai büntetőjog kézikönyve. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008. 149-157. o.

KIS, László: A titkos adatgyűjtés szerepe a büntetőeljárásban, különös tekintettel az Európai Unió keretében folytatott együttműködésre. PhD értekezés. Miskolc, 2009.

KIRÁLY, Miklós – LUKÁCS, Éva: Migráció és Európai Unió. Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest, 2001.

KLIP, André - VAN DER WILT, Harmen (szerk.): Harmonisation and harmonising measures in criminal law. In: *Proceedings of the colloquium*. Amsterdam, 13-14 December 2001. Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences. Amsterdam, 2002.

Lásd:

http://www.knaw.nl/Content/Internet_KNAW/publicaties/pdf/20021103.pdf
(Letöltés dátuma: 2012. május 14.)

KLIP, André: *European Criminal Law. An integrative approach*. Intersentia, Antwerp – Oxford – Portland, 2009.

KORNOBIS-ROMANOWSKA, Dagmara: Developments in the Area of Freedom, Security and Justice brought about by the Constitutional Treaty. In: *German Law Journal*. Vol. 6, Issue 11, November 1, 2005. 1623-1640. o.

KUHL, Lothar: The initiative for a directive on the protection of the EU financial interests by substantive criminal law. In: *EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum*. Issue 2, 2012. 63-66. o.

LACH, Arcadiusz: Transnational Gathering of Evidence in Criminal Cases in the EU de lege lata and de lege ferenda. In: *EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum*. Issue 3, 2009. 107-110. o.

LEIDENMÜHLER, Franz: The incorporation of the Schengen acquis into the framework of the EU by example of the "ne bis in idem" principle. In: *The European Legal Forum. Forum iuris communis Europae*. Issue 5, September-October 2002. 253-312. o.

LIGETI, Katalin: Rules on the application of ne bis in idem in the EU. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 1-2, 2009. 37-43. o.

LIGETI, Katalin: Az Európai Unió büntetőpolitikája. In: Állam és jogtudomány. 2002. (43. évf.) 1-2. szám. 73-98. o.

LIGETI, Katalin: European Community Criminal Law. In: Acta Juridica Hungarica: Hungarian journal of legal studies. 1998. (39. évf.) 1-2. szám. 55-91. o.

LIGETI, Katalin: A nemzetközi bűnügyi együttműködés intézményi keretei Európában. In: KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): Az európai büntetőjog kézikönyve. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008. 35-58. o.

LIGETI, Katalin: A nemzetközi bűnügyi együttműködés általános feltételei. In: KONDOROSI, FERENC – LIGETI, Katalin (szerk.): Az európai büntetőjog kézikönyve. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008. 59-84. o.

LIPICS, László: A Schengeni Információs Rendszer szerepe az integrált határbiztonsági rendszerben. In: Hadmérnök. V. évfolyam, 3. szám, 2010. szeptember, 138-149. o., 142. o.

Lásd: http://hadmernok.hu/2010_3_lipics.pdf (letöltés dátuma: 2011. december 18.)

LONG, Nadja: Implementation of the european arrest warrant and joint investigation teams at EU and national level. Study. European Parliament, Directorate General Internal Policies of the Union, Brussels, 2009.

Lásd: <http://www.statewatch.org/news/2009/feb/ep-study-european-arrest-warrant.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. április 28.)

LOPES DA MOTA, José Luís: Eurojust and Its Role in Joint Investigation Teams. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 3, 2009. 88-90. o.

LOPES DA MOTA, José Luís: Eurojust – the heart of the future European Public Prosecutor's Office. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 1, 2008. 62-66. o.

LOWE, David: Justice and Home Affairs and the Third Pillar of Union: EU Criminal Law - In Through the Back Door. In: Journal of Academic Legal Studies. Vol. 2, 2006. 30-38. o.

LÖÖF, Robin: 54 CISA and the Principles of ne bis in idem. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 15 Issue 3/4, 2007. 309–334 o.

LUCHTMAN, Michiel: Choice of forum in an area of freedom, security and justice. In: *Utrecht Law Review*. Vol. 7, Issue 1, January 2011. 74-101. o.

MACKAREL, Mark: The European Arrest Warrant – the early years: implementing and using the warrant. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 15/1, 2007.37–66. o.

MAHMOOD, Shiraq: The Schengen Information System: An Inequitable Data Protection Regime. In: *International Journal of Refugee Law*. Oxford University Press. Vol. 7, Issue 2, 1995. 179-200. o.

MARIN, Luisa: The European Arrest Warrant and Domestic Legal Orders. Tensions Between Mutual Recognition and Fundamental Rights: The Italian Case. In: *Maastricht Journal of European and Comparative Law*. Vol. 15, Issue 4, 2008. 473-492. o.

MERKEL, Reinhard - SCHEINFELD, Jörg: Ne bis in idem in der Europäischen Union – zum Streit um das „Vollstreckungselement“ In: *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik*. No. 5, 2012. 206-213. o.

MITSOLEGAS, Valsamis: Constitutional Principles of the European Community and European Criminal Law. In: *European Journal of Law Reform*. Vol. 8, Issue 2 – 3, 2006. 301-323. o.

MITSOLEGAS, Valsamis: The constitutional implications of mutual recognition in criminal matters in the EU. In: *Common Market Law Review*. No. 5, Vol. 43, 2006. 1277-1311. o.

MITSOLEGAS, Valsamis: *EU Criminal Law, Modern Studies in European Law*. Oxford and Portland, Oregon, 2009.

MORGEN, Caroline: The new European directive on the rights to interpretation and translation in criminal proceedings. In: *BRAUN, Sabine – L. TAYLOR, Judith* (szerk.): *Videoconference and Remote Interpreting in Criminal Proceedings*. Cambridge – Antwerp – Portland, Intersentia, 2012. 5-11. o.

MOUNIER, Gregory: Europol: A New Player in the EU External Policy Field? In: *Perspectives on European Politics and Society*. Vol. 10, No. 4, December 2009. 582–602. o.

MURPHY, Cian C.: The European Evidence Warrant: Mutual Recognition and Mutual (Dis)Trust? In: *Social Science Research Network*. 2010. Lásd: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1701956 (Letöltés dátuma: 2012. május 17.)

NAGY, *Anita*: Az igazságügyi együttműködés egyes intézményei az Európai Unióban. In: LÉVAY, *Mikós* (szerk.): Az Európai Unióhoz való csatlakozás kihívásai a bűnözés és más devianciák elleni fellépés területén. Tanulmánykötet. Bűnügyi Tudományi Közlemények 7. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2004. 27-37. o.

NAGY, *Ferenc*: Az európai büntetőjog fejlődési irányairól és jogállami alapjairól. In: Európai jog. 2002. (2. évf.) 4. szám 3-8. o.

NAGY, *Judit*: Az uniós rendőri és igazságügyi együttműködés a XXI. században a Hága-Stockholm-Lisszabon tengely mentén. In: Belügyi Szemle. 2011. (59. évf.) 5. szám. 5-30. o.

NAGY, *Judit*: Az Europol és az Eurojust szerepe a közös nyomozócsoportok tevékenységében. In: Belügyi Szemle. 2010. (évf.) 9. szá., 86-113. o.

NIKODÉM, *András*: The European Public Prosecutor: Waiting for Godot? In: Acta Juridica Hungarica. 2003 (44. évf.) 3-4 szám 229-243. o.

NYIRI, *Sándor*: Az Europol szervezete és működésének elvei. In: Belügyi Szemle. 1997. (45. évf.) 2. szám. 17-25. o.

NYIRI, *Sándor*: A Schengeni Információs Rendszer. In: Belügyi Szemle. 1999. (évf.) 1. sz. 113-120. o.

M. NYITRAI, *Péter*: A kiadatás intézményének újragondolása Európában - az európai elfogatóparancs eszméje és alkalmazásának főbb dilemmái. In: Magyar jog. 2003. (50. évf.) 7. szám. 401-410. o.

M. NYITRAI, *Péter*: A vagyonnal vagy bizonyítási eszközzel kapcsolatos biztosítási intézkedések kölcsönös elismerése. In: KONDOROSI, *FERENC* – LIGETI, *Katalin* (szerk.): Az európai büntetőjog kézikönyve. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008. 176-184. o.

O'NEILL, *Maria*: A Europe that Protects: Moving to the Next Stage Of Cross-Border Law Enforcement Cooperation. In: Police Journal. Vol. 84, Issue 2, 2011. 125-150. o.

OUWERKERK, *Jannemieke*: Quid pro quo? A comparative lw perspective ont he mutual recognition of judicial decisions in criminal matters. Interesentia, Cambridge – Antwerp . Portland, 2011.

PAP, *András László*: Mozgásszabadság a magyar alkotmány alapján - gondolatok a schengeni csatlakozás margójára. In: Állam és jogtudomány. 2009. (50. évf.) 2. szám. 139-172. o.

PÁPAI-TARR, Ágnes: A ne bis in idem elv az Európai Bíróság gyakorlatában. In: Miskolci jogi szemle. 2007. (2. évf.) 2. szám. 100-118. o.

PEDERSEN Solveig Faurholt – ELHOLM, Thomas – KOLZE, Lars: The Effects of Community Law on National Criminal Law. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 7, Issue 2, 1999. 164-179. o.

PEERS, Steve: Double Jeopardy and EU Law: Time for a Change? In: European Journal of Law Reform. Vol. 8, Issue 2 – 3, 2006. 199-222. o.

PEERS, Steve: Key Legislative Developments on Migration in the European Union: SIS II. In: European Journal of Migration and Law. No. 10, 2008. 77–104. o.

PEERS, Steve: Mutual recognition and criminal law in the European Union: Has the Council got it wrong? In: Common Market Law Review. Vol. 41, No. 1, 2004. 5-36. o.

PERRON, Walter: Perspectives of the harmonization of criminal law and criminal procedure in the European Union. In: *HUSABO, Erling Johannes – Strandbakken, Asbjorn* (szerk.): Harmonization of Criminal Law in Europe, Interesentia, Antwerpen – Oxford, 2005. 5-22. o.

PÎRNUȚĂ, Oana-Andreea – ARSENI, Alina-Adriana: Ne bis in idem – A principle of paramount importance in the European Union area of freedom, security and justice. In: Review of the Air Force Academy. Vol. 18, Issue 1, 2011. 121-126. o.

PLACHTA, Michael: European Arrest Warrant: revolution in extradition? In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 11/2, 2003. 178–194. o.

PLACHTA, Michael: Joint Investigation Teams. A New Form of International Cooperation in Criminal Matters. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 13/2, 2005. 284–302. o.

POPELIER, Patricia – VAN DE HEYNING, Catherine – VAN NUFFEL, Piet (szerk.): Human rights protection in the European Union in the european legal order: the interaction between the European and national courts. Interesentia, Cambridge – Antwerp – Portland, 2011.

RACKOW, Peter – BIRR, Cornelius: Recent Developments in Legal Assistance in Criminal Matters. In: Göttingen Journal of International Law. Vol. 2, Issue 3, 2010. 1087-1128. o.

RAISZ, Anikó: Keresztúzbén az európai elfogató parancs - avagy emberi jogi aggályok az Alkotmánybíróság határozata kapcsán. In: Jogtudományi közlöny. 2008. (63. évf.) 7-8. szám. 387-394. o.

RÓTH, Erika: A tárgyalás előtt fogva tartás új európai normái. In: RÓTH, Erika (szerk.): Bűnügyi Tudományi Közlemények 9. Tanulmányok Dr.Dr.h.c. Horváth Tibor Professor Emeritus 85. születésnapja tiszteletére. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2012. 163-179. o.

SAYERS, Debbie: The European Investigation Order. Travelling without a 'roadmap'. Liberty and Security in Europe. Centre for European Policy Studies. No. 42, June 2011. Lásd: <http://www.ceps.eu/book/european-investigation-order-travelling-without-%E2%80%99roadmap%E2%80%99> (Letöltés dátuma: 2012. április 19.)

SCHALKEN, Tom – PRONK, Maarten: On joint investigation teams, Europol and supervision of their joint actions. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 10/1, 2002. 70–82. o.

SCHOMBURG, Wolfgang: Criminal matters: transnational ne bis in idem in Europe – conflicts of jurisdiction – transfer of criminal proceedings. In: ERA Forum. Journal of the Academy of European Law. Vol. 13, No. 3, 2012. 311-324. o.

SCHUTTE, Juliana J. E.: The Incorporation of the Schengen Acquis in the European Union. In: Hume Papers on Public Policy. Vol. 6, Issue 1/2, 1998. 124-132. o.

SCHÜNEMANN, Bernd (szerk.): Ein Gesamtkonzept für die europäische Strafrechtspflege. Carl Heymanns Verlag, Köln – Berlin – München, 2006.

SHEPTYCKI, James: Patrolling the New European (In)Security Field; Organisational Dilemmas and Operational Solutions for Policing the Internal Borders of Europe. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, Vol. 9, Issue 2, 2001. 144-158. o.

SINN, Arndt – WÖRNER, Liane: The European Arrest Warrant and Its Implementation in Germany – Its Constitutionality, Laws and Current Developments. In: Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik. No. 5, 2007. 204-220. o.

SPAPENS, Toine: Joint investigation teams in the European Union: Article 13 JITD and Alternatives. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 19, Issue 3, 2011. 239-260. o.

SPENCER, R.: The Green Paper on obtaining evidence from one Member State to another and securing its admissibility: the Reaction of one British Lawyer. In: Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik. No. 9, 2010. 602-606. o.

Lásd:

http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0004/civil_society/john_spencer_en.pdf (Letöltés dátuma: 2012. április 25.)

STEFANOU, Constantin – XANTHAKI, Helen: Introduction: How did the idea of a European Criminal Record come about? In: STEFANOU, Constantin – XANTHAKI, Helen (szerk.): Towards a European Criminal Record. Cambridge University Press, Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, São Paulo, 2008. 1-23. o.

STEIN, Sibyl: Combating Crime in the European Union: The Development of EU Policy after the Convention. In: European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice. Vol. 12/4, 2004. 337–347. o.

STORBECK, Jürgen: A szabadság, biztonság és igazság övezete. In: Belügyi Szemle. 2000. (évf.) 3. sz. 3-16. o.

SUOMINEN, Annika: The principle of mutual recognition in cooperation in criminal matters. A study of the principle in four framework decisions and in the implementation in the Nord Member States. Cambridge – Antwerp – Portland, Intersentia. 2011.

SUOMINEN, Annika: Different Implementations of Mutual Recognition Framework Decisions. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 1, 2011. 24-27. o.

SZALÓKI, Katalin: Schengeni tagság - Szigorúan ellenőrzött határok. In: Európai tükr. 2007. (12. évf.) 12. sz. 91-96. o.

SZURDAY, Kinga: A Schengeni Egyezményvel és a Schengeni Információs Rendszerrel kapcsolatos adatvédelmi követelmények. In: Acta humana: emberi jogi közlemények. 1999. (10. évf.) 37-38. szám. 72-80. o.

TAMÁS, Csaba Gergely: Hit - No hit? Tények és adalékok a Schengeni Információs Rendszer második generációjának kifejlesztéséhez. In: Európai tükr. 2006. (11. évf.) 10. szám. 22-40. o.

TAMÁS, Csaba Gergely: SIS one4all. Mindenkinék? Áthidaló megoldás a schengeni térség bővítéséről. In: Európai tükr. 2007. (12. évf.) 1. szám. 107-113. o.

THWAITES, Nadine: Mutual Trust in Criminal Matters: the European Court of Justice gives a first interpretation of a provision of the Convention implementing

the Schengen Agreement. In: German Law Journal. Vol. 4, Issue 3, March 1, 2003. 253-262. o.

THYM, Daniel: The Schengen Law: A Challenge for Legal Accountability in the European Union. In: European Law Journal. Vol. 8, No. 2, June 2002. 218-245. o.

TIEDERMANN, Klaus: Guest Editorial. In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 2, 2012. 49. o.

TÖRŐ, Andrea: The european evidence warrant – legal regulation and anticipated effect. In: Ügyészek lapja. 2008. (15. évf.) Különszám 119-124. o.

TÖTTŐS, Ágnes: A közrendre, a közbiztonságra veszélyesség uniós szabályozása a legális migráció tükrében. In: *GAÁL, Gyula – HAUTZINGER, Zoltán* (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XIII. Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói – változások és hatások” című tudományos konferenciáról. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja. Pécs, 2012. 285-297. o.

TRACOGNA, Clara: Ne Bis In Idem and Conflicts of Jurisdiction in the European Area of Liberty, Security and Justice. In: Lex et Scientia International Journal. Judicial Series. No XVIII, Vol. 2, December 2011. 55-71. o.

TREMMEL, Flórián: Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Dialóg Campus, Budapest-Pécs, 2006.

VAN BOCKEL, Bas: The Ne Bis In Idem Principle in EU Law. Kluwer Law International BV, The Netherlands, 2010.

VAN BOCKEL, Bas: The ne bis in idem principle in the European Union legal order: between scope and substance. In: ERA Forum. Journal of the Academy of European Law. Vol. 13, No. 3, 2012. 325-347. o.

VAN DEN WYNGAERT, Christine – STESENS, Guy: The International Non Bis In Idem Principle: Resolving Some of the Unanswered Questions. In: International and Comparative Law Quarterly. Vol. 48, Issue 4, October 1999. 779-804. o.

VAN DER VLIIS, Evert-Jan: Videoconferencing in criminal procedures. In: *BRAUN, Sabine – L. TAYLOR, Judith* (szerk.): Videoconference and Remote Interpreting in Criminal Proceedings. Cambridge – Antwerp – Portland, Intersentia, 2012. 13-31. o.

VAN GERVEN, *Walter*: Constitutional Conditions for a Public Prosecutor's Office at the European Level. In: *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*. Vol. 8/3, 2000. 296–318. o.

VERMEULEN, *Gert* – VANDER BEKEN, *Tom* – DE BUSSEER, *Els* – DORMAELS, *Arne*: *Blueprint for an EU Criminal Records Database*. Maklu, Antwerp-Apeldoorn, 2002.

VERMEULEN, *G.* – DE BONDT, *W.* – VAN DAMME, *Y.*: *EU cross-border gathering and use of evidence in criminal matters. Towards mutual recognition of investigative measures and free movement of evidence? Principal European Commission. Institute for International Research on Criminal Policy, Ghent University, Maklu, Antwerpen-Apeldoorn-Portland, 2010.*
Lásd: <https://biblio.ugent.be/publication/884961> (Letöltés dátuma: 2012. május 13.)

VERVAELE, *John A. E.*: The transnational ne bis in idem principle in the EU Mutual recognition and equivalent protection of human rights. In: *Utrecht Law Review*. Vol 1, Issue 2, December 2005. 100-118. o.

VERVAELE, *John A. E.*: *European Criminal Law and General Principles of Union Law. Research Papers in Law. College of Europe. European Legal Studies. 5/2005.*

Lásd:

http://www.coleurop.be/content/studyprogrammes/law/studyprog/pdf/ResearchPaper_5_2005_Vervaele.pdf (Letöltés dátuma: 2012. május 20.)

VERVAELE, *John A. E.*: The Shaping and Reshaping of Eurojust and OLAF. Investigative Judicial Powers in the European Judicial Area. In: *Eucrim. The Euroöean Criminal Law Associations' Forum*. Issue 3-4. 2008. 180-186. o.

VOGEL, *Joachim*: The European Integrated Criminal Justice System and its Constitutional Framework. In: *Maastricht Journal of European and Comparative Law*. Vol. 12, Issue 2, 2005. 125-147. o.

VOGLER, *Richard* – HUBER, *Barbara (eds.)*: *Criminal Procedure in Europe*. Max-Planck-Institute – Duncker & Humblot GmbH, Freiburg – Berlin, 2008.

WAGNER, *Wolfgang*: Negative and Positive Integration in EU Criminal Law Cooperation. In: *European Integration online Papers*. Vol. 15, 2011. 1-21. o.
Lásd: http://eiop.or.at/eiop/index.php/eiop/article/view/2011_003a (Letöltés dátuma: 2012. május 5.)

WAHL, *Thomas*: The European Arrest Warrant and Joint Investigation Teams in Practice. Report from the ERA Conference in Trier, 24–25 April 2008. In:

EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 1-2, 2008. 94-99. o. 39. o.

WAHL, Thomas: European Union – News. EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 3-4, 2006. 46-81. o.

WHITE, Simone: A decentralised European Public Prosecutor's Office. Contradiction in Term or Highly Workable Solutions? In: EUCRIM, The European Criminal Law Associations' Forum. Issue 2, 2012. 67-74. o.

WIENER, A. Imre: A ne bis in idem elv érvényesítéséről. In: Büntetőjogi kodifikáció, 2003. (3. évf.) 1-2. sz. 62-68. o.

ZÁMBÓ, Katalin: Orde public azaz vészfék? Vagy zárt kapuk? In: *GAÁL, Gyula – HAUTZINGER, Zoltán* (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények. XIII. Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói – változások és hatások” című tudományos konferenciáról. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja. Pécs, 2012. 299-308. o. 303. o.

ZWIERS, Martijn Willem: The European Public Prosecutor's Office. Analysis of Multilevel Criminal Justice System. Intersentia, Cambridge – Antwerp – Portland, 2011.

**FELHASZNÁLT NEMZETKÖZI ÉS UNIÓS DOKUMENTUMOK
LISTÁJA**

I. Elsődleges jogforrások

Az Európai Unióról Szóló Szerződés. HL C 191., 1992.7.29.

Az Európai Unióról Szóló Szerződés. Hivatalos Lap C 340, 1997. november 10.

Az Európai Unióról Szóló Szerződés. Hivatalos Lap C 325, 2002. december 24.

Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról, amelyet Lisszabonban, 2007. december 13-án írtak alá. HL C 306., 2006.12.13., 1-271. o.

Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés. Hivatalos Lap C 83, 2010. március 30. Egységes szerkezetbe foglalt változat a Lisszaboni Szerződés módosításaival.

Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Egyezmény.

Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya.

Párizsban, 1957. december 13-án kelt, európai kiadatási egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvei.

1959. április 20-i Európai egyezmény a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről és kiegészítő jegyzőkönyve.

1968. szeptember 27-én kelt, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló Brüsszeli Egyezmény.

A büntetőítéletek nemzetközi érvényességéről szóló, 1970. május 28-i európai egyezmény.

A büntetőeljárások átadásáról szóló, 1972. május 15-i európai egyezmény.

Az 1974. május 11-i jegyzőkönyv által módosított 1962. június 27-i, a kiadatásról és a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló Benelux szerződés.

Strasbourgban, 1975. október 15-én kelt, Kiegészítő Jegyzőkönyv az Európai Kiadatási Egyezményhez.

A terrorizmus visszaszorításáról szóló, Strasbourgban, 1977. január 27-én kelt egyezményt.

Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió Államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről 1985. június 14-én kötött Schengeni Megállapodás Végrehajtásáról.

Convention between the Member States of the European Community on Double Jeopardy of 25 May 1987

Az Európai Közösségek tagállamai között a külföldi büntetőítéletek végrehajtásáról szóló, 1991. november 13-i egyezmény.

Egyezmény az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről. HL C 316., 1995.11.27., 49-57. o.

Jegyzőkönyv az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezményhez. HL C 313., 1996.10.23., 2-10. o.

Második Jegyzőkönyv az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezményhez. HL C 221., 1997.7.19., 12-22. o.

Egyezmény az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke (2) bekezdésének c) pontja alapján, az Európai Közösségek tisztviselőit és az Európai Unió tagállamainak tisztviselőit érintő korrupció elleni küzdelemről. HL C 195, 1997.6.25., 0002-0011. o.

Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény.

Megállapodás az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok közötti kölcsönös jogsegélyről. HL L 181., 2003.7.19., 34-42. o.

Egyesült Nemzetek Szervezete 2003. december 10-én kelt Korrupció elleni Egyezménye.

A Belga Királyság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, a Luxemburgi Nagyhercegség, a Holland Királyság és az Osztrák Köztársaság között létrejött, a különösen a terrorizmus, a határokon átnyúló bűnözés, valamint az illegális migráció elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről szóló, 2005. május 27-i szerződés.

Az elítélt személyek átszállításáról szóló, Strasbourgban, 1983. március 21-én kelt Egyezmény, Strasbourgban, 1997. december 18-án kelt Kiegészítő Jegyzőkönyve.

II. Másodlagos jogforrások

A Tanács 2725/2000/EK rendelete (2000. december 11.) a dublini egyezmény hatékony alkalmazása érdekében az ujjlenyomatok összehasonlítására irányuló "Eurodac" létrehozásáról. Hivatalos Lap L 316, 15/12/2000 o. 0001-0010

A Tanács 44/2001/EK rendelete (2000. december 22.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról. HL L 12., 2001.1.16., 1-23. o.

Az Európai Parlament és a Tanács 1987/2006/EK rendelete (2006. december 20.) a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról. Hivatalos Lap L 381, 28/12/2006 o. 0004-0023

A Tanács irányelve (1964. február 25.) a külföldiek mozgására és tartózkodására vonatkozó, a közérdek, közbiztonság vagy közegészség által indokolt különleges intézkedések összehangolásáról. (64/221/EGK) Hivatalos Lap 056, 04/04/1964 o. 0850 – 0857

Az Európai Parlament és a Tanács 2004/38/EK irányelve (2004. április 29.) az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről. (EGT vonatkozású szöveg) Hivatalos Lap L 158, 30/04/2004 o. 0077 – 0123 (Továbbiakban: 2004/38/EK irányelv.)

Az Európai Parlament és a Tanács 2011/99/EU irányelve (2011. december 13.) az európai védelmi határozatról. HL L 338., 2011.12.21., 2-18. o.

A Tanács határozata (2000. december 22.) az Európai Rendőrakadémia (CEPOL) létrehozásáról. HL L 336., 2000.12.30., 1-3. o.

A Tanács határozata (2002. február 28.) a bűnözés súlyos formái elleni fokozott küzdelem céljából az Eurojust létrehozásáról. HL L 63., 2002.3.6., 1-13. o.

A Tanács határozata (2002. július 22.) a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködésről szóló keretprogram (AGIS) létrehozásáról. HL L 203., 2002.8.1., 5-8. o.

A Tanács határozata (2007. február 12.) az Alapvető jogok és jogérvényesülés általános program keretében a 2007–2013-as időszakra a Büntetőjogi jogérvényesülés egyedi program létrehozásáról. HL L 58., 2007.2.24., 13-18. o.

2008/173/EK: A Tanács határozata (2008. február 18.) a Schengeni Információs Rendszer (SIS II) második generációjának teszteléséről. Hivatalos Lap L 057, 01/03/2008 o. 0014-0017.

A Tanács határozata (2009. április 6.) az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) létrehozásáról. HL L 121., 2009.5.15., 37-66. o.

2010/131/: A Tanács határozata (2010. február 25.) a belső biztonságra vonatkozó operatív együttműködéssel foglalkozó állandó bizottság létrehozásáról. HL L 52., 2010.3.3., 50-50. o.

A Tanács 2005/211/BI határozata (2005. február 24.) néhány új funkciónak – többek között a terrorizmus elleni küzdelemnek – a Schengeni Információs Rendszerbe történő bevezetéséről. HL L 68., 2005.3.15., 44-48. o.

A Tanács 2005/681/IB határozata (2005. szeptember 20.) az Európai Rendőrákadémia (CEPOL) létrehozásáról és a 2000/820/IB határozat hatályon kívül helyezéséről. Hivatalos Lap L 256, 01/10/2005 o. 0063-0070

A Tanács 2005/876/IB határozata (2005. november 21.) a bűnügyi nyilvántartásban szereplő információk cseréjéről. Hivatalos Lap L 322, 09/12/2005 o. 0033-0037

A Tanács 2006/631/IB határozata (2006. július 24.) a terrorizmus elleni küzdelem keretében a Schengeni Információs Rendszer egyes új funkcióinak bevezetéséről szóló 2005/211/IB határozat egyes rendelkezései alkalmazási időpontjának meghatározásáról. HL L 256., 2006.9.20., 18-18. o.

A Tanács 2007/533/IB határozata (2007. június 12.) a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról. Hivatalos Lap L 205, 07/08/2007 o. 0063-0084

A Tanács 2007/845/IB határozata (2007. december 6.) a tagállamok vagyonszerezési hivatalai közötti, a bűncselekményből származó jövedelmek és a bűncselekményekhez kapcsolódó egyéb tulajdon felkutatása és azonosítása terén való együttműködésről. HL L 332., 2007.12.18., 103—105. o.

A Tanács 2008/615/IB határozata (2008. június 23.) a különösen a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelemre irányuló, határokon átnyúló együttműködés megerősítéséről. HL L 210., 2008.8.6., 1-11. o.

A Tanács 2008/839/IB határozata (2008. október 24.) a Schengeni Információs Rendszerről (SIS 1+) a Schengeni Információs Rendszer második generációjára (SIS II) történő átállásról. Hivatalos Lap L 299, 08/11/2008 o. 0043-0049.

A Tanács 2009/316/IB határozata (2009. április 6.) a 2009/315/IB kerethatározat 11. cikke alkalmazásában az Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer (ECRIS) létrehozásáról, Hivatalos Lap L 093, 07/04/2009 o. 0033-0048

A Tanács 2009/426/IB határozata (2008. december 16.) az Eurojust megerősítéséről és az Eurojust létrehozásáról a bűnözés súlyos formái elleni fokozott küzdelem céljából szóló 2002/187/IB határozat módosításáról. HL L 138., 2009.6.4., 14-32. o.

A Bizottság 2009/724/IB határozata (2009. szeptember 17.) a Schengeni Információs Rendszerről (SIS 1+) a Schengeni Információs Rendszer második generációjára (SIS II) történő áttérés befejezési időpontjának meghatározásáról, Hivatalos Lap L 257, 30/09/2009 o. 0041-0042.

A Tanács kerethatározata (2001. március 15.) a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról. HL L 82., 2001.3.22., 1-4. o.

A Tanács kerethatározata (2001. június 26.) a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelmek azonosításáról, felkutatásáról, befagyasztásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról. HL L 182., 2001.7.5., 1-2. o.

A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról.

A Tanács kerethatározata (2002. június 13.) a közös nyomozócsoportokról 2002/465/IB HL L 162., 2002.6.20., 1-3. o.

A Tanács 2003/577/IB kerethatározata (2003. július 22.) a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról. HL L 196., 2003.8.2., 45-55. o.

A Tanács 2005/212/IB kerethatározata (2005. február 24.) a bűncselekményből származó jövedelmek, vagyon és az elkövetéshez használt eszközök elkobzásáról. HL L 68., 2005.3.15., 49-51. o.

A Tanács 2005/214/IB kerethatározata (2005. február 24.) a kölcsönös elismerés elvének a pénzbüntetésekre való alkalmazásáról. HL L 76., 2005.3.22., 16—30. o.

A Tanács 2006/783/IB kerethatározata (2006. október 6.) a kölcsönös elismerés elvének a vagyonelkobzást elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról. HL L 328., 2006.11.24., 59-78. o.

A Tanács 2008/675/IB kerethatározata (2008. július 24.) az Európai Unió más tagállamaiban hozott ítéleteknek egy új büntetőeljárásban való figyelembevételéről. HL L 220., 2008.8.15., 32-34. o.

A Tanács 2008/909/IB kerethatározata (2008. november 27.) a kölcsönös elismerés elvének büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés büntetéseket kiszabó vagy szabadságelvonnással járó intézkedéseket alkalmazó ítéleteknek az Európai Unióban való végrehajtása céljából történő alkalmazásáról. HL L 327., 2008.12.5., 27-46. o.

A Tanács 2008/947/IB kerethatározata (2008. november 27.) a kölcsönös elismerés elvének az ítéletekre és próbaidőt megállapító határozatokra való, a próbaidő alatti magatartási szabályok és alternatív szankciók felügyelete céljából történő alkalmazásáról. HL L 337., 2008.12.16., 102-122. o.

A Tanács 2008/978/IB kerethatározata (2008. december 18.) a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításfelvételi parancsról. HL L 350., 2008.12.30., 72-92. o.

A Tanács 2009/299/IB kerethatározata (2009. február 26.) a 2002/584/IB, a 2005/214/IB, a 2006/783/IB, a 2008/909/IB és a 2008/947/IB kerethatározat módosításáról a személyek eljárási jogainak megerősítése, valamint a kölcsönös elismerés elvének az érintett személy megjelenése nélkül lefolytatott eljárásokat követően hozott határozatokra való alkalmazásának előmozdítása tekintetében. HL L 81., 2009.3.27., 24-36. o.

A Tanács 2009/315/IB kerethatározata (2009. február 26.) a bűnügyi nyilvántartásból származó információk tagállamok közötti cseréjének megszervezéséről és azok tartalmáról. Hivatalos Lap L 093, 07/04/2009 o. 0023-0032

A Tanács 2009/829/IB kerethatározata (2009. október 23.) a kölcsönös elismerés elvének az Európai Unió tagállamai közötti, az előzetes letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról. HL L 294., 2009.11.11., 20-40. o.

A Tanács 2009/948/IB kerethatározata (2009. november 30.) a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos, büntetőeljárások során felmerülő összeütközések megelőzéséről és rendezéséről. HL L 328., 2009.12.15., 42-47. o.

A Tanács jogi aktusa (1995. március 10.) az Európai Unió tagállamai közötti egyszerűsített kiadatási eljárásról szóló egyezmény létrehozásáról. HL C 78., 1995.3.30., 1-1. o.

A Tanács jogi aktusa (1995. július 26.) az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján az Európai Rendőrségi Hivatal létrehozásáról szóló egyezmény

(Europol-egyezmény) elkészítéséről (95/C 316/01). Hivatalos Lap C 316, 27/11/1995 o. 0001-0001

A Tanács jogi aktusa (2000. május 29.) az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyegyezménynek az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikke szerinti létrehozásáról. HL C 197., 2000.7.12.

Jegyzőkönyv a Tanács által az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikkének megfelelően létrehozott, az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegélyről. HL C 326., 2001.11.21., 2-8. o.

98/245/JHA: Joint Action of 19 March 1998 adopted by the Council, on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, establishing a programme of exchanges, training and cooperation for persons responsible for action to combat organised crime (Falcone programme) OJ L 99, 31.3.1998, p. 8-12

A Tanács együttes fellépése (1998. június 29.) az Európai Unióról szóló szerződés K.3. cikke alapján, a kölcsönös bűnügyi jogsegély terén követendő helyes gyakorlatról. HL L 191., 1998.7.7., 1-3. o.

III. Egyéb uniós és nemzetközi dokumentumok

Cselekvési terv az Amszterdami Szerződésnek a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó rendelkezései végrehajtásának legjobb módjáról. HL C 19., 1999.1.23., 1. o.

Cardiff European Council 15 and 16 June 1998. Presidency Conclusions.

Tampere European Council 15 and 16 October 1999. Presidency Conclusions.

Programme of measures to implement the principle of mutual recognition of decisions in criminal matters. OJ C 12, 15.1.2001, p. 10-22.

Hágai Program: a Szabadság, A Biztonság és a Jog Érvényesülésének Erősítése az Európai Unióban. (2005/C 53/01)

A Stockholmi Program – A polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa. HL L 115., 2010.5.4.

Az európai e-igazságszolgáltatással kapcsolatos, a 2009–2013-as időszakra szóló többéves cselekvési terv. HL C 75., 2009.3.31., 1-12. o.

Council conclusions on the increased and more effective use of the Europol Information System in the fight against cross-border crime. 3172nd Justice and Home Affairs Council meeting. Luxembourg, 7 and 8 June 2012

Green paper on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor. COM (2001) 715 final.

Follow-up report on the Green Paper on the criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor. COM (2003) 128 final

Zöld könyv a büntetőeljárásokban előforduló joghatósági összeütközésekről és a ne bis in idem elvéről. COM (2005) 696 végleges.

Zöld könyv a büntetőügyekben felvett bizonyítékoknak a tagállamok által másik tagállamtól történő megszerzéséről és elfogadhatóságuk biztosításáról. 2009.11.11. COM (2009) 0624 végleges. (Továbbiakban: COM (2009) 0624 végleges.)

Green Paper on the establishment of a European Public Prosecutor for the criminal-law protection of the Community's financial interests. 2001.12.11. COM (2001) 715 végleges.

Initiative by the Governments of the French Republic, the Kingdom of Sweden and the Kingdom of Belgium for the adoption by the Council of a Framework Decision on the execution in the European Union of orders freezing assets or evidence. Official Journal C 075 , 07/03/2001 P. 0003-0008

A Cseh Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, a Svéd Királyság és a Szlovák Köztársaság kezdeményezése a büntetőeljárásokban előforduló joghatósági összeütközések megelőzéséről és rendezéséről szóló 2009/.../IB tanácsi kerethatározatra vonatkozóan. HL C 39., 2009.2.18., 2-14. o.

A Belga Királyság, a Bolgár Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Spanyol Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Svéd Királyság kezdeményezése az Európai Parlament és a Tanács irányelveire vonatkozóan (...) a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról. Brüsszel, 2010. április 29. 2010/0817 (COD). HL C 165., 2010.6.24., 22-39. o.

Proposal for a Council Framework Decision on the European Evidence Warrant for obtaining objects, documents and data for use in proceedings in criminal matters. COM (2003) 688 final.

Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről. COM (2012) 363.

Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve a bűncselekményekből származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról. COM/2012/085 final.

Javaslat - Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az európai bűnügyi nyomozati parancsról. Indokolás Brüsszel, 2010. június 3. 9288/10 ADD 1.

Javaslat - Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az európai bűnügyi nyomozati parancsról. Kísérő dokumentum. Részletes feljegyzés. Brüsszel, 2010. június 23. 9288/10 ADD 2.

Jelentés az elért eredményekről - Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az európai bűnügyi nyomozati parancsról. Kísérő dokumentum. Részletes feljegyzés. Brüsszel, 2010. november 26. 16868/10

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. Scoreboard to review progress on the creation of an area of “Freedom, Security and Justice” in the European Union. COM (2000) 167 final/2

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - Mutual recognition of Final Decisions in criminal matters. COM/2000/0495 final.

Communication from the Commission. Additional Commission contribution to the Intergovernmental Conference on institutional reforms. The criminal protection of the Community’s financial interests: a European Prosecutor. COM (2000) 608 final.

A Bizottság Közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre. Partnerség Európának a szabadság, biztonság és jog területén való megújulásáért. COM (2005) 184 végleges.

A Bizottság Közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. Jelentés a hágai program 2005. évi végrehajtásáról. COM (2006) 333 végleges.

A Bizottság Közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. A hágai program végrehajtása: További teendők. COM (2006) 331 végleges.

A Bizottság Közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. Jelentés a hágai program 2006. évi végrehajtásáról. COM (2007) 373 végleges.

A Bizottság Közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. Jelentés a hágai program 2007. évi végrehajtásáról. COM (2008) 373 végleges.

A Bizottság Közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A jog érvényesülése, a szabadság és a biztonság Európában 2005 óta: A Hágai Program és Cselekvési Terv értékelése. COM (2009) 263 végleges.

A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek. A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség a polgárok szolgálatában. COM (2009) 262 végleges.

Bizottság Közleménye: Jogalkotási csomag a szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek operatív irányítását végző ügynökség létrehozásáról. Brüsszel, 24.6.2009, COM (2009) 292 végleges

A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról szóló 2004/38/EK irányelv jobb átültetéséhez és alkalmazásához nyújtott iránymutatásról (EGT-vonatkozású szöveg). COM (2009) 0313 végleges.

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésén alapuló térség megvalósítása a polgárok szolgálatában. A stockholmi program végrehajtásáról szóló cselekvési terv. COM (2010) 171 végleges

A Bizottság Közleménye: Az Európai Unió Alapjogi Chartájának hatékony végrehajtására irányuló stratégiáról. COM (2010) 573 végleges

A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Unió pénzügyi érdekeinek a büntetőjog és igazgatási vizsgálatok által biztosított védelméről. Integrált politika az adófizetők pénzének megóvására. COM/2011/0293 végleges.

Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: Strengthening law enforcement cooperation in the EU: the European Information Exchange Model (EIXM). Brussels, 7.12.2012, COM (2012) 735 final.

Protection of financial interests and the fight against fraud 'European Parliament resolution on the protection of the Communities' financial interests and the fight against fraud — annual report 2001 (2002/2211 (INI))

Európai Parlament. Decisions on freezing assets or evidence. Consultation procedure. Official Journal of the European Communities C 77 E/93. 2002.03.28.

Az Európai Parlament 2010. május 6-i állásfoglalása a Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről és a csalás elleni küzdelemről szóló, 2008. évi éves jelentésről. (2009/2167(INI))

Európai Parlament. Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság Jelentése. Javaslat a Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyításvételi parancsról. 2008. október 15.

Az Európai Parlament jogalkotási állásfoglalás-tervezete. Jelentés a Cseh Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, a Szlovák Köztársaság és a Svéd királyság által előterjesztett, a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos, büntetőeljárások során felmerülő összeütközések megelőzéséről és rendezéséről szóló 2009/.../IB tanácsi kerethatározat elfogadására irányuló kezdeményezésről (8535/2009 – C7-0205/2009 – 2009/0802(CNS)) Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság.

Az Európai Unió Tanácsa. Magyarázó jelentés. A Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felmerülő joghatósági összeütközések megelőzéséről és rendezéséről. Council Document 5208/09, ADD 2, Brussels, 20 January 2009.

Az Európai Unió Tanácsa. Javaslat: A Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felmerülő joghatósági összeütközések megelőzéséről és rendezéséről. Council Document 5208/09, 20 January 2009.

Az Európai Unió Tanácsa. Javaslat – A Tanács kerethatározata a büntetőeljárások során felmerülő joghatósági összeütközések megelőzéséről és rendezéséről. 2009. április 6. Council Document 8338/09

Az Európai Unió Tanácsa. Tervezet – A Tanács nyilatkozata a joghatóság gyakorlásával kapcsolatos összeütközések megelőzéséről és rendezéséről szóló kerethatározatra vonatkozóan (a bis in idem esettől eltérő ügyek). 2009. május 20. Council Document 10225/09 COPEN 95.

Council of the European Union. Eurojust and the Lisbon Treaty: Towards more effective action. Conclusions of the strategic seminar organised by Eurojust and the Belgian Presidency, Bruges, 20-22 September 2010.

Council Recommendation of 8 May 2003 on a model agreement for setting up a joint investigation team (JIT). Official Journal C 121, 23/05/2003 P. 0001 - 0006

A Tanács állásfoglalása (2010. február 26.) a közös nyomozócsoportok létrehozásáról szóló megállapodásról. HL C 70., 2010.3.19., 1-12. o.

A Bizottság jelentése a közös nyomozócsoportokról szóló, 2002. június 13-i tanácsi kerethatározat jogi átvételéről. COM (2004) 858 végleges. (Továbbiakban: COM (2004) 858 végleges)

A Bizottság jelentése a kölcsönös elismerés elvének a pénzbüntetésekre való alkalmazásáról szóló, 2005. február 24-i 2005/214/IB kerethatározat 20. cikke alapján. COM (2008) 0888 végleges.

A Bizottság Jelentése a vagyonnal vagy bizonyítékkal kapcsolatos biztosítási intézkedést elrendelő határozatoknak az Európai Unióban történő végrehajtásáról szóló, 2003. július 22-i 2003/577/IB tanácsi kerethatározat 14. cikke alapján. Brüsszel, 2008.12.22. COM (2008) 885 végleges.

Commission staff working document. Annex to the Green paper on conflicts of jurisdiction and the principle of ne bis in idem in criminal proceedings. SEC (2005) 1767. 5.1.

Commission staff working document. Annex to the Green paper on conflicts of jurisdiction and the principle of ne bis in ide min criminal proceedings. SEC (2005) 1767. 5.3.

Commission staff working document. Annex to the Green paper on conflicts of jurisdiction and the principle of ne bis in ide min criminal proceedings. SEC (2005) 1767. 9.2.

Az európai adatvédelmi biztos véleménye a Belga Királyság, a Bolgár Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Spanyol Királyság, a Francia Köztársaság, az Olasz Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Portugál Köztársaság, Románia, a Finn Köztársaság és a Svéd Királyság által az európai védelmi határozatról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozóan indított kezdeményezésről, valamint a Belga Királyság, a Bolgár Köztársaság, az Észt Köztársaság, a Spanyol Királyság, az Osztrák Köztársaság, a Szlovén Köztársaság és a Svéd Királyság által a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozóan indított kezdeményezésről. 2010/C 355/01

Opinion of the European Union Agency for Fundamental Rights on the draft Directive regarding the European Investigation Order. Bécs, 2011. február 14.

Eurojust 2003. évi jelentése.

<http://eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20Annual%20Reports/Annual%20Report%202003/Annual-Report-2003-EN.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. május 14.)

Felhasznált irodalom

Freedom, Security, Privacy – European Home Affairs in an open world. Report of the Informal High Level Advisory Group on the Future of European Home Affairs Policy. („The Future Group”)

Lásd: <http://www.statewatch.org/news/2008/jul/eu-futures-jha-report.pdf>
(Letöltés dátuma: 2012. július 4.)

Tanács Főtitkársága. A közös nyomozócsoportokra vonatkozó kézikönyv. 2011. november 04. 15790/1/11 REV

Improving coordination between the EU bodies competent in the area of police and judicial cooperation: Moving towards a European Prosecution. Study. European Parliament, Belgium, 2011. Lásd:

<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201207/20120717ATT49039/20120717ATT49039EN.pdf> (Letöltés dátuma: 2012. szeptember 8.)

Europol Review. General Report on Europol Activities. European Police Office, Luxembourg, 2012.

JOGESÉ TJEGYZÉK

A szabad mozgás korlátozásának lehetőségei c. fejezethez

139/85. sz. R. H. Kempf kontra Staatssecretaris van Justitie ügyben 1986. június 3-án hozott ítélet. (EBHT 1986. 01741. o.)

C-33/07. sz. Ministerul Administrației și Internelor – Direcția Generală de Pașapoarte București kontra Gheorghe Jipa ügyben 2008. július 10-én hozott ítélet. (EBHT 2008. I-05157. o.)

30/77. sz. Régina kontra Pierre Bouchereau ügyben 1977. október 27-én hozott ítélet (EBHT 1977., 1999. o.)

36/75. sz. Roland Rutili kontra Ministre de l'Intérieur ügyben 1975. október 28-án hozott ítélet (EBHT 1975., 1219. o.)

C-423/98. sz. Alfredo Albore ügyben 2000. július 13-án hozott ítélet. (EBHT 2000., I-05965. o.)

C-285/98. sz. Tanja Kreil kontra Bundesrepublik Deutschland ügyben 2000. január 11-én hozott ítélet. (EBHT 2000. I-00069. o.)

115/116/81. sz. Adoui és Cornuaille kontra Belgium és Lüttich ügyben 1982. május 18-án hozott ítélet (EBHT 1982., 1665. o.)

268/99. sz. Aldona Malgorzata Jany és társai kontra Staatssecretaris van Justitie ügyben 2001. november 20-án hozott ítélet. (EBHT 2001. I-08615. o.)

C-503/03. sz. Európai Közösségek Bizottsága kontra Spanyol Királyság ügyben 2006. január 31-én hozott ítélet (EBHT 2006, p. I-1097)

67/74. sz. Carmelo Angelo Bonsignore kontra Oberstadtdirektor der Stadt Köln ügyben 1975. február 26-án hozott ítélet (EBHT 1975., 297. o.)

C-348/96. sz. Donatella Calfa ügyben 1999. január 19-én hozott ítélet. (EBHT 1999. I-00011. o.)

C-482/01. és C-493/01. sz. Georgios Orfanopoulos and Others and Raffaele Oliveri kontra Land Baden-Württemberg egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítélet (EBHT 2004, p. I-5257)

41/74. sz. Yvonne van Duyn kontra Home Office ügyben 1974. december 4-én hozott ítélet (EBHT 1974., 1337. o.)

C-50/06. sz. Európai Közösségek Bizottsága kontra Holland Királyság ügyben 2007. június 7-én hozott ítélet (EBHT 2007, p. I-4383)

C-441/02. sz. Európai Közösségek Bizottsága kontra Német Szövetségi Köztársaság ügyben 2006. április 27-én hozott ítélet (EBHT 2006, p. I-3449)

C-349/06. sz. Murat Polat kontra Stadt Rüsselsheim ügyben 2007. október 04-én hozott ítélet. (EBHT 2007. I-08167. o.)

A ne bis in idem elv alkalmazásának gyakorlati kérdései az Európai Unióban c. fejezethez

C-187/01. és C-385/01. sz. Hüseyin Gözütok (C-187/01. sz. ügy) és Klaus Brügge (C-385/01. sz. ügy) elleni büntetőeljárásokban 2003. február 11-én hozott ítélet. (EBHT 2003, p. I-01345)

C-469/03. sz. Ilomeno Mario Miraglia elleni büntetőeljárásban 2005. március 10-én hozott ítélet. (EBHT 2005, p. I-02009)

C-436/04. sz. Leopold Henri Van Esbroeck ellen folytatott büntetőeljárásban 2006. március 9-én hozott ítélet. (EBHT 2006, p. I-02333)

C-467/04. sz. Giuseppe Francesco Gasparini és társai ellen folyamatban lévő büntetőeljárásban 2006. szeptember 28-án hozott ítélet. (EBHT 2006, p. I-09199)

C-150/05. sz. Jean Leon Van Straaten és a Staat der Nederlanden, a Republiek Italië között folyamatban lévő eljárásban 2006. szeptember 28-án hozott ítélet. (EBHT 2006, p. I-09327)

C-288/05. sz. Jürgen Kretzinger ellen a Hauptzollamt Augsburg részvételével folytatott büntetőeljárásban 2007. július 18-án hozott ítélet. (EBHT 2007, p. I-06441)

C-367/05. sz. Norma Kraaijenbrink ellen folytatott büntetőeljárásban 2007. július 18-án hozott ítélet. (EBHT 2007, p. I-06619)

C-297/07. sz. Klaus Bourquain ellen folytatott büntetőeljárásban 2008. december 11-én hozott ítélet. (EBHT 2008, p. I-09425)

C-491/07. sz. Vladimír Turanský ellen folytatott büntetőeljárásban 2008. december 22-én hozott ítélet. (EBHT 2008, p. I-11039)

A kölcsönös elismerés elve az Európai Unió bűnügyi együttműködésének tükrében c. fejezethez

C-42/11. sz. Joao Pedro Lopes Da Silva Jorge ügyben 2012. szeptember 5-én hozott ítélet. (EBHT 2010. 00000. o.)

C-192/12. PPU. sz. Melvin West ügyben 2012. június 28-án hozott ítélet. (EBHT 2010. 00000. o.)

C-261/09. sz. Gaetano Mantello ügyben 2012. június 28-án hozott ítélet. (EBHT 2010. I-11477. o.)

C-306/09. sz. Günter Fuß kontra Stadt Halle ügyben 2010. október 21-én hozott ítélet. (EBHT 2010. I-10341. o.)

C-123/08. sz. Dominic Wolzenburg ügyben 2009. október 6-án hozott ítélet. (EBHT 2009. I-09621. o.)

C-388/08 PPU. sz. Artur Leymann és Aleksei Pustovarov ügyben 2008. december 1-jén hozott ítélet. (EBHT 2008. I-08993. o.)

C-296/08 PPU. sz. Ignacio Pedro Santesteban Goicoechea ügyben 2008. augusztus 12-én hozott ítélet. (EBHT 2008. I-06307. o.)

C-66/08. sz. Szymon Kozłowski ügyben 2008. július 17-én hozott ítélet. (EBHT 2008. I-06041. o.)

C-288/05. sz. Jürgen Kretzinger ügyben 2007. július 18-én hozott ítélet. (EBHT 2007. I-06441. o.)

C-303/05. sz. Advocaten voor de Wereld VZW kontra Leden van de Ministerraad ügyben 2007. május 3-án hozott ítélet. (EBHT 2007, p. I-03633)

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

ECRIS	Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer
EFTA	Európai Szabadkereskedelmi Társulás (European Free Trade Association)
EGK	Európai Gazdasági Közösség
EK	Európai Közösségek
EU	Európai Unió
EUSz.	Az Európai Unióról szóló szerződés
EUMSz.	Az Európai Unió működéséről szóló szerződés
Europol	Európai Rendőrségi Hivatal
JIT	közös nyomozócsoport (joint investigation team)
OCTA	Organized Crime Threat Assessment
OLAF	Európai Csalás Elleni Hivatal
SIRENE irodák	Schengeni Információs Rendszer Kiegészítő Információinak Cseréjét Biztosító Nemzeti Hatóságok
SIS	Schengeni Információs Rendszer
SIS II.	Schengeni Információs Rendszer második generációja
SOCTA	Serious and Organized Crime Threat Assessment
SVE	Schengeni Végrehajtási Egyezmény
Te-Sat	Terrorism Trends and Situation Report
TREVI	Terrorisme, Radicalisme, Extremisme et Violence

A TÉMAKÖRHÖZ KAPCSOLÓDÓ, SAJÁT KÖZLEMÉNYEK LISTÁJA

Bűnügyi nyilvántartások az Európai Unióban. In: RÓTH, Erika (szerk.): Tanulmányok Dr.Dr.h.c. Horváth Tibor Professor Emeritus 85. születésnapja tiszteletére. Bűnügyi Tudományi Közlemények 9., Bíbor Kiadó, Miskolc, 2012. 87-101. o.

Büntetőjogi tényállások komplex elemzése informatikai és kommunikációs eszközök támogatásával – e-learning tananyag, 2011. Társszerző: Prof. Dr. Farkas Ákos. Lásd: <http://jogikar.uni-miskolc.hu/e-learning>

Az Europol emberkereskedelem visszaszorítás érdekében végzett tevékenysége. In: Miskolci Egyetem, Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2010. november 10., Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa, 2011. 41-47. o.

The European Evidence Warrant. In: Miskolci Egyetem, Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2009. november 5., Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa. 2010. 51-56. o.

The principle of mutual recognition and the European Evidence Warrant. In: Policajné vedy a policajné činnosti 2009. Bratislava 2010. 190-193. o. ISBN 978-80-8054-489-8

Free movement of persons and the tendency of crime in the European Union. In: VI. Kriminológiai Vándorgyűlés, Konceptiók és megvalósulásuk a rendszerváltozás utáni kriminálpolitikában. Magyar Kriminológiai Társaság, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2009. 137-143. o.

Bern Schünemann (szerk.): Ein Gesamtkonzept für die Europäische Strafrechtspflege / A Programme for European Criminal Justice. (Az Európai

Büntető-Igazságszolgáltatás Konceptiója.) Könyvismertető. In: Európai Tükör, A Külügyminisztérium folyóirata. XIII. évfolyam, 12. szám, 2008. 132-134. o.

Police co-operation and fight against crime in the European Union. In: Policajné vedy a policajné činnosti 2008., Bratislava 2009. 77-82. o. ISBN 978-80-8054-470-6

Police co-operation and fight against crime in the European Union. In: *METENKO, Jozef* (szerk.): Complementary Research Results from Middle Europe Researches Area Cooperated on EU SEC II. Bratislava 2011. 55-60. o. ISBN 978-80-8054-506-2

Connection between free movement and the tendency of crime in the European Union. In: Miskolci Egyetem, Doktoranduszok Fóruma, Miskolc, 2008. november 13., Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa. 2009. 87-92. o.

Közbiztonság, közrend, közegészség, avagy a szabad mozgás korlátozásának lehetséges indokai. In: Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai, *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium*. Tomus 9, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2008., 183-202. o.

Contribution: Public security, public policy and public health as potential grounds for imposing restrictions on the right of free movement. In: Külföldi Konferencia kiadvány, COFOLA 2008: Key points and ideas, Masarikova Univerzita, Právnická Fakulta, 2008 ISBN 978-80-210-4629-0, 62-64. o.

Public security, public policy and public health as potential grounds for imposing restrictions on the right of free movement.

Lásd:

http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2008/files/pdf/evropa/janos_i_andrea.pdf (Letöltés dátuma: 2009. október 20.)

ÖSSZEGZÉS

Kutatásom eredményeként egy olyan disszertáció elkészítését tűztem ki célul, amely a szabad mozgás büntető eljárásjogi szempontból releváns valamennyi elemét bemutatja és felsorakoztatja. A határokon átnyúló bűnözés problematikája a szabad mozgás egyik negatív következményeként is értékelhető, ugyanis a belső határok felszámolásával, a korlátok nélküli mozgásszabadság széleskörű érvényesítésével egy olyan biztonsági deficittel kell számolni az Európai Unión belül, amely mindenképpen tevékenységre ösztönzi a jogalkotókat.

Ezt a tevékenységet több aspektusból is érdemes vizsgálni. Egyrészt indokolt górcső alá venni a szabad mozgás elve korlátozásának esetleges indokait. Ez a kérdés azért érdemel különös figyelmet, hogy érzékeljük, melyek azok a hivatkozási alapok, amelyek a tagállamok rendelkezésére állnak a nevezett szabadságjog korlátozására. Ezen indokok köre meglehetősen szűk, hiszen pusztán a közrend, közbiztonság érdekében hivatkozással, s mintegy ultima ratio jelleggel állnak rendelkezésre.

Természetesen ilyen korlátozási alternatívák legitimálása nem jelent megoldást a több mint fél évszázada fennálló bűnüldözési küzdelem hatékonyabbá tételében. Ez alapján is tudom kutatásom alaptételét megfogalmazni, miszerint az Európai Unió a bűnüldözés terén csak abban az esetben lehet eredményes, ha összehangolt, egységes, kooperatív szemléletmódot követ és munkán alapul.

Értekezésemben a büntető igazságügyi együttműködés fejlődésének bemutatására egyrészt az elsődleges jogforrások, alapító szerződések, másrészt pedig a vonatkozó cselekvési programok felvázolása, prioritásainak szemléltetése útján teszek kísérletet. Részletesen foglalkozom azzal, hogy a szabadság, biztonság és jog európai térségének megteremtése érdekében milyen programok valósultak meg, illetve vannak folyamatban, mintegy történeti aspektusból szemlélve az eddig lezajlottakat.

A határokon átnyúló bűncselekmények vonatkozásában az első komolyabb probléma, amellyel a bűnüldöző hatóságoknak szemben kell nézni, nem más, mint, hogy egyáltalán rendelkeznek-e joghatósággal az ügyben. Ez különösen akkor lehet érdekes, ha több tagállam is megállapítja az eljárás lefolytatására vonatkozó jogosultságát. A kétszeres eljárás, elbírálás tilalmának elve számtalan nemzetközi, alapjogi dokumentumban deklarálására került, illetve hazánk jogrendszerében is ismert alapelv, s egyben a büntetőeljárás megindításnak akadályaként is számba kell venni. Mindenképpen érdemes vizsgálat tárgyává tenni uniós viszonylatban is, mint már a joghatóság kérdésével kapcsolatban állót, illetve a *ius puniendi* gyakorlásának gátját. A Schengeni Végrehajtási Egyezményben való deklarálását követően ugyanis az Amszterdami Szerződéssel beépítésre került az Unió joganyagába, ám mégis számtalan értelmezési kérdést vet fel, melynek elemzéséhez az Európai Bíróság ítéleteit szükséges segítségül hívni.

A szabad mozgás kérdését a büntetőeljárás során hozott határozatok tekintetében is indokolt vizsgálni. Immár több évtizedre vezethető vissza a kölcsönös elismerés elve alkalmazásának ambíciója a büntető ügyekben hozott ítéletek, s az eljárás tárgyalást megelőző szakaszaiban hozott határozatok vonatkozásában. Érvényesülésének alapvető előfeltétele a tagállamok egymás igazságszolgáltatási rendszereibe vetett kölcsönös bizalma. Kétségtelen, hogy az elv alkalmazása a büntetőjog terén veti fel a legtöbb nehézséget, azonban mindazon előnyök, amelyeket alkalmazása előidézhet, tagadhatatlanok.

Értekezésemben mindezen kérdések megvitatásán túl a bizonyítás kérdésére fókuszálok a szabad mozgás tárgykörében. Több olyan, már meglévő jogintézményt kívánok bemutatni, amelynek szerepe, funkciója van a bizonyítékok szabad áramlásának biztosításában. Az elfogadhatóság és a felhasználhatóság kritériumának érvényesülése az, amely a más tagállamokban beszerzett bizonyítékok kapcsán kérdéses és problémás lehet. A jelenleg meglévő szabályanyag ugyanis meglehetősen szerteágazó és komplex, amely alkalmazása komoly kihívás elé állítja a gyakorló jogászokat. Kutatási

hipotézisem mindezek alapján az, hogy valóban szükség van a kölcsönös jogsegélyen alapuló intézmények felváltására, egyszerűsítésére, amelynek legjobb eszközéül a kölcsönös elismerés elvén nyugvó megoldások szolgálnak. Azonban ezeket önmagukban nem érzem elegendőnek ahhoz, hogy a határokon átnyúló bűncselekmények vonatkozásában a bizonyítékok összegyűjtése és azok felhasználása zökkenőmentes legyen. Bizonyos mértékű harmonizáció szükséges az eljárási szabályok tekintetében.

Az Európai Ügyészség intézményének életre keltésére vonatkozó gondolat nem minden előzmény nélküli, azonban úgy érzem, olyan potenciál rejlik benne, amely megfelelő eszköznek minősülhet a bűnügyi együttműködés kiteljesítéséhez. Ahogyan arra a Lisszaboni Szerződés is utal, létrehozása az Eurojust továbbfejlesztésével, átalakításával történhet meg, azonban szerkezetét, funkcióját tekintve több alternatíva is létezik. Valamennyi eszköz azonban csak akkor töltheti be eredendő célját, ha a nyomozó és vádhatósági funkciókat ellátó igazságszolgáltatási szereplőkön túl a védelem, illetve a terhelti jogok érvényesülése is megfelelő mértékben reprezentált. Kutatásom során ennek a kérdésnek a megválaszolására is igyekeztem hangsúlyt fektetni.

A határokon átnyúló bűncselekmények vonatkozásában a bizonyítást, illetve az Európai Unióban megvalósuló bűnügyi együttműködés, valamint a szabad mozgás kérdését véleményem szerint mindenképpen a rész-egész viszonylatában indokolt vizsgálni. Ezt különösen az támasztja alá, hogy az elemzéshez úgy vélem, elengedhetetlen tisztában lenni az ezen a területen megjelenő jogalkotói törekvésekkel, illetve az azokat megalapozó jogpolitikai megfontolásokkal. Éppen ezért, értekezésem szerkezeti kialakításakor is ezt a szempontot tartottam meghatározónak, amely lehetőséget teremt arra, hogy a bizonyítás tekintetében az egész, vonatkozó uniós joganyag átlátása mellett lehessen következtetéseket levonni, javaslatokat megfogalmazni.

SUMMARY

My aim was to prepare a thesis as a result of my research that presents and lines up all elements of the free movement of persons in the European Union that can be relevant for the criminal proceedings. The problems associated with cross-border crime could be classified as one of the negative consequences of the freedom of movement, as the abolition of internal borders and the unrestricted free movement of persons in general resulted in a security deficit in the European Union which definitely urges legislators to act.

The legislative measures should be examined from different aspects. On one hand, the possible grounds for the limitation of free movement should be examined. This question deserves special attention so that we can perceive those justifications which can be relied on by the Member States when limiting the freedom of free movement. The scope of the possible legal grounds is rather limited, as this includes restrictions only on grounds of public order, public security or public health, and the restrictive measures always have to satisfy the proportionality principle.

Obviously, the legitimatization such restrictive measures does not provide a solution in itself to make the more than a half century long fight against crime more effective in the European Union. This conclusion led me to be formulate one of the core findings of my research, namely that the European Union can only be effective in the field of fight against crime if the Member States follow a coordinated, uniform and cooperative approach.

In my thesis I aim to present the development of judicial cooperation in criminal matters within the European Union by presenting the primary sources of law and founding treaties on the one hand, and by outlining the relevant action plans and their priorities on the other hand. I assess in detail the programs which are aiming to create the area of freedom, security and justice

in Europe, both that have been already performed and are still ongoing, in order to provide a historical perspective.

Regarding cross-border crimes the first serious problem that authorities have to face with, is to decide whether they have jurisdiction in the matter. This may be especially interesting, if more than one Member State determines that it has right to start proceedings in the matter. The so-called *ne bis in idem* principle that restricts the possibility for double prosecution and which is declared in numerous international law documents for the protection of human rights and known as a fundamental right also in the legal system of our country, also has to be considered as an obstacle to be able to start criminal proceedings in a given matter. This legal principle has to be also examined in the context of the laws of the European Union, both in connection with the question of jurisdiction and also as an obstacle to the state *ius puniendi*. While this legal principle has been declared already in the Schengen Convention and has been incorporated into the legal order of the Union by the Treaty of Amsterdam, it still raises a number of interpretation issues, which necessitated the analysis of the judgments of the European Court of Justice in this respect.

The issue of freedom of movement should be examined also in respect of the decisions made in criminal proceedings. The requirement to apply the principle of mutual recognition in judgments in criminal cases and in the decisions of pre-trial stages of the proceedings is already present for decades. An essential prerequisite for the application of this legal principle in practice is that the Member States mutually trust in each other's legal systems. There is no doubt that the application of this principle raises the most difficulties in the field of criminal law, but the advantages that the application may bring cannot be denied either.

In addition to the analysis of the above issues, in my thesis I focus on the question of proofs and evidencing in relation with the freedom of movement. I present several, already existing legal institutions that play role in ensuring the free movement of evidences. The main issue which can be fairly problematic in this context is whether the evidences obtained in a Member State will be accepted as admissible evidence in other Member States. The existing legal rules are rather diverse and complex, which constitute a major challenge for practicing lawyers. Therefore, my research hypothesis on the basis of the above is that the legal institutions based on mutual legal assistance need to be simplified and replaced by legal institutions based on the principle of mutual recognition. However, I am of the view that even these proposed measures alone would not be enough to enable the smooth gathering and use of evidences in cross-border criminal matters, and a certain degree of harmonization would also be required regarding procedural rules.

While the idea to create a European Public Prosecutor's Office is not without any history, in my views it would be the appropriate tool to successfully achieve the necessary level of cooperation in criminal law matters. As it is mentioned in the Lisbon Treaty, the European Public Prosecutor's Office can be established by developing further and transforming the Eurojust, however, regarding its structure and function, still several alternatives exist. Notwithstanding any of the above, any legal institution in this field may serve adequately its original purpose only, if beside of the regulation of those institutions and persons in the judicial system that have function in the investigation and prosecution, the defense and the rights of the accused persons are also adequately ensured and protected. In my research I was also focusing to find an adequate solution for this question.

The question of evidencing, the cooperation in criminal matters and the freedom of movement have to be examined in my opinion together, as they are in whole-part relationship. Further, in my views the analysis requires the in-

Summary

depth examination of legislative measures in this area, and also the legal policy considerations behind these measures. Therefore, I have structured my thesis in a way that makes it possible to draw conclusions and to make suggestions in respect of the evidencing on the basis of the overview of the entire relevant European Union legal norms.

MELLÉKLETEK

1. számú Melléklet

Európai elfogatóparancs kibocsátására és végrehajtására vonatkozó számadatok a tagállamok vonatkozásában

Ország	2005		2006		2007		2008		2009	
	kibocsátott	végrehajtott	kibocsátott	végrehajtott	kibocsátott	végrehajtott	kibocsátott	végrehajtott	kibocsátott	végrehajtott
BE	-	-	-	-	-	-	-	-	508	73
BG	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
CZ	4	0	168	125	435	66	494	141	439	67
DK	64	19	52	19	-	-	52	26	96	51
DE	-	-	-	-	1785	506	2149	624	2433	777
EE	38	10	42	15	31	14	46	22	46	21
EL	38	12	53	4	83	16	119	10	116	19
ES	519	54	450	62	588	59	623	93	489	99
FR	1914	162	1552	237	1028	345	1184	400	1240	420
IE	29	6	43	20	35	14	40	13	33	16
IT	121	57	-	-	-	-	-	-	-	-
CY	44	3	20	2	20	4	16	3	17	3
LV	44	10	65	14	97	16	140	22	171	40
LT	500	69	538	57	316	60	348	68	354	84
LU	42	24	35	22	244	15	40	22	46	26
HU	42	23	115	55	373	84	975	205	1038	149
MT	1	0	4	3	3	1	2	1	7	2
NL	373	30	325	47	403	17	-	-	530	0
AT	975	73	391	67	495	47	461	28	292	37
PL	1448	112	2421	235	3473	434	4829	617	4844	1367
PT	200	38	102	52	117	45	-	-	104	63
RO	-	-	-	-	856	235	2000	448	1900	877
SI	81	10	67	14	54	8	39	11	27	6
SK	56	14	111	23	208	71	342	81	485	79
FI	86	37	69	37	84	43	107	44	129	47
SE	144	10	137	27	170	22	190	40	263	28
UK	131	63	129	86	185	99	-	-	220	80
TOTAL	6894	836	6889	1223	10883	2221	14196	2919	15827	4431

Forrás:

Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation since 2007 of the Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States. COM (2011) 175 final
ANNEX 1—Statistical data relating to the European arrest warrant

2. számú Melléklet

A határokon átnyúló szabad mozgást korlátozó szankciók és eszközök Magyarországon

JOG-INTÉZMÉNY	JOGALAP	ALANYA	FELTÉTEL
kiutasítás	Btk. 61. §	nem magyar állampolgár elkövető	Végleges hatályú kiutasítás Határozott időtartamú kiutasítás 1. szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy, valamint Magyarország területén letelepedettként vagy bevándoroltként tartózkodási joggal rendelkezővel szemben kiutasításnak csak olyan bűncselekmény elkövetése miatt lehet helye, amely öt évi vagy azt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő. 2. Kiutasításnak csak tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztés kiszabása esetén lehet helye azzal szemben, - aki Magyarország területén legalább tíz éve jogszerűen tartózkodik, - aki fiatalkorú, - akinek a családi élet tiszteletben tartásához való joga sérülne feltéve, ha az elkövetőnek az országban tartózkodása a közbiztonságot jelentősen veszélyeztetné.
beléptetés megtagadása és visszairányítás	2007. évi I. törvény. 36-37. §	EGT-állampolgár vagy családtag	Nem felel meg a beutazási feltételeknek, vagy beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt áll.
beutazási és tartózkodási tilalom	2007. évi I. törvény 38-39. §	ismeretlen helyen, illetve nem Magyarorszá g területén tartózkodó személy	El kell rendelni azzal a személlyel szemben: 3. akinek a beutazására és tartózkodására vonatkozó tilalom érvényesítésére Magyarország nemzetközi jogi kötelezettséget vállalt, vagy 4. akinek a beutazására és tartózkodására vonatkozó tilalom érvényesítéséről az Európai Unió Tanácsa döntött.
idegenrendészeti kiutasítás	2007. évi I. törvény 40-47/B. §	EGT-állampolgár vagy családtag	5. A közegészségügyi hatóság kezdeményezésére, közegészségügyi okból kiutasítható az, aki külön jogszabályban meghatározott közegészséget veszélyeztető betegségben szenved, fertőzőképes, illetve kórokozó hordozó állapotban van, és ezekre tekintettel nem veti alá magát kötelező ellátásnak, kivéve, ha a beutazást követő három hónap elteltével válik beteggé vagy fertőzőképessé, illetve alakul ki kórokozó hordozó állapot. 6. Kiutasítható: - aki Magyarország területének elhagyására vonatkozó kötelezettségének az előírt határidőn belül nem tett eleget, - akinek a beutazási vagy a tartózkodási joga nem áll fenn, de aki ennek ellenére a beutazási vagy a tartózkodási joga igazolása céljából az eljáró hatóság előtt hamis adatra vagy valótlan tényre hivatkozott, - akinek beutazása vagy tartózkodása valódi, közvetlen és súlyos veszélyt jelent Magyarország nemzetbiztonságára.
kitoloncolás	2007. évi I. törvény 50. §	kiutasított személy/ EGT-állampolgár vagy családtag	1. A bírósági kiutasítást hatósági kísérettel kell végrehajtani, ha a kiutasított személlyel szemben a bíróság a szabad mozgás és tartózkodás jogának hiányában végleges hatályú kiutasítást alkalmazhatna. 2. A bírósági és az idegenrendészeti kiutasítás kitoloncolással hajtható végre, ha a kiutasított személy: a) szándékosan elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztés büntetésből szabadult, vagy

Mellékletek

			<p><i>b)</i> idegenrendészeti kiutasítást rendeltek el vele szemben az alábbi okok valamelyikére tekintettel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Magyarország területének elhagyására vonatkozó kötelezettségének az előírt határidőn belül nem tett eleget, - a beutazási vagy a tartózkodási joga nem áll fenn, de aki ennek ellenére a beutazási vagy a tartózkodási joga igazolása céljából az eljáró hatóság előtt hamis adatra vagy valótlan tényre hivatkozott, - beutazása vagy tartózkodása valódi, közvetlen és súlyos veszélyt jelent Magyarország nemzetbiztonságára. <p>ÉS: az ország elhagyására irányuló kötelezettségének nem tett eleget a kiutasítást elrendelő határozat jogerőre emelkedését követő első hónap utolsó napjáig.</p>
kitoloncolási őrizet	2007. évi I. törvény 51. §	EGT-állampolgár vagy családtag	<p>Kitoloncolás végrehajtásának biztosítása érdekében.</p> <p>HA: a bírósági kiutasítást a kiutasított személy hatósági kíséretével kell végrehajtani, mert vele szemben a bíróság a szabad mozgás és tartózkodás jogának hiányában végleges hatályú kiutasítást alkalmazhatna.</p>
külföldre utazási korlátozás	2007. évi I. törvény 64. § 2013. január 1-től hatályos.	EGT-állampolgár vagy családtag	<p>Úti okmánya visszatartása érdekében a bíróság, illetve az ügyész az eljáró hatóságot a külföldre utazásról szóló törvény alapján értesítette.</p>

Forrás:

1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről.

2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról.

113/2007. (V. 24.) Korm. rendelet a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény végrehajtásáról.

Mellékletek

3. számú Melléklet

Összbűnözési adatok
2000-2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU-tagállamok										
Belga Királyság	1003421	962955	1008798	1001818	1005925	992375	1014349	1021184	1024390	1044242
Bolgár Köztársaság	148915	147022	146929	143921	142093	137800	136410	134685	126673	138105
Cseh Köztársaság	391469	358577	372341	357740	351629	344060	336446	357391	343799	332829
Dán Királyság	504231	473290	491511	486174	474419	432704	425093	445271	476953	491792
Németországi Szövetségi Köztársaság	6264723	6363865	6507394	6572135	6633156	6391715	6304223	6284661	6114128	6054330
Észt Köztársaság	57799	58497	53293	53595	53048	52916	51834	50375	50977	48359
Írország	73276	86633	106415	103462	99244	102206	103178			
Görög Köztársaság	369137	439629	441138	441839	405627	455952	463750	423422	417391	386893
Spanyol Királyság	1852858	2052492	2183457	2144155	2141295	2230906	2267114	2309859	2371535	2335034
Francia Köztársaság	3771849	4061792	4113882	3974694	3825442	3775838	3725588	3589293	3558329	3521256
Olasz Köztársaság	2205782	2163826	2231550	2456887	2417716	2579124	2771490	2933146	2709888	2629831
Ciprusi Köztársaság	4340	4506	4758	7256	7615	7212	7917	7556	7341	7104
Lett Köztársaság	50199	51082	49329	51773	62173	51435	62328	55620	57475	56548
Litván Köztársaság	82370	79265	72646	79072	84136	82074	75474	67990	71792	76291
Luxembourgi Nagyhercegség	22816	22646	26046	26163	26907	25321	25913	28252	28210	32378
Magyarország	450673	465694	420782	413343	418833	436522	425941	426914	408407	394034
Máltai Köztársaság	17016	15929	17023	17739	18384	18580	16527	15005	13803	11953
Holland Királyság	1328909	1379454	1401871	1369271	1319482	1336860	1285535	1286849	1261340	1232482
Osztrák Köztársaság	560306	522710	591584	643286	643648	605272	589495	594240	572695	591597
Lengyel Köztársaság	1266910	1390089	1404229	1466643	1461217	1379962	1287918	1152993	1082057	1129577
Portugál Köztársaság	363294	372170	391599	417383	416420	392714	399563	398575	430486	426040
Románia	353745	340414	312204	276841	231637	208239	232658	281457	289331	299889
Szlovén Köztársaság	67618	74794	77218	76643	86568	84379	90354	88197	81917	87465
Szlovák Köztársaság	88817	93053	107373	111893	131244	123563	115152	110802	104758	104905
Finn Köztársaság	453056	430343	435009	443481	445465	432302	416131	435824	440711	431598
Svéd Királyság	1214968	1189393	1234784	1255371	1248743	1241843	1224958	1306324	1377854	1405626
UK: Anglia és Wales	5167312	5521825	5974960	6013759	5637511	5555172	5427558	4951173	4702717	4338604
UK: Skócia	423172	421093	427034	406979	438121	417785	419257	385509	377433	338028
UK: Észak-Írország	119912	139786	142496	127953	118124	123194	121144	108468	110094	109139
EFTA-országok										
Izlandi Köztársaság	18584	18547	19938	17515	16565	12028	13483	13038	14578	15966
Liechtenstein Hercegség	898	1086	1002	1138	1043	1059	1189	1075	1112	1216

Mellékletek

Norvég Királyság	306526	299714	319523	303824	287821	275684	277016	271712	264199	277121
Svájci Államszövetség	317335	321713	356841	379343	389415	352723	335157	326232	323235	676309
EU tagjelölt országok										
Montenegró		8463	8934	8613	8227	9579	9564	9258	8277	8101
Horvát Köztársaság	68378	78351	77905	80377	85416	79946	81049	75857	74571	73497
Macedón Köztársaság	19814	17139	18308	22547	22663	22634	22024	26224	28327	
Török Köztársaság	337079	411952	455921	495886	528576	668559	978383	946207	986319	
EU jövőbeli tagjelölt országok										
Albán Köztársaság									58063	
Bosznia-Herzegovina										
Kosovo (under United Nations Security Council Resolution 1244/99)									36196	33131
Szerb Köztársaság	106020	121672	95638	90419	99866	102093	99244	104862	106031	102369

Forrás:

Statistics in Focus Issue No 6/2012. 18 January 2012

Lásd: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-12-006/EN/KS-SF-12-006-EN.PDF (Letöltés dátuma: 2012. október 20.)

Mellékletek

4. számú Melléklet

Összbűnözési adatok (EU tagállamok)
1991-2000

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Belga Királyság										1 003 421
Bolgár Köztársaság					196 346	184 975	228 219	159 317	145 035	148 915
Cseh Köztársaság	282 998	345 205	398 505	372 427	375 630	394 267	403 654	425 930	426 626	391 469
Dán Királyság	519 775	536 821	546 894	546 926	538 963	528 488	531 102	499 167	494 191	504 231
Németországi Szövetségi Köztársaság	5 302 796	6 291 519	6 750 613	6 537 748	6 668 717	6 647 598	6 586 165	6 456 996	6 302 316	6 264 723
Észt Köztársaság	31 748	41 254	37 163	35 739	39 570	35 411	40 972	45 721	51 539	57 799
Írország	94 406	95 391	98 979	101 036	102 484	100 785	90 875	85 627	81 274	73 276
Görög Köztársaság	358 998	379 652	358 503	303 311	329 110	349 476	377 749	385 681	373 680	369 137
Spanyol Királyság	1 530 026	1 481 117	1 544 975	1 604 190	1 659 026	1 770 019	1 823 330	1 865 572	1 895 983	1 852 858
Francia Köztársaság	3 744 112	3 830 996	3 881 894	3 919 008	3 665 320	3 559 617	3 493 442	3 565 525	3 567 864	3 771 849
Olasz Köztársaság	2 647 735	2 390 539	2 259 903	2 173 448	2 267 488	2 422 991	2 440 754	2 425 748	2 373 966	2 205 782
Ciprusi Köztársaság	3 624	3 808	4 300	4 304	4 033	4 529	3 910	4 316	4 212	4 340
Lett Köztársaság	:	:	:	:	39 141	38 205	36 865	36 674	43 969	50 199
Litván Köztársaság	44 984	56 615	60 378	58 364	60 819	68 053	75 816	78 149	77 108	82 370
Luxembourgi Nagyhercegség	25 046	26 746	28 338	29 166	28 380	27 566	24 355	27 155	26 957	22 816
Magyarország	440 370	447 215	400 935	389 451	502 036	466 050	514 403	600 621	505 716	450 673
Máltai Köztársaság								14 793	16 031	17 016
Holland Királyság	1 181 800	1 268 500	1 272 500	1 313 600	1 226 700	1 186 512	1 219 935	1 234 900	1 303 446	1 328 909
Osztrák Köztársaság	468 832	502 440	493 786	504 568	486 433	485 450	481 549	479 859	493 246	560 306
Lengyel Köztársaság	866 095	881 076	852 507	906 157	974 941	897 751	992 373	1 073 042	1 121 545	1 266 910
Portugál Köztársaság			307 333	332 228	326 829	322 255	321 644	341 122	362 589	363 294
Románia	139 290	144 750	219 487	237 004	297 046	321 651	361 061	399 105	363 690	353 745
Szlovén Köztársaság	42 250	54 085	44 278	43 635	38 178	36 587	37 173	55 259	61 693	67 618
Szlovák Köztársaság	88 157	105 060	146 125	137 713	114 579	99 402	92 395	93 895	94 016	88 817
Finn Köztársaság	446 129	447 785	433 783	426 371	422 246	416 181	412 188	423 794	436 552	453 056
Svéd Királyság	1 199 101	1 195 154	1 191 251	1 112 505	1 145 945	1 175 339	1 196 065	1 181 056	1 194 171	1 214 968
UK: Anglia és Wales	5 276 173	5 591 717	5 526 255	5 146 383	5 100 241	5 036 552	4 600 324	5 105 764	5 298 044	5 167 312
UK: Skócia	572 921	564 890	517 247	500 110	475 697	451 956	420 642	431 551	435 703	423 172
UK: Észak-Írország	63 492	67 532	66 228	67 886	68 808	68 549	62 222	109 053	119 111	119 912

Forrás:

Eurostat hivatalos honlap.

Lásd: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/crime/data/database> (Letöltés dátuma: 2012. október 20.)

NYILATKOZAT

Ezennel kijelentem, hogy a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott értekezésem kizárólag saját, önálló munkám. A benne található másoktól származó, nyilvánosságra hozott vagy közzé nem tett gondolatok és adatok eredeti leőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben), az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntettem.

Kijelentem továbbá azt is, hogy a benyújtott értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából.

E kijelentésemet büntetőjogi felelősségem tudatában tettem.

Miskolc, 2012. december 20.

dr. Jánosi Andrea